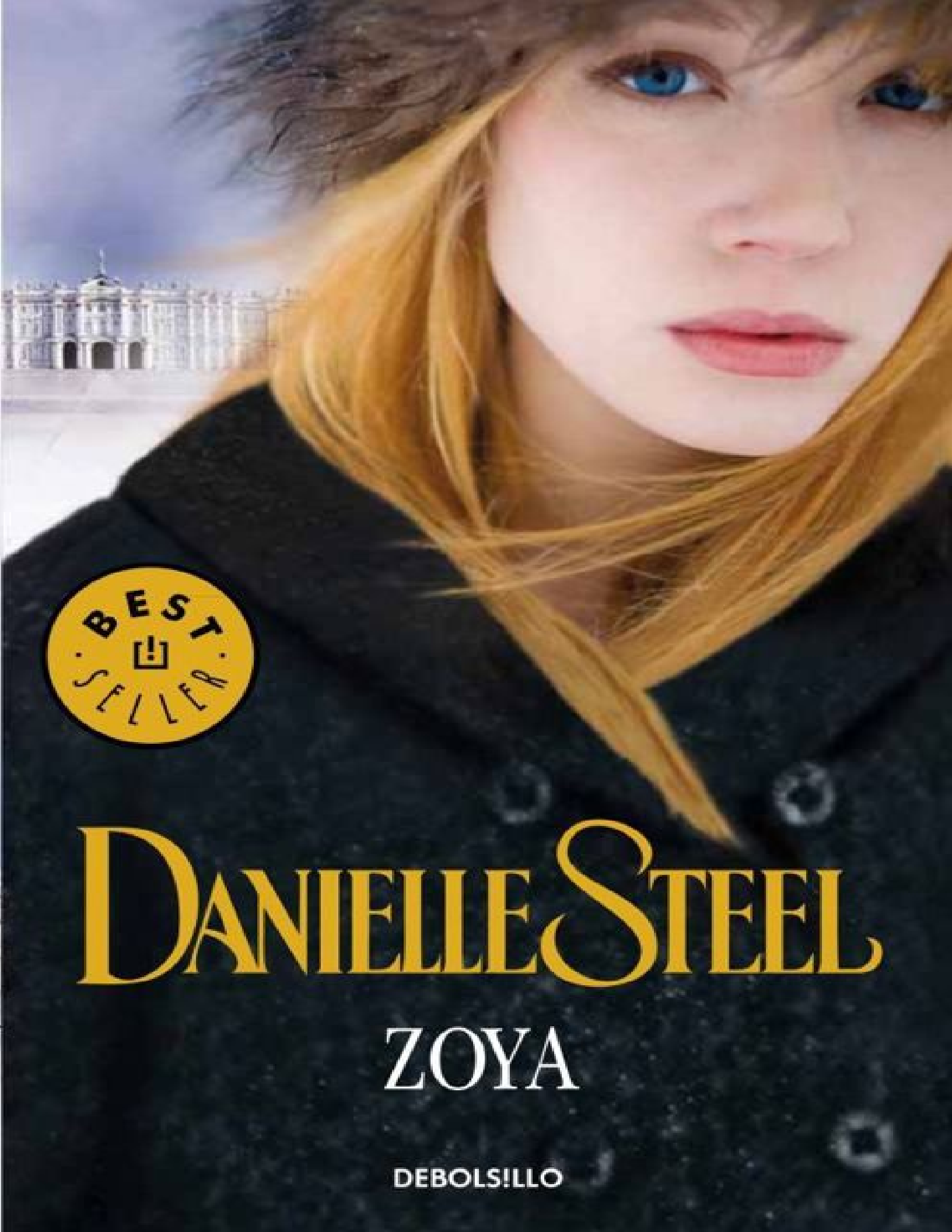

BEST
SELLER
DANIELLE STEEL
ZOYA
DEBOLSILLO

Danielle Steel _ Zoya

I. BÖLÜM

S t Petersburg

1

Karların yumuşak nemi yanaklarına minik ıslak öpücükler kondurur, atların çıngırakları kulaklarında müzik gibi çalarken, kirpikleri buz tutar ve üç atlı kızak buzlu zeminde kayarken, Zoya gözlerini tekrar kapadı. Bunlar çocukluğundan beri sevdiği seslerdi. On yedi yaşında kendisini büyümüş hissediyordu, aslında hemen hemen bir kadın olmuştu ama yine de, Fyodor, parlayan siyah atları kırbaçlayıp... daha hızlı... daha hızlı... karlar üzerinde koştururken, hâlâ küçük bir kız olduğunu düşünüyordu. Gözlerini tekrar açtığında Tsarskoye Selo'nun hemen dışındaki köyü görebildi. Daha ötedeki ikiz sarayları görmek için gözlerini kısıp bakarken kendi kendine gülümsedi ve ne kadar zamanda geldiklerini anlamak için kürklü eldiveninin yenini çekerek açtı.

Annesine, akşam yemeğine yetişeceğine dair söz vermişti... ve çok konuşmazlarsa bunu yapabilecekti... ama nasıl konuşmasınlardı ki... Marie onun en yakın arkadaşı, âdeta kız kardeşi gibiydi.

O, sevinçten kahkaha atarken, emektar Fyodor başını çevirip ona baktı ve gülümsedi. O gün, harika bir gün olmuştu. Bale derslerinden hep zevk almıştı ve şimdi bile bale ayakkabıları yanında, koltuğun üzerinde duruyordu. Dans etmek onun için özel bir şeydi, çok seviyordu, bunu çocukluğundan beri hep sevmişti ve bir gün Marie'ye gizlice, hayatta en çok istediği şeyin Maryins-ki'ye kaçıp orada yaşamak ve sabahtan akşama kadar diğer dansçılarla birlikte çalışmak olduğunu fısıldamıştı. Bunu düşünmek bile gülümsemesine neden oldu. Bu, kimseye söyleyemeyeceği bir rüyaydı, onun dünyasındaki insanlar profesyonel dansçı olamazdı.

Ama bu konuda çok yetenekliydi, bunu beş yaşından beri biliyordu ve en azından Madam Nastova'dan aldığı dersler sırasında en sevdiği şeyi öğreniyordu. Orada kaldığı süre içinde çok sıkı çalışıyor ve her zaman, günün birinde büyük dans ustası Fokine'in onu keşfedeceğini düşünüyordu. Fakat troyka köyün içinden hızla geçip giderken, birden baleyi bırakıp çocukluk arkadaşı ve kuzeni Marie'yi düşündü. Zoya'nın babası Konstantin ile Çar, uzaktan kuzen oluyorlardı ve Marie'nin annesi gibi onun annesi de Alman'dı. Tutkuları, sırları, rüyaları, dünyaları, yani hemen her şeyleri ortaktı. Çocukluklarında aynı korkulan ve zevkleri paylaşmışlardı ve annesine, Marie'yi görmeyeceğine dair söz vermiş olmasına karşın, onu görmesi gerekiyordu. Gerçekten de saçmaydı bu, onu neden görmeyecekti ki? Diğerlerini hasta odalarında ziyaret etmezdi ve Marie son derece sağlıklıydı. Zoya'ya bir gün önce bir not göndermiş ve etrafındaki herkesin hasta olmasından çok sıkıldığını bildirmişti. Zaten hastalıkları da ciddi bir şey değildi, sadece kızamıktı.

Troyka yoldan hızla geçerken köylüler koşarak kaçtı ve Fyodor kızağı çeken atlara bağırdı. Fyodor, çocukken dedesi için çalışmıştı ve onun babası da daha önce ailenin hizmetindeydi. Fyodor sadece Zoya'nın hatırı için kızın babasının öfkesini ve annesinin sessizce ve nazik bir şekilde göstereceği hoşnutsuzluğu göze alabilirdi.

Ayrıca Zoya ona, bunu kimsenin bilmeyeceğine dair söz vermişti ve zaten Fyodor onu daha önce de belki bin kez oraya götürmüştü.

Genç kız, kuzenlerini hemen her gün ziyaret ediyordu, zaten minik, sıska Çareviç ve ablalarında kızamık varsa bundan ne çıkardı?

Aleksey sadece bir çocuktu ve hepsinin bildiği gibi sağlıklı da değildi. Matmazel Zoya genç, sağlıklı, güçlü ve çok da güzel, sevimliydi. Fyodor'un şimdiye kadar gördüğü en güzel çocuktu ve çocukluğunda da ona Fyodor'un karısı Ludmilla bakmıştı. Karısı bir yıl önce tifodan ölmüş ve çocukları da olmadığından bu, Fyodor için korkunç bir kayıp olmuştu. Artık tek ailesi vardı ve o da yanında çalıştığı aileydi.

Kazak muhafız onları kapıda durdurdu ve Fyodor tüm gücüyle dizginlere asılıp, üzerlerinden buhar tüten atları frenledi. Kar yağışı artmıştı, yeşil üniformalı, kürk kalpaklı atlı nöbetçiler onlara yaklaştı ve kızaktakinin kim olduğunu görünceye kadar tehdit-kâr gözlerle baktılar. Zoya, Tsarskoye Selo'da tanınan bir simaydı.

Nöbetçiler onları selamlayınca Fyodor atları tekrar kamçıladı, Fyodorovski kilisesini geçip Aleksandr Sarayı'na doğru yol aldılar.

Imparatoriçe, birçok saray içinde en çok burasını severdi. St Petersburg'daki Kışlık Saray'ı balolar ya da devlet törenleri dışında çok az kullanırlardı. Her yıl Mayıs ayında Peterhof daki villaya gider, yaz aylarını Polar Star adlı yatlarında ve Polonya'daki Spa-la'da geçirdikten sonra Eylül ayında her zaman Livadiya Sarayı'na giderlerdi. Zoya da genellikle Smolni Enstitüsü'ne, okuluna dö-

nünceye kadar orada onlarla birlikte kalırdı. Fakat o da Aleksandr Sarayı'nı çok severdi. Kraliçenin leylak rengi ünlü yatak odası takımına hayrandı ve evde kendi yatak odasının da Alix Yenge'ninki gibi yumuşak opal renklerle döşenmesini istemişti.

Zoya'nın bunu istemesi annesinin hoşuna gitmiş ve bir yıl önce onun istediğini yerine getirmişti. Marie oraya geldiğinde her zaman, odanın ona, annesinin odasını hatırlattığını söyleyerek onunla dalga geçerdi.

iki delikanlı eşinip duran atları tutarken Fyodor oturduğu yerden atladı ve başının üzerinde uçuşan karlara aldırmadan elini Zoya'ya dikkatle uzattı. Zoya'nın kalın kürk mantosu karla kaplanmış ve St Petersburg'dan yaptıkları iki saatlik yolculuk sırasında yüzü soğuktan kıpkırmızı olmuştu. Arkadaşıyla ancak bir çay içebilecek kadar zamanı olduğunu düşünüp Aleksandr Sarayı'nın insana korku veren girişine doğru yürüyüp kaybolurken, Fyodor da acele adımlarla atların yanına gitti. Orada ahırlarda arkadaşları vardı ve hanımını beklerken onlara şehirden haberler vermek her zaman hoşuna giderdi.

Zoya başındaki büyük samur kürkü şapkayı çıkarıp gür ve kızıl saçlarını, şapkasız olduğunda insanların dönüp baktığı o güzel saçlarını serbest bırakırken, ki bunu yaz aylarında Livadiya'da sık sık yapardı, iki hizmetçi onun mantosunu aldı. Çareviç Aleksey onun parlak kızıl saçlarıyla dalga geçmeye bayılır ve Zoya ona sarıldığında o narin elleriyle onun saçlarını okşardı. Aleksey için Zoya ablalarından biri gibiydi. Zoya, Marie'den iki hafta önce doğduğundan ikisi de aynı yaştaydılar, huyları aynıydı ve onlar da diğer kız kardeşler gibi Aleksey'e daima 'Bebek' diye hitap ederlerdi.

Şimdi on iki yaşında olmasına rağmen onu hâlâ bebek gibi görüyorlardı ve Zoya ciddi bir ifadeyle onun nasıl olduğunu sorarken, hizmetçilerden biraz daha yaşlı olanı başını iki yana salladı.

"Zavallı küçük şey, her yanı beneklerle kaplı ve müthiş öksü-rüyor.

Bay Gilliard bugün bütün gün onunla beraber oturdu. Majesteleri kızlarla meşguldü." Olga, Tatyana ve Anastasya da erkek kardeşlerinden kızamık kapıp hastalanmıştı, burada ciddi bir salgın vardı ve Zoya'nın annesi de zaten bu nedenle onun oraya gitmesini istememişti. Fakat Marie'de hiçbir hastalık belirtisi yoktu ve bir gün önce Zoya'ya bir not gönderip gelmesini istemişti. '.. .Annen izin verirse beni görmeye gel sevgili Zoya...'

Saçlarını sallayıp açar ve kalın yünlü elbisesini düzeltirken, Zoya'nın gözleri ışıl ısıldı. Bale dersinden sonra okul kıyafetini değiştirmişti ve üst katta Marie ve Anastasya'nın odalarına çıkan kapıya doğru, sonu gelmez gibi görünen koridorda hızlı adımlarla yürüyordu. Bir süre sonra, Çar'in yaveri Prens Meşçerski'nin her zaman oturup çalıştığı odanın önünden sessizce geçti. Ama ayağındaki koca çizmelere rağmen yaver onu duymadı. Zoya, sessizce merdivenden çıkarak birkaç saniye sonra yatak odasının kapısını vurdu ve her zaman duyduğu o sesi duydu.

"Evet?"

Narin, güzel eliyle kapı kolunu çevirip açan Zoya başını içeriye uzatıp bakarken sanki o gür kızıl saçları onun önünden gidiyordu.

Baktı ve çok sevdiği kuzenini pencerenin yanında sessizce dururken gördü. Zoya içeriye süzülüp onu kucaklamak için kollarını açarken, Marie'nin kocaman mavi gözleri birden parladı ve o da ona doğru koştu.

"Sevgili Maska, seni kurtarmaya geldim!"

"Tanrıya şükürler olsun! Neredeyse can sıkıntısından ölecektim.

Burada herkes hasta. Zavallı Anna bile dün kızamığa yakalandı.

Annemin dairesinin yanındaki odada kalıyor ve annem de herkese bakma konusunda ısrarlı. Bütün gün onlara çorba ve çay taşımaktan başka bir şey yapmadı ve onlar uyuduğu zaman da diğer odaya geçip erkeklere bakıyor. Burada şimdi sanki bir değil de iki hastane var gibi..." Zoya gülerken o da yumuşak kahverengi saçlarını yolar gibi yaptı. Yan taraftaki Katarina Sarayı savaşın başlarında hastane haline getirilmiş ve împaratoriçe de Kızıl Haç üniformasıyla orada hiç yorulmadan çalışmış, kızlarının da aynı şeyi yapmasını beklemişti, ama hepsinin içinde bu tür işlerden hiç ZOYA

hoşlanmayan kişi Marie'ydi. "Artık buna dayanamıyorum!

Gelmeyeceksin diye korkuyordum. Seni çağırdığımı duysa annem çok kızar." iki genç kız kol kola girip odanın diğer tarafına yürüdüler ve şöminenin yanına oturdular. Marie'nin normal zamanlarda Anastasya ile paylaştığı oda basit ve sade döşenmişti.

Diğer kız kardeşlerin odaları gibi, Marie ve Anastasya'nın odasında da sade demir karyolalar, ütülü beyaz yatak örtüleri, küçük masa ve şömine rafının üzerinde de muntazam olarak dizilmiş güzel Paskalya yumurtaları vardı. Marie her yıl arkadaşları tarafından onun için yapılan ve ayrıca ablaları tarafından verilen bu yumurta şekilli biblo türü süs eşyalarını saklıyordu. Bunlar malakit ve ağaçtan yapılmış, bazıları usta eller tarafından oyulmuş ya da taşlarla bezenmişti. Marie, diğer bazı küçük kıymetli eşyaları gibi bunları da çok sever, âdeta tapardı. Hâlâ çocuk odası denen o odalarda, ebeveynin daireleri ya da sarayın diğer bölümlerindeki lüks ve zenginliğin hiçbiri yoktu. Odadaki iki sandalyeden birinin üzerinde, Marie'nin annesinin yakın arkadaşı Anna Virubova tarafından örülmüş nefis bir şal duruyordu. Zoya odaya girdiği zaman, Marie'nin, sözünü ettiği kadındı bu. Kadının yakın arkadaşlığı şimdi kızamık hastalığıyla ödüllendiriliyordu. Bunu düşününce iki kız da gülümsedi. Hastalığa yakalanmadıkları için kendilerini güçlü hissediyorlardı.

"Ama sen iyi misin?"

Zoya, St Petersburg'dan gelirken üşümemek için giydiği kalın yün giysi içinde, o narin vücuduyla daha da küçük görünürken arkadaşına sevgi dolu gözlerle baktı. Marie ailede güzelliği temsil etmesine karşın, Zoya ondan daha ufak tefek, daha narindi.

Marie'de, babasının şaşırtıcı mavi gözleri ve çekiciliği vardı. Ve Marie, mücevher ve güzel giysileri kardeşlerinden çok daha fazla severdi. Bu da Zoya ile paylaştığı bir tutkuydu. Marie ne zaman onlara ziyarete gelse, saatlerce, gördükleri güzel giysilerden söz eder ve Zoya'nın annesinin şapka ve mücevherlerini deneyip eğlenirlerdi.

"Ben iyiyim... ama annem bu Pazar Olga Hala'yla şehre gidemeyeceğimi söylüyor." Bu, Marie'nin en sevdiği şeydi, bir alışkanlıktı. Halaları Grandüşes Olga Aleksandrovna her Pazar günü

hepsini alıp büyükanneleriyle öğle yemeğine, Aniçkov Sarayı'na götürür, sonra da bazı arkadaşlarını ziyaret ederlerdi, fakat diğer kızlar hasta olduğundan her şey değişmişti. Zoya bunu duyunca suratını astı.

"Ben de zaten bundan korkuyordum. Halbuki sana yeni giysimi göstermeyi ne kadar da istiyordum. Büyükannem bana onu Paris'ten getirtmiş." Zoya'nın büyükannesi Evgenya Petrovna Ossupov olağanüstü bir kadındı. Ufak tefek, narindi ve seksen bir yaşında olmasına rağmen gözleri hâlâ ateş gibi parlardı. Herkes Zoya'nın tamamen ona benzediğini söylerdi. Zoya'nın annesi uzun boylu, zarif, ağırbaşlı bir kadındı, açık sarı saçları ve arzulu mavi gözleriyle bir güzellik örneğiydi. Erkeklerin dünyadan korumak istedikleri bir kadın tipiydi ve Zoya'nın babası da zaten daima öyle davranırdı. Coşkulu kızına karşı bile o kadar hassasiyet göstermezken, karısına karşı, sanki o narin bir çocukmuş gibi davranırdı. "Büyükanne bana her yanı minik incilerle işlenmrş en harika pembe saten giysiyi almış. Onu görmeni istiyordum!"

Çocuklar gibi, oyuncak ayılarından söz edercesine, giysileri hakkında konuştular ve Marie büyük bir neşeyle ellerini çırptı.

"Onu görmek için sabırsızlanıyorum! Gelecek hafta herkes iyileşir.

O zaman geliriz. Sana söz veriyorum! O zamana kadar şu senin leylak rengi komik odan için bir yağlıboya resim yaparım."

"Benim odamla dalga geçip durma bakalım! O da neredeyse annenin odası kadar zarif ve şık!" îki kız gülerken çocukların spanyel köpeği Joy koşup zıplayarak odaya daldı ve ellerini şöminede ısıtıp Marie'ye, Smolni'deki diğer kızlardan söz eden Zoya'nın ayaklarına sürtündü, mutlu görünüyordu. Marie, kız ve erkek kardeşleri, öğretmenleri Pierre Gilliard ve İngilizce hocaları Bay Gibbes'le evde kapalı kaldığından, Zoya'nın hikâyelerini dinlemekten büyük zevk alıyordu.

"En azından şu anda ders görmüyoruz. Bay Gilliard çok meşgul, Bebek'le oturuyor. Bay Gibbes'i de bir haftadır görmedim. Babam onun kızamığa yakalanmaktan müthiş korktuğunu söyledi." iki kız yine güldüler ve Marie, sevgi dolu hareketlerle Zoya'nın gür kızıl saçlarını örmeye başladı. Bu, vakit geçirmek için küçüklüklerinden beri yaptıkları bir şeydi. Gerçi savaştan sonra ZOYA

konuşulacak fazla şey kalmamıştı, ama yine de St Petersburg ve tanıdıkları insanlar hakkında konuşup dedikodu yaparken birbirlerinin saçlarını örerlerdi. Zoya'nın ailesi bile artık eskisi kadar çok parti vermiyor ve bu da genç kızın canını sıkıyordu.

Zoya parlak renkli üniforma giymiş erkeklerle konuşmaktan ve güzel giysiler giyip harika mücevherler takmış kadınlara bakmaktan büyük zevk alırdı. Gördüğü flörtleri, kimin güzel kimin çirkin olduğunu ve en büyük elmas kolyeyi kimin taktığını Marie ve kız kardeşlerine anlatmak için yeni fırsatlar bulurdu, imparatorluk Rusya'sı başka hiçbir yerde bulunmayan bir dünyaydı. Ve Zoya da bu dünyanın merkezinde, annesi ve ondan önce de büyükannesi gibi bir kontes olarak mutlu bir yaşam sürmüştü. Baba tarafından Çar'la akraba olduklarından o ve ailesi, birçok soylu kişiye verilen imtiyazlı pozisyonlardan ve lüks yaşamdan yararlanmışlardı. Kendi evi bile Aniçkov Sarayı'nın küçük bir modeli ve oyun arkadaşları tarihe adları geçecek kişiliklerdi, ama tüm bunlar ona tamamen normal ve olağan geliyordu.

Zoya ayakları dibinde oynaşan köpeğe baktı. "Joy çok mutlu görünüyor. Yavruları nasıl?"

Marie gizemli bir gülümsemeyle baktı ve narin omzunu silkti. "Çok tatlılar. Oh, bekle..." Zoya'nın, ördüğü uzun saçını bıraktı ve neredeyse unuttuğu bir şeyi almak için masasına koştu. Zoya bunun, arkadaşlarından birinden gelen bir mektup veya Aleksey'in bir fotoğrafı ya da kız kardeşlerinin resimleri olduğunu tahmin etti. Marie, her buluştuklarında onunla paylaşacak bir hazine bulurdu, bu kez de küçük bir şişe getirdi ve onu gururla arkadaşına uzattı.

"Nedir bu?"

"Harika bir şey... hepsi senin!" Zoya başını eğip küçük şişeye bakarken Marie hafifçe onun yanağını öptü.

"Oh Maska! Yoksa?... Yoksa bu?" Marie hafifçe burnunu çekip onu doğruladı. Zoya'nın aylardan beri

imrendiği ve Marie'nin en sevdiği 'Lilas' parfümüydü bu. "Nerden buldun bunu?"

"Lili onu bana Paris'ten getirdi. Buna sahip olmaktan hoşlanacağını düşündüm. Bende annemin aldığı şişede hâlâ yeterince var." Zoya gözlerini kapayıp derin bir nefes aldı, çok mutlu ve 14

DANIELLE STEEL

masum görünüyordu. Zevkleri çok masumane ve basitti, zararsızdı... köpek yavruları, parfüm... yaz aylarında Livadiya'nın kokulu çayırlarında uzun yürüyüşler... ya da kraliyet yatıyla fiyortlar arasında dolaşırken oynadıkları oyunlardı. Mükemmel bir yaşamları vardı, bazen hakkında konuşmalarına karşın, savaşın gerçeklerinden bile uzak bir yaşamdı bu. Marie, yandaki sarayda tedavi edilen yaralılarla bir gün geçirdikten sonra hep üzgün ve sinirli olurdu. Onların yaralanıp sakatlanmaları... hatta öleceklerini bilmeleri... zalimane bir şeydi... ama yine de, erkek kardeşinin sürekli tehdit eden hastalığı kadar endişe verici değildi tabii. Onun hemofili hastalığı nedeniyle kanının pıhtılaşmaması genellikle daha ciddi ve gizli konuşmalarının konusunu oluştururdu. Hastalığın ne olduğunu aile bireyleri dışında hemen hemen kimse bilmiyordu.

"O iyi, değil mi? Yani... kızamık ona..." Küçük parfüm şişesini kenara koyan Zoya'nın gözlerinde endişeli bir ifade vardı ve tekrar Aleksey'den söz etmeye başladılar. Ama Marie'nin yüzündeki ifade güven vericiydi.

"Kızamığın ona zarar vereceğini sanmıyorum. Annemin söylediğine göre Olga ondan daha hastaymış." Olga her ikisinden de dört yaş daha büyük ve çok daha ağırbaşlıydı. Aynı zamanda Zoya, Marie ve diğer iki kız kardeşi gibi değildi, çok utangaçtı.

"Bugün bale dersinde çok eğlendim, harika vakit geçirdim." Marie çay istemek için zili çalarken Zoya içini çekti. "Keşke dansla harika şeyler yapabilseydim."

Marie güldü. Sevgili arkadaşının rüyalarını daha önce de duymuştu. "Nasıl yani? Diaghilev tarafından keşfedilmek gibi şeyler mi?"

Güldüler, fakat Zoya'nın gözlerinde güçlü bir ışık vardı. Zaten Zoya'nın her şeyi güçlüydü. Gözleri, saçları, ellerinin hareketleri, odanın içinde dolaşması ya da arkadaşını kucaklaması hep onun gücünü gösteriyordu. Ufak tefekti ama güçlüydü, hayat ve heyecan doluydu. Zaten adı da hayat anlamına geliyordu ve bu isim, böyle bir kız ve yavaş yavaş ortaya çıkan bu genç kadın için çok uygun bir isimdi. "Doğru söylüyorum... ve Madam Nastova çok iyi olduğumu söylüyor." Marie tekrar güldü ve göz göze gelip ay-ZOYA

15

nı şeyi düşündüler... Aleksandra ile evlenmeden önce Çar'ın metresi olan Mathilde Kchessinskaya adlı balerindi düşündükleri...

sadece karanlık yaz gecelerinde ve yetişkinlerin duyamayacağı bir mesafede konuşulabilecek, yasak bir konuydu bu. Zoya bir gün annesine bundan söz edecek olmuş ve kontes birden öfkelenip ona bir daha bu konuda konuşmamasını söylemişti. Bu konu genç kızların ağzına asla yakışmazdı. Ama Zoya

konuyu tekrar açtığında büyükannesi daha bir hoşgörülü davranmış ve eğlenceli bir ses tonuyla sadece, kadının çok iyi, yetenekli bir dansçı olduğunu söylemişti.

"Hâlâ Maryinski'ye kaçmanın hayalini kuruyor musun?" Zoya birkaç yıldır bundan söz etmemişti ama Marie onu çok iyi tanırdı, ne zaman şaka yaptığını, ne zaman ciddi olduğunu ve hayalleri hakkında ne kadar ciddi düşündüğünü çok iyi bilirdi. Aynı zamanda, bunun Zoya için olanaksız bir hayal olduğunu da biliyordu. Günün birinde evlenip çocuk sahibi ve annesi gibi nazik bir kadın olacak, ömrünü ünlü bir bale okulunda geçirmeyecekti.

Fakat bir Şubat günü öğleden sonra, sıcak çaylarını yudumlayıp, odanın içinde koşturup duran köpeği seyrederken bu tür konulardan ve hayallerden söz etmek eğlenceli oluyordu.

Saraydaki kızamık salgınına rağmen, o zaman, hayat onlara daha rahat ve güzel geliyordu. Marie, Zoya'nın yanında bir süre için de olsa sorunlarını ve sorumluluklarını unutuyordu. Bir gün Zoya kadar özgür olmayı isterdi. Ebeveyninin günün birinde, onun için evleneceği adamı seçeceklerini çok iyi biliyordu. Fakat ondan önce iki ablasını düşünmeleri gerekiyordu... ateşe bakarken, o adamı sevip sevemeyeceğini düşündü.

"Neler düşündün yine bakayım?" Dışarda kar yağar ve alevler çıtırdarken Zoya'nın sesi yumuşaktı. Hava kararmış ve Zoya akşam yemeğine yetişmesi gerektiğini unutmuştu bile. "Maska?... çok ciddi görünüyordun." Marie gülmediği zaman hep böyle ciddi görünürdü. Gözleri pırıl pırıl, masmavi, sıcak ve sevgi doluydu, annesininkilere benzemiyordu.

"Bilmiyorum... sanırım saçma şeyler..." Arkadaşına bakıp hafifçe gülümsedi. İkisi de on sekizine yaklaşmıştı ve evlilik artık akıllarına geliyordu... belki savaştan sonra... "Günün birinde 16

kimlerle evlenebileceğimizi düşünüyordum." Zoya ile her zaman dürüst konuşurdu.

"Bunu bazen ben de düşünüyorum. Büyükannem de zaten artık bunu düşünmenin zamanı geldi diyor. Ona göre Prens Orlov benim için uygun bir erkek olurmuş..." Sustu ve birden gülüp başını arkaya atınca Maşka'nın gevşek olarak ördüğü saçları dağı-

lıverdi. "Görüp de, evleneceğin erkek olmasını istediğin biri var mı?"

"Pek yok gibi. Olga ve Tatyana'nın benden önce evlenmeleri gerek.

Ama Tatyana o kadar ciddi ki onun evlenmek isteyebileceğini bile düşünemiyorum." Kardeşler içinde anneye en yakın olan oydu ve Marie de onun aileden ayrılmak istemeyeceğini kolayca düşünebiliyordu. "Ama yine de çocuk sahibi olmak güzel bir şey olmalı."

Zoya, "Kaç çocuk isterdin?" diyerek onunla eğlendi.

"En azından beş." Kendi ailesi kalabalıktı ve bu onun için mükemmel bir aile tipiydi.

Zoya kendinden emin bir tavırla, "Ben altı çocuk isterim," dedi. "Üç oğlan ve üç de kız çocuğu."

"Hepsi de parlak kızıl saçlı mı?" Marie arkadaşıyla eğlenirken güldü ve masanın üzerinden eğilip hafifçe onun yanağını okşadı.

"Sen gerçekten benim en iyi arkadaşımsın." Göz göze geldiler ve Zoya onun elini tutup çocukça bir sıcaklıkla öptü.

"Hep senin gerçek kardeşim olmanı istemişimdir." Zoya'nın bir ağabeyi vardı ve onu özellikle kızıl saçları için acımasızca kızdırır, alay ederdi. Onun saçları babasınınki gibi siyahtı ama gözleri Zoya'nınkiler gibi yeşildi. Ağabeyinde babasının ağırbaşlılığı ve gücü vardı. Zoya'dan beş buçuk yaş büyüktü, yirmi üç yaşındaydı.

"Nikolay nasıl bugünlerde?"

"Her zamanki gibi korkunç. Ama annem onun cephede değil de burada, Preobrajenski Muhafızlarında olmasından son derece memnun. Büyükannem onun, partileri kaçırmamak için burada kaldığını söylüyor." ikisi de güldü ama uzun boylu bir kadın sessizce içeriye girip onlar daha onun farkına varmadan kızları süzerken, ortam ciddileşmeye başlamıştı. Büyük gri bir kedi de ka-dınla birlikte içeriye girmiş ve onun yanında durup kızlara bakmaya başlamıştı. Bu gelen, diğer üç kızının hasta odasından çıkıp gelmiş olan împaratoriçe Aleksandra'ydı.

"İyi günler kızlar." Zoya dönerken kadın gülümsedi, iki kız da ayağa fırladı ve Zoya onu öpmek için koştu. Çariçe de yıllar önce kızamık geçirmişti ve artık bulaşma tehlikesi olmadığını biliyordu.

"Yenge! Herkes nasıl?"

Çariçe Zoya'yı sevgiyle kucakladı ve yorgun bir gülümsemeyle içini çekti.

"Şey, tabii ki iyi değiller. Zavallı Anna'nın durumu hepsinden de daha kötü gibi." En iyi arkadaşı olan Anna Virubova'dan söz ediyordu. O ve Lili Dehn onun en yakın dostlarıydı. "Ya sen, küçük şey? İyi misin?"

"iyiyim, çok teşekkür ederim." Zoya her zaman olduğu gibi yine kızardı. Kızıl saçlı olduğu için teni çok çabuk kızarırdı ve kraliyet yatında ya da Livadiya'ya gittiklerinde güneşte yanmak en çok nefret ettiği şeydi.

"Annenin sana bugün bizi ziyaret izni vermesine şaşırdım doğrusu." Kontesin, hastalığın bulaşmasından ne kadar korktuğunu biliyordu. Ama Zoya'nın daha çok kızaran yüzü ona durumu anlattı, genç kızın itirafına gerek bile yoktu, Çariçe güldü ve parmağını ona doğru salladı. "Demek öyle! Yani onun haberi yok? Peki ama ona ne diyeceksin? Bugün nerede olduğunu söyleyeceksin?"

Zoya suçluluk duygusuyla güldü ve sonra da Marie'nin annesine, eve gidince kendi annesine ne söyleyeceğini açıkladı. "Saatlerce bale dersindeydim ve Madam Nastova'yla çok sıkı çalıştım."

"Anlıyorum. Senin yaşındaki kızların bu tür yalanlar söylemesi insanı şaşırtıyor, ama ikinizi ayırmanın olanaksız olduğunu da bilmemiz gerek tabii." Çariçe kızına döndü. "Zoya'ya armağanını verdin mi aşkım?" împaratoriçe ikisine de bakıp güldü. Genellikle onlarla mesafeli olurdu, ama yorgunluk onu hem yumuşatmış ve hem de daha sevecen yapmış gibiydi.

"Evet!" Zoya masanın üzerindeki 'Lilas' şişesini gösterip heyecanla konuştu. "En sevdiğim şeydir bu!" Çariçe soran gözlerle kızına baktı, Marie kıkırdayıp odadan hemen çıktı ve Zoya Çari-çe'yle konuşmaya başladı. "Nikolay Amca iyi mi?"

"iyi, ama onu pek göremiyorum. Zavallı adam cepheden buraya dinlenmeye geldi ve kendisini birden kızamık salgınının ortasında buluverdi." İkisi de gülerken Marie, elinde küçük bir battaniyeye sarılı bir şeyle döndü. Battaniyenin içinden garip, cılız bir ses duyuldu, âdeta bir kuş sesini andırıyordu ve birkaç saniye sonra, uzun, ipek gibi kulakları ve parlak oniks gözleriyle kahverengi beyaz bir yüz çıktı ortaya. Köpeğin yavrularından biriydi bu.

"Oh, ne kadar da tatlı! Onları haftalardır görmemiştim!" Zoya elini uzatınca köpek yavrusu incecik sesiyle havladı ve onun parmaklarını yalamaya başladı.

Marie gururlu bir sesle, "Bu bir dişi, adı da Sava," derken, heyecanlı bir ifadeyle Zoya'ya bakıyordu. "Annem ve ben onu sana vermek istiyoruz." Zoya şaşkın gözlerle ona bakarken, Marie köpek yavrusunu ona uzattı.

"Bana mı? Aman Tanrım... peki ama ben..." Neredeyse, 'Peki ama ben anneme ne söyleyeceğim?' diyecekti ama yavruyu geri almalarını istemediğinden hemen sustu, fakat tmparatoriçe her şeyi anlamıştı.

"Hay Allah... annen köpeklerden pek hoşlanmıyor, değil mi, Zoya?

Bunu unutmuştum. Acaba bana kızar mı dersin?"

"Hayır!... hayır... asla." Zoya hemen lafı çevirdi ve minik yavruyu kucağına alıp sevdi, bu arada Sava da onun burnunu, yanaklarını ve gözlerini yalayıp duruyordu ve Zoya, küçük spanyel saçlarını yakalamasın diye başını arkaya attı. "Ah, ne kadar da sevimli! Bu yavru gerçekten de benim mi şimdi?"

"Bunu alırsan bana büyük bir iyilik yapmış olacaksın hayatım."

İmparatoriçe gülümsedi ve içini çekerek sandalyelerden birine âdeta çökercesine oturdu. Son derece yorgun görünüyordu ve Zoya ancak o zaman onun Kızıl Haç üniforması giymiş olduğunu fark etti. Acaba bu üniformayı çocukları ve arkadaşına bakarken mi giymişti, yoksa bütün gün ayrıca hastanede mi çalışmıştı? Çariçe hastanedeki görevini çok ciddiye alıyor ve kızlarının da aynı şekilde davranmasını istiyordu.

"Anne, biraz çay ister misin?"

"Evet isterim, çok teşekkür Maska." Marie hizmetçinin zilini çalınca, Çariçe'nin içerde kızlarla beraber olduğunu bilen kadın hemen geldi ve sıcak çay dolu bir çaydanlığı birkaç saniye içinde

getirdi. Marie fincanlara çay koydu ve diğer ikisi de ona katıldı.

"Teşekkür ederim hayatım." Çariçe kocasının uzak akrabasına döndü. "Büyükannen nasıl bugünlerde Zoya, iyi mi? Onu aylardır görmedim. Burada çok meşgulüm. Artık St Petersburg'a kolay kolay gidebileceğimi hiç sanmıyorum."

"Çok iyi, teşekkür ederim Alix Yenge."

"Ya annen baban?"

"Onlar da iyi. Annem, Nikolay'in cepheye gönderilmesinden korkup endişeleniyor. Babam, bunun onu çok sinirli yaptığını söylüyor." Natalya Ossupov her şeye sinirlenirdi, son derece zayıf ve kırılgandı; kocası onun tüm saçma arzu ve kaprislerine katlanmaya çalışıyordu. Çariçe, Marie'ye birkaç kez, yalnız olduklarında, kocasının onun arzularına sürekli boyun eğmesinin iyi bir şey olmadığını düşündüğünü söylemişti, ama hiç olmazsa Zoya annesi gibi sinirli biri değildi. Genç kız hayat doluydu ve annesinin huylarını pek almamıştı. Aleksandra, Zoya'nın annesini hep, bir sandalyede arkasına yaslanmış, dehşet ifadesi dolu gözleri, soluk teni ve san saçlarıyla, beyaz ipek giysi içinde, incilerini takmış, hayat sanki onun için ağır bir yükmüş gibi otururken tahayyül ederdi. Savaş başladığında ona Kızıl Haç görevi almasını söylemiş, fakat Natalya böyle bir sıkıntıya katlanamayacağını belirtmişti. Tan-rı'nın yarattığı güçlü insanlardan biri değildi Natalya, fakat Çariçe o anda bir yorumdan kaçındı ve sadece başını salladı.

"Eve gidince ona sevgilerimi söyle." O bunu söylerken Zoya dışarıya bir göz attı ve havanın ne kadar kararmış olduğunu gördü.

Ayağa fırladı ve dehşet içinde saatine baktı.

"Eyvah! Gitmem gerekiyor! Annem çok kızacak bana!"

"Eh, bu durumda kızmakta haklı tabii!" Çariçe güldü ve ayağa kalkıp genç kıza bakarken parmağını ona doğru salladı. "Nerede olduğun konusunda annene yalan söyleme sakın! Burada kızamıklı hastalar arasında oturduğunu öğrenince kuşkusuz çok kıza-caktır, bu çok doğal. Sen kızamık geçirdin mi?"

Zoya güldü. "Hayır geçirmedim, ama ben kızamığa yakalan-20

mayacağım ve eğer yakalanırsam..." Maska sırıtırken o da omuzlarını silkti ve bir kahkaha attı. Marie'nin onda en sevdiği şeylerden biri de Zoya'nın cesareti ve şeytana meydan okumasıydı.

İkisi birlikte yıllar boyunca birçok yaramazlık yapmışlardı ama bunlar hiç de tehlikeli ve zararlı şeyler değildi.

"Ben seni şimdi eve göndereceğim. Benim de çocuklara ve zavallı Anna'nın yanına dönmem gerekiyor zaten..." İki kızı da öptü ve odadan çıktı; Marie köpek yavrusunu saklandığı yerden çıkarıp tekrar battaniyeye sardı ve Zoya'ya uzattı.

"Sava'yı unutma sakın!"

Tekrar göz göze geldiler, Zoya'nın gözleri arkadaşına duyduğu sevgiyle doluydu. "Bunu gerçekten bana mı veriyorsun?"

"O artık senin. Zaten senin için ayırmıştık onu, ama ben sana sürpriz yapmak istedim işte. Eve dönerken onu mantonun altında tut. Böylece ısıtmış olursun." Yavru, Rus Noel'inde doğmuştu ve henüz yedi haftalıktı. Zoya onu ilk kez Noel günü gördüğünde çılgına dönmüştü, o gün ailesiyle birlikte Çar ailesine akşam yemeğine davetliydiler. "Annen çok kızacaktır, değil mi?" Marie gülünce Zoya da dayanamayıp güldü.

"Evet, ama eğer onu geri gönderirsek annenin çok üzüleceğini söyleyeceğim anneme. Annem onu kızdırıp gücendirmekten çok korkar."

İkisi de güldü ve sonra Marie onunla birlikte aşağıya kadar gelip Zoya mantosunu giyerken köpek yavrusunu tuttu. Zoya samur kürk şapkasını başına geçirdi ve iki genç kız birbirlerine sarıldılar.

"Kendine iyi bak ve sakın hastalanma!"

"Buna hiç niyetim yok!" Marie ona parfüm şişesini de verdi ve Zoya onu eldivenli eliyle alırken hizmetçi de Fyodor'un hazır olduğunu söyledi.

"Bir iki gün sonra tekrar geleceğim... söz veriyorum... ve teşekkür ederim!" Zoya arkadaşına sıkıca sarıldı ve sonra acele adımlarla dışarıya çıkıp Fyodor'un beklediği yere, troykaya doğru yürüdü.

Fyodor'un yanakları ve burnu kıpkırmızıydı, parlıyordu ve Zoya onun ahırlarda arkadaşlarıyla birlikte içtiğini biliyordu ama önemli değildi bu. Hızla St Petersburg'a, eve doğru giderler-ZOYA

ken Fyodor'un buna ihtiyacı olacaktı. Arabacısı, Zoya'yı yerine oturturken, genç kız kar yağışının durduğunu görüp rahatladı.

"Acele etmeliyiz Fyodor... geç kalırsam annem bana çok kızacaktır."

Ama bunu söylerken yemeğe yetişemeyeceğini de çok iyi biliyordu.

O eve vardığında onlar çoktan masaya oturmuş olacaktı... ya köpek yavrusu!... kırbaç saklayıp troyka gecenin buz gibi havasında üç siyah ve kıpır kıpır atın arkasından kaymaya başladığında Zoya kendi kendine güldü. Birkaç saniye sonra bahçe kapısından hızla geçip uzaklaştılar. Tsarskoye Selo köyünden geçerken, atları üzerindeki Kazak askerleri arkalarında birer karartı gibi kalmıştı.

Fyodor troykayı Nevski Prospekt'ten aşağıya doğru hızla sürerken, Zoya küçük köpek yavrusunu göğsüne bastırmış, kendini toparlamaya ve annesine söyleyeceklerini düşünmeye çalışıyordu.

Kızağı Fyodor sürdüğü için, onu merak etmeyeceklerini biliyordu genç kız, ama annesi yine de eve geç geldiği ve ayrıca küçük köpek yavrusunu da getirdiği için ona kuşkusuz kızacaktı. Ama yavruyu

daha sonra ortaya çıkarabilirdi. Fontanka'da birden sola döndüler ve atlar ileriye doğru fırladı, eve yaklaştıklarını çok iyi biliyor ve kendi ahırlarına girmek için sabırsızlanıyorlardı. Araziyi iyi bilen Fyodor da onları serbest bıraktı ve kısa bir süre sonra eve varıp kızaktan indiler, Zoya ani bir kararla battaniyeye sarılı yavruyu mantosunun altından çıkararak âdeta yalvaran bakışlarla Fyo-dor'a uzattı.

"Lütfen, Fyodor... İmparatoriçe bunu bana verdi... adı Sava. Bunu mutfağa götür ve Galliana'ya ver. Ben daha sonra aşağıya iner onu alırım." Gözleri, korkan bir çocuğun gözleriydi, dehşet içindeymiş

gibiydi, Fyodor bir kahkaha atmış ve başını iki yana sallamıştı.

"Kontes kellemi uçurur bunu yaparsam Matmazel! Ve belki bu arada sizinkini de."

"Biliyorum... ama belki babam..." Babası her zaman onu destekler, ona yardımcı olurdu ve ayrıca annesine karşı da çok sevecen ve nazikti. Harika bir adamdı ve kızı ona tapıyordu. "Çabuk ol Fyodor... acele etmeliyim." Saat yediyi geçiyordu ve yemeğe inmeden önce giysi değiştirmesi gerekiyordu. Fyodor yavruyu ondan aldı ve genç kız küçük, ama çok güzel saraylarının mermer merdiveninden yukarıya koşarak çıktı. Küçük saray hem Rus ve hem de Fransız tarzında inşa edilmiş gibiydi ve Zoya'nın büyükbabası tarafından gelini için yaptırılmıştı. Büyükannesi bahçenin karşı tarafında, kendi küçük arazisi içindeki bir başka binada yaşı-

yordu ama Zoya'nın şimdi onu düşünecek zamanı yoktu. Çok acelesi vardı. Hızla içeriye girip şapkasını çıkardı, mantosunu, bekleyen hizmetçiye uzattı ve geniş merdivene koşup kendi yatak odasına çıkmaya başladı, ama bunu yaparken arkasından tanıdık bir sesin gürlediğini duydu.

"Dur! Kim var orada bakalım?"

"Sessiz ol!" Zoya, merdiven başında duran ağabeyine döndü ve öfkeli bir fısıltıyla konuştu. "Sen ne arıyorsun burada?" Ağabeyi uzun boyu ve üniformasıyla çok yakışıklıydı. Zoya, Smolni'deki arkadaşlarından çoğunun, onu görünce şaşkına dönüp ona bayılacaklarını biliyordu. Genç adam, ünlü Preobrajenski Muhafızla-n'nın işaretini taşıyordu, ama Zoya şimdi ondan hiç de etkilenmemişti.

"Annem nerde?" Ama bunu sormadan da onun nerede olduğunu biliyordu.

"Yemek salonunda tabii, nerede olacak ki? Sen nerelerdeydin peki?"

"Dışardaydım. Acele etmeliyim..." Üzerini değiştirmesi gerekiyordu ve ağabeyi onu daha da geciktirecekti. "Geç kaldım."

Genç adam güldü ve Zoya'nınkilere benzeyen yeşil gözleri eğ-

leniyormuş gibi parladı. "Bana sorarsan böylece geliver. Daha da gecikirsen annem çok kızacaktır."

Zoya aşağıya, ona bakarken bir an için tereddüt etti. "Bir şey söyledi mi?... Onu gördün mü?"

"Henüz görmedim. Ben de yeni geldim. Yemekten sonra babamı görmek istiyordum. Hadi git ve üzerini değiştir. Ben onları oyalarım." Ağabeyi Zoya'yı. genç kızın sandığından daha çok severdi, ondan arkadaşlarına gururla söz eder ve onlar da yıllardan beri gözlerini Zoya'dan alamazlardı. O, küçük bir güzellik örneğiydi ama bunu henüz bilmiyordu ve ağabeyinin arkadaşlarıyla zaman geçirmek için de daha çok gençti. Günün birinde bir prens ya da en azından babaları kadar' önemli bir erkekle evlenecekti. Babası bir kont ve albaydı. Kendisini tanıyan herkesin saygı ve hayranlık duyduğu bir adamdı. Ağabeyi, "Hadi işine bak seni küçük canavar!" diye seslendi. "Çabuk ol!"

Genç kız uçar gibi odasına koştu ve on dakika sonra dantel ya-24 DANIELLE STEEL

kah, lacivert ipek bir giysi giymiş olarak aşağıya inmişti. Bu giysiyi hiç sevmezdi ama annesinin onu pek beğendiğini biliyordu. Genç kızlara uygun bir giysiydi. Zoya annesini daha fazla sinirlendirmek istemiyordu. Yemek salonunun kapısında dikkat çekmeden görünmek olanaksızdı ve Zoya, saf bir genç kız edasıyla sakin sakin yürüyerek içeriye girerken, büyükannesiyle annesi arasında oturmuş olan ağabeyi ona bakıp hınzırca sırıttı. Kontes, gri saten giysisi ve siyah incilerle elmaslardan oluşan güzel kolyesiyle olağanüstü solgun görünüyordu. Başını yavaşça kaldırıp mutsuz bir ifadeyle tek kızına bakarken, gözleri hemen hemen giysisiyle aynı renkte görünüyordu.

"Zoya!" Sesini hiçbir zaman yükseltmezdi ama, kızına bakarken hoşnutsuzluğunu anlamak çok kolaydı. Zoya ona masum bir ifadeyle baktı, koşup onun soğuk yanağından öptü ve sonra heyecanlı bir tavırla babası ve büyükannesine baktı.

"Çok özür dilerim anne... biraz geciktim... bugün bale dersi vardı...

sonra da bir arkadaşıma uğradım... tekrar özür dilerim... ben..."

Annesi buz gibi bir sesle konuşurken ailenin diğer bireyleri bakıyordu. "Peki ama neredeydin bakalım?"

"Şey... ben biraz... yani.

Zoya saçlarını düzeltmeye çalışırken, Natalya onun gözlerine baktı.

Zoya saçlarını aceleyle taramıştı. "Gerçeği bilmek istiyorum.

Tsarskoye Selo'ya mı gittin?"

"Şey..." Yararı yoktu. Annesi çok sakin, çok güzel, çok korkutucu ve her şeyi kontrol altında tutar durumdaydı. Zoya, on yedi değil de, sanki yedi yaşındaymış gibi hissetti kendini ve, "Evet, anne," dedi.

"Özür dilerim."

"Sen çıldırdın mı!" Natalya'nm buz gibi gözleri kızgınlıkla parladı ve kadın mutsuz bir ifadeyle kocasına baktı. "Konstantin, ona özellikle oraya gitmemesini söylemiştim. Çocukların hepsi kızamık ve şimdi Zoya da hastalığı kapmıştır. Bu düşüncesizce yapılan bir itaatsizlik." Zoya endişeli gözlerle babasına baktı fakat babası gülmemek için kendini zor tutuyor gibiydi, nitekim hafifçe gülümsedi.

Karısını çok sevdiği gibi kızına da çok düşkündü. Ama bu kez onu destekleyen Nikolay oldu, bu çok olağandışı bir ZOYA

şeydi. Zoya öylesine tedirgin ve ürkmüş görünüyordu ki genç adam ona acımıştı.

"Belki de onu çağırmışlardır anne. Zoya da bunu reddedemezdi kuşkusuz, öyle değil mi?"

Fakat Zoya her şeye rağmen dürüst bir kızdı ve sandalyesine sessizce oturmuş, uşakların yemeği getirmesini bekleyen annesinin yüzüne baktı. "Gitmeyi ben istedim anne. Bu onların suçu değil, benim. Marie çok yalnız kalmıştı zavallı kız."

"Bu yaptığın çılgınca bir şey Zoya. Neyse bunu yemekten sonra tartışırız."

"Peki anne." Zoya gözlerini tabağına indirdi, diğerleri de kendi aralarında konuşmaya başladı. Birkaç saniye sonra başını kaldırıp büyükannesini görünce yüzünde bir gülümseme belirdi. "Merhaba büyükanne. Alix Yenge sana selamlarını, sevgilerini gönderdi."

"İyi mi o?" Bunu soran babasıydı. Annesi tüm güzelliğiyle ses çıkarmadan oturuyordu ve kızına hâlâ öfkeli olduğu belliydi.

Zoya'nın yerine büyükannesi cevap verdi. "O kadın hastalara bakarken hep iyidir," dedi. "Garip bir kadındır şu Alix. Kendisi her türlü hastalıktan şikâyet eder, ama başka birisi hastalanıp da onun bakması gerektiğinde hiçbir şeyi kalmaz, turp gibi oluverir." Yaşlı kontes gelininin yüzüne baktı ve sonra gururlu bir ifadeyle Zoya'ya bakıp gülümsedi. "Küçük Marie seni gördüğüne sevinmiştir Zoya."

Zoya ona baktı ve müteşekkir olduğunu belirtir gibi gülümsedi.

"Çok sevindi büyükanne." Durdu ve sonra annesine güven vermek için, "Diğerlerini hiç görmedim," diye devam etti. "Onlar başka bir odaya kapatılmıştı. Madam Virubova bile hastaymış." Ama, annesinin dehşetle kendisine baktığını görünce bunu söylediğine pişman oldu.

"Ne kadar aptalsın Zoya... Oraya neden gittiğini bir türlü anlamıyorum. Kızamığa yakalanmak mı istiyorsun yani?"

"Hayır anne. Gerçekten üzgünüm, özür dilerim." Fakat yüzüne bakanlar, onun hiç de üzgün olmadığını kolayca görebilirdi. Ama sözlerinde, beklenen pişmanlık ifadesi seziliyordu. "Geç kalmak istemedim. Tam çıkmak üzereyken Alix Yenge geldi, birlikte çay içtik ve ona karşı kabalık yapmak istemedim tabii—"

Büyükanne, "Bunu yapmamalısın zaten. O kadın ne de olsa hem kuzenimiz hem de Imparatoriçemizdir," dedi. Yaşlı kadının gözleri de Zoya, babası ve ağabeyininkiler gibi yeşildi. Sadece Natalya'nın gözleri yaz umudu vermeyen, soğuk bir kış göğü gibi soluk mavi griydi. Hayat ondan hep çok şey almıştı, kocası enerjik ve güçlüydü, onu her zaman sevmiş ve ondan,

doğuramayacağı kadar çok çocuk istemişti. îki çocuk ölü doğmuş, kadın birkaç kez düşük yapmış ve Zoya ile Nikolay'ın doğumları da kolay olmamıştı. Her ikisinin doğumu için birer yıl yatakta kalmıştı ve şimdi de kendi dairesinde yatıyordu. Konstantin arkadaşlarını sever ve sık sık partiler vermek, balolar organize etmek isterdi ama karısı bunları çok yorucu buluyor ve yaşam zevkinin eksikliğini ve anormal derecedeki utangaçlığını gizlemek için sağlığının iyi olmadığını bahane ediyordu. Bu tavrı ona buz gibi, kibirli bir hava veriyor ve o da bundan yararlanıp insanlardan çekindiği gerçeğini saklıyordu, aslında şömine başında bir koltukta oturmak onu çok daha mutlu ediyordu. Fakat kızı babasına çekmişti ve Zoya ilkbaharda ilk kez sosyeteye takdim edildikten sonra, Konstantin partilere kızıyla gidecekti, bunu dört gözle bekliyordu. Balo fikrinden vazgeçme konusunda uzun uzun tartışmışlar, Natalya, savaşın sürdüğü bir sırada balo yapmanın düşünülemeyeceğini söylemiş, sonunda Zoya'nın büyükannesi meseleyi çözmüş ve Konstantin de rahatlamıştı. Zoya Haziran'da Smolni Enstitüsü'nden mezun olduktan hemen sonra bir balo vereceklerdi, savaş olmadığı zamanlar verdikleri balolar kadar muhteşem bir şey olmayacaktı bu, ama yine de mükemmel bir davet olacaktı tabii.

Konstantin, "Nikolay'dan ne haberler var?" diye sordu. "Marie sana bir şeyler söyledi mi?"

"Pek fazla değil. Alix Yenge onun cepheden döndüğünü söyledi, eve gelmiş ama galiba yakında yine gidecekmiş."

"Biliyorum. Onu geçen hafta gördüm. Ama iyiymiş, değil mi?"

Yakışıklı oğlu ona bakarken Konstantin endişeli görünüyordu.

Delikanlı, karargâhta duyduğu söylentileri babasının da duymuş

olabileceğini biliyordu; dedikodulara göre Nikolay çok yorulmuştu ve savaş yorgunluğu onu iyice yıpratmış, bitkin hale getirmişti.

Hatta bazıları, onun sinir krizleri geçirip hastalanabileceğim bile v£v-i*

fısıldıyordu. Nazik ve herkesi düşünen Çar'ın bu hale düşebileceğine inanmak hemen hemen olanaksızdı. Onun sinir krizleri geçirip hastalanacağını ya da teslim olacağını düşünmek çok güçtü. Çar, çevresi ve özellikle de Zoya'nın babası tarafından çok sevilirdi. Zoya ve Marie gibi onlar da çocukluk arkadaşıydı, Çar, Nikolay'ın vaftiz babasıydı, Nikolay'a onun adını vermişlerdi ve Nikolay'ın babasıyla Konstantin'in babası da yakın dosttular.

Arkadaşlıkları aile dostluğunun da ötesine geçmişti, hatta ikisi de Alman kadınlarıyla evlendikleri için birbirleriyle dalga geçerlerdi, ama Alix, Natalya'dan biraz daha güçlü ve cesur görünüyordu kuşkusuz. Alix en azından, gerektiğinde Kızıl Haç'ta görev alıyor ve hasta çocuklarına bakıyordu. Mizaç olarak Natalya'nın bunları yapabilmesi mümkün değildi. Yaşlı kontes, oğlu bir Rus kızıyla evlenmediği için hayal kırıklığına uğramıştı. Çar'ın da bir Alman kızıyla evlenmiş olması onu pek

teselli edememişti.

Konstantin sıcak bir gülümsemeyle Nikolay'a baktı ve, "Seni bu akşam buraya getiren nedir?" diye sordu. Oğluyla gurur duyuyordu, onun cephede değil de Preobrajenski'de görev almasından memnundu ve bunu da gizlemiyordu. Tek oğlunu kaybetmek istemezdi kuşkusuz. 1914 yazındaki Tannenberg Savaşı ve Galiç-ya'nın donmuş cephelerinden geri çekilmeler yüzünden Rus kayıpları büyüktü ve o da Nikolay'ın güven içinde St Petersburg'da kalmasını istiyordu. Hiç kuşkusuz onun burada olması kendisini ve Natalya'yı rahatlatıyordu.

"Bu akşam yemekten sonra seninle biraz sohbet etmek istedim baba." Natalya ona endişeli gözlerle bakarken, genç adamın sesi sakin ve güçlüydü. Natalya onun, kendilerini sinirlendirecek bir şey söylemeyeceğini umuyordu; bir süre önce bir dostundan, oğlunun bir dansçıyla ilişkisi olduğunu öğrenmişti ve Nikolay, babasına evlenmek istediğini söylerse, Natalya'nın da bu konuda söyleyeceği çok şey vardı. "Önemli bir şey değil." Büyükanne zekâ fışkıran yaşlı gözlerle onu seyrediyor ve babasına söyleyeceğinin önemli olmadığını belirtirken, onun yalan söylediğini biliyordu.

Genç adam bir şeylerden endişe duyuyordu, öylesine endişeliydi ki hiç yapmadığı bir şey yapmış ve aniden gelip onlarla akşam yemeğine oturmuştu. Nikolay aile bireylerine bakıp gülümsedi ve, 28

"Aslında bu küçük canavarın yaramazlık yapıp yapmadığını öğrenmek için geldim," dedi. Zoya'ya bakınca genç kız da bakışlarıyla ona canının sıkıldığını belli etti.

"Ben büyüdüm Nikolay. Artık 'yaramazlık' yapmıyorum." Ağabeyi ona bakıp gülerken o ciddi bir tavırla burnunu büktü ve tatlısını bitirdi.

"Öyle mi! Bak sen şuna... ama biraz önce yemeğe her zamanki gibi geç kaldığın için basamakları uçar gibi çıkıyor, ıslak çizmelerinle merdiveni kirletiyordun, saçların da sanki saman tırmığıyla taranmış gibiydi..." Daha da devam edecekti, ama Zoya dayanamayıp peçetesini ona fırlattı ve annesi de bayılacakmış gibi, yalvaran gözlerle kocasına baktı.

"Konstantin lütfen şunlara durmalarını söyle! Beni çok sinirlendiriyorlar."

Kontes Evgenya bilgiç bir tavırla, "Bu sadece bir sevgi şarkısı hayatım," dedi. "Yaşamlarının bu döneminde birbirleriyle ancak bu şekilde konuşabilir bunlar. Benim çocuklarım hep birbirlerinin saçını çeker ve birbirlerine ayakkabı fırlatırdı. Öyle değil mi Konstantin?" Konstantin şaşkın gözlerle annesine bakarken bir kahkaha patlattı.

"Korkarım gençken ben de pek uslu değildim hayatım." Sevgi dolu gözlerle karısına bakıp ayağa kalktı, diğerlerine gülümseyerek baktı, hafifçe eğilip onları selamladı ve sonra oğlunun önüne geçip, özel konuşabilmeleri için yandaki salona doğru yürüdü. Karısı gibi o da Nikolay'ın evlenme sözü etmemesini umut ediyordu.

Sakin bir tavırla şöminenin yakınına otururken, Nikolay'ın üniforma cebinden çıkardığı zarif altın sigara tabakası babasının gözünden kaçmadı tabii. Tabaka Cari Faberge"'nin tipik dizaynlarından

biriydi, pembe ve sarı altından yapılmıştı ve tutamak yeri de safirdendi. Konstantin bu tabakanın ya Hollming ya da Wigs-trom tarafından yapıldığına hemen hemen emindi.

"Yeni bir oyuncak mı Nikolay?" Karısı gibi o da, Nikolay'ın, çok güzel olduğu söylenen küçük dansçısının hikâyesini duymuş-

tu.

"Bunu bir arkadaş armağan etti baba."

Konstantin müsamahakâr bir tavırla gülümsedi. "Ben de bundan korkuyordum diyebilirim." ikisi de güldü ve Nikolay'ın alnında kırışıklıklar belirdi. Henüz çok gençti ama yaşına göre çok akıllıydı.

Yakışıklı olduğu kadar zekiydi de. Hiç kuşkusuz insana gurur verecek bir evlattı.

"Endişelenmen için hiçbir neden yok baba. Duyduklarına bakma sen, sadece biraz eğleniyorum, ciddi bir şey yok, inan bana."

"Güzel. O halde bu akşam neden geldin?"

Nikolay önce ateşe baktı ve gözlerini babasına çevirdiğinde endişeli görünüyordu. "Bundan çok daha önemli bir şey var. Çar hakkında hoş olmayan şeyler duyuyorum, sözde yorgunmuş, hastaymış, ordunun başından çekilmesi gerekiyormuş gibi sözler dolaşıyor etrafta. Bunları sen de duymuş olmalısın baba."

"Duydum." Konstantin yavaşça başını salladı ve oğluna baktı.

"Ama ben hâlâ onun bizi yarı yolda bırakmayacağına inanıyorum."

"Dün gece Büyükelçi Paleologue ile bir partideydim. O çok karamsar ve umutsuz konuşuyor. Gıda ve yakıt sıkıntısının sandığımızdan daha ciddi olduğunu, savaş yıkıntısının kendini gösterdiğini düşünüyor. Cephede altı milyon askere ikmal yapıyoruz ve evlerimize yetecek gıda ve malzemeyi zor buluyoruz.

Bir süre sonra hepimizin artık dayanamaz hale geleceğini...

Rusya'nın çökeceğini... Nikolay'ın da biteceğini sanıp korkuyor... o zaman ne olacak baba? Acaba doğru mu düşünüyor, ne dersin?"

Konstantin bir süre düşündü ve sonra başını iki yana salladı.

"Hayır, ben öyle sanmıyorum. Evet, tüm bunların sıkıntısını hissediyoruz ve tabii Nikolay da hissediyor. Fakat burası Rusya Nikolay, burası küçük ve zayıf bir ülke değil. Bizler dayanıklı, güçlü

insanlarız, halkımız güçlüdür, şartlar ne kadar zorlaşırsa zorlaşsın bizler çökmeyiz. Asla." Onun inancı buydu ve Nikolay da bunu güven verici buldu.

"Duma yarın tekrar toplanıyor. Neler olduğunu görmek ilginç olacak."

"Hiçbir şey olmayacak oğlum. Rusya sonsuza kadar yaşayacaktır.

Kuşkusuz bunu sen de biliyorsun." Sevgi dolu gözlerle oğluna baktı ve genç adam kendini çok rahatlamış hissetti.

"Biliyorum tabii. Ama belki bunu tekrar duymaya ihtiyacım vardı."

"Bazen hepimizin ihtiyacı olur buna. Nikolay için, ailemiz ve ülken için güçlü olman gerekiyor. Şimdi hepimiz güçlü olmalıyız ve iyi günler tekrar gelecektir. Savaş sonsuza kadar devam edemez.

"Korkunç bir şey bu." Kayıplarının ne kadar büyük olduğunun ikisi de bilincindeydi. Ama bunların hiçbiri, hayatlarından değerli tuttukları şeyin sonu anlamına gelemezdi. Nikolay şimdi böyle düşündüğü için kendini aptal gibi hissediyordu. Bütün mesele, Fransız büyükelçisinin kötü tabloyu çizerken çok inandırıcı olmasıydı. Genç adam şimdi babasıyla konuşmaya geldiği için çok memnundu. "Annem iyi mi?" Nikolay annesini her zamankinden daha sinirli görmüştü, ya da belki onu seyrek gördüğü için öyle sanıyordu, ama Konstantin sadece gülümsedi.

"O da savaşa çok üzülüyor, endişeleniyor ve seni de düşünüyor. ..

tabii beni de... Zoya'yı da. Zoya ile başa çıkmak kolay değil."

"Ama yine de çok tatlı, değil mi?" Başka birisi aynı şekilde konuşsa şiddetle itiraz edecek olmasına karşın, Zoya hakkında samimi ve hayranlık dolu bir ifadeyle konuşuyordu. "Bizim alayın yarısı ona âşık gibi. Zamanımın çoğunu onlara ölüm tehdidi yağdırmakla geçiriyorum."

Babası güldü ve sonra üzgün bir tavırla başını iki yana salladı.

"Savaşın Zoya'nın gelişme çağına rastlaması çok kötü. Belki Haziran'a kadar her şey biter." Bunu ikisi de umut ediyordu, ama Nikolay bunun mümkün olacağını pek sanmıyordu.

"Onun için düşündüğünüz birisi var mı?" Nikolay meraklıydı.

Arkadaşlarının içinde kardeşi için uygun bir eş olabilecek birçok kişi vardı.

"Onu kaybetme düşüncesine bile dayanamıyorum. Delilik bu sanırım. Bizimle uzun süre kalamayacak kadar güzel bir kız o.

Büyükannem Prens Orlov'u pek düşünüyor."

"Onun için çok yaşlı o adam." Prens en fazla otuz beş yaşındaydı ve Nikolay bunu düşününce kaşlarını çattı. Aslında hiç kimseyi ateş

gibi kız kardeşine layık göremiyordu.

Konstantin ayağa kalktı ve oğlunun omzuna hafifçe vururken ZOYA

31

gülümsedi. "Şimdi onların yanına gitsek iyi olacak, yoksa annen yine endişelenecektir." Odadan çıkarlarken Konstantin kolunu oğlunun omzuna atmıştı. Daha küçük oturma odalarından birine geçip hanımların yanına gittiklerinde, Zoya bir şeyler konusunda annesine yalvarır gibi konuşuyordu.

"Yine ne yaptın küçük canavar?" Nikolay, Zoya'nın yüzündeki ifadeyi görünce güldü ve büyükannesinin de gülümsemesini gizlemek için arkasını döndüğünü gördü. Natalya'nın yüzü kireç gibi bembeyaz ve ağabeyine öfkeli gözlerle bakan Zoya'nınki ise kıpkırmızıydı.

"Sen bu işe karışma!"

"Ne oldu yine küçüğüm?" Konstantin eğleniyor gibi görünüyordu, ama karısının yüzündeki sitem ifadesini görünce birden durdu.

Karısı onun, kızlarına karşı çok fazla yumuşak davrandığını düşünüyordu.

Kontes öfkeli bir ses tonuyla, "Alix ona bugün saçma bir armağan vermiş," diye konuştu. "Ve ben Zoya'nın, onu evde tutmasını asla istemiyorum."

"Aman Tanrım, nedir o? Onun şu ünlü incileri mi? Aman hayatım kabul et onları, şu anda istemiyorsan daha sonra takabilirsin."

Konstantin, oğluyla konuştuktan sonra kendisini çok daha neşeli hissediyordu ve iki erkek, kadınların başları üzerinden birbirlerine sıcak bir ifadeyle baktı.

"Bunda eğlenecek bir taraf göremiyorum Konstantin ve senin de, benim ona söylediklerimi söylemeni istiyorum. Ondan hemen kurtulmalı."

"Nedir o hayatım? Evcilleştirilmiş bir yılan mı yoksa?" Nikolay espri yapıyordu.

"Hayır, Joy'un yavrularından biri." Zoya'nın gözlerinde yaşlar parlıyor ve genç kız yalvarır gibi babasına bakıyordu. "Baba, lütfen... ona kendim bakacağıma, gözümün önünden ayırmayacağıma, odamdan çıkarmayacağıma ve annemden uzakta tutacağıma söz verirsem... lütfen?" Genç kızın gözlerinden yaşlar süzülüyordu ve babasının kalbi buna dayanamıyordu, o sırada Natalya, gözleri, boynundaki elmaslar gibi parlayarak odanın içinde birkaç adım attı, fırtına gibi esiyordu.

32

DANIELLE STEEL

"Hayır! Köpekler hastalık taşır! Hepiniz de sağlığımın ne kadar dengesiz bir durumda olduğunu çok iyi biliyorsunuz!" Korkunç bir öfkeyle odanın ortasında dururken, sağlığı hiç de dengesiz gibi görünmüyordu. Konstantin o anda onu ilk kez gördüğünde ona nasıl kapıldığını hatırladı, ama şimdi de onun hiç de kolay bir kadın olmadığını biliyordu.

"Belki de hayvan mutfakta kalabilir... ya da belki..." Bir şeyler umut eder gibi karısına baktı ama o, koşar adım kapıya gitti ve açtı.

"Ona her zaman arka çıkarsın, değil mi Konstantin?"

"Hayatım... kocaman bir köpek olamaz o. Onların köpeği çok küçüktür."

"Onlarda iki köpek daha var ve bir de kedi, çocukları da ölümün eşiğinde dolanıp duruyor." Bunu söylerken Aleksey'in kronik hastalığından söz ediyordu tabii.

"Bunun oradaki köpeklerle hiçbir ilgisi yok. Belki de onu büyükanne kendi evinde tutar..." Konstantin umut dolu gözlerle annesine baktı ve yaşlı kadın gülümsedi, içinden, bu fırtınanın zevkini çıkarıyor, eğleniyordu. Alix böyleydi işte, annesinin öfkeleneceğini bildiği halde köpek yavrusunu Zoya'ya vermişti, iki kadın arasında her zaman gizli bir rekabet olmuştu, ama Aleksandra ne de olsa Çariçe'ydi.

Yaşlı kontes, "Ben onu seve seve alırım," dedi.

"işte bu çok iyi." Konstantin mükemmel bir çözüm yolu bulmuştu ama kapının kararlı bir tavırla ve hızla vurularak kapandığını görünce karısını ertesi sabaha kadar bir daha göremeyeceğini anladı.

Nikolay etrafına gülümseyip büyükannesini resmi bir reveransla selamladıktan sonra, "Eh, bu mutlu gürültülerden sonra ben de artık son derece sessiz koğuşuma döneyim bari," dedi.

Büyükanne güçlükle saklamaya çalıştığı gülümsemesiyle, "Dikkat et, sakın başka yerlere gitme," dedi ve sonra ona iyi geceler öpücüğü verirken kıkırdadı. "Duyduğuma göre eğlenceye biraz fazla düşmüşsün galiba sevgili çocuk."

"Her duyduğuna inanma sen. iyi geceler büyükanne." Yaşlı kadının yanaklarını öptü ve babasının omzuna hafifçe dokunup ZOYA

ona da iyi geceler diledi. "Ve gelelim sana, küçük canavar..." Kız kardeşini öperken onun gür kızıl saçlarını hafifçe çekti ve genç kız da başını kaldırıp sevgi dolu bir ifadeyle ona baktı. "Yaramazlık yapma sakın küçük kız. Sonra eve de artık başka hayvan getirme sakın. Yoksa anneni çıldırtacaksın."

Zoya, "Kimse sormadı sana," dedi onu tekrar öptü. "iyi geceler korkunç çocuk."

"Ben bir çocuk değil, artık bir adamım, ama sen aradaki farkı bilemezsin tabii."

"Adam görürsem farkı bilirim."

Genç adam gülerek kapıda durup onları selamladı ve sonra gitti.

Büyük olasılıkla küçük dansçısına gidiyordu.

"Çok çekici bir çocuk oldu bu Konstantin. Bana sık sık senin gençliğini hatırlatıyor." Yaşlı kadın gururla konuşurken oğlu gülümsedi ve Zoya da yüzünde bir bezginlik ifadesiyle kendini bir koltuğa attı.

"Bana kalırsa korkunç bir çocuk o."

Babası nazik bir tavırla, "O senin hakkında çok daha kibar konuşuyor, Zoya Konstantinovna," dedi. "İki çocuğuyla da gurur duyuyor ve ikisini de çok seviyordu. Eğilip kızının yanağından öptü ve sonra annesine gülümsedi, Kontes Evgenya'ya, "Köpeği gerçekten alacak mısın anne?" diye sordu. "Eğer biraz daha ısrar edersem korkarım Natalya hepimizi evden atacak." Durdu ve içini çekti. Bazen ve özellikle annesi sessizce onları izlerken, karısının biraz daha iyi huylu ve yumuşak olmasını diliyordu. Fakat Evgenya Ossupov gelini hakkındaki kararını çok uzun zaman önce vermişti ve artık Natalya ne yaparsa yapsın onun fikrini değiştiremezdi.

"Tabii. Yanımda küçük bir dost olsun isterim." Gülümseyerek Zoya'ya döndü. "Bu yavruyu hangi köpekleri doğurmuş? Çareviç Charles mı, yoksa Tatyana'nın küçük Fransız buldoğu mu?"

"ikisi de değil büyükanne. Bu yavru Marie'nin spanyeli Joy'un yavrusu. Çok tatlı, büyükanne. Adı da Sava." Zoya büyükannesinin kucağına oturmak için giderken küçük bir çocuk gibi ve çok neşeliydi, yaşlı kadın da buruşuk elini onun omzuna koydu.

"Ona söyle benim çok sevdiğim Aubusson'a dikkat etsin, o za-Z3

man iyi ve çabuk dost oluruz, sana söz veriyorum." Zoya'nın, omuzlarına düşen gür kızıl saçlarını okşadı. Zoya çocukluğundan beri büyükannesinin okşamalarına bayılırdı ve başını kaldırıp onu sevgiyle öptü.

"Teşekkür ederim büyükanne. Onun burada kalmasını çok istiyordum."

"O halde o da kalacaktır yavrum... o halde kalacaktır..." Zoya hizmetçilerin yanına küçük yavruyu almak için giderken yaşlı kadın da ayağa kalktı ve ağır adımlarla ateşe doğru yürüdü, kendini yorgun, ama mutlu hissediyordu. Kontes, Konstantin'e döndü, oğlu o anda ona Nikolay'ın yaşında, çok çok daha gençmiş

gibi gelmişti. Yıllar uçar gibi, çok çabuk geçiyordu, ama ona karşı hep nazik olmuşlardı. Kocası dolu dolu yaşamıştı. Üç yıl önce, seksen dokuz yaşında ölmüştü kocası ve yaşlı kadın onu hep sevmiş ve onunla mutlu olmuştu. Konstantin şimdi ona benziyordu. Ona baktığında ve onu özellikle Zoya ile yan yana gördüğünde kocasıyla geçen mutlu günlerini anımsıyordu. "Bu kız çok güzel bir çocuk Konstantin Nikolayeviç... güzel bir genç kız."

"Sana çok benziyor anne."

Evgenya başını iki yana salladı ama oğlu ona bakınca, onun kendisiyle aynı fikirde olduğunu anladı. Çoğu zaman Zoya'yı kendine benzetirdi yaşlı kadın ve torununun, annesine pek benzemediğine de çok seviniyordu. Zoya annesine karşı çıkıp itaatsizlik ettiğinde yaşlı kontes bundan âdeta zevk alıyor ve Zoya'nın damarlarında kendi kanının dolaştığına dair bir kanıt olarak görüyordu bunu, ki bu da Natalya'yı daha fazla sinirlendiriyordu. "O başka bir insan... kendine özgü biri o. Kendi kusurlarımız, zaaflarımız ve garip davranışlarımızla ona yük olmamalıyız."

"Sen ne zaman zayıf ya da kusurlu oldun? Sen bana her zaman çok iyi davrandın anne... hepimize..." Yaşlı kontes sevilen ve sayılan, güçlü değer yargılarına sahip bir kadındı. Oğlu onun zekâsını biliyordu ve çoğu da mantıklı pek çok fikrinden hep yararlanmıştı.

"işte getirdim onu büyükanne!" Zoya küçük köpek yavrusuyla geri dönmüştü. Hayvan Zoya'nın ellerinden biraz daha büyüktü ve kontes onu genç kızdan büyük bir dikkatle aldı. "Ne kadar tatlı, değil mi?"

"Harika bir şey bu... en güzel şapkamı ya da en sevdiğim ayakkabılarımı yiyinceye kadar da harika olarak kalacaktır tabii...

ama ne olur Tanrım, benim sevgili Aubusson halımı koru." Durdu ve biraz önce Zoya'nın başını okşadığı gibi minik köpeğin başını okşadı. "Halıma bir şey yaparsan seni çorba yaparım ha! Bunu sakın unutma!" Minik Sava havladı, sanki ona cevap veriyordu.

"Alix'in bunu sana vermesi çok nazik bir davranış, küçüğüm.

Umarım ona gerektiği gibi teşekkür etmişsindir."

Zoya kıkırdadı ve narin eliyle ağzını kapadı. "Annemin kızıp sinirlenmesinden korkuyordu."

Konstantin, karısına saygısızlık etmemek için gülümsememeye çalışırken büyükanne kıkır kıkır gülüyordu. "Bakıyorum da anneni çok iyi tanıyor o kadın, öyle değil mi Konstantin..." Oğlunun gözlerine baktı ve o da onun ne demek istediğini tam olarak anladı.

Konstantin, "Zavallı Natalya'nın sağlığı son zamanlarda hiç de iyi değil. Belki bir süre sonra o da..." diyerek karısını korumaya çalıştı.

"Neyse, aldırma Konstantin." Yaşlı kontes sabırsız bir tavırla elini salladı, köpeği kucağında sıkı sıkı tutarken torununa iyi geceler dileyip onu öptü. "Yarın gelip bizi gör Zoya. Yoksa yine Tsarskoye Selo'ya mı gideceksin? Bugünlerde bir gün ben de seninle gidip Albc'le çocukları görmeliyim aslında."

"Hasta oldukları şu günlerde değil anne, lütfen... zaten bu havada oraya kadar yolculuk senin için çok zor olur."

Annesi bir kahkaha attı. "Saçmalama Konstantin. Ben kızamığı belki yüz yıl önce geçirdim ve bozuk havalardan da hiç korkmadım. Ben çok iyiyim, teşekkür ederim ve en azından bir düzine yıl, ya da

daha fazla, bu halde kalmaya niyetliyim. Ve bunu yapabilecek kadar da güçlüyüm."

"Bak bu çok iyi bir haber." Konstantin gülümsedi. "Seni evine kadar götüreyim."

"Saçmalama." Oğlunu elinin tersiyle iterken Zoya gidip onun mantosunu getirerek omuzlarına koydu. "Bahçenin diğer ucuna yürüyebilecek kadar gücüm var, biliyorsun. Bunu günde birkaç kez yapıyorum."

"O halde bu zevki sizinle birlikte tatmama izin verin, madam."

Yaşlı kadın ona bakıp gülümsedi, kalbinde o hâlâ küçük bir çocuktu ve yaşadığı sürece de küçük bir çocuk olarak kalacaktı.

"Peki o zaman Konstantin. iyi geceler Zoya."

"İyi geceler büyükanne. Sava'yı aldığın için de teşekkür ederim."

Yaşlı kadın onu tekrar öptü ve onlar soğuk gece havasına çıkarken Zoya da üst kata, leylak rengi odasına çıktı. Odasında esnedi ve Marie ile annesinin kendisine verdiği minik köpeği düşününce gülümsedi. Harika bir gün geçirmişti. Yatak odasının kapısını kapadı ve bir iki gün sonra tekrar Tsarskoye Selo'ya gitmeye karar verdi. Arpa bu arada, Maşka'ya götürmek için çok güzel bir şey düşünmek zorundaydı.

J

iki gün sonra Zoya, Tsarskoye Selo'ya gidip Marie'yi görmeyi planlamıştı ama o sabah, kahvaltıdan önce bir mektup geldi.

Mektubu Aleksey'in doktoru Dr. Fedorov getirdi, ilaç almak için şehre gelmişti ve ona hiç de hoş olmayan bir haber veriyordu, Marie de kızamığa yakalanmıştı. Zoya mektubu umutsuzluk içinde okudu. Marie'yi o gün göremeyecek olması bir yana, birbirlerini belki de haftalarca göremeyeceklerdi, çünkü Dr. Fedorov onun uzunca bir süre kimseyle görüşemeyeceğini söylüyordu ve bu süre de hastalığının ağır ya da hafif geçmesine bağlıydı. Hastalık Anastasya'nın kulaklarında hasar yapmıştı ve doktor, Çareviç'in de zatürreeye yakalanmış olmasından korkuyordu.

Natalya, "Aman Tanrım..." diye feryat etti, "sen de o hastalıklı ortama girdin. Zoya, sana oraya gitmeni yasaklamıştım ve şimdi sen de hasta olacaksın... bunu bana nasıl yaparsın? Nasıl cesaret edersin?" Zoya'nın istemeyerek eve getirmiş olabileceği hastalığın düşüncesiyle neredeyse sinir krizi geçirecekti. Konstantin, o bayılmak üzereyken gelip hizmetçiyi hemen üst kata, nişadırruhu koklama şişesini almaya gönderdi. Bu şişe Faberg£'den siparişle alınmış, büyük, kırmızı mineli ve elmas kakmalı, çilek şeklinde özel bir kaptı ve karısı onu hep yatağının yanında bulundururdu.

Dr. Federov nazik davranıp Natalya'nın üst kata çıkmasını bekledi ve bu arada Zoya da arkadaşına birkaç satırlık bir not ya-zıverdi.

Marie'ye acil şifalar diledi, o iyileşince birbirlerini tekrar görebileceklerdi. Mektubu hem kendisi hem de Sava adına imzaladı; küçük köpek bir gece önce o meşhur Aubusson halıyı ıslatmış, ama büyükanne onu yine de evinde tutmuştu. Fakat yaramazlık yapıp her yana işediği takdirde onu çorba yapacağını söylemekten de geri kalmıyordu.

'... seni çok seviyorum tatlı arkadaşım. Acele et ve çabuk iyileş ki gelip seni görebileyim.' Arkadaşına gönderdiği iki kitaptan biri 38

DANIELLE STEEL

Helen'in Bebekleriydi ki onu kendisi de birkaç hafta önce okumuş, çok beğenmişti ve zaten arkadaşına vermeyi düşünüyordu.

Mektubun altına da bir not yazdı ve Maska'dan, bu kitabı teniste tekrar hile yapmak için bir bahane olarak kullanmamasını istedi, çünkü bir yaz öncesi Livadiya'da Marie'nin iki kardeşiyle tenis oynarken yapmışlardı bunu. Tenis en sevdikleri oyundu ve Marie hepsinden iyi oynuyordu ama Zoya onu hep yenmekle tehdit ederdi, '...annen ve doktor izin verir vermez gelip seni göreceğim.

Seni çok seven arkadaşın Zoya...'

O gün öğleden sonra Zoya ağabeyini tekrar gördü ve en azından onunla avundu, babalarının eve dönmesini beklerken ağabeyi onu alıp annelerinin troykasıyla biraz gezdirdi. Anneleri bütün gün odasından çıkmamıştı, Marie'nin de kızamığa yakalandığı haberi ve Zoya'nın istemeden de olsa kızamık tehlikesini eve getirmiş

olması nedeniyle çok sinirliydi. Zoya onun günlerce odasından çıkmayacağını biliyordu ve ağabeyinin gelmesi onu sevindirmişti.

"Neden yine babamı görmeye geldin Nikolay? Kötü bir şey mi oldu?"

"Saçmalama. Neden hemen kötü bir şey olduğunu düşünüyorsun ki? insanı kızdırmaya bayılıyorsun, değil mi?" Ama akıllı bir kızdı o. Ağabeyinin, bir şeyden endişe duyduğu için babasını görmeye geldiğini hemen anlamıştı. Bir gün önce toplanan Duma'da Aleksandr Kerenski dehşetli bir konuşma yapmış, Çar'ın öldürülmesi gerektiğini ima eden cümleler kullanmıştı ve Nikolay, Büyükelçi Paleologue'un söylediklerinden bazılarının doğru çıkmasından korkmaya başlamıştı. Belki de durum onların sandığından daha kötü ve halk da sıkıntılar nedeniyle tahminlerinden daha sinirliydi. İngiltere Büyükelçisi Sir George Buchanan da on günlük bir tatil için Finlandiya'ya gitmeden önce aynı şeyleri söylemişti. Nikolay bugünlerde çok şey duyuyor, endişeleniyordu ve bu konuda yine babasının fikrini sormaya gelmişti.

"Kötü bir şey olmasa sen buraya asla gelmezsin Nikolay." Harika Nevski Prospekt'ten geçerken Zoya ağabeyini sıkıştırıyordu. Her taraf yeni yağmış karla kaplanmıştı. Burası hiçbir zaman bu kadar güzel olmamıştı. Nikolay ısrarla kötü bir şey olmadığını söylüyordu ve Zoya, içinde garip bir korku duymasına karşın ona inanmaya karar verdi.

"Benim hakkımda ne kadar iyi şeyler düşünüyorsun Zoya. Ama yanılıyorsun. Şimdi doğruları

konuşalım, annemizi yeniden çılgına çevirdiğin doğru mu? Duyduğuma göre senin yüzünden yatağa düşmüş ve doktoru iki kez gelip onu muayene etmiş, öyle mi?"

Zoya yaramaz kızlar gibi sırıtıp omuzlarını silkti. "Bunun nedeni, Dr. Fedorov'un ona Maşka'nın da kızamığa yakalandığını söylemiş

olması."

"Sıra sende mi yani?" Nikolay ona bakıp gülümsedi ve Zoya bir kahkaha attı.

"Aptal olma. Ben asla hastalanmam."

"Bundan pek emin olamazsın. Oraya tekrar gitmeyeceksin, değil mi?" Genç adam bir an için endişeliymiş gibi göründü, ama Zoya çocuksu bir umutsuzlukla ona bakıp başını iki yana salladı.

"Buna izin vermiyorlar. Şu anda hiçbir ziyaretçi kabul edilmiyor.

Anastasya'da korkunç kulak ağrıları varmış."

"Yakında hepsi iyileşir ve sen de tekrar oraya gidebilirsin."

Zoya başını salladı ve güldü. "Ha sahi, şu senin dansçı nasıl Nikolay?"

Genç adam birden irkildi ve onun, kürk şapkasının altından çıkmış

olan bir tutam saçını çekti. "Benim bir 'dansçı'm olduğunu kim söyledi sana?"

"Bunu herkes biliyor aptal... Nikolay Amca'nın Alix Yenge'yle evlenmeden önceki ilişkisi gibi bunu da biliyorlar." Zoya onunla rahatça konuşabilirdi, o ne de olsa ağabeyiydi, ama delikanlı âdeta şoke olmuştu.

"Zoya! Bu tür şeyleri nasıl konuşabiliyorsun?"

"Sana her istediğimi söyleyebilirim. Seninki nasıl? Güzel mi?"

"O hiçbir şey değil! Böyle birisi yok. Size Smolni'de bunları mı öğretiyorlar?"

Zoya, ağabeyinin yıllar önce soylular ve yüksek rütbeli subayların oğullarına eğitim veren Imperial Corps des Pages'da, yani askeri okulda aldığı sıkı eğitimi kendi okulunda almasına karşın buna aldırmadan, neşeli bir tavırla, "Bana bir şey öğretmiyorlar," dedi.

"Öyle sanıyorum ki orasını bitirdiğinde seni bir daha görmeyecekleri için sevineceklerdir şekerim." Zoya omuzlarını silkti, ikisi de güldüler ve genç adam bir an için onu atlattığını sandı, ama genç kız şeytansı bir gülümsemeyle ona dönerken hâlâ ısrarlı olduğunu gösteriyordu.

"Bana arkadaşından hâlâ söz etmedin Nikolay."

"Sen korkunç bir kızsın Zoya Konstantinovna."

Zoya kıkırdadı ve ağabeyi onu ağır ağır eve, Fontanka'daki saraylarına geri götürdü. Babaları da o arada gelmişti ve iki erkek, Konstantin'in bahçeye bakan kütüphanesine çekildiler. Kütüphane deri ciltli kitaplar ve babasının yıllar boyu topladığı koleksiyon parçaları, özellikle de çok sevdiği malakit parçalarla doluydu.

Odada ayrıca her yıl Natalya'nın ona verdiği nadir Faberge Paskalya yumurtaları vardı ki bunlar da Çar ve Çariçe'nin belirli günlerde birbirlerine armağan ettikleri Paskalya yumurtalarına benziyordu. Konstantin pencerenin önünde durmuş oğlunu dinlerken Zoya'nın karlar üstünde hoplayıp zıplayarak bahçenin diğer yanına, büyükannesini ve Sava'yı ziyarete gittiğini gördü.

"Eee baba, ne düşünüyorsun?"

Konstantin dönüp de tekrar oğluna baktığında, onun gerçekten de endişeli olduğunu gördü. "Aslına bakarsan bunların önemli olduğunu sanmıyorum. Sokaklarda biraz karmaşa ve sorun olsa bile General Kabalov her şeyi halledebilir Nikolay. Endişelenecek bir şey yok." Onu rahatlatacak şekilde gülümsedi, oğlunun şehir ve ülke konusunda endişelenmesi hoşuna gitmişti. "Her şey yolunda.

Ama uyanık olmak her zaman iyidir, iyi bir asker böyle olmalı zaten." Ve oğlu da onun kendi gençliğine ve büyükbabasına benziyordu. Uyanık bir gençti o. Mümkün olsaydı Konstantin de cepheye giderdi, ama kuzeni Çar'ı ve ülkesini ne kadar sevse de bunu yapamayacak kadar yaşlıydı artık.

"Kerenski'nin Duma'daki konuşması seni endişelendirmiyor mu baba? Tanrım, adamın söyledikleri vatan hainliği!"

"Evet öyle, ama kimse bunu ciddiye almaz Nikolay. Hiç kimse Çar'ı öldüremez. Buna cesaret edemezler. Ayrıca Niki kendini iyi koruyacak kadar akıllıdır. Bana kalırsa şu anda evinde bir sürü kızamıklı çocuk ve hizmetçiyle daha büyük tehlikede..." - oğluna ZOYA

bakıp sevgiyle gülümsedi - "halkının elinde olduğundan daha büyük tehlikede. Ama ben yine de, döndüğü zaman Büyükelçi Buchanan'ı arayıp onunla konuşacağım, mademki bu kadar endişeleniyor, bunu yapmalıyım. Durumla ilgili olarak onun ve Paleo-logue'un fikirlerini almak ilginç olacak benim için. Buchanan tatilinden döndüğünde onları yemeğe davet edeceğim ve kuşkusuz sen de bu yemeğe katılabilirsin." Her şeyden önce oğlunun kariyerine yardımcı olmak istiyordu. Nikolay zeki, çalışkan bir çocuktu ve önünde parlak bir gelecek vardı.

"Seninle konuşunca kendimi daha iyi hissediyorum baba." Fakat bu kez korkular hemen kaybolmamıştı, içinde bir sıkıntı vardı, evden çıktığında sanki tehlike içindeymiş gibi hissediyordu kendini.

Tsarskoye Selo'ya gidip Çar'la özel olarak konuşmayı düşünüyordu ama, duyduklarından, onun ne kadar yorgun olduğunu ve oğlu için de çok üzüldüğünü biliyordu, böyle bir zamanda onu rahatsız

edemezdi. Ona gitmek için zaman^uygun değildi ve gitmemesi daha akıllıca olacaktı.

Tam bir hafta sonra, 8 Mart'ta, Nikolay, St Petersburg'dan ayrılıp beş yüz mil mesafede bulunan Mogilev'deki cepheye döndü. Aynı gün, aşevleri önünde bir parça yemek için kuyrukta bekleyen aç insanlar öfkeyle, "Bize ekmek verin!" diye bağırarak fırınlara saldırdı. Günbatımında bir Kazak birliği onları kontrol altına almak için geldi. Yine de hiç kimse durumla gerektiği kadar ilgilenmiyordu. Hatta Büyükelçi Paleologue büyük bir davet verdi.

Prens ve Prenses Gorçakov, Kont Tolstoy, Aleksandr Benois ve ispanya büyükelçisi Marki de Villasinda da oradaydı. Natalya kendisini hâlâ iyi hissetmiyordu, dışarıya çıkamayacağını söylemiş

ve Konstantin de onu yalnız bırakmak istememişti. Ertesi gün, âsilerin kentin kenar semtlerden birinde bir tramvayı devirdiğini duyunca davete gitmediklerine memnun oldu. Ama genelde hiç kimse telaşlanmıyordu. Bir sonraki gün de, sanki herkese güven vermek istermiş gibi pırıl pırıl, güneşli bir hava vardı. Nevski Prospekt insan kaynıyor ve herkes mutlu görünüyordu, tüm dükkânlar da açılmıştı. Sokaktaki durumu kontrol etmek için Kazak askerleri devriye geziyordu ama onlar da halkla iyi ilişkiler içindeydi. Fakat 10 Mart Cumartesi günü hiç beklenmeyen yağmalar

başladı ve ertesi günü de çeşitli terör olaylarında birçok insan öldü.

Her şeye rağmen o gece Radziwill ailesi muhteşem bir parti verdi.

Sanki herkes hiçbir şey yokmuş gibi davranmak istiyordu. Fakat karmaşa ve anarşik olaylar konusundaki haberleri duymazdan gelmek zordu.

Marie'nin ingilizce öğretmeni Gibbes, Zoya'ya Maska'dan bir mektup getirdi, genç kız kollarını açıp ona koştu, ama Marie'nin

'berbat' bir durumda olduğunu ve Tatyana'nın da kulak haşarıyla uğraştığını öğrenince dehşete düştü. Fakat en azından Bebek biraz daha iyi görünüyordu.

O gün öğleden sonra büyükannesinin odasında oturan Zoya küçük Sava'yı kucağına aldığında, "Zavallı Alix Yenge çok yorgun olmalı,"

dedi. "Marie'yi görmek için sabırsızlanıyorum büyükanne, endişeliyim." Günlerdir hiçbir şey yapmamıştı, canı sıkılıyordu, annesi sokaklardaki kargaşa nedeniyle bir süre için bale dersine gitmemesini istemiş ve bu kez babası da onu desteklemişti.

Büyükannesi, "Biraz sabırlı olmalısın yavrum," dedi. "Sokağa çıkıp o aç ve mutsuz insanların arasına karışmak istemezsin herhalde şimdi."

"Onlar o kadar kötü durumda mı büyükanne?" Yaşadıkları lüks hayat ortamında bunu düşünebilmek zordu, insanların bu kadar umutsuzca aç olduklarını düşünmek ona acı veriyordu. "Keşke elimizde

olanların bir kısmını onlara verebilseydik." Yaşamları öylesine rahat ve kolaydı ki, etraflarındaki insanların üşümüş ve aç olmaları zalimce bir şey gibi geliyordu ona.

"Bunu bazen hepimiz isteriz küçüğüm." Yaşlı kadın ateşli gözlerini onun gözlerine dikti. "Hayat her zaman adil değildir. Bizim her gün normal kabul ettiğimiz şeyleri, sıcak bir giysiyi, rahat bir yatağı ve karınlarını doyuracak yemeği asla bulamayacak pek çok insan vardır... bizse tatiller, eğlenceler ve güzel giysiler..."

"Bunların hepsi yanlış mı yani?" Bu fikir Zoya'yı şaşırtmıştı.

"Değil tabii. Ama bu bir ayrıcalıktır ve bunu asla unutmamalıyız."

"Annem onların sıradan insanlar olduğunu ve bizim elimizde ZOYA

olanlardan zaten zevk almayacaklarını söylüyor. Bu doğru mu dersin?"

Evgenya ona kızgın ve anlamlı gözlerle baktı, gelininin hâlâ bu kadar kör ve aptal olmasına sinirlenmişti. "Saçmalama Zoya. Bir insanın sıcak bir yatağa, doymuş bir mideye, güzel bir giysiye ya da bir troykaya itiraz edeceğini, onları istemeyeceğini mi sanıyorsun? Bunu yapacak insanın son derece aptal ya da deli olması gerekir." Zoya, annesinin o insanlar için bu tanımları da kullandığını söylemedi kuşkusuz, çünkü kendisi öyle olmadıklarını biliyordu.

"Biliyor musun büyükanne, o insanların Niki Amca'yı, Alix Yenge'yi, Bebek'i ve kızları tanımaması acı bir şey. Onlar çok iyi insanlar ve onları tanıyan biri bu insanlara asla kızamaz." Mantıklı bir sözdü bu ve son derece de basitti.

"Bu onların suçu değil hayatım... onların hayatta tahammül ettikleri şeylerdir tüm mesele. Saray pencereleri dışındaki insanların, içerdekilerin de kalplerinin kırılabileceğini ve sorunları olabileceğini düşünmeleri son derece güçtür. Nikolay'ın onları ne kadar çok düşündüğünü, onların hastalıklarına üzüldüğünü ve Aleksey'in hastalığı yüzünden ne kadar acı çektiğini kimse bilemeyecektir. Bunları asla bilemeyecek ve göremeyecek o insanlar... bu beni de çok üzüyor. Fakirlerin çok ağır yükleri var. Ve şimdi Nikolay tekrar cepheye gidiyor. Alix için çok güç olmalı bu.

Umarım çocuklar yakında iyileşir de onları görmeye gidebilirim."

"Ben de gitmek istiyorum. Ama babam evin dışına bile çıkmamı istemiyor. Madam Nastova'nın derslerindeki açığımı kapatmam aylar sürecek."

"Sürmez, sürmez, merak etme." Evgenya dikkatle torununa bakıyordu, Zoya on sekizine yaklaşırken her geçen gün biraz daha güzelleşiyordu. Uçuşan kızıl saçları, kocaman yeşil gözleri, uzun, güzel bacakları ve bir insanın iki eliyle sarabileceği incecik beliyle narin ve çok zarifti, insan ona bakarken âdeta kendinden geçiyordu.

"Büyükanne, canım çok sıkılıyor." Genç kız bir ayağının üstünde döndü ve Evgenya kendini tutamayıp güldü.

"Bana hiç de nazik davranmıyorsun hayatım. Bir sürü insan 44

DANIELLE STEEL

beni sıkıcı bulmuştur, ama bunu şimdiye kadar kimse senin kadar açıkça söylemedi."

"Özür dilerim." Genç kız güldü. "Ben senin sıkıcı olduğunu söylemek istemedim. Yani burada böyle sıkışıp kalmak sıkıcı demek istedim. Aptal Nikolay bile bugün bizi görmeye gelmedi." O

gün öğleden sonra bunun nedenini öğrendiler. General Kabalov şehrin her yerine koca koca ilanlar astırmıştı, toplantı ve gösterilerin yasaklandığını bildirip halkı uyarıyor ve greve gidenlerin de ertesi günü işlerine dönmelerini istiyordu. Bu emirlere uymayanlar hemen yakalanacak ve cepheye gönderilecekti, ama ilanlara kimse aldırmıyordu. Protestocuların oluşturduğu muazzam kalabalık, Vyoborg bölgesinden Neva köprülerini geçip kente girdi ve saat dört buçukta askerler gelip duruma müdahale etti. Aniçkov Sarayı'nın karşısındaki Nevski Prospekt'ten silah sesleri duyuldu, ilk çatışmalarda elli kişi öldü, birkaç saat içinde iki yüz kişi daha hayatını kaybetti ve bir süre sonra askerler arasında ikilik çıktı, bir kısmı buna karşıydı.

Pavlovski Yaşam Muhafızlarının bir bölüğü halka ateş etmeyi kesip başlarındaki subaylara ateş açtı, ortalık cehenneme döndü ve onları engelleyip teslim almaları için Preobra-jenski Muhafızları çağırıldı.

Konstantin bunları o gece öğrendi ve saatlerce ortadan kayboldu, başka yerlerde neler olduğunu öğrenmek ve kimseye belli etmeden de Nikolay'in güvende olup olmadığını görmek istiyordu. Birden, oğlunun tehlikede olduğunu anlayıp paniğe kapıldı. Fakat tüm öğrendiği, Pavlovski Muhafızlarının çok az bir kayıpla kontrol altına alındığıydı, hepsinin silahları alınmış, teslim olmuşlardı, 'çok az' sözcükleri ona birden çok fazla gibi geldi ve eve dönüp haber beklemeye karar verdi. Yolda giderken Radziwillerin konağında ışıklar gördü ve bir yanda insanlar öldürülürken diğer bir yanda dans edebilen bir kentin çılgınlığına şaşırdı. O anda Niko-lay'ın tüm bu olanları önceden görüp endişelenmiş olabileceğini düşündü. Konstantin hemen Paleologue'la konuşmak istiyordu ve ertesi sabah onu aramaya karar verdi. Fakat Fontanka'ya dönüp de evinin önündeki atları görünce birden donup kaldı, durup geriye doğru kaçmayı istedi, içinde müthiş bir korku vardı ve atlarını eve doğru koşturdu. Evin dışında en azından bir düzine ZOYA

45

Preobrajenski askeri vardı, insanlar koşuşturup bağırıyordu.

Konstantin dehşetle bağırırken adamların bir şey taşıdıklarını gördü ve troyka henüz durmadan aşağıya atlayıp Fyodor'u arkada bırakırken kendi kendine, "Aman Tanrım... aman Tanrım..." diye haykırdı. Sonra onu gördü. Onu iki kişi taşıyordu ve karların üstünde kan vardı. Nikolay'di bu. "Aman Tanrım..." ileriye fırlayan Konstantin'in yanaklarından yaşlar süzülüyordu. "Yaşıyor mu?"

Adamlardan biri ona bakıp başını salladı ve hafif sesle konuştu.

"Gitmek üzere." içlerinden biri... Çar'm askerlerinden biri, bir Pavlovski Yaşam Muhafızları askeri

ona yedi el ateş etmişti... Ama o çok cesurdu ve kendisini vuran adamı öldürmüştü. "Onu içeriye götürün... çabuk olun..." Yanına gelen Fyodor'a bağırdı. "Karımın doktorunu çağır hemen, ŞlMDÎ!" Genç askerler çaresizlik içinde ona bakarken, o bağırıyordu. Onlar, Nikolay için artık bir şey yapılamayacağını biliyordu, onu, bu nedenle evine getirmişlerdi.

Nikolay donuk gözlerle babasına bakıp onu tanıdı ve gülümsedi, Konstantin onu güçlü kollarıyla alıp eve götürürken yine küçük bir çocuk gibi görünüyordu Nikolay. Konstantin oğlunu büyük salonda halıyla kaplı divana yatırdı ve tüm hizmetkârlar koşarak geldiler. "Bana sargı bezi getirin... örtü istiyorum... çabuk, sıcak su getirin." Bu istedikleriyle ne yapacağı hakkında hiçbir fikri yoktu ama bir şeyler yapılması gerekiyordu. Bir şeyler, herhangi bir şey...

onu kurtarmalıydılar. O onun küçük oğluydu, onu ölmesi için evine getirmişlerdi, ama ölmesine izin vermeyecekti. Çok geç olmadan onu ölümden döndürmeliydi, ama birden, bir elin sert bir hareketle kendisini yana doğru ittiğini hissetti ve annesinin, torununun başını elleriyle kaldırıp yavaşça alnından öperek ona bir şeyler mırıldandığını gördü.

"Her şey düzelecek Nikolay, büyükannen burada yavrum... ve annenle baban da..." Üç kadın Konstantin'i beklemeden akşam yemeğine oturmuş ve Evgenya adamların geldiğini duyunca neler olduğunu hemen anlamıştı. Muhafızların geriye kalanı giriş

holünde üzgün ve ne yapacaklarını bilmez bir halde beklerken canhıraş bir çığlık duyuldu ve Natalya oğlunu o halde görünce kapının eşiğinde düşüp bayıldı. Konstantin çaresiz bir halde oğlunun

kanının mermer zeminde yayılıp halı tarafından emildiğini seyrederken Evgenya, "Zoya!" diye bağırdı ve genç kız ona koştu.

Babası, kızının büyükannesine doğru koşup ağabeyinin yanına diz çökerken titrediğini görebiliyordu. Genç kızın yüzü kireç gibi bembeyazdı ve yavaşça ağabeyinin elini tuttu.

"Nikolay..." diye fısıldadı. "Seni çok seviyorum... ben Zoya..."

"Sen ne arıyorsun burada?" Genç adamın sesi fısıltı halindeydi ve Evgenya ona bakınca, onun artık kendilerini görmediğini anlamıştı.

Yaşlı kadın, askerlerine emir veren bir general tavrıyla, "Zoya,"

dedi, "îç eteğimi çek ve şeritler halinde yırt... çabuk ol, acele et..."

Zoya önce büyükannesinin etekliği altındaki jüponunu nazik hareketlerle çekmeye çalışırken büyükannenin sert sesiyle canlandı ve yaşlı kadın ani bir hareketle iç etekliğini çıkarınca o da bunu şeritlere ayırdı ve büyükannenin bu bez parçasını ağabeyinin yaralan üstüne sarıp bağlayışını izledi. Yaralı gencin kanamasını durdurmak istiyordu ama artık çok geçti ve Konstantin ağlayarak, oğlunu öpmek için onun yanına diz çöktü.

"Baba?... orada mısın baba?" Sesi yine bir çocuk sesini andırıyordu.

"Baba... seni seviyorum... Zoya... yaramazlık yapma sakın..." Sonra onlara bakıp gülümsedi ve gitti... Gayretleri çok geç kalmış ve yeterli olmamıştı. Babasının kollarında öldü. Konstantin onun gözlerini öptü ve sonra kapadı, biricik oğluna sarılırken kendini tutamıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu ve Nikolay'in kanları onun yeleğini boyuyordu. Zoya ağabeyinin ölüsü yanında durmuş

saatlerce ağlarken Evgenya'nın, onun elini okşayan eli titriyordu ve yaşlı kadın bir ara yavaşça dönerek, bekleyen askerlere çekilmelerini işaret etti, açılarıyla baş başa kalmak istiyorlardı. O

sırada doktor gelmiş, hâlâ kapının önünde baygın yatmakta olan Natalya'yı ayıltmaya çalışıyordu. Onu üst kattaki odasına götürürlerken Fyodor da bir kenarda hıçkırarak ağlıyordu. Tüm hizmetkârlar oraya toplanmıştı... ama artık çok geçti... ona yardım etmek için hepsi geç kalmışlardı.

"Gel Konstantin. Onlara izin ver de onu yukarıya çıkarsınlar."

Oğlunu yavaşça torunun ölüsünden ayırdı ve etrafı âdeta görme-ZOYA

yen Konstantin'i kütüphaneye götürüp bir koltuğa oturtarak ona bir kadeh konyak getirdi. Onun acısını azaltacak hiçbir şey söylemek istemiyordu, söylenecek bir şey yoktu ve o da zaten ağzını açmadı. Yaşlı kadın Zoya'ya işaret ederek yanına gelmesini istedi ve onun ne kadar solgun olduğunu görünce, kendine aldığı konyak kadehinden ona bir yudum içirdi.

"Hayır büyükanne... hayır... lütfen..." Genç kız konyağın buharıyla öksürdü, ama büyükanne ona zorla bir yudum içirdi ve sonra tekrar Konstantin'e döndü.

"Daha çok gençti... Tanrım... Tanrım... onu öldürdüler..." Oğlunun arkasından ağlayarak oturduğu yerde ileri geri sallanan Konstantin'i tuttu. Zoya birden babasının kollarına atıldı. Sanki dünyada sığınacak tek kişi o kalmıştı ve o anda, daha o gün ağabeyine 'aptal Nikolay... aptal Nikolay,' dediğini hatırladı... ve o şimdi ölüydü... ağabeyi ölmüştü... dehşet dolu gözlerle babasına baktı.

"Baba neler oluyor?"

"Bilmiyorum küçüğüm... benim yavrumu öldürdüler..." Zoya onun kollarında hıçkırırken o da kızını göğsüne bastırdı ve bir süre sonra ayağa kalkıp Zoya'yı büyükannesine bıraktı. "Onu evine götür anne. Ben Natalya'nın yanına gitmeliyim."

"Karın iyi oğlum." Evgenya, kaçık gelininden ziyade kendi oğlu hakkında endişe duyuyordu. Nikolay'ı kaybetmenin onu iyice çökerteceğinden korkuyordu. Uzanıp oğlunun eline dokundu tekrar ve o da annesinin gözlerine baktı, çok şey görüp yaşamış

akıllı bir insanın, büyük üzüntü yaşayan bir insanın gözleriydi bunlar.

"Oh anne," diye hıçkırarak yaşlı kadına sarılırken, yaşlı kadın da elini uzattı ve Zoya'yı kendilerine doğru çekti. Sonra onlardan ayrılıp üst kata, karısının odasına çıktı. Mermer zemin üzerindeki

Nikolay'in kanlan temizlenmiş, kanlanmış olan halı kaldırılmıştı ve genç adamın cesedi, çocukluğundan beri yaşadığı odada sessizce ve gittikçe soğuyarak yatıyordu. Orada doğup yirmi üç yıl gibi kısa bir süre yaşamış ve orada ölmüştü. Onunla birlikte hepsinin tanıdığı ve sevdiği bir dünya da yok oluyordu. Sanki bundan sonra hiçbiri güvende olamayacaktı. Evgenya, tir tir titreyen, gözleri

korku ve dehşetle dolu Zoya'yı alıp kendi evine götürürken bunu biliyordu.

Odaya girdiklerinde Sava onlara doğru koştu ve Zoya tekrar ağlamaya başlayınca büyükanne, "Güçlü olmalısın küçüğüm," dedi.

"Baban sana şimdi eskisinden iki kat daha fazla ihtiyaç duyacaktır.

Ve belki de... belki de... hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır... yani bizler için. Ama ne olursa olsun" - kollarında ölen torununu düşününce sesi titredi, ama yine de şiddetle titreyen kuru eliyle Zoya'yı tutup kucakladı ve onu yanağından öptü - "Ne olursa olsun küçüğüm, sadece seni ne kadar çok sevdiğimizi hatırla..."

Ertesi gün tam bir karabasandı. Nikolay yıkanmış, temizlenmiş, üniforması içinde ve mumların arasında çocukluk odasında yatıyordu. Volinski Alayı isyan etmiş daha sonra Semonovski, Ismaüovski, Litovski, Oranienbaum ve en sonunda en çok gurur duyulan birlik, Nikolay'ın alayı Preobrajenski Muhafızları da ona katılmıştı. Hepsi devrimi destekliyordu. Her tarafta kızıl bayraklar uçuşuyor, askerler paçavra haline gelmiş üniformalar içinde dolaşıyordu, artık hiçbiri eskisi gibi değildi... St Petersburg da çok değişmişti. Devrimciler o sabah erken saatlerde mahkeme binalarını ateşe verirken hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağı belliydi. Kısa bir süre sonra Liteini'deki askeri depolar ateşe verildi ve arkasından sırayla içişleri bakanlığı, askeri hükümet binası, Okhrana karargâhı, gizli polis merkezi ve birçok polis karakolu yakıldı. Hapishaneler boşaltılmış bütün mahkûmlar serbest bırakılmıştı ve öğleye doğru Peter ve Paul Kaleleri de âsilerin eline geçti. Bir şeyler yapılması gerekiyordu. Çar hemen geriye dönüp geçici bir hükümet kurmalı ve hükümetin kontrolü sağlamasını istemeliydi. Fakat bunun bile yeterli olacağı sanılmıyordu. Yine de Çar, o gün öğleden sonra kendisini ziyarete gelen Grandük Mihail'i karargâhında dinledi ve hemen şehre döneceğine söz verdi.

Cepheye dönüşünden birkaç gün sonra olanlara inanması zordu ve St Petersburg'a dönüp krizle başa çıkabilecek yeni bir bakanlar konseyi kurmadan önce her şeyi kendi gözleriyle görmek istiyordu.

Fakat Duma başkanı o gece ona bir mösaj gönderip aile bireylerinin hayatlarının tehlikede olduğunu bildirince neler olduğunu idrak etti. împaratoriçe de neler olduğunu anlayamıyordu. Ama artık çok geçti. Hepsi için iş işten çoktan geçmişti. Lili Dehn o gün öğleden sonra Aleksandra'yı görmek için Tsarskoye Selo'ya gelmiş ve onu hasta çocuklarıyla meşgul olurken bulmuştu. Li-li'nin anlattıkları sokaklardaki karmaşayla ilgiliydi ve Çariçe hâlâ Z4

bunun basit bir ayaklanma değil, bir devrim olduğunu anlamamıştı.

General Kabalov ertesi sabah, kar fırtınasının hüküm sürdüğü bir havada Çariçe'ye bir mesaj gönderdi. Onun ve çocukların bir an önce oradan ayrılmalarını istiyordu. Kendisi St Petersburg'da Kışlık Saray'da kuşatma altındaydı, yanında bin beş yüz sadık askeri vardı ama öğle saatlerine gelindiğinde yanında kimse kalmamıştı.

Fakat Imparatoriçe hâlâ durumun ciddiyetini idrak edemiyordu.

Nikolay geri dönmeden önce Tsarskoye Selo'yu terk etmek istemiyordu. Garde Equipage denen çok sadık muhafız denizcileriyle kendisini güvende hissediyordu ve zaten çocuklar da hâlâ seyahat edemeyecek kadar hastaydı. O günlerde Marie de ayrıca zatürree olmuştu.

Aynı gün şehir çevresindeki tüm konak ve malikâneler yakılıp yağma edildi ve Konstantin tüm hizmetkârları toplayıp altın, gümüş ve ikonları bahçeye gömdürdü. Zoya tüm hizmetçilerle birlikte büyükannesinin köşküne kapanmış, kalın kışlık giysilerinin astarlarına mücevherleri dikmeye başlamışlardı. Natalya büyük evde Nikolay'ın odasına girip çıkıyor, feryatlar ederek deliler gibi dolaşıyordu. Çevrelerinde devrim karmaşası yaşanırken Nikolay'ın gömülmesi de imkânsızdı.

Zoya, bir giysiye dikeceği bir düğmenin içine küçük bir elmas küpeyi sokmaya çalışırken, "Büyükanne," diye fısıldadı.

"Büyükanne... şimdi ne yapacağız?" Düğmeyi titreyen parmaklarına rağmen dikmeye çalışırken gözleri korkuyla açılmıştı ve uzaklardan silah sesleri işitiliyordu.

"Bunu bitirmeden hiçbir şey yapamayız... acele et Zoya... şurada...

incileri benim mavi ceketime dik." Yaşlı kadın arı gibi çalışıyordu ve son derece sakindi, Konstantin ise Kabalov ve hâlâ sadık olan adamlarla birlikte Kışlık Saray'daydı. O sabah evden erkenden ayrılıp oraya gitmişti.

"Peki ama onu ne..." Ağabeyinin adını söylemeye bile cesaret edemiyordu Zoya, ama onlar orada büyükannenin giysi kenarlarına mücevherleri gizleyip dikerken onun cesedini orada o şekilde bırakmak korkunç bir şeydi.

"Zamanı gelince her şeyi hallederiz. Şimdi sakin ol yavrum.

Babanın getireceği haberleri beklemeliyiz." Sava sanki Zoya'nın hayatının da tehlikede olduğunu biliyormuş gibi onun ayakları dibinde sızıldanıp duruyordu. Yaşlı kontes o sabah Natalya'yı da alıp kendi köşküne getirmek istemiş, fakat o, evinden ayrılmayacağını söylemişti. Ölmüş olan oğluyla konuşup ona babasının biraz sonra eve geleceğini söylerken âdeta aklını kaçırmış

gibi davranıyordu. Evgenya onu orada bırakıp tüm hizmetçileri toplayarak kendi evine getirmişti,

isyancılar gelip her şeyi yağma etmeden önce elinden geleni yapmaya çalışıyordu, mümkün olduğunca çok şey kurtarmalıydılar. Evgenya, Kchessinkaya'ların malikânelerinin yağmalandığını duymuştu ve onlar gelmeden kıymetli şeylerini gizlemeli, kaçırmalıydı. Giysinin kenarını dikerken Tsarskoye Selo'ya varıp varamayacaklarını düşündü.

Tsarskoye Selo'da Imparatoriçe de çok meşguldü. Çocuklar hâlâ ateşliydi, Marie'nin durumu hepsinden kötüydü ve Anna da çok hastaydı. İsyancı askerler öğleden sonra köye girmiş fakat saray muhafızlarından korkup oraya yaklaşmadan köyü yağmalamakla yetinmişler ve önlerine çıkanları kurşunlamışlardı.

Çocuklar hasta odalarından silah seslerini duyuyordu, ama Aleksandra onlara, ateş edenlerin sadece eğitim yapan askerler olduğunu söylemişti. Fakat o gece Nikolay'a haber gönderdi ve eve gelmesini rica etti. Nikolay da hâlâ ne kadar umutsuz bir durumda olduklarının bilincinde değildi ve asker trenleriyle karşılaşmamak için en uzun yoldan döndü, imparatorluk ordusunun artık emrinde olmadığını düşünemiyor, bunun imkânsız olduğunu sanıyordu.

Görevi Çar ve Çariçe'yle çocuklarını korumak olan ve çoğu saraya yakın subayların komutasındaki Garde Equipage ve imparatorluk Muhafızları birliklerinin her ikisi de görev yerlerinden ayrılmıştı.

Tsarskoye Selo'daki garnizonda bulunan askerler bile oradan ayrılıp gitmiş ve onlara ihanet etmişti. St Petersburg düşmüştü.

Tarih 14 Mart Çarşamba'ydı ve bir gecede tüm dünya değişmişti.

Olanları anlamak hemen hemen imkânsızdı.

Bakanlar ve generaller Çar'a, tahtı oğluna bırakması ve Gran-dük Mihail'i kral naipliğine ataması için tavsiyede bulunuyordu. Fakat cepheden dönmekte olan Nikolay'a gönderilen ve durumu açıklayan telgraflara hiç yanıt verilmiyordu. Bu sessizliğin ortasın-52

da Zoya ve büyükannesi de hiçbir haber alamadan bekliyordu.

Konstantin iki gündür eve gelmemişti ona ne olduğunu bilmiyorlardı. Sonunda, sokakları büyük bir cesaretle geçerek eve gelip Ev-genya'nın günlerdir korku içinde beklediği haberi veren Fyo-dor'dan öğrendiler her şeyi. Konstantin ölmüştü. Sadık adamlarıyla kaldığı Kışlık Saray'da kendi adamları tarafından öldürülmüştü. Eve getirilecek bir cesedi bile yoktu ortalarda. Diğer cesetlerle birlikte onu da bir yere gömüvermişlerdi. Fyodor gözyaşları içinde eve döndü ve Konstantin'e ne olduğunu Evgenya'ya anlatırken hıçkırarak ağladı. Onu dinlerlerken Zoya dehşet içinde ona bakıyordu, ama büyükanne birden toparlandı ve hizmetçilere daha hızlı dikmelerini söyledi. Kendisine ve Natalya'ya ait tüm mücevherler o zamana kadar gizlenmişti, ama o anda hızlı bir karar verdi, geriye kalanlar burada bırakılacaktı1: Nikolay'ı bahçeye gömeceklerdi. Evgenya, Fyodor ve erkeklerden genç olan üçü, büyük malikâneye gittiler ve sessizce cenaze odasına girdiler. Niko-lay öleli üç gün olmuştu ve daha fazla bekleyemezlerdi. Evgenya ona bakarken vakur ve sakindi, gözleri kupkuruydu, şimdi kendi oğlunu düşünüyordu. Ağlamak için artık çok geçti, hepsi için ağlamak isterdi, ama Zoya'yı ve

Konstantin'in hatırı için de Natal-ya'yı düşünmek zorundaydı.

Cenazeyi kaldırmak için hazırlık yaparlarken Natalya, uzun beyaz bir giysi içinde, saçları darmadağınık ve gözlerinde delice bir ifadeyle koridordan bir hayalet gibi çıkageldi. "Benim bebeğimle birlikte nereye gidiyorsunuz öyle?" Kayınvalidesine sanki bir kraliçeymiş gibi yukardan bakıyordu ve orada bulunanlar onun aklını kaçırdığını anladı. Kadın, kızı Zoya'yı bile tanımıyor gibiydi.

"Ne yapıyorsun sen, sersem?" Elini bir pençe gibi uzatıp cenazeyi almak isteyen adamları durdurmak istedi, ama yaşlı kontes onu geride tutup gözlerine baktı.

"Bizimle gelmelisin Natalya."

"Ama benim bebeğimi nereye götürüyorsunuz?"

Evgenya ona yanıt vermedi, söyleyeceği şey onun kafasını daha da karıştırabilir ya da onu daha sinirli yapabilirdi. Zaten çok akıllı bir kadın değildi Natalya ve onun her dediğini yapan ve onu gerçeklerden koruyan Konstantin yanında olmayınca başının çaresi-ZOYA

ne bakamayacaktı. Aklını tam anlamıyla kaçırmıştı ve ona bakan Zoya da bunu anladı.

"Hadi üzerine bir şeyler giyin Natalya, dışarıya çıkıyoruz."

"Nereye?"

Zoya söyleneni duyunca âdeta şoke oldu. "Tsarskoye Selo'ya."

"Ama oraya neden gidelim ki? Şimdi yaz mevsimi ve herkes Livadiya'dadır."

"Sonra oraya da gideceğiz. Ama önce Tsarskoye Selo'ya gitmeliyiz.

Artık giyinebiliriz, değil mi?" Yaşlı kadın gelininin kolundan sıkıca tuttu ve Zoya'ya da diğer kolundan tutmasını işaret etti.

"Kimsiniz siz?" Kolunu hızla, korkmuş olan kızın elinden kurtardı ve Zoya'yı, bir zamanlar annesi olan kadından korkuyla uzaklaşmaktan vazgeçiren, sadece büyükannesinin sert bakışları oldu. Natalya ikisine de tekrar tekrar, "Kimsiniz siz?" diye sordu ve sonunda yaşlı kadın ona sakin bir ses tonuyla yanıt verdi. Dört gün içinde hem oğlunu ve hem de torununu hiçbirinin anlayamadığı bir devrime kurban vermişti. Ama şimdi bunları sorgulamanın sırası değildi. Çok geç olmadan St Petersburg'u terk etmeleri gerektiğinin bilincindeydi. Ve başka bir yerde olamasalar bile, Tsarskoye Selo'da güvende olacaklarını da biliyordu. Ama Natalya onlara güçlük çıkarıyor, işbirliği yapmıyordu. Evde kalma konusunda ısrarlıydı, kocası yakında gelecek ve bir parti vereceklerdi.

Evgenya, "Kocan seni Tsarskoye Selo'da bekliyor," diye yalan söylerken Zoya da etraflarında olup bitenleri düşünüp titriyordu.

Zoya, büyükannesinin, hiç beklemediği bir güçle annesine bir manto giydirip merdivenden aşağıya indirişini ve arka kapıdan bahçeye çıkarışını izledi ve tam o sırada büyük bir gürültü duydular. Yağmacılar gelmişti ve Fontanka Sarayı'nın kapılarını zorlu-yorlardı. Evgenya, kısa bir süre önce küçük bir çocuk olarak gördüğü genç kıza, "Çabuk ol," diye fısıldadı. "Fyodor'u bul. Ona atları hazırlamasını söyle, babanın eski troykasını!" Yaşlı kadın bunu söyledikten sonra Natalya'yı kolundan kavrayıp nefes nefese kendi köşküne doğru koşmaya başladı. Eve yaklaşırken de hizmetçilerine, içlerine mücevher dikilmiş tüm giysileri toplayıp torbalara doldurmaları için sesleniyordu. Eşyalarını toplayacak za-54

manian kalmamıştı. Alabilecekleri her şeyi troyka ile götürmek zorundaydılar. Etrafındakilere emirler verirken, bir yandan da bahçenin diğer ucundaki sarayı gözetliyordu. Yağmacıların kısa bir süre sonra saraydan çıkıp kendi köşküne geleceklerini biliyordu.

Birden Natalya'nın yanında olmadığını fark etti ve dönünce beyaz bir şeklin bahçede koştuğunu gördü. Gelininin arkasından koşmaya başladı ama geç kalmıştı. Natalya tekrar saraya dönüyordu. Tam o sırada yaşlı kadın, üst kat pencerelerden alevlerin fışkırdığını gördü ve arkasında duran Zoya'nın soluğunu duydu.

"Büyükanne!" Beyaz giysili kadının pencereden pencereye koşusunu ikisi de aynı anda gördü. Natalya alevlerin arasında koşuyor, gülüyor ve çığlıklar atarak sözde arkadaşlarına sesleniyordu. Korkunç bir sahneydi bu, Zoya dayanamadı ve birden kapıya doğru atıldı ama büyükannesi onu yakaladı.

"Hayır, artık yardım edemezsin ona! Orada onunla birlikte adamlar var. Seni öldürürler Zoya!"

"Onu öldürmelerine izin veremem... yapamam bunu!... Büyükanne!

Lütfen!" Hıçkırarak ağlıyor ve büyükannesinin güçlükle kontrol edebildiği bir güçle çırpmıyordu, ama tam o sırada Fyo-dor yanlarına geldi.

"Troyka hazır... çalıların arkasında..." Yağmacıların saraydan görmemesi için, akıllı davranıp troykayı yan sokağa getirmişti.

"Büyükanne!" Zoya hâlâ ondan kurtulmaya çalışıyordu ama yaşlı kadın birden ona bir tokat attı.

"Kes şunu! O öldü bile... hemen gitmeliyiz!" Orada bir an bile kalamazlardı artık. Yaşlı kadın daha şimdiden, sarayın alt kat pencerelerinden bahçeye bakan yüzleri görebiliyordu.

"Onu orada bırakıp gidemem!" Zoya, kendisine gitme izni vermesi için büyükanneye yalvarıyordu ama yaşlı kadın oralı bile değildi, onu bırakamazdı.

"Bunu yapmak zorundasın." Büyükannesi onu bir an için kollarına alıp göğsüne çekince Zoya'nın sesi yumuşadı. Ama tam o sırada patlamaya benzer korkunç bir gürültü duyuldu. Şimdi tüm üst kat alevler içindeydi ve oraya bakınca, beyaz giysisi alevler içinde kalmış olan Natalya'nın üst kat pencerelerinden birinden atladığını gördüler. Bu durumda onun sağ kalması olanaksızdı: ZOYA

1 ler ve düşme sonucu hayatı hiç kuşkusuz sona ermişti ve bir anlamda da kurtulmuş oluyordu. Hem kocasını ve hem de oğlunu kaybetmenin onda yarattığı yıkımdan sonra aklını tekrar başına toplayabilmesi olanaksızdı ve tüm yaşamı paramparça olmuştu.

"Çabuk gelin!" Fyodor onlara acele etmelerini söylüyordu.

Yaşlı kontes birden eğilip yerden Sava'yı kaparak Zoya'nın kollarına verdi ve sonra da genç kızı kapıdan dışarıya iterek troykaya doğru götürdü.

Troyka hareket edince, Zoya arkasına dönüp ağaçların üstünden görünen ve bir zamanlar yuvası, ama şimdi sadece eski yaşamının kabuğu olan evi yutan alevlere baktı. Fyodor, içlerine mücevherler dikili giysiler dolu torbaları ayakları dibinde, birbirlerine sokulmuş

iki kadını ustaca oradan hemen uzaklaştırıp ara sokaklara girdi, küçük Sava da Zoya'nın ayakları dibinde soğuktan titriyordu.

Sokaklarda askerler vardı, ama arka sokaklardan kentin dışına doğru giderken onları kimse durdurmadı. Günlerden 15 Mart Perşembe'ydi ve çok uzaklarda, Pskov'da Nikolay, generallerinden gelen ve kendisine, tahtı oğluna bırakmasını tavsiye eden telgrafları okuyordu. Tüm çevresinin hainlerle çevrilmiş olduğunu anlamıştı ve yüzü sapsarıydı, ama yine de St Peters-burg'un arkalarında yavaş yavaş kaybolduğunu gören Zoya'nın yüzü kadar solgun değildi. Tsarskoye Selo'nun arka sokaklarına varmaları iki saatten fazla sürdü. Yolda hiçbir haber alamamışlardı ve.neler olup bittiğini bilmiyorlardı. Zoya'nın düşündüğü tek şey, giysisi alevler içinde olan annesinin üst kat penceresinden ölümüne atlamasıydı...

ve ağabeyi de, bir zamanlar, çocukluklarında her zaman onu görmek için gittiği odasında alevler tarafından yutulmuştu...

Nikolay... ona 'aptal Nikolay' demişti. Acaba kendi kendisini affedebilecek miydi?... daha dün... daha dün her şey yolunda gidiyor ve normal hayatlarını yaşıyorlardı.

Genç kızın başı eski bir şalla örtülmüştü ve soğuktan kulakları acıyordu. Bu acı ona, kızamık nedeniyle kulak sancıları çeken Anastasya ve Tatyana'yı hatırlattı. Daha birkaç gün önce bu denli basit felaketlerle uğraşıyorlardı... hastalık ateşi, kulak ağrısı ve kızamık gibi küçük, aptalca şeyler. Büyükannesi elini tutup sıkarken güçlükle düşünebiliyordu ve ikisi de sessizce, Tsarskoye Selo'da ne bulacaklarını düşünüyordu. Oraya öğleden sonra vardılar ve Fyodor ustaca köyün çevresinden dolandı. Sokaklarda dolaşan as-ZOYA

kerler onu iki kez durdurdu. Fyodor önce troykayı hızla sürüp onların arkasından geçmeyi düşündü. Ama bunu yaptığı takdirde hepsi vurulabilirdi, onun için kızağı yavaşlatıp durdurdu ve askerlere, hasta bir kocakarıyla onun aptal torununu taşıdığını söyledi, iki kadın da boş gözlerle askerlere baktı, sanki saklayacak hiçbir şeyleri yoktu, ve yaşlı kadın Fyodor'un, boyası dökülmüş

ama hâlâ sağlam olan eski kızağı almasına sevinmişti. Bu kızağı yıllardır kullanmamışlardı, bir zamanlar çok güzel bir troyka olmasına karşın artık iyice eskimişti. Fakat kızağı çeken mükemmel atlar onların zengin olduğunu gösterir gibiydi ve zaten ikinci kez rastladıkları askerler, Konstantin'in en iyi siyah atlarından ikisini kızaktan çözüp el koydular. Tsarskoye Selo'nun kapısına eski troykayı çekerken sinirli bir şekilde sıçrayıp duran bir tek atla vardılar. Kazak muhafızlar ortalarda görünmüyordu, etrafta hiç muhafız yoktu ve sadece birkaç huzursuz bakışlı asker gördüler.

Adamlardan biri onlara kabaca, "Kimliğinizi gösterin," diye bağırınca Zoya dehşet içinde kaldı, ama Fyodor bir şeyler söylemeye kalkınca Evgenya troykanın arka tarafında ayağa kalktı.

Yaşlı kadın siyahlar giyinmişti ve Zoya gibi onun da başında eski bir yün şal vardı, ama askere yukardan bakarken âdeta bir imparato-riçe gibiydi ve Zoya'yı da iterek arkasına sakladı.

"Evgenya Petrovna Ossupov. Ben yaşlı bir kadınım ve Çar'ın da bir kuzeniyim. Beni vurmak mı istiyorsunuz?"-" Oğlunu ve torununu öldürmüşlerdi ve şimdi onu da öldürmek istiyorlarsa bunu yapabilirlerdi. Ama Zoya'ya el sürmeye kalkarlarsa da onları öldürmeye hazırdı. Zoya'nın haberi yoktu ama büyükannenin kol yeni içinde ince kabzalı küçük bir tabanca gizliydi ve yaşlı kadın onu her an kullanmaya hazırdı.

Adam sert bir sesle, "Artık Çar yok," derken kolundaki kızıl bant şimdi daha da meşum görünüyordu. Yaşlı kadının kalbi hızlandı.

Zoya çok korkmuştu. Ne demek istiyordu bu adam? Çar'ı öldürmüşler miydi? Saat öğleden sonra dörttü... saat dörttü ve dünyanın sonu gelmişti... ya Çar Nikolay... Babası Konstantin ve ağabeyi Nikolay gibi onu da mı öldürmüşlerdi?...

"Kuzenim Aleksandra'yı görmem gerekiyor." Askere dik dik bakan Evgenya tam bir kraliçe gibi davranıyordu. "Ve tabii onun 58

çocuklarını da." Yoksa çocukları da mı öldürmüşlerdi? Fyodor gergin bir halde olanları seyrederken, büyükannesinin arkasına gizlenmiş, korkudan tir tir titreyen Zoya'nın kalbi yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu. Asker ne yapması gerektiğini düşünürken saniyeler bir asır gibi geliyordu onlara, sonra adam birden geri çekildi ve omzunun üzerinden arkadaşlarına seslendi.

"Bırakın geçsinler. Ama sakın unutma hanım..." - sert bir tonla konuşurken yaşlı kadına baktı - "Artık Çar yok. Bir saat önce Pskov'da tahtı bıraktığını açıkladı. Şimdi yeni bir Rusya var." Asker bunu söyledikten sonra kenara çekildi ve Fyodor da onun ayak parmaklarını koparmayı umut ederek troykayı sürdü. Yeni bir Rusya... eski yaşamın sonu... tüm eski ve yeniler karmaşa içinde bir araya geliyordu ve Evgenya torununun yanında bembeyaz bir yüzle oturmaktaydı. Zoya, duyduklarına inanmakta güçlük çekerek, Fyodorovski kilisesinin önünden geçerlerken büyükannesine fısıldadı. Nikolay Amca böyle bir şeyi...

"Büyükanne, bu doğru olabilir mi sence?"

"Belki. Alix bize neler olduğunu söyleyecektir."

Fakat Aleksandr Sarayı'nın ön kapıları garip bir şekilde sessizdi.

Etrafta hiçbir muhafız, koruma, hiç kimse görünmüyordu ve Fyodor'un büyük kapıyı vurmasından sonra iki endişeli hizmetkâr kapıyı açtı, onları içeriye aldı. Koridor ürkütücü bir şekilde bomboştu.

Yaşlı kontes, "Herkes nerede?" diye sorunca hizmetkârlardan biri Zoya'nın çok iyi bildiği kapıyı gösterdi, üst kata, dairelere çıkıyordu bu kapı. Hizmetçi kadının gözleri yaşlıydı, önce gözlerini önlüğüyle sildi ve sonra cevap verdi.

"împaratoriçe yukarda, çocuklarla birlikte."

"Peki ya Çar?" Kadın sessizce ağlarken Evgenya'nın gözlerinde yeşil alevler parlıyordu.

"Duymadınız mı?"

Zoya, "Aman Tanrım," diye inledi.

"Tahtı kardeşine bıraktığını söylüyorlar. Askerler bir saat önce gelip bize bunu söylediler. Ekselansları Çariçe buna inanmıyor."

"Ama o halde yaşıyor demek, değil mi?" Evgenya birden rahatladığını hissetti, sanki yeniden hayat kazanmıştı.

"Öyle sanıyoruz."

"Tanrı'ya şükürler olsun." Eteklerini tutup topladı ve sert bir ifadeyle Zoya'ya baktı. "Fyodor'a söyle her şeyi içeriye getirsin."

Askerlerin, içlerinde mücevherler dikili giysilere dokunmasını istemiyordu. Zoya kısa bir süre sonra Fyodor'la birlikte döndüğünde, büyükanne hizmetçiye kendilerini yukarıya, Çariçe'ye götürmesini söyledi.

"Ben yolu biliyorum büyükanne." Zoya öne geçip çok iyi bildiği koridorlarda yürümeye başladı, daha kısa süre önce arkadaşıyla geçmişti buralardan.

Genç kızın, büyükannesine yol gösterdiği Aleksandr Sarayı koridorlarında garip bir sessizlik vardı. Marie'nin kapısını yavaşça vurdu ama orada kimse yoktu. Anna Virubova ve kardeşleriyle birlikte tedavi görmesi için onu da annesinin odalarından birine götürmüşlerdi. Bir süre daha kapılara vurarak yürüdükten sonra sesler duydular. Zoya, bir kapının arkasından ses gelinceye kadar bekledi ve sonra kapı yavaşça açıldı, Aleksandra içerde ince uzun vücuduyla ayakta duruyor ve elindeki çay bardağını en küçük iki kızından birine uzatıyordu. Kapıya dönen Anastasya'nın yanaklarından yaşlar

süzülüyordu ve Zoya'yı gören Marie de yatağında doğrulup oturmuş ve bağırmaya başlamıştı.

Zoya konuşamayacak kadar şaşkın ve sevinçliydi, odanın diğer ucuna koşup arkadaşına sarılırken Evgenya da gidip yorgun akrabasını kucakladı.

"Tanrım, kuzen Evgenya, buraya nasıl geldiniz? iyi misin sen?"

Çok yorgun görünen bu uzun boylu, zayıf kadını kucaklarken Evgenya bile konuşmakta güçlük çekiyordu. Soluk gri gözlerinde büyük bir üzüntü ifadesi görülüyordu. "Sana yardım etmeye geldik Alix. Zaten artık St Petersburg'da kalamazdık. Bu sabah biz çıkarken evi ateşe verdiler. Hemen kaçtık oradan."

"İnanamıyorum buna..." Aleksandr yavaşça bir sandalyeye çöktü. "

Ya Konstantin?"

Yaşlı kadının yüzü birden sarardı, kalın giysisinin altında kalbinin gümbürtüyle attığını duyabiliyordu. O anda tüm kayıplarının ağırlığını hissetti ve Çariçe'nin ayakları dibine düşüp bayılmaktan korktu ama Alix'e her şeyi anlatmadan önce bunu yapa-60

DANIELLE STEEL

mazdı. "O öldü, Alix..." Sesi titriyordu ama ağlamadı. "Ve Niko-lay da... Pazar günü. Natalya da bu sabah ev yanarken öldürüldü."

Gelininin, alevler içinde kendisini pencereden atmadan önce delirdiğini ona söylemedi. "Doğru mu bu... yani Niki hakkında söylenenler?" Bunu sormaya korkuyordu ama sormak zorundaydı.

Bilmeleri gerekiyordu. Olanları anlamak son derece güçtü.

"Tahttan feragat etmesi mi? Olamaz bu. Bizi korkutmak için söylüyorlar bunları... ama bugün Nikolay'dan hiç haber almadım."

Zoya'yı kucaklayan iki kızına baktı, üç kız da ağlıyordu. Zo-ya onlara Nikolay'ın ölümünü anlattı. Marie ona sarılmış hüngür hüngür ağlıyordu. Marie hasta olmasına rağmen arkadaşını teselliye çalışıyordu ve kızlar iki yaşlı kadım âdeta unutmuştu.

"Tüm askerlerimiz bizi terk etti... hatta..." Imparatoriçe, "Derevenko bile Bebek'i bırakıp gitti," cümlesini güçlükle söyleyebildi. Çareviç'le doğduğu günden beri beraber olan iki askerden biriydi Derevenko. O sabah, gün ağarmadan önce hiçbir şey söylemeden, hatta arkasına bile bakmadan onları terk edip gitmişti. Diğeri, Nagorni, kendisini öldürecekleri ana kadar Aleksey'in yanından ayrılmayacağına yemin etmişti ve şu anda yandaki odada Dr Fedorov'la birlikte onun yanındaydı. Dr Botkin, çocukların iki öğretmeninin biri olan Gibbes'le birlikte kızlar için ilaç bulmaya gitmişti. "Anlamak mümkün değil... denizcilerimiz...

inanamıyorum buna. Nikolay burada olsaydı..."

"Gelecektir Alix. Şimdi sakin olmalıyız. Çocuklar nasıl?"

"Hepsi hasta... önce söyleyemedim onlara, ama şimdi biliyorlar...

bu durumu artık onlardan gizleyebilmem olanaksızdı." îçi-ni çekti ve, "Kont Benckendorff burada," diye devam etti. "Bizi korumaya yemin etti ve Barones Buxhoeveden de dün sabah geldi. Burada kalacak mısın Evgenya Petrovna?"

"Mümkünse kalırız. St Petersburg'a dönemeyiz şimdi..." Yaşlı kadın

'belki de hiç dönemeyeceğiz,' demedi. Hiç kuşkusuz dünya yine eskisi gibi normal yaşantısına dönecekti. Tabii ki Nikolay döndüğünde... onun şu tahtı bıraktığı haberi de hiç kuşkusuz onları korkutup kontrol altına almak isteyen vatan hainleri ve devrimcilerin bir yalanıydı.

"istersen Maşka'mn odasını alabilirsin. Zoya da..."

ZOYA

61

"Biz beraber yatarız. Şimdi, sana yardım olarak ne yapabilirim Alix? Diğerleri nerede?" Kocasının yaşlı akrabası mantosunu çıkarıp bir kenara atarak giydiği basit giysinin kollarını sıvayınca Çariçe müteşekkir bir ifadeyle gülümseyerek ona baktı.

"Sen git ve dinlen şimdi. Ben diğerlerine bakarken Zoya da çocuklarla kalabilir burada."

"Ben de seninle geleceğim." Yaşlı kadın bütün gün hiç yorulmadan, sebatla onu izledi, çay hazırladı, ateşli hastaların alınlarına ıslak bez koydu ve hatta Nagorni sadakatini gösteren bir tavırla bir kenarda beklerken, Aleksey'in çarşaflarını değiştiren Alix'e yardım etti. Alix gibi, Evgenya da Derevenko'nun onları terk edip gidişine inanamıyordu.

Zoya ve büyükannesi, Marie ve Anastasya'nın odasındaki yataklarına yattıklarında vakit gece yarısına yaklaşıyordu ve Zoya, büyükannesinin hafif horlamalarını dinleyerek saatlerce uyuyamadı. Üç haftadan daha az bir süre önce Marie'yi bu odada ziyaret edişi ve Marie'nin ona en sevdiği parfümü verişi çok uzaklarda kalmışt^. Kızların hiçbirinin olup bitenleri anlamadıklarını fark etmişti. St Petersburg'da olanları görmüş olmasına karşın kendisinin de anladığından emin değildi. Ama onların hepsi de çok

"hastaydı, sokaklardaki karmaşadan, çılgınca isyanlardan, cinayetler ve yağmalardan uzak kalmışlardı. Alevler içindeki evinin görüntüsü gözlerinin önünden bir türlü gitmiyordu... tabii, sadece dört gün önce Fontanka Sarayı'nın mermer zemininde kanlar içinde ölüme giden ağabeyinin hali de. Zoya ancak sabaha karşı uykuya dalabildi, dışarda müthiş bir kar fırtınası vardı ve genç kız uyumadan önce, Çar'ın eve gelip gelemeyeceğini ve yaşamın normale dönüp dönmeyeceğini merak etti.

Ertesi gün öğleden sonra saat beşte bu olasılık daha da düşük görünüyordu. Nikolay'ın amcası Grandük Paul Tsarskoye Selo'ya geldi ve haberi Aleksandra'ya verdi. Nikolay bir gün önce tahttan feragat etmiş ve tahtı, henüz hazır olmayan ve bu haberle şaşkına dönen kardeşi Grandük Mihail'e

bırakmıştı. Nikolay'ın tahtı oğluna değil de kardeşine bırakmasını tam olarak sadece Aleksandra ve Dr Fedorov anlamıştı. Aleksey'in hastalığının ciddiyeti bir sır gibi saklanıyordu. Aleksandra bu haberleri sessizce dinleyip umut-62

suz bir şekilde kocasıyla konuşmayı beklerken, geçici bir hükümet kuruluyordu.

Nikolay ertesi sabah askerlerine veda etmek için Mogilev'deki karargâha geldi ve nihayet oradan karısını arayabildi. Telefon, Aleksandra kızının tedavisini yapan Dr Botkin'e yardım ederken geldi ve o da onun ağzından, duyduklarının yalan olduğunu öğrenme umuduyla odadan koşarak çıktı ama kocasının sesinin tonunu duyunca hiçbir umut kalmadığını o anda anladı. Hayatları ve hayalleri de hanedanla birlikte paramparça olmuştu. Çar mümkün olduğunca çabuk döneceğini söyledi ve her zaman olduğu gibi, özlem dolu bir sesle çocuklarını sordu. Ertesi gece General Kornilov St Petersburg'dan geldi, ilaç ya da gıda maddeleri gibi ihtiyaçları olup olmadığını soruyordu. Çariçe kendilerinden önce askerleri düşündü. Generalden, hastaneler için ilaç ve yiyecek bulmasını rica etti. Onlara uzun bir süre baktıktan sonra, artık

'onun' askerleri olmasalar bile onları unutamazdı. General onun istediğini yapacağını söyledi ama davranışlarından, gelecekte daha kötü şeyler olacağı hissediliyordu. Çariçe Nagorni'yi uyarıp o gece Bebek'in yanından ayrılmamasını söyledi, kendisi de o gece geç saatlere kadar kızlarıyla birlikte oturdu. Sonunda odasına çekildiğinde vakit geceyarısını geçiyordu ve yaşlı kontes kapısını hafifçe vurup girerek ona bir fincan çay getirdi. Yaşlı kadın, Çariçe'nin gözlerinin yaşlı olduğunu görüp hafifçe omzuna dokundu.

"Senin için yapabileceğim bir şey var mı Alix?"

Çariçe başını iki yana sallarken hâlâ gururlu ve vakur görünüyor ve ona gözleriyle teşekkür ediyordu. "Sadece onun eve gelmesini istiyorum. Birden... burada çocuklar için korkmaya başladım." Evgenya da korkuyordu ama bunu ona belli etmek istemiyordu.

"Hepimiz senin yanındayız." Ama 'hepimiz' dediği insanlar ancak bir elin parmakları kadar yaşlı kadınlar ve sadık dostlardı. Herkes onları bırakıp kaçmıştı ve buna dayanmak kolay değildi kuşkusuz.

Ama Çariçe, kendisini bırakmaması gerektiğinin bilincindeydi.

Kocası için güçlü olmalı, öyle kalmalıydı. "Artık biraz uyumalısın Alix."

Aleksandra gözlerini o ünlü, leylak rengi yatak odasının içinde gezdirdi ve sonra üzgün bir ifadeyle yaşlı kadına baktı. "Yapmak is-ZOYA

tediğim bazı şeyler var... bunları yapmalıyım..." Güçlükle konuşuyordu. "Bu gece güncelerimi yakmalıyım... ve tabii mektuplarımı da.. • onları bile ona karşı kullanmayacaklarını kim bilebilir?"

"Bunu yapamazlar canım..." Evgenya bunu söyledi ama içinden de Aleksandra'ya hak veriyordu.

"Seninle kalmamı ister misin?"

Çariçe'yi rahatsız etmek istemiyordu ama Aleksandra çok bitkin ve yalnız görünüyordu.

"Kusura bakma ama biraz yalnız kalmak istiyorum." "Tabii, seni anlıyorum." Yaşlı kadın, üzücü görevini yerine getirebilmesi için Aleksandra'yı yalnız bırakıp sessizce çıktı. Çariçe sabaha kadar şömine ateşinin yanında oturup mektupları ve günlükleri okudu ve büyükannesi Kraliçe Victoria'dan gelen mektupları bile yaktı.

Sevgili Nikolay'la olan haberleşmeleri dışında her şeyi yaktı ve iki gün boyunca, Çarşamba günü General Kornilov gelip de onunla görüşmek istediğini söyleyinceye kadar bunun acısını içinde hissetti. Generalle alt katta, Nikolay'ın sık kullandığı odalardan birinde görüştü. Uzun boyuyla, gururlu bir kadın olarak durdu ve generali dinlerken, geçirdiği şoku saklamaya çalıştı. Ailesi, hizmetçileri ve çocuklarıyla birlikte ev hapsinde tutulacaktı.

Aleksandra onun söylediklerine inanmak istemiyordu ama artık kaçınılmazdı bu. Sonları gelmişti ve buna göğüs germeliydiler.

Generalin söylediğine göre onlarla kalmak isteyen varsa kalabilirdi burada, ama gitmek isteyenler bir daha asla Tsarskoye Selo'ya dönemeyecekti. Şaşırtıcı sözlerdi bunlar ve Aleksandra bunları dinlerken bayılmamak için tüm gücünü kullandı. "Ya kocam, General?"

"Sabahleyin burada olabileceğine inanıyoruz." "Peki onu tutuklayacak mısınız?" Bunu sorarken kendisini hasta gibi hissediyordu ama öğrenmesi gerekiyordu. Neleri beklemeleri gerektiğini, nelerle karşı karşıya bulunduklarını öğrenmek zorundaydı. Son günlerde duydukları düşünülürse hepsinin hâlâ yaşadıklarına şükretmesi gerekirdi, ama olanlara bakınca şükretmek de biraz zor gibiydi.

"Kocanız da burada, Tsarskoye Selo'da göz hapsinde olacak." "Ya sonra?" Bunu sorarken yüzü sapsarı kesilmişti ama yanıt korktuğu kadar korkunç olmadı. Şimdi sadece kocası ve çocukla-64

rını, onların yaşam ve güvenliklerini düşünebiliyordu. Kendisini onlar için severek feda edebilirdi. General Kornilov onu sessiz bir hayranlıkla seyrediyordu.

"Geçici Hükümet sizi, kocanızı ve ailenizi Murmansk'a göndermek istiyor. Oradan seyahat edebileceksiniz. Sizi gemiyle İngiltere'ye, Kral George'a göndeceğiz."

"Anlıyorum. Peki ne zaman olacak bu?" Yüzü bir granit kadar sertti. .

"Mümkün olduğunca çabuk, madam."

"Çok güzel. Bunu çocuklara söylemek için kocamın dönmesini bekleyeceğim."

"Ya diğerleri?"

"Herkese, isterlerse bugün gidebileceklerini, ancak giderlerse bir daha dönemeyeceklerini

söyleyeceğim. Tamam mı General?"

"Tamam."

"Siz de aileden olanlara ve sadık dostlara, giderlerken zarar vermeyeceksiniz, değil mi? Zaten ancak birkaç kişi var burada."

"Size söz veriyorum madam." Bir hainin sözüydü buve Alek-sandra onun yüzüne tükürmek istiyordu, ama gerçek bir hanımefendi olarak sükûnetini korudu ve general gittikten sonra diğerlerinin yanına gidip olanları anlattı. O gün öğleden sonra gidebileceklerini söyledi ve onları gitmeleri için teşvik etti.

"Sizi burada kalmaya zorlayamayız. Biz birkaç hafta sonra İngiltere'ye gideceğiz ve sizin de buradan ayrılmanız, güvenliğiniz açısından daha iyi olacaktır..." Hatta belki de Nikolay gelmeden önce gitmeliydiler. Kendi güvenlikleri için ev hapsinde tutulduklarına tam olarak inanamıyordu Çariçe.

Fakat diğerleri gitmeyi reddetti ve ertesi sabah Nikolay, buz gibi, kasvetli bir havada döndü. Çok yorgun ve solgun görünüyordu.

Sessizce ön hole yürüdü ve orada uzunca bir süre öylece durdu.

Hizmetçiler onun geldiğini hemen koşup Albc'e söylediler ve Çariçe aşağıya, onun yanına geldiğinde, gözlerinde söyleyemediği sözcükler okunuyordu, kalbi sevdiği erkek için şefkatle doluydu ve Çar sessizce yaklaşıp onu kollarına aldı. Yukarıya, çocuklarının odasına çıkarken birbirlerine söyleyecekleri hiçbir şey kalmamıştı.

Nikolay'ın dönüşünden sonraki günler korku ve sessiz bir gerginlik doluydu, ama bir yandan da onun sağ salim eve dönüşüne seviniyorlardı, biraz olsun rahatlamışlardı. Her şeyini kaybetmişti ama hiç olmazsa onu öldürmemişlerdi. Çareviç'le saatlerce sessizce oturuyordu ve Aleksandra da tüm dikkatini kızlarına vermişti.

Kızamıktan sonra zatürreeye yakalandığı için, şimdi içlerinde en ağır hasta olan Marie'ydi. Zoya hep onun yanında otururken Marie, tüm vücudu sarsılarak sık sık öksürüyor ve ateşi de bir türlü düşmüyordu.

"Maska... biraz bir şeyler iç... benim hatırım için..."

"İçemiyorum... boğazım çok acıyor." Güçlükle konuşabiliyordu ve Zoya'nın dokunduğu teni ateş gibi ve kupkuruydu. Zoya onun alnına leylak suyuna batırılmış ıslak bez koydu ve ona bir önceki yaz Livadiya'da oynadıkları tenisten söz etti.

"Babanın, hepimizi tepeüstü gösteren komik fotoğrafı nasıl çektiğini hatırlıyorsun, değil mi? Onu yanımda getirdim... Maska, onu görmek ister miydin?"

"Daha sonra... gözlerim çok acıyor Zoya... kendimi berbat hissediyorum."

"Hişştt... sadece uyumaya çalış... resmi sana uyandığın zaman gösteririm." Onu neşelendirsin diye

Sava'yı bile getirmişti ama Marie hiçbir şeyle ilgilenmiyordu. Zoya onun, Murmansk'a gidecek ve oradan da gemiyle İngiltere'ye seyahat edebilecek kadar iyileşmesi için dua ediyordu. Üç hafta sonra gideceklerdi ve Nikolay, o zamana kadar herkesin iyileşmesi gerektiğini söylemişti.

"Bir Çar olarak son emrim bu," deyince, orada bulunan hiç kimse gözyaşlarını tutamadı. Çar, herkesin kendisini toparlaması, daha iyi hissetmesi ve çocuklarının mutlu olması için elinden geleni yapıyordu. Hem o, hem de Alix, her geçen gün biraz daha yıpranmış gibi görünüyorlardı. Zoya Çar'ı üç gün sonra leylak Z5

renkli yatak odasının dışında, holde görünce, yüzünün bembeyaz olduğunu fark etti. Bir saat sonra bunun nedenini öğrenmişti, ingiliz kuzeni, henüz bilinmeyen bazı nedenlerle onu ülkesinde istemediğini bildirmişti. Bu durumda imparatorluk Ailesi ingiltere'ye gidemeyecekti. Çar daha önce yaşlı kontes ve Zoya'ya, onlarla birlikte gelebileceklerini söylemişti ama artık ne olacağını kimse bilmiyordu.

Zoya o gece korkulu gözlerle bakıp, "Ne olacak şimdi büyükanne?"

diye sordu. Onları Tsarskoye Selo'da tutup sonra da öldürmeye kalkarlarsa ne yaparlardı?

"Bilmiyorum küçüğüm. Nikolay bir karar verirse bize söyleyecektir. Büyük olasılıkla Livadiya'ya giderler."

"Bizi öldürecekler mi acaba?"

"Saçmalama." Ama yaşlı kadın da aynı şeyden korkuyordu. Hiçbir şeyin cevabı kolay değildi, ingilizler bile Nikolay'a ihanet etmişti.

Gidebilecekleri, güvende olabilecekleri hiçbir yer yoktu artık. Yaşlı kadının tahminine göre Livadiya yolu da en iyi olasılıkla bile tehlikeliydi. Şimdi Tsarskoye Selo'da kapana kısılmışlardı. Nikolay hep sakin görünüyor ve hepsine de üzülmemelerini söylüyordu ama bunu nasıl yapacaklardı?

Zoya ertesi sabah ayaklarının ucuna basarak odadan çıkıp pencereden baktığında Nikolay ile büyükannesinin bahçede, karlar üstünde yürüdüğünü gördü. Etrafta başka kimse yoktu ve genç kız onları bir süre seyretti, Nikolay dimdik omuzlarıyla kendinden emin ve gururlu görünüyordu, büyükannesi ise beyaz karların üstünde siyah mantosuyla, ağır adımlarla yürürken ufacık görünüyordu. Zoya onun ağladığını görür gibi oldu, sonra Nikolay onu kucakladı ve sarayın köşesinden dönüp gözden kayboldular.

Zoya odaya döndü ve kısa bir süre sonra da büyükannesi odaya girdi, güzel torununa bakıp bir sandalyeye çöken yaşlı kadının gözlerinden üzgün olduğu anlaşılıyordu. Zoya haftalar önce ona bir çocuk gibi görünüyordu, ama şimdi olgun ve kederli bir kız olmuştu. Biraz zayıflamıştı ve insanın gözüne daha da narin görünüyordu, ama büyükanne, geçmiş haftalarda yaşanmış

korkuların Zoya'yı daha güçlü kılacağını biliyordu. Şimdi onun gücüne ihtiyacı vardı. Hepsinin vardı zaten.

o/

"Zoya..." Ona nasıl söyleyeceğini bilmiyordu ama Nikolay'ın haklı olduğundan emindi. Ve Zoya'nın güvenliğini düşünmek zorundaydı. Onun önünde uzun bir yaşam vardı ve büyükannesi onu korumak için kendi hayatını seve seve verebilirdi.

"Büyükanne, bir şey mi oldu?" Geçmiş iki haftada olanlardan sonra saçma bir soruydu bu tabii, ama o daha büyük tehlikeler sezer gibiydi.

"Biraz önce Nikolay'la konuştum, Zoya Konstaninovna... bizim buradan gitmemizi istiyor... yani henüz firsat varken..."

Zoya'nın gözleri birden yaşlarla doldu ve genç kız dehşet içinde ayağa fırladı. "Neden?! Burada onlarla kalabileceğimizi söyledik ve onlar yakında gidecekler... öyle değil mi, büyükanne?...

Gitmeyecekler mi?..." Yaşlı kadın doğruyu söyleyip söylememek konusunda bir süre tereddüt etti, ama sonra kararını verdi. Gerçek ne ise onu söyleyecekti.

"Bilmiyorum, ingilizler onları kabul etmedi ve Nikolay bundan sonra işlerin daha da kötüye gidebileceğinden korkuyor. Burada uzun süre hapis kalabileceklerini ya da belki başka bir yere gönderilebileceklerini sanıyor. Hepimiz birbirimizden ayrılabiliriz sonuçta... ve o bizi koruyamayacak durumda, bize verebileceği hiçbir şeyi kalmadı. O haklı, gitmeliyiz... şimdi, henüz vakit varken." Kısa bir süre öncesine kadar sadece bir çocuk olan genç kıza üzgün bir ifadeyle baktı, ama Zoya'nın korkunç öfkesine hiç de hazır değildi.

"Seninle gelmiyorum! Gitmeyeceğim! Onlardan ayrılmayacağım!"

"Ama bunu yapmalısın! Tek başına Sibirya'ya gönderilebilirsin seni küçük aptal... onlarsız kalırsın! Yarın, en geç öbür gün gitmeliyiz.

Nikolay işlerin daha da kötüye gideceğinden korkuyor.

Devrimciler onu burada istemiyor, ingilizler de kabul etmediğine göre kim alacak onları? Çok ciddi bir durumla karşı karşıyayız."

"O halde ben de onlarla birlikte ölürüm! Beni buradan götüremezsin!"

"Ben her istediğimi yaparım ye sen de beni dinlemelisin Zoya.

Nikolay da bunu istiyor. Ve onun emirlerine karşı gelemezsin!"

Genç kızla tartışmayacak kadar yorgundu ama onu ikna edebil-68 DANIELLE STEEL

mek için gücünün son damlasını kullanması gerektiğini de biliyordu.

"Marie'yi burada bırakamam büyükanne, çok hasta o... kalan tek dostum da o..." Zoya hıçkırmaya başladı ve küçük bir kız gibi, başını masanın üstündeki kollarına dayadı. Bir ay kadar önce Marie'yle bu masada oturup konuşarak kıkırdarken, Marie onun saçlarını örmüştü. Ne olmuştu bu dünyaya?

Hepsine birden neler olmuştu böyle?... ve Nikolay... annesiyle babası...

"Ben senin yanındayım küçüğüm..." Büyükannesi, bir zamanlar Marie'nin yaptığı gibi onun saçlarını okşadı. "Güçlü olmalısın.

Senden güçlü olmanı bekliyorlar. Bunu yapmak zorundasın Zoya.

Şimdi yapmamız gerekeni yapmalıyız."

"Peki ama nereye gideceğiz?"

"Henüz bilmiyorum. Nikolay bunu ayarlayacağını söylüyor. Belki Finlandiya'ya gideriz. Ve oradan da Fransa ya da isviçre'ye geçebiliriz."

"Ama oralarda kimseyi tanımıyoruz." Gözyaşlarıyla ıslanmış

yüzünü çevirip Evgenya'ya bakarken dehşet içindeydi.

"Bazen böyle olur yavrum. Tanrı'ya güvenmeli ve Nikolay söylediği zamanda buradan gitmeliyiz."

"Büyükanne, yapamam..." Sızıldanıp duruyordu ama büyükanne kararlıydı, iradesi çelik kadar güçlüydü ve kararından asla dönmeyecekti. Zoya onunla başa çıkamazdı, en azından şimdilik çıkamazdı ve bunu ikisi de biliyordu.

"Yapabilirsin ve yapacaksın. Çocuklara bir şey söylememelisin.

Onların üzüntüleri kendilerine yeter zaten. Bir de biz yük olmamalıyız."

"Maşka'ya ne diyeceğim?"

Çok sevdiği torununa bakan yaşlı kadının gözleri yaşla doldu ve konuştuğunda, sesi şimdiye kadar kaybettikleri ve bundan sonra kaybedecekleri için duyduğu üzüntünün etkisiyle kısık bir fısıltı gibi çıktı. "Ona sadece, onu çok sevdiğini söyle."

7 -

Zoya ayaklarının ucuna basarak Marie'nin uyuduğu odaya girdi ve orada uzun süre kalıp onu seyretti. Onu uyandırmaktan nefret ediyordu ama veda etmeden de gidemezdi. Onu terk etmeye dayanamıyordu, fakat artık geriye dönüş yoktu. Büyükkannesi aşağıda onu bekliyordu ve Nikolay onlar için her şeyi planlamıştı.

Uzun iskandinavya yolunu kullanacaklar, Finlandiya, isveç ve sonra da Danimarka'ya gideceklerdi. Çar, Evgenya'ya Danimarkalı akrabasının dostlarının adlarını vermişti. Fyodor da onların güvenliğini sağlamak için birlikte gidecekti. Her şey kararlaştırılmıştı. Geriye sadece arkadaşına son defa Allahaısmarladık demek, veda etmek kalıyordu. Hasta arkadaşı örtülerin altında ateşler içinde kıvranıyordu. Marie gözlerini açıp karşısında o tanıdığı yüzü görünce gülümsedi, Zoya ağlamamak için kendini zor tutuyordu.

Sessiz odada Marie'ye, "Nasılsın canım?" diye fısıldadı. Anas-tasya başka bir odada iki kardeşiyle birlikte yatıyordu ve hepsi de yavaş

yavaş iyileşiyordu. Hastalığı hâlâ ağır olarak seyreden sadece Marie'ydi. Zoya şimdi bunu düşünmemeye çalışıyordu. Hiçbir şey düşünemiyor, önüne ya da arkasına bakmak istemiyordu, şu anda hiçbir beklentisi yoktu. Şimdi sadece... en sevdiği arkadaşıyla geçireceği birkaç saniyesi vardı, hafifçe eğildi ve zarif bir hareketle onun yanağını okşadı. "Maska..." Marie doğrulup oturmaya çalıştı ve garip bir ifadeyle Zoya'ya baktı.

"Bir şey mi oldu?"

"Hayır... şey... ben büyükannemle beraber St Petersburg'a dönüyorum." Alix'e doğruyu söylemeyeceğine dair söz vermişti, şu anda gerçeği öğrenmek Marie için çok ağır olabilirdi. Ama Marie zaten üzgün, endişeli görünüyordu. Arkadaşıyla ilgili konularda, şimdi olduğu gibi, her zaman altıncı hissi çok güçlü olurdu. Uzanıp Zoya'nın elini tuttu ve ateşten yanan eliyle Zoya'nın elini sıktı.

"Güvende olacak mısınız?"

Zoya, "Tabii," diye yalan söyledi ve kızıl saçlarını arkaya attı.

"Güvenliğimiz sağlanmasaydı baban bizim gitmemize izin vermezdi." Lütfen Tanrım, şimdi beni ağlatma... lütfen... ona su bardağını uzattı, ama Marie bardağı bir yana iterek onun gözlerine baktı.

"Bir şeyler oluyor, değil mi? Bir yerlere gidiyorsunuz?"

"Sadece birkaç gün için eve gideceğiz... yakında dönerim."

Gözlerine yaşlar dolarken eğilip Marie'yi kucakladı ve onu göğsünde sıkıca tuttu. "Artık iyileşmen gerekiyor. Hastalığın çok uzun sürdü." Birbirlerine sıkıca sarıldılar ve Zoya ondan ayrılırken kendisini beklediklerinin bilincinde olarak ona bakıp gülümsedi.

"Bana yazacak mısın?"

"Tabii." Ondan bir türlü ayrılamıyordu Zoya. Orada öylece durup arkadaşına baktı, gördüğü her şeyi dimağına kazımak, onları hafızasına yerleştirmek, arkadaşının elini tutup örtülerin yumuşaklığını, onun kocaman mavi gözlerindeki ifadeyi hissetmek istiyordu. "Seni seviyorum Maska." Sözleri bir fısıltı kadar yumuşaktı.. . "Seni o kadar çok seviyorum ki..."

"Ben de seni seviyorum." Marie bunu söyledikten sonra içini çekerek arkasındaki yastığa yaslandı. Biraz doğrulup konuşmak bile onu yormuştu ve sonra, yine korkunç bir öksürük nöbetine tutulunca Zoya onu tuttu.

"Lütfen çabuk iyileş..." Son kez olarak eğilip onun yanağını öperken elinin altında yumuşak bukleleri

hissetti, sonra aniden dönüp kapıya yöneldi ve orada durup son kez ona sessizce el salladı, ama Marie tekrar gözlerini kapamıştı, Zoya yavaşça kapıyı kapadı, başını eğip sessizce ağlarken kalbi sanki paramparça oluyordu.

Diğerlerine yarım saat önce veda etmişti ve şimdi sadece birkaç saniye için küçük Aleksey'in odası önünde durdu. Nagorni ve Pierre Gilliard odada onunla beraberdiler ve Dr Fedorov odadan çıkmak üzereydi.

"Girebilir miyim?" Zoya yanaklarındaki gözyaşlarını sildi ve doktor sessiz bir sempatiyle onun koluna dokundu.

"Şu anda uyuyor." Zoya başını salladı ve sonra dönüp aşağıda, kendisini bekleyen Çar, Çariçe ve büyükannesinin yanına gitmek üzere merdivene yöneldi. Fyodor dışarda bekliyordu, Çar'ın en iyi atlarından iki tanesi, buraya geldikleri eski troykaya bağlanmıştı.

ZOYA

71

Kurşun gibi ağırlaşan ayaklarla onlara doğru giderken tahammülü tükenmek üzereydi. Her şeyi durdurmak, saati geriye çevirmek...

tekrar yukarıya, arkadaşına koşmak istiyordu... Onlardan istemeyerek ayrıldığı halde, içinde onları terk ediyormuş gibi bir his vardı.

"iyi mi o?" Aleksandra, Marie'nin, onun gözlerindeki acıyı sezmemiş olmasını umut ederek endişeli bir ifadeyle Zoya'nın gözlerine baktı.

"Ona St Petersburg'a döneceğimizi söyledim." Zoya şimdi açıkça ağlarken büyükannesi bile gözlerindeki yaşları gizlemeye çalışıyordu, Nikolay onu yanaklarından öptü ve ellerini sıkıca tuttu, gözlerinde büyük bir acmın ifadesi vardı ama dudaklar+A^akur bir gülümsemeyle kıpırdadı. Evgenya, eve geldiği gece onun, karısının odasından gelen hıçkırıklarını duymuş

olmasına karşın, Çar etrafındakilere üzüntüsünü asla belli etmiyordu. Zoya'yı veda için öperken olduğu gibi, her zaman neşeli ve sakin görünmeye çalışıyor, sebatla etrafındakileri cesaretlendiriyordu.

"Güle güle, güven içinde gidin Evgenya Petrovna. Çok geçmeden sizleri tekrar görebilmeyi dört gözle bekleyeceğiz."

"Sizin için dua edeceğiz Nikolay." Yaşlı kadın onu hafifçe yanağından öptü. "Tanrı hepinizi korusun." Zoya gözyaşları içinde onlara bakarken yaşlı kadın Alix'e döndü. "Kendine iyi bak, çok fazla yorulma hayatım, inşallah çocuklar da yakında iyileşir."

Marie'nin birkaç dakika önce Zoya'ya söylediği gibi, Alix de kederli bir sesle, "Bize yazın," dedi. "Sizin haberlerinizi merakla bekleyeceğiz." Çariçe bunu söyledikten sonra Zoya'ya döndü. Onu doğduğu günden beri tanıyordu, kendi bebeğiyle Natal-ya'nınki birkaç gün arayla doğmuş ve on sekiz

yıl boyunca çok iyi arkadaş

olmuşlardı, "iyi bir kız ol, büyükannenin sözlerini dinle ve kendine iyi bak." Bunu söyledikten sonra sessizce ona sarılıp sıktı, bir an için sanki kendi çocuğunu kaybediyor gibi olmuştu.

"Seni seviyorum Alix Yenge... hepinizi çok seviyorum... gitmek istemiyorum..." Hıçkırıklara boğuluyor, güçlükle konuşabiliyordu, sonra Nikolay'a döndü ve o da onu kucakladı, babası sağ olsaydı ancak bu kadar büyük bir sevgiyle kucaklardı onu.

"Biz de seni seviyoruz ve hep seveceğiz. Bir gün tekrar birlikte olacağız. Bundan hiç kuşkun olmasın. O zamana kadar Tanrı iki-72

DANIELLE STEEL

nizi de korusun küçük kız." Çar onu yavaşça kendinden uzaklaştırdı ve hafifçe gülümsedi. "Artık gitmelisiniz." Onu ciddi ve vakur bir tavırla dışarıya çıkarırken karısı da büyükannenin kolundan tuttu ve onların troykaya binmesine yardım ettiler, Zoya yine ağlıyordu. Hizmetçilerden geriye kalanlar da onlara veda etmek için gelmişti ve onlar da ağlıyordu. Zoya'yı çocukluğundan beri tanırlardı. O şimdi onlardan ayrılıyordu ve kısa bir süre sonra diğerleri de gidecekti. Bir daha asla geri dönmeyeceklerini düşünmek de korkunç bir şeydi. Zoya'nın tek düşünebildiği şimdi buydu ve o sırada Fyodor kırbacını yavaşça kaldırıp Çar'in atlarına ilk kez olarak dokundu. Troyka birden hareketlendi ve gri, kasvetli havada, birkaç saniye içinde orada durup onlara el sallayan Aleksandra ve Nikolay'dan ayrıldılar. Zoya döndü ve küçük Sava'yı göğsüne bastırdı. Minik köpek yavrusu bile sanki oradan, bir daha dönmemek üzere ayrıldıklarını biliyormuş gibi iniltiler çıkarıyordu.

Zoya, daha fazla dayanamayıp yüzünü büyükannesinin kollarına gömdü. Cesurca orada durmuş onlara el sallayan o iki kişiyi görmeye artık dayanamıyordu, Aleksandr Sarayı'nı son kez görüyordu. Zoya acıyla hıçkırırken Tsarskoye Selo yavaş yavaş

uzakta, karlı ve sisli havada gözlerden kayboluyordu. Maska, diye düşündü... Maska... tek ve en iyi arkadaşı... sonra ağabeyi, anne babası... hepsi gitmişti... Büyükannesine yapışıp ağlarken, yaşlı kadın troykada metin ve sabırlı bir tavırla oturuyordu. Buz gibi gözyaşları yanaklarından aşağıya doğru süzülürken gözlerini kapadı, tüm bir yaşam arkalarında kalıyordu, bildiği her şey tükenmiş, mutlu bir yaşam sona ermişti... kar gibi eriyip gidiyordu ve o sırada Fyodor'un yönetiminde koşan Çar'ın atları, onları uzaklara, yuvalarından çok uzaklara götürmekteydi, tanıdıkları ve sevdikleri her şeyden ve herkesten uzaklara gidiyorlardı.

Evgenya, yağmakta olan karların altında, "Adieu, chers ma-mis..."

diye fısıldadı... Elveda aziz dostlar. Şimdi sadece ikisi vardı. Çok yaşlı bir kadın ve çok genç bir kız. Kaybedilmiş bir dünyadan ve orada yaşamış olan sevdikleri insanlardan uzaklaşıyorlardı.

Nikolay ve ailesi artık tarihe karışmıştı, onları asla unutmayacaklar, hep sevecekler, ama bir daha da asla göremeyeceklerdi.

II. BOLUM

"Part

arts

8

Tsarskoye Selo'dan Fin sınırındaki Beloostrov'a varmaları yedi saat sürdü. Burası St Petersburg'dan fazla uzak değildi, ama Fyo-dor dikkatli davranıyor ve daima arka yollardan gidiyordu. Nikolay onu bu konuda uyarmıştı, yollan uzayabilirdi ama daha güven içinde olurlardı. Ve bir süre sonra, Evgenya'nın hiç beklemediği bir şekilde sınırı kolayca geçtiler. Sınır muhafızlarının sorularıyla karşılaştıklarında Evgenya birden iyice büzülüp sessiz bir kocakarı oluverdi. Zoya da soğuktan zaten iyice küçülmüştü, uzun zamandan beri ilk kez küçük bir çocuk gibi görünüyordu. Sonuçta onları kurtaran Sava oldu. Sınırdaki askerler küçük köpek yavrusunu çok sevdiler; kısa bir kontroldan sonra onlara geçmeleri için işaret ettiler. Troyka Nikolay'in atlarının arkasından hızla giderken üç mülteci birden rahatlayıp derin birer nefes aldılar.

Fyodor dikkatli davranıp St Petersburg'dan getirdiği eski koşum takımını kullanmış ve Çar'ın ahırlarından, onun iki başlı kartal sembolünü taşıyan hiçbir şey almamıştı, bunları herkes kolayca tanırdı.

Beloostrov'dan geçip sınır ötesinde, Finlandiya'daki Turku'ya varmaları tam iki gün sürdü. Gece geç vakit Turku'ya vardıklarında, Zoya hayatının sonuna kadar hep bu şekilde, uyuşmuş olarak kalacağını sandı. Tüm vücudu troykanın içinde oturduğu şekliyle donup kalmıştı. Büyükanne troykadan onların yardımıyla indikten sonra güçlükle yürüyebildi. Fyodor bile çok yorgun görünüyordu. Küçük bir han bulup iki oda kiraladılar.

Ertesi sabah Fyodor atları komik bir paraya sattı ve hemen Stockholm'a giden bir buz kırıcı gemiye bindiler. Gemiyle buzların arasında Finlandiya'dan Stockholm'a doğru giderlerken sonu gelmeyecek gibi görünen bir gün daha başlamıştı. Üç yol arkadaşı aralarında pek konuşmuyordu, hepsi de kendi düşüncelerine dalıp gitmişti.

Stockholm'a akşama doğru, tam gece trenini yakalayabilecek-76

DANIELLE STEEL

leri bir zamanda vardılar, Malmö'ye gideceklerdi. Malmö'ye ertesi sabah vardılar, demiryolu feribotuna binerek Kopenhag'a ulaştılar.

Orada, küçük bir otele gittiler. Evgenya, Çar'ın akrabalarının dostlarını aradı ama hiçbiri orada değildi. Bunun üzerine ertesi sabah bir ingiliz gemisine binip Fransa'ya doğru yola çıktılar. Zo-ya iyice sersemlemişti ve gemideki ilk günlerinde deniz tutması nedeniyle hastalandı. Büyükannesi onun ateşi olduğunu sanıyordu ama Zoya'nın hasta olup olmadığını söylemek zordu, yorgun da olabilirdi. Altı günlük yolculuk hepsini iyice yormuştu. Hiç dinlenmeden troykayla, tren ve gemiyle her gün arka arkaya seyahat etmek çok yorucu bir şeydi. Fyodor bile bir hafta içinde sanki on yaş ihtiyarlamış gibi görünüyordu. Ayrıca vatanlarından ayrılmanın üzüntüsünü de yaşıyorlardı. Çok az konuşuyor, nadiren uyuyorlardı ve hiçbiri de acıkmıyordu. Sanki tüm benlikleri kederle dolmuştu. Daha fazlasına

dayanamayacaklarını hissediyorlardı. Bir yaşam biçimini, bin yıllık bir tarihi, sevdikleri ve kaybettikleri insanları, her şeylerini arkada bırakmışlardı.

Dayanılması güç bir üzüntüydü bu ve Zoya bir ara geminin Fransa yolunda Alman U-botları tarafından batırılmasını bile istedi.

Rusya'dan uzakta, insanların korktukları şey devrim değil, Büyük Savaş'tı. Fakat Zoya, herhangi birinin elinde ölmenin, bilmek istemediği yeni bir dünyayla karşılaşmaktan daha kolay olacağını düşünmeye başlamıştı. Bir ara Marie'yle birlikte kaç kez, Paris'e gitmenin hayalini kurup konuştuklarını düşündü. Bu fikir onlara o zaman çok romantik, çok heyecanlı gelmişti, şık kadınlar görecekler, güzel giysiler alacaklardı. Ama artık her şey sona ermişti. Ellerinde sadece, büyükannenin ayrılmadan önce Çar'dan borç olarak aldığı az bir para ve giysilere dikili mücevherleri vardı.

Evgenya, Paris'e vardıklarında mücevherlerin gerektiği kadarını satmaya karar vermişti. Ayrıca Fyodor'u da düşünmeleri gerekiyordu. Fyodor oraya varır varmaz iş arayacağını söylemiş, onlara yardım etmek için her şeyi yapacağına yemin etmiş ve yolculuğu kendi başlarına sürdürmelerine kesin olarak itiraz etmişti. Artık onun için Rusya'da hiçbir şey kalmamıştı ve Ossupovlara hizmet etmeden yaşamanın hiçbir anlamı olmayacağını düşünüyordu. Onu terk ederlerse ölebilirdi.

Fransa'ya giden gemide o da Zoya gibi hasta-

landı ve dehşet içinde güverte parmaklıklarına yapıştı, daha önce hiç gemiye binmemişti.

Zoya küçük kamarada mutsuz gözlerle büyükannesine baktı. "Ne yapacağız büyükanne?" diye sordu. İmparatorluk yatları, sarayların ihtişamı, prensler ve partiler bitmişti. Ailenin sıcaklığı ve sevgisi de kalmamıştı. Bildikleri, tanıdıkları insanlar, eski yaşam tarzları ve hatta ertesi gün yeterince yiyecek bulabileceklerinin güvencesi bile yoktu artık. Sadece yaşıyorlardı ve Zoya artık yaşamak istediğinden bile emin değildi. Tüm istediği Maşka'ya ve Rusya'ya dönmek, saati geriye çevirip artık hiçbiri yaşamayan insanlarla dolu olan o kayıp dünyaya geri gidebilmekti. Babası, ağabeyi, annesi... Bunları düşünürken bir yandan da Marie'nin iyileşip iyileşmediğini merak ediyordu.

Büyükanne ona, "Küçük bir daire buluruz," diye cevap verdi.

Yıllardır Paris'e gitmemişti. Son yıllarda, özellikle kocasının ölümünden sonra çok az seyahat etmişti. Ama şimdi düşünmesi gereken Zoya vardı. Zoya için güçlü olması gerekiyordu. Onun güven içinde bir yere yerleştiğini görmeliydi. Torununu koruyacak kadar yaşamak için dua etti, şu anda tehlikede olan kendisi değil, torunuydu. Genç kız hasta gibiydi, solgun yüzünde gözleri her zamankinden daha büyük gibi görünüyordu ve yaşlı kontes ona dokununca ateşler içinde yandığını anladı. Zoya o gece öksürmeye başlayınca yaşlı kontes zatürreeden korkmaya başladı. Ertesi sabah Zoya'nın öksürüğü daha da arttı ve Boulogne'da Paris trenine bindiklerinde hastalığın ne olduğu anlaşıldı. Yüzünde ve ellerinde benekler belirmeye başlamıştı ve büyükanne onun yün gömleğini

kaldırıp bakınca, her ikisi de bunun kızamık olduğunu anladılar.

Evgenya bundan hiç hoşlanmamıştı ve genç kızı bir an önce Paris'e götürmek istiyordu. Trenle on saatlik bir yolculuktan sonra, geceyarısından hemen önce Paris'e vardılar. Gare du Nord'un dışında beş-altı tane taksi bekliyordu. Evgenya bir taksi tutması için Fyodor'u gönderirken kendisi de Zoya'nın trenden inmesine yardım etti. Zoya'nın yüzü de parlak kızıl saçları gibi kızarmıştı ve büyükannesine yaslandığı halde güçlükle yürüyebiliyordu. Çok öksürüyor, ateş yüzünden sayıklar gibi konuşuyordu.

Zoya, küçük köpeği kucağında sıkarken, "Eve gitmek istiyo-78

DANltLLfcMfcllL

rum," diye inledi. Sava şimdi biraz daha büyümüştü ve genç kız büyükannesini izleyip istasyondan çıkarken, onu güçlükle taşıyabiliyordu.

"Eve gidiyoruz hayatım, Fyodor bize taksi tutmaya gitti."

Fakat Zoya birden ağlamaya başladı, bir süre önce genç bir kadın gibi davranan kız gitmiş, yerine büyükannesine zavallı bir çocuk gibi bakan biri gelmişti. "Tsarskoye Selo'ya dönmek istiyorum ben."

"Bırak şimdi bunları Zoya... böyle şeyler düşünme..." Fyodor onların bagajlarını kaldırmaya çalışırken, bir yandan da gelmeleri için çılgın gibi işaret ediyordu. Evgenya nazik bir hareketle Zo-ya'yı istasyondan çıkararak külüstür taksiye bindirdi. Ellerinde kalabilen son eşyaları şoförle Fyodor'un arasına sıkıştırıldı. Zo-ya'yla büyükannesi de bitkin bir halde arka koltuğa yerleştiler.

Hiçbir yerde rezervasyonları, gidecekleri yer konusunda hiçbir fikirleri yoktu, şoför de yaşlı ve sağırdı. Tüm gençler savaşa gitmiş, Paris'te sadece hastalar ve sakatlar kalmıştı.

"Alors?... On y va, mesdames?" Adam gülümseyerek arka koltuğa baktı ve Zoya'nın ağladığını görünce şaşırdı. "Elle est mala-de?" O

hasta mı? diye soruyordu. Evgenya ona hemen, kızın yorgun olduğunu söyledi, zaten hepsi çok yorgundu. Evgenya yıllar önce kocasıyla birlikte kaldığı otelin adını hatırlamaya çalıştı ama hiçbir şey gelmedi aklına, şoförse canayakın bir tavırla, "Nereden geliyorsunuz?" diye sormuştu. Büyükanne seksen iki yaşındaydı ve çok yorgundu. Ama Zoya'yı hemen bir otele götürüp bir doktor bulmaları gerekiyordu.

"Bize bir otel tavsiye edebilir misin? Şöyle küçük ve temiz, ama çok pahalı olmayan bir yer olmalı." Şoför düşünürken dudağını büktü ve Evgenya içgüdüyle çantasını göğsüne bastırdı. Çantada Imparatoriçe'nin son ve en önemli armağanını taşıyordu. Alix ona, Cari Faberge tarafından kendisi için özel olarak on yıl önce yapılmış olan imparatorluk Paskalya yumurtasını vermişti. Leylak rengi, mineli, üzerinde elmas şeritler olan olağanüstü bir işçilikti bu ve Evgenya bunun, Alix için ne kadar değerli olduğunun bilincindeydi. Hiçbir şeyleri kalmadığında onu satıp yaşayabilirlerdi. "Otelin yeri önemli mi madam?... Otel..."

"Temiz bir semtte olsun yeter." Daha sonra daha iyi bir yer bulabilirlerdi, bu akşam sadece rahatça uyuyabilecekleri odalar bulmak yeterli olacaktı. Güzel şeyler, tabii hâlâ mümkün olacaksa, daha sonra gelebilirdi.

"Champs-Elysees yakınlarında küçük bir otel var madam. Gece nöbetçisi akrabam olur."

Yaşlı kadın, "Pahalı mı?" diye sorunca adam omuzlarını silkti.

Onların zengin olmadığını görebiliyordu, giysileri basitti ve yaşlı adam da köylüye benziyordu. Fakat kadın en azından Fransızca konuşuyordu ve kızın da konuşabildiğini sanıyordu, ama o durmadan ağlıyordu ve çok da öksürüyordu. Kızcağızın verem olup olmadığını düşündü, Paris'te o günlerde verem salgını vardı.

"Otel fena değildir. Kuzenime söylerim, resepsiyon görevlisiyle konuşur."

Yaşlı kadın bir imparatoriçe edasıyla, "Pekâlâ. Bu kadarı yeterli,"

dedi ve eski taksinin arka koltuğuna yaslandı. Cüretkâr bir ihtiyardı ve şoför ondan hoşlanmıştı.

Otel Marbeuf sokağındaydı ve gerçekten de küçüktü ama temiz ve nezih görünüyordu. Hemen lobiye girdiler. Otelde sadece bir düzine oda vardı ama resepsiyon görevlisi onlara iki odanın boş

olduğunu söyledi. Koridorun ucundaki müşterek banyo ve tuvaleti kullanmaları gerektiğini öğrenince Evgenya çok şaşırdı, ama şimdi o bile önemli değildi. Zoya ile paylaşacağı yatağın örtülerini açınca çarşafin temiz olduğunu gördü. Çantasını yatağın altına sakladıktan sonra Zoya'nın giysilerini çıkardı ve Fyodor da eşylarının geriye kalanını odaya getirdi. Fyodor, Sava'yı yanına almayı kabul etmişti. Zoya yatağa yatar yatmaz kontes aşağıya indi ve resepsiyon görevlisine bir doktor çağırmasını söyledi.

Resepsiyon görevlisi, "Sizin için mi madam?" diye sordu. Buna şaşırmamıştı. Hepsi de yorgun ve solgun görünüyorlardı ve kadın da çok yaşlıydı.

"Hayır, torunum için." Ona Zoya'nın kızamık olduğunu söylemedi ama iki saat sonra gelen doktor bunu doğruladı.

"Bu genç hanım çok hasta madam. Ona çok iyi bakmalısınız. Bu hastalığı nereden aldığını biliyor musunuz?"

Zoya'nın, kızamığı Rusya Çarı'nın kızlarından kaptığını ona 80

söylemek saçmalık olacaktı. "Sanırım arkadaşlarından kaptı. Çok uzun bir yolculuk yaptık." Yaşlı kadının Zoya'ya bakan gözlerinde zekâ parıltılarıyla birlikte kederli bir ifade de vardı ve ne kadar büyük bir badire atlattıkları gözlerinden okunuyordu. Fakat doktor onların son üç haftada neler çektiklerini, neler yitirdiklerini ya da gelecekten ne kadar korktuklarını asla anlayamazdı. "Rusya'dan

geldik... Finlandiya, İsveç ve Danimarka yoluyla." Doktor dehşet içinde ona baktı ve birden anladı. Son haftalarda devrimden kaçıp buralara gelen başkalarını da görmüştü. Daha sonraki aylarda başkalarının da geleceğini kolayca tahmin edebiliyordu, ama tabii kaçabilirlerse. Rus soyluları ya da onlardan geriye kalanlar, küçük gruplar halinde kaçıyor ve bunların çoğu da Paris'e geliyordu.

"Üzgünüm... çok üzgünüm madam."

"Biz de öyle." Yaşlı kadın gülümsedi. "Zatürree değil, değil mır

"Henüz değil."

"Kuzeni birkaç haftadır zatürreeden yatıyordu ve birbirlerine çok yakındılar."

"Elimden geleni yapacağım madam. Sabahleyin gelip onu tekrar göreceğim." Fakat doktor sabahleyin geldiğinde Zoya daha da kötüleşmişti ve akşama doğru ateşler içinde sayıklamaya başladı.

Doktor ona bazı ilaçlar yazdı ve tek umudun bunlar olduğunu söyledi. Ertesi sabah resepsiyon görevlisi Evgenya'ya Amerika'nın da savaşa girdiğini söyleyince, yaşlı kadın bunun kendi durumlarıyla ne ilgisi olduğunu düşündü. Başlarına gelenleri düşündüğünde, savaş onlar için çok daha önemsiz bir şey gibi geliyordu.

Evgenya yemeklerini mütevazı odalarında yiyor ve Fyodor arada bir dışarıya çıkıp ilaç ve meyve getiriyordu. Ekmek karneye bağlanmıştı, istenenleri bulmak çok zordu, ama Fyodor kontesin her istediğini bulmakta ustaydı. Rusça konuşan bir taksi şoförü bulmuş ve buna çok sevinmişti. Şoför de onlar gibi Paris'e sadece birkaç gün önce gelmişti. St Petersburglu bir prensti ve Fyodor onun bir zamanlar Konstantin'le tanışıp arkadaşlık yapmış

olabileceğini söylüyordu. Ama Evgenya'nın şimdi bunları dinleyecek hali yoktu. O sadece Zoya'yı düşünüyordu.

Genç kız ancak birkaç gün sonra nerede olduğunu bilecek kadar kendine gelebildi. Küçük, çıplak odaya göz gezdirdi, büyükannesinin gözlerine baktı ve ancak ondan sonra yavaş yavaş

Paris'te olduklarını hatırladı.

"Ne zamandan beri hastayım büyükanne?" Doğrulup oturmaya çalıştı, hâlâ çok güçsüzdü, ama en azından o korkunç öksürük biraz kesilmişti.

"Geldiğimizden beri hastasın hayatım, yani bir haftadan beri.

Hepimizi korkuttun. Fyodor sana meyve bulabilmek için bütün Paris'i dolaşıp duruyordu. Burada da Rusya'da olduğu gibi kıtlık çekiliyor."

Zoya başını salladı, odanın tek penceresinden dışarıya bakarken düşünceleri uzaklara kayıyor gibiydi. "Şimdi Maşka'nın o zaman neler hissettiğini anlıyorum... ve onun hastalığı benimkinden de ağırdı. Acaba şimdi nasıl, merak ediyorum?" Geçmişi bırakıp da o günü düşünemiyordu.

Büyükanne onun gözlerindeki kederli ifadeyi görüp yumuşak bir sesle, "Şimdi bunları düşünmemelisin," dedi. "Eminim artık iyileşmiştir. Biz oradan ayrılalı iki hafta oluyor."

"Sadece o kadar mı?" Zoya içini çekti ve büyükannesinin gözlerine baktı. "Bana bir yaşam boyu kadar uzun geliyor." Hepsine öyle geliyordu ve büyükanne Rusya'dan ayrıldığından beri doğru dürüst uyuyamamıştı. Aynı yatağa girerek Zoya'yı rahatsız edeceğinden ve torunu ona ihtiyaç duyduğunda

uyanamayacağından korktuğu için günlerdir bir sandalyede dimdik oturarak uyukluyordu, ama artık gece nöbetlerini biraz gevşetebilir, rahatlayabilirdi. O gece yatağın ayak ucunda uyuyacaktı ve onun da Zoya kadar dinlenmeye ihtiyacı vardı.

"Yarın seni yataktan çıkarırız artık, ama önce dinlenmen, bir şeyler yemen ve güçlenmen gerekiyor." Zoya'nın elini okşayınca genç kız da zoraki ve zayıf gülümsemeyle ona baktı.

"Teşekkür ederim büyükanne." Onun bir zamanlar zarif, ama artık boğum boğum olmuş elini yanağına bastırırken gözleri yaşardı. Bu hareket bile çocukluğunun acılı anılarını geri getirmişti.

"Ne saçmalıyorsun yine komik çocuk? Bana neden teşekkür ediyorsun?"

"Beni buraya getirdiğin için... bu kadar cesur olduğun ve bizim hayatımızı kurtarmaya çalıştığın için." Ne kadar uzaklara geldiklerini ve büyükannesinin ne kadar olağanüstü bir kadın olduğunu daha yeni yeni idrak edebiliyordu. Annesi olsaydı bunları asla yapamazdı. Natalya'yı Rusya'dan ancak Zoya çıkarabilir, onun ağırlığını taşımak zorunda kalırdı.

"Burada yeni bir yaşam kuracağız Zoya. Göreceksin. Günün birinde geriye bakabilecek ve her şeyin çok da acı olmadığını görebileceğiz."

"Bunu hayal bile edemiyorum... anıların bize bu kadar acı vermeyeceği bir gün geleceğini düşünemiyorum." Genç kız o anda kendisini sanki ölecekmiş gibi hissediyordu.

"Zaman her şeye çaredir yavrum, zaman müşfiktir. Bize de müşfik davranacaktır, inan bana. Burada güzel bir hayatımız olacak." Ama Rusya'da yaşadıkları hayat olamazdı bu. Zoya bunları düşünmek istemiyordu, ama o gece geç bir saatte büyükannesi uyurken yavaşça yataktan kalkıp küçük valizini açtı ve geçen yaz hep birlikte Livadiya'da maskaralık yapıp eğlenirlerken Nikolay'ın çektiği fotoğrafı buldu. Kendisi, Anastasya, Marie, Olga ve Tatyana neredeyse tepeüstü gelecek kadar geriye eğilip sırıtırlarken babaları da bu fotoğrafı çekmişti. Resim şimdi Zoya'ya saçma bir şey gibi geliyordu... saçmalık... ve çok da tatlı... o garip açıdan bile ona hepsi de çok güzel görünüyordu, hele şimdi daha

da güzel...

birlikte büyüdüğü ve sevdiği kızlar... Tatyana, Anastasya... Olga ve hiç kuşkusuz Maska.

Kızamık hastalığı Zoya'yı çok zayıf bırakmıştı ama büyükannesi onun Nisan ayında Paris'in güzellikleriyle birlikte canlanmaya başladığını görünce çok sevindi. Genç kızın davranışlarında daha önce olmayan bir ciddiyet vardı ve hâlâ bazen hafifçe öksürüyordu.

Fakat arada sırada gözlerinde o eski gülücükler beliri-yordu, bu da büyükanneyi mutlu kılıyordu.

Marbeuf sokağındaki otel, küçük ve basit olmasına rağmen onlara artık pahalı gelmeye başlamıştı. Evgenya, bir ev bulmaları gerektiğini biliyordu. Nikolay'ın verdiği paranın büyük bir kısmını harcamışlardı ve yaşlı kontes, kalan parayı çok iyi kullanması gerektiğinin bilincindeydi. Mayıs ayı başlarında, mücevherlerinden bir kısmını satmak zorunda kalacağını anladı.

Güneşli bir gün öğleden sonra, siyah giysilerinden birinin astarına dikilmiş yakut kolyeyi çıkardıktan sonra otelin tavsiye ettiği, Cambon sokağındaki bir kuyumcuya gitmek üzere Zoya ve Fyodor'u bırakıp çıktı. Kolyeyi küçük el çantasına koyduktan sonra, iki iri düğmenin içinde saklı olan, kolyeye uygun küpeleri de çıkarmıştı. Gizleme yerleri hiç kuşkusuz çok işe yaramıştı. Otelden çıkmadan önce bir taksi çağırdı ve adresi şoföre verdiği zaman, adam yavaşça başım arkaya çevirip ona baktı. Uzun boylu, kibar tavırlı, gümüş rengi saçları ve dikkatle düzeltilmiş beyaz bıyığı olan bir adamdı.

"Olamaz bu... Kontes, siz misiniz?" Yaşlı kadın ona dikkatle baktı ve kalp atışlarının hızlandığını hissetti. Prens Vladimir Mar-kovski idi bu. Onu tanıdı ve çok şaşırdı. Konstantin'in arkadaşlarından biriydi Prens, hatta en büyük oğlu, Grandüşes Tatyana'yla evlenmek istemiş ama reddedilmişti. Tatyana onu fazla uçarı bulmuştu. Ama o da babası gibi yakışıklı bir erkekti.

"Buraya nasıl geldiniz?"

Yaşlı kadın, bugünlerde yaşamlarının ne kadar garip olduğunu düşünüp güldü. Oraya geldiklerinden beri başka tanıdık yüzler de görmüş ve daha önce de iki kez taksi çağırdığında şoförleri tanıdık çıkmıştı, iyi yetişmiş, yakışıklı, çekici ama hiçbir uzmanlıkları olmayan Rus soyluları için şoförlük yapmaktan başka iş kalmadığı belliydi, mutlu bir halde ona bakan Prens Vladimir de öyle yapıyordu işte. Bu rastlantı yaşlı kadına, yaşadıkları eski güzel günlerin acı-tatlı anılarını hatırlatmıştı, içini çekti ve Rusya'dan nasıl kaçtıklarını ona anlattı. Prensin hikâyesi de onlarınkine çok benziyordu ama sınırı geçerken daha büyük tehlikeler atlatmıştı.

"Burada mı kalıyorsunuz?" Arabayı çalıştırırken onların kaldığı otele baktı ve sonra Cambon sokağına, adresini aldığı kuyumcuya doğru yola çıktı.

"Evet, şimdilik buradayız. Ama Zoya'yla beraber bir ev bulmamız gerekiyor."

"Demek o da sizinle birlikte burada, öyle mi? O hâlâ bir çocuk olmalı. Ya Natalya?" Prens,

Konstantin'in karısını her zaman güzel, ama tabii sinirli bir kadın olarak görmüştü. Devrimcilerin Fontanka Sarayı'na girdiklerinde öldüğünü bilmiyordu.

"Onu öldürdüler... Konstantin'den birkaç gün sonra... ve Ni-kolay'ı da." Bunları hafif bir sesle söylemişti. Onların adlarını söylemek, özellikle de ona söylemek çok güçtü, çünkü Prens onları tanıyordu.

Prens ön koltukta üzgün bir tavırla başını salladı. O da iki oğlunu birden kaybetmiş ve Paris'e bekâr olan kızıyla gelmişti.

"Çok üzüldüm."

"Hepimiz üzüldük Vladimir. Nikolay ve Aleksandra için de çok üzülüyoruz. Onlardan hiç haber alabildin mi?"

"Hiçbir haber yok. Sadece hâlâ Tsarskoye Selo'da ev hapsinde tutulduklarını duydum, onları orada daha ne kadar tutacaklarını sadece Tanrı bilir. En azından rahatlar, ama tabii güvende değiller."

Hiç kimse artık Rusya'nın hiçbir yerinde güvende değildi. En azından, tanıdıkları insanlar değildi. "Paris'te kalacak mısınız?"

Gidebilecekleri başka hiçbir yer yoktu ve günler geçtikçe başka Ruslar da geliyor, korkunç kaçışlarından ve kayıplarından söz ediyorlardı. Yükü zaten ağır olan kent daha da kalabalıklaşıyordu.

"Sanıyorum. Burası diğer yerlerden daha iyi göründü bize. En azından burada güvendeyiz ve Zoya için de nezih bir yer."

Prens başını salladı ve arabayı trafiğin içinde sağa sola döndürüp yoluna devam etti. "Seni bekleyeyim mi Evgenya Petrovna?" Tekrar Rusça konuşmak ve hele kendisini tanıyan biriyle konuşmak yaşlı kadını etkilemiş, kalp atışları hızlanmıştı. Prens arabayı kuyumcunun önüne çekip durdu.

"Bunu gerçekten yapar mısın?" Onun orada beklediğini bilmek ve özellikle de kuyumcudan yüklü bir para aldığı takdirde eve onunla birlikte dönmek çok daha güvenli olacak, rahatlayacaktı.

"Tabii yaparım. Burada bekleyeceğim." Prens arabadan inerken ona yardım etti ve onu kuyumcunun kapısına kadar götürdü. Yaşlı kadının orada ne yapacağını tahmin etmek çok kolaydı. Zaten hepsi aynı şeyi yapıyor ve daha birkaç hafta önce sadece süs eşyası olarak baktıkları ve beraberlerinde kaçırabildikleri mücevher ve kıymetli eşyalarını satıyorlardı.

Kontes yarım saat kadar sonra vakur bir tavırla kuyumcudan çıktı ve Prens Markovski onu oteline götürürken hiçbir şey sormadı.

Prens onu Marbeuf sokağındaki otelin önünde indirirken yaşlı kadın daha bir rahatlamış, yumuşamış gibiydi ve Prens onun, istediği parayı almış olmasını diledi. Kendisine bakacak kimsesi olmaması bir yana, bakması gereken genç bir kızla birlikte yabancı bir ülkede mücevherlerini satarak yaşamını sürdürmek için çok yaşlı bir kadındı kontes. Zoya'nın kaç yaşında olduğunu bilmiyordu ama, onun, otuzuna yaklaşmış olan kendi kızından çok genç olduğundan emindi.

"Her şey yolunda mı?" Yaşlı kadını kapıya götürürken üzülüyordu.

Kontes kederli gözlerle ona baktı.

"Sanırım yolunda. Bunlar zor günler tabii." Kontes taksiye ve sonra da Prens'in gözlerine baktı. Gençliğinde yakışıklı bir adamdı, hâlâ da öyleydi ama, yaşlı konteste olduğu gibi onda da ani bir değişiklik göze çarpıyordu. Olup bitenler hepsini değiştirmişti.

Devrimden bu yana dünya artık eskisi gibi değildi. "Bu hiçbirimiz için kolay değil, değil mi Vladimir?" O sırada, satacak mücevherleri kalmadığında ne yapacaklarını düşünüyordu yaşlı kadın. Ne 86

DANIELLE STEEL

kendisi ne de Zoya taksi şoförlüğü yapabilirdi ve Fyodor Fransızca konuşamıyordu, öğrenmeye de niyeti yoktu. Fyodor artık onlar için bir destek değil de bir yük haline gelmişti ama onlara hep sadık olmuş ve kaçmaları için yardım etmişti. Onu ortada bırakamazdı.

Zoya'nın olduğu gibi onun sorumluluğunu da almak zorundaydı.

Ama otelde iki oda parası ödemek giderleri artırıyordu. Yakut kolye ve küpeleri satarak aldığı para da fazla değildi ve onunla uzun süre idare edemezdi. Bir şeyler düşünmeleri gerekiyordu.

Dalgın bir tavırla Vladimir'e veda ederken, belki de dikiş dikerim, diye düşünüyordu. O anda sanki, bir saat önce kuyumcuya giderken göründüğünden daha da yaşlı görünüyor gibiydi. Prens Markovski onun elini öptü ve taksi ücreti almayı kesinlikle reddetti. Yaşlı kadın onu bir daha görüp görmeyeceğini merak ediyordu. Hemen herkes için aynı şeyi düşünüyordu şimdi. Ama iki gün sonra Zoya ve Fyodor'la birlikte aşağıya indiklerinde onu lobide bekler görünce şaşırdı.

Prens onu görünce eğilip selamladı ve tekrar elini öptü, sonra nazik bir ifadeyle onun arkasında duran Zoya'ya baktı. Onun ne kadar büyüdüğünü ve güzel bir kız olduğunu görünce gerçekten şaşırmış

gibiydi. Genç kız gerçek bir güzellik örneğiydi. "Böyle aniden gelip sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim Evgenya Pet-rovna, ama bir yerde bir dairenin boş olduğunu öğrendim. Oldukça küçük, ama Palais Royal yakınlarında. Orası... yani tam olarak... genç bir kız için en ideal semt sayılmayabilir, ama... belki... belki işinize yarayabilir. Geçen gün bana bir ev bulmak istediğini söylemiştin, iki yatak odalı bir daire." Birden gözlerini çevirip ilgiyle yaşlı Fyodor'a baktı. "Ama hepiniz için yeterince büyük olmayabilir bu daire..."

"Hiç de değil." Yaşlı kadm ona, sanki eskiden en iyi dostuy-muş

gibi gülümsedi. Daha önce hiç de sık görmediği biri bile olsa, tanıdık bir yüz görmek onun için mutluluk verici bir olaydı. En azından yakın geçmişe ve ülkelerine ait biriydi, tanıdık bir yüzdü.

Onu hemen Zoya'ya tanıştırdı. "Zoya ve ben aynı odada kalabiliriz.

Burada, otelde de aynı şeyi yapıyoruz ve Zoya'nın buna bir itirazı yok."

"Gayet tabii büyükanne." Zoya, yaşlı kadına sıcacık bir gülümsemeyle baktı ve sonra meraklı gözlerini uzun boylu, soylu Rus'a çevirdi.

"O halde orayı görmeniz için girişimde bulunayım mı?" Prens, Zoya'ya karşı büyük ilgi gösteriyor gibiydi, ama büyükanne bunu görmezden geldi.

"Orasını şimdi görebilir miyiz? Zaten çıkıp biraz dolaşacaktık." Çok güzel bir Mayıs gününün öğleden sonrasıydı. Dünyanın her yerinde karmaşa ve çatışmalar olduğuna inanmak zordu. Tüm Avrupa'nın savaşta olduğuna ve Amerika'nın da en sonunda onlara katıldığına inanmak daha da zordu.

"Nerede olduğunu size göstereceğim. Belki hemen görmenize izin verirler." Fyodor onun yanına, ön koltuğa oturdu. Vladimir onları mümkün olduğunca hızla evin bulunduğu yere götürürken kadınlara son duyduğu dedikoduları anlattı. Birkaç gün önce tanıdığı birkaç kişi daha gelmişti, ama hiçbiri de Tsarskoye Selo konusunda yeni bir şey bilmiyordu. O bazı isimler sayarken Zoya da dikkatle dinliyordu. Adı söylenenlerin çoğunu tanıyordu ama hiçbiri de yakın arkadaşı değildi. Prens ayrıca, Diaghilev'in de geldiğini ve gerçek bir Rus Balesi gösterisi planladığını söyledi.

Gösteri Châtelet'de olacaktı ve komple bir provadan sonra gelecek hafta başlayacaktı. Zoya bunları dinlerken kalbinin daha hızlı attığını hissetti, eve bakmak için geçtikleri sokaklara bile dikkat etmiyordu.

Daire çok küçüktü ama komşunun çok güzel bahçesine bakıyordu.

İki küçük yatak odası, minik bir oturma odası, yine küçük bir mutfak ve koridorun sonunda, diğer dört daireyle paylaşmak zorunda kalacakları banyo vardı. Yine de banyoları aynı katta olduğu için diğer katlarda oturanlardan daha şanslıydılar Burası Fontanka'daki sarayla ve hatta Marbeuf sokağındaki otelle bile kıyas kabul etmezdi ama başka çareleri de yoktu. Büyükanne Zoya'ya, kolyeyi az bir paraya sattığını söylemişti. Satmak için başka mücevherler de getirmişlerdi, ama onlar da geleceklerini garanti edemezdi.

"Burası sizin için galiba gerçekten de çok küçük..." Prens Vladimir sıkılmış görünüyordu, ama aslında, bir taksi şoförü olarak çalışmak da çok sıkıcı ve utandırıcıydı tabii.

LSJ\1M 1LLLE O 1 CCL

Kontes durumu normal karşılar gibi, "Sanırım işimize yarar," dedi ama Zoya'nın gözlerindeki üzgün ifadeyi de görmüştü. Koridorda idrar ve bayat yemek kokusu karışımı pis bir koku vardı. Belki biraz parfümle... Zoya'nın çok sevdiği leylak kokusuyla... ve güzel bahçeye açılan pencerelerle bundan kurtulabilirlerdi. Kira da, ödeyebilecekleri bir paraydı. Kontes sıcak bir gülümsemeyle Vladimir'e döndü ve çok çok teşekkür etti.

"Bizden olanları korumamız gerekir." Samimi bir tavırla yaşlı kadınla konuşuyordu ama gözlerini Zoya'dan ayıramıyordu. "Sizi otelinize götüreyim." Daireye ertesi hafta taşınacaklardı. Evgenya otele dönerken alacakları eşyaların listesini yapıyordu. Mümkün olduğunca az eşya alacaktı. Zoya'yla birlikte perdeleri ve yatak örtülerini kendileri dikebilirlerdi. Yaşlı kadın sadece çok gerekli şeyleri almayı planlıyordu.

"Biliyor musun, yere güzel bir halı koyarsak oda daha büyük görünür." Neşeli bir sesle konuşuyor ve Fontanka Sarayı'nın arkasındaki köşkünde kullandığı kıymetli Aubusson'ları düşünmeme-ye çalışıyordu. "Sen de öyle düşünmüyor musun hayatım?"

"Hmm... özür dilerim büyükanne, ne dedin?" Zoya, Champs -

Elysees'den aşağıya, Marbeuf sokağına doğru giderlerken kaşlarını çatmış, pencereden dışarıya bakıyordu. Çok daha önemli bir şey düşünmekteydi. Asıl ihtiyaçları olan bir şeydi bu. Onları daha iyi bir yaşama kavuşturacak, bir sarayda olmasa bile, şu pis kokulu kibrit kutusundan daha büyük ve konforlu bir yerde yaşamalarını sağlayacaktı bu. Bir an önce otele varıp, büyükannesini alınacakların listesiyle ve planlarıyla Fyodor'a, gidip bazı eşyaları almak ve güzel bir halı bulmak için vereceği emirlerle baş başa bırakmak için sabırsızlanıyordu.

Prens Markovski onları otele bıraktığında ona tekrar teşekkür ettiler. Evgenya, Zoya'nın, biraz yürümek istediğini söylemesiyle şaşırdı. Genç kız Fyodor'un onunla beraber gelmesini kesinlikle istemiyordu.

"Bir şey olmaz büyükanne, inan bana. Uzağa gitmeyeceğim zaten.

Sadece Champs-Elysees'ye kadar gidip döneceğim."

"Benim de gelmemi ister misin yavrum?"

"Hayır." Ona ne kadar çok şey borçlu olduğunu düşünerek Z.UYA

çok sevdiği büyükannesine gülümsedi. "Sen biraz dinlen. Geri döndüğümde birlikte çay içeriz."

"Bir şey olmayacağına emin misin?"

"Kesinlikle eminim."

Kontes ona istemeye istemeye izin verdi ve Fyodor'un koluna tutunarak yavaşça merdiveni çıktı. Yeni daireye çıkmak onlar için iyi bir spor olacaktı.

Zoya otelden çıkar çıkmaz köşeyi döndü ve bir taksi çağırdı.

Şoförün gideceği yeri bilmesi ve oraya vardığında da ne söylediğini anlayacak birini bulması için dua ediyordu. Fazla umutlu değildi ama yine de denemesi gerekiyordu.

Bir kraliçe edasıyla, "Lütfen Châtelet," derken, ne söylediğini biliyor gibi davranıyor ve adamın orasını bilmesini umut ediyordu.

Bir anlık bir tereddütten sonra dualarının kabul edildiğini anladı.

Taksi hızla oraya doğru giderken nefes almaya bile korkuyordu.

Vardıklarında adama iyi bir bahşiş verdi, çünkü orasını bulmuş ve şoför Rus olmadığı için de çok rahatlamıştı. Tanıdığı ailelere mensup kişilerin taksi şoförlüğü yaptığını görmek ve Tsars-koye Selo'daki aile hakkında kederle konuşmalarını dinlemek çok moral bozucuydu.

Hızlı adımlarla içeriye girerken etrafına bakmıyor ve Maryins-ki Tiyatrosu'na kaçacağını söyleyip etrafını korkuttuğu günleri düşünüyordu. Birden Marie geldi aklına, yaptığını görse kim bilir ne kadar şaşırırdı. Sorularına cevap verebilecek herhangi birini ararken kendi kendine gülümsedi. Bir süre sonra bale kıyafetiyle salonda çalışan bir kadın buldu. Zoya onun bir bale öğretmeni olduğunu anladı.

Kadına, "Bay Diaghilev'i arıyorum," deyince kadın gülümsedi.

"Öyle mi? Neden aradığınızı sorabilir miyim acaba?"

"Ben bir dansçıyım ve ona kendimi göstermek istiyorum." Tüm kartlarını bir anda masaya açmıştı. Zoya şimdiye kadar hiç böyle güzel, genç ve de korku içinde görünmemişti.

"Anlıyorum. O sizin adınızı hiç duydu mu acaba?" Bu oldukça zalimce bir soruydu ve kadın onun yanıtını bile beklemedi.

"Görüyorum ki dans için kıyafet getirmemişsiniz matmazel. Bu giysiyle pek bir gösteri yapamazsınız." Zoya başını eğip yünlü, dar, DAJNlULLbSTKfcL

lacivert etekliğine, beyaz gemici bluzuna ve Tsarskoye Selo'daki son haftalarında her gün giydiği siyah deri sokak ayakkabılarına baktı. Birden yüzü kızardı ve kadın ona bakıp gülümsedi. Genç, güzel ve masumdu. Onun iyi bir dansçı olduğuna inanmak oldukça güçtü.

"Özür dilerim. Onu görmeye yarın gelsem belki daha iyi olacak."

Sonra fısıltıyla sordu. "Burada mı o?"

Yaşı ondan büyük olan genç kadın gülümsedi. "Hayır, ama bir süre sonra gelecek. Ayın on birinde burada bir prova yapacak."

"Biliyorum. Ona bir görünmek istemiştim. Ben de onun grubuna katılıp oyunda rol almak istiyorum." Bunları bir çırpıda söyledi.

Kadın bir kahkaha attı.

"Demek öyle ha? Peki nerede eğitim gördün?"

"St Petersburg'da Madam Nastova'nın okulunda... iki ay öncesine kadar." Bunu söyledikten hemen sonra, keşke yalan söyle-seydim diye düşündü, 'Maryinski' diyebilirdi, ama kadın onun yalan söylediğini mutlaka anlardı. Zaten Madam Nastova'nın bale okulu da Rusya'nın en tanınmış okullarından biriydi.

"Sana bir dans giysisi ve ayakkabıları getirsem bana hemen birkaç figür gösterebilir misin acaba?" Kadın onunla eğleniyor gibiydi ama Zoya'nın tereddüdü uzun sürmedi.

"Tabii, isterseniz yaparım." Kalbi bir orkestra gibi gümbürdü-

yordu, ama bir iş bulması gerekiyordu ve yapabileceği, yapmak istediği tek iş buydu. Evgenya için en azından bunu yapabilirdi.

Kadının verdiği bale ayakkabıları ayağını çok sıkmıştı. Kadın piyanoya doğru giderken Zoya buraya geldiğine pişman olmuştu.

Kendini aptal gibi hissediyordu. Sahnede tek başına iyice gülünç görünecekti. Belki Madam Nastova da ona çok iyi olduğunu sadece nezaketinden söylemişti. Fakat müzik başlayınca tüm korkularını unuttu ve ağır ağır dansa başlayıp, Madam Nastova'nın öğrettiklerini göstermeye çalıştı. Yaklaşık bir saat kadar hiç yorulmadan dans etti. Kadın gözlerini kısmış büyük bir dikkatle onu izliyordu, yüzünde en küçük bir memnuniyet ya da hoşnutsuzluk ifadesi yoktu. Müzik durduğunda Zoya ter içinde kalmıştı ve piyanoya doğru dönüp zarif bir reverans yaptı. Sessiz salonda iki kadın göz göze geldiler. Piyanodaki kadın yavaşça başını salladı.

"iki gün sonra gelebilir misiniz matmazel?" Piyanoya doğru koşan Zoya'nın gözleri, iki kocaman yeşil fincan tabağı gibi açılmıştı-

"Bana iş verecek misiniz yani?"

Kadın başını iki yana sallayıp güldü. "Hayır, hayır... ama o zaman o burada olacak. Onun ve diğer hocaların ne diyeceğini göreceğiz."

"Pekâlâ. Kendime ayakkabı almalıyım."

"Yani ayakkabın yok mu?" Genç kadın şaşırmıştı ve Zoya ciddi bir ifadeyle ona baktı.

"Her şeyimizi Rusya'da bıraktık. Annem, babam ve ağabeyim devrimde öldürüldü ve ben büyükannemle bir ay önce kaçtım. Bir iş bulmalıyım. Büyükannem çalışamayacak kadar yaşlı ve paramız da yok." Bu birkaç cümle çok şey anlatıyordu. Kadın duyduklarından çok etkilenmiş, üzülmüştü, ama bunu belli etmedi.

"Kaç yaşındasın sen?"

"On sekiz. Ve on iki yıl eğitim gördüm."

"Çok iyisin. O ya da diğerleri ne söylerse söylesin... kimsenin seni korkutmasına izin verme. Çok iyisin." Zoya bunları duyunca sevinçle güldü, o gün öğleden sonra Tsarskoye Selo'da Marie'ye söylediği şey gerçek oluyordu işte.

"Teşekkür ederim! Çok teşekkür ederim!" Kollarını kadının boynuna dolayıp onu öpmek isterdi ama kendini tuttu. Yakaladığı bu fırsatı kaçırmaktan korkuyordu. Diaghilev grubunda dans etmek için her şeyi yapabilirdi ve bu kadın ona bunu sağlayacaktı.

Kurduğu hayallerin bile ötesinde bir şeydi bu. Belki de Paris her şeye rağmen kötü bir yer olmayacaktı... Bir balerin olduğu takdirde tabii. "Tekrar dans ettikten sonra daha iyi olacağım. İki aydır dans etmedim. Biraz paslandım tabii."

"O zaman sen sandığımdan daha iyi olacaksın." Piyanonun yanında bir zarafet simgesi gibi duran genç ve güzel kızıl saçlı kıza gülümsedi kadın. Zoya birden içini çekti. Büyükannesine birkaç dakika içinde döneceğini söylemişti ama buraya geleli neredeyse iki saat oluyordu.

"Gitmeliyim! Büyükannem!... Ah... özür dilerim..." Hemen koşup üzerini değiştirdi ve yine lacivert etekliğiyle beyaz denizci 92

bluzunu giydi. Kuğu tekrar bir ördek yavrusu olmuştu, "iki gün sonra geleceğim... ve ayakkabılar için teşekkür ederim!" Koşar adımlarla oradan uzaklaşırken birden durup geriye döndü ve arkasından bakan kadına bağırdı. "Saat kaçta geleyim?"

Kadın, "Saat ikide!" diye seslendi ve sonra birden hatırlamış gibi sordu: "Adın ne senin?"

Genç kız, "Zoya Ossupov!" diye seslendi, sonra koşarak kayboldu.

Piyanodaki kadın gülümseyerek yerine otururken Diaghi-lev için dans ettiği yirmi yıl öncesini hatırladı... kız iyiydi... bunu kimse inkâr edemezdi... Zoya... zavallı çocuk, birkaç cümleyle anlattığına göre başından korkunç şeyler geçmişti... tekrar on sekiz yaşında ve Zoya kadar coşkulu olmayı hayal etmek oldukça zordu.

10

Zoya Cuma günü saat ikide, küçük bir goblen torbaya koyduğu balerin giysisi ve ayakkabılarıyla Châtelet'ye gitti. Onları alabilmek için saatini satmış ve büyükannesine nereye gideceğini söylememişti, iki gün boyunca düşündüğü tek şey, ele geçirmek üzere olduğu bu olağanüstü fırsattı ve işlerin yolunda gitmesi için, tanıdığı tüm meleklere ve azizlere dua edip duruyordu. Ya gereken hareketleri beceremezse... düşerse... hoca onun stilinden hoşlanmazsa. .. ya Madam Nastova tüm o yıllar boyunca yalan söylediyse, içinde büyük bir korku vardı. Châtelet'ye tekrar vardığında oradan kaçmayı düşünüyordu, ama birden, iki gün önce önünde dans ettiği kadını gördü. Artık çok geçti. Diaghilev de geldi ve Zoya onunla tanıştı. Kısa bir süre sonra sahnedeydi, onlar salonda oturup onu izlerken, o hepsinin önünde dans ediyordu; onların orada olduğunu bile unutmuştu. Kendi bile

şaşırıyordu ama, iki gün önce olduğundan çok daha rahattı ve müzik sanki onu havalara kaldırıyor, uzaklara taşıyordu. Dansını bitirdiğinde tekrar ve bu kez bir baletle dans etmesini istediler. Balet de çok iyiydi.

Zoya ise sanki kanat takmış, havada âdeta melekler gibi uçuyordu.

Yaklaşık bir buçuk saat dans etti. Durduğunda yine terden sırılsıklamdı, yeni bale ayakkabıları onu öldürüyordu, ama onlara doğru dönerken aya uçabileceğini hissediyordu. Onu izleyenler başlarını sallıyor, anlaşılmaz bir şeyler söylüyorlardı. Birbirleriyle görüşüp danışmaları sanki saatler sürdü, sonra hocalardan biri umursamaz bir tavırla ona döndü ve basit bir şey söylüyormuş gibi sahnedeki Zoya'ya seslendi.

"Gelecek Cuma, saat dörtte, genel prova, burada. Teşekkür ederiz."

Bu söylendikten sonra, Zoya yanaklarından yaşlar süzülerek bakarken, onlar arkalarını döndüler. Madam Nastova yalan söylememişti demek, tanrılar da ona iyi davranmıştı. Bunun, işi 94

aldığı anlamına gelip gelmediğini bilmiyor ve onlara sormaya da cesaret edemiyordu. Tüm bildiği, gelecek Cuma öğleden sonra provada dans edecek olmasıydı. Ve belki... belki de... eğer çok, çok iyi olursa... bunu düşünmeye bile cesaret edemez bir halde üstünü değiştirdi, kapılardan uçar gibi geçti. Bunu büyükannesine söylemeyi çok istiyordu ama yapamayacağının da bilincindeydi.

Zoya'nın bir dansçı olacağını duymak onu çılgına çevirebilirdi.

Hiçbir şey söylememek daha iyiydi, en azından şimdilik. Belki ona gerçekten Rus Balesi'nde yer verirlerse... belki o zaman...

Fakat ertesi Cuma provadan, en azından şimdilik işi almış olarak döndüğünde, bu iyi haberi paylaşmak zorunda olduğunu hissetti.

"Ne yaptın?" Büyükannesi şoke olmuş gibiydi, inanılmayacak kadar şaşkındı.

"Serge Diaghilev'in önünde dans ettim ve beni Rus Balesi'ne aldı.

Onlarla dans edeceğim, ilk gösteri gelecek hafta." Bunu söylerken kalbinin sesini duyabiliyordu ama büyükannesi bu işten hiç hoşlanmamıştı.

"Çıldırdın mı sen? Sahneye çıkıp basit bir dansçı mı olacaksın yani?

Baban sağ olup da bunu duysaydı ne derdi, düşünebiliyor musun?"

Bu çok ağır bir darbeydi. Zoya gözlerinde kırgın bir ifadeyle, çok sevdiği büyükannesine baktı.

"Onun hakkında böyle konuşma. O öldü. Başımıza gelenlerin hiçbirini istemezdi o büyükanne. Ama tüm bunlar başımıza geldi ve bir şeyler yapmamız gerekiyor. Burada oturup açlıktan ölmeyi bekleyemeyiz."

"Demek mesele bu, öyle mi? Açlıktan öleceğimizden mi korkuyorsun yani? Bu gece sana iki porsiyon yemek ısmarlayacağım. Ama bilmiş ol ki, sahneye çıkmayacaktın."

"Çıkacağım." Hayatında ilk kez olarak büyükannesine meydan okur gibi baktı Zoya. Eskiden sadece annesiyle bu şekilde mücadele edebilirdi, ama şimdi büyükannesinin onu durdurmasına izin veremezdi. Bunun, Zoya için anlamı büyüktü ve tek çıkış yolları da buydu, en azından onun görebildiği kadarıyla.

Bir dükkânda çalışmak, yerleri fırçalamak veya bir kadın şapkacısında şapkalara tüy ya da erkek gömleklerine minik düğmeler dikmek istemiyordu. Başka ne iş yapabilirdi ki? Elinden başka hiçbir şey gelmezdi. Eninde sonunda olacaktı bu. Bunu büyükannesi de biliyordu. "Büyükanne, mantıklı ol. Sattığın yakut kolyeye çok az para verdiler. Sonra ne kadar mücevher satabiliriz? Burada bizden başka herkes de aynı şeyi yapıyor. Sonunda birimizin çalışması gerekecek ve bildiğim tek iş de bu işte."

"Saçmalık bu. Her şeyden önce, paramız henüz bitmedi ve bittiğinde ikimiz de saygın işler bulabiliriz, ikimiz de iyi dikiş

dikeriz, ben örgü örebilirim, sen Rusça, Fransızca, Almanca ve hatta biraz gayret etsen ingilizce dersi bile verebilirsin." Tüm bunları ona, şimdi hiçbir işlerine yaramayan bir sürü şeyle birlikte Smolni Enstitüsü'nde öğretmişlerdi. "Senin bir dansçı olman için hiçbir neden yok... yani şey gibi..." Yaşlı kadın öylesine kızgındı ki, neredeyse Nikolay'ın yıllar önce ilişki kurduğu kadından söz edecekti. "Neyse boşver. Zoya, ne olursa olsun buna izin vermeyece-ğim."

"Başka şansın yok büyükanne." Sesi sakin ve üzgündü.

Büyükannesi onu ilk kez böyle görüyordu.

"Zoya, bana itaat etmelisin."

"Etmeyeceğim. Benim yapmak istediğim tek şey bu. Ve sana yardım etmek için bir şeyler yapmak istiyorum." Tek torununa bakan yaşlı kadının gözleri yaşlarla dolmuştu.

"Demek bunu da görecektim ha?" Ona göre dansçılık fahişelikten biraz daha iyiydi, ama o kadar işte.

"Dansçı olmanın ne kötülüğü var ki? Prens Vladimir'in taksi şoförlüğü yapması seni şaşırtmıyor ama. Saygın bir iş mi o?

Şoförlük benim yapmak istediğim işten çok mu iyi sanki?"

"Onunki ağlanacak bir durum." Evgenya üzgün gözlerle dönüp ona baktı, kalbi kırılmıştı. "Sadece üç

ay önce önemli bir adamdı o, ve babası da uzun zaman önce büyük bir insandı. Şimdi ise durumu bir dilenciden biraz daha iyice işte... ama elinde kalan sadece bu Zoya... yapabileceği tek iş bu. Her şeyini kaybetmiş, ama en azından yaşıyor. Senin yaşamın ise daha yeni başlıyor ve yeni hayatının bu şekilde başlamasına izin veremem. Mahvolursun..."

Elleriyle yüzünü kapadı ve hıçkırarak ağlamaya başladı. "Sana yardım etmek için yapabileceğim fazla bir şey de yok." Bü-

yükannesinin ağladığını gören Zoya şaşkına dönmüştü, onun böyle sarsıldığını ilk kez görüyordu ve çok üzülmüştü, ama yine de, ne olursa olsun Rus Balesi'nde dans etmek zorunda olduğunu biliyordu.

Kollarını uzatıp büyükannesine sarıldı ve onu kendine çekti. "Ne olur yapma bunu büyükanne... lütfen yapma... seni çok seviyorum..."

"O halde onlarla birlikte dans etmeyeceğine söz ver bana... lütfen Zoya... sana yalvarıyorum... bunu yapmamalısın."

Genç kız ona üzgün, ama zekâsının, yaşının üstünde olduğunu gösteren gözlerle baktı. Son aylarda büyük bir hızla ve birkaç yaş

birden büyümüş gibiydi ve artık geriye dönemezdi. Evgenya bununla ne kadar sert mücadele ederse etsin, bunu ikisi de biliyordu. "Benim yaşamım asla seninki gibi olmayacak büyükanne. Bir daha asla olmayacak. Bunu değiştirenleyiz, sadece önümüzdeki zamanı en iyi şekilde değerlendirmeye çalışmalıyız.

Artık geriye dönüş yok. Tıpkı Nikolay Amca ve Alix Yenge gibi...

onlar da ne yapabilecekse yapacaklar. Ben de şimdi bunu yapıyorum... lütfen bana kızma..."

Kontes sanki küçülmüş, ufacık kalmıştı, yüzünde bir yenilgi ifadesiyle bir sandalyeye oturdu ve mutsuz gözlerle Zoya'ya baktı.

"Ben kızmıyorum, sadece üzgünüm. Ve kendimi çok çaresiz hissediyorum."

"Sen benim hayatımı kurtardın. Beni St Petersburg'dan... ve Rusya'dan çıkardın. Sen olmasaydın evi yaktıklarında beni de öldürürlerdi, belki daha kötü şeyler de yaparlardı... tarihi değiştiremezsin büyükanne. Sadece elimizden geleni yapabiliriz...

benim elimden gelen de dans etmek işte... bırak bu işi yapayım...

lütfen.. . lütfen benim için dua et."

Yaşlı kadın gözlerini kapayıp tek oğlunu düşündü ve sonra Zoya'ya bakarken başını iki yana salladı,

ama Zoya haklıydı.

Konstantin gitmişti. Hepsi yok olmuştu. Ne önemi vardı artık?

Fakat Evgenya, ne olursa olsun Zoya'nın bu arzusunu gerçekleştireceğini biliyordu ve hatırlayabildiği kadarıyla hayatında ilk kez, kendisini onunla başa çıkamayacak kadar yaşlı ve yorgun hissediyordu.

"O halde senin için dua edeceğim. Ama sen hayırsız bir kızsın, kötü kızsın!" Parmağını ona doğru sallarken yaşlı gözlerle gülümsemeye çalıştı. Sonra birden, onun orada, hocalar önünde nasıl dans ettiğini merak etti. "Bale ayakkabılarını nerden buldun peki?" Paris'e geldiklerinden beri Zoya ondan hiç para istememişti.

"Satın aldım." Yaramaz kızlar gibi sırıttı. En azından akıllıydı, açık sözlüydü. Babası duysa bundan hoşlanırdı.

"Hangi parayla?"

"Saatimi sattım. Zaten güzel değildi. Sınıf arkadaşlarımdan biri isim günümde armağan etmişti." Evgenya bunu duyunca kendini tutamayıp güldü. Olağanüstü bir kızdı Zoya. Yaşlı kadın, bütün dikbaşlılığına rağmen onu her zamankinden daha çok seviyordu.

"Galiba benim saatimi satmadığın için mutlu olmalıyım."

"Büyükanne! Nasıl konuşuyorsun öyle! Böyle bir şeyi asla yapmam!" Kırılmış gibi görünmeye çalışıyordu ama ikisi de bunun şaka olduğunu biliyordu.

"Senin neler yapabileceğini sadece Tanrı bilir... Düşününce bile titriyorum!"

"Sen de Nikolay gibi konuşuyorsun..." Zoya bunu söylerken üzgün bir ifadeyle gülümsedi ve göz göze geldiler. Onlar için yeni ilkeler, yeni fikirler, yeni insanlarla dolu, tamamen yeni bir dünyaydı bu...

Zoya için yeni bir yaşam başlıyordu.

11

Mayıs'ın on birinde Rus Balesi'yle yaptığı ilk prova onu tam anlamıyla mahvetmiş, âdeta öldürmüştü. Prova o gece saat onda bitti ve Zoya eve neşe içinde geldi, ama öylesine yorgundu ki kı-

mıldayamıyordu. İkili adımları ve sıçramak dönüşleri tekrar tekrar yapmaktan ayakları kanamıştı. Madam Nastova'yla yıllar boyu yaptıkları, bunun yanında çocuk oyuncağı gibi kalmıştı.

Büyükanne küçük oturma odasında onu bekliyordu. Daireye iki gün önce taşınmış, küçük bir divanla birkaç sehpa almışlardı.

Odada çirkin püsküllü lambalar ve mor çiçek desenli kasvetli bir yeşil halı vardı. O çok sevdikleri Aubusson halılar, antikalar ve güzel şeyler yoktu artık. Ama daire oldukça rahattı ve Fyodor da etrafı temiz tutuyordu. Bir gün önce Prens Markovski ile ormana gitmiş ve taksi dolusu odunla dönmüştü. Büyükannesi onu buharları tüten bir çaydanlıkla beklerken şöminede alevler çıtırdıyordu.

"Ee küçüğüm, nasıl gitti bakalım?" Hâlâ Zoya'nın aklını başına toplamasını ve Rus Balesi'nde dans etmekten vazgeçmesini umuyordu ama onun gözlerine bakınca tüm umutları söndü, iki ay önce sokak ayaklanmaları ve Nikolay'ın ölümüyle gelen karabasan başladığından beri onu bu kadar mutlu görmemişti. Bunların hiçbiri unutulmamıştı tabii, ama genç kız rahatsız sandalyelerden birine çöküp de gülümsediğinde, anılarının acısı sanki biraz azalmış gibi geldi yaşlı kadına.

"Büyükanne harikaydı... tam anlamıyla harika... ama öyle yorgunum ki, kımıldayamıyorum bile." Saatler boyu süren prova onu bitap düşürmüştü ama bir yandan da rüyası gerçekleşiyordu.

Zoya şimdi sadece iki hafta sonra başlayacak olan gösteriyi düşünüyordu. Büyükannesi gelmeye söz vermişti ve Prens Markovski de kızıyla birlikte gelecekti.

"Fikrini değiştirmedin değil mi, küçüğüm?"

Zoya yorgun bir gülümsemeyle başını iki yana salladı ve buharı tüten çaydanlıktan kendine bir bardak çay koydu. O gece ona gösterinin her iki bölümünde de dans edebileceğini söylemişlerdi ve Zoya, onların verdiği parayı alınca kendisiyle gurur duymuştu.

Parayı utanç ve gurur karışımı bir duyguyla, sessizce büyükannesinin eline verirken Evgenya'nın da gözleri yaşardı.

Demek bunları da görecekti. Bir çocuğun dans ederek kazandığıyla yaşamak zorundaydı. Bu kolay dayanılacak bir şey değildi.

"Neden veriyorsun bunu bana?"

"Büyükanne, bu senin için."

"Buna henüz ihtiyacımız yok." Fakat etraflarındaki çıplak duvarlar ve yerdeki mor halı durumun öyle olmadığını gösteriyordu. Sahip oldukları her şey eski ve yıpranmıştı; yakut kolyenin getirdiği paranın da yakında tükeneceğini ikisi de biliyordu. Başka mücevherleri de vardı tabii, ama bunlar yine de onları ömür boyu yaşatmazdı. "Gerçekten de yapmak istediğin şey bu mu?" Evgenya bunu üzgün bir sesle sormuştu, Zoya nazik bir hareketle onun yanağını okşadı ve sonra da öptü.

"Evet büyükanne... bugün gerçekten çok güzeldi." Her şey, Maryinski'deki öğrencilerle dans etmek

konusunda kurduğu hayallerindeki gibi gelişiyordu. O gece hemen Marie'ye uzun bir mektup yazıp her şeyi anlattı, sadece oturdukları küçük, berbat daireden söz etmedi. Büyükannesi yattıktan sonra uzun süre küçük odada oturup arkadaşına, gördüğü insanları, Paris'in nasıl olduğunu ve Rus Balesi'nde dans etmenin heyecanını anlattı.

Bunları yazarken Marie'nin gülümsediğini görür gibiydi. Mektubu Tsarskoye Selo'ya Dr Botkin adına gönderdi, onun çok geçmeden Marie'ye ulaşacağını umut ediyordu. Ona mektup yazmak bile, Zoya'ya arkadaşının yanındaymış duygusunu veriyordu.

Ertesi gün tekrar provaya gitti. O gece bir hava saldırısı oldu. Üçü birlikte binanın altındaki sığmağa indiler ve saldırı sona erdiğinde tekrar yukarıya çıktılar. Bu saldırı, yakınlarında sürüp giden savaşı hatırlatıyordu onlara, ama Zoya korkmuyordu. Şimdi düşündüğü tek şey dans etmekti.

Zoya akşamları eve döndüğünde Prens Markovski genellikle orada oluyordu. Her zaman anlatacağı hikâyeler vardı ve sık sık 100

da, bulabildiği takdirde ona kekler ve taze meyveler getiriyordu.

Hatta bir gün, sahip olduğu kıymetli şeylerden biri olan paha biçilmez bir ikonu getirip armağan etmek istedi. Büyükanne onu alamayacağını söyledi ama Prens ısrarlıydı. Evgenya, hepsinin de satılacak kıymetli şeylere çok ihtiyacı olduğunu biliyordu, ama Markovski uzun zarif parmaklı ve damarlı elini sallayıp onlara, kendisinde buna benzer çok şey olduğunu söyledi. Kızı da bir yerde İngilizce öğretmenliği yapıyordu.

Zoya'nın gösterisinin ilk gecesinde hepsi oradaydı, üçüncü sırada oturuyorlardı. Zoya biletleri, maaşından ayırdığı parayla almıştı.

Fyodor gelmemişti. O da Zoya'yla gururlanıyordu ama baleden'pek anlamazdı ve Zoya da ona, alt sıralarda kendi adının da yazılı olduğu bir program getirdi. Büyükanne bile onunla gurur duymuş, ama yine de, onu sahnede ilk kez gördüğünde acı tatlı bir üzüntüyle ağlamıştı. Torununu sahnede basit bir dansçı olarak görmemek için neler vermezdi.

"Olağanüstüydün Zoya Konstantinovna!" Eve gittiklerinde Prens getirdiği şampanyayı açtı ve şerefe içtiler. "Hepimiz seninle gurur duyuyoruz!" Kızının sert bakışlarına ve alaycı bir şekilde burun bükmesine aldırmadan alev saçlı genç kıza bakarak mutlulukla gülümsedi. Zoya'nın bir dansçı olması kızını şaşırtmıştı. İki genç kız daha önce hiç karşılaşmamışlardı. Prensin kızı uzun boylu, zayıftı ve yaşı geçmiş, evde kalmış bir kadının tüm özelliklerini taşıyordu. Paris'te yaşamak ona işkence gibi geliyordu. İngilizce öğrettiği çocuklardan nefret ediyor, babasının da taksi şoförü olarak çalışmasına çok sıkılıyordu. Fakat Zoya onun fazla ciddi görüşlerini paylaşmıyordu - onun gözleri heyecanla pırıl pırıldı.

Topuzu açılıp da alev gibi saçları omuzlarına dökülürken yanakları kıpkırmızı olmuştu. Zoya güzel bir kızdı ve o gecenin heyecanı onu daha da güzelleştirmişti.

Prens şişede kalan şampanyayı da boşalttıktan sonra, nazik bir tavırla, "Yorgun olmalısın küçüğüm," dedi.

"Hiç de değilim." Zoya ayağa kalkmış, hâlâ dans etmek isteyen ayaklarıyla odanın içinde ışıldayarak dolaşıyordu. Gösteri provadan çok daha kolay olmuştu. Bir kez daha, hayalini kurduğu her şeyin gerçek olduğunu görmüştü. "Biraz bile yorgun değilim."

prensin kızı Yelena tasvip etmeyen bakışlarla bakarken, Zoya gülümseyip kıkırdadı ve şampanyadan bir yudum daha aldı. Genç jaz bütün gece orada kalmak ve onlara sahne arkası, kulis hikâyelerini anlatmak istiyordu. Onun için önemli olan bu insanlarla konuşma ihtiyacı içindeydi.

Prens tekrar, "Müthiştin!" deyince Zoya güldü. Prens bunları içtenlikle söylüyordu. Oldukça yaşlıydı ama onunla çok ilgileniyor gibiydi. Aslında Zoya babasının da orada olmasını çok isterdi tabii, ne var ki babası onu sahnede görünce üzülebilirdi... ama belki de içinden, gizlice onunla gurur duyardı... ve Nikolay... birden gözleri yaşardı bunları düşününce, elindeki kadehi bırakıp dönerek pencereye gitti ve dışardaki bahçeye baktı. "Bu gece çok güzelsin."

Vladimir'in, yanına gelip bunu fısıldadığını duyunca başını kaldırıp ona baktı ve Prens o anda onun gözlerindeki yaşları gördü.

Zoya'nın kıvrak vücudu öylesine genç ve güçlüydü ki. içinde ona karşı dayanılmaz bir arzu vardı Prensin ve gözlerindeki parlaklık bunu belli ediyordu. Genç kız, daha önce farkına varmadığı bir şeyi anlayınca onun yanından biraz geriye çekildi. Prens, babasından bile yaşlıydı ve onun gözlerinde gördüğü ifadenin anlamını tahmin edince çok şaşırmıştı.

O anda hepsinin ne kadar umutsuz, sevgiye susamış ve geçmişin bir parçasını hâlâ paylaşmak ihtiyacında olduklarını düşünüp üzgün bir tavırla, "Teşekkür ederim Prens Vladimir," diye fısıldadı.

St Petersburg'da olsalardı Prens ona asla bu gözle bakmazdı, Zoya onun için sadece küçük bir kız çocuğu olurdu, ama şimdi... şimdi kayıp bir dünyaya ve orada bıraktıkları insanlara sımsıkı sarılmışlardı. Zoya, Prens için geçmişi yaşamaya devam etmenin bir yolu olmaktan başka bir şey değildi. Burun bükerek onlara iyi geceler dileyen Yelena'ya söylemek isterdi bunları.

Zoya soyunup, koridorun sonundaki tuvalete gitmiş olan büyükannesini beklerken tekrar Prens Vladimir'i düşündü.

Loş ışıkta dantelli geceliğiyle daha da genç görünen Zoya'nın saçlarını tarayan büyükanne, "Bize şampanya getirmesi büyük kibarlıktı," dedi. O da bir zamanlar çok güzeldi ve birbirlerine bakan iki kadının gözleri birbirine benziyordu. Zoya onun, Vladimir'in kendisine karşı duyduğu hislerden haberi olup olmadığını

düşündü. Prensin eli, giderlerken Zoya'nın eline dokunmuş ve genç kızı alnından öperken onu kendine biraz fazlaca çekmişti.

Zoya bir süre cevap vermedi büyükannesine. "Yelena biraz üzgün gibi görünüyordu, değil mi?"

Evgenya başını salladı ve ciddi bir tavırla elindeki fırçayı bıraktı.

"Hatırladığım kadarıyla o hiçbir zaman mutlu bir çocuk olmadı zaten. Erkek kardeşleri çok daha ilginç gençlerdi, Vladimir'e benzerlerdi daha çok." Tatyana'yla evlenmek isteyen yakışıklı oğlanı hatırlıyordu. "îyi bir adam, öyle değil mi?"

Zoya önce bir an için geriye döndü ve sonra başını çevirip dürüst bir ifadeyle ona baktı. "Sanırım benden hoşlanıyor büyükanne...

hem de çok..." Bunları söylerken kekeler gibiydi ve Evgenya kaşlarını çattı.

"Ne demek istiyorsun sen?"

"Yani demek istiyorum ki..." Yumuşak ışıkta yüzü sinirden kızardı, şimdi yine bir çocuk gibi görünüyordu. "Yani o... bu gece elime dokundu..." Bunu şimdi ona anlatmak aptalca bir şey gibi geliyordu Zoya'ya... belki de hiçbir anlamı yoktu bu hareketin.

"Sen güzel bir kızsın ve belki de onun anılarını canlandırdın.

Sanırım annenden çok hoşlanırdı ve gençliklerinde de Konstantin'le arkadaştı. Nikolay'la birkaç kez ava çıkmışlardı... bu kadar hassas olma Zoya. O iyi niyetlidir. Ve bu gece gelip seni görmesi kibarca bir davranıştı. Sadece nazik olmaya çalışıyor küçüğüm."

Zoya tarafsız bir ifadeyle, "Olabilir," derken ışığı söndürüp paylaştıkları dar yatağa girdiler. Zoya, gösterinin ne kadar harika olduğunu düşünüp uykuya dalmak üzereyken, yan odada uyuyan Fyodor'un horultularını duyabiliyordu.

Fakat ertesi sabah, Vladimir'in sadece nazik davranmadığını anladı, bundan emindi artık. Provaya gitmek üzere aşağıya indiğinde Prens onu orada bekliyordu.

"Arabayla gitmeye ne dersin?" Zoya onu orada görünce birden şaşırdı. Prens ona çiçek de getirmişti.

"işini engellemek istemem... mesele değil." Zoya Châtelet'ye yürüyerek de gidebilirdi, zaten yürümeyi tercih ediyordu. Prensin bakışlarından birden rahatsız oldu. "Yürümeyi severim." Hava çok güzeldi ve genç kız tekrar provaya gittiği için heyecanlıydı.

Bugünlerde Rus Balesi onun için en mutlu olaydı ve onu hiç kimseyle, hatta orada nazik bir tavırla durup ona beyaz güller uzatan şu yakışıklı, beyaz saçlı Prensle bile paylaşmak istemiyordu.

Beyaz güller onu üzüyordu. Marie ona ilkbaharda hep beyaz güller ve-rjrdi, ama Prens bunu bilemezdi tabii. Prens, Marie hakkında hiçbir şey bilemezdi. Anne ve babasının arkadaşıydı o, kendisinin değil. Birden, onu orada öyle eski ceketi ve yıpranmış yakasıyla görmek genç kızın canını sıktı. Herkes gibi o da her şeyini arkada bırakıp canını kurtarmış, yanına sadece birkaç parça mücevher ve birkaç gün önce onlara armağan ettiği ikonu almıştı. "Belki de büyükannemi ziyaret etmen iyi olur." Zoya ona nazik bir tavırla gülümsedi ama Prens incinmiş gibi görünüyordu.

"Beni böyle mi görüyorsun yani. Büyükannenin bir dostu, arkadaşı olarak mı?" Zoya ona evet demek istemiyordu, ama doğrusu da buydu. Prens orada durmuş ona bakarken sanki bin yaşında

görünüyordu. "Sana o kadar yaşlı mı görünüyorum?"

"Hayır, asla... özür dilerim... gitmeliyim... gecikirsem bana kızarlar."

"O halde gel seni arabayla götüreyim. Giderken sohbet ederiz."

Zoya tereddüt etti, ama gerçekten de geç kalacaktı, istemeyerek de olsa onun taksi kapısını açmasını bekledi ve arabaya binerek beyaz gülleri koltuğun üzerine, aralarına koydu. Kendisine armağanlar getirmesi güzel bir şeydi tabii, ama onun durumu bu tür şeylere para harcamamasını gerektirirdi. Yelena'nın onlardan pek hoşlanmamasının nedenini anlamak zor değildi.

Yolda giderlerken diğer arabalara bakıyordu ve bir ara gözlerini onunkilerden kaçırmaya özen göstererek, laf olsun diye, "Yelena nasıl?" diye sordu. "Dün gece çok sessizdi."

Prens, "Burada mutlu değil," diyerek içini çekti. "Hiçbirimizin de olduğunu sanmıyorum zaten. Öyle ani bir değişim ki, hiç kimse hazır değildi buna..." Bunları söyledikten sonra uzanıp genç kızın eline dokundu ve ondan sonra söylediğiyle onu daha da şaşırttı.

"Zoya, senin için çok yaşlı olduğumu mu düşünüyorsun?"

Zoya'nın lafı ağzında kaldı. Yavaşça elini çekti. "Sen babamın arkadaşıydın." Genç kızın ona bakan gözlerinde büyük bir üzüntü ifadesi vardı. "Bu yaşam hepimiz için güç, hepimiz artık sahip olmadığımız şeyleri geri almak istiyor, onlara dört elle sarılıyoruz.

Belki ben de senin için o geçmişin bir parçasıyım sadece."

Prens gülümsedi. "Sen böyle mi düşünüyorsun? Ne kadar güzel olduğunun farkında mısın?"

Zoya kızardığını hissetti ve ateş renkli saçlarıyla beyaz ten rengine lanetler yağdırdı. "Teşekkür ederim. Ama ben Yelena'dan bile gencim... eminim o bunları duysa çok üzülür..." Bir an önce Châtelet'ye varmalarını ve ondan kurtulmayı beklerken sadece bunu düşünebilmişti.

"O kendi hayatını yaşıyor Zoya. Ben de benimkini. Bir akşam seni yemeğe götürmek isterdim. Belki de Maxim's'e gideriz." Çılgınlıktı bu... şampanya... güller... Maxim's'de bir akşam yemeği fikri. Hepsi açlıktan ölüyordu, bu adam taksi şoförlüğü yapıyor, kendisi Rus Balesi'nde dans ediyordu. Prensin kazandığı sınırlı parayı Zoya için harcaması saçmalıktı. Prens onun için çok yaşlıydı, ama ona karşı kaba olmak da istemiyordu.

"Sanmıyorum ki büyükannem buna izin..." Kederli gözlerle ona baktı, Prens üzgün görünüyordu.

"Aptal bir gençle birlikte olmaktansa bizden biriyle, senin dünyanı bilen biriyle beraber olman çok daha iyi olurdu Zoya Konstantinovna."

"Bu tür şeyler için zamanım yok Vladimir. Eğer beni balede tutarlarsa formumu korumak için gece gündüz çalışmam gerekecek."

"Zaman bulabiliriz. Geceleri gelir seni alırım..." Umutlu gözlerle Zoya'ya bakarken sesi gittikçe

zayıfladı ve genç kız üzgün bir ifadeyle başını iki yana salladı.

"Yapamam... gerçekten... yapamam." O sırada oraya vardıklarını görüp rahatladı ve dönüp son kez ona baktı. "Lütfen artık beni bekleme... geçmişi... geçmişi geriye getiremeyiz. Bu bizim için doğru olmaz... lütfen..." Zoya gülleri koltuğun üzerinde, aralarındaki yerde bırakıp arabadan inerek koşar adım uzaklaşırken Prens hiç sesini çıkarmadı.

12

"Seni eve Vladimir mi getirdi?" içeriye girdiğinden büyükanne ona gülümsedi ve Zoya beyaz gülleri orada, masanın üzerindeki vazoda görünce birden üzüldü.

"Hayır, beni başka birisi getirdi." Gülümseyerek oturdu ve bacaklarını ovaladı. "Bugün çok zordu." Ama aldırmıyordu buna.

Rus Balesi'nde dans etmek ona yeniden yaşadığını hissettiriyordu.

Evgenya kaşlarını çattı. "Seni getireceğini söylemişti." Prens ona taze ekmek ve bir kavanoz reçel getirmişti. Çok nazik bir adamdı ve onlara karşı çok iyi davranıyordu. Garipti ama, onun Zoya'yla yakından ilgilenmesi Evgenya'yı rahatlatıyordu.

"Büyükanne..." Zoya ona baktı, kelime bulmakta zorluk çekiyordu.

"Onun beni getirip götürmesini istemiyorum."

"Neden peki? Tanımadığın biriyle gitmektense onunla gidip gelmen çok daha güvenli değil mi yani?" Prens de o gün öğleden sonra Zoya'nın güllerini getirmek için eve geldiğinde aynı şeyleri söylemişti ve Zoya'nın Rus Balesi'nde dans ettiğini düşünen yaşlı kadın yine büyük bir acı duydu, ama artık onu durdurmanın imkânsız olduğunu da biliyordu. Ayrıca, birinin çalışması gerekiyordu ve çalışabilecek kişi de sadece Zoya'ydı. Sadece Zoya'nın, Yele-na gibi başka bir iş, örneğin öğretmenlik bulmasını diliyordu. Ve Vladimir onu kanatları altına alırsa Zoya belki dansı bile bırakabilirdi. Prens bunu öğleden sonra söylemiş ve Evgenya da ona değişik bir açıdan bakmış, onu bir kahraman, bir kurtarıcı olarak görmüştü.

"Büyükanne... sanırım Prens Vladimir... sanırım onun aklında başka şeyler var."

"O iyi ve nazik bir adam. Çok kibar, iyi yetişmiş biri. Konstan-tin'in arkadaşlarından biriydi." Vladimir onu ikna etmişti ama Evgenya elini hemen açmak istemiyordu.

UAJNICLLE 3 1 EE.İ.

"işte ben de bunu söylemek istiyordum zaten. Babamın arkadaşıydı o. Benim değil. Altmış yaşında olmalı." "O bir Rus prensi ve Çar'in da akrabası." "Bu her şeyi düzeltiyor mu yani?" Zoya öfkeli bir sesle bunu sorarken ayağa fırladı. "Benim büyükbabam olacak yaşta olması seni ilgilendirmiyor mu?"

"O sana zarar gelmesini istemiyor Zoya... birinin seninle ilgilenmesi gerekiyor. Ben seksen iki yaşındayım... her zaman seninle beraber olamayacağım... bunu da düşünmen gerekiyor." içten içe, Zoya'yı Vladimir'in ellerine bırakırsa rahatlayacağını düşünüyordu. Prens en azından tanıdığı, eski yaşamlarını bilip anlayan biriydi. Onları Paris'te, kendilerinden olan biri dışında kimse anlayamazdı ve yalvaran gözlerle, bunu düşünmesini ister gibi Zo-ya'ya baktı, ama genç kız dehşet içindeydi.

"Yani onunla evlenmemi ister misin? istediğin bu mu?" Bunu düşünen genç kızın gözleri doldu. "O yaşlı bir adam."

"Ama. sana bakar, seninle ilgilenir. Geldiğimizden beri bize karşı ne kadar nazik davranıyor, düşünsene bir kez."

"Artık bunu duymak istemiyorum!" Koşarak yatak odasına gitti ve kendisini yatağın üzerine atıp ağlamaya başladı, kapıyı da hırsla çarpmıştı. Geriye kalan bu muydu yani? Sadece bir Rus Prensi diye kendisinden üç kat yaşlı bir erkekle mi evlenecekti? Bunu düşünmek midesini bulandırdı ve kayıp yaşamı ve arkadaşlarını her zamankinden daha çok özlediğini hissetti.

"Zoya... yapma... lütfen yavrum..." Büyükanne yavaşça gelip yatağın kenarına oturdu ve onun saçlarını okşadı. "Seni istemediğin bir şeyi yapmaya zorlamak istemiyorum. Ama senin için üzülüyor, endişeleniyorum. Fyodor ve ben artık çok yaşlandık... seninle ilgilenecek, sana bakacak birini bulmalısın."

Genç kız yüzünü yataktan kaldırmadan, "Ben on sekiz yaşındayım," diye hıçkırdı. "Kimseyle evlenmek istemiyorum...

hele onunla asla..." Prenste ona çekici gelen hiçbir şey yoktu ve Yele-na'dan da nefret ediyordu. Onlarla birlikte yaşamak zorunda kalma düşüncesi onu çılgına çeviriyordu. Tüm istediği dans etmekti ve bunu yaparak kendisini, Fyodor'u ve büyükannesini yaşatacak kadar para kazanabilecekti. Sevmediği bir adamla evlenmemek

için her şeyi yapacağına dair kendi kendine söz verdi. Gece gündüz çalışacak... her şeyi yapacaktı...

"Pekâlâ... pekâlâ... lütfen böyle ağlama... lütfen..." Kaderin onlara ne kadar acımasız davrandığını düşünen yaşlı kadının da gözleri dolmuştu. Belki de çocuk haklıydı. Bu sadece bir düşünceydi zaten.

Prens gerçekten de çok yaşlıydı tabii, ama onlardan biriydi ve bu da yaşlı kadın için çok önemliydi. Ama kaçan başkaları da vardı ve onların içinde gençler de bulunuyordu. Belki de Zoya onlardan biriyle tanışır ve âşık olabilirdi. Şimdi tüm umudu buydu. Elinde kalan son umuttu bu... evet bu, ve uyudukları yatağın altına gizlenmiş birkaç mücevher parçası. Başka bir şey kalmamıştı...

sadece birkaç parça elmas, zümrüt, uzunca bir ipe dizilmiş kıymetli inciler, Alix'in verdiği Faberge' yumurtası... ve kırık rüyalarla geçmiş bir yaşam kalmıştı ellerinde. "Hadi Zoya... sil şu gözyaşlarını. Gidip biraz dolaşalım."

Zoya yüzünü tekrar yatağa gömüp somurtarak, "Hayır," dedi.

"Yine aşağıda bizi bekliyordun"

"Saçmalama." Evgenya ona bakıp gülümsedi. Son iki ayda birden büyüyüp gelişmiş olmasına rağmen Zoya hâlâ bir çocuktu. "Onun kötü bir niyeti yok. Sokaklarda dolaşıp duran bir serseri değil o.

Saçmalama."

Zoya yavaşça dönüp sırtüstü uzandı, olağanüstü güzellikte bir kızdı. "Özür dilerim büyükanne. Seni üzmek istemiyorum. Ben ikimize de bakarım."

"Benim senden istediğim bu değil ki çocuğum. Ben birinin çıkıp da seninle ilgilenmesini istiyorum. Bu iş böyle olmalı aslında."

"Ama artık her şey değişti. Hiçbir şey eskisi gibi değil artık."

Utangaç bir gülümsemeyle doğrulup oturdu. "Belki günün birinde ünlü bir balerin olurum." Bunu düşününce heyecanlandı ve Evgenya onun haline bakıp güldü.

"Tanrı yardımcım olsun, neredeyse bu işten çok hoşlandığını düşüneceğim."

Zoya o zaman bir kahkaha attı. "Rus Balesi'ni çok seviyorum büyükanne."

"Biliyorum bunu. Ve çok da iyisin. Ama bunu sakın ömrünün sonuna kadar yapabileceğini düşünme, istiyorsan şimdi yap. Ama DAN ICLLE S1EXL

günün birinde her şey yine değişecektir." Bu bir arzu değil, sadece bir temenniydi, ama Zoya bacaklarını yataktan sarkıtıp indikten sonra mantosunu almaya giderken her şeyin değişmesini istemediğini düşündü. Rus Balesi'nde dans etmeyi çok seviyordu...

Büyükannesinin sandığından çok daha fazla seviyordu.

Palais Royal'e doğru yavaşça yürüyüp sarayın kemerlerini ve bezemelerini seyrederken Zoya müthiş heyecanlandığını hissediyordu. Paris çok güzeldi ve burada yaşayan insanları seviyordu. Hiç de fena bir yaşam tarzı değildi bu. Birden mutlu ve genç olduğunu hissetti. Yaşamını Prens Vladimir'le boşuna harcamayacak kadar gençti. Asla olmayacaktı bu.

13

Zoya Haziran ayına kadar Rus Balesi'nde dans etti. Kendisini işine öylesine vermişti ki dünyada neler olduğunu bile pek bilmiyordu.

General Pershing ve askerlerinin 13 Haziran'da şehre gelmesi onun için büyük sürpriz oldu. Askerler Place de la Concorde ve Hotel Crillon'un önünden yürürken şehir çıldırmış gibiydi. Halk bağırıp el sallıyor, kadınlar askerlere çiçekler fırlatıp, "Vive I'Amerique!"

diye bağırıyordu. Zoya gördüklerini büyükannesine anlatmak için sabırsızlanıyordu.

"Büyükanne, binlerce asker vardı!"

"O zaman belki yakında savaşı bitirirler." Gece akınlarından bıkıp usanmış, yorulmuştu ve savaşın

bitmesi halinde Rusya'da da bazı şeylerin değişebileceğini ve eve dönebileceklerini umut ediyordu.

Ama insanların büyük çoğunluğu bu konuda fazla umutlu değildi.

"Biraz yürüyüp olanları görmek ister misin?" Zoya'nın gözleri parlıyordu. Fransızların yüzlerindeki umut ifadesi ve hâki üniformaları içindeki askerlerin genç yüzlerinde harika bir şeyler vardı. Askerler sağlıklı ve canlı görünüyordu. Her yerde yeni umutlar yeşeriyordu, ama büyükanne başını iki yana salladı.

"Sokaklarda asker görmeyi hiç istemiyorum küçüğüm." Bununla ilgili acı, çirkin anıları vardı, evinde daha güvendeydi ve Zoya'nın da evde kalmasını istiyordu. "Onlardan uzak dur. Kalabalıklar birden tehlikeli bir kitleye dönüşebilir." Ama burada böyle bir belirti yoktu. O gün, herkes için mutlu bir gündü ve provalar hafta sonuna kadar ertelenmişti. Zoya bir aydır ilk kez olarak kendine zaman ayırabilecek, yatakta uzanıp dinlenebilecek, yürüyüşe çıkabilecek ve ateşin yanında oturup kitap okuyabilecekti.

Kendisini kaygısız, mutlu hissediyor ve boş vaktinin tadını çıkarıyordu. O gece odada oturup Marie'ye uzun bir mektup yazdı, 110

Pershing'in yürüyüşünü ve bale çalışmalarını anlattı. Şimdi ona anlatacak daha çok şeyi var gibiydi, ama Prens Vladimir'den söz etmedi. Büyükannesinin o adamı cesaretlendirmesine arkadaşı hiç kuşkusuz çok şaşırırdı, bundan emindi, ama bu önemli değildi şimdi. Prens artık onu anlamıştı. Gerçi hâlâ Zoya çalışmaya gittiğinde yaşlı kadına taze ekmek getiriyordu ama genç kız haftalardır ona rastlamamıştı.

O gece Marie'ye yazarken, küçük Sava onun kucağına kıvrılıp oturmuş, mutlu bir şekilde horluyordu. "... Bu küçük yavru aynı Joy'a benziyor, onun odaya zıplayarak girmesi bana seni hatırlatıyor hemen. Aslında seni hatırlamam için bir şeylere pek ihtiyacım yok. Bizim Paris'te ve senin orada olman bana inanılmaz bir şey gibi geliyor... ve bu yaz seninle Livadiya'da buluşamayacağız. Hepimizin beraber olduğu şu komik resim, yatağımın hemen yanında duruyor..." Zoya her gece uyumadan önce o fotoğrafa bakıyordu. Olga'nın da bir resmini getirmişti, bu resimde Aleksey üç ya da dört yaşındaydı ve Olga'nın kucağında oturuyordu... ayrıca Niki ve Alix'in de çok güzel bir resimleri vardı.

Sadece anılar kalmıştı ama arkadaşına yazmak, kalbindeki bu anıları canlı tutuyordu. Dr Botkin bir hafta önce ona Marie'nin yazdığı bu mektubu göndermişti, arkadaşı Zoya'ya, her şeyin yolunda gittiğini, hâlâ ev hapsinde olmalarına rağmen onlara Eylül ayında Livadiya'ya gidebileceklerinin söylendiğini bildiriyordu.

Kendisi de artık hastalığı atlatmış, iyileşmişti. Ona da kızamık bulaştırdığı için Zoya'dan özür diliyor, ama onu da beneklerle kaplanmış bir halde görmüş olmayı istediğini söylüyordu. Zoya mektubu okurken hem gülüyor, hem ağlıyordu.

Haberi aldığı sırada Marie'nin mektubunu tekrar okumaya başlamıştı. General Pershing ve askerleri için Opera'da Rus Balesi'yle birlikte Petrushka rolünde dans edeceğini bildiriyorlardı.

Büyükanne her zaman olduğu gibi bu haberden de hoşlanmamıştı.

Askerler için dans etmek Châtelet'de sahneye çıkmaktan daha beterdi. Ama bu kez Zoya'yı caydırmaya bile çalışmadı, çünkü bunun olanaksız olduğunu çok iyi biliyordu.

Pershing ve kurmayları karargâhlarını Invalides yakınlarında Constantine sokağında bir binaya kurmuşlardı. General, Sen neh-ZOYA

rinin sol yakasındaki Varenne sokağı yakınında, kendisine, kara ordusunda görevli ve şu anda başka bir yerde olan Amerikalı arkadaşı Ogden Mills tarafından geçici olarak verilen çok güzel bir hotel de particulier'de kalıyordu.

Zoya Opera'ya giderken büyükanne asık bir suratla, "Bu gece Fyodor'un da seninle beraber gitmesini istiyorum," dedi.

"Saçmalama büyükanne, bana bir şey olmaz. Onlar da Rus generalleri ve subaylarından farklı değildir. Eminim çok nazik insanlardır. Sahneyi basıp bizi kaçıracak değiller herhalde." O gece Nijinski de onlarla birlikte dans edecekti ve Zoya sabırsızlanıyordu.

Ünlü Nijinski ile aynı sahneyi paylaşmak, kolayca dayanabileceği bir olay değildi. "Bir şey olmaz, merak etme."

"Yalnız gitmeyeceksin. Ya Fyodor ya da Prens Vladimir. Seçimini sen yap artık." Onun kimi seçeceğini çok iyi biliyordu ve bunu söylediğine pişman oldu, fakat Zoya'yı prens konusunda tekrar zorlamadı. Aslında Zoya'nın haklı olduğunu çok iyi biliyordu.

Vladimir onun için çok yaşlıydı.

Zoya gülerek, "Pekâlâ," dedi. "Fyodor'u alacağım. Ama sahne arkasında beklerken sıkılacaktır."

"Seni bekliyorsa sıkılmaz hayatım." Yaşlı hizmetkâr onlara sonsuz bir sadakatle bağlıydı. Evgenya, o orada olduğu takdirde Zoya'nın güvende olacağını biliyordu. Zoya da buna, sadece büyükannesinin rahat etmesi için razı olmuştu.

"En azından ona, ayaklarıma dolanmamasını söyle." "Böyle bir şeyi asla düşünmez o."

Bir taksi çağırıp Opera'ya gittiler. Zoya birkaç dakika sonra Pershing ve subaylarına yapacakları dans gösterisi için hazırlıklara başladı. Onlar için ayrıca Opera-Comique, Come'die-Française ve diğer bazı tiyatrolarda başka gösteriler de hazırlandığını biliyordu Zoya. Paris onlara kollarını açıyordu.

O gece perde açıldığında, Zoya şimdiye kadar olduğundan çok daha mükemmel dans etti. Nijinski'nin de orada bulunduğunu bilmek onu âdeta kamçılamıştı ve birinci perdenin sonunda Diaghilev bizzat gelerek onunla konuştu. Zoya onun nazik sözlerini duyunca mutluluktan havalara uçtu, müthiş bir performans gösterdi ve temsilin bittiğini, perde son kez kapandığında fark ederek

şaşırdı. Gecenin bitmesini hiç istemiyordu. Diğer sanatçılarla birlikte reveransını yaptı ve onlarla beraber ortak kullandıkları soyunma odasına gitti. Primadonnaların kendi odaları vardı tabii.

Zoya'nın, kendisine ait bir odası olabilmesi için yıllar geçmesi gerekiyordu, ama şu anda zaten aldırmıyordu buna. Tüm istediği dans etmekti ve bunu da yapıyordu, iyi dans etmişti, yavaşça ayakkabılarının bağlarını çözerken kendisiyle gurur duyuyordu.

Bloklardan başparmakları acıyordu ama bu bile şu anda önemli değildi. Bu kadar büyük bir zevk için ödenmesi gereken küçük bir bedeldi bu. General ve subaylarını bile unutmuştu. O gece hiç durmadan dans ederken tek düşüncesi baleydi... ve o sırada öğretmenlerden birinin içeriye girdiğini görünce başını kaldırıp şaşkın gözlerle baktı.

Kadın, "Hepiniz generalin evindeki partiye davetlisiniz," dedi. "İki askeri kamyon sizi alıp oraya götürecek." Hocaları onlara gururla baktı. Hepsi de iyi bir gösteri çıkarmıştı. Herkes konuşup gülüşmeye başlayınca bale hocası, "Herkese şampanya!" diye ekledi. Paris, Amerikalılarla yeniden canlanmış gibiydi. Her yerde partiler veriliyor, gösteriler düzenleniyordu, ama Zoya birden dı-

şarda beklemekte olan Fyodor'u hatırladı. Büyükannenin korkularına rağmen, arkadaşlarıyla birlikte gitmek, herkes gibi davranmak istiyordu. Yavaşça dışarıya çıkıp Fyodor'u aradı ve onu, sahne kapısı yakınında, büyükannesine söylediği gibi mutsuz bir yüzle beklerken buldu. Zavallı adam, bale giysileri içindeki kadınlar ve yanından yarı çıplak geçen erkeklerin ortasında perişan görünüyordu. Bu açık ahlaksızlık onu dehşete düşürmüştü. "Evet matmazel?"

Zoya ona, "Herkesle birlikte bir davete gitmem gerekiyor," diye açıkladı durumu, "Ve seni de oraya götüremem Fyodor. Sen eve, büyükannenin yanına dön ve ben de mümkün olduğu kadar çabuk geleceğim."

"Hayır." Fyodor büyük bir ciddiyetle başını iki yana salladı.

"Evgenya Petrovna'ya söz verdim, sizi eve getireceğimi söyledim ona."

"Ama bizimle birlikte gelemezsin. İnan bana güvende olacağım."

"O bana çok kızacaktır."

"Hayır kızmaz. Eve geldiğimde ben ona her şeyi açıklarım."

"Sizi bekleyeceğim." Kesin bir tavırla genç kıza baktı ve Zoya'nın içinden bağırmak geldi. Yanında bir muhafız istemiyordu. Tüm istediği diğerleri gibi olabilmekti. Ne de olsa artık bir bebek değildi,

on sekiz yaşında, yetişkin bir kadındı. Ve şansı varsa belki Nijinski de onunla konuşurdu... ya da Diaghilev'le tekrar görüşebilirdi.

Pershing'in adamlarından ziyade onlarla ilgileniyordu Zoya. Fakat önce Fyodor'u kandırıp eve göndermeliydi. Sonu gelmez gibi görünen uzun bir tartışmadan sonra, en sonunda onu ikna edebildi, ama Fyodor kontesin kendisini azarlayacağından emindi.

"Sana söz veriyorum, ona her şeyi kendim anlatacağım."

"Pekâlâ matmazel." Fyodor eğilip onu selamladı ve sahne kapısından çıkıp gitti. Zoya rahatlayıp derin bir nefes aldı.

Diğer dansçılardan biri onun yanından geçerken, "Ne konuşuyordunuz öyle?" diye sordu.

"O bir aile dostudur da." Zoya gülümsedi. Burada onun durumunu kimse bilmiyor ve de umursamıyordu. Herkesin tek düşüncesi danstı, onun topluluğa nasıl katıldığı konusundaki duygusal masalları kimse umursamıyordu. Yaşlı hizmetkârın orada bir Kazak muhafızı gibi beklemesi de genç kızın canını sıkmıştı.

Fyodor gittiğinde iyice rahatladı, artık soyunma odasına dönüp General Pershing'in davetine gitmek için üstünü değiştirebilirdi.

Herkes neşeli ve mutluydu, birisi şampanya dağıtmaya başlamıştı bile.

Neşe içinde askeri kamyonlara doluşup Rus şarkıları söyleyerek Aleksandre III köprüsünü geçtiler ve General Pershing'in evine yaklaşırken birkaç kez, kibar davranmaları konusunda uyarıldılar.

General onları üniformasıyla karşılayıp zarif mermer holde uzun boyuyla dolaşır ve hoş geldiniz derken, kibar bir adam gibi görünüyordu. Zoya çevresine bakınırken bir an için kalbinin burkulur gibi olduğunu hissetti. Salon küçük olmasına rağmen, ona St Petersburg'daki sarayların salonlarını hatırlatmıştı. Mermer zemin sütunlar ve geniş merdivenler ona hiç de yabancı değildi ve kısa bir süre önce terk ettiği dünyanın anıları birden canlandı.

Onları duvarları aynalarla kaplı, altın sarısı sütunları ve şömineleri olan büyük bir balo salonuna götürdüler. Her şey çok güzel ve hakiki Louis XV'di. Birden askeri bir orkestra ortaya çıkıp ağır bir vals çalmaya başladı. Diğerleri şampanya içip neşe içinde gülerek dans ederken, Zoya kendini birden yine çocuk gibi hissetti. Müziği dinlerken ağlayacak gibiydi; bir ara nefesi kesilir gibi oldu ve hızla yürüyüp arkadaki bahçeye çıktı.

Keşke gelmeseydim, diye düşünüp sessizce Rodin heykellerinden birini seyrederken, tam arkasında, yumuşak bir sesin sıcak gece havasında konuştuğunu duydu.

"Size bir şey getirebilir miyim matmazel?" Sesin bir Amerikalıya ait olduğu belliydi ama mükemmel Fransızca konuşuyordu. Başını çevirince uzun boylu, kır saçlı, kendisine bakan parlak mavi gözleri olan çekici bir erkekle karşılaştı ve onun nazik biri olduğunu ilk bakışta anladı. Adam, yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu sezmiş gibiydi, gözleriyle onun gözlerini ararken Zoya başını iki yana salladı, gözyaşları hâlâ yanaklarında parlıyordu, "iyi misiniz siz?"

Zoya sessizce başını salladı ve sonra dönüp sıkılarak gözyaşlarını sildi. Alix'in yıllar önce verdiği basit bir beyaz giysiyi giymişti. St Petersburg'dan getirebildiği birkaç güzel giysiden biriydi bu ve orada durmuş karşısındaki erkeğe bakarken çok güzel görünüyordu. "Özür dilerim... şey..." Tüm duygularını ona anlatabilmek için nasıl başlayabilirdi söze? Adamın onu anılarıyla baş başa bırakmasını istiyordu, ama onun gitmeye pek niyeti yok gibiydi, onun gözlerine bakıyordu. "Burası çok güzel." Sadece bunu söyle-yebildi, ama o anda Palais Royal yakınlarındaki küçük, sefil daireyi ve hayatlarının ne kadar büyük bir değişikliğe uğradığını anımsadı, yaşadıkları yer şu anda bulunduğu bahçeyle tam bir tezat oluşturuyordu.

"Siz de Rus Balesi'nden misiniz?"

"Evet." Başka bir valsin nağmelerini dinlerken, onun, yüzündeki gözyaşlarını unutmasını dileyerek gülümsedi. Ona cevap verirken gururluydu ve tekrar ne kadar şanslı olduğunu düşündü. "Nijinski bu gece harikaydı, değil mi?"

Adam ona biraz daha yaklaşırken sıkılmış gibi güldü ve Zoya ZOYA

onun ne kadar uzun boylu ve yakışıklı olduğunu bir kez daha gördü. "Korkarım ki baleye fazla düşkün değilim, sadece bazılarımız gibi komutan tarafından davet edildiğim için geldim."

"Öyle mi?" Zoya güldü. "Peki çok sıkıldınız mı?"

"Evet." Zoya'nm gözlerine bakarak güldü. "Ama sadece şu ana kadar. Bir kadeh şampanya alır mıydınız acaba?"

"Belki biraz sonra. Burası o kadar güzel ki." içerde herkes dans ederek gülüşürken bahçe tamamen sakindi. "Siz de burada mı kalıyorsunuz?"

Adam başını iki yana salladı ve gülümsedi. "Bizi Bac sokağındaki bir eve yerleştirdiler. Bunun gibi sarayımsı bir yer değil ama çok güzel ve buraya da yakın." Zoya'nm hareketlerini izliyordu. Genç kız sessiz ve zarifti, karşısındaki erkeğe doğru adım atarken bir dansçının zarafetinden daha fazla bir şeyler var gibiydi onda.

Başını oynatmasında muhteşem bir asalet ve yüzünde, gülümsemesini yalanlayan, ölçülemez bir üzüntü ifadesi görülüyordu.

"Generalin kurmaylarından mısınız?"

"Evet." Generalin yaverlerinden biriydi ama ayrıntıya girmedi.

"Uzun zamandır mı Rus Balesi'ndesiniz?" Uzun zaman olamazdı, kız çok gençti ama bir süre sonra Fransızca'yı bırakıp ingilizce konuşmaya başladıklarında hiç tereddüt etmemiş, zorluk çekmemişti. Smolni Enstitüsü'nde öğrendiği Ingilizcesi mükemmeldi.

"Bir aydır onlarla beraberim." Zoya ona bakıp gülümsedi.

"Büyükannemi hayal kırıklığına uğrattı bu, ama oldu işte." Hafif bir kahkaha attı. O anda, olduğundan daha genç görünüyordu.

"Anne babanız sizinle gurur duyuyor olmalı." Ama genç adam bunu söyler söylemez pişman oldu, Zoya'nın gözlerindeki kederli ifadeyi görmüştü.

"Annemle babam St Petersburg'da öldürüldü... Mart ayında..."

Bunları fısıltı gibi bir sesle söylemişti ve genç adam onu anladı.

"Şimdi büyükannemle birlikte yaşıyorum."

"Çok üzüldüm... yani anneniz ve babanız için..." Mavi gözlerdeki parıltı onu neredeyse tekrar ağlatacaktı. Bunları uzun zamandan beri bir yabancıya ilk kez söylüyordu. Dansçı arkadaşları °nun hakkında çok az şey biliyordu ama Zoya, her nedense bu adama her şeyi anlatabileceğini hissetmişti. Adam garip bir şekil-116

DANIELLE STEEL

de ona Konstantin'i anımsatıyordu, aynı zarafete sahipti, onun gibi nazik hareketleri vardı, onunkine benzeyen kır saçları ve parlak gözleri dikkat çekiyordu. "Buraya büyükannenizle mi geldiniz yani?" Genç adam nedenini bilmiyordu ama onun büyüsüne kapılmıştı. O kocaman kederli ve yeşil gözleriyle öylesine genç ve güzeldi ki.

"Evet, iki ay önce geldik... şeyden... şeyden sonra..." Daha fazla konuşamadı ve genç adam yavaşça onun elini tutarak kolunun altına soktu.

"Biraz yürüyelim, olur mu matmazel?" Zoya elinin onun kolu altında olmasıyla kendini güvende hissediyordu. "Sonra da belki bir kadeh şampanya alırız." Rodin heykeline kadar gidip geriye döndüler, Paris'ten, savaştan, Zoya'yı daha az üzecek konulardan söz ediyorlardı. Bir süre sonra Zoya başını kaldırdı ve gülümseyerek ona baktı.

"Siz nerelisiniz peki?"

"New York." Zoya şimdiye kadar Birleşik Devletler'i pek düşünmemişti. Orası ona korkunç uzak geliyordu.

"Orası nasıl bir yer?"

Genç adam başını eğip ona bakarken güldü. "Büyük ve kalabalık.

Korkarım burası kadar güzel değil, ama severim orasını." Zo-ya'ya St Petersburg'u sormak istiyordu ama bunun zamanı ve yeri olmadığını hissetti. "Her gün dans ediyor musunuz?"

"Hemen hemen." Zoya tekrar ona bakıp güldü. "Bu geceki gösteriye kadar bir haftalık iznin zevkini çıkarıyordum."

"Peki başka neler yaparsınız... boş zamanlarınızda yani?"

"Büyükannemle yürüyüşe çıkarım, arkadaşlara mektup yazarım, okurum... uyurum... köpeğimle oynarım."

"Hoş bir yaşam tarzına benziyor. Köpeğinizin cinsi ne?" Bunlar saçma sorulardı ama genç adam onu kendisine yakın tutmak istiyor ve bunun nedenini de bilemiyordu. Bu kız onun yarı yaşındaydı ama o kadar güzeldi ki kalbinde bir şeyler oluyordu.

"Spanyel cinsi bir şey." Zoya gülümsedi. "Çok yakın bir arkadaşımın armağanı."

"Bir erkek arkadaşın mı?" Adam şaşkın ve meraklı görünüyordu.

Zoya güldü.

"Hayır, hayır! Bir kız arkadaşım hediye etti! Aslında kuzenim."

"Köpeği beraberinizde Rusya'dan mı getirdiniz?" Genç kız başını eğerken, alev rengi saçları Zoya'nm gözlerini sakladı. Amerikalı ona hayran kalmıştı, büyülenmiş gibiydi.

"Evet onu da getirdim. Sanırım onun seyahati benimkinden daha iyi geçti. Paris'e geldiğimde kızamıktım." Tekrar başını kaldırıp ona baktı, yine küçük bir çocuk gibi görünüyordu, sırıttı. "Aptallık, öyle değil mi?" Ama adam onda hiçbir aptallık belirtisi görmüyordu ve birden onun adını bilmediğini fark etti.

"Hiç de değil. Birbirimizle tanışmamız gerekmiyor mu acaba?"

"Zoya Ossupov." Zoya hafif bir reverans yaptı ve ona baktı.

"Clayton Andrews. Sanırım Yüzbaşı Clayton Andrews demem gerekirdi."

"Benim ağabeyim de yüzbaşıydı... Preobrajenski Muhafızla-rı'nda görevliydi. Onların adını duymuş olabileceğinizi sanmıyorum."

Zoya yine başını kaldırıp ona baktı ve adam da yine onun gözlerindeki o kederli ifadeyi gördü. Genç kızın ruh hali sanki yıldırım hızıyla değişiyordu. Clayton ona bakarken, ilk kez olarak

'gözler ruhun aynasıdır' sözünün anlamını kavradı. Zoya'nın gözleri sanki insanı elmaslar, zümrütler ve dökülmemiş

gözyaşlarıyla dolu sihirli bir dünyaya götürüyordu ve yüzbaşı da onu tekrar mutlu kılmak, dans ettirmek, gülümsetmek ve güldürmek istiyordu.

"Korkarım ki Rusya konusunda pek fazla bilgim yok Bayan Ossupov."

"O halde ödeştik." Zoya tekrar gülümsedi. "Ben de New York hakkında bir şey bilmiyorum."

Yüzbaşı onu daha sonra balo salonuna götürdü. Dans edenlerin arasından geçerek ona bir kadeh şampanya getirdi.

"Dans etmek ister misiniz?"

Zoya bir an için tereddüt etti ama sonra başını salladı. Yüzbaşı onun kadehini alıp yakındaki bir masaya bıraktı ve dans pistine çıkardı. Ağır bir vals çalıyordu ve genç kız bir an yine, babasının kollarında dans ediyormuş hissine kapıldı. Gözlerini kapasa kendisini St Petersburg'da sanabilirdi... ama yüzbaşının sesi onu rüyasından uyandırdı.

"Dans ederken gözlerinizi hep kapar mısınız matmazel?" Yüzbaşı onunla şakalaşıyordu. Zoya ona bakıp gülümsedi. Kendisini onun kollarında iyi hissediyordu, uzun boylu, güçlü bir erkekle dans etmek güzel bir şeydi... böyle sihirli bir gecede ve de çok güzel bir evde...

"Burası harika bir yer... öyle değil mi?"

"Şimdi öyle." Yüzbaşı bahçede onunla birlikte geçirdiği dakikalardan büyük zevk almıştı. Onunla bahçede konuşmak, müzik ve kalabalık arasında konuşmaktan daha kolaydı. Dansın sonunda General Pershing yüzbaşıya gelmesini işaret etti ve o Zoya'dan ayrılıp gitti. Geri geldiğinde Zoya yoktu, gitmişti.

Yüzbaşı her tarafı aradı, tekrar bahçeye çıkıp baktı ama Zoya ortalarda görünmüyordu. Etrafta soruşturduğu zaman, Rus Balesi'nin bir grubunun askeri araçla ayrıldığını söylediler ona.

Yüzbaşı kendi kaldığı eve gitmek için Bac sokağında yürürken onun adını hatırlayıp, kocaman yeşil gözlerini düşündü ve gerçekte onun kim olduğunu merak etti. O kızda insanı meraklandıran bir şey vardı.

14

"Bir daha Fyodor'u seninle beraber bir yere gönderdiğimde lütfen onu eve gönderme Zoya Konstantinovna." Ertesi sabah kahvaltılarını yaparken yaşlı kadın çok öfkeliydi. Fyodor mahcup bir tavırla eve dönmüş, askerlerin, bale topluluğunu bir yere davet ettiğini ve kendisinin götürülmediğini

söylemişti. Büyükanne, Zoya geldiğinde onu bekliyordu ama neredeyse konuşamayacak kadar öfkeliydi ve ertesi sabah bu korkunç öfkesi hâlâ geçmemişti, öfke saçan gözlerle Zoya'ya bakıyordu.

"Özür dilerim büyükanne. Fyodor'u yanımda götüremezdim.

General Pershing'in kaldığı evde verilen davet harikaydı." O anda bahçeyi ve tanıştığı yüzbaşıyı hatırladı ama bunlardan büyükannesine hiç söz etmedi.

"Ah! Demek iş oraya kadar geldi ha! Bir de askerleri eğlendirmek mi çıktı ortaya yani? Peki daha sonra neler olacak bakalım? işte, kibar hanımların koşup baleye katılmamasının nedeni budur. Bu hiç de uygun değil, kesinlikle değil. Ve buna hoşgörü göstermeyeceğim. Senin hemen baleden ayrılmanı istiyorum!"

"Büyükanne... lütfen... bunu yapamayacağımı biliyorsun!"

"Yapmanı söylüyorsam yapacaksın!"

"Büyükanne... lütfen yapma bunu..." Onunla tartışacak halde değildi. Bir gece önce çok iyi vakit geçirmiş, eğlenmişti... ve yakışıklı yüzbaşı ona karşı çok nazik davranmış ya da en azından öyle görünmüştü. Bunda uygunsuz olan bir şey yoktu ve onunla bir daha karşılaşmayacağından emindi. "Özür dilerim. Bir daha yapmam bunu." Zaten öyle bir fırsat bir daha çıkmazdı. General Pershing'in Rus Balesi'ne her gösteriden sonra parti vermesi zaten beklenemezdi.

Büyükannenin sert bakışlarına aldırmadan kalktı. "Şimdi nereye gidiyorsun peki?" diye sordu büyükanne.

"Bugün provamız var."

"Bıktım artık bundan!" Yaşlı kadın kalkıp odanın içinde dolaşmaya başladı, hâlâ dinç görünüyordu. "Bale, bale, bale! Yeter artık!"

"Evet büyükanne."

Büyükanne bu kez de bir zümrüt kolye satmaya karar vermişti. O

zaman Zoya da belki bir süre için bu saçmalığı bırakırdı. Buna yeteri kadar dayanmıştı. Zoya bir dansçı değildi. Bir çocuktu o.

"Bu gece kaçta geleceksin bakalım?"

"Saat dörtte dönerim sanıyorum. Prova dokuzda başlıyor ve bu gece sahneye çıkmıyorum."

"Onları bırakmayı düşünmeni istiyorum senden." Ama Zoya bu işi çok seviyordu, bunu ikisi de

biliyordu, sonra kontes hoşlan-masa da kazandığı para onlara çok yardımcı oluyordu. Bir hafta önce büyükannesine güzel bir giysi ve onu sıcak tutacak bir şal almıştı.

Vladimir'in hâlâ Zoya'yı görebilmek umuduyla gelip, getirdiği bazı güzel yiyecekler olmasa da, Zoya'nın kazandığı para onların yemeklerine yetiyordu.

"Eve döndüğümde akşama doğru biraz yürüyüş yaparız."

"Seninle yürüyüş yapmak isteyeceğimi nerden biliyorsun peki?"

diye homurdanan büyükanneye bakan Zoya güldü.

"Çünkü beni çok seviyorsun. Ve ben de seni çok seviyorum." Yaşlı kadını yanağından öptü ve okuluna geç kalmış bir öğrenci gibi kapıya koştu.

Yaşlı kadın içini çekti ve-kahvaltı tabaklarını topladı. Burada onunla beraber yaşamak çok güçtü. Her şey değişmişti ve işin en zor yanı da, yaşlı kadın kabul etmekte zorlansa da, Zoya'nın artık çocukluktan çıkmış olması ve kontrolünün güçleştiğiydi.

Zoya'nın o günkü provası yine Opera'daydı, ertesi gece yine bir gösteri yapacaklardı, saatlerce dans edip çalıştı. Saat dörde doğru çalışmayı bitirdiğinde, General Pershing'in evindeki geç saatlere kadar süren partinin de etkisiyle çok yorulmuştu. Hazi-ran'ın son haftasında güneşli bir gündü ve mutlu bir gülümsemeyle sokağa çıktı.

"Yorgun gibi görünüyorsunuz Bayan Ossupov." Adını duyunca şaşkınlıkla durup döndü ve Clayton Andrews'un, General Pers-ZOYA

hing'in maiyetine ait arabalardan birinin yanında durduğunu gördü.

"Merhaba... beni ürküttünüz."

"Keşke ben de aynı şeyi söyleyebilseydim. İki saatten beri burada bekliyorum." Yüzbaşı güldü ve Zoya şaşkınlıktan açılmış gözlerle ona baktı.

"Bu kadar zaman beni mi beklediniz yani?"

"Evet. Dün gece size iyi geceler dileme şansını bulamadım."

"Biz giderken siz meşguldünüz galiba."

"Biliyorum. Herhalde ilk araçla gittiniz." Zoya başını salladı. Onun bunu öğrenmek için uğraşmasına şaşırmıştı. Yüzbaşıyı tekrar göreceğini sanmamıştı ama şimdi onu gördüğüne memnundu. Dün gece de gördüğü gibi çok yakışıklıydı bu adam, vals yaparlarken göründüğü kadar uzun boylu, ince ve nazikti. "Benimle öğle yemeği yiyebileceğinizi umuyordum. Ama artık biraz geç oldu."

"Eve, büyükanneme dönmek zorundayım zaten." Okuldan çıkmış

haylazlık yapan bir öğrenci kız gibi, başını kaldırıp ona baktı ve gülümsedi. "Dün gece için bana çok kızdı."

Yüzbaşı onun söylediğine şaşırmış gibiydi. "Eve çok mu geç döndünüz yani? Gittiğinizde saatin kaç olduğuna dikkat etmedim."

Zoya onun düşündüğü kadar gençti. Çok genç bir kızın görüntüsü vardı onda, masumiyeti görülüyordu... ama gözlerinden de zekâ fışkırıyordu.

Zoya, Fyodor'u opera binasından eve gönderişini hatırlayıp güldü.

"Büyükannem yanıma bir muhafiz vermişti, ben de onu eve gönderdim. Sanırım bu onun için iyi oldu. Benim için de." Zoya'nın yüzü hafifçe kızardı ve yüzbaşı güldü.

"O halde şimdi de muhafizlığınızı ben yapabilir miyim matmazel?

Sizi eve arabayla götürebilirim." Zoya bir an tereddüt etti, ama bu adam hiç kuşkusuz bir centilmendi, bundan ne çıkardı ve sonra kim bilecekti ki? Palais Royal'a gelmeden bir iki blok önce arabadan inebilirdi.

"Çok teşekkür ederim." Yüzbaşı arabanın kapısını açtı ve Zoya içeriye süzüldü. Ona oturduğu yerin adresini verdi ve o da Zoya'yı eve doğru götürürken çok rahat görünüyordu. Zoya eve bir 122

DANIELLE STEEL

blok yaklaştıklarında ona durmasını söyledi ve yüzbaşı etrafına bakındı.

"Burada mı yaşıyorsunuz?"

"Tam olarak değil." Zoya gülümsedi ve yeniden kızardı. "Dün geceden sonra büyükannemin benimle tekrar bozuşup bana kızmasını önlemeyi düşündüm sadece."

Yüzbaşı güldü, kır saçlarına karşın yakışıklı yüzü çok genç görünüyordu. "Demek yaramaz bir kızsınız ha! Peki ya bu akşam sizi yemeğe davet edersem matmazel? O zaman ne olacak?"

Zoya onun söylediğini düşünüp bir an kaşlarını çattı.

"Bilemiyorum. Büyükannem bu gece gösterim olmadığını biliyor."

Büyükannesine karşı ilk kez dürüstçe davranmamıştı ve o anda yine aynı şeyi yapmayı neden aklından geçirdiğini kendisi de bilmiyordu. Ama Evgenya'nın askerler konusunda ne düşündüğünden emindi. "Birisiyle çıkmanıza izin vermez mi?"

Clayton hem eğleniyordu ve hem şaşkındı.

Zoya, "Emin değilim," diye itiraf etti. "Şimdiye kadar kimseyle çıkmadım ki."

"Vay canına... o zaman size kaç yaşında olduğunuzu sorabilir miyim acaba?" Kız belki tahmininden de küçüktü ama öyle olmamasını diliyordu.

"On sekiz." Zoya bunu, ona meydan okur gibi söylemişti ve yüzbaşı tekrar güldü.

"Bu size büyük bir yaş gibi mi geliyor?" "Yeterince." Yüzbaşı,

'Neden?' diye sorma cesaretini bulamadı. "Daha kısa bir süre önce büyükanne, bir aile dostuna yakınlık göstermem konusunda cesaretlendiriyordu beni." Zoya bunu söylerken yine kızardı. Ona, Vladimir'le ilgili bir olaydan söz etmesi saçmalıktı, ama yüzbaşı bunu umursamamış gibiydi. "Peki kaç yaşında bu aile dostu? Yirmi bir mi?" "Oh hayır!" Zoya şimdi durmadan gülüyordu. "Bundan çok, çok daha yaşlı. Adam en azından altmış yaşında!" Şaşırma ve eğlenme sırası şimdi Clayton Andrews'daydı.

"Öyle mi? Peki büyükanneniz bu konuda ne düşünüyor?"

"Anlatılması güç bir konu bu, sonra ondan zaten hoşlanmıyorum. ..

yaşlı bir adam o."

ZOYA

123

Yüzbaşı arabanın içinde bir an için ciddi bir ifadeyle baktı ona. "Ben de öyleyim. Kırk beş yaşındayım ben." Daha işin başında ona karşı dürüst davranmaya karar vermişti.

"Ve evlenmediniz, öyle mi?" Zoya şaşırmış gibiydi ve sonra, belki de evlidir diye düşündü.

"Ayrıldım." Yüzbaşı, Vanderbilt ailesinden bir kadınla evlenmişti ama on yıl önce ayrılmışlardı. New York'un gözde bekârlarından biriydi, ama boşanah on yıl olduğu halde, çıktığı birçok kadından hiçbiri onun kalbini çalmayı başaramamıştı. "Şaşırdınız mı?

"Hayır." Zoya onun söylediklerini düşündü ve sonra onun gözlerine baktı, dürüst bir adam olduğuna iyice inanmıştı yüzbaşının. "Neden ayrıldınız peki?"

"Herhalde aşkımız tükendi... daha işin başında çok farklıydık zaten.

O tekrar evlendi ve şimdi iki arkadaş gibiyiz, ama onu pek sık görmüyorum. Şimdi Washington'da yaşıyor."

"Nerede bu?" Her şey ona çok uzak ve gizemli geliyordu.

"New York'a yakındır, ama çok da değil tabii. Yani Paris'le Bordeaux gibi bir şey. Ya da belki Paris'le Londra gibi." Zoya başını salladı. Bu kadarını anlayabilirdi. Yüzbaşı o sırada saatine baktı.

Saatlerce onu beklemişti ve artık dönmesi gerekiyordu. "Peki bu akşam yemeğe ne diyorsun?"

"Bunu yapabileceğimi sanmıyorum." Üzgün bir ifadeyle ona baktı ve yüzbaşı gülümsedi.

"O halde yarın?"

"Yarın gece dansım var."

"Peki ya çalışmadan sonra?" Genç adam ısrarlıydı, onu tekrar bulmuştu ve ellerinin arasından yine kaçıp gitmesine izin veremezdi.

"Çalışırım."

"Bu da bana yeter. O halde yarın gece görüşmek üzere." Arabadan aşağıya atladı ve Zoya'ya kapıyı açtı. Zoya ona, kendisini getirdiği için teşekkür etti ve yüzbaşı, Zoya'yı düşünüp coşkulu bir kalple Constantin sokağına doğru giderken ona el salladı.

15

Hayatında ilk kez olarak büyükannesine yalan söyledi Zoya. Bunu ertesi gün, tekrar Opera'ya giderken yaptı. Kendisini önce suçlu gibi hissediyordu ama, evden ayrıldıktan sonra bu zararsız yalanı söylediği için kendini affetti. Kendi kendine, endişelenecek bir konu olmadığı için üzülmemesi gerektiğini söyledi, iyi bir erkekle bir akşam yemeği yemenin kime, ne zararı olabilirdi ki?

Büyükannesine, Diaghilev'in tüm bale topluluğuna bir akşam yemeği verdiğini ve oraya gitmek zorunda olduğunu söylemişti.

Evgenya onun gözlerini görmesin diye omzunun üzerinden seslenmişti. "Beni bekleme bu akşam."

"Gitmek zorunda olduğundan emin misin?"

"Gayet tabii büyükanne!" Bunu bağırarak söylemiş ve sonra da provaya gitmek için koşarak kapıdan çıkmıştı.

Gösteriden sonra Clayton onu, bu kez başka bir askeri otomobille bekliyordu. "Her şey tamam mı?" Yüzbaşı ona bakıp gülümsedi, direksiyonun arkasına geçerken Zoya'nın gözlerine bakıyordu.

Uzun uzun konuştular, Zoya her zamankinden daha çok konuşuyordu ve gözleri zümrüt gibi parlıyordu. "Bu gece nasıldı gösteri?"

"Güzeldi tabii. Ama Nijinski bu gece dans etmedi. Harika bir balet o, değil mi?" Bunu söyledikten sonra, onun baleden pek hoşlanmadığını hatırladı ve kıkırdadı. "Neyse boşver, senin baleden hoşlanmadığını bir an unuttum."

"Belki hoşlanmayı öğrenebilirim." Doğruca Maxim's'e gittiler.

Kapıdan içeriye girerken Zoya'nın gözleri büyüdü. Zengin kadife dekorlar ve resmi kıyafetli

askerlerle zarif insanların yemek yediği kalabalık salon, âdeta nefesini kesmişti. Başını kaldırıp yüzbaşıya baktı. Her şey çarpıcıydı ve ona büyüdüğünü gösteriyordu, bir an için, bu gördüklerini bir sonraki mektubunda Marie'ye nasıl anlatabileceğini düşündü. Ama en yakın arkadaşına bile Clayton And-ZOYA

rews'dan söz etmek kolay olmayacaktı. Kendisi bile onunla neden yemeğe çıktığını anlayamıyordu. Sadece kendisine çok nazik davranıyordu bu adam ve onun yanında çok mutlu ve rahat görünüyordu. Onunla konuşmak istiyordu... Sadece bir kez... ama belki bundan sonra bir kez daha buluşabilirdi onunla. Bunun hiçbir zararı olmazdı. Kendisine karşı saygılıydı Clayton ve bu saygılı davranışlar onu heyecanlandırıyordu. Masaya otururken Zoya heyecanlı bir çocuk gibi davranmamaya dikkat etti. "Acıktın mı?"

Clayton şampanya isterken mutlu gözlerle ona baktı, ama Zoya sadece çevresine bakmıyordu.

"Daha önce hiç geldin mi buraya?"

Zoya, oturdukları daireyi ve daha önce kaldıkları oteli düşündü ve başını iki yana salladı. Geldiklerinden beri hiç restorana gitmemişlerdi. Kendisi ve büyükannesi evde basit yemekler pişiriyor ve Fyodor da onlarla birlikte yemeğe oturuyordu.

"Hayır." Zoya ayrıntıya girmedi. Her şeyi ona açıklayabilmek güçtü.

"Burası güzel, öyle değil mi? Savaştan önce gelirdim buraya." "Çok mu gezersin? Genellikle yani."

"Yeterince. Paris'e daha önce gelmiş miydin... yani üç ay önceki gelişinizden önce?" Clayton onun üç ay önce geldiğini hatırlamış ve Zoya da bundan etkilenmişti.

"Hayır. Annemle babam buraya sık sık gelirdi. Annem aslında Alman'dı, ama yaşamının büyük kısmını St Petersburg'da geçirmiş." Clayton ona devrimin nasıl bir şey olduğunu sormak istedi, ama sonra, bunun Zoya için çok acı veren bir anı olduğunu düşünüp bundan vazgeçti. Daha sonra sadece konuşma olsun diye rasgele sorduğu bir soru Zoya'yı güldürdü.

"Zoya, Çar'ı gördün mü hiç?" Bunu sorduktan sonra onun yüzündeki ifadeyi görüp o da gülmeye başladı. "Komik bir soru mu sordum yani?"

"Belki de." Zoya onun yanında kendisini öylesine rahat hissediyordu ki biraz açılabileceğini düşündü. "Biz akrabayız."

Bunu söyler söylemez Tsarskoye Selo'daki son sabahını düşündü ve birden ciddileşti. Clayton hafifçe onun elini okşadı ve kadehine şampanya koydu.

"Boşver şimdi... başka konulara geçebiliriz." Ama Zoya ona bakınca göz göze geldiler.

"Önemli değil... sadece..." Clayton'a bakarken ağlamamak için kendini zorluyordu. "Onları çok özledim. Bazen onları tekrar görebilecek miyim acaba diye düşünüyorum. Hâlâ Tsarskoye Se-lo'da ev hapsindeler."

"Onlardan haber alıyor musun?" Clayton şaşırmış gibi görünüyordu.

"Bazen Grandüşes Marie'den mektup geliyor... benim en yakın arkadaşımdır o. Biz ayrılırken çok hastaydı..." Sustu ve o günleri hatırlayıp acı acı gülümsedi. "Kızamığı da ondan kaptım zaten. Biz ayrılmadan önce hepsi kızamık olmuştu." Tüm bunlar, onu dinleyen Clayton'a olağanüstü şeyler gibi geliyordu. Rus Çarı sadece bu genç ve güzel kızın akrabası değil, tarihte yerini almış bir kişilikti.

"Yani sen de onlarla birlikte mi büyüdün?"

Zoya başını salladı ve Clayton gülümsedi. Her şeye rağmen haklı çıkmıştı. Bu genç kızda, ilk bakışta görülemeyecek kadar çok şey gizliydi. O sadece güzel, küçük bir balerin değildi. Çok iyi bir ailenin kızıydı, olağanüstü bir geçmişi vardı. Zoya ona geçmişinden, büyüdüğü evden, Nikolay'dan söz etmeye başladı...

sonra onun vuruluşunu ve Rusya'dan ayrılmadan önce Tsarskoye Se-lo'da kalışlarını anlattı.

"Onların harika fotoğrafları var bende. Bir gün sana gösteririm. Her yıl Ağustos ayında hep birlikte Livadiya'ya giderdik. Bu yıl tekrar gideceklermiş, Marie son mektubunda böyle yazıyordu. Aleksey'in doğum gününü hep orada, ya da yatta kutlardık."

Konuşurlarken Clayton onu büyülenmiş gözlerle seyrediyordu.

Genç kız sihirli bir dünyadan, tarihin özel bir döneminden söz ediyordu ve onun için her şey olağandı, akrabalar, dostlar, çocuklar, tenis ve köpekler... Ve o şimdi de Rus Balesi'nde dans ediyordu, balerindi. Büyükannesinin onun yanına bir muhafiz vermesine şaşırmamalıydı. Zoya ona Fyodor'dan bile söz etti.

Gecenin sonunda Clayton, sanki onların hepsini tanıyor gibiydi ve Zo-ya'nın Rusya'da yitirdiği hayatı için büyük bir acı duydu. "Peki şimdi ne yapacaksın?"

"Bilmiyorum." Genç kız onunla dürüstçe konuşuyordu. "Sanırım satacak mücevherimiz kalmayınca dansa devam edeceğim ve kazandığım parayla yaşayacağız. Büyükannem çalışamayacak kadar yaşlı ve Fyodor da bir iş bulabilecek kadar Fransızca bilmiyor ve zaten o da çok yaşlı." Ya onlar ölünce? Clayton bunu düşünmek bile istemiyordu. Zoya çok açık sözlü, masum ve gençti ama çok şey yaşamış, görmüştü.

"Baban mutlaka çok iyi bir adamdı, Zoya." "Öyleydi."

"Tüm bunları kaybetmiş olmayı düşünmek zor. Asla geri dönmemeyi düşünmek daha da zor olmalı."

"Büyükannem savaştan sonra her şeyin değişebileceğini düşünüyor. Niki Amca da biz oradan ayrılmadan önce aynı şeyleri söylemişti." Niki Amca, Çar Nikolay... Clayton onu dinlerken hâlâ şaşkınlıktan kurtulamamıştı. "Şimdi en azından dans edebiliyorum.

Küçük bir kızken kaçıp Maryinski Okulu'na gitmeyi düşünürdüm hep." - Bunu hatırlayınca güldü - "Bu durum hiç de fena sayılmaz.

Şapka yapmak, dikiş dikmek ya da İngilizce öğret-mektense dans etmeyi yeğlerim." Zoya bunları söylerken, Clayton onun yüzündeki ifadeyi görüp güldü.

"Senin şapka yaptığını düşünemeyeceğimi itiraf etmeliyim." "Bunu yapmaktansa aç kalırım. Ama kalmayacağız. Rus Balesi bana çok iyi davranıyor." Zoya ona ilk gösterisini anlatırken, Clayton içinden onun zekâsına ve cesaretine hayranlık duyuyordu. Genç kızın onunla yemeğe gelmesi bile bir cesaret belirtisiydi. Clayton da zaten ondan yararlanmayı asla düşünmüyordu. Bu kız daha bir çocuk sayılmasına rağmen ondan hoşlanıyordu. Ama yine de onu, önceki akşamkinden daha farklı görüyordu. Bu kız sadece güzel bir yüz, ya da bale grubunun sıradan bir üyesi değildi. Kendi ailesinden bile ünlü bir ailenin kızıydı ve hiçbir şeyi kalmamış

olmasına rağmen iyi yetişmiş, saygın bir insandı. Clayton bunlara zarar vermeyi asla düşünmüyordu. Zoya onun düşüncelerini okumuş gibi, "Keşke büyükannemle tanışabilseydin," dedi. "Belki günün birinde tanışırız."

"Gerektiği şekilde tanıştırılmadığımızı bilse şoke olurdu. Bunu °na açıklayabileceğimden emin değilim."

Clayton umutlu bir ifadeyle, "Diaghilev'in bir arkadaşı olduğumu söyleyebilir miyiz?" deyince Zoya güldü.

"Buna daha da çok kızar! Tüm bunlardan nefret ediyor! Balerin olarak dans etmemdense taksi şoförlüğü yapan Prens Markovski'yle evlenmemi yeğler o."

Clayton ona bakarken bunun nedenini anladı. Zoya'nın dünyada korumasız ve sahipsiz olarak herhangi bir erkeğin kurbanı olacak şekilde ortalarda dolaşmasını düşünmek korkunç bir şeydi.

Yemekten sonra Clayton hesabı ödedi, kalktılar. Zoya onunla eve dönerken üzgün görünüyordu. "Seni tekrar görmek isterim Zoya."

Bu çok basmakalıp bir sözdü ama, Clayton birden kendini onunla gizli buluştuğu için rahatsız hissetti. Zoya çok gençti ve onu herhangi bir şekilde incitmek istemiyordu. "Bir gün büyükannenle çay içmek için size gelmeme ne dersin?"

Zoya bunu düşününce dehşet içinde kaldı. "Ona ne derim ki?"

"Ben bir şeyler düşünürüm. Pazar öğleden sonra uygun olur mm

"Genellikle Bois de Boulogne'a yürüyüşe gideriz."

"Belki de arabayla gideriz. Saat dört iyi mi?"

Zoya, büyükannesine ne söyleyeceğini düşünürken başını salladı, ama onun teklifi, kendi entrikalarından daha basitti.

"Ona sadece, General Pershing'in yaveri olduğumu ve o gece davette tanıştığımızı söyleyebilirsin. Gerçeği söylemek, her zaman için yalan söylemekten daha kolaydır." Clayton, o gece birçok kez olduğu gibi, yine Konstantin gibi konuşmuştu. Zoya mutlu bir gülümsemeyle ona baktı.

"Babam olsaydı, o da herhalde buna benzer bir şey söylerdi."

Zoya'nın evi önüne geldiklerinde genç kız, üniforması içinde çok yakışıklı ve ağırbaşlı görünen erkeğe baktı. Mükemmel bir görünüşü vardı Clayton'ın. "Bu gece harika vakit geçirdim."

"Ben de öyle Zoya... ben de öyle." Yavaşça onun uzun, kızıl saçlarını okşadı, onu kendine çekmek istedi ama cesaret edemedi.

Zoya'yı kapıya kadar götürüp güvenle içeriye girişini seyretti, Zoya ona son kez el salladı ve sonra koşarak merdiveni çıkıp dairesine gitti.

16

Clayton'ın büyükanneyle tanıştırılması ikisinin de hiç ummadığı kadar kolay oldu. Zoya ona, yüzbaşıyla General Pershing'in Rus Balesine verdiği davette tanıştığını ve onu çaya davet ettiğini söyledi. Evgenya başta biraz tereddütlü davrandı. Durumu kendilerinin-kine benzeyen Prens Vladimir'i davet etmek başka, hiç tanımadıkları birine ev sahipliği yapmaksa tamamen başka bir şeydi. Ama Zoya, ekmekten sonra en çok yenen küçük keklerden yarım düzine almıştı ve büyükanne de hemen çay hazırlamaya başladı. Ona gösterecek gümüş tepsi, dantelli peçete ya da semaver gibi güzel şeyleri yoktu ama Evgenya bunlardan ziyade, bu adamın onları ziyarete geliş nedenini düşünüyordu. Ama Fyodor saat tam dörtte ona kapıyı açar açmaz Clayton Andrews onun tüm korkularını dağıttı. Her ikisine de ayrı ayrı çiçekler ve çok güzel bir elmalı turta getirmişti, Zoya'yı resmi bir tavırla ve büyükanneyi saygılı bir hareketle selamlarken tam bir beyefendi olduğunu gösteriyordu. O gün büyükanneyle rahatça, seyahatlerinden, Rus tarihi hakkında bildiği çok az şeyden ve New York'taki gençlik günlerinden söz ederken sanki Zoya'yı görmüyor gibi davrandı.

Zoya gibi Evgenya da, onu görünce sıcaklığı, konuşması ve çekiciliğiyle Konstantin'i hatırlamıştı. Bir süre sonra Zoya'yı yeniden çay yapmak için odadan dışarıya çıkarınca sessizce ona baktı, bu adamın neden oraya geldiğini şimdi çok iyi anlıyordu.

Genç bir kızla oynaşamayacak kadar ileri yaşta bir erkekti ama yine ona itiraz edemiyordu, iyi ve saygın bir adamdı.

Zoya hâlâ dışardayken, yaşlı kadın birden yumuşak bir sesle, Ondan ne istiyorsunuz?" diye sordu ve Clayton dürüst ve kibar bir tavırla onun gözlerine baktı.

"Pek emin değilim. Daha önce onun yaşında bir kızla hiç konuşmadım, ama o birçok açıdan olağanüstü bir insan. Belki onunla arkadaş olabilirim... ikinizle de dost olabilirim..."

"Onunla oyun oynamayın Yüzbaşı Andrews. Onun önünde uzun bir yaşam var ve şimdi yaptığınız şey yaşamını alt üst edebilir.

Sizden hoşlanmış gibi görünüyor. Belki bu kadarı yeterli." Ama ikisi de bunun yeterli olmadığını biliyordu. Yaşlı kadın, bu adam onu kendine yaklaştırdığı takdirde Zoya'nın yaşamının asla tekrar eskisi gibi olmayacağını ondan daha iyi biliyordu. "O hâlâ çok, çok genç."

Clayton kadının sözlerini çok yerinde ve akıllıca bulmuş ve sessizce başını sallamıştı. Zaten geçen bir hafta içinde kendi kendine, bu kadar genç bir kızın peşinde koştuğu için çılgınlık yaptığını söyleyip durmuştu. Kendisi Paris'ten ayrıldıktan sonra ne olacaktı?

Ondan yararlanmak ve sonra da bırakıp gitmek dürüstçe bir hareket olmazdı.

"Başka bir dünyada, başka bir yaşamda bu mümkün bile olmazdı."

"Bunun çok iyi farkındayım Kontes. Ama diğer yandan..." -

kendince bir mazeret buldu - "Zaman değişti, öyle değil mi?"

"Gerçekten de değişti." Tam o sırada Zoya içeriye girdi ve ikisine de çay verdi. Sonra da Clayton'a resimleri gösterdi, geçen yaz Livadiya'da çekilen bu fotoğraflarda, ayaklarının dibinde oynaşan Joy, yatta onun yanında oturan Çareviç, Olga, Marie, Tatyana, Anastasya, Alix Yenge ve Çar'ın kendisi görülüyordu. Modern tarihten bir ders gibiydi tüm bunlar. Zoya onun yüzüne mutlu bir gülümsemeyle bakıp her şeyi hatırlıyor, anlatıyordu ve Clayton o zaman Evgenya'nın sorusuna cevap buldu. Bu kıza arkadaşlıktan daha ileri bir duyguyla bağlanmıştı. Çocukluktan henüz yeni çıkmış olmasına rağmen, Zoya'nın ruhunda olağanüstü bir şeyler vardı, uzanıp onun kalbine dokunan, onu etkileyen, daha önce hiçbir zaman, hiç kimseye karşı duymadığı bir histi bu. Ama yine de ona ne verebilirdi? Kırk beş yaşındaydı. Karısından boşanmış ve Fransa'ya savaşmaya gelmişti. Bu genç kıza verebileceği hiçbir şeyi yoktu o anda. Onun daha genç bir erkeğe, birlikte büyüyüp gülebileceği ve tüm anılarını paylaşabileceği birine ihtiyacı vardı.

Ama yine de kollarıyla onu sarmak ve onu hiçbir şeyin asla incite-meyeceğine dair söz vermek istiyordu.

Zoya fotoğrafları kaldırdıktan sonra Clayton onları arabayla parka götürdü ve parkta yürürlerken

yıp zıplayan Sava'yla oynayışını seyretti. Minik köpek durmadan havlıyordu ve Zoya bir ara Sava'yı kovalarken neredeyse Clayton'a çarpacaktı. Clayton hiç düşünmeden onu kollarıyla sarıp kendine çekti, sıkıca tuttu ve Zoya başını kaldırıp ona bakarak güldü, aynen fotoğraflarda gördüğü küçük kıza benziyordu. Evgenya olacaklardan korkarak onlara baktı.

Clayton onları tekrar eve getirdiğinde Evgenya ona teşekkür ederken, Zoya da Sava'yı Fyodor'a vermeye gitti, "iyi düşün Yüzbaşı. Senin için geçici bir oyun olabilecek bir. şey, torunumun tüm hayatını değiştirebilir. Yalvarırım iyi düşün, akıllı ol... ve her şeyden önemlisi de... iyi bir insan ol."

Clayton gittikten sonra Zoya, "Biraz önce ona neler söylüyordun büyükanne?" diye sordu.

Evgenya fincanları kaldırırken, sakin bir tavırla, "Ona elmalı turta için teşekkür ettim ve bizi tekrar ziyaret etmesini söyledim," diye cevap verdi.

"Hepsi bu kadar mı yani? Sanki çok önemli bir şey söylemişsin gibi düşünceli görünüyordu adam. Çıkarken de gülümsemedi bile."

Yaşlı kadın, "Belki tüm bu olanları düşünüyordur küçüğüm," dedi ve sonra dikkatli bir tavırla ekledi, "O senin için çok yaşlı kı-

zım.

"Bunun önemi yok. Çok iyi bir insan."

"Evet öyle." Evgenya bunu söylerken sessizce başını salladı, yüzbaşının, düşünceli davranıp tekrar gelmemesini diliyordu.

Zoya'nın onunla görüşmeyi sürdürmesi tehlikeliydi, ona âşık olursa ne olacaktı? Böyle bir şey felaket olurdu.

17

Evgenya'nın, Clayton Andrews'un bir daha gelmemesi konusundaki duaları pek kabul edilmeyecekti. Yüzbaşı, Zoya'dan ayrı kalmaya bir hafta kadar tahammül edebildi. Onu bir türlü aklından çıkaramaz oldu, gözlerini... saçlarını... gülüşünü...

kendisinin, Sava'yla oynarken onu seyredişini... ve hatta kendisine gösterdiği Çar ailesinin fotoğraflarını bile aklından çıkarıp atamıyordu. Zoya onları, onun gözlerinde gerçek birer insan yapmıştı ve Çar şimdi trajik ve tarihi bir kişilik yerine, karısı, ailesi ve üç kö-peğiyle bir gerçekti. Clayton, şu anda Tsarskoye Selo'da kendi evinde hapis olan Çar'ın korkunç kayıpları için büyük üzüntü duydu.

Clayton bütün hafta boyunca onu düşünürken, Zoya da aynı şekilde sürekli olarak onu düşünüyordu.

Bu kez Bale'ye değil de doğrudan Zoya'nm evine geldi ve büyükanneden izin alıp onu Şen Dul'u izlemeye götürdü. Eve dönüşte Zoya gördüklerini nefes bile almadan büyük bir heyecanla büyükannesine anlatırken, Clayton gülerek kadehlere şampanya koydu. Onlara bir şişe Cristalle getirmişti ve bunu kristal kadehlerde ikram etti. Daha sonra, onları mahcup durumda bırakmayacak şekilde sürekli olarak ihtiyaçlarını karşılar oldu, istedikleri ve daha önce sahip oldukları ancak şimdi alamadıkları şeyleri sağlamaya çalışıyor, kendisine verildiğini söylediği kalın battaniyeler, bardak takımı, dantelli bir masa örtüsü ve hatta Sava için küçük, güzel bir yatak gibi şeyler getirip armağan ediyordu.

Evgenya artık Clayton'ın sırılsıklam âşık olduğunu biliyordu. Zoya da aynı durumdaydı. Parkta uzun yürüyüşler yapıyor, öğle yemeklerini küçük cafe'lerde yiyorlardı ve Clayton ona, sokaktan geçen üniformalıları tanıtıyordu: Zuhaflar, hakiler giymiş ingiliz ve Amerikalı subay ve askerler, soluk mavi üniformalı Fransızlar ZOYA

ve hatta Chasseur d'Afrique'\tr... Baleden bebeklere kadar her konuda konuşuyorlardı. Zoya hâlâ bir gün altı çocuğu olacağını söylüyor ve Clayton da buna gülüyordu.

"Neden altı peki?"

Zoya mutlu bir gülümsemeyle, "Bilmiyorum," diyerek omuzlarını silkti. "Hatta daha çok bile isteyebilirim." Zoya Marie'den son gelen mektubu okudu. Mektupta Tatyana'nın yeniden hastalandığı, ama bu kez hastalığın pek ağır olmadığı ve Nagorni'nin, Aleksey'e karşı çok sadık ve nazik olduğu yazılmıştı. Adam artık Aleksey'den hiç ayrılmıyordu '...ve babam da bize karşı çok iyi. Herkes kendini, güçlü, mutlu ve neşeli hissediyor...' Bunu düşünmek kolay değildi ve Clayton bu satırları dinlerken içinde büyük bir üzüntü hissetti.

Ama daha sonraki buluşmalarında sadece Çar'ın ailesinden değil, kendi tutkularından ve hayallerinden de söz etmeye başladılar.

Zoya için büyüleyici ve harika bir yaz mevsimiydi bu. Zo-ya'nın ne zaman dansı olmasa Clayton oradaydı, onu eğlendiriyor, dışarıya çıkarıyor, onlara zekice seçilmiş küçük armağanlar getiriyordu.

Ama Eylül ayında tüm bu masumane eğlenceler birden sona eriverdi. General Pershing kurmaylarına, karargâhını Marne üzerinde bulunan Chaumont'a nakledeceğini söylemişti ve Clayton'ın da birkaç gün içinde Paris'ten ayrılması gerekiyordu.

Aynı günlerde Diaghilev de Rus Balesi'ni Portekiz ve ispanya turnesine çıkarmayı düşünüyordu. Zoya zor bir kararı vermek durumundaydı. Büyükannesini yalnız bırakamazdı, topluluktan ayrılmak zorundaydı ve bu da onu mahvediyordu.

Clayton onu, "Buradaki başka bale topluluklarından birinde de dans edebilirsin," diyerek teselli etmek istedi ama Zoya için bu aynı şey değildi. Diğer hiçbir bale topluluğu Rus Balesi'ne benzemezdi ve onlardan ayrılmak genç kıza acı veriyordu. En kötü haber de Aleksey'in doğum gününden iki hafta sonra geldi. Zoya, her zamanki gibi Dr Botkin tarafından gönderilmiş olan, Ma-rie'nin mektubunu

aldı. Tüm Romanov ailesi 14 Ağustos'ta, Tsarskoye Selo'daki, ev hapsinde tutuldukları Aleksandr Sara-yı'ndan alınıp Sibirya'daki Tobolsk'a gönderilmişti. Mektup onların gidişlerinden bir gün önce yazılmıştı ve Zoya onlara ne oldu-134

ğu konusunda hiçbir şey bilmiyordu. Dayanılamayacak bir şeydi bu. Genç kız, onların bir süre sonra Livadiya'ya gideceklerini ve orada güvende olacaklarını sanıyordu. Ama şimdi her şey değişmişti ve mektubu okurken sanki bir korku duygusu kalbini sıkıştırıyordu. Zoya, Clayton gitmeden önce mektubu ona gösterdi ve yüzbaşı onu teselli etmek için boşuna uğraştı.

"Yakında ondan haber alacaksın, bundan eminim Zoya. Bu kadar korkmamalısın." Ama bunu söylerken de, 'nasıl korkmasın zavallı?'

diye düşünüyordu. Sadece birkaç ay önce her şeyini kaybetmişti Zoya, devrimin tüm dehşetini tüm çıplaklığıyla görmüştü ve arkadaşlarıyla yakınları hâlâ tehlike içindeydi. Bunları düşünmek onu bile korkutuyordu ama onlara hiç kimse yardım edemezdi.

Amerikan Hükümeti Rusya'daki Geçici Hükümeti çoktan tanımıştı ve hiç kimse Çar ve ailesine sığınma hakkı vermeye cesaret edemiyordu. Çar'in devrimcilerden haklarını alması olanaksızdı.

Yapılabilecek tek şey, onların bir gün özgür olacaklarına inanmak ve dua etmekti. Zoya'ya verebileceği tüm umutlar bu kadardı.

Hepsinden kötüsü, kendisi de gitmek zorundaydı.

"Gideceğim yer çok uzak değil. Her fırsatta Paris'e gelebilirim. Sana söz veriyorum." Zoya üzgün gözlerle ona baktı... arkadaşından...

Rus Balesi'nden... ve şimdi de ondan ayrılmak zorundaydı. Clayton yaklaşık üç aydır onunla flört ediyordu ve Zoya masum davranışlarıyla, onu çok mutlu etmişti. Clayton, aptalca denebilecek hiçbir davranışta bulunmamış, Evgenya da buna çok sevinmişti. Clayton sadece onun arkadaşlığından zevk almış, onu elinden geldiğince çok görmüş, onunla yürüyüşlere çıkmış ve fırsat buldukça onu alıp tiyatrolara, yemek için Maxim's'e ya da küçük bistro'lara götürmüştü. Ve genç kız da onun sevecen ilgisi ve koruma duygusu altında, daha da gelişip güzelleşmişti. Yeniden bir aileye sahip olmak gibi bir şeydi bu, ama şimdi onu da kaybediyordu ve ayrıca, daha küçük bir bale topluluğunda iş

bulmak zorundaydı. Evgenya da bunu düşünmekten nefret etmesine rağmen, Zoya'nın kazandığı paralara ihtiyaçları olduğunu biliyordu.

Zoya 10 Eylül'de başka bir iş buldu, ama hiç hoşlanmadığı bir bale topluluğunda dans etmek zorundaydı, bu insanlarda zamanlama, stil ve Zoya'nın alıştığı Rus Balesi'nin katı disiplini yoktu.

Aldığı ücret de çok daha düşüktü. Ama en azından kendisi, büyükanne ve Fyodor yiyecek bir şeyler buluyordu. Savaş haberleri iyi değildi, hava saldırılan sürüyordu ve bir gün Marie'den yeni bir mektup aldı. Tobolsk'ta valinin konağında yaşıyorlar ve öğretmenleri Gibbes onlara ders vermeyi sürdürüyordu.'... babam bize hemen her gün tarihten hikâyeler okuyor. Biraz güneş ışığı alıp yanabilmemiz için serada bir platform inşa etti, ama yakında çok soğuk olacak ve bunu yapamayacağız. Burada kışların sonu gelmez diyorlar...' Olga'nın yirmi iki yaşına bastığını söylüyordu arkadaşı ve Pierre Gilliard da oradaydı. '... babam ve o hemen her gün odun kesiyor, ama onlar bunu yaparken bizler de hiç olmazsa bazı derslerden kaçmış oluyoruz tabii. Annem çok yorgun görünüyor ve Bebek de onu çok endişelendiriyor, üzüyor.

Yolculuktan sonra çok hasta gibiydi, ama şimdi çok daha iyi ve bunu sana yazarken mutlu oluyorum. Burada dördümüz de aynı odada yatıyoruz. Kaldığımız ev çok küçük ama oldukça rahat.

Belki de senin Evgenya Hala ile kaldığınız daireye benziyordur biraz. Ona sevgilerimi, saygılarımı söyle sevgili arkadaşım ve vaktin olursa bana yaz. Dans etmen büyüleyici bir şey, bunu anneme söylediğimde önce çok şaşırdı ve sonra gülerek, bale yapmak için Paris'e kadar gitmenin senin için normal olduğunu söyledi! Hepimiz ve özellikle ben, sana sevgilerimi gönderiyoruz...'

Marie çoktandır yapmadığı şeyi yapmış ve bu kez mektubunu imzalamıştı, imzası 'OT-MA' idi. Çocukluklarında tüm kızlar aralarında mektuplaşırken bulmuşlardı bu şifreli imzayı ve bunun anlamı Olga, Tatyana, Marie ve Anastasya idi. Zoya bunu görünce onları daha da çok özlediğini hissetti.

Clayton gittikten sonra Zoya daha da yalnız kalmıştı. Çalışmaktan ve her gösteriden sonra eve, büyükanneye gelmekten başka yaptığı bir şey yoktu. Clayton'ın onu ne kadar şımarttığını şimdi çok daha iyi anlıyordu. O buradayken her zaman dışarıya çıkıyorlar, armağanlar alıyor, sürprizlerle karşılaşıyor, planlar yapıyorlardı.

Ve birden her şey sona erivermişti. Zoya ona, Marie'ye yazdığından daha çok yazıyordu ama onun cevaplan kısa ve aceleyle yazılmış

oluyordu. Chaumont'da General Pershing için çok Çalışıyordu.

Ekim ayı daha da kötü geçti, Fyodor ispanyol nezlesine yakalandı ve Zoya ile büyükanne haftalarca, sırayla nöbet tutup ona baktılar, ama sonunda, yemek yiyemeyen ve hiçbir şey içemeyen yaşlı adam daha fazla dayanamadı, gözleri bile görmez olmuştu. Bir süre sonra öldü, iki kadın onun yatağı yanında oturup sessizce gözyaşı döktüler. Onlara her zaman sadık olmuş, çok saygılı davranmıştı, ama yuvasından alınıp uzaklara götürülen bir hayvan gibi, farklı, değişik bir dünyada yaşayamamıştı. Ölmeden hemen önce onlara bakıp hafifçe gülümsemiş ve zor duyulan bir sesle, "Artık Rusya'ya geri dönebilirim..." demişti.

Onu Neuilly dışında küçük bir mezarlığa gömdüler. Onları oraya Vladimir götürdü ve Zoya, eve dönerlerken hiç durmadan ağladı, geriye kalan son arkadaşını da kaybettiğini hisseder gibiydi. Birden

her şey, hatta hava bile onlara acımasız davranmaya başlamıştı.

Fyodor olmadan yeteri kadar yakacak odun bulamıyorlar ve Evgenya ya da Zoya onun odasına girip orasını kullanmak istemiyorlardı.

Çektikleri acılar sanki hiç bitmeyecek gibiydi. Clayton iki aydır Paris'e gelmemişti ve bir gece geç bir saatte Zoya eve geldiğinde kapıyı açıp da oturma odalarında gömleğinin kollarını sıvamış bir adam görünce birden korkuyla irkildi. Bir an için kalbi duracak gibi oldu, onu doktor sanmıştı.

"Bir şey mi oldu?"

Adam da aynı şaşkınlıkla baktı ona, onun müthiş güzelliği karşısında âdeta dili tutulmuş, gözleri iri iri açılmıştı. "Özür dilerim matmazel... şey... büyükanneniz..."

"îyi mi o?"

"Evet, tabii iyi. Sanırım odasında."

"Peki siz kimsiniz?" Zoya bu adamın, gömleğinin kollarını kıvırmış

bir halde orada ne aradığını anlamamıştı ve ne söyleyeceğini bilmiyordu.

"Size söylemedi mi o?... Ben de burada yaşıyorum. Bu sabah taşındım buraya." Soluk yüzlü, zayıf, otuzlu yaşlarında genç bir adamdı, seyrek saçları vardı ve bir ayağı da sakattı. Zoya öfkeyle kendi odasına koşarken o da sekerek Fyodor'un odasına girdi ve kapıyı kapadı.

"Ne yaptın sen? inanamıyorum buna!" Zoya, odadaki tek sandalyeye oturmuş olan büyükannesine öfkeli gözlerle baktı ve sonra, Evgenya'nın, kendi rahatlıkları açısından birkaç eşyayı daha bu odaya getirmiş olduğunu gördü. "Kim bu adam?" Söyleyecek söz bulamıyor, büyükannesinin yaptığına inanamıyordu. Evgenya başını yavaşça örgüsünden kaldırıp ona baktı.

"Eve bir kiracı aldım. Başka şansımız yoktu. Kuyumcu incilere çok az para verdi ve satacak çok az şeyimiz kaldı. Günün birinde bunu yapmak zorunda kalacaktık zaten." Kadere boyun eğmiş gibi bir hali vardı.

"En azından bana söyleyemez miydin, beni uyaramaz miydin yani?

Ben çocuk değilim ve ben de burada yaşıyorum. Bu adam tamamen yabancı biri! Ya bizi öldürür ya da geriye kalan mücevherlerimizi çalarsa? Ya sarhoş olur ve eve kötü kadınlar getirirse?"

"O zaman burdan gitmesini söyleriz, ama şimdi sakin ol Zoya, çok iyi bir adama benziyor ve çok da utangaç. Geçen yıl Ver-dun'da yaralanmış, bir öğretmenmiş."

"Ne olduğu umurumda değil. Bu ev, odalardan birini bir yabancıya kiraya veremeyeceğimiz kadar küçük ve benim dansımla yeterince de kazanıyoruz. Neden yapıyorsun bunu?" Evi sanki o adama kaptırmış gibi hissediyor ve oturup bu berbat olay yüzünden ağlamak istiyordu. Bu olay onun gözünde son darbeydi. Ama Evgenya bunu son bir çare olarak görüyordu. Zoya'nın nasıl bir reaksiyon göstereceğini bildiği için de ona söylememişti bunu.

Zoya'nın öfkesi düşüncesini doğruluyordu. "Bunu yapabildiğine inanamıyorum!"

"Başka çaremiz yoktu küçüğüm. Belki daha sonra daha farklı bir şeyler yapabiliriz. Ama şu anda buna zorunluyuz."

"Şimdi geceliğimle bir bardak çay bile içemeyeceğim." Zo-ya'nın gözleri öfke ve keder gözyaşlarıyla dolmuştu.

"Kuzenini ve onların Tobolsk'ta yaşadıkları hayatı düşün. Onlar kadar cesur olamıyor musun yani?" Bu sözler birden Zoya'nın suçluluk duygusuna kapılmasına neden oldu ve büyükannesinin kalkıp pencerenin yanında durduğunu görünce, onun boşalttığı sandalyeye çöktü.

"Özür dilerim büyükanne... şey, ben sadece... çok şaşır-138

dim..." Birden gülümsedi, âdeta yaramaz bir kızı andırıyordu.

"Sanırım adamı da çok korkuttum. Ona bağırdığımı görünce odasına kaçıp kapısını sürgüledi."

"Çok iyi bir genç adam o. Sabahleyin ondan özür dilemelisin." Ama Zoya, ne hallere düştüklerini düşünüyordu, ona cevap vermedi.

Başlarına gelenler son derece hazindi. Clayton bile onu bırakmış

gibiydi sanki, ilk firsatta Paris'e geleceğine söz vermişti ama şu anda bu konuda tamamen umutsuzdu.

Ertesi gün Clayton'a mektup yazdı ama evlerindeki kiracıdan bahsedemeyecek kadar sıkılıyordu canı. Kiracının adı Antoine Vallet'ydi ve adam sabahleyin onu gördüğü zaman dehşete düşmüş gibiydi. Zoya'dan bol bol özür diledi, bir lambaya çarptı, neredeyse bir vazoyu kıracaktı. Mutfakta Zoya'nın ayaklarının altında dolaşmamak için gayret ederken her yere çarpıyordu. Zoya onun gözlerindeki kederli ifadeyi görünce ona acır gibi oldu, ama yine de kızıyordu. Adam son kalelerini de istila etmişti. Zoya evini paylaşmayı asla istemiyordu.

Genç adam onu görünce, "Günaydın matmazel. Biraz kahve alır mıydınız acaba?" diye sordu. Mutfaktaki kahve kokusu iştah açıcıydı, ama Zoya başını iki yana salladı ve homurdandı.

"Teşekkür ederim, ben çay içerim."

"Özür dilerim." Adam ona korkulu gözlerle, hayranlık duyarak baktı ve sonra mümkün olduğunca çabuk mutfaktan çıkıp gitti.

Kısa bir süre sonra da öğretmenlik yaptığı okula gitmek üzere evden ayrıldı. Ama Zoya öğleden sonra eve döndüğünde adam yine oradaydı, oturma odasında masaya oturmuş sınav kâğıtlarına bakıyordu. Zoya odasına girip kapıyı çarparak kapadı ve öfkeli gözlerle büyükannesine bakıp, bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı.

"Galiba bu, artık masayı kullanamayacağım anlamına geliyor."

Clayton'a mektup yazmak istiyordu.

"Bütün gece orada oturmayacağına eminim Zoya." Ama büyükannesi bile kendi odalarına hapsolmuş gibiydi. Yalnız kalabileceği, düşüncelerini toplayabileceği ya da onlardan kurtulabileceği hiçbir yer kalmamıştı Zoya için. Buna dayanmak zordu ve birden Rus Balesi'yle Portekiz'e gitmediğine üzüldü, ama birden ge-ZOYA

riye dönüp de Evgenya'nın gözlerindeki yaşları görünce içinde büyük bir acı, bir eziklik duydu, suçluluk duygusu içindeydi.

Dizlerinin üstüne çöküp ona sarıldı.

"Özür dilerim... bana ne olduğunu bilemiyorum. Çok yorgun ve sinirliyim sadece."

Ama Evgenya onun sorununu çok iyi biliyordu. Clayton'dı bu.

Tahmin edildiği gibi savaşa gitmişti o ve Zoya onsuz yaşamak zorundaydı. Daha fazla bir şeyler olmaması iyiydi tabii, saygın bir adamdı o, yoksa hayat Zoya için çok daha güç olurdu. Yaşlı kadın Zoya'ya> ondan haber alıp almadığını sormadı, içinden, Clayton'ın ona mektup yazmamasını diliyordu.

Zoya mutfağa gidip kendisi ve büyükannesi için bir şeyler pişirdi ve genç öğretmenin, yemek kokusunu duyup o yana baktığını görünce yumuşadı. Onu kendileriyle birlikte yemek için davet etti.

Aslında pek umursamıyordu ama ona, "Ne öğretmenisiniz?" diye kibarca sordu. Genç adamın elleri sürekli titriyordu, her zaman korkuyor gibiydi, sinirliydi ve Zoya, savaşın onun ayağını sakatlamaktan başka izler de bıraktığını anladı.

"Tarih öğretmeniyim matmazel. Galiba siz de bale sanatçısıy-mışsınız, öyle mi?"

Zoya hafifçe, "Evet," dedi. Rus Balesi'nde kısa bir süre kalmıştı ama şimdiki bale topluluğuyla, orada olduğu gibi gururlanamı-yordu.

"Baleyi çok severim. Belki bir gün gelip sizi seyrederim."

Genç adam onun, bunu onaylamasını bekler gibiydi ama Zoya onun beklediğini söyleyemedi. Bunu yapamazdı.

Kiracıları ikisine de bakmadan, "Odam çok rahat, orasını sevdim,"

deyince, Evgenya cana yakın bir tavırla gülümsedi.

"Burada bizimle olduğunuza memnunuz."

"Yemek çok güzel."

Zoya gözlerini kaldırmadan, "Teşekkür ederim," dedi. Adam bir süre saçma sapan, Zoya'nın hiç ilgilenmediği şeylerden söz edince, genç kızın canı iyice sıkıldı, ondan iyice soğumuştu sanki. Genç adam yemekten sonra sakat ayağıyla mutfakta, Zoya'ya yardım etmeye çalıştı; sonra oturma odasındaki ateşi yaktı ve zaten 140

DANIELLE STEEL

ellerinde çok az kalmış olan odunları yaktığı için Zoya buna da kızdı, ama yapabileceği bir şey olmadığını görünce orada kalıp ellerini ısıttı. Küçük evin içi buz gibi soğuktu.

"Eskiden St Petersburg'a gitmiştim." Genç adam oturduğu masadan hafif bir sesle, onun yüzüne bakmaya cesaret edemeden konuşuyordu. Genç kız öylesine güzel ve hayat doluydu ki. "St Petersburg çok güzel bir yerdi." Zoya başını sallayıp, yaşlı gözleri görünmesin diye ona sırtını dönerek ateşe bakmaya başladı, genç adam da sessiz bir özlemle onun zarif sırtına bakıyordu. Savaştan önce evliydi ama karısı, onun en iyi arkadaşıyla kaçmış ve tek çocuğu da zatürreeden ölmüştü. Genç adamın da kendi üzüntüleri vardı, ama Zoya onları duymak istemiyordu. Zoya için o sadece, büyük tehlikeler atlatmış ve güçlükle ayakta kalmış biriydi. Olaylar onu güçlendireceği yerde, yaşam sevincini alıp götürmüştü.

Büyükannesinin onu neden bu eve aldığını düşünüp başını yavaşça çevirerek ona baktı. Durumlarının bu kadar kötü olduğunu düşünmeye dayanamıyor, ama öyle olduğunu da biliyordu, yoksa Evgenya böyle bir şey yapmazdı.

"Burası ne kadar da soğuk." Bunu öylesine, ortaya söylemişti, ama genç adam hemen yerinden kalktı ve ateşe bir odun daha attı.

"Yarın biraz daha odun getiririm matmazel. Size yardımı olur. Bir bardak çay daha ister misiniz? Sizin için yapabilirim."

"Hayır teşekkür ederim." Zoya onun kaç yaşında olduğunu merak ediyordu, adam otuzlu yaşların ortasında gibi görünüyordu.

Aslında otuz bir yaşındaydı ama çok zor günler geçirmiş, yıpranmıştı.

Bir ara utangaç bir tavırla, "Bana verdiğiniz oda sizin miydi?" diye sordu. Öyleyse, genç kızın onun yanındayken gösterdiği açık hoşnutsuzluğu anlayabilirdi, ama Zoya sadece başını iki yâna salladı ve içini çekti.

"Hizmetkârlarımızdan biri Rusya'dan buraya bizimle birlikte gelmişti. Ekim ayında öldü."

Genç adam sessizce başını salladı. "Üzüldüm buna. Hepimiz zor günler yaşadık. Ne zamandan beri Paris'tesiniz?"

"Geçtiğimiz Nisan ayından beri. Devrimden hemen sonra kaçtık."

Öğretmen tekrar başını salladı. "Son zamanlarda burada birçok Rus gördüm. Cesur, iyi insanlar." Zoya'ya, 'Siz de öylesiniz,' demek isterdi ama buna cesaret edemedi, gözleri öylesine iri, parlak ve ateşliydi ki. Başını salladığında saçları kutsal bir ateş gibi etrafta uçuşuyordu. "Burada bulunduğum süre içinde benden istediğiniz bir şey var mı? Herhangi bir şekilde size yardım edebilir-sem mutlu olurum. İsterseniz büyükanneniz için alışveriş yapabilirim. Yemek yapmaktan da zevk alırım. Belki yemek pişirme işini sıraya koyabiliriz, ne dersiniz?"

Zoya sesini çıkarmadan uysal bir tavırla başını salladı. Adam belki de o kadar kötü değildi. Ama oradaydı ve o da onu istemiyordu.

Genç adam bir süre sonra kâğıtlarını toplayarak odasına girdi ve kapıyı kapadı, Zoya orada yalnız başına, ateşe bakıp Clay-ton'ı düşünmeye başladı.

18

Kış ilerledikçe insanlar daha aç ve fakir gibi görünüyordu. Hava daha da kötülemiş ve gelen mülteci sayısı artmıştı. Yabancı sayısı arttıkça Paris kuyumcularının mücevherlere verdiği fiyatlar da düşüyordu. Evgenya son küpelerini Aralık ayının ilk günü sattı ve aldığı parayı görünce şaşırdı. Artık sadece Zoya'nın kazancıyla geçinmek durumundaydılar ve o para da yiyecek harcamalarına ve ev kirasına güçlükle yetiyordu. Prens Markovski'nin de kendi sorunları vardı. Arabası durmadan arıza yapıyordu ve onu her gördüklerinde adam daha zayıf ve aç görünüyordu. Ama o hâlâ kahramanca eski güzel günlerden söz ediyor ve yeni gelenler konusunda onlara bilgi veriyordu.

Bu kadar fakirlik, acı soğuklar ve yeterli gıdanın bulunamadığı bir ortamda Evgenya, kiracısının varlığından daha da mutlu görünüyordu. Adamın düşük maaşı odanın kirasına bile güçlükle yetiyordu ama o, nasıl oluyorsa, eve yarım somun ekmek, birkaç parça odun ve hatta okuması için Evgenya'ya birkaç kitap getirebiliyordu. Bir gün onun için Rusça birkaç kitap bile buldu, gelen mültecilerden biri kitaplarını bir somun ekmek için satmış

olmalıydı. Adam her zaman Zoya ve Evgenya'yı düşünür gibiydi.

Zoya'ya da sık sık bir şeyler getiriyordu. Bir gün Zoya'nın çikolata sevdiğini öğrenmiş ve bir mucize gibi, küçük bir parça çikolata satın alıp getirmişti.

Haftalar ilerledikçe Zoya ona karşı daha nazik davranmaya başladı, armağanları için müteşekkirdi ama en çok da kontese karşı gösterdiği nezaketi seviyordu. Büyükannenin dizlerinde romatizma vardı

ve merdivenden inip çıkmak bile ona acı vermeye başlamıştı. Zoya bir gün öğleden sonra provadan döndüğünde genç adamın, büyükannesini kucaklamış merdivenden yukarıya çıkardığını gördü, yaralı bacağıyla bunu yapabilmesi çok güç bir ZOYA

şeydi ve ona acı veriyor olmalıydı, ama genç öğretmen bundan jjiç de şikâyetçi değilmiş gibiydi. Onlara daha da fazla yardımcı olmaya çalışıyordu ve Evgenya onu iyice sevmeye başlamıştı. Genç adamın Zoya'ya karşı duyduğu hisleri rahatça anlayabiliyor-du.

Bunu Zoya'ya birkaç kez söylemiş ama Zoya ısrarla, bunun farkında bile olmadığını anlatmıştı ona.

"Onun senden bu kadar çok hoşlandığını nasıl olur da anlamazsın küçüğüm?" Ama Zoya, bunu söylerken büyükannesinin tüm vücudunu sarsan korkunç öksürükle ilgileniyordu daha çok. Yaşlı kadın haftalardan beri soğuk algınlığı çekiyordu ve Zoya, Fyodor'u öldüren İspanyol nezlesinden ya da Paris'te korkunç bir salgın halinde olan tüberkülozdan korkmaktaydı. Kendi sağlığı bile eskisi kadar iyi değildi. Yetersiz beslenme ve fazla çalışma nedeniyle zayıflamış ve o güzel yüzü birden, daha yaşlı gibi görünmeye başlamıştı.

Bir gece mutfakta birlikte yemek hazırlarken Antoine,

"Büyükannen nasıl bu gece?" diye sordu. Yemek işini nöbetleşe yapmayı bırakmış, beraber yapmaya başlamışlardı. Genç kızın çalıştığı gecelerde Evgenya'nın yemeğini Antoine hazırlıyor ve yemek için gerekenleri de eve gelirken, kazandığı azıcık parayla genellikle kendisi alıyordu. O günlerde Paris'te yaşayan herkeste olduğu gibi, onun biriktirdiği zaten çok az olan para da yavaş

yavaş suyunu çekmeye başlamıştı. "Öğleden sonra yüzü çok solgundu." Antoine üzgün bir ifadeyle Zoya'ya bakarken, üçünün yiyeceği iki bayat görünüşlü havucu doğramaya başladı. Zoya güveçten bıkmıştı ama neredeyse her akşam güveç yemek zorunda kalıyorlardı. Kalitesiz etin tatsızlığını ve neredeyse hiç olmayan sebzelerin yokluğunu gizlemenin kolay yoluydu güveç pişirmek.

"Onun öksürüğü endişelendiriyor beni Antoine." Zoya mutfağın diğer köşesinden ona baktı. "Daha da kötüledi sanıyorum, öyle değil mi?" Genç adam mutsuz bir ifadeyle başını salladı ve Zoya'nın havuçları pişirdiği ve neredeyse sade su gibi olan etsuyuna iki küçük parça et attı. O gece ekmekleri bile yoktu.

Hiçbirinin çok aç olmaması da bir şanstı. "Sanırım yarın onu doktora götüreceğim." Ama doktorun ücretini ödeyecek durumda bile değillerdi. Ellerinde, babasının son sigara tabakası ve ağabeyine ait olan üç

tane gümüş hatıra kutusundan başka satacak bir şey kalmamıştı.

Ama Evgenya ona, bunları satmayacağına dair söz vermişti.

"Godot de Mauroy sokağında bir doktor biliyorum, istersen adını verebilirim. Muayene ücreti azdır." Bu doktor fahişelere kürtaj yapardı ama o bölgedeki doktorların çoğundan iyiydi. An-toine ona bacağı için birkaç kez gitmiş ve onu sempatik bir adam ve iyi bir doktor olarak görmüştü. Bacağı acı soğuklarda ve rutubetli kış

havasında çok acıyordu. Zoya onun bacağındaki aksaklığın artar gibi olduğunu anlamıştı, ama Antoine şimdi, onların evine geldiği ilk günlerde olduğundan daha mutluymuş gibi görünüyordu. Eve döndüğünde karşısında iyi insanlar bulmak ve büyükanneyle ilgilenmek sanki ona iyi gelmişti. Zoya, onu yaşatan şeyin, kendisine karşı beslediği duygular olduğunu ve onun, geceleri yatağına yatıp, yan odada Evgenya'ya sarılıp uyuyan Zoya'yı düşündüğünü asla bilmiyordu.

Genç kız suyun kaynamasını beklerken, "Okul nasıldı bugün?" diye sordu. Şimdi ona bakan gözlerinde daha nazik bir ifade görülüyordu. Antoine arada bir onunla şakalaşmaya bile başlamıştı ve bunlar genç kıza az da olsa ağabeyini hatırlatıyordu. Antoine yakışıklı bir erkek değildi ama zekiydi, iyi eğitim görmüştü ve iyi bir espri yeteneği vardı. Bu da hava saldırıları ve soğuk gecelerde onlara yardımcı oluyordu. Yeterince beslenmenin, ısınmanın ve yaşamın küçük zevklerinin yerini esprilerle dolduruyorlardı.

"Fena değildi. Ama ben yine de tatili dört gözle bekliyorum.

Okuyamadıklarımı okuma fırsatım olacak tatilde. Bir gün tiyatroya gitmek ister misin? Eğer istersen bizi Opera-Comique'e sokacak birini tanıyorum." Bunu duyunca Zoya, Clayton'ı ve yazın güzel günlerini hatırladı. Ondan uzunca bir süredir haber almamıştı.

Onun, tüm Fransa operasyonlarını düzenleyen General Pershing'in yanında olduğunu sanıyordu ve bu işlerin gizli olduğunu da biliyordu. Onu ne zaman göreceğini ya da görüp göremeyeceğini sadece Tanrı bilirdi. Ama artık buna alışmıştı genç kız. Bir zamanlar çok sevdiği ve bir daha göremediği pek çok insan vardı.

İnsanları kaybetmeden sevmek hiç de kolay bir şey değildi.

Clayton'ı düşünmekten vazgeçti ve Antoine'ın tiyatroya gitme teklifini düşünmeye başladı.

"Bir gün bir müzeye gitmek isterdim aslında." Antoine iyi bir arkadaştı ve çok kültürlüydü, ama yine de kaybettiği Rus arkadaşlarının yerini tutamazdı kuşkusuz. Fakat sessiz ve iyi bir insandı ve bu da aynı şekilde insana hoş geliyordu.

Antoine, "Okul kapanır kapanmaz bir gün gideriz. Güveç nasıl oldu acaba?" deyince Zoya güldü.

"Her zamanki gibi berbat."

"Keşke biraz güzel baharat bulabilseydik."

"Ben de biraz taze sebze ve meyve bulmak isterdim doğrusu. Bir havuç daha görürsem korkarım bağıracağım. St Petersburg'da yediğimiz yemekleri düşününce ağlayacağım geliyor. O zamanlar yemek düşünmezdim hiç. Biliyor musun dün gece rüyamda bile yemek gördüm."

Antoine da rüyasında karısını görmüştü ama bundan Zoya'ya söz etmedi; sadece başını sallayıp, masayı hazırlaması için ona yardım etti.

"Bacağın nasıl oldu peki?" Antoine'ın bu konuda konuşmaktan hoşlanmadığını biliyordu ama Zoya onun için birkaç kez su kaynatıp bir şişeye koyarak beze sarmış ve ona vermişti. Antoine bunu yatağına götürüyor ve yatarken bacağına iyi geldiğini söylüyordu.

"Soğuk pek iyi gelmiyor. Dua et ki gençsin. Büyükannen ve ben senin kadar şanslı değiliz." Antoine güldü ve Zoya'nın, kaynamış

güveci kepçeyle, kenarları çentikli üç çirkin kâseye taksim edişini seyretti. Zoya, Fontanka Sarayı'nda her akşam yemekte kullandıkları harika porselen yemek takımlarını düşünürse ağlayacağını biliyordu. Onları o zamanlar hep normal şeyler olarak kabul ederlerdi ama artık bu tür şeyleri göremeyeceklerdi. Bunları düşünmek şimdi insanı dehşete düşürüyordu. Antoine o sırada Evgenya'yı masaya getirmek için yaşlı kadının kapısını vurdu.

Ama bir süre sonra tek başına, üzgün bir ifadeyle döndü. Küçük masanın diğer yanındaki Zoya'ya baktı. "Aç olmadığını söylüyor.

Bu gece doktoru çağıralım mı, ne dersin?" Zoya bir an ne karar vereceğini bilemeyip düşündü. Doktoru gece vakti eve çağırmak, muayenehaneye gitmekten de pahalı olacaktı.

"Yemekten sonra nasıl olduğuna bir bakalım. Belki de sadece II

yorgunluktan iştahı yoktur. Ben ona biraz sonra çay veririm.

Yatağında mı?"

Antoine endişeli bir ifadeyle başını iki yana salladı. "Örgüsü elinde sandalyede kestiriyor." Yaşlı kadın aylardan beri aynı küçük örgü parçasıyla uğraşıyor ve onun günün birinde Zoya için bir süveter olacağını söylüyordu.

İkisi masaya oturdu ve ne kadar aç olurlarsa olsunlar, hiç ses çıkarmadan, üçüncü kâseye dokunmama konusunda anlaştılar. Hiç belli olmaz, Evgenya biraz sonra yemek isteyebilirdi.

"Prova nasıldı?" Antoine her zaman onun işiyle ilgileniyordu.

Yakışıklı değildi ama gözlerinde çocuksu bir ifade vardı. Biraz seyrelmiş sarı saçlarını ortadan ayırıyordu ve Zoya, onun güzel elleri olduğunu daha ilk günlerden fark etmişti. Elleri artık titremiyordu Antoine'ın ve bacağı hep ağrımasına rağmen bir süredir sinirlenmiyordu.

"Prova iyi geçti sayılır. Rus Balesi keşke geri gelseydi. Onlarla dans etmeyi özledim. Bu insanlar ne yaptıklarını bilmiyorlar." Ama en azından kazandığı parayla yemek yiyebiliyorlardı. 1917 kış

aylarının Paris'inde her iş, kaybedilemeyecek kadar kıymetliydi.

"Bugün bir kafede, Rusya'da geçen ay yapılan hükümet darbesinden söz eden birkaç kişi vardı. Troçki, Lenin ve Bolşevikler konusunda ateşli bir tartışmaya girmişlerdi ve barış yanlısı olan ikisi öyle kızdı ki, diğer ikisini yumruklamakla tehdit etti." Afacan bir çocuk gibi sırıttı. "Barıştan yana olanlar güçlüydü.

Tartışmalarını gerçekten zevkle dinledim." O günlerde Bolşevikler'e karşı oldukça düşmanca bir tavır görülüyordu çoğunlukla ve Antoine da birçok insan gibi barıştan yanaydı.

Zoya hafif bir sesle, "Acaba bunun Romanovlar üzerindeki etkisi ne olacak?" diyerek korkusunu dile getirdi. "Uzun zamandır Sibirya'dan mektup almadım." Bu onu endişelendiriyordu, ama belki de Dr Botkin onun mektuplarını Maşka'ya verememişti. Bunu düşünmesi ve gelecek mektuplar için sabırlı olması gerekiyordu.

Bu günlerde her konuda sabırlı olmak zorundaydı. Herkes daha iyi günlerin gelmesini bekliyordu. Zoya sadece, o iyi günleri görebilecek kadar yaşamalarını umuyordu. Hatta Paris'e bir saldı-

rı olasılığından söz ediliyordu. Gerçi İngiliz ve Amerikan askerleri Fransa'nın her yanını doldurmuşken buna inanmak güçtü. Ama sadece dokuz ay önce Rusya'da gördüklerinden"sonra her şeyin mümkün olabileceğini de biliyordu Zoya.

Yemeğini bitirince kalkıp, büyükannenin kâsesini alarak odaya götürdü ve birkaç dakika sonra geriye dönüp mutfakta Antoine'a alçak sesle, "Uyuyor," dedi. "Belki uyandırmasak daha iyi olur.

Üşümesin diye üzerine bir battaniye örttüm." Geçen yaz Clayton'ın getirdiği battaniyelerden biriydi bu. "Yarın okula gitmeden önce o doktorun adını bana vermeyi unutma."

Antoine başını salladı ve soran gözlerle ona baktı. "Doktora seninle birlikte gelmemi ister misin?" Zoya başını iki yana salladı, işlerine başkasını karıştırmak istemiyor, bağımsız davranmaktan hoşlanıyordu. Kiracıları gibi sessiz biri olsa bile, bu noktaya kadar kendi başına geldikten sonra artık kimseye bağımlı olmak istemiyordu.

Zoya bulaşıkları yıkayıp oturma odasında ateşe mümkün olduğunca yakın oturdu ve Antoine sessizce onu izlerken, ellerini ısıttı. Ateş onun saçlarında altın sarısı parıltılar meydana getiriyor ve gözlerinden yansıyordu. Antoine onun çekiciliğine dayanamadı.

Biraz ısınmak ve biraz da ona daha yakın olmak için ateşe yaklaştı.

"Ne kadar güzel saçların var..." Genç adam bunu hiç düşünmeden söylemişti ve Zoya başını kaldırıp şaşkın gözlerle ona bakınca birden kızardı.

Zoya, Nikolay'la çok sevdikleri ve bazen hakarete varan tartışmaları hatırlayıp, "Seninkiler de öyle," diyerek ona ters bir şekilde karşılık verdi. "Özür dilerim... sana kaba davranmak istemedim... sadece ağabeyimi düşünüyordum." Antoine ona bakarken o da gözlerini ateşe dikti.

"Nasıl bir insandı o?" Antoine'ın sesi çok nazikti, genç adam kalbi sanki paramparça oluyormuş gibi hissediyordu, elini uzatıp ona dokunmayı öylesine arzu ediyordu ki.

"Harika biriydi... düşünceli, komik, atak, cesur ve çok yakışıklıydı.

Babam gibi siyah saçları ve yeşil gözleri vardı." Sustu ve bir Şey hatırlayıp güldü. "Dansçılara da çok düşkündü." Zaten Niko-lay da dahil olmak üzere hanedan erkeklerinin çoğu böyleydi.

"Ama yaşasaydı şimdi bana çok kızardı tabii." Başını kaldırıp üzgün bir gülümsemeyle Antoine'a baktı. "Şimdi dans etmeme müthiş öfkelenirdi..." Antoine onu seyrederken, Zoya'nın düşünceleri uzaklara kayıp gitti.

"Eminim seni anlardı ağabeyin. Yaşamımızı sürdürmek için hepimiz yapmak zorunda kaldığımız şeyleri yapıyoruz. Pek fazla seçeneğimiz yok. Herhalde birbirinize çok yakındınız."

"Öyleydik." Durdu ve birden, "Onu öldürdükleri zaman annem aklını kaçırdı," dedi. Ağabeyinin holde kanlar içinde yatışını ve büyükannenin çaresiz bir halde onu kurtarmak için iç etekliğini parçalayışını düşününce gözleri doldu. Bunları düşünmeye dayanmak güçtü. Tam o sırada Sava onun yanına gelip elini yalamaya başladı ve onu tekrar yaşadıkları ortama döndürdü.

Uzun süre hiç konuşmadan oturdular. Antoine da odadaki diğer sandalyeyi alıp ateşin yanına getirmişti, ikisi de kendi düşüncelerine dalmış olarak oturuyorlardı, ama Antoine bir süre sonra biraz daha cesur olmayı denedi. "Hayatında neler yapmak istiyorsun? Bunu düşündün mü hiç?"

Zoya bunu duyunca şaşkın gözlerle ona baktı. "Sanırım dans etmeyi istiyorum."

"Ya daha sonra?" Genç adam onun her şeyini merak ediyordu ve onu Evgenya olmadan bir daha kolayca böyle yalnız bulamazdı, iyi bir fırsattı bu, yararlanabilirdi.

"Bir zamanlar evlenip çocuk sahibi olmayı düşünürdüm."

"Ya şimdi? Artık böyle düşünmüyor musun yani?"

"Pek sık düşünmüyorum tabii. Dansçıların çoğu hiç evlenmez.

Düşünceye kadar dans eder, ya da öğretmenlik yaparlar, artık hangisi önce gelirse." Tanıdığı ünlü balerinlerin çoğu evlenmemişti ve o da bunu pek düşünmüyordu aslında. Evlenebileceğini düşündüğü hiç kimse de yoktu aklında. Clayton sadece arkadaştı, Prens Markovski çok yaşlıydı, bale topluluğundaki erkekler için hiçbir umut yoktu, hiç kuşkusuz Antoine'la evlenmeyi de düşünemezdi. Başka da kimse kalmamıştı. Zaten Evgenya'ya bakması gerekiyordu.

"Sen bir erkek için harika bir eş olursun." Antoine bunu öylesine ciddi bir tavırla söylemişti ki Zoya dayanamayıp güldü.

"Ağabeyim bunu duysaydı sana çılgın olduğunu söylerdi. Ben korkunç bir aşçıyım, dikiş dikmekten nefret ederim. Örgü öremem-Bir evi çekip çevirebileceğimi hiç sanmıyorum, ama zaten bunun ne önemi var ki şimdi..." Antoine ona bakarken o gülümsedi.

"Evlilik, yemek yapmak ya da örgü örmekten öte bir şeydir." "Şey, bunda da iyi olup olmadığımı bilmiyorum tabii!" Zoya kızarıp güldü, ama Antoine'ın yüzü de kızarmıştı. Kolayca şaşıra-biliyordu ve Zoya onu şaşırtmıştı. "Zoya!"

"Özür dilerim." Ama Zoya küçük Sava'yı okşarken, pişman olmuş

gibi değil de eğleniyormuş gibi görünüyordu. Yemek artıkları çok az olduğundan Sava bile zayıflamıştı.

"Belki günün birinde biri çıkıp senden dansı bırakmanı isteyebilir."

Antoine onu yanlış anlamıştı, aslında Zoya'nın bale tutkusunun o kadar da güçlü olmadığını sanıyordu. Bunu yapıyordu çünkü başka seçeneği yoktu. Evgenya ve kendisinin yaşaması için çalışması gerekiyordu ve yapabildiği tek şey de dans etmekti. En azından bir şeyler yapıyordu.

"Büyükannemi yatağına yatırsam iyi olacak, yoksa yarın dizleri onu öldürür." Zoya kalkıp gerindi ve Sava da onun arkasından geldi. Evgenya uyanmış geceliğini giyiyordu. "Güvecini ister misin büyükanne?" Yemek hâlâ mutfakta duruyordu, ama yaşlı kadın yorgun bir gülümsemeyle başını iki yana salladı.

"Hayır hayatım, yemek yiyemeyecek kadar yorgunum. Onu yarına bırakabilirsin, değil mi?" Paris'te insanlar açlıktan ölürken yemeği ziyan etmek büyük bir suç olurdu. "Diğer odada ne yapıyordun?"

"Antoine'la konuşuyordum."

"iyi bir adam o." Bunu Zoya'ya bakarak söylemişti ama genç kız bunu görmemiş gibi davrandı.

"Bana Godot de Mauroy sokağındaki bir doktorun adını verdi.

Yarın provadan önce seni oraya götürmek istiyorum."

"Benim doktora ihtiyacım yok." Zoya'nın saçlarını örüyordu ve bir süre sonra acı çekerek yatağına uzandı. Oda buz gibiydi ve dizlerindeki ağrı da çok kötüydü.

"Öksürüğünü pek beğenmiyorum."

"Benim yaşımda, öksürebilmek bile Tanrı'nın bir lütfudur. En azından hâlâ yaşıyorum."

"Böyle konuşma." Yaşlı kadın Fyodor'un ölümünden beri sık sık böyle şeyler söylemeye başlamıştı. Fyodor'un ölümü ve paralarının tükenmekte olduğu gerçeği Evgenya'yı çok üzüyordu.

Zoya geceliğini giyip ışığı söndürerek yatağa girdi ve birlikte geçirecekleri bu soğuk Aralık gecesinde büyükannesini ısıtmak için ona sarıldı.

19

Zoya'nın, büyükannesini götürdüğü doktor, hastalığın verem değil, sadece soğukalgmlığı ve öksürük olduğunu söyledi, iyi haber için para ödemeye değerdi tabii, ama Zoya ona paralarının hemen hemen son birkaç frankım vermek durumunda kalmıştı. Doktorun düşük muayene ücreti bile onların boş cepleri için çok fazlaydı.

Ama Prens Markovski onları eve götürürken Evgenya'ya hiçbir şey söylemedi. Prens, Zoya'ya birkaç kez anlamlı bir ifadeyle baktıysa da, genç kız bunu görmezden geldi. Evde onu büyük-annesiyle gevezelik ederken bırakıp provaya gitti. O gece eve döndüğünde büyükanne biraz daha iyi gibi görünüyordu, ya da ona öyle gelmişti. Doktor ona bir öksürük ilacı vermişti ve ilaç etkisini göstermişe benziyordu.

Antoine o gelmeden önce mutfağa girmiş yemek hazırlıyordu.

Genç adam o gece eve bir tavuk getirmişti ki her zaman bulamadıkları bir şeydi bu, ayrıca bu akşam tavuk yemekle kalmayacak, yarın da suyuna çorba yapabileceklerdi. Zoya üçü için masayı hazırlarken bir ara Maşka'nın da aynı şeyleri düşünüp düşünmediğini merak etti. Belki bir tavuk şimdi onun için de lüks bir yiyecekti. Birlikte olsalardı buna ikisi de gülerdi tabii. Ama şu anda, birlikte güleceği hiç kimse yoktu yanında.

"Merhaba Antoine." Zoya ona gülümsedi ve doktorun adını verdiği için teşekkür etti.

Evgenya, ateşin yanında oturmakta olduğu sandalyeden, "Parayı boşuna harcamamalıydın," diye serzenişte bulundu. Vladimir onlara yakacak odun getirmişti. O gün birden her şey güzelleşmiş, zenginleşmiş gibiydi.

"Büyükanne saçmalama."

Antoine'ın tabaklarına koyduğu, kendi suyunda pişmiş tavuğu büyük bir iştahla yediler ve sonra Zoya, ateşin yanında onlarla birlikte çay içti. Bir süre sonra büyükanne yatmaya gidince Antoine yine onunla konuşmak için orada kaldı. Son zamanlarda pek konuşur olmuşlardı. Antoine da konuşacak birini bulduğuna çok memnundu. O gece Zoya'ya çocukken yaşadığı Noel'leri anlatırken gözleri parlıyordu genç adamın. Zoya'nın yakınında bulunmaktan çok mutluydu.

"Bizim Noel'imiz sizinkinden sonradır. 6 Ocak'ta kutlanır."

"Krallar Bayramı."

"Tüm Rusya'da gösteriler, geçit törenleri yapılır. Ya da yapılırdı.

Sanırım biz de buradaki Rus kilisesine gideriz." Genç kız bunu dört gözle bekliyordu ama bunun üzücü olacağının da bilincindeydi.

Tüm kaybettiklerinin ruhları mum ışıkları altında toplanacak ve onlar kayıp bir dünyayı anacaklardı. Zoya buna dayanabileceğini pek sanmıyordu ama büyükannesi hiç kuşkusuz gitmekte ısrar edecekti. Bu yıl tabii armağanlar olmayacaktı. Armağan alacak beş

kuruşları bile yoktu.

Fakat Noel geldiğinde Antoine onu şaşırttı, bir sürpriz yaptı.

Zoya'ya, başını ısıtacak bir eşarp, bir çift kalın eldiven ve bir gün konuşma arasında Zoya'nın sözünü ettiği parfümden küçük bir şişe getirmişti. Zoya en çok parfümden hoşlandı ve genç kızın gözleri doldu. Maşka'nın çok sevdiği ve aylar önce ona armağan ettiği

'Lilas' parfümüydü bu. Zoya küçük şişenin kapağını açtı ve tatlı koku tüm sevdiklerinin ve sevgili Maşka'nın hayalini gözlerinin önüne getirdi. Antoine'a bakarken yanaklarından yaşlar süzülüyordu ve birden, hiç düşünmeden, çocukça bir sevecenlikle onun boynuna sarıldı ve öptü. Bir kız kardeş öpücüğüydü bu ama, Antoine'ın tüm vücudu onu yakınında hissedince titredi. Evgenya da yaşlı gözlerle ona bakıyordu. Bir zamanlar Zoya için istediği erkek olmayabilirdi Antoine, ama çok iyi ve çalışkan bir adamdı.

Onun, Zoya'ya iyi bakacağından emindi. Antoine onunla bir gün önce konuşmuş ve Evgenya da ona şükranlarını bildirmişti. Yaşlı kadın her gün biraz daha çöküyor ve öldüğü zaman Zo-ya'yı koruyacak biri olmadığını düşünüp dehşete kapılıyordu.

Büyükannesinin rahat olmasını istiyorsa onunla hemen evlenmeliydi Zoya. Ama parfüm için genç adama teşekkür eden Zoya'nın, onların neler planladığından haberi yoktu kuşkusuz.

Antoine büyük-

anneye de işlemeli bir şal ve bir Rusça şiir kitabı armağan etmişti.

Zoya ona sadece boş bir not defteri ve Rusya hakkında bir kitap alabildiklerine üzülüyor, bundan utanıyordu.

Zoya kitabı Quai d'Orsay'deki bir kitapçının çirkin, küçük tezgâhında bulmuştu, ama kitap Fransızcaydı ve Antoine'ın bundan hoşlanacağını sanıyordu. Ama kendisinin parfümden hoşlandığı kadar hoşlanamazdı tabii.

Büyükanne armağanlarını alıp sessizce odasına girerek kapıyı yavaşça kaparken, içinden genç adama başarılar diliyor ve Zoya'nın da onu kabul etmesi için dualar ediyordu.

Sava kuyruğunu sallar ve Zoya da ona bakıp uzun metal bir çubukla ateşi karıştırırken, "Bütün paranı bunlara harcamış

olmalısın," diye onu âdeta azarlar gibi konuştu. "Bu yaptığın çılgınlık, ama çok kibarca bir davranış Antoine. Çok teşekkür ederim. Bu parfümü özel günlerde kullanacağım tabii." iki hafta sonraki Rus Noeli'nde parfümden sürmeye karar vermişti. Onu daha önce kullanıp boşuna azaltmak istemiyordu.

Antoine onun karşısındaki sandalyeye oturdu ve cesaretini toplamak istercesine içini çekti. Zoya'dan on üç yaş daha büyüktü ama hayatında hiç bu kadar korkmamıştı. Verdun bile Zoya'nın karşısına geçmekten daha az korkunç olmuştu.

"Seninle özel bir konuda konuşmak istiyordum Zoya. Özel günlerden söz edince bunu hatırladım." Zoya onu kuşkulu bir ifadeyle gözlerken genç adam avuçlarının terlediğini hissediyordu.

"Ne demek oluyor şimdi bu?"

"Şu demek oluyor ki..." Antoine kalp atışlarının hızlandığını duyabiliyordu. "Şu demek oluyor ki seni seviyorum..." Zoya onu duymuyor gibiydi ve şaşkın bir ifadeyle ona bakıyordu.

"Ne dedin sen?"

"Seni seviyorum. Buraya geldiğim ilk günden beri seviyorum seni.

Hatta bir ara senin bunu anladığını sanmıştım, ya da tahmin ettiğini."

"Neden tahmin edecektim ki böyle bir şeyi?" Zoya hem şaşkın ve hem de kızmış görünüyordu. Antoine her şeyi berbat etmişti. Böyle bir aptallık yaptıktan sonra onunla nasıl arkadaşlık yapabilirdi?

"Beni tanımıyorsun bile."

"iki aydır aynı evde yaşıyoruz. Yeterince uzun bir zaman bu. Zaten fazla bir değişiklik olmayacaktır, sadece sen benim odamda yatarsın, hepsi bu işte."

"Ne kadar güzel!" Zoya kalktı ve odanın içinde dolaşmaya başladı.

"Sadece küçük bir oda değişikliği ve yaşamımızı aynı şekilde sürdürürüz. Bunu nasıl teklif edebiliyorsun? Hepimiz açlıktan ölüyoruz, cebimizde beş para yok ve sen evlenmek istiyorsun.

Neden? Neden? Ben seni sevmiyorum, seni tanımıyorum bile, sen de beni tanımıyorsun... Antoine biz birbirimiz için iki yabancıyız!"

"Biz yabancı değiliz, arkadaşız. En iyi evliliklerin çoğu da böyle başlar."

"Ben buna inanmıyorum. Ben, evleneceğim adama âşık olmak isterim... onu deli gibi, büyük bir tutkuyla, tam anlamıyla sevmeliyim. Evliliğimin çok güzel ve romantik olmasını isterim."

Zoya bağırıp dururken Antoine üzgün bir ifadeyle ona bakıyordu, ama genç kız ona sevdiği parfümü getiren adamdan ziyade, onları burada karşılaştıran kaderlerine bağırıyordu.

"Büyükannen çok mutlu olabileceğimizi düşünüyor." Ama bu, genç adamın söyleyebileceği en berbat şeydi ve Zoya, yine odanın içinde korkunç bir öfkeyle dolanmaya başladı.

"O zaman büyükannemle evlen! Ben evlenmek istemiyorum!

Henüz istemiyorum bunu! Etrafımızda her şey hasta, soğuk ve ölmek üzere. Herkes açlıktan ölüyor, herkes fakir ve sefil. Yeni bir yaşama başlamak için ne güzel bir ortam değil mi?"

"Aslında söylediğin şey, beni sevmediğin." Antoine, bunu bile kabul etmeye hazır bir tavırla sessizce oturdu. Onun bu her şeyi kabul eder gibi davranışı ve sessizliği Zoya'yı birden yumuşatmıştı.

Onun karşısına oturdu ve ellerini, kendi sıcacık avuçlarına aldı.

"Hayır, sevmiyorum. Ama senden hoşlanıyorum. Seninle arkadaşız sanıyordum. Bu arkadaşlığın arkasında başka şeyler olduğunu hiç düşünmemiştim. En azından hiç ciddiye almadım. Böyle bir şeyi bana hiç söyleme..." Zoya'nın gözleri birden doldu.

"Sana bunu söylemeye korkuyordum. Bunu düşünür müsün Zoya?"

Ama Zoya üzgün bir ifadeyle başını iki yana salladı. "Antoine, bunu yapamam. Bu ikimiz için de iyi olmaz, haksızlık olur. İki-ZOYA

miz de bundan daha fazlasını hak ediyoruz." Genç kız etrafına bakındı, sonra gözlerini onunkilere dikti. "Birbirimizi sevseydik yaşam koşulları bile önemli olmayabilirdi. Ama öyle değil. Seni sevmiyorum."

"Bunu deneyebilirsin." Yaralarına ve eksikliklerine rağmen öyle genç görünüyordu ki.

"Hayır, bunu yapamam. Özür dilerim..." Zoya, parfümü, eşarbı ve eldivenleri masanın üstünde bırakıp çıktı ve kendi odasına girip kapıyı yavaşça kapadı. Antoine çevresine bakındı, sonra ışığı söndürdü ve kendi odasına çekildi. Zoya belki fikrini değiştirirdi.

Belki büyükannesi onu ikna edebilirdi. Yaşlı kadın bunun mantıklı bir plan olduğunu düşünmüştü. Ama Antoine da bunun bir sevgi değil, umutsuzluk sonucu olduğunu biliyordu.

"Zoya?" Zoya yüzünü bahçeye dönmüş soyunurken büyükannesi onu yataktan seyrediyordu. Evgenya onun yüzünü göremi-yordu ama içgüdüsel olarak, ağladığından kuşkulanmıştı. Zoya geceliğini giyip ona döndüğünde yeşil gözleri çakmak çakmaktı. "Bunu neden yaptın büyükanne? Onu neden bunu yapması için cesaretlendirdin? Bu, ikimiz için de zalimce bir şeydi." Antoine'ın gözlerindeki üzgün ifadeyi düşünüp kahroluyordu. Ama yine de, acıdığı için evlenemezdi onunla. Kendisini de düşünmeliydi. Onu sevmediğinden de emindi.

"Zalimce değil, mantıklı bir şey bu. Biriyle evlenmelisin ve o sana bakabilir. O bir öğretmen, saygın bir adam ve seni de seviyor."

"Ben onu sevmiyorum."

"Sen bir çocuksun. Ne istediğini bilmiyorsun." Yaşlı kadın Zoya'nın, hâlâ, kendisinden iki kat yaşlı ve Kasım ayından beri haber alamadıkları Clayton'ı düşündüğünden kuşkulanıyordu.

"Evleneceğim erkeği sevmek isterim büyükanne. Çok şey mi istiyorum?" Sava'yı kucaklayıp odadaki tek sandalyeye çökerken gözyaşları yanaklarından aşağıya süzülüyordu.

"Normalde hayır, çok şey istemiyorsun. Ama bu koşullarda istiyorsun. Mantıklı düşünmek zorundasın. Ben yaşlı ve hasta bir kadınım. Ben ölürsem ne yapacaksın? Burada yalnız başına yaşayıp dansına devam mı edeceksin yani. Yaşlanacak, sert ve acı bir 156

DANIELLE STEEL

insan olacaksın. Bırak bu saçmalığı. Onu kabul et ve onu sevmeye çalış."

"Büyükanne! Bunu nasıl söyleyebiliyorsun?" "Çünkü çok yaşadım.

Ne zaman mücadele edileceğini, ne zaman teslimiyet gösterileceğini ve ne zaman kalbimle uyuşmaya gideceğimi bilecek kadar uzun yaşadım. Senin St Petersburg'da, Fontanka gibi bir evde yakışıklı bir prensle evlendiğini görmek istemez miydim sanıyorsun? Ama artık etrafta prens de kalmadı, onlar artık taksi şoförlüğü yapıyor. Fontanka gitti, Rusya gitti. îşte hepsi bu Zoya, belki de sonsuza kadar. Bazı ayarlamalar yapmalısın. Seni yalnız bırakmayacağım. Sana bakılacağından emin olmak istiyorum."

"Onu sevmemem umrunda değil mi yani?"

Evgenya üzgün bir ifadeyle başını iki yana salladı. "Bunun önemi yok Zoya. Şu anda yok. Evlen

onunla. Bundan pişmanlık duyacağını sanmıyorum." Zoya, ama o çirkin bir adam diye bağırmak istiyordu... sakat, topal bir adam o... ama içinden, onu sevmiş olsaydı bunların hiçbirinin önemli olmayacağını söylüyordu kendine. Antoine'la yaşam hep kederli olacak, istediğini asla bulamayacaktı. Ondan çocuk sahibi olmayı düşündüğünde bağırarak ağlamak istiyordu. Onun çocuklarını istemiyordu, onu istemiyordu. Bunu yapamazdı işte.

"Yapamam bunu." Boğulacak gibi hissediyordu kendini.

"Yapabilirsin. Ve yapmalısın. Benim için Zoya... Bunu, ben ölmeden önce, benim için yap. Bırak da senin, koruyacak bir erkekle güvende olduğunu bileyim."

"Neden koruyacak beni? Açlıktan ölmekten mi? Burada hepimiz birlikte ölüyoruz açlıktan. Bunların hiçbirini değiştiremez o. Zaten aldırmıyorum. Sevmediğim bir erkekle evlenmektense burada yalnız kalıp açlıktan ölmeyi yeğlerim."

"Hemen karar verme yavrum. Bunu iyi düşün. Bu fikre biraz zaman tanı. Lütfen... benim için..." Yaşlı kadın ona gözleriyle yalvarıyordu ve Zoya'nın gözleri de yaşla dolmuştu, kalbi paramparçaydı. Ama ertesi sabah gözleri kupkuruydu. Zoya, sabahleyin ilk iş olarak Antoine'la konuştu.

"Kafanda hiç kuşku kalmasın Antoine, bunu bilmeni istiyo-ZOYA 157

rum. seninle evlenmeyeceğim. Tüm bu olanları da unutmak istiyorum."

"Bunu yapamam. Seni ne kadar istediğimi bilerek burada bu şekilde, seninle aynı çatı altında yaşayamam."

"Daha önce yaşadın ama." Zoya, kiracılarını kaybedeceklerini düşününce birden endişeye kapıldı.

"O zaman durum farklıydı. O zaman benim duygularımı bil-miyordun, şimdi biliyorsun."

"Bunları hiç söylememişsin gibi davranırım." Zoya korkmuş gibi görünüyor, çocukça davranıyordu. Antoine üzgün bir ifadeyle gülümsedi.

"Bu işe yaramaz. Emin misin Zoya? Bir süre düşünmez misin bunu?"

"Hayır. Seni boşuna umutlandırmak istemem. Seninle evlene-mem.

Evlenmeyeceğim. Asla."

"Başka bir erkek mi var?" Zoya'nın Amerikalı bir arkadaşı olduğunu biliyordu ama onunla ilişkilerinin ciddi olabileceğini hiç düşünmemişti.

"Hayır, öyle bir şey yok. Sadece bir hayalim var. Hayallerimi de bırakırsam elimde hiçbir şey kalmaz. Şimdi sadece hayallerim var."

"Belki savaştan sonra her şey düzelir. Belki kendi evimize bile çıkabiliriz." Antoine'm hayalleri küçük ve basitti, ama Zo-ya'nınkiler çok daha büyüktü. Zoya yine başını iki yana salladı ve Antoine

bu kez ona inandı.

"Antoine yapamam. Bana inanmalısın."

"O halde buradan gitmek zorunda kalacağım."

"Gitme... lütfen... Yemin ederim ayağının altında dolaşmam.

Gidersen büyükannem çok üzülecektir."

"Ya sen Zoya?" Genç kız ses çıkarmadan ona baktı. "Beni özler misin?"

Zoya üzgün bir ses tonuyla, "Seni bir arkadaş olarak düşünüyordum Antoine," dedi.

"Öyleyim. Daima da öyle olacağım. Ama burada kalamam." Onun da hâlâ bir gururu vardı, ama o gün öğleden sonra Antoine eşyalarını toplarken Zoya paniğe kapıldı. Antoine'a, kalması için 158

DANIELLE STEEL

âdeta yalvardı, evlilik konusu dışında her konuda ona yardımcı olacağını söyledi. Antoine'ın kira ve yemek masraflarına katkısı olmadığı takdirde durumları daha da zorlaşacaktı. Antoine,

"Elimden başka bir şey gelmez," diyor ve başka bir şey söylemiyordu. Evgenya da onunla konuşup, Zoya'yı ikna edebileceğini söylemişti ama genç adam bunun mümkün olmadığını biliyordu. Zoya'nın gözlerini görmüş, söylediklerini duymuştu. Ve genç kız haklıydı. Sevmediği bir erkekle evlenemezdi o. Öyle bir kadın değildi Zoya. "Gitmem daha iyi olacak. Yarın kendime başka bir yer bakacağım."

"Aptal bir kız bu." Yaşlı kadın o gece Zoya'ya da aynı şeyi söyledi.

Evlilik konusundaki tek şansını elden kaçırıyordu Zoya.

"Hiç evlenemesem bile umurumda değil." Zoya ona yine yaşlı gözlerle cevap verdi. Zoya ertesi sabah kalktığında, Antoine eşyalarını alıp gitmiş ve ona bir mektup bırakmıştı. Masanın üstünde üç tane yeni kâğıt para, ona mutlu bir yaşam dileyen bir mektup ve mektubun üzerinde de Zoya'ya Noel armağanı olarak verdiği parfüm şişesi duruyordu.

Evgenya onları görünce hıçkırdı ve Zoya sessizce banknotları alıp cebine koydu.

20

Ondan sonraki iki hafta boyunca Palais Royal yakınlarındaki küçük dairede yaşam çok sıkıcı geçti. Bale gösterileri üç hafta için tatil edilmiş ve Vladimir'le, kiracı aradıkları haberini yaymalarına karşın henüz kimse gelmemişti. Zoya'nın yaptığına çok üzülmüş

olan Evgenya sanki bir gecede daha da yaşlanmıştı ve öksürüğü biraz daha azalmış olmasına karşın daha da çökmüş gibi görünüyordu. Zoya'ya neredeyse her gün Antoine konusunda sitemde bulunuyordu ve bir süre sonra parasal durumları öylesine berbat-laştı ki, Evgenya bir gün sallanarak

merdivenden indi ve Vladimir'le birlikte Cambon sokağındaki kuyumcuya gitti.

Alacağı para kuyumcuya gitmeye bile değmezdi ama başka seçeneği olmadığının bilincindeydi. Kuyumcuda paketi açtı ve Kons-tantin'in altın sigara tabakasıyla Nikolay'ın üç adet gümüş

hatıra kutusunu çıkardı. Kutuların üstünde Nikolay'ın alayının amblemi vardı ve hepsi de eğlenceli sloganlar ve arkadaşlarının adlarıyla süslenmişti, birinin üstünde minik bir kurbağa, diğerinde ise beyaz mineli minik filler görülüyordu. Bunların hepsi de onun çok sevdiği ya da onun için anlamı olan şeyleri temsil ediyordu ve hepsi de kız arkadaşlarının armağanıydı. Yaşlı kadın uzun zaman önce kendine ve Zoya'ya, bunları satmayacağına dair söz vermişti.

Kuyumcu bunların Faberge yapımı olduğunu ilk bakışta anladı tabii, ama daha önce de buna benzer bir düzineden fazla süs eşyası görmüştü.

Kuyumcu, "Bundan fazlasını veremem," derken, Evgenya'nın gözleri, adamın yazdığı rakamı görünce doldu, ama aç kalamazlardı tabii. Bunları satmayı zaten hiç istemiyordu. "Özür dilerim madam." Evgenya vakur bir sessizlikle başını öne eğdi, hiçbir şey söylemedi ve adamın verdiği az miktardaki parayı aldı.

Eğer harcamalarına dikkat ederlerse bu para onları bir hafta kadar idare ederdi.

Yaşlı kadın dışarıya çıktığında yüzünün solgun olduğunu gören Prens Vladimir durumu anladı ama yine her zamanki gibi hiçbir şey sormadı. Evgenya'yı eve götürürken bir ara durup bir ekmek ve zayıf bir piliç aldı. Eve döndüklerinde Zoya onları bekliyordu, sakin ve çok güzel görünüyordu.

Büyükannesini sandalyeye oturturken, "Nereye gittiniz?" diye sordu, Vladimir o sırada odun getirmek için aşağıya inmişti.

"Vladimir beni biraz dolaştırdı işte." Ama Zoya kuşkulu gözlerle ona baktı. "Hepsi bu mu yani?" Evgenya ona evet diyecekti ama gözleri birden yaşlarla doldu ve ağlamaya başladı, kendisini çok yorgun ve yaşlı hissediyordu, sanki hayat artık ona ihanet etmeye başlamıştı. Ölmek için henüz kendisini bırakamazdı. Hâlâ Zoya'yı düşünmesi gerekiyordu.

"Büyükanne ne yaptın?" Zoya birden korktu, ama yaşlı kadın dantelli mendilini çıkarıp burnunu sildi.

"Hiçbir şey hayatım. Vladimir nezaket gösterip bu »akşam bizi St Aleksandr Nevski'ye götürmeyi teklif etti." Onların Noel gecesiydi ve Zoya, Paris'teki her Rus'un orada olacağını biliyor, ama büyükannesinin gece ayini için kiliseye gitmesinin akıllıca bir iş

olup olmadığını düşünüyordu. Evde kalmaları belki daha iyi olurdu. Zoya kiliseye gidecek durumda değildi zaten, ama büyükannesi güçlü görünüyordu ve sırtını dikleştirirken, odun getiren Vladimir'e gülümsedi.

"Bunu gerçekten yapmak istiyor musun büyükanne?" "Gayet tabii."

Yine neyi vardı bu kızın? "Hayatımda hiçbir zaman geceyarısı Noel ayinini kaçırmadım ben." Ama bu yılın ikisi için de güç geçeceğini biliyorlardı. Kaybettikleri insanları düşününce, ayin onlara sadece bir yıl öncesini, sevdikleriyle birlikte kutladıkları Noel'i hatırlatacaktı. Zoya zaten o gün hep, Noel'i Tobolsk'ta geçiren Maska ve diğerlerini düşünmüştü.

Vladimir giderken, "Saat yedide gelirim," dedi. Zoya en güzel giysisini giymeyi düşünüyordu, büyükanne ise Zoya'nın kendisine aldığı siyah giysiye takmak üzere, elinde kalan tek güzel dantelli yakayı yıkayıp ütülemişti.

Antoine'ın boş odası onlara sitem eder gibi bakarken, sessiz evde kimsesiz bir Noel havası esiyordu. Evgenya birkaç gün önce ZOYA

2oya'ya, o odaya geçebileceğini söylemiş ama Zoya bunu pek istememişti. Fyodor ve Antoine'dan sonra o odayı istemiyor ve yeni bir kiracı gelinceye kadar yine büyükannesiyle birlikte uyumayı yeğliyordu.

Küçük pilici o gece büyükannesi için pişirip ufak fırında güzelce kızarttı. Bu küçük piliçle çorba yapmamaları biraz da lükse kaçmak gibi olmuştu ama, aldıkları tek armağan buydu ve her ikisi de, eski güzel dönemlerde yaşadıkları günleri düşünmemek için büyük gayret gösterdi. Noel Gecesi'nde hep evde kalır, geceyarısı tüm aile birlikte kiliseye gidip Noel ayinine katılır ve ertesi günü de Noel'i Nikolay ve diğerleriyle beraber kutlamak üzere Tsarsko-ye Selo'ya giderlerdi. Şimdi ise kendi düşüncelerinden kaçınmak için piliçten, savaştan, Vladimir'den ve havadan sudan söz ediyorlardı. Kapının hafifçe vurulduğunu duyan Zoya, piliçten pay almak için bekleyen Sava'yı bir kenara itip, gelenin kim olduğunu görmek için kapıya gitti.

"Evet?" diye seslenirken, gelenin, Vladimir ya da onun arkadaşları tarafından gönderilmiş yeni bir kiracı olmasını diliyor, dualarının kabul edilip edilmediğini merak ediyordu. Ama gelen her kimse, garip bir zamanda gelmişti ve o anda tanıdığı sesi duyan Zoya birden şaşkına döndü... olamazdı bu... ama oydu. Zoya kapıyı açtı ve şaşkın gözlerle ona bakıp kaldı, üniforması, apuletleri, üzerindeki amblemiyle parlayan şapkası ve ciddi yüzüyle orada duruyordu işte, ve mavi gözlerinde sıcak bir ifade vardı.

"Mutlu bir Noel dilerim Zoya." Karşısında duran Clayton'dı. Zoya onu dört aydır görmemişti. Clayton bu günün onlar için ne kadar önemli olduğunu biliyordu ve Noel'i onlarla paylaşabilmek için Chaumont'u zamanında terk etmeye gayret etmiş, elinden gelen her şeyi yapmıştı. Dört gün izinliydi ve bu iznini Zoya ile geçirmek istiyordu. "Girebilir miyim?" Zoya âdeta aptallaşmıştı, şaşkın şaşkın ona bakıyor, ağzını açıp da bir şey söyleyemiyordu.

"Ben... Tanrım... bu gerçekten sen misin?"

"Sanırım." Clayton gülümsedi ve hafifçe eğilip onu nazikçe yanağından öptü. Geçen yaz flörtleri de zaten bundan ileriye gitmemişti ama Clayton şimdi onu kollarına almak için can atıyordu. Genç kız

şimdi karşısında o kıvrak ve zarif vücuduyla dururken,

n

zıı

Clayton onun bu kadar güzel olduğunu hemen hemen unutmuş

gibiydi.

Zoya onun arkasından içeriye girerken, geniş omuzlarına ve dimdik sırtına mutlu gözlerle bakıyor, kalbi neşeyle çarpıyordu, Clayton büyükanneyi selamlarken Zoya onun elindeki paketi gördü ve yüzbaşı birkaç dakika sonra paketi açıp onlara getirdiği armağanları çıkardı. Noel armağanı olarak, karargâhtan aldığı taze bisküviler, bir kutu çikolata, yeşil salata, biraz elma ve General Pershing'in özel şarap mahzeninden aldığı bir şişe şarap getirmişti.

Bunlar aylardır görmedikleri, tatmadıkları zenginliklerdi. Zoya ona koca koca açılmış gözlerindeki mutlu bir ifadeyle, yüzündeki hayranlık ifadesiyle bakıyordu.

Clayton, "İyi Noeller Kontes," dedi. "İkinizi de özledim." Ama Zoya'nın onu özlediği kadar özlemiş olamazdı tabii. Genç kız şimdi onun karşısında dururken, bu özlem duygusunu daha da güçlü olarak hissediyordu.

"Teşekkür ederim Yüzbaşı. Savaş ne durumda?" Evgenya hafif bir sesle bunu sorarken torununa baktı ve gördüğü şey kalbini ısıttı, aniden neşelenmişti. Kendisi bilsin ya da bilmesin, Zoya'nın istediği erkek buydu. Açıkça görülüyordu bu.

Clayton yakışıklı ve gururluydu, küçük odalarında uzun boyuyla, mert bir erkek gibi, çevresindekilere âdeta tepeden bakarak duruyordu. "Ne yazık ki savaş henüz sona ermedi, ama onu bitirmeye çalışıyoruz tabii. Sanırım birkaç ay içinde kontrolü elimize alabileceğiz."

Zoya özlem dolu gözlerle çikolataya bakarken, masanın üzerinde kalmış olan yemek parçalarına kimse önem vermiyordu. Genç kız gülerek büyükanneye küçük bir parça çikolata uzattı ve sonra aç bir çocuk gibi kendisi de iki parçayı yuttu, Clayton durmuş

gülüyordu. Zoya'yı gördüğü için çok mutluydu.

Zoya'nın elini tutarken, "Çikolatayı bu kadar sevdiğini hep hatırlayacağım," diyerek onunla dalga geçti.

"Mmm?... harika... çok teşekkür ederim..." Evgenya ona bakarken güldü, torunu yine genç ve mutlu görünüyordu, o sırada yüzbaşı, Zoya'nın başı üstünden yaşlı kadına baktı, göz göze geldiler.

Evgenya geçen dört ay içinde iyice yaşlanmıştı, ikisi de zayıf-ZOYA

163

lamıştı. yorgun, zayıf ve biraz daha yıpranmış görünüyorlardı, ama Zoya onun gözlerinde hâlâ çok güzeldi. Kollarına alıp ona sarılmayı öylesine istiyordu ki.

Evgenya, yaşına, çektiği acılara ve Zoya için sürekli yaptığı fedakârlıklara rağmen hâlâ zarif ve gururlu görünüyordu. "Lütfen otur Yüzbaşı," dedi.

"Teşekkür ederim. Siz hanımlar bu gece kiliseye gidiyor musunuz?"

Clayton onların ayine gitmek isteyeceklerini biliyordu. Zoya ona mum ışığındaki Noel ayininden söz etmişti ve kendisi de onlarla beraber gitmek istiyordu. O gece onlarla beraber olmak için elinden geleni yapmıştı, o sırada Zoya. da soran gözlerle büyükannesine bakıp belirgin bir şekilde başını salladı.

Evgenya, "Bizimle biraz oturmak ister misiniz Yüzbaşı?" diye sordu.

"Tabii, çok isterim bunu." Clayton şarap şişesini açarken Zoya, geçen yaz onun getirdiği kadehleri çıkardı ve yüzbaşının onları dolduruşunu izledi. Orada onu üniformasıyla dururken görmek rüya gibi bir şeydi. O anda birden, Antoine'a söylediklerini hatırladı. Sevmediği bir erkekle evlenemezdi. Ve bu adamı sevdiğini biliyordu. Ne kadar yaşlı olursa olsun, nerede olursa olsun ya da onlara ne olursa olsun onunla evlenebilirdi... ama bunlar çılgınca düşüncelerdi, iki aydır ondan haber bile alamamıştı.

Clayton'ın kendisi hakkında ne düşündüğünü, ondan hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyordu. Tüm bildiği, Clayton'ın nazik, cömert biri olduğu ve Noel gecesi tekrar yaşamına girmiş olmasıydı.

Bundan başka hiçbir şey bilmiyordu Zoya. Ama onları gözetleyen Evgenya, torunundan ve hatta orada duran Clayton'ın kendisinden bile fazlasını biliyordu.

Vladimir saat yediyi birkaç dakika geçe geldi. Onları kiliseye götüreceğine söz vermişti ve Clayton'ı görünce birden irkildi.

Kontes iki erkeği tanıştırdı ve Vladimir dikkatle Clayton'ın yüzüne baktı, onun kim olduğunu ve orada ne aradığını merak ediyordu, ama Zoya'nın gözlerindeki parıltı her şeyi anlatıyordu. Genç kız sanki sadece bu anı yaşamak için sürdürmüştü geçmiş aylarda yaşamını.

Evgenya Prense şarap ikram ederken, Clayton Zoya'nın arkasından mutfağa gitti ve koluna hafifçe dokunup onu kendisine 164

DANIELLE STEEL

çekti. Dudakları hafifçe Zoya'nın saçlarına değerken Clayton gözlerini kapadı ve onu göğsüne biraz daha bastırdı.

"Seni öylesine özledim ki küçüğüm... sana yazmak istedim ama yapamadım bunu. Şimdi her şey çok

gizli bir sır olarak düşünülüyor. Beni buraya bırakmaları bile mucize sayılır."

Amerikan birlikleriyle ilgili tüm planlardan Pershing'le birlikte o da sorumluydu, tüm askeri sırları biliyordu. Bir süre sonra kollarını açıp Zoya'yı bıraktı, geriye çekildi ve başını eğip o sıcak, mavi gözleriyle bakarak sordu. "Beni özledin mi hiç?"

Zoya konuşamıyordu, cevap yerine, gözlerine dolan yaşlarla ona baktı. Onlar için her şey güç olmuştu, fakirlik, yetersiz beslenme, soğuk kış ve savaş vardı. Yaşam bir karabasan gibiydi, ama şimdi Clayton, kekleri, şarabı ve kendisine sarılan güçlü kollarıyla aniden çıkıp gelmişti işte. Zoya, fısıltı gibi kısık bir sesle, "Seni çok özledim," dedi ve gözlerini başka yana çevirdi. Ona bakmaya bile korkuyordu, Clayton onun gözlerinden çok daha fazlasını fark edebilirdi. Zoya onun yanında kendini çok güvende hissediyordu, sanki tüm yaşamı boyunca onu beklemiş gibiydi. O sırada mutfak kapısında hafif bir öksürük duyuldu ve ikisi de döndü. Prens Vladimir kıskançlıkla ve sessizce onlara bakıyordu.

Prens, Zoya'ya Rusça olarak "Biraz sonra kiliseye gitmemiz gerekiyor Zoya Konstantinovna," dedi ve bir an için Clayton'la göz göze geldiler. "Bizimle gelecek misiniz efendim? Hanımlar geceyarısı ayinine gidecekler."

Clayton, "Bunu çok isterim," dedi ve başını eğip Zoya'ya baktı.

"Büyükannen itiraz eder mi acaba?"

"Tabii ki hayır." Zoya her ikisi ve özellikle de kendisi için konuşuyordu ve o anda birden, Clayton'ın nerede kaldığını merak etti. Ona Antoine'ın odasını teklif etmeyi düşündü ama büyükannesinin bunu uygun bulmayacağı geldi aklına, ki bu da doğruydu. Zaten artık bunun önemi de kalmamıştı. Yiyecek bir şeyi, parası, ısınacak ateşi ve yaşadığı dünyası olmayan bir insan için başkasını davet etmenin ne anlamı vardı? Neyin uygun olduğunu neyin olmadığını kim umursuyordu ki? Clayton hafifçe elini tutup onu mutfaktan çıkartırken, Zoya artık her şeyin çok aptalca olduğunu düşündü. Sava onların arkasından yürüyüp başını kaldırarak on-ZOYA

lara bakıyor, kendisine bir parça yiyecek verilmesini bekliyordu.

Genç kız hafifçe uzanıp Clayton'ın getirdiği keklerden birini aldı ve köpeğine verdi.

Büyükanne mantosuyla şapkasını almak için odaya girince Zoya da kapı yanındaki askıdan kendi eski mantosunu aldı. Bu arada iki erkek de kibar bir tavırla savaştan, havalardan ve barış

umutlarından söz ediyordu. Vladimir, Clayton'a eleştirmek isteyen gözlerle bakıyordu ama istemesine rağmen ondan nefret edemedi.

Amerikalı, Zoya için çok yaşlıydı kuşkusuz ve Evgenya ikisi arasında bir ilişkiye izin verirse aptallık etmiş olurdu. Bu adam savaş bittiğinde New York'a dönecek ve Paris'te oynaştığı güzel kızı unutuverecekti. Ama, Zoya'yı istediği için onu suçlayamıyordu tabii. Bir aydan fazla bir zamandır kendi kızının arkadaşlarından biriyle flört etmesine rağmen Zoya'yı hâlâ istiyordu. Prensin kız

arkadaşı, geçen ilkbaharda kendileri gibi Paris'e gelmiş, cana yakın bir Rus kızıydı, iyi bir aileden geliyordu ve dikiş dikerek yaşamını sürdürmeye çalışıyordu. O ve kızı, Vladimir'le kilisede buluşacaklardı.

Clayton yaşlı kontesi aşağıya indirirken Zoya onlara bakarak arkalarından indi ve Vladimir onların önüne geçip taksiye doğru yürüdü. Sessiz sokaklarda ağır ağır ilerlerken Clayton dışarıyı seyrediyor ve sık sık da Zoya'ya bakıyordu. Genç kızın iyi yemeklere ve biraz da eğlenmeye ihtiyacı var gibiydi. Zoya'ya yeni bir manto da gerekiyordu. St Aleksandr Nevski'nin önünde rüzgâr uğuldarken Clayton eski mantonun iyice yıpranmış olduğunu fark etti.

Eski, güzel bir kiliseydi burası ve girdiklerinde içerisini dolu buldular, büyük bir kalabalık vardı. Daha içeriye girmeden önce ön merdivenlerde org müziğini duymuşlardı ve içerde insanlar fısıltıyla konuşuyordu, içerisi sıcaktı, tatlı bir tütsü kokusu her yana yayılmıştı. Etrafında tanıdık yüzler gören ve Rusça konuşulduğunu duyan Zoya'nın gözleri birden doluverdi. Vatana dönmek gibi bir şeydi bu, ellerine birer uzun mum aldıklarında yüzleri aydınlandı, canlandı. Vladimir, Evgenya ve Clayton'a birer mum verirken Zoya da mumunu küçük bir çocuktan aldı. Küçük oğlan ona bakıp utangaç bir ifadeyle gülümsedi ve mutlu Noeller diledi. Zoya o anda sadece diğer Noelleri, diğer günleri düşünebiliyordu...

Maska, Olga, Tatyana ve Anastasya... Alix Yenge ve Niki Amca.. ve minik Aleksey... her yıl buna benzer Paskalya ayinlerine birlikte giderlerdi... genç kız anıları kafasından atmaya çalışırken Clayton onun elini yavaşça, sanki kafasının içindekileri görüp hissedi-yormuşçasına tuttu, ilk ilahiyi söylerken koluyla Zoya'nın belini sardı, Rusların güçlü sesleriyle söyledikleri ilahiler Clayton'ı iyice etkilemişti. Her zaman hatırlayacakları ülkelerinde bir zamanlar paylaştıkları hayatlarını hatırlarken, erkeklerin yanaklarından yaşlar süzülüyor, bazı kadınlar hüngür hüngür ağlıyordu. Zoya buna güçlükle dayanabiliyordu, kokular, sesler ve duygular öylesine tanıdıktı ki, insana acı veriyordu. Genç kız gözlerini kapıyor, Niko-lay, babası ve annesinin orada durduğunu görür gibi oluyordu. Clayton'a sokulmuş dururken hâlâ Rusya'da olduklarını tahayyül ediyor, sanki birden çocuklaştığını hissediyordu.

Ayinden sonra, tanıdıkları birçok insan onların yanma geldi.

Erkekler eğilip selamlayarak Evgenya'nın elini öpüyor, erkek ve kadın eski hizmetkârlar gelip yaşlı kadının önünde diz çöküyor, insanlar açıkça ağlayıp birbirine sarılırken Clayton da onlara bakıyordu. Zoya onu, tanıdığı birçok kişiyle tanıştırdı. Kendisine tanıdık gelen pek çok yüz vardı ama hepsini hatırlamıyordu. Ama bu insanlar Zoya ve Evgenya'yı tanıyor gibiydi. Grandük Cyril ve Romanovların birkaç başka akrabası da oradaydı, hepsinin üzerinde eski giysiler ve ayakkabılar vardı. Üzüntüleri, sorunları yüzlerinden açıkça okunabiliyordu. Orada bulunmak hem acı verici ve hem de insanın yüreğini ısıtan bir şey gibiydi, sanki hepsi de sonsuza kadar yaşamak istedikleri geçmiş yaşamlarına kısa da olsa geri dönmüş gibi hissediyordu.

Vladimir'in yanında duran Evgenya yorgun görünüyordu. Uzun boyuyla gururlu bir ifadeyle duruyor,

kendisini selamlamaya gelen herkesi selamlıyordu, bir süre sonra Grandük Cyril'in onun yanına gelip bir çocuk gibi hıçkırması herkesi yeniden duygulandırdı, ikisi de konuşamıyordu ve Evgenya ona sessizce dokunup dua etti.

Zoya o zaman yavaşça büyükannenin elini tuttu ve Vladimir'e baktıktan sonra yaşlı kadını dışarıya çıkarıp Prensin taksisine doğru götürdü. Hepsi için güç bir gece olmuştu ama sadece orada olmanın bile anlamı büyüktü onlar için. Yaşlı kadın, ZOYA

içini çekerek arabanın koltuğuna yorgun bir tavırla yaslandığı sırada gözleri çok şeyler söylüyordu

Clayton çok etkilenmişti, duygularını ifade etmesi zordu ve hafif bir sesle, "Çok güzel bir ayindi," dedi. insan onların sevgisini, gururunu, sadakatini ve üzüntülerini kolayca hissedebiliyordu.

Sanki hep birlikte, sessizce, Çar'ları, eşi ve çocukları için dua eder gibiydiler. Clayton, Zoya'nın tekrar Marie'den haber alıp almadığını merak ediyordu ama bunu ona Evgenya'nın yanında sormak istemedi. Onlara yine acı vermek istemezdi. "Sizinle gelmeme izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim."

Eve geldiklerinde Clayton onları yukarıya kadar çıkarıp refakat etti ve Vladimir de şişede kalan şarabı kadehlere koydu. Clayton, Evgenya'nın kederli gözlerini ve yorgun yüzünü görünce konyak getirmediğine pişman olmuştu. Zoya sessizce bir bisküvi yerken, Clayton tekrar ateşi karıştırdı ve dalgın bir tavırla Sava'yı okşadı.

"Artık yatmalısın büyükanne."

"Biraz sonra yatacağım." Yaşlı kadın biraz daha orada oturup eskileri hatırlamak istemişti ve bir süre sonra şefkatle hepsinin yüzlerine baktı. "Mutlu Noeller çocuklar. Tanrı hepimizi korusun."

Sonra bir yudum şarap aldı ve yavaşça ayağa kalktı. "Artık sizi bırakıyorum. Çok yorgunum." Zoya onu odasına götürürken Clayton, yaşlı kadının güçlükle yürüdüğünü gördü. Genç kız birkaç dakika sonra döndü. Kısa bir süre sonra Vladimir de gıptayla Clayton'a bakmış, ona gülümsemiş ve çıkıp gitmişti.

Zoya'nın ona nasıl baktığını görmüştü Prens, şanslı adamdı şu Clayton. Çok genç, çok canlı ve çok güzel bir kızdı Zoya.

"Neşeli bir Noel dilerim Zoya." Gece ayininden etkilenmiş olan Prensin gözleri hâlâ hüzünlüydü.

"Sana da iyi Noeller, Prens Vladimir." Prens onu yanaklarından öptü ve sonra hızlı adımlarla çıkıp arabasına gitti. Kızıyla arkadaşı onu evde bekliyordu. Kapı kapanınca Zoya sessizce Clayton'a döndü. Her şey hem acı hem tatlıydı, eski ve yeni, mutlu ve kederliydi. Anılar ve gerçekler... Konstantin, Nikolay... Vladimir...

Fyodor... Antoine... ve şimdi de Clayton... Genç kız ona bakarken hepsini hatırladı, saçları ateşin ışığında altın gibi parıl-168

diyordu. Clayton yavaşça onun yanına gidip ellerini tuttu ve sonra hiçbir şey söylemeden kollarına alıp öptü.

"Neşeli Noeller." St Aleksandr Nevski'de tekrar tekrar duyup öğrendiği için bunu Rusça söylemişti.

Zoya da aynı şeyi ona tekrarladı ve Clayton uzun bir süre sessizce öylece durup onu kollarında tuttu. Hafifçe Zoya'nın saçlarını okşadı ve ateşin çıtırtılarını dinledi, Sava orada kıvrılmış

uyuyordu.

"Seni seviyorum... Zoya..." Bunu ona söylemeye henüz hazır değildi, kendinden emin olmak istiyordu ama dayanamamıştı işte.

Onu sevdiğini, ondan ayrıldığı Eylül ayından beri biliyordu.

"Ben de seni seviyorum." Genç kız bu cümleyi fısıldayarak söylemişti. Bunu ona söylemek öyle kolaydı ki. "Oh Clayton... seni seviyorum..." Peki ama sonra ne olacaktı? Savaştaydılar ve sonunda o Paris'i terk edecek ve New York'a geri dönecekti. Ama bunu daha şimdiden düşünmemeliydi. Düşünemezdi.

Clayton onu çekip divana götürdü ve el ele tutuşup, iki mutlu çocuk gibi yan yana oturdular. "Senin için çok endişelendim. Keş-

ke tüm bu aylar boyunca burada kalabilseydim." Şimdi sadece dört günleri vardı, onları her an boğabilecek bir sorunlar denizinde küçük bir zaman adaşıydı bu.

Zoya gülümsedi ve, "Geleceğini biliyordum," dedi. "En azından umuyordum." Büyükannesinin onu Antoine'le evlendirmek istemesine karşı koyduğu, buna izin vermediği için mutluydu. Onu dinleseydi, Clayton gelip onu görünceye kadar ya Antoine ya da belki Vladimir'le evlenmiş olacaktı.

"Bunun için çok uğraştım." Clayton içini çekti ve uzun bacaklarını çirkin mor halının üstüne uzattı. Halı son aylarda iyice eskimiş, paçavraya dönmüştü. Evin içinde her şey kirli paslı, eski görünüyordu, sadece yanında duran, unutmaya çalışmak için her şeyi yapmasına rağmen unutamadığı ve aylardır hayalini kurduğu yeşil gözlü, kızıl saçlı ve yüzü, kabartma kolyedeki harika yüz kadar güzel olan şu kız bunların içinde bir istisnaydı. "Ben senin için çok yaşlıyım Zoya. Senin, yaşamı seninle birlikte keşfedecek ve seni mutlu edecek bir gence ihtiyacın var." Ama kim vardı böyle?

Kendisi kadar fakir ve hiçbir şeyi olmayan bir Rus Prensi'nin ZOYA

oğlu mu? Aslında Zoya'nın, kendisini koruyacak birine ihtiyacı vardı ve Clayton da bu erkeğin kendisi olmasını istiyordu.

Zoya açık konuşup gülümseyerek, "Sen beni mutlu ediyorsun Clayton," dedi. "En azından çok, çok

uzun zamandır olmadığım kadar mutlu ediyorsun beni." Durdu ve ciddi bir tavırla gözlerini ona çevirdi. "Daha genç bir erkek istemiyorum. Senin kaç yaşında olduğun umrumda bile değil. Önemli olan duygularımızdır, nasıl hissettiğimizdir. Zengin ya da fakir, yüz ya da on yaşında olsan bile umursamıyorum. insan birini sevdiği zaman bunların hiçbiri önemli değildir."

"Ama bazen önemli olur küçüğüm." Clayton ondan hem daha yaşlı ve hem de daha akıllıydı. "Garip bir dönem yaşıyorsun, her şeyini kaybettin ve burada, savaşın ortasında, yabancı bir ülkede tuzağa düşmüş gibisin. Bu ülkede ikimiz de yabancıyız... ama daha sonraları, ortalık sakinleştikten sonra bana bakıp, 'Bu adamla ne yapıyorum ben?' diye sorabilirsin kendi kendine." Clayton birden sustu ve kehanetinin doğru çıkması olasılığını düşünüp korkarak ona gülümsedi. "Savaş insanlara garip oyunlar oynar." Böyle şeylerin başkalarının başına geldiğini görmüştü.

"Bu savaş benim için hiç bitmeyecek. Ben tekrar ülkeme dönemem.

Evet... bazıları günün birinde tekrar döneceğimizi düşünüyor. ..

ama şimdi başka bir devrim olmuş. Artık her şey, farklı olacak. Ve bizler şimdi buradayız. Bizim yaşamımız bu, gerçek olan da bu..."

Zoya ciddi bir ifadeyle ona baktı, gerçek yaşı kaç olursa olsun, o artık bir çocuk değildi. "Tüm bildiğim, seni ne kadar çok sevdiğim."

"Senin yanında ben de kendimi genç hissediyorum küçük Zoya."

Genç kızı tekrar kucakladı ve Zoya onun sıcaklığını ve gücünü hissetti, uzun zaman önce babası onu kucakladığında hissettiği tüm güzel duyguları yeniden yaşıyordu. "Beni çok mutlu ediyorsun."

Bu kez Zoya onu öptü ve Clayton onu kollarında biraz daha sıkarken, içindeki arzu ateşini güçlükle kontrol edebiliyordu. Uzun zamandır onun hayalini kuruyor, onu istiyor, ona ihtiyacı olduğunu hissediyordu ve şimdi de, kendi duygularını, arzularını dizginlemek için kendisini güçlükle tutabiliyordu. Clayton birden kalkıp pencereye giderek bahçeye baktı ve sonra, bundan sonraki 170

günlerde neler olabileceğini düşünüp, tekrar yavaşça ona döndü.

Paris'e onu görmek için gelmişti ama şimdi birden, olacaklar için korkuyordu. Ama Zoya kendinden emin ve sakin görünüyordu, orada onunla birlikte olmakla doğru şeyi yaptığına inanıyordu genç kız. Clayton'a bakan gözlerinde rahat, sakin bir ifade vardı.

"Sonradan pişman olacağın bir şey yapmak istemiyorum küçüğüm." Clayton bunu söyledikten hemen sonra, "Bu hafta dans edecek misin?" diye sordu. Zoya başını iki yana salladı ve Clayton gülümsedi. "Güzel, o halde ben Chaumont'a dönmeden önce biraz zamanımız olacak. Sanırım artık gitmeliyim." Saat sabahın üçü olmuştu ama Zoya hiç de yorgun değildi ve Clayton'la birlikte kapıya kadar giderken küçük Sava da onları izledi.

"Nerede kalıyorsun?"

"General nezaket gösterip bu kez Ogden Mills'in evini kullanmama izin verdi." Rus Balesi için verilen davette geceleyin bahçede yürüyüş yaptıkları, Sen nehrinin sol yakasındaki Varenne sokağında bulunan güzel hotel particulier idi burası. "Yarın sabah gelip seni alabilir miyim?"

Genç kız mutlu bir ifadeyle başını salladı. "Çok sevinirim."

"Saat onda gelirim." işlerin nereye varacağını kestiremeden, ama tüm benliğiyle, artık geriye dönüş olmadığının bilincinde olarak kapı eşiğinde Zoya'yı tekrar öptü.

Genç kız, gözleri her zamankinden daha parlak, ışıl ışıl bir halde,

"iyi geceler, Yüzbaşı," diyerek onunla dalga geçti. Clayton âdeta dans etmek isteyen ayaklarla merdivenden aşağıya hızla inerken de, yumuşak bir sesle, "iyi geceler sevgilim," diye seslendi. Clayton, hayatında hiç bu kadar mutlu olmadığını düşünürken gülümsedi.

21

Sabahleyin kahvaltı masasında büyükanne, "Dün gece herhalde çok geç yattın," dedi. Zoya ona elma soyup dilimlemiş ve Clay-ton'ın getirdiği ekmekten de kesip kızartmıştı.

"Çok geç değildi." Genç kız çayını yudumlarken gözlerini başka yere çevirdi ve bir ara gizlice bir parça çikolata alıp ağzına attı.

"Sen hâlâ bir çocuksun yavrum." Büyükanne bunu söyleyip ona bakarken sanki biraz üzgün gibiydi. Neler olacağını biliyor ve torunu için korkuyordu. Clayton iyi bir adamdı ama, garip bir durumdu bu. Vladimir de ona bir gece önce aynı konuda bir şeyler söylemişti ve yaşlı kadın ona hak veriyordu, ama bir yandan da, Zoya'yı durduramayacağının bilincindeydi. Belki yüzbaşı bu çocuktan daha akıllıca davranırdı, ama Zoya'yı görmek için Chaumont gibi oldukça uzak bir yerden geldiğine göre bu olasılık da zayıftı. Ayrıca, yüzbaşıyı gören herkes, onun Zoya'ya sırılsıklam âşık olduğunu kolayca fark edebiliyordu.

"Ben on sekiz yaşındayım büyükanne."

"Peki bunun anlamı ne şimdi?" Yaşlı kadın acı acı gülümsedi.

"Bunun anlamı, senin düşündüğün kadar şaşkın, aptal olmadığım."

"Ama baban yaşında bir erkeğe âşık olacak kadar şaşkın ve budalasın işte. Yabancı bir ülkede yaşayan, savaş içindeki bir orduda görevli ve günün birinde ülkesine dönüp seni burada bırakacak bir erkek o. Aptalca bir şey yapmadan önce bunları düşünmelisin."

"Aptalca bir şey yapmayacağım."

"Bu konuda çok dikkatli ol." Ama Zoya bu erkeğe âşıktı ve o gittiği zaman acı çekecekti. Ve o adam daha önce olmasa bile savaş sona erdiğinde gidecekti. "Seninle evlenmez o. Bunu bilmelisin."

"Ben de zaten onunla evlenmek istemiyorum." Ama bu bir yalandı ve bunu ikisi de biliyordu.

Clayton kahvaltıdan kısa bir süre sonra eve geldiğinde, yaşlı kadının gözlerindeki ihtiyatlı bakışı hemen fark etti. Bu kez ona çiçek, üç tane taze yumurta ve yine bir ekmek getirmişti.

"Bize geldiğin süre içinde şişmanlayacağım Yüzbaşı." Yaşlı kadın cana yakın bir tavırla Clayton'a gülümsedi. Sevimli bir adamdı yüzbaşı. Ama büyükanne yine de Zoya için korkuyordu.

"Şişmanlama tehlikesi yok madam. Bizimle birlikte Tuileri-es'de yürümek ister miydiniz?"

"İsterdim tabii." Yaşlı kadın kendisini tekrar genç hissedip gülümsedi. Bu adam da oğlu gibi, sıcak bakışları, birden gülüşleri, düşünceli armağanları ve kibar tavırlarıyla, gittiği her yere güneş

ışığı ve mutluluk getiriyordu sanki. "Ama korkarım dizlerim buna izin vermez. Bu kış biraz romatizma çeker gibiyim." Kullandığı

'biraz' romatizma deyimi aslında doğru değildi ve çektiği romatizma daha güçsüz bir kadını sakat bırakabilirdi. Onun ne kadar acı çektiğini sadece Zoya tahmin edebilirdi.

"O zaman Zoya'yı alıp yürüyüşe götürmeme izin verir misiniz?"

Clayton iyi ve terbiyeli bir adamdı ve yaşlı kadın ondan çok hoşlanıyordu.

"Bana sorma nezaketini gösterdiğin için teşekkür ederim genç adam. Zoya'yı durdurabileceğimi zaten pek sanmıyorum." Eski ve yıpranmış giysilerini aydınlatan mutlu bir gülümseme ve kızarmış

bir yüzle giyinmeye giden Zoya'nın arkasından ikisi de güldü.

Zoya aylardan beri ilk kez olarak güzel bir giysi giymenin özlemini duyuyordu. St Petersburg'da pek çok güzel giysisi vardı, hepsi yanmış, yok olmuştu ama onları unutamıyordu.

Zoya dışarıya çıkmadan önce büyükannesini öptü ve Clayton onun elini tutarken, yaşlı kadın arkalarından bakarak onlar adına mutluluk duydu, insan onlar için sadece mutluluk duyabilirdi. Heyecanlarıyla sanki odayı aydınlatmışlardı. Zoya giderlerken mutluluk içinde konuşuyor ve yaşlı kadın onların merdivenden gelen sesini rahatça duyabiliyordu. Clayton yine bir askeri araçla gelmişti.

Direksiyona geçip gülümsedi ve, "Ee, nereye gitmek istersin bakalım?" diye sordu. "Tamamen senin hizmetindeyim." Ve Zoya'nın da işi yoktu. Düşünmesi gereken provalar ve gösteriler tatil edilmişti. Her dakikasını Clayton'la geçirebilirdi.

"St Honore'ye gidelim. Bütün dükkânlara bakmak istiyorum, paha önce bunu yapacak zamanım hiç

olmadı, zaten vitrin seyretmenin de pek anlamı yok." Clayton arabayı kullanırken Zoya ona, kendisi ve Maşka'nın güzel giysileri ne kadar sevdiklerini ve Alix Yenge'nin giysilerinin ne kadar güzel olduğunu anlatıyordu.

"Annem de çok güzel giyinirdi. Ama hiçbir zaman mutlu bir insan olmadı." Bunları Clayton'a söylemesi garipti ama her şeyi ona anlatmak Zoya'ya doğal geliyordu, kendisini daha iyi tanıması için her düşüncesini, arzusunu, hayalini ve her anısını onunla paylaşmak istiyordu. "Annem çok sinirli bir kadındı.

Büyükannemin söylediğine göre babam onu çok şımartmış." Zoya durdu ve birden kendisini tekrar genç hissedip kıkırdadı.

"Sen de şımartılmalısın. Belki günün birinde bu da olur, tıpkı annen gibi."

Arabayı park edip yürümek için inerlerken Zoya onun yüzüne bakıp güldü. "Ama şımartılmanın beni sinirli yapacağını sanmıyorum."

Clayton da gülerek onun elini yakaladı, koluna taktı ve yürümeye başladılar, saatler sanki dakika olmuştu, uçup gidiyordu.

Öğle yemeğini Cafe de Flore'da yediler, Clayton onun, geçen yaz olduğundan daha mutlu olduğunu sanıyordu. O günlerde hâlâ şoktaydı Zoya, ama şimdi en azından acılarının bir kısmı azalmıştı.

Genç kızın Paris'e gelişinin üstünden dokuz ay geçmişti. Sadece bir yıl önce St Petersburg'da olduklarına ve normal bir yaşam sürdüklerine inanmak güçtü. "Bugünlerde Marie'den haber aldın mı?"

"Evet, sonunda. Tobolsk'tan hoşlanmışa benziyor, ama öyle iyi bir insandır ki her yerden hoşlanır o. Mektubunda, yaşadıkları evin küçük olduğundan, kardeşleriyle aynı odada kaldığından ve Niki Amca'nın onlara tarih kitapları okuduğundan söz ediyor.

Sibirya'da bile ders görüyoruz diyor. Kısa bir süre sonra Rusya'dan çıkabileceklerini sanıyorlarmış. Niki Amca devrimcilerin onlara zarar vermeyeceğini, onları sadece bir süre için orada tutacaklarını söylemiş. Ama tüm bunlar çok zalimce ve aptalca geliyor bana."

Zoya, geçen Mart ayında iltica hakkı tanıyıp onları kabul etmedikleri için İngilizlere hâlâ çok kızıyordu. Bu yapılmış olsaydı, 174

şimdiye kadar Londra ya da Paris'te hep beraber olabileceklerdi.

"Onlar Londra'da olsaydı eminim büyükannem oraya giderdi."

"O zaman ben de seninle tanışamazdım, değil mi? Ve bu da korkunç bir şey olurdu. Belki de onların Rusya'dan ayrılmalarını beklerken Paris'e gelmen çok daha iyi oldu." Zoya'yı korkutmak istemiyordu ama Clayton, bazıları gibi, sonuçta Çar ve ailesinin Rusya'da güvende olabileceklerine hiç inanmamıştı. Ama bu sadece ona ait bir duyguydu ve yemekten sonra, kış güneşi altında bulvar St Germain'den aşağıya doğru yürürlerken Zoya'ya bundan söz etmedi. Cafe de Flore'daki yemek çok güzeldi ve genç kız, prova ve gösteriler olmadığından kendisini tam anlamıyla özgür hissediyordu.

Bir süre amaçsız dolaştılar ve sonunda Varenne sokağına gelince, ikisi de Clayton'ın kaldığı evin yakınında olduklarını fark ettiler.

"Eve gelir misin?"

Zoya için, tanıştıkları gecenin tatlı anıları unutulmamıştı ve genç kız, yola devam ederlerken mutlu bir ifadeyle başını salladı.

Clayton ona New York'u, çocukluğunu ve Princeton'daki yıllarını anlatıyordu. Zoya'ya, Beşinci Cadde'de bir evde yaşadığını söyledi, genç kızın kulağına hoş geliyordu tüm bunlar.

"Evliliğinizde neden çocuğunuz olmadı? istemediniz mi?"

Gençliğin masumiyeti vardı Zoya'da, insanların, yaşları ilerlediğinde gizledikleri konulara hiç korkmadan giriveriyordu.

Onların belki de çocuk sahibi olmayacakları aklına bile gelmemişti.

"Ben çocuk seviyordum ama karım benimle aynı fikirde değildi.

Çok güzel ama bencil bir kadındı ve atlarıyla daha çok ilgilenirdi.

Şimdi Virginia'da güzel bir çiftliği var ve ava çıkıyor. Rusya'da sen de at biner miydin?"

Zoya gülümsedi ve, "Evet," dedi. "Yaz aylarında Livadiya'da ve bazen de Tsarskoye Selo'da binerdik. Ben daha dört yaşındayken ağabeyim bana at binmeyi öğretmişti. Bu konuda çok sertti ve attan düştüğüm zamanlar bana aptal olduğumu söylerdi." Clayton onun konuşma tarzından, ağabeyini ne kadar çok sevmiş olduğunu anlıyordu.

Mills'in evine geldiler ve Clayton anahtarı çıkarıp kapıyı açtı. îçeri girdiler. O sırada evde kalan başka kimse yoktu. Generalin tüm kurmayları Chaumont'a gitmişti. Ayak sesleri mermer zeminde yankılar yaparken Clayton, "Bir fincan çay içer misin?"

diye sordu.

"Evet, iyi olur." Dışarda hava soğuktu ve Zoya eldivenlerini evde unutmuştu. Sonra birdenbire Rusya'da bıraktığı samur şapkasını hatırladı. Oradan kaçarken başlarına kalın şallar bağlamışlardı.

Büyükannesi, zengin görüntüsü veren kürk şapkaların herkesin dikkatini çekeceğini düşünerek akıllılık etmişti.

Zoya, Clayton'ın arkasından mutfağa girdi. Birkaç dakika sonra çaydanlık kaynamaya başlamıştı. Güneş bahçenin üzerinden yavaş

yavaş alçalırken Clayton iki fincana çay koydu, oturdular ve konuşmaya başladılar. Zoya onunla oturup saatlerce konuşabileceğini hissediyordu, ama bir süre sonra ikisi de sustu ve Zoya, onun kendisine garip bir ifadeyle baktığını fark etti.

"Seni eve götürmeliyim. Büyükannen seni merak edecektir." Saat dördü geçmişti ve bütün gün dışarıda kalmışlardı, ama Zoya akıllı davranmış ve büyükannesine, akşam yemeğine gelemeyebileceğini söylemişti. Clayton'ın dört günlük izninin her saniyesini birlikte geçirmek, mümkün olduğunca birlikte olmak istiyorlardı.

"Büyükanneme geç kalabileceğimizi söylemiştim." Zoya bunu söyledikten sonra birden bir şey hatırladı. "Burada yemek yapmamı ister misin?" Hiç de fena bir fikir değildi bu, dışarıya çıkma zorunluluğu duymadan evde oturur ve o gün yaptıkları gibi saatlerce daha konuşabilirlerdi. "Evde yiyecek bir şeyler var mı?"

Clayton, "Bilmiyorum," diyerek gülümsedi. Zoya orada öylece otururken o kadar genç ve güzeldi ki. "Seni bir yere götürmeliyim.

Belki de Maxim's'e. Ne dersin buna?"

Zoya umursamıyormuş gibi, "Önemli değil," dedi. Onun tek istediği Clayton'la beraber olmaktı.

"Oh Zoya..." Clayton mutfak masasının etrafından dolaşıp onun yanına geldi ve onu kendine çekti. Genç kızın pişmanlık duyacağı bir şeyler olmadan önce onu evden uzaklaştırmak istiyordu.

Zoya'nın çekiciliği öylesine güçlüydü ki ona âdeta acı çektiriyordu.

Clayton ondan çok daha akıllıca davranıp hafif bir sesle, "Sanırım burada kalmamalıyız," dedi.

"Buraya geldiğim için general kızar mı yani?" Clayton başını 176

eğip ona bakarak yavaşça güldü, Zoya'nın bu kadar saf olması kalbini parçalıyordu.

"Hayır aşkım, general kızmaz tabii. Ama ben kendimi kontrol edebileceğimden pek emin değilim. Benim için, yanında yalnız kalamayacağım kadar güzelsin. Masanın üzerinden atlayıp seni yakalamadığım için ne kadar şanslı olduğunu bilmiyorsun." Zoya onun sözcüklerle çizdiği resme güldü ve başını mutlu bir ifadeyle ona yasladı.

"Yapmayı planladığın şey bu muydu Yüzbaşı?"

"Hayır ama yapmak isterdim." Clayton onun uzun kızıl saçlarını okşarken ikisi de rahatlayıp gevşemişti. "Seninle birçok şey yapmak isterdim... savaştan sonra Fransa'nın güneyine gitmek... ve italya'yı gezmek... hiç gittin mi oraya?" Zoya başını iki yana salladı ve gözlerini kapadı. Clayton'ın

yanında, onunla beraber olmak rüya gibi bir şeydi.

Clayton, yumuşak bir sesle, "Sanırım gitmeliyiz," diye tekrarlayınca oda birden sessizleşti. "Ben gidip üstümü değiştireyim. Hemen gelirim." Ama Clayton'ın dönüşü gecikmişti ve Zoya zemin kattaki güzel odaları dolaşmaya başladı, sonra birden yaramazlık yapmaya karar verdi ve mermer merdivenden üst kata çıkıp onu aramak istedi, belki hemen bulabilirdi.

Birinci katta bir sürü oturma odası, Fransızca ve ingilizce kitaplarla dolu güzel bir kütüphane, birkaç tane de kapalı kapı vardı ve Zoya birden, uzaktan onun sesini duydu. Clayton giysilerini değiştirirken kendi kendine şarkı söylüyordu, Zoya gülümsedi, ondan birkaç dakika bile ayrı kalmak istemiyordu.

"Orada mısın?..." diye seslendi ama Clayton onu duymadı, banyodan su sesi geliyordu ve Clayton banyodan çıkıp yatak odasına döndüğünde, Zoya ormanda kımıldamadan duran bir geyik yavrusu gibi orada duruyordu. Clayton pantolonunu giyiyordu ve göğsü çıplaktı. Zoya'yı akşam yemeğine götürmeden önce aceleyle sakal tıraşı olmayı düşünmüştü. Elinde bir havlu vardı ve yüzü hâlâ ıslaktı, onu görünce birden şaşırdı ve gözlerini açıp baktı.

"Ne arıyorsun sen burada?" Güzel Zoya'dan değil, kendinden korkuyordu.

"Aşağıda yalnız başıma kalmaktan sıkıldım." Zoya bunu söyle-

dikten sonra, şimdiye kadar hissetmediği çekici bir gücün etkisiyle ona doğru yavaşça ilerledi. Sanki istemediği halde ona doğru çekiliyormuş gibiydi. Clayton birden elindeki havluyu atıp onu kendine çekti ve başı dönünceye kadar onun yüzünü, gözlerini, dudaklarını öptü, teninin o güzel tadını hissetti.

"Aşağıya git Zoya." Clayton'ın sesi kısık çıkıyordu, onu kendinden uzaklaştırmak istiyor ama bunu yapamıyordu. "Lütfen..." Zoya başını kaldırıp üzgün gözlerle ona baktı, incinmiş gibiydi ama korkmamıştı.

"Gitmek istemiyorum..."

"Zoya lütfen..." Ama Clayton bunu söylerken onu tekrar tekrar öpüyor çıplak göğsünde Zoya'nın hızla çarpan kalbinin sesini duyabiliyordu.

"Clayton seni seviyorum..."

"Ben de seni seviyorum." Sonunda Clayton acıyla da olsa onu kendinden ayırıp geriye itti. "Buraya gelmemeliydin çılgın kız."

Clayton geriye doğru çekilirken ciddileşmeye, meseleyi hafifletmeye çalışıyordu. Dolaptan bir gömlek almak için başını çevirdi, ama geriye döndüğünde Zoya olduğu yerde duruyordu ve onun kendisine doğru ilerlediğini gören Clayton elindeki gömleği düşürdü. "Buna daha fazla dayanamam küçüğüm." Zoya şehvani güzelliği ve gençliğiyle onu çılgına çeviriyordu. "Zoya, bir şey olursa kendimi asla affedemem..."

"Ne olursa yani?" Küçük kız gitmişti ve şimdi onun karşısında tam bir kadın duruyordu. "Beni seversen mi? Ne fark eder, Clayton?

Artık gelecek diye bir şey yok, sadece yaşadığımız şu an var... Yarın yok artık." Geçen bir yıl içinde en güç öğrendiği dersti bu. Ve Zoya bu erkeği ne kadar çok sevdiğini biliyordu. "Seni seviyorum."

Öylesine küçük, gururlu ve güçlüydü ki, Clayton onun gözlerindeki ifadenin korku değil, kendisine beslediği sevgi olduğunu görünce kalbinin parçalandığını hisseder gibi oldu.

"Ne yaptığını bilmiyorsun sen." Zoya'yı tekrar kollarına almış, bir çocuk gibi sağa sola sallamaya başlamıştı. "Seni incitmek istemiyorum."

"incitmezsin... seni çok fazla seviyorum... beni asla incitmezsin."

Clayton artık, gitmesi için onu ikna edecek kelime bulamaz olmuştu. Kendisi de bu kızı çok istiyordu, onun için uzun zaman acı çekmişti. Dudakları onunkileri bulurken hiç düşünmeden Zo-ya'nın giysilerini çıkarmaya başladı, onu hafifçe çekip yatağa uzattı, okşamaya, öpmeye başladı. Zoya da onu öpüyor ve sessizce gözyaşı döküyordu. Clayton kendi üzerindekileri nasıl çıkardığım bile bilmiyordu, üzerinde bir gölgelik bulunan geniş yatağa uzandılar. Odanın içi karanlıktı ama Clayton, hayatında hiçbir kadını bu kadar arzulamadığını düşünerek onu öpüp, onunla sevişirken, gerideki banyonun ışığında Zoya'nın yüzünü görebiliyordu.

Sessizce yan yana uzandıkları zaman sanki aradan saatler geçmişti, Zoya annesini arayan minik bir hayvan gibi ona sokuldu.

Clayton'ın gözlerinde ciddi bir ifade vardı, Zoya'nın hamile kalmaması için dua ederken ne yaptıklarını düşünüyordu. Dönerek bir dirseğinin üstünde doğruldu ve Zoya'ya baktı.

"Kendime kızmam mı, yoksa şimdi olduğum gibi sadece mutlu olmam mı gerektiğini bilmiyorum. Zoya... sevgilim, pişman ya da üzgün müsün?" Yaptığından dehşete düşmüştü, ama Zoya ona kadınca bir gülümsemeyle baktı, sonra kollarını ona uzattı ve Clayton, onu tekrar arzuladığını tüm benliğinde hissetti. Neredeyse geceyarısına kadar yatakta kalıp seviştiler ve konuştular, sonra Clayton komidinin üzerindeki saate baktı ve birden müthiş bir korkuya kapıldı.

"Aman Tanrım, Zoya! Büyükannen beni öldürecek!" Clayton yataktan fırlayıp onu da çekerken Zoya gülüyordu. "Giyin hemen..

. sana yemek bile yedirmedim!"

"Ben de unuttum." Zoya yine küçük bir okul çocuğu gibi kıkırdıyordu ve Clayton dayanamayıp onu tekrar kollarına aldı.

"Seni seviyorum çılgın kız. Biliyor musun bunu? Yaşlı bir adamım ama sana hayranım."

"Güzel. Çünkü ben de seni seviyorum ve sen yaşlı değilsin, sadece benimsin!" Zoya onun kır

saçlarını yavaşça çekti ve yüzünü kendi yüzüne yaklaştırdı. "Şunu sakın unutma, ne olursa olsun seni hep seveceğim!" Bu dersi yaşamının baharında almış, yarın nasıl bir acıyla karşılaşacağını hiç kimsenin bilmediğini öğrenmişti. Clayton bu sözden çok etkilendi ve onu kollarında iyice sıktı.

"Hiçbir şey olmayacak küçüğüm, artık güvendesin."

Clayton büyük küvete su doldurup ona banyoyu hazırladı ve bu kadarı bile o anda Zoya'ya lüks gelmişti. Banyodan sonra bir an için sanki tekrar Fontanka Sarayı'ndaymış gibi hissetti kendini.

Ama eski, gri yün giysisini giyip, yine eski siyah ayakkabılarını ayaklarına geçirince bu duygu hemen kayboldu ve gerçeğe donuverdi. Ayakları üşümesin diye siyah renkli yün çorap giymişti. Aynada kendisine baktığında bir yetime benzediğini fark etti.

"Tanrım, korkunç görünüyorum Clayton. Bu halimle beni nasıl sevebiliyorsun?"

"Sen çok güzelsin budala kız. Vücudunun her santimi, parlak saçlarının her teli... her şeyin güzel." Clayton bu sözleri onun kulağına fısıldarken, Zoya, üzerine yaz çiçekleri yağıyor gibi hissedir yordu. "Hayranım sana."

Oradan ayrılmak onlara çok zor geliyordu ama, Clayton onu Palais Royal yakınındaki eve götürmek zorunda olduğunun bilincindeydi. Zoya'nın geceyi onunla birlikte geçirmesi olanaksızdı, eve gelip dördüncü kata çıkarlarken Zoya'yı son defa olarak o karanlık ve kirli sahanlıklarda öptü. içeriye girdiklerinde, onları bekleyen Evgenya'nm sandalyesinde uyuyup kaldığını gördüler. Son kez göz göze geldiler ve Zoya eğilip yaşlı kadını yanağından hafifçe öptü.

"Büyükanne?... Geç kaldık özür dilerim, ama bizi beklememeliydin..."

Yaşlı kadın kıpırdandı ve gözlerini aralayıp onlara gülümsedi, yarı uykulu haliyle bile onların ne kadar mutlu olduğunu görebiliyordu. Çirkin odada sanki bir bahar rüzgârı esmişti ve onlara kı-zamayacağını anladı.

"iyi olduğunuzdan emin olmak istedim, iyi eğlendiniz mi?" ikisine de baktı ve sonra Clayton'ın gözlerini aradı, ama orada sadece nezaket ve Zoya'ya karşı duyduğu sevginin parıltıları vardı.

Zoya hiç suçluluk duymadan, "Çok iyi vakit geçirdik," diye cevap verdi. Genç kız artık Clayton'a ait olduğunu biliyordu ve bunu kimse değiştiremezdi. "Yemek yedin mi?"

Yaşlı kadın, "Dünden kalan tavuğu ve yüzbaşının getirdiği yu-18ü

murtalardan birini yedim. Teşekkür ederim," dedikten sonra kalkmaya çalışıp Clayton'a döndü. "Çok güzeldi Yüzbaşı." Clayton daha çok yumurta getirmediğine pişman olmuş sıkılmıştı, ama o sabah

acelesi vardı. Birden, o akşam Zoya'yı yemeğe götürmediğini düşündü ve onun da kendisi kadar aç olup olmadığını merak etti.

Mutlu saatler geçirirken yemeği düşünmemişlerdi bile, ama şimdi açlıktan ölüyordu. Zoya onun aklından geçenleri okumuş gibi, gizlemeye çalıştığı bir gülümsemeyle ona baktı ve çikolataların durduğu kutuyu uzattı. Clayton suçluluk duygusu içindeymiş gibi bir parça çikolatayı yutarken bir tanesini de gülümseyen Zoya'nın ağzına verdi ve sonra büyükannenin odasına gitmesine yardım etti.

Zoya büyükanneyi yatırdıktan sonra döndü ve tekrar öpüştüler.

Clayton onu bırakıp eve dönmekten nefret ediyordu ama bunu yapmak zorundaydı.

Yüzbaşı gitmeden önce, Zoya, "Seni seviyorum," diye fısıldadı, mutluydu.

Clayton da fısıltıyla, "Seninki, benim aşkımın ancak yarısı olabilir hayatım," diye cevap verdi.

"Bunu nasıl söylersin?"

Clayton, "Çünkü daha yaşlı ve daha akıllıyım," diyerek onunla dalga geçti ve sonra kapıyı yavaşça arkasından kapadı. Zoya da kendini yeniden genç, mutlu ve özgür hissederek evin ışıklarını söndürdü.

22

Ertesi sabah Clayton şık bir şekilde giyinip kuşanarak, elinde de büyük bir yiyecek sepeti olduğu halde geldi. Bu kez acele etmemiş, bir sürü şey almıştı.

"Günaydın hanımlar." Olağanüstü neşeli görünüyordu, Ev-genya bunu endişeli gözlerle izliyor, ama onları durdurmak için yapacağı hiçbir şey olmadığını biliyordu. Clayton et, meyve, iki tür peynir, kekler ve Zoya için çikolatalar getirmişti. Zoya'nın elini avucunda sıkıp hafifçe yanağından öptü ve kontesin de gelip onlarla biraz gezmesi için ısrar etti. Arabaya binip Boulogne Or-manı'nda dolaştılar, konuşup gülüştüler, Evgenya bile kendisini onların yanında genç hissediyordu.

Clayton yaşlı kadını da aldı ve birlikte Closerie des Lilas'da öğle yemeği yedikten sora onu eve götürdüler. Evgenya çok yorulmuştu. Merdiveni zorlukla çıktı. Clayton ona destek olup âdeta taşırken yaşlı kadın müteşekkir bir ifadeyle ona baktı. Çok iyi vakit geçirmiş ve kısa bir süre için de olsa fakirliklerini, savaşı ve üzüntülerini unutmuşlardı.

Oturma odasında bir süre oturup çay içtiler. Sonra Zoya tekrar Clayton'la çıktı. Yine Varenne sokağındaki Mills evine gittiler ve saatlerce çılgınlar gibi seviştiler. Ama bu kez Clayton onu yemeğe götürme konusunda ısrarlıydı. O gece Maxim's'e gittiler ve sonra Clayton onu istemeyerek evine götürdü, içeriye girdiklerinde Evgenya yatağında uyuyordu, iki âşık odada ayaklarının ucuna basa basa dolaşarak çikolata yediler, fısıldaşarak konuşup ateşin aydınlığında öptüştüler ve hayallerini birbirleriyle paylaştılar. Zoya sabaha kadar onunla kalmak istiyordu ama bu olanaksızdı. Clayton da istemeyerek ve kendini küçük bir çocuk gibi hissederek ayrılırken, sabahleyin geleceğine söz verdi.

Clayton ertesi sabah gecikti ve saat on birde Zoya endişelenmeye başladı. Telefonları olmadığı için onu arayamıyordu. Clay-182

ton on bir buçukta geldi, elinde zorlukla taşıdığı, kahverengi kâğıda sarılı koca bir paket vardı. Paketi, yüzünde gizemli bir gülümsemeyle masanın üzerine bıraktı ve bunun büyükanne için olduğunu söyledi. Yaşlı kontes onların yanma gelince Clayton bir adım geriye çekildi, Evgenya paketin iplerini çözüp kâğıdı açınca olağanüstü güzel bir gümüş semaver gördüler; üzerinde, onu Paris'e getirip satmak zorunda kalan Rus ailesinin amblemi vardı.

Onu bu ülkeye nasıl getirdiklerini anlamak zordu ama Clayton onu Sen nehrinin sol yakasındaki bir dükkânda görür görmez, Evgenya için satın alması gerektiğini anlamıştı.

Yaşlı kadın geriye çekilip nefesini tutarken şaşkın gözlerle semavere baktı ve bir an için, içinde büyük bir üzüntü duydu.

Kendi eşyaları da onun için çok kıymetli olmuş ve onları satarken büyük acılar çekmişti. Noel'den önce satmak zorunda kaldığı sigara tabakası ve kutular için hâlâ üzülüyordu. Ama şimdi sadece semavere ve onu getiren iyi ve kibar insana bakabiliyordu.

"Yüzbaşı... bize gereğinden fazla iyi davranıyorsun..." Yaşlı kadın, gözleri dolarken onu hafifçe öptü, solmuş yanağı onun erkek tenine değerken oğlunu ve kocasını hatırladı. "Çok naziksin." "Keşke daha fazlasını yapabilseydim." Clayton, Zoya'ya da beyaz ipekten bir giysi getirmişti, genç kız paketi açarken gözleri ışıl ısıldı. Giysi, Clayton'm Sol Yaka'da bulduğu, Gabrielle Chanel adında küçük bir terzi tarafından dikilmişti. Kadının küçük bir dükkânı vardı ama çok yetenekliydi. Kadın Clayton'a giysiyi kendisi göstermişti, canlı ve neşeli bir insandı, ki bu da o günlerde Paris'in yorgun insanlarında pek görülemeyen bir nitelikti.

"Hoşuna gitti mi?" Zoya giysiyi denemek için odasına koştu ve bir süre sonra döndü. Muhteşem görünüyordu. Giysi saf ve sade görünüyordu ve kreme yakın beyaz renk, Zoya'nın saçlarına çok yakışmıştı. Zoya o anda, keşke bu giysiyle giyebileceğim güzel ayakkabılarım ve babamın verdiği, Fontanka'yla birlikte yanan inci gerdanlığım da olsaydı, diye düşündü.

"Çok sevdim onu Clayton!" Zoya yeni giysiyi o gün onunla birlikte öğle yemeğine giderken giydi. Giysi, öğleden sonra Clay-ton'ın kaldığı evde, yerdeydi.

Ertesi gün Clayton'ın son günüydü, öğleden sonra saat dörtte ZOYA

gidiyordu. Son kez sevişirlerken Zoya onun gideceğini düşünmek bile istemiyordu. Boğulmak üzere olan bir çocuk gibi ona sokulurken Clayton da onu öpüp duruyordu. Zoya'yı eve götürdüğünde Evgenya bile onun gidişine üzülmüş, kederli bir ifadeyle bakıyordu. Onların yaşamlarında vedalar her zaman acılı olmuştu.

"Dikkatli ol Yüzbaşı... senin için her gün dua edeceğiz." Pek çok kişi için yaptıkları gibi, onun için de yapacaklardı bunu. Yaşlı kadın ona büyük nezaketi için teşekkür ederken, Clayton gitmek istemiyormuş gibi oyalanıyordu. Zoya'yı aylar boyunca değil, bir dakika bile bırakmak istemiyordu.

Paris'e bir daha ne zaman gelebileceğini hiç bilemiyordu.

Evgenya düşünceli davranıp onları yalnız bıraktı, odasına çekildi.

Küçük oturma odasında Clayton'a bakan Zoya'nın gözleri dolmuştu. Koca semaver odadaki her şeye tepeden bakar gibiydi ama Zoya sadece onu görüyordu ve hıçkırarak onun kollarına atılırken Clayton da onu göğsüne bastırdı.

"Seni o kadar çok seviyorum ki küçüğüm... lütfen, lütfen kendine dikkat et." Paris'in, onun için tehlikelerle dolu olduğunu biliyordu Clayton. Düşmanın Paris'e saldırma olasılığı vardı ve Clayton onu kollarında tutarken güvenliği için dua ediyordu. "Mümkün olan en kısa zamanda geri geleceğim."

"Dikkatli olacağına yemin et bana! Yemin et!" Zoya bunu gözyaşları arasında söylüyordu, sevdiği başka birini daha kaybetmeye dayanamazdı, hele onu, bu kadar değer verdiği birini kaybedemezdi.

"Yaptığımızdan pişmanlık duymayacağına dair söz ver bana."

Clayton yaptıklarından hâlâ endişe duyuyor ve ilk kez seviştiklerinde Zoya'nın hamile kalmış olmasından korkuyordu.

Daha sonra dikkatli davranmıştı ama ilk seferinde hiçbir önlem almamışlardı. Zoya ona bir sürpriz yapmış ve Clayton da arzularını kontrol altına almayı becerememişti.

"Hiçbir şeyden pişmanlık duymayacağım. Seni çok seviyorum."

Zoya onunla birlikte aşağıya inip arabasına kadar beraber gitti ve Clayton gözden kaybolunca ya kadar ona el salladı. Gözlerinden yaşlar akarken, onun belki de sonsuza kadar gelemeyebile-ceğini düşünüyordu.

23

Clayton ona yazacağına söz vermiş olmasına rağmen, Zoya ondan bir daha hiç haber alamadı. Amerikalıların strateji ve tatbikatları şimdi çok gizli tutuluyordu ve Paris'i savunmaya çalışarak Marne'da konuşlanmış, dış dünyayla ilişkilerini kesmişlerdi.

Mart ayında, Almanlar kentin dışında bir süre bekledikten sonra son büyük saldırıyı başlattılar. Sokaklarda bombalar patlıyor ve Evgenya artık dışarıya çıkmaya korkuyordu.

Bombalar Madeleine'deki St Luke heykelinin başını kopart-mıştı.

insanlar her yerde açtı, korkuyor ve üşüyordu. Diaghilev, kaçması için Zoya'ya bir fırsat yarattı. 3 Mart'ta bale topluluğuyla birlikte yeni bir turne için İspanya'ya gidiyordu, ama Zoya ısrarla Evgenya'yı yalnız bırakamayacağını söyledi.

Zoya Paris'te kaldı ama tüm gösteriler iptal edilmişti. Sokaklarda yürümek bile artık tehlikeliydi. Paskalya yortusu öncesi Cuma günü Hükümet Konağı yakınındaki St-Gervais-St-Protais kilisesi tahrip olurken ölümden zor kurtuldu. St Aleksandr Nevski yerine oraya gitmeye karar vermiş ve

bombalar çatıya isabet edip kiliseyi yıkmadan sadece birkaç dakika önce oradan ayrılmıştı.

Bombardımanda kilisede yetmiş beş kişi öldü ve yüz kişiye yakın da yaralı vardı.

Lyon'a ve güneye giden trenler doluydu, insanlar panik içinde Paris'ten kaçıyordu. Fakat Zoya büyükannesine gitmeleri gerektiğini söyleyince yaşlı kadın öfkelendi.

"Bunu daha kaç kez yapacağımı sanıyorsun sen? Hayır! Hayır Zoya! Bırak burada öldürsünler beni! Bakalım yapabilecekler mi?

Rusya'dan buralara kadar geldim, ama artık kaçmayacağım!" Zoya onun böyle öfkeyle bağırdığını ilk kez görüyordu. Her şeyi arkalarında bırakıp Rusya'dan kaçalı neredeyse bir yıl oluyordu. Ve bu kez Fyodor da yoktu, satılacak eşyaları ve gidecekleri bir yer de.

Tamamen çaresiz bir durumdaydılar.

ZOYA

185

Fransız hükümeti bile kaçmaya hazırdı. Bordeaux'ya taşınma planları yapılmıştı ama Foch, sokaklarda ve damlarda çarpışarak Paris'i sonuna kadar savunacağına yemin etmişti. Zoya'nın tüm bale provaları ve gösterileri Mayıs'ta iptal edilmişti. O sıralarda Müttefik kuvvetleri Marne'da zor durumdaydı, kaybediyorlardı.

Pershing'in birlikleri de orada olduğundan Zoya'nın şimdi tek düşüncesi Clayton'dı. Onun öldürülebileceğini düşünüp dehşet içinde kalıyordu ve Paris'ten gittiğinden beri Clayton'dan haber alamamıştı.

Aldığı tek haber, Marie'nin, Dr Botkin tarafından gönderilmiş olan mektubu oldu. Genç kız, bir ay önce onların Tobolsk'tan, Urallar'daki Ekaterinburg'a gönderildiklerini öğrenince şaşırdı.

Marie'nin yazdıklarına bakılırsa durumları daha da güçleşmişti.

Artık kapılarını kilitlemelerine izin verilmiyor ve askerler, banyoya giderken bile onları izliyordu Zoya bunları okurken titriyor, çocukluk arkadaşları ve özellikle de çok ciddi ve utangaç olan Tat-yaha için acı duyuyordu. Onların bu kadar güç bir durumda olmaları dayanılacak gibi değildi.

'... Buradaki yaşama tahammül etmekten başka çaremiz yok.

Askerler aşağıda o korkunç şarkılarını söylerken annem de bize ilahiler söyletiyor. Artık bize karşı çok sert ve kaba davranıyorlar.

Babam, onları kızdıracak hiçbir şey yapmamamızı söylüyor.

Öğleden sonraları biraz dışarıya çıkmamıza izin veriyorlar, geriye kalan zamanda kitap okuyor ya da dikiş dikiyoruz..." Daha sonraki cümlelerde Zoya'nın gözyaşları yanaklarına süzülmeye başladı. "...

dikiş dikmekten ne kadar nefret ettiğimi bilirsin sevgili Zoya. Vakit geçirmek için şiir yazdım bir süre ve devam ediyorum.

Buluştuğumuz zaman sana bunları göstereceğim, ikimizin de on dokuz yaşında olduğunu düşünmek zor, ama şimdi, ölmek için çok genç olduğumu düşünüyorum. Bu tür şeyleri sadece sana söyleyebilirim sevgili kuzenim ve arkadaşım. Senin Paris'te güvende ve mutlu olman için dua ediyorum. Şimdi egzersize gitmeliyim. Hepimiz sevgilerimizi gönderiyoruz ve lütfen Evgenya Hala'ya da sevgilerimizi söyle." Mektubu bu kez kendi şifreleri olan OTMA olarak değil de, sadece 'seni seven Maska' olarak imzalamıştı. Zoya odasında uzun zaman oturdu ve mektubu tekrar tekrar oku-186

yup ağladı, onu arada sırada yanağına bastırıyor ve sanki arkadaşının temasını hisseder gibi oluyordu. Onlar için birden, çok korkmaya başlamıştı. Her şey her yerde gittikçe daha da berbatla-

şıyordu, ama hiç olmazsa, birlikte olduğu bale topluluğu Haziran ayında çalışmalarına tekrar başladı. Büyükanneyle birlikte büyük para sıkıntısı çekiyorlardı ve başka kiracı da bulunamamıştı, insanlar artık Paris'e gelmiyor, oradan kaçıyordu. Bazı Rus mültecileri bile güneye kaçmıştı ama Evgenya gitmeyi reddediyordu. Gidebileceği kadar gitmişti o.

Temmuz'un ortalarında şehir sıcaktı ama açlık sürüyordu.

Vladimir'in parka gidip kızıyla birlikte güvercin tutarak yediklerini duyan Zoya dehşete düşmüştü. Vladimir güvercinlerin şaşırtıcı derecede lezzetli olduğunu söyleyip onlara da bir tane getirebileceğini söyledi ama Zoya istemedi, bunun düşüncesi bile onu hasta etmişti. Bundan iki gün sonra, Zoya artık savaşın asla bitmeyeceğini düşünmeye başlarken, Clayton sanki bir rüyadan çıkmış gibi geliverdi. Zoya onu gördüğünde az kalsın bayılıyordu.

Bastille günü arifesinde birlikte gidip Arc de Triomphe'dan Concorde meydanına kadar yürüyüş yapan tören kıtalarını izlediler. Parlak güneşte üniformalar çok güzel görünüyordu, bereleri ve siyah üniformalarıyla Chasseur Alpinler, British Life Gwardlar, tüylü şapkalarıyla italyan Bersaglieriler ve hatta kürk şapkalı an-ti-Bolşevîk Kazak askerleri bile katılmıştı törene, fakat Zoya o gün sadece Clayton'ı gördü. Birbirlerine her zamankinden de âşık bir durumda Varenne sokağındaki eve gittiler, ama gece yarısı, kapı âdeta yumruklanır gibi vurulmaya başladı, inzibatlar herkesi toplayıp göreve çağırıyordu, bütün izinler iptal edilmişti, çünkü büyük Alman taarruzu başlamıştı. Alman birlikleri sadece elli mil mesafedeydi ve Müttefikler onları durdurmak zorundaydı.

Zoya, "Ama şimdi gidemezsin..." diye bağırmaya başladı. Cesur olmaya çalışmasına rağmen gözleri yaşlarla dolmuştu. "Daha yeni geldin!" Clayton daha o sabah gelmişti ve Zoya, onsuz geçen altı aydan sonra onu tekrar, hem de bu kadar çabuk kaybetmek istemiyordu. Ama seçme hakları yoktu. Clayton'ın yarım saat içinde Ste Anne sokağındaki inzibat merkezine gitmesi gere-ZOYA

y. Zoya'yı evine götürecek zamanı bile güçlükle buldu ve sonra onu hemen General Pershing'e postaladılar. Ama onun, hayatını tekrar riske etmek için cepheye gitmeden önce birlikte çok az vakit

geçirebilmelerini zalimce buluyordu genç kız. O gece geç saatlere kadar odasında oturdu, terk edilmiş küçük bir çocuk gibi ağladı ve büyükannesinin, onu teselli etmek için getirdiği çayı içti.

Ama Clayton için akıttığı gözyaşları, birkaç gün sonra akıttığı yaşların yanında hiç kalırdı. Temmuz'un yirmisinde, Vladimir ciddi bir ifadeyle eve geldi, elinde bir Rus gazetesi, Izvestia vardı.

Zoya kapıyı açar açmaz korkunç bir şey olduğunu sezinlemişti, onu içeriye alıp, büyükanneyi odasından çıkarırken kendisini hasta gibi hissediyordu.

Vladimir gazeteyi ona uzatırken ağlamaya başladı. Kalbi kırılmış

bir çocuğa benziyordu, yüzü de ak sakalları gibi bembeyaz olmuştu ve durmadan aynı şeyleri tekrarlıyordu: "... öldürdüler onu... oh Tanrım... onu öldürdüler..." Doğruca onlara gelmişti, bilmeye hakları vardı, ne de olsa Komanov ailesinin akrabasıydı-lar.

"Ne demek istiyorsun sen?" Evgenya dehşet ifadesi dolu gözleriyle ona baktı, sandalyesinden hafifçe doğruldu ve Vladimir ona gazetedeki haberi gösterdi. Haberde, Çar Nikolay'ın on altı Temmuz'da idam edildiği yazıyordu. Onu kurşuna dizmişlerdi. Habere göre ailesi güvenli bir yere götürülmüştü. Peki ama nereye? Zoya bağırmak istiyordu... benim sevgili Maşka'm nerede?... onlar nerede?... Üç Rus, onlara babalık, Çarlık yapmış olan adam için gözyaşı dökerken, Sava da onları anlamış gibi ince sesiyle inlemeye başlamıştı...

Odanın içindeki ağlama ve inleme sesleri uzun süre sürdü. Sonra Vladimir doğruldu ve pencereye gitti, başı önüne eğik, kalbi taş

gibi ağırlaşmış haldeydi. Şimdi dünyanın her yerinde onu seven Ruslar ve hatta devrimin kendileri için yapıldığı söylenen köylüler bile ağlıyor olmalıydı.

Vladimir, "Ne kadar korkunç bir gün," diye söylendi ve sonra iki kadına dönerek, "Tanrı günahlarını affetsin," diye mırıldandı.

Evgenya yüz yaşındaymış gibi görünüyordu, Zoya'nın yüzü iyice 188

solmuştu, yüzündeki tek renkli şey, hâlâ sessizce yanaklarından aşağıya süzülen yaşlardan kızarmış ateşli yeşil gözleriydi. Şimdi tek düşündüğü, Tsarskoye Selo'daki son sabahlarında, Çar'in veda öpücüğü ve dikkatli olmasını söylediği sözleriydi... Kafasının içimde, 'Seni seviyorum Nik Amca,' sözcükleri çınlıyordu... Sonra o da Zoya'ya, onu sevdiğini söylemişti. Ve artık o da yoktu, ölmüştü.

Sonsuza kadar gitmişti. Ya diğerleri?... îzvestia'daki satırları tekrar okudu... 'Aile, güvenli bir yere götürülmüştür.'

24

Temmuz ayı âdeta bir kâbus gibi, ağır ağır geçiyordu. Niko-lay'm öldürülüşü, üzerlerine dayanılmaz bir yük gibi çökmüştü.

Üzüntüleri asla bitmeyecekmiş gibiydi. Çevrede savaş sürerken, Paris'teki bütün Ruslar Çar için matemdeydi.

Zoya bir gün, tanıdığı balerinlerden birinin düğününe davet edildi.

Kızın adı Olga Hoklova'ydı ve birkaç hafta önce St Alek-sandr Nevski'de Pablo Picasso'yla evlenmişti. Ama Zoya şimdi hiçbir yere gitmek istemiyordu. Elinde kalmış olan birkaç siyah giysiyi giyiyor ve akrabası Çar için yas tutuyordu.

Diaghilev Ağustos ayında ona bir kez daha telgraf çekip, Londra'daki bir turne için kendilerine katılmasını istedi, ama Zoya hâlâ büyükannesini bırakamıyor ve zaten kimseyi de görmek istemiyordu. Her gün gittiği işine bile güçlükle gitmekteydi ve bunu da, masaya yiyecek bir şeyler koyabilmek için yapıyordu.

Eylül ayında Müttefik saldırısı başladı ve birkaç hafta sonra Almanlar barış görüşmeleri istemeye yöneldiler. Ama Clayton'dan hâlâ haber yoktu. Zoya artık onu düşünmeye bile cesaret edemiyordu. Ona da bir şey olduğu takdirde yaşayamayacağını biliyordu. Bunlara dayanmak çok zordu ve olanları anlamak olanaksızdı. Niki Amca ölmüştü. Sözcükler kulaklarında tekrar tekrar çınlıyordu. Ölüm haberinden sonra Marie'ye üç mektup yazmış fakat henüz hiçbirine yanıt alamamıştı. Dr Botkin'in nerede olduğunu da bilmiyordu Zoya ve gazetenin dediği gibi aile başka bir yere gönderilmişse, mektupları Marie'nin eline kim bilir ne zaman geçerdi.

Ama sonunda, sevdiklerinden haber alamadan geçen sessiz ve bitmeyecek gibi görünen bir Ekim ayından sonra Kasım geldi ve onunla birlikte barışı da gördüler. Haberi duyduktan sonra odada oturup sokaktan gelen bağırışları, çığlıkları, sevinç haykırışlarını, kilise çanlarını ve top seslerini dinlediler. Savaş, sonunda bitmişti.

Savaşın darbesi tüm dünyayı sarsmıştı ama artık her şey sona ermişti. Büyük savaş bitmişti.

Zoya sessizce büyükannesine çay getirdi ve tek kelime etmeden pencereye gidip sokaktaki şenliği izlemeye başladı. Amerikan, İngiliz, İtalyan, Fransız tüm Müttefik askerleri her yana yayılmıştı, ama Clayton'ın sağ olup olmadığını bilmiyor, bunu düşünmeye bile korkuyordu.

Dönüp Evgenya'ya baktı. İyice yaşlanmış, daha da zayıflamıştı büyükannesi, geçen kış başlayan öksürüğü geri gelmişti ve dizleri öylesine berbattı ki yaşlı kadın artık evden dışarıya bile çıkamı-

yordu.

Evgenya, hafif bir sesle, "Artık her şey daha iyi olacak küçük Zoya,"

dedi, ama bunu söyler söylemez tekrar öksürmeye başladı. Kızın neler düşündüğünü biliyordu yaşlı kadın. Zoya, Bastille Günü gittiğinden beri Clayton'dan haber alamamıştı. "Sana geri gelecektir küçüğüm. Biraz sabırlı ol. İnançlı olmalısın." Evgenya torununa hafifçe gülümsedi ama Zoya'nın

gözlerinde artık hiç neşe parıltısı kalmamıştı. Çok fazla şeyini kaybetmişti genç kız. Pek çok şey vardı üzüldüğü.

"Bunu hâlâ nasıl söyleyebiliyorsun? Birçok insan gitmişken...

herhangi birinin geri geleceğini nasıl düşünebilir, buna nasıl inanırsın?"

"Hayat devam'ediyor. İnsanlar doğuyor, ölüyor ve sonra başkaları doğuyor. Bu kadar acı olan şey, sadece bizim kendi kaderimiz.

Nikolay artık hiç acı duymuyor. O artık huzur içinde."

"Ya diğerleri?" Marie'ye yazdığı mektuplar şimdi beş tane olmuş ve bunların hepsi de yanıtsız kalmıştı.

"Sadece onların güvenliği için dua edebiliriz." Zoya başını sallayarak onayladı. Tüm bu sözleri daha önce de duymuştu.

Onlardan pek çok şey alıp götüren kaderlerine kızıyordu artık.

Ateşkes anlaşmasından sonraki ilk günlerde sokaklarda yürüyebilmek olanaksız gibiydi ve Zoya dışarıya sadece yiyecek bir şeyler almak için çıkıyordu. Paraları yine tükenmek üzereydi. Bale gösterileri yapılmıyordu ve Zoya, biriktirebildiği biraz parayla idare etmeye çabalıyordu. Birdenbire her şey çok yorucu ve bıktırıcı bir hale gelmişti.

"Bunu taşımanızda size yardımcı olabilir miyim matmazel?"

Birinin, koluna sıkıştırdığı uzun Fransız ekmeğini çekiştirdiğini hisseden Zoya birden öfkeyle döndü, dilinin ucuna kötü sözler gelmişti) elindeki ekmek için gerekirse öldürebilir ya da kendisini sulu bir askere karşı savunabilirdi. Yumruklarını sıkıp dönerken, Paris'te her kadının, üniformalı ve heyecanlı gençler tarafından öpülmek istemeyeceğini düşünüyordu ki, adam onu kendine doğru çekti. Zoya elindeki ekmeği düşürdü ve nefesi kesilir gibi oldu.

"O... o..." Genç kız kendisini onun kollarına atarken gözleri dolmuştu. O yaşıyordu... oh Tanrım... yaşıyordu o... sokakta sanki onlardan başka kimse yokmuş gibiydi... büyük bir tutkuyla Clayton'a sarılırken sanki kayıp bir dünyadan kurtulan iki kişiydi onlar.

"İşte böyle daha iyi!" Uzun boyuyla ona tepeden baktı Clayton.

Üniforması buruşup lekelenmişti ve günlerden beri sakal tıraşı olamadığından sakalı iyice uzamış, yüzünü karartmıştı. Paris'e yeni gelmiş ve hemen Zoya'yı aramıştı. Evgenya'yı görmüş, yaşlı kadın ona Zoya'nın yiyecek almak için çıktığını söyleyince de tekrar sokağa fırlamıştı, onu sokakta karşılamak istiyordu.

"iyi misin sen?" Zoya hem gülüyor, hem ağlıyordu ve Clayton da onu tekrar tekrar öperken, hayatta kaldıkları için şükrediyordu. Bu onlara bir mucize gibi geliyordu şimdi. Clayton ona, Mar-ne'da birkaç kez ölümle yüz yüze geldiğini söylemedi. Zaten artık önemi kalmamıştı. Yaşıyordu ve Zoya da güvendeydi. Kalabalığın arasından sıyrılıp eve doğru yürürlerken Clayton, içinden, onları kurtaran meleklere dualar ediyordu.

Clayton bu kez, başka subaylarla beraber Sen nehrinin sol yakasında, küçük bir otelde kalıyordu. Mills'in evini yine Pershing almıştı ve onlar için yalnız kalacakları bir yer bulmak zordu, ama yine de yalnız kalabildikleri dakikalardan yararlanıyorlardı. Hatta bir gece, Evgenya yatıp uyuduktan bir süre sonra Antoine'ın eski odasına süzülüp sessizce sevişme cesaretini buldular. Evgenya çok yorgun görünüyor ve zamanının çoğunu uyuyarak geçiriyordu.

Zoya aylardan beri onun için endişe ediyordu ama Clayton'la yeniden bir araya gelmenin ışığında bu korkular bile azalmaya yüz tutmuştu.

Bir gece geç vakit Nikolay hakkında konuştular. Clayton ona sonunda böyle bir şeyin olacağından hep kuşkulandığını itiraf etti.

Zoya diğerleri için hissettiği korkulan da onunla paylaştı.

"Rus gazetesi aile bireylerinin güvenli bir yere gönderildiğini yazıyordu... ama nereye? Maşka'ya beş mektup yazdım, ama hiç cevap yok."

"Botkin mektupları artık yerine ulaştıramıyordur. Bunu kötüye yorma küçüğüm. Sadece inançlı olmalısın." Clayton ona bunu söylerken kendi korkusunu gizlemeye çalışıyordu.

Zoya, birbirlerine sarılarak uzandıkları karanlık odada, "Sen de büyükannem gibi konuşuyorsun," diye fısıldadı.

"Bazen kendimi onun kadar yaşlı hissediyorum." Yaşlı kadının Temmuz ayından bu yana ne kadar zayıflamış olduğunu Clayton da fark etmişti. Büyükanne iyi görünmüyordu ve Clayton, bunu Zoya'nın da bildiğini hissetmişti. Yaşlı kadın şimdi hemen hemen seksen dört yaşındaydı son iki yıl hepsi için çok zor geçmişti. Onun tüm bu güçlüklere dayanması bile önemliydi. Fakat bir süre sonra sevişmeye başlayıp tekvücut olunca büyükanneyi bir yana bıraktılar. Daha sonra, Clayton sabaha karşı ayaklarının ucuna basarak aşağıya inip gitti.

Ondan sonraki birkaç hafta süresince, mümkün olduğunca birlikte oldular, ama Aralık ayının onunda, savaşın sona ermesinden yaklaşık bir ay sonra, bir gün Clayton üzgün bir ifadeyle ona geldi.

Hafta sonunda onu Amerika'ya geri gönderiyorlardı ve daha da önemlisi, sevdiği kız konusunda kendisine acı veren bir karar almıştı.

Zoya onun söylediğini sanki rüyadaymış gibi dinledi, inanılması imkânsız bir şeydi bu. Böyle bir şey

olamazdı. Yüzleşmeye cesaret edemediği, asla gelmeyeceğini düşündüğü gün gelmişti işte.

Kalbinin bir taş parçası gibi ağırlaştığını hissedip, "Ne zaman?"

diye sordu.

"İki gün sonra." Clayton gözlerini onunkilerden ayırmıyordu, söyleyeceği başka bir şey daha vardı ve bunu söyleyecek cesareti bulup bulamayacağını düşünüyordu hâlâ.

Zoya acı bir sesle, "Veda için bize fazla zaman tanımıyorlar, değil mi?" dedi.

Küçük, kasvetli odadaydılar, hava kapalıydı ve Evgenya günün büyük kısmında yaptığı gibi yine odasında mışıl mışıl uyuyordu.

2oya tekrar çalışmaya başlamıştı ama büyükanne bunun farkında değil gibiydi.

"Paris'e tekrar gelecek misin?" Zoya bunu, bir yabancıya sorar gibi sormuştu, kendisini şimdiden ondan ayrılmış gibi hissediyor, başına geleceğe hazırlanmak istiyordu. Hayatında pek çok veda olmuştu ve buna dayanıp dayanamayacağından emin değildi.

"Bilmiyorum."

"Bana söylemediğin bir şey var." Belki de Clayton evliydi ve New York'ta on çocuğu vardı. Artık her şey mümkündü. Clayton ona şimdiye kadar ihanet etmemişti ama kendi yaşamı bunu sık sık yapmıştı. Ama şimdi ona bile kızıyordu.

"Zoya... bunun sana anlamsız geleceğini biliyorum, ama çok düşündüm... yani ikimiz hakkında."

Zoya, gözleri acıdan âdeta kör olmuş gibi bekledi. İnsanın, tüm acılar bitti derken yeni acılarla karşılaşması korkunç bir şeydi.

Sanki bunun hiç sonu yoktu.

"Yaşamını burada sürdürebilmen için seni serbest bırakmak istiyorum. Seni alıp New York'a götürmeyi düşündüm... bunu çok istiyordum. Ama kontesin bu yolculuğa dayanabileceğini sanmıyorum ve... Zoya..." Sözcükleri bulup çıkaramıyor gibiydi, aslında bunu günlerdir düşünüyordu. "Zoya, ben senin için çok yaşlıyım. Bunu sana daha önce de söyledim. Doğru olmaz bu. Sen otuzuna geldiğinde ben altmış yaşımda olacağım."

"Bunun ne önemi var ki?" Clayton'ın, yaşları konusundaki korkularına hiç katılmamıştı ve şimdi ona öfkeyle bakıyordu, gittiği için içi yanıyor, ona kızıyordu, özellikle de şimdL "Senin söylediğin, beni sevmediğin."

"Ben sana, yaşlı bir adamın kahrını çekmeni istemeyecek kadar sevdiğimi söylüyorum seni. Ben kırk altı yaşımdayım, sense on dokuz. Sana haksızlık olur bu. Genç ve canlı birini hak ediyorsun sen, ve burada her şey yoluna girdikten sonra sevecek birini bulacaksın. Daha önce hiç fırsatın olmadı, iki yıl önce Rusya'dan ayrıldığında bir çocuktun, orada korunuyordun ve buraya savaş

sırasında, sadece üzerindeki giysilerle geldin. Bir gün yaşam tekrar Z13

1JAIN 1E,L,L

194

normale dönecek ve yaşı seninkine yakın biriyle tanışacaksın Zo-ya." Clayton birden kararlı ve âdeta Konstantin gibi konuşmaya başlamıştı. "Seni alıp New York'a götürmem hata olur. Bu benim bencil olduğumu gösterir. Şu anda kendimi değil, seni düşünüyorum." Ama gözleri dolan ve ona dik dik bakan Zoya bunu anla-mıyordu.

"Tüm bunlar senin için bir oyundu, değil mi?" Zalimce konuşuyordu ama bunu isteyerek yapıyordu. O kendisini nasıl incitiyorsa, Zoya da onu aynı şekilde incitmek istiyordu. "Hepsi buydu işte. Bir savaş romantizmi. Paris'te kaldığım sürece oynayabileceğin küçük bir balerindim ben."

Clayton onu tokatlamamak için kendisini tuttu. "Dinle beni.

ilişkimiz hiçbir zaman böyle olmadı. Aptalca konuşma Zoya.

Benim yaşım senin yaşının iki katından daha fazla. Sen bundan daha iyisini hak ediyorsun."

"Oo... anlıyorum." Genç kızın yeşil gözleri parladı. "Burada yaşadığım mutlu hayat gibi yani. Savaşın yarısını seni bekleyerek, öleceğinden korkup nefesimi bile tutarak geçirdim, sense şimdi kalkmış bir gemiye binip New York'a gidiyorsun. Bu senin için kolay, değil mi?"

"Hayır, değil." Clayton, onun, gözlerindeki yaşları görmemesi için başını çevirdi. Belki de böylesi daha iyiydi. Zoya'nın ona kızıp öfkelenmesi belki de daha iyi olacaktı. Böyle olursa, kendisi üzülürken, Zoya onun için üzülmeyecekti. "Seni çok seviyorum,"

dedi. Kapıya gidip açtıktan sonra dönüp sessizce ona baktı.

"Defol git!" Clayton birden şaşkına döndü. "Neden iki gün daha bekleyelim? Neden bu işi hemen şimdi bitirmeyelim ki?"

"Büyükannene veda etmek istiyordum." "O şimdi uyuyor ve sana veda etmek isteyeceğini de sanmam. Zaten seni hiç sevmemişti."

Zoya onun bir an önce gitmesini istiyordu, böylece yalnız kalıp istediği gibi ağlayabilecekti.

"Zoya lütfen..." Clayton onu tekrar kucaklamak istiyordu, ama bunun doğru olmayacağının da bilincindeydi. Onu bu şekilde, ilişkiyi kendisi bitirmiş gibi hisseder halde, kendi gururuyla baş

başa bırakmak daha iyi olacaktı. Kalbi kırık olanın kendisi olması çok daha iyiydi. Merdivenden aşağıya inerken kendinden nefret ediyor ve arkasından hızla kapanan kapının sesi kulaklarında çınlıyordu. Onunla ilişkiye girdiği için de kendisinden nefret ediyordu. Onun incineceğini hep biliyordu, ama kendisinin de acı çekeceğini hiç düşünmemişti. Ama doğru olanı yaptığından emindi. Bunun geriye dönüşü yoktu. Zoya için çok yaşlıydı. Şu anda acı çekse bile daha sonra onsuz, serbest

kalmak, kendi yaşına uygun bir erkek bulup yeni bir yaşam kurmak Zoya için çok daha iyi olacaktı. Clayton ondan sonraki iki günü büyük bir üzüntü içinde geçirdi ve gitmeden bir gün önce bankaya gidip beş bin dolar para çekti. Parayı, büyükanneye yazdığı bir mektubun içine koyup, ona yalvararak bunu almasını ve daha sonra onlar için yapabileceği bir şey olursa kendisine bildirmesini istedi. Yaşlı kadına, her zaman onların dostu olarak kalacağından ve torununu hayatının sonuna kadar seveceğinden emin olmasını yazdı.

'Bunu onun iyiliği için yaptım, bana inanın. Ayrıca tabii, sizin de bunu isteyeceğinizi düşünerek bu şekilde davrandım. Zoya benden çok daha genç. Yeniden birini sevecektir. Bundan eminim. Şimdi ikinize de kırık ama seven bir kalple veda ediyorum.' Mektubu imzalayıp zarfı kapattı ve General Pershing'in emrindeki onbaşılardan birine, gittiği sabah zarfı yaşlı kadına götürmesini emretti.

Başkan Wilson ve eşinin geldiği sabah yola çıktı Clayton. O, Le Havre limanından Zoya'yı düşünerek gemiyle denize ağır ağır açılırken, Başkan ve eşi onuruna Champs-Elysee'de geçit töreni yapılıyordu.

25

Clayton gittikten sonra, Zoya haftalarca Antoine'ın eski odasında oturdu ve üzüntüden öleceğini düşünüp ağladı. Artık hiçbir şeyi önemsemiyordu. Açlıktan ölse bile umrunda değildi.

Büyükannesine çorba hazırlarken, bunu yapabilecek paralarının kalmış olmasına bile şaşırmıştı. Evgenya, Clayton gittikten bir süre sonra, bir gün Prens Markovski'yi bankaya göndermiş ve daha sonra da Zoya'nın avucuna birkaç banknot sıkıştırmıştı.

"Biraz para biriktirmiştim. Bu parayı al ve ihtiyacın neyse onun için kullan." Ama Zoya'nın hiçbir ihtiyacı ya da istediği bir şey yoktu.

Clayton gitmişti. Bu onun için yaşamın sonu gibiydi. Fakat büyükannenin biriktirdim diyerek ona verdiği parayla yiyecek bir şeyler alabilecek ve işinden izin alıp birkaç gün evde kalabilecekti.

Onlara hasta olduğunu söyledi, onu atsalar bile artık umrunda değildi. Rus Balesi geri gelmişti ve istediği takdirde yine onlara katılabilirdi. Ama şu anda bunu bile yapmak istemiyordu. Şimdi hiçbir şey istemiyordu, ne yemek, ne arkadaş, ne çalışmak ve kuşkusuz ne de erkek. Clayton ona daha genç bir erkeğe ihtiyacı olduğunu söylerken aptallık etmişti. Onun hiç kimseye ihtiyacı yoktu. Tabii Evgenya için bir doktor dışında. Yaşlı kadın Noel gecesi korkunç bir gribe yakalanmıştı. Ne olursa olsun kiliseye gitmek için israr etmişti. Ama sandalyede bile güçlükle oturuyordu. Zoya onu zorlayarak yatırdı ve Prens Vladimir geldiğinde ondan, hemen gidip bir doktor getirmesini istedi, fakat onlar ancak birkaç saat sonra gelebildi.

Doktor, nazik, yaşlı bir adamdı, çocukluğunda Rusça öğrenmişti ve yaşlı kadınla, onun kendi dilinde konuştu. Evgenya o mükemmel Fransızcasını sanki unutmuş gibiydi.

Bir süre sonra doktor oturma odasında Zoya'ya, "Büyükanne çok hasta matmazel," diye fısıldadı. "Bu gece ölebilir."

"Ama saçmalık bu. Bugün öğleden sonra iyiydi." Evgenya öğ-

leden sonra da, aynı şimdi olduğu gibi iyiydi. Doktor yanılıyor olmalıydı- Yanılmıştı muhakkak. Zoya, bir kayıba daha dayanamayacağını biliyordu. Bunu düşünmek bile istemiyordu.

"Elimden geleni yapacağım. Durumu kötüleşirse hemen beni arayın. Mösyö evime gelip beni alabilir." Doktor cepheden yeni dönmüş ve evinde hasta kabul etmeye başlamıştı. Prens Vladi-mir'e bakınca, Vladimir üzgün bir ifadeyle başını salladı, doktor sonra Zoya'nın kederli gözlerine baktı.

Prens, "Seninle kalacağım," deyince Zoya başını salladı. Ondan korkması için hiçbir neden olmadığını biliyordu. Vladimir bir yıldan beri bir kadınla birlikte yaşıyordu ve kızı öyle kızmıştı ki, evden ayrılmıştı. Şimdi Sol Yaka'da bir manastırda yaşıyordu.

"Teşekkür ederim Vladimir." Zoya büyükannesine çay yapıp götürdü ve odasına girdiğinde, onun âdeta sayıklar gibi bir şeyler mırıldandığını gördü. Yüzü ateş içindeydi ve vücudu sanki son birkaç saat içinde küçülüp büzülmüştü. Zoya o anda, onun son günlerde ne kadar zayıfladığını fark etti. Büyükanne giysi içinde bu kadar zayıf görünmüyordu ama şu anda bir deri bir kemik kaldığı belli oluyordu. Yaşlı kadın gözlerini açtığında Zoya'yı tanımakta güçlük çekti.

"Benim büyükanne... hişşt... konuşma." Zoya ona çay içirmek istedi, ama Evgenya bardağı geri itti, kendi kendine bir şeyler mırıldandı ve tekrar uykuya daldı. Kıpırdanıp konuştuğunda gün ağarmak üzereydi. Zoya sandalyede oturmuş onu gözetliyordu ve -ne dediğini duymak için hemen yanına koştu. Yaşlı kadın, yanına gelmesi için ona eliyle işaret ediyor, çağırıyordu. Zoya ona sessizce yaklaşıp kuruyan dudaklarına bir bardak su uzattı, bir yudum içirdi ve sonra da doktorun bıraktığı ilacı verdi, ama büyükannesinin daha da kötüleştiği açıkça görülüyordu.

"... yapmalısın..."

"Büyükannne... konuşma... kendini yoracaksın."

Yaşlı kadın başını iki yana salladı. O ne olduğunu çok iyi biliyordu.

Artık önemi yoktu bunların. "... benim için Amerikalı'ya teşekkür etmeli, bunu yapmalısın... ona kendisine çok müteşekkir olduğumu söyle... borcumu ona ödeyecektim..."

"Ne borcu?" Zoya'nın kafası karışmıştı. Büyükanne Clayton'a 198

DANIELLE STEEL

neden müteşekkir oluyordu? Onları terk ettiği için mi? Zoya'yı bırakıp New York'a gittiği için mi? Fakat Evgenya o sırada odanın köşesindeki küçük masaya bakıp elini güçlükle ona doğru sallıyordu.

"... bak... kırmızı eşarbının içinde..."

Zoya çekmeceyi açtı ve onu buldu. Eşarbı çekip alarak masanın üstüne koydu, açtı ve nefesini tuttu. Orada bir servet vardı. Parayı saydı, beş bin dolara yakındı. "Tanrım... büyükanne, bunu sana ne zaman verdi?" Şaşkındı ve anlamıyordu. Clayton böyle bir şeyi neden yapmıştı ki?

"Bunu bana giderken gönderdi... onu geri gönderecektim... ama korkuyordum... ihtiyacın olur diye... bunu iyi niyetle yaptığını biliyordum. Bunu ona mümkün olduğu zaman iade edeceğiz,.."

Büyükanne bunları söylerken bir yandan da eliyle yatağın arka tarafında bir şeyler arıyor, orada gizlediği bir şeyi çıkarmaya uğraşıyordu ve Zoya onun heyecanlandığını görüp daha da kötüleşmesinden korktu.

"Büyükanne, uzan yatağa... lütfen..." Zoya, Clayton'ın gönderdiği servet karşısında hâlâ şaşkındı. Büyük bir jestti bu, ama genç kız ona yine kızdı. Onun yardımına ihtiyaçları yoktu. Onlardan kurtulmak çok kolaydı... ama nasıl bir bedel karşılığında, diye düşünürken, birden büyükannenin titrek yaşlı ellerinde tuttuğu eski yün eşarbı görünce kaşlarını çattı, yaşlı kadın onu yastığının arkasından çıkarmıştı. Büyükannesi bunu St Petersburg'dan kaçarlarken başına sarmıştı, çok iyi hatırlıyordu Zoya. Büyükanne şimdi, soluk dudaklarında hafif bir gülümsemeyle onu torununa uzatıyordu.

"Nikolay..." Büyükanne güçlükle konuşabiliyordu, gözleri yaşlarla dolmuştu. "... bunu iyi korumalısın Zoya... onu iyi sakla... hiçbir şey kalmadığında onu sat... ama sadece çok umutsuz durumdaysan...

daha önce değil... başka hiçbir şey kalmadı."

Zoya, "Babamın sigara tabakası ve Nikolay'in kutuları...?" diye sordu ama yaşlı kadın başını iki yana salladı.

"... onları geçen yıl sattım... başka çaremiz yoktu." Bu sözler Zoya'nın kalbine bir bıçak gibi saplanmıştı. Artık onlardan geriye hiçbir şey, onları hatırlatacak hiçbir eşya kalmamıştı. Sadece anı-

lar vardı ve bir de büyükannenin, elinde tuttuğu şey ... Zoya eşarbı yavaşça ondan alıp yatağın üzerine açtı ve nefesi tekrar kesilir gibi oldu... bunu hatırlıyordu... Zoya yedi yaşındayken Niki'nin Alix'e verdiği Paskalya yumurtasıydı bu... Fabergd tarafından yapılmış

gerçek bir sanat eseriydi. Paskalya yumurtası soluk leylak rengi mineyle kaplıydı, minenin üzerinde ustalıkla işlenmiş elmas şeritler vardı, yumurta minik bir yayla açılıyor ve içindeki, minyatür akuamarin gölde yüzen minicik bir altın kuğu ortaya çıkıyordu ve Zoya hafif bir çığlık atıp, kanadın altında olduğunu hatırladığı minik kola dokundu. Kuğu minicik altın kanatlarını açtı ve yavaşça onun avucuna yürüdü. "Onu iyi muhafaza et kıymetlim..."

Büyükannesi bunu fısıldayıp gözlerini kapayınca, Zoya yumurtayı tekrar eşarba sardı ve sonra büyükannesinin elini hafifçe tuttu.

"Büyükanne..." Evgenya yumuşak bir gülümsemeyle gözlerini tekrar açtı. "Yanımda kal... lütfen gitme..." Zoya onun biraz daha rahatladığını hissetti, büyükannesi şimdi daha rahat nefes alıyordu.

"iyi bir kız ol küçüğüm... ben seninle her zaman gurur duydum. .."

Tekrar gülümsedi ve Zoya ağlamaya başladı.

"Hayır, büyükanne..." Bu sözler bir vedaydı ve Zoya onun ölmesine razı olamazdı. "Beni yalnız bırakma büyükanne... lütfen. .." Ama yaşlı kadın sadece gülümsedi ve gözlerini son kez olarak kapadı.

Çok sevdiği çocuğa son armağanını vermiş, onu güven içinde yeni bir yaşama getirmiş, onu korumuştu, ama artık her şey bitmişti.

"Büyükanne..." Zoya sessiz odada fısıldadı, ama Evgenya'nın gözleri kapalıydı. O artık sükûn içinde yatıyordu. Diğerleri gibi o da gitmişti işte. Evgenya Petrovna Ossupov evine gitmişti.

26

Büyükanneyi Paris dışındaki Rus mezarlığına gömdüler ve Zo-ya, Prens Vladimir ve Evgenya'yı tanıyan birkaç kişiyle birlikte orada öylece durdu. Büyükanne bu insanların hiçbirine pek yakın olmamıştı. Paris'teki yaşamı genelde Zoya ile birlikte geçmişti, diğer mültecilerin şikâyetleri ve can

sıkan anılarını dinleyecek kadar sabırlı bir insan değildi o. Evgenya yaşadığı günü düşünür, geçmişle kafasını yormazdı.

Yaşlı kadın, Theodore Roosevelt'in uykusunda öldüğü aynı gün, 6

Ocak 1919'da küçük dairede öldü. Artık tamamen yalnız kalan Zoya eve dönünce pencerenin önüne oturup, Sava'yı okşayarak dışarıya bakmaya başladı.

Son haftalarda olanları kabul etmek imkânsız, ama büyükan-nesiz bir yaşama inanmak daha da inanılmazdı. Zoya, büyükannenin yaklaşık iki yıl boyunca sakladığı imparatorluk yumurtasına ve Clayton'ın, giderken ona verdiği paraya hâlâ inanamıyordu.

Dikkatli harcadığı takdirde bu para onu bir yıl idare ederdi ve o anda, yıllardan beri ilk kez olarak, dans etmek istemediğini hissetti.

Ne tekrar bale görmek ne de başka bir şey yapmak istiyordu, istediği sadece, orada köpeğiyle oturmak ve sessizce ölmekti. Ama birden suçluluk duydu; büyükannesi onun bunları düşündüğünü bilse kim bilir ne kadar kızardı. Büyükannesi kendisini ölüme değil, yaşama adamıştı.

Bir hafta hiç kimseyi görmeden sessizce yaşadı. Bir gün Vladimir gelip kapıyı vurduğunda iyice zayıflamış, solmuş görünüyordu.

Vladimir sessiz ve gergin gibiydi ve Zoya için endişe ettiği belliydi.

Ama Zoya kapıyı açıp karanlık holde, Vladimir'in arkasında birinin daha durduğunu görünce birden irkildi. Belki de Vladimir, onu muayene etmesi için bir doktor getirmişti. Zoya hiç kimseyi görmek istemiyordu, hele bir doktoru asla. Genç kız siyah yün çoraplar ve siyah bir giysi giymiş, kızıl saçlarını toplamıştı.

ZOYA

201

"Evet?" Vladimir onun karşısında tereddüt içindeydi. Onu buraya getirmeye çekinmiş, bundan korkmuştu âdeta. Bu şok ona çok fazla gelebilirdi, ama buraya gelmek zorunda olduklarını da biliyordu.

"Merhaba Vladimir." Vladimir hiç sesini çıkarmadan kenara çekildi ve Zoya onun arkasında Pierre Gilliard'ı görünce birden nefesi kesildi.

Adamın ona bakan gözleri yaşla doluydu, Zoya'nın Tsarskoye Selo'dan ayrılmasından önceki son görüşmeleri üzerinden sanki binlerce yıl geçmişti. Pierre Gilliard ona doğru bir adım attı ve Zoya onun kollarına atıldı. Sonra başını kaldırıp ona baktı, hıçkırıklardan konuşamıyor, âdeta yalvarır gibi bakıyordu.

"Sonunda geldiler mi?" Gilliard yaşadıkları sürece Çar'ın kızlarına ders vermişti, onların öğretmeniydi ve Zoya onun, onlarla birlikte Sibirya'ya gittiğini biliyordu. Ama adam konuşma gücünü

kendinde bulamadan sadece başını iki yana salladı.

Sonra, "Hayır..." diye cevap verdi. "Hayır... gelmediler..." Zoya ondan biraz daha haber bekliyordu. Vücudunun âdeta taş

kesildiğini hissederek o küçük ve berbat odaya girerken Gilliard da onu izledi. Adam zayıflayıp yıpranmış, iyice solmuştu. Vladimir onları yalnız bıraktı. Kapıyı yavaşça kapadı ve başı önünde, ağır adımlarla merdivenden inip taksisine doğru yürüdü.

"Onlar iyi mi?" Pierre Gilliard'ın konuşmasını bekleyen Zoya'nın kalp atışları hızlanmıştı, karşı karşıya oturduklarında adam uzandı ve onun ellerini tuttu. Gilliard konuşmaya başladığında Zoya'nın elleri buz gibiydi.

"Ben Sibirya'dan yeni geldim... gelmeden önce çok dikkatli olmam gerekiyordu, emin olmalıydım... onları Haziran'da Ekateringburg'da bıraktık. Bize gitmemiz gerektiğini söylediler." Adam âdeta ondan özür diler gibi konuşuyordu ama Zoya'nın öğrenmek istediği, Maska ve diğerlerinin akıbetiydi. Onu orada görmenin şaşkınlığı içinde, sessizce ve titreyen buz gibi elleriyle ona yapışmış

bir halde oturuyordu.

"Yani sen... yani Nikolay şey olduğunda... orada değildin..." O

sözcükleri ona bir türlü söyleyememişti ama Gilliard anladı ve berbat bir halde başını iki yana salladı.

"Gibbes ve ben gitmek zorundaydık... ama Ağustos'ta oraya 202

döndük. Eve girmemize izin verdiler, ama orada kimse yoktu matmazel!" Gilliard ona, orada sadece mermi delikleri ve temizlenmiş kanların izlerini gördüklerini bir türlü söyleyemedi.

"Bize, onları başka bir yere gönderdiklerini söylediler, ama Gibbes ve ben kötü şeyler olmasından korkuyorduk." Zoya, sonunda mutlu haberler de almayı, hızla çarpan kalbinin sesini dinleyerek bekledi. Bu kadar kötü olaydan sonra bir mutlu son olmalıydı.

Hayat, en sevdiklerini Bolşeviklerin öldürmesine izin verecek kadar zalim olamazdı... zayıf, küçük bir oğlan çocuğu, akrabası ve arkadaşı olan dört genç kız ve onları çok seven anneleri.

Babalarının ölmüş olması yeterince kötü haberdi. Bundan daha kötüsü olamazdı. Gilliard gözyaşlarını engellemek için gözlerini kapayıp konuşmaya devam ederken Zoya onu izliyordu. Gilliard Paris'e daha dün gece gelmişti, Zoya'yı görmeye kararlıydı ama çok da yorgundu.

Gilliard, "Ekateringburg'a Aleksey'in doğum gününde döndük, ama hepsi gitmişti," diyerek içini çekti. "O zamandan beri oradaydık. Evde mermi deliklerini görmeme rağmen onların hâlâ yaşadıklarından emindim."

Zoya birden, kalbi durmuş gibi ona baktı. "Mermi delikleri. Niki'yi orada, çocuklarının önünde mi kurşuna dizdiler yani?"

"Nagorni'yi üç gün önce öldürdüler... bir askerin, Aleksey'in nişanlarını çalmasına engel olmak istemişti. Çareviç hiç kuşkusuz çok üzülmüştür, o adam hayatı boyunca onunla beraber olmuştu."

Sadık Nagorni, onları terk etmeyi reddetmişti. Bu ölümlerin sonu gelmeyecek miydi?

"Bolşevikler onlara Temmuz ayı ortalarında, akrabalarının onları kurtarmaya çalışacağını ve yerleri öğrenilmeden başka bir yere gönderilmeleri gerektiğini söylemiş." Zoya, Maşka'nın bu olaydan önce yazdığı ve yerlerini bildirdiği mektupları düşündü. Peki ama onları kurtarmaya çalışanlar kimdi acaba? "Kanlı devrim, Haziran ayından beri ortalığı kasıp kavuruyordu, bir yere gitmek mümkün değildi. Ama bir gece yarısı onları kaldırıp giyinmelerini söylemişler." Gilliard'ın sesi birden kısıldı ve Zoya onun ellerini acıtacak kadar sıktı, göz göze geldiler, ıssız bir adaya terk edilmiş

iki insan gibiydiler, diğerleri gitmişti... ama nereye? Zoya tek keli-ZOYA

ine etmeden hikâyenin sonunu bekliyordu. Gilliard en sonunda, oıia onların Paris yolunda olduklarını söyleyecekti. "Alt kata indiler, împaratoriçe, Nikolay ve çocuklar... Anastasya'nın yanında hâlâ Jimmy vardı," Aleksey'in küçük spanyel köpeğiydi Jimmy.

Gilliard bunları düşününce tekrar ağlamaya başladı. "... ve Joy da..." Sava annesinin adını biliyormuş gibi sızıldanırken Gilliard konuşmasına devam etti, "... o sırada Çareviç yürü-yemiyordu, çok hastaydı... onlara üstlerine kalın bir şeyler almalarını söylediler ve araç beklemek üzere bodruma indirdiler... Nikolay, Aleksandra ve Aleksey için sandalye getirtti ve kendisi..." güçlükle konuşabiliyordu adam, "Onu tutuyordu Zoya, geldiklerinde onu kucağına, dizlerine almıştı... silahlarını ateşlediklerinde onu tutuyordu." Zoya kalbinin taş kesildiğini hissetti, demek Nikolay'ı böyle öldürmüşlerdi, ama Gilliard hıçkırarak konuşmayı sürdürdü.

"Hepsini vurdular Zoya Konstantinovna... hepsine birden ateş

açtılar, sadece Aleksey diğerlerinden biraz daha fazla yaşadı, o zavallı babasına yapışırken başını tüfek dipçikleriyle parçaladılar...

sonra da küçük Jimmy'yi öldürdüler," - köpek yavrularından biriydi bu da - "Anastasya bayıldı ve köpek yavrusu havlayınca onu süngülerle öldürdüler ve sonra da..." - Zoya, onun anlattıklarına inanamıyormuş gibi sessizce ağlarken Gilliard devam etti - "Hepsini bir madene götürüp üzerlerine asit döktüler. .. onlar artık yok Zoya... gittiler... hepsi birden... zavallı tatlı Bebek bile."

Zoya ona sarıldı ve adam ağlarken onu göğsüne bastırdı. Şimdi bile, aradan aylar geçmesine rağmen Gilliard onlara inanmakta güçlük çekiyordu. "Joy'u bulduk, askerlerden biri alıp getirmişti, onu maden yakınında bulduklarında açlıktan ölmek üzereymiş...

çok sevdiği çocuklar için ağlıyormuş. Ve Zoya, onların ne kadar iyi insanlar olduğunu ya da bizim onları ne kadar sevdiğimizi hiç kimse bilemeyecek."

"... aman Tanrım... aman Tanrım... benim zavallı küçük Maşka'm...

tüfekler ve süngülerle öldürüldü ha... kim bilir ne kadar korkmuştur..."

"Nikolay onları durdurmak için ayağa kalkmış... ama hiçbir Şey yapamamış tabii. Orada kalmamıza izin verselerdi... ama hiçbir şey fark etmezdi." Beyaz Rusların sekiz gün sonra Ekaterin-204

DANIELLE STEEL

•|

burg'u kurtarmaya geldiğini Zoya'ya söylemedi Gilliard. Sadece sekiz gün.

Zoya boş gözlerle ona baktı. Artık hiçbir şeyin önemi yoktu.

Bundan sonra hiçbir şeyin önemi olmayacaktı... kendisi... ya da onlar için... Gilliard onu tutarken Zoya yüzünü avuçlarına gömdü ve ağladı.

"Bunları sana kendim anlatmak zoruydaydım... çok üzgünüm...

fazlasıyla üzgünüm..." Bu kadar olağanüstü insanların kaybı için bu kadar önemsiz sözlerdi bunlar işte. Tsarskoye Se-lo'daki o son günlerinde bu olacaklardan ne kadar habersizdiler. Zoya o zaman onlarla birlikte kalması gerektiğini biliyordu, o zaman Bolşevikler onu da öldürecekti... öldürmeliydi... tüm diğerlerini, Maşka'yı... ve Bebek'i öldürdükleri gibi onu da mermiler ve süngülerle öldürmeliydiler...

Gilliard bir süre sonra ondan ayrılıp gitti, biraz uyuyup dinlendikten sonra, ertesi gün yine geleceğini söylemişti. Giderken Zoya'nın yüzüne, kızarmış gözlerine ve anlamsız ifadesine bakamadı. Zoya tekrar yalnız kaldığında Sava'yı kucağına aldı ve öne arkaya sallanıp, boşluğa bağırarak ağlamaya başladı. "Ah büyükanne... onlar gitti... hepsini öldürdüler..." Sonunda onun adını son kez söylerken, sessiz odada sadece bir fısıltı kalmıştı... bu sözcüğü bir daha asla söylemeye cesaret edemeyecekti... hafifçe fısıldadı: "Maşka'm..."

27

Zoya, Pierre Gilliard'dan aldığı haberlerden sonra birkaç gün şoktaymış gibi yaşadı. Büyükannenin ölümünden duyduğu acıya bir de, onların infazlarından duyduğu acı eklenmişti. Ertesi gün Pierre geldiğinde, Dr Botkin'in de diğerleriyle birlikte öldürüldüğünü söyledi, bu da mektupların neden yerine varmadığını gösteriyordu, ama zaten onlara cevap verecek kimse de kalmamıştı. Zoya, Grandük MihaiPin de, Nikolay, Aleksandra ve çocukların infazından bir hafta önce vurulduğunu biliyordu.

Ondan sonra dört grandük daha öldürülmüştü. Listenin sonu gelmeyecek gibi görünüyordu. Adamlar sanki bir ırkın tamamını, tarihin büyük bir bölümünü ortadan kaldırmak istemişti. Ve olanlar anlatılamayacak kadar vahşiceydi.

Şimdi bildikleri dikkate alındığında, Versailles Barış Konferan-sı'nın Zoya için ne kadar önemsiz olduğunu anlamak mümkündü.

Onun için savaş ve hatta savaşın sona ermiş olması, tüm anlamını yitirmişti. Anne babasını, ağabeyini, büyükannesini, kuzenlerini, arkadaşlarını ve ülkesini kaybetmiş, sevdiği erkek bile onu bırakıp gitmişti. Küçük dairede oturup pencereden dışarısını seyrederken, yaşamı ona bomboş geliyordu. Pierre Gilliard gitmeden önce birkaç kez gelip onu ziyaret etti. Dinlenmek için ülkesine, İsviçre'ye gidiyordu, daha sonra da soruşturmaların sürdürülmesinde yardımcı olmak üzere tekrar Sibirya'ya gidecekti. Ama Zoya için bu bile önemli değildi artık. Hiçbir şeyin önemi yoktu. Zoya için her şey sona ermişti.

Ocak ayının sonunda Paris yine eski canlılığına kavuşmuştu.

Sokaklar Amerikan askeri doluydu. Versailles'da görüşmelere katılmak, Büyük Macera'nın sona erişini kutlamak ve yaklaşan yeni barış sürecinin öncülüğünü yapmak için Birleşik Devletler'den gelen üst düzey yetkililer şerefine partiler, törenler ve özel gösteriler düzenleniyordu.

Ama Zoya için hiçbir kutlama yoktu. Pierre Gilliard karısının yanına Bern'e gittikten sonra, Vladimir birkaç kez gelip Zoya'yı ziyaret etti, ama Zoya çok az konuşuyordu ve Vladimir onun akıl sağlığından ve güvenliğinden endişe duymaya başlamıştı. Haber yavaş yavaş tüm mülteciler tarafından duyulmuştu, herkes ağlıyor, sessizce yas tutuyordu. Romanovlar çok özlenecek ve onları tanıyanlar tarafından asla unutulmayacaktı.

"Gel seni arabayla biraz gezdireyim küçüğüm. Bir yerlere gitmek sana iyi gelecektir."

"ihtiyacım olan her şey var burada Vladimir." Zoya üzgün gözlerle ona baktı ve sessizce küçük Sava'yı okşadı. Vladimir ona, ilk geldiklerinde yaptığı gibi yiyecek bir şeyler getirmişti. Hatta onun durumunu düşünüp votka bile almıştı. Hiçbir şey yapmasa bile, Zoya belki üzüntülerini alkolle boğabilirdi. Ama Zoya yiyeceklerin çoğuna dokunmadığı gibi votka şişesini de açmamış, ona elini bile sürmemişti. Sanki diğerlerine katılmak için acele eder gibiydi.

Kendini öldürmek istiyordu âdeta, gittikçe zayıflayıp çökmekteydi.

Vladimir'in tanıdığı kadınlardan bazıları da Zoya'yı ziyaret için gelmişti ama Zoya çoğuna kapıyı bile açmıyordu. Karanlık evde sessizce oturup onların gitmelerini bekliyordu.

Vladimir Ocak ayının sonlarına doğru iyice endişelendi ve hatta bir doktorla konuştu. Ama o anda yapabilecekleri bir şey yoktu ve bir süre durumun normale dönmesini beklemeliydiler. Fakat Vladimir, onlar beklerken Zoya'nın kötü bir şey yapmasından korkuyordu.

Bir gün öğleden sonra, Zoya'yı düşünüp, bir Amerikalı müşteri bulmayı umut ederek arabasını Crillon'a doğru sürüyordu. Ve kısa bir süre sonra, sanki duası kabul edilmiş gibi, sokağın karşı tarafına baktı ve onu gördü. Çılgın gibi korna çalıp ona el salladı. Ama uzun boylu, üniformalı adam bir otele girmişti. Vladimir arabadan aşağıya atlarken, gördüğünün bir hayal olmamasını diliyordu.

Koşarak sokağın karşı tarafına geçti, otele daldı ve o tam asansöre binerken yakaladı. Vladimir

seslenince, Clayton Andrews birden şaşkınlıkla geriye dönüp baktı. Sonra yavaşça asansörden çıktı, kötü bir şey olduğunu düşünüp korkmuştu.

"Tanrıya şükürler olsun, sizsiniz." Vladimir rahatlayıp içini çekerken, onun hâlâ Zoya'yı görmek isteyebileceğini düşünüyordu.

İkisi arasında neler geçtiğini bilmiyordu ama, Clayton Paris'ten ayrılmadan önce bozuşur gibi olduklarını anlamıştı.

"Ona bir şey mi oldu?" Vladimir'in yüzündeki ifadeyi gören Clayton ancak bunu düşünebilmişti. Paris'e bir gün önce gelmiş ve gidip Zoya'yı görmemek için kendini zorlamıştı. Ama kendisine ya da Zoya'ya eziyet etmenin yararı olmayacağını biliyordu. Böyle kalmaları çok daha iyi olacaktı. Zoya'nın yeni bir yaşam kurmasını istiyordu ve ne kadar özlerse özlesin, onun peşini bırakmadığı takdirde Zoya bunu başaramayacaktı. New York'a varışından kısa bir süre sonra, ordudan ayrılmadan önce hemen Paris'e dönüp, Versailles toplantılarına katılanlara yardımcı olmasını söylemişlerdi. Buraya da oldukça korkarak gelmişti. Paris'e dönüp de onu görmemeye dayanabilecek kadar güçlü olup olmadığını bilmiyordu. Uzun boylu Prensin gözlerindeki ifadeden korkup,

"Zoya mı?" diye sordu. Bu tek sözcük çok şey ifade ediyordu.

"Konuşabileceğimiz bir yere gidebilir miyiz acaba?" Vladimir gözlerini kalabalık lobide gezdirdi ve sonra Clayton'ın yüzüne baktı. Ona söyleyeceği çok şey vardı. Clayton saatine baktı. İki saatten önce işi yoktu. Başını salladı ve Vladimir'i izleyip dışarda bekleyen taksiye doğru yürüdü.

"Söylesene dostum, iyi mi o? Ona bir şey mi oldu yoksa?"

Prens arabayı çalıştırırken üzgün görünüyordu, yıpranmış kol yenleri ve eski ceketi daha da berbat olmuştu, ama düzgün kesilmiş

bıyığı ve kar beyazı saçları her zamanki gibi tertemizdi. Görünüşü onun asaletini ve farklılığını belli ediyordu. Paris'te şimdi onun gibi çok insan vardı. Kontlar, prensler, dükler ve iyi ailelerden gelen birçok erkek, taksi şoförlüğü, çöpçülük ya da garsonluk gibi işler yapıyorlardı.

Vladimir, "Ona hiçbir şey olmadı Yüzbaşı," deyince Clayton rahatladı ve derin bir nefes aldı. "Yani doğrudan doğruya olan bir şey yok." Arabayla Deux Magot'ya gidip arka tarafta bir masaya oturdular ve Clayton iki kahve istedi. "Büyükanne üç hafta önce öldü."

"Bundan korkuyordum zaten." Clayton bir ay kadar önce Paris'ten ayrılırken yaşlı kadın çok hasta ve zayıf görünmüştü ona.

"Ama daha da kötüsü, Pierre Gilliard onu görmek için Sibirya'dan geldi. Haberler korkunçtu. Gilliard'ı dinledikten sonra bir daha dışarıya çıkmadı Zoya. Korkarım evde oturup onlar için yas tutayım derken aklını oynatabilir. Dayanabileceğinden fazla üzülüyor." Vladimir'in gözleri dolmuştu ve Andrews'un daha kuvvetli bir şeyler istememiş olmasına üzüldü. Sert bir votka şimdi ona çok iyi gelirdi aslında. Zoya'yı düşünmek onu çok üzüyordu.

Hepsine ve özellikle de Zoya'ya çok kötü şeyler olmuştu.

"Çar'ı öldürdüklerinde Gilliard orada mıymış?" Adamı hiç tanımadığı halde, sadece olanları düşününce içinde derin bir acı duymuştu. Ama Zoya, Livadiya, yat ve Tsarskoye Selo hikayeleriyle onu Clayton'ın gözünde canlandırmıştı ve şimdi sanki onunla tanışmış gibi hissediyordu.

"Anlattığına göre Sovyet askerleri, onu ve İngilizce hocasını kısa bir süre önce oradan göndermiş, ama iki ay sonra oraya dönmüşler ve Ekaterinburg'da aylarca, Beyaz Ordu araştırmalarına yardımcı olmak için askerler muhafizlar ve köylülerle konuşmuşlar.

Olanların çoğunu biliyorlar ve Gilliard oraya tekrar dönüp onlarla yine konuşmak istiyor. Ama artık bunun önemi kalmadı tabii."

Clayton Andrews'a bakan gözleri kederle doluydu. "Onların hepsi öldü... hepsi... Çar'la birlikte öldürüldü... çocuklar bile."

Yanaklarından aşağıya süzülen yaşlardan utanmıyordu. Olanları her düşündüğünde ağlıyordu. Pek çok arkadaşını yitirmişti.

Hepsini kaybetmişti. Clayton Andrews şoke olmuş gibiydi, dehşete düşmüştü ve bu olanların Zoya'ya neler yapabileceğini tahmin ediyordu.

"Marie de ölmüş mü?" Bu son umuttu... Zoya için... ama Vladimir sadece başını iki yana sallamakla yetindi.

"Hepsi. Gittiler." Clayton'a, Gilliard'ın Zoya'ya üzerlerine asit döktüklerini söylerken, tümünü söylemediği ayrıntıları, vücutlarının parçalanmasını, yakılmaları, her şeyi anlattı. Zoya'nın öğrendikleri onun için yeterince korkunçtu. Onları hiçbir iz bırakmadan yeryüzünden silmek istemişlerdi. Fakat güzelliği, asaleti, nezaketi, tutkuları, çok iyi ve sevecen insanları yeryüzünden sile-ZOYA

uıezsiniz. Gerçekten de kurbanlarının temsil ettiği şeyleri ortadan jcaldırmayı başaramamışlardı. Onların bedenleri gitmişti ama ruhları sonsuza kadar yaşayacaktı.

"Zoya bunları duyunca ne yaptı peki?"

"Bu büyük üzüntüyle yaşayabileceğini pek sanmıyorum. Gün geçtikçe zayıflıyor. Yemiyor, konuşmuyor, gülümsemiyor. Onu öyle görmek bana büyük acı veriyor. Ona gidecek misin?" Vladimir ona yalvarmaya bile hazırdı. Zoya yaşamalıydı. Büyükanne ne de olsa çok yaşlıydı, ama Zoya genç ve canlıydı, on dokuz yaşındaydı ve yaşama daha yeni başlıyordu. Bu hayatın sona ermesine tahammül edemezdi. Yaşamayı sürdürmesi, hepsinin bildiği o güzelliğini yeni bir yaşama taşıması gerekiyordu, şimdi yaptığı gibi kendi elleriyle gömemezdi bunu.

Clayton Andrews içini çekti ve düşünceli bir ifadeyle kahvesini karıştırdı. Vladimir'in anlattıkları onu şoke etmiş ve dahası, çok da üzmüştü... çocuğu bile öldürmüşlerdi... Gilliard bile haberi ilk kez duyduğunda, 'Çocuklar!... Çocuklar öldürülmemeli...' demişti.

Clayton tekrar Zoya'yı düşünüp üzgün bir ifadeyle Prense baktı.

"Beni görmek isteyeceğini pek sanmıyorum."

"Denemelisin. Onun iyiliği için." Clayton'a, Zoya'yı hâlâ sevip sevmediğini sormaya cesaret edememişti. Vladimir, kendisinin Zoya için çok yaşlı olduğunu kabul ediyordu ve bunu Evgenya'ya da söylemişti zaten. Ama Clayton geriye kalan tek umuttu ve onlarla beraber Noel ayinine geldiğinde onun gözlerindeki parıltıyı görmüştü. En azından o zaman kızı çok sevdiği belliydi. "Kapıya çoğu zaman cevap vermiyor. Bazen kapısının önüne yiyecek bir şeyler bırakıyorum ve sonunda onları içeriye alıyor, ama yiyip yemediğini bilmiyorum." Ama o, bunu büyükanne için de yapmıştı. Birinin çıkıp Yelena için de böyle bir şeyler yapmasını isterdi tabii. Şimdi de Clayton Andrews'a, gidip Zoya'yı görmesi için âdeta yalvarıyordu. Ona yardım etmek için her şeyi yapabilirdi. Bir yandan da Gilliard'ın gelmiş olmasına üzülüyordu, ama olanları da bilmeleri gerekiyordu, sonsuza kadar umutla bekleyemezlerdi.

"Elimden geleni yapacağım." Clayton saatine baktı. Bir türlü bitmeyen toplantılardan birine katılmak için otele dönmesi gerekiyordu. Masadan kalkıp kahvelerin parasını ödedi ve otele geri

dönerken Vladimir'e teşekkür etti, bir yandan da Zoya'nın onu görmek isteyip istemeyeceğini düşünüyordu. Zoya'nın gözünde kendisi onu terk etmişti ve onun, bunu neden yaptığını anlamadığından emindi. Fakat her şeye rağmen onu orada bırakıp kendisini öldürmesine göz yumamazdı. Vladimir'in çizdiği tablo tam bir felaketti.

O akşam büyük bir sabırla toplantılara katıldı, saat onda dışarıya çıkıp bir taksi çağırdı ve şoföre Zoya'nın adresini verdi. Şoförün soylu Ruslardan biri değil de Fransız olması Clayton'ı sevindirmişti.

Binayı görünce yakın geçmişte yaşadıkları acıyı hatırladı ve yavaşça merdiveni çıkmadan önce biraz tereddüt etti. Ne söyleyeceğini bilmiyordu. Belki de söylenecek hiçbir şey yoktu.

Belki tüm yapabileceği, sadece orada olmak olacaktı. Dördüncü kata çıkan basamakların sonu gelmiyordu sanki, sahanlıklar ve koridorlar da hatırladığından daha soğuk ve karanlıktı. Zoya'dan altı hafta önce ayrılmıştı ama bu kısa sürede çok şey değişmiş, çok şey olmuştu. Zoya'nın kapısının önünde bir süre durup içerisini dinledi ve onun uyuyup uyumadığını merak etti, sonra birden ayak sesi duyarak irkildi.

Kapıyı yavaşça vurunca ayak sesi kesilmişti. Ses uzun süre duyulmadı. Zoya onun gittiğini sanınca ayak sesi tekrar duyuldu ve Clayton bu kez Sava'nın havlamasını da işitti. Zoya'nın bu kadar yakınında olduğunu düşünmesi kalp atışlarını hızlandırmıştı, ama şimdi kendisini değil, onu düşünmeliydi. Buraya kendisine değil, ona yardım için gelmişti ve kapıyı tekrar vururken, kendisini bunu düşünmeye zorladı, sonra kapı arkasından seslendi. "Telgraf!"

Tekrar bağırdı. "Telgraf!" Berbat bir oyundu bu, ama bunu yapmazsa onun kapıyı açmayacağını biliyordu. Ayak sesleri yaklaştı ve kapı biraz aralandı, ama Zoya, Clayton'ı durduğu yerde göremezdi. Clayton beklemeden, tek adımda kapıya yanaştı, hafifçe itip açarken Zoya'yı biraz kenara itti ve nazik bir ses tonuyla konuştu.

"Biraz daha dikkatli olmalısınız matmazel." Zoya'nın sanki nefesi kesilmişti, yüzü sapsarıydı. Onu bu kadar zayıf görmek Clayton'ı şoke etti. Prens haklıydı. Zoya, korku-ZUYA

dan açılmış gözlerle ona bakarken berbat görünüyordu. "Ne arıyorsun sen burada?"

"Nasıl olduğunu görmek için New York'tan geldim." Biraz arsızlık yapmak istemişti ama Zoya'nın bakışı hiç de cesaret verici değildi-Genç kız artık gülmeyi, sevgiyi ve nezaketi unutmuş görünüyordu.

"Neden geldin buraya?" Öfkeli görünüyordu, küçülmüş gibiydi ve onu bu halde görmek Clayton'ı çok üzdü. Onu tekrar kollarına almak istiyordu ama buna cesaret edemedi. Onun canını acı-

tabileceğinden korkmuştu.

"Seni görmek istedim. Versailles'daki barış anlaşması görüşmeleri için geldim." Hâlâ kapı eşiğinde duruyorlardı ve Clayton soran gözlerle ona bakarken Sava gelip onun elini yalamaya başladı.

Zoya onu hatırlamak istemese bile küçük köpek unutmamıştı.

"Birkaç dakika için girebilir miyim acaba?"

"Neden?" iri iri açılmış gözlerinde hüzün ifadesi vardı ama bu gözler her zamankinden daha güzeldi.

Clayton ona artık yalan söyleyemezdi. "Çünkü seni hâlâ seviyorum Zoya, işte bunun için." Söylemeyi düşündüğü şey bu değildi ama kendini tutamamış ve bunları ağzından kaçırıvermişti.

"Bu artık önemli değil."

"Benim için önemli."

"Altı hafta önce, buradan giderken değildi ama."

"O zaman da çok önemliydi benim için. Senin için doğru olanı yaptığımı sanıyordum. Benim verebileceğimden daha fazlasına layık olduğunu düşündüm." Ona maddi açıdan her şeyi verebilir, ama gençlik, ya da onunla tanışmadan önce boşuna harcadığı yılları veremezdi. O zaman bu ona önemli gelmişti, ama şimdi Vladimir'in anlattıklarından sonra pek emin değildi bundan. "Seni burada, sevmediğim için değil, sevdiğim için bırakıp gittim ben."

Ama Zoya'nın bunu anlamadığını, o zaman olduğu gibi şimdi de biliyordu. "Amacım seni terk etmek değildi. Ben gittikten sonra bu kadar çok şey olabileceği hiç aklıma gelmedi."

"Ne demek istiyorsun sen?" Zoya ona üzgün bir ifadeyle baktı ve onun da bir şeyler bildiğini sezinledi, ama ne kadar bildiğinden emin değildi kuşkusuz.

"Bugün Vladimir'i gördüm."

"Peki neler anlattı sana?" Clayton ona yaklaşmak isterken, Zoya ondan uzakta dimdik duruyor, onun gözlerine bakıyordu Genç kız çok acı çekmişti. Haksızlıktı bu. Bunlar başkalarının başına gelmeliydi. Onun, Evgenya'nın ya da Romanovların... Ve hatta Vladimir'in başına değil. Clayton hepsi için üzülüyordu. Ama hepsinden önemlisi, Zoya'yı seviyordu.

"Bana her şeyi anlattı küçüğüm." Zoya'ya bir adım daha yaklaştı ve onu yavaşça kollarına aldı ve Zoya'nın mücadele etmemesi onu şaşırttı. "Büyükanneyi anlattı..." Bir an için tereddüt etti. "... sonra kuzenlerini... ve zavallı küçük Maşka'yı..." Zoya ağlamamak için yutkundu, yüzünü başka tarafa çevirdi ve sonra birden, sanki baraj patlamış gibi onun kollarında hıçkırmaya başladı. Clayton yavaşça ayağıyla itip kapıyı kapadı, onu küçük bir çocuk gibi kucağında divanın yanına götürdü ve ağlayan Zoya'yı kucağından bırakmadan divana oturdu. Zoya uzun zaman, sarsık sarsıla ağladı ve hıçkırıklar arasında Gilliard'ın anlattıklarını ona tekrarladı.

Clayton onu uzun süre kollarından bırakmadı. Bir süre sonra oda yine sessizleşti, şimdi arada sırada Zoya'nın burun çekişleri duyuluyordu. Zoya başını kaldırıp kederli bakışlarını onun gözlerine dikti ve Clayton da onu bırakıp gittiği günden beri özlediği şeyi yaptı, onu hafifçe öptü.

"O geldiğinde burada olmayı isterdim."

Zoya yine hafif hafif ağlarken, "Bunu ben de isterdim," diye itiraf etti. "Sen gittiğinden beri korkunç şeyler oldu... her şey çok acımasızdı... ve Maska... aman Tanrım, zavallı Maska... iyi ki Pierre'in dediği gibi mermiler onu hemen öldürmüş. Ama diğerleri..."

"Artık düşünme bunları. Bu düşünceleri geçmişte bırakmalı-

sın.

"Nasıl yapabilirim bunu?" Zoya hâlâ onun dizlerinde oturuyordu ve birden, uzun zaman önce babasıyla yaptığı konuşmaları hatırladı.

"Bunu yapmak zorundasın Zoya. Büyükanneni, onun ne kadar cesur olduğunu düşün. Bir troyka içinde seni Rusya'dan kaçırıp özgürlüğe, güvenli bir ülkeye getirdi. Seni buraya, tüm umutlarını yitirmen, her şeyden vazgeçmen, burada oturup açlıktan ölmen için değil, sana daha iyi bir yaşam sağlamak, hayatını kurtarmak için getirdi. Bunu asla, ama asla israf etmemelisin. Onun anısına hakaret etmiş,

ruhunu gücendirmiş, senin için tüm yaptıklarını inkâr etmiş olursun. Onu onurlandırmak ve iyi bir yaşam kurmak için elinden geleni yapmalısın."

Zoya, "Sanırım haklısın, ama bunu yapmak şimdi o kadar zor ki,"

dedi ve bir şey hatırlayıp utangaç bir tavırla ona baktı.

"Büyükannem ölmeden önce bana para konusunu söyledi. Onu sana geri gönderecektim ama bir süredir birazını kullandım." Yüzü birden kızarmış ve şimdi tekrar eskisi gibi görünmeye başlamıştı.

"Ben de harcayacağını umut ediyordum zaten." Clayton mutlu görünüyordu, en azından onun için bir şey yapmıştı. "Vladimir senin aylardan beri dans etmediğini söyledi bana."

"Büyükannem hastalanıp öldükten ve Pierre de buraya geldikten sonra çalışamadım... oraya bir türlü gidemedim işte."

"Gitmediğin de iyi olmuş." Zoya'nın omzu üzerinden baktı ve semaveri görüp nostaljik bir ifadeyle gülümsedi.

"Ne demek istiyorsun sen? Biliyor musun, Diaghilev onlarla beraber turneye çıkmam için bana tekrar teklif yaptı. Eğer istersem bunu yapabilirim şimdi." Zoya tekrar burnunu çekti ve Clayton bu kez gülümsedi.

"Hayır, yapamazsın."

"Nedenmiş o?"

"Çünkü New York'a gidiyorsun."

"Ben mi?" Zoya şaşkına dönmüştü. "Neden?" Clayton ona gülümserken o her zamankinden daha çocuk gibi görünüyordu.

"Benimle evleneceksin de ondan. îşlerini yoluna koyup hazırlanman için iki haftan var, sonra da gidiyoruz. Ne diyorsun buna?"

Zoya gözlerini iri iri açıp ona baktı. "Ciddi misin sen?"

"Evet, tabii ciddiyim, ama beni kabul edersen." Clayton birden, onun bir kontes olduğunu hatırladı, ama kontesliği pek uzun sürmeyecekti. Paris'ten gitmeden önce evlenecekti onunla. Ve Zoya ondan sonra ömrünün sonuna kadar Bayan Clayton Andrews olacaktı. "Kendini yaşlı bir adama bağlayacak kadar bu-214

DANIELLE STEEL

dalaysan bu senin sorunun Bayan Ossupov. Bundan sonra uyar.

mayacağım seni."

"Güzel!" Zoya, çaresiz bir çocuk gibi ağlayarak ona sarıldı, ama bu sefer yanaklarından süzülenler üzüntü, keder değil, sevinç gözyaşlarıydı.

Clayton ayağa kalkıp onu da yere bırakırken, "Aslında hemen yanına bir şeyler alsan iyi olur," dedi. "Otelde sana bir oda tutacağım. Buradan ayrılmadan önce seni gözümün önünden ayırmayacağım. Önümüzdeki iki hafta süresince kapını vurup

'telgraf diye bağırmak zorunda kalmak istemiyorum." Zoya onunla beraber güldü ve sonra gözlerini sildi.

"Korkunç bir şeydi o yaptığın!"

"Senin evde yokmuş gibi davranmadan daha korkunç değildi ama.

Neyse bırak şimdi bunları da toparlan. Birkaç gün sonra tekrar buraya gelir ve almak istediklerini alırız."

"Alacak fazla bir şeyim yok zaten." Zoya etrafına bakındı, orada, belki semaver ve büyükannenin bazı eşyasından başka alabileceği bir şey yoktu. Geçmişi geride bırakmak ve onunla yeni bir yaşama başlamak istiyordu. Sonra birden, tereddütle başını kaldırıp Clayton'a baktı. "Gerçekten ciddi misin sen?" Clayton fikrini değiştirdiyse ne yapacaktı? Ya kendisini tekrar bırakıp gider, ya da New York'ta yalnız bırakırsa ne olacaktı? Clayton onun yüzündeki korku ifadesini gördü ve tüm sevecenliğiyle ona baktı.

"Tabii ki ciddiyim küçüğüm. Aslında o zaman giderken almalıydım seni yanıma." Ama ikisi de Zoya'nın, büyükanneyi terk edemeyeceğini biliyordu ve Evgenya daha o günlerde yolculuğa çıkacak halde değildi. "Toplanman için sana yardım edeyim."

Zoya kendine küçük bir çanta hazırladı ve sonra köpeğini hatırladı.

Onu geride bırakamazdı, Clayton'dan sonra, geriye kalan tek dostu oydu. "Sava'yı da otele götürebilir miyim?"

"Tabii." Clayton köpeği kucağına alınca Sava çılgın gibi onun çenesini yalamaya çalıştı, yüzbaşı, Zoya'nın küçük çantasını alırken o da ışıkları söndürüyordu. Eve gitme zamanı gelmişti. Zoya arkasına bakmadan kapıyı kapadı ve Clayton'ı izleyip merdivenden aşağıya, yeni bir yaşama doğru inmeye başladı.

28

Zoya'nın eşyalarını toplamak bir günden az bir zaman aldı.

Semaveri, kitaplarını, büyükannenin örgülerini ve el işlerini, şallarını, kendi giysilerini ve dantelli masa örtüsünü topladı, geriye de pek bir şey kalmamıştı zaten. Geriye kalan eşyaları Vladimir'e, birkaç arkadaşına ve St Aleksandr'daki rahibe verdi.

Vladimir'e veda ettiler. Zoya ona yazacağına söz verdi. Birkaç gün sonra da rahibin karşısına çıkıp

Ciayton'ın yanında durdu ve onun karısı oldu. Ciayton'ın yüzüne bakarken rüyadaymış gibi hissediyordu kendisini, gözyaşları yavaş yavaş yanaklarından aşağıya doğru süzülüyordu. Her şeyini kaybetmiş, şimdi adı bile değişmişti. Ama yine de otele geri dönerlerken, yeni bir yaşamın sevinciyle Clayton'a sıkı sıkı sarılmıştı. Hâlâ onun yine fikir değiştireceğinden korkuyor, dehşete düşüyordu.

Paris'te iki gün daha kaldıktan sonra trene binip isviçre'ye gittiler.

Balaylarını orada geçireceklerdi. Ayrıca Zoya, gitmeden önce Pierre Gilliard'ı bir kez daha görmek istediğini söylemişti.

Tren her istasyonda uzun uzun durduğu için Bern'e ancak iki günde varabildiler, ama Zoya son gün uyandığında kalbi âdeta duracak gibi oldu. Zirveleri karla kaplı dağlar karşılamıştı onu ve Zoya bir an için kendisini tekrar Rusya'daymış gibi hissetti.

Gilliard onları istasyonda karşıladı ve beraberce, bir zamanlar Romanov çocuklarına dadılık yapmış olan karısıyla birlikte öğle yemeği için eve gittiler. Kadın çığlıklar atarak Zoya'ya sarıldı ve yemekte onlar eski günlerden söz ederken Clayton da onları dinledi. Çok acı çekmişler ama bir zamanlar çok da güzel şeyleri paylaşmışlardı, mutlu anıları çoktu.

Zoya, Gilliard'ın karısıyla resimlere bakmak için gidince Clayton adama, "Oraya ne zaman döneceksiniz?" diye sordu.

"Kendimizi yeniden güçlü hisseder etmez. Sibirya'daki yaşam karımı çok yıprattı. Onu tekrar götürmek istemiyorum. Gibbes'le zıo

DAN 1HLLİ. b 1 ttL

buluşmayı kararlaştırdık, öğrenebileceğimiz başka şeyler olup olmadığına bakacağız."

"Artık önemi kaldı mı ki?" Clayton onunla açık konuşuyordu. Her şey bitmiş gibi görünüyordu ve acı geçmişi karıştırmanın anlamı yoktu artık. Clayton bunu Zoya'ya da söylemişti, ama Gilliard bunu kafasından söküp atamıyordu bir türlü. Olanların anlamı onun için daha farklıydı, ama bunu anlayışla karşılamalıydılar, çünkü yirmi yıl Çar'in çocuklarıyla birlikte yaşamıştı ve onlar onun tüm hayatıydı.

"Benim için önemli. Her şeyi öğreninceye ve onlardan, varsa sağ

kalanları buluncaya kadar rahat edemeyeceğim." Bu da yeni bir düşünceydi.

"Böyle bir şans var mı yani?"

"Ben pek sanmıyorum. Ama yine de bundan emin olmalıyım, yoksa asla huzura kavuşamam."

"Onları çok seviyordun, değil mi?"

"Hepimiz severdik onları. Olağanüstü bir aileydi onlar. Sibirya'daki muhafizlardan bazıları bile onları yakından tanıyınca yumuşadı.

Yaşamlarını zorlaştırmak için nöbetçileri sürekli değiştirirlerdi.

Onların iyiliği Bolşevikleri çileden çıkarıyordu. Nikolay herkese, hatta imparatorluğunu yıkanlara karşı bile çok nazikti. Tahttan çekildiği için kendisini asla affetmedi sanıyorum. Hep tarih okurdu ve bana, dünyanın bir gün kendisinden başarısız bir Çar olarak söz edeceğini söylemişti... 'Teslim olduğumu söyleyecekler,' diyordu...

sanırım bu da kalbini çok kırdı." Bu adam başkalarının bilmediğini biliyordu, işlerin içyüzünü kavramıştı. Hiçbiri için bir daha geri gelmeyecek olan özel bir döneme dönüp bakmaktı bu. Bu insanların görüp geçirdikleri ve yaşadıkları ihtişam ve zenginlikler yanında, kendisinin Zoya'ya New York'ta sunacakları hiç kalırdı.

Ama Clayton onun orada mutlu olacağını biliyordu. Zoya artık hiçbir zaman üşümeyecek, aç kalmayacaktı. Ona en azından bunu verebilecekti. Daha şimdiden, Zoya'ya bir ev almayı düşünüyordu.

Beşinci Cadde'nin aşağısında bulunan kendi tuğla evi, birden çok küçük gelmişti ona.

Bern'de üç gün kaldılar ve sonra Clayton onu Cenevre ve Lozan'a götürdü.

ZOYA

217

Paris'e Şubat ayı sonunda döndüler ve New York'a gitmek üzere yine Paris adındaki gemiye bindiler. Dört bacalı koca gemi güzel bir günde Le Havre limanından denize açıldı. Fransız Denizyolları'nın gururu olan çok güzel bir gemiydi bu ve savaşın ortalarında denize indirildiği için üç yıl boyunca limana bağlı kalmış, çalışmamıştı.

Zoya deniz yolculuğunun büyük kısmında heyecanlı bir çocuk gibiydi. Birkaç kilo alıp biraz toparlanmıştı, gözleri yine eskisi gibi canlıydı. Birçok kez akşam yemeklerini Kaptan'ın masasında yediler ve gece geç saatlere kadar dans ettiler. Zoya, bu kadar mutlu olup eğlendiği için kendisini âdeta suçlu hissediyordu.

Kayıp geçmişinde birçok insanı terk etmişti, ama Clayton onun artık bunları düşünmemesini istiyordu. Zoya artık geleceğe, paylaşacakları yeni hayata bakmalıydı, inşa ettirmeyi düşündükleri evden, Zoya'nın tanışacağı yeni insanlardan ve sahip olacakları çocuklardan söz ediyorlardı. Zoya'nın önünde uzun, mutlu bir yaşam vardı. Henüz yirmi yaşındaydı ve hayata daha yeni başlıyordu.

New York'a varışlarından bir gece önce Zoya ona, şimdiye kadar sakladığı düğün armağanını verdi. Armağan hâlâ büyükannenin eşarbı içinde sarılı olarak duruyordu. Clayton yumurtanın ne kadar ince işlenmiş ve kıymetli olduğunu görünce nefesini tuttu. Clayton yumurtayı açtığı zaman Zoya minik altın kuğuyu masanın üstüne koydu ve nasıl çalıştığını ona gösterdi.

Clayton ona bakıp gülümseyerek, "Hayatımda gördüğüm en güzel şey... hayır, ikinci en güzel şey," dedi.

Zoya, hayal kırıklığına uğramış gibi baktı ona, onun da yumurtayı kendisi kadar sevmesini isterdi. Onun, kendisi için anlamı büyüktü. Geçmişten kalan tek anıydı bu yumurta. "Birincisi neydi?"

"Sensin aşkım. En güzeli ve en iyisi sensin."

"Seni budala," diyerek güldü Zoya. O gece sabaha kadar seviştiler.

Özgürlük Anıtı görününceye dek uyumadılar ve ertesi sabah New York limanına yanaştılar.

wmoa *in

29

Paris, Hudson nehri üzerindeki Fransız Denizyolları rıhtımına yanaşırken Zoya güvertede durdu ve hayran gözlerle etrafı seyretti.

Clayton'm Paris'ten ayrılmadan önce ona aldığı siyah Chanel takımı giymişti. Chanel o günlerde Cambon sokağına taşınmıştı ve onun kadar ünlü olmamasına karşın, dizaynları Poiret'ninkinden daha güzeldi. Zoya saçlarını sıkı bir topuz yapmış ve giysiyle uyumlu bir şapka giymişti. Bunları satın alırken kendisini çok şık bir kadın olarak görmüştü, ama şimdi etrafına bakınırken, sanki kılıksızmış gibi hissediyordu kendini. Etrafındaki kadınların hepsi de pahalı giysiler, kürkler giymişti ve Zoya, Rusya'dan ayrıldığından beri bu kadar çok mücevheri bir arada görmemişti.

Onun tüm mücevheri, Clayton'ın evlenirken parmağına taktığı küçük, altın evlilik yüzüğüydü.

Le Havre'dan ayrılırlarken olduğu gibi burada şampanya filan görünmüyordu. Fransız gemileri buradaki yeni alkol yasağına uymak zorundaydılar ve karaya üç mil mesafeye yaklaştıklarında tüm alkollü içkiler ortadan kaldırılıyordu. Onlar alkollü içki servisini uluslararası sularda yaparken, Amerikan gemilerinde alkollü içki servisi yoktu. Bu nedenle Fransız ve İngiliz gemilerinin yolcuları daha fazla oluyordu.

New York'un binalarıyla oluşturduğu kent silueti Zoya için yepyeni bir şeydi. Rusya'nın kiliseleri, kubbeleri, sivri kuleleri ve eski zarafeti, ya da Paris'in o zarif ihtişamı geride kalmıştı. Burası modern, canlı ve heyecan verici bir yerdi ve Clayton onu Hispa-no-Suiza arabasına götürür ve şoförü de gümrükten çıkan bavullarını getirirken Zoya kendisini çok genç hissetti.

"Ee küçüğüm, ne düşünüyorsun bakalım?" Beşinci Cadde'ye, kentin merkezinde bir zamanlar karısıyla paylaştığı eve doğru giderlerken Clayton mutlu gözlerle ona bakıyordu. Ev fazla büyük Ill

DATS İDLLC 31 ECL

değildi ama çok güzeldi ve Elsie de Wolfe tarafından dekore edilmişti. Karısıyla Elsie iyi arkadaştı ve Elsie, New York'ta Astorlar, Vanderbiltler gibi ailelerin evleriyle, Boston'daki kendi arkadaşlarının evlerini dekore etmişti.

"Clayton, harika bir şey bu!" Troyka ile Tsarskoye Selo'ya gj_

derken geçtiği karlı yollar sanki bir ömür boyu geride kalmıştı.

Sokaklarda atlar, otomobiller, parlak renkli, kürk yakalı mantolar giymiş kadınlar ve onların yanında acele adımlarla yürüyen erkekler vardı. Herkes mutlu, heyecanlı görünüyordu ve Zoya'nın gözleri, arabadan inip de tuğla binaya bakarken mutlulukla parlıyordu. Kuşkusuz Fontanka Sarayı kadar büyük değildi bu ev, ama yine de Amerikan standartlarına göre çok büyüktü ve Zoya mermer zeminli holde durunca gri üniformalı, önlüklü ve kepli iki hizmetçi gelip mantosunu aldı. Zoya utangaç bir tavırla onlara gülümsedi.

Clayton sakin bir tavırla Zoya'yı onlara, "Bayan Andrews," diye tanıştırırken, yaşlıca aşçı yanında iki hizmetçi daha olduğu halde mutfaktan çıkıp geldi. Uşak Ingilizdi ve çok ciddi bir adamdı. Evin dekorasyonu da Bayan de Wolfe'un, Fransız antikalarıyla modern eşyaları karıştırmaktan hoşlandığını gösteriyordu. Clayton ona, istediği eşyayı değiştirebileceğini söylemişti, onun, kendisini evinde hissetmesini istiyordu, ama Zoya gördüklerinden çok hoşlanmıştı. içerde, karlı bahçeye bakan büyük Fransız pencereleri vardı. Zoya bir çocuk gibi ellerini çırparken Clayton güldü ve sonra onu alıp üst kata, yatak odasına çıkardı. Burada pembe saten yatak örtüleri, perdeler, çok güzel bir avize ve Zoya için hazırlanmış, duvarları yine pembe saten boyalı bir tuvalet odası vardı, dolaplar Zoya'ya annesininkileri hatırlatmıştı. Hizmetçinin bir süre önce valizinden çıkarıp dolaba astığı birkaç eski giysiyi görünce Zoya güldü.

Akşam yemeğinden önce, giyinmek için tuvalet odasında çıplak olarak dururken, "Korkarım hizmetçiler hayal kırıklığına uğrayacak," diyerek bir kahkaha attı. Biraz önce muhteşem mermer banyoda yıkanmıştı... Palais Royal yakınındaki evin koridorun sonundaki berbat, küçücük banyosundaki korkunç günler sona ermişti. Artık banyosunu komşularıyla paylaşmak zorunda kal-

mayacaktı. Etrafına ve onu Paris'teki sefil yaşamından kurtaran adama bakarken rüyada gibiydi. Clayton'ın bu kadar zengin ve Hew York sosyetesinde önemli bir adam olduğunu hiçbir zaman düşünmemişti. Üniformasıyla ve mütevazı davranışlarıyla, böyle bir şeyi düşünmesi için hiçbir neden yoktu. "Bana bunlardan neden daha önce söz etmedin?"

"Söz etmem hiçbir şeyi değiştirmezdi." Clayton, onun kendisini zengin olduğu için sevmediğini biliyordu, ki bu da ona yeniden hayat veriyordu. Yaşı ilerlemiş sosyete kızları, ya da ölen annesinin arkadaşlarının, zengin koca avına çıkmış dul ya da yeni boşanmış

kızlarının saldırısına uğramaktan kurtulmuş olmak onu rahatlatıyordu. Zoya'nın tam istediği erkekti ama daha da önemlisi, Clayton sevecen, nazik bir erkekti ve onu kurtarmıştı. Zoya için en önemli şey buydu.

"Sana St Petersburg'daki yaşamımızdan söz etmeye hep korktum...

bunları anlatırken abarttığımı düşünerek bana inanmayacağını sanıyordum."

Clayton gülerek, "Öyle de düşündüm," dedi. "Ama bunların çok çekici olduğunu da düşündüm... tıpkı

benim güzel karım gibi."

Clayton onun yeni saten iç çamaşırını giyişini seyretti ve hemen aynı anda da onu soymaya karar verdi.

"Clayton!" Ama Clayton onu yatağa taşırken Zoya itiraz etmedi.

Her akşam yemeğe geç kalıyorlardı ve Zoya uşağın, bunu tasvip etmeyen bakışlarından sıkılmaya başlamıştı.

Hizmetçiler ona karşı pek sıcak'davranmıyordu ve Zoya, evin içinde dolaşırken onların fısıldaşmalarının farkındaydı. Zoya'ya hizmet ederken isteksiz davranıyor ve her fırsatta Clayton'ın eski karısından söz ediyorlardı. Eski Bayan Andrews hiç kuşkusuz onlar için mükemmelliğin sembolü olmuştu. Hatta hizmetçisi bir gün Zoya'nın odasına bir Vogue dergisi getirmiş ve bir sayfayı açık bırakıp gitmişti, açık olan sayfalarda onun son moda giysisinden söz eden Cecil Beaton'un bir notuyla, arkadaşlarına Virgi-nia'da verdiği bir partinin resimleri görülüyordu.

Bir akşam Clayton'la birlikte yatak odalarında şöminenin yanında otururken Zoya sakin bir sesle, "Güzel kadındı, değil mi?" diye sordu. Burada şömine odayı ısıtmak için değil, dekoru can-224

UANIKLLK SIfcEL

landırmak için yakılmıştı. Zoya birkaç kez, soğuk evinde üşüyen Vladimir'i ve Paris'te neredeyse açlıktan ölmek üzere olan diğer bazı arkadaşlarını düşünmüştü. Clayton'ın ona verdikleriyle, kendisini suçlu gibi hissediyordu.

"Kim güzel kadındı?" Clayton ona, bir şey anlamaksızın baktı.

"Karın." Kadının adı Margaret'ti.

"İstediği zaman çok iyi giyinirdi. Ama sen de öylesin küçük Zoya.

Daha alışverişe başlamadık bile."

"Beni çok şımartıyorsun." Zoya ona bakıp utangaç bir ifadeyle gülümsedi, Clayton buna dayanamıyordu işte, uzanıp onu kollarına aldı ve kendisine çekti.

"Benim verdiklerimden ve vereceklerimden çok daha fazlasına layıksın sen."

Zoya'nın tüm kaybettiklerini ona geri vermek, Rusya'dan ayrıldıktan sonra Paris'te çektiklerini unutturmak istiyordu, imparatorluk Paskalya yumurtası, Clayton'ın anne babasının gümüş çerçeveli resimleri ve annesinden kalmış olan üç küçük altın heykelcikle birlikte yatak odasındaki şöminenin rafında duruyordu.

"Mutlu musun küçüğüm?"

Zoya sessiz odada ona mutlulukla cevap verdi. "Nasıl olmam ki?"

Clayton onu arkadaşlarıyla tanıştırıyor ve her yere götürüyordu, ama diğer kadınların kızgın bakışlarını ikisi de görebiliyordu. Zoya gençti, güzeldi ve Clayton'ın aldığı pahalı giysiler içinde çok zarif görünüyordu.

"Beni neden sevmiyor bu insanlar?" Onun girdiği yerde kadınlar onu görünce birden susup haset gözlerle süzüyordu ve Zoya bu duyguyu birkaç kez hissetmişti.

"Seni sevmiyor değiller, sadece kıskanıyorlar."

Clayton haklıydı, ama Mayıs'ın sonunda bu insanların çıkardığı dedikodular onu çok kızdırdı. Birisi Clayton'ın Paris'te ucuz, küçük bir dansçıyla evlendiği dedikodusunu çıkarmıştı... bazıları Folies-Bergere'den söz ediyordu ve hatta Clayton'ın üye olduğu kulüpte sarhoşun biri ona, karısının kankan dansı yapıp yapmadığını sormuş ve Clayton onu yumruklamamak için kendisini güçlükle tutmuştu.

Bir partide Zoya'nın dansını izleyen bir kadın, arkadaşına, onun bir Paris fahişesi olduğunu duyduğunu ve bunun doğru olup olmadığını sordu.

"Öyledir herhalde. Şunun dans edişine baksana!" Zoya, Clayton'ın kendisine verdiği derslerle, şimdi fokstrot dansını çok mükemmel yapabiliyordu. Pist üzerinde onu döndürüp duran Clayton da çok yakışıklı ve gururlu görünüyordu, herkesi kıskançlıktan çatlatan güzel karısına âşık olduğunu her hareketiyle belli ediyor ve bu da çoğu kişinin Zoya'dan nefret etmesine neden oluyordu. Clayton'ın, iki eliyle kavrayabileceği kadar ince belli, yirmi yaşında, çok güzel bacaklı ve melek yüzlü bir kadındı. Vals çalmaya başlayınca Zoya'nın gözleri doldu, pistin üzerinde ağır ağır dönerken başını kaldırıp Clayton'a baktı, tanıştıkları geceyi ve ondan çok önceki acı anıları hatırlamıştı. Gözlerini kapasa kendisini St Petersburg'da hissedebilirdi... Konstantin ya da Preobrajenski Muhafızları üniforması içinde genç ve yakışıklı Ni-kolay... ve hatta Kışlık Saray'da Nikolay'la dans edişini hayal edebilirdi. Gitmeyi beklediği ama asla gidemediği sosyeteye takdim balosunu hatırladı, ama artık bunların hiçbiri ona acı vermiyordu. Clayton onun bunları unutması ya da hatırladığında acı çekmemesi için elinden geleni yapmıştı. Zoya şimdi, Maska ile olan resimlerine bile acı bir gülümsemeyle, ama ağlamadan bakabiliyordu. Arkadaşlarını ve sevdiklerini ölünceye kadar kalbinde taşıyacaktı.

Haziran'da Astorlar balosunda dans ederlerken Clayton, "Seni çok seviyorum küçüğüm..." diye fısıldadı ve o anda Zoya, sanki bir hayalet görmüş gibi birden durdu, ona baktı. Ayakları dans pistine çakılmış gibiydi, ve Clayton, "Bir şey mi var?" diye fısıldarken onun yüzü sapsarı kesildi.

"Olamaz..." Zoya birden hastalanmış gibi görünüyordu ve Clayton'ın avucundaki eli buz kesilmişti. Yanında, soluk parıltılı mavi bir giysi giymiş güzel bir kadın olan, çok yakışıklı, uzun boylu bir erkek girmişti salona. "Onları tanıyor musun?"

Ama Zoya konuşamıyordu. Bu adam Prens Obolenski ya da ona tıpatıp benzeyen biriydi, kolundaki kadın da genç Grandüşes-Z15

lerin halaları olan, Grandüşes Olga olmalıydı, her Pazar günü kızları alıp Fontanka Sarayı'na gelerek Zoya ile çay içerler, sonra da Grandüşes kızları öğle yemeğine büyükanneye götürürdü.

"Zoya!" Clayton, Zoya'nın bayılacağından korkarken, kadın o tarafa bakıp şaşkınlıkla içini çekti ve sonra koşar adımlarla onlara doğru geldi. Zoya bir çocuk gibi hafif bir çığlık attı ve kendini kadının kollarına fırlattı.

"Sevgili yavrum... sen misin?... oh benim küçük Zoya'm..." Güzel Olga onu kollarına aldı, sevdikleri ve kaybettiklerinin acı anılarıyla dolu bir halde, birbirlerini gördükleri için sevinç gözyaşları dökerken Clayton ve Prens Obolenski onlara bakıyordu. "Ne arıyorsun sen burada?"

Zoya reverans yapıp onu selamladı ve yakışıklı kocasını ona tanıştırmak için döndü. "Olga Aleksandrovna, eşimi tanıştırabilir miyim?" Clayton da eğilip selam verdi ve Grandüşes'in elini öptü, o sırada Zoya, Olga'nın, Çar'ın kız kardeşi olduğunu söylüyordu. "O

şeyden beri... nerelerdeydin..." Olga sözcükleri söylemekte güçlük çekerken göz göze geldiler. Her ikisi de Tsarskoye Se-lo'yu terk ettikten sonra bir daha görüşmemişlerdi.

"Büyükannemle birlikte Paris'teydim... o, Noel'den sonra öldü."

Grandüşes, Zoya'yı tekrar kucakladı, herkes onlara bakıyordu ve bir süre sonra herkes gerçeği öğrenmişti. Clayton Andrews'un yeni karısı bir Rus kontesiydi. Folies-Bergeres söylentileri balon gibi söndü ve Prens Obolenski, Fontanka Sarayı'nda verilen muhteşem baloları anlattı.

"Zoya'nın annesi hayatımda gördüğüm en güzel kadındı. Çoğu Alman gibi soğuktu kuşkusuz ve sinirliydi ama son derece güzeldi.

Zoya'nın babası da çok iyi, yakışıklı bir adamdı. Onun ölümü büyük bir kayıptır. Pek çok iyi insan ölüp gitti." Prens bunu üzgün bir ifadeyle ve şampanya kadehini kaldırıp söylemişti ama kuşkusuz kadınlar kadar heyecanlı görünmüyordu. Zoya o gece Olga'nın yanından hiç ayrılmadı. Olga Londra'da yaşıyordu ve New York'a arkadaşlarını görmeye gelmişti. Prens Obolenski ve eski adı Alice Astor olan eşinin evinde kalıyordu.

Zoya'nın kim olduğu, asil ailesi, Çar'a olan yakınlığı konusun-ZOYA

daki haberler kısa zamanda New York sosyetesinde yıldırım hızıyla yayıldı ve Zoya birden sosyetenin sevgilisi oluverdi. Cecil Beaton, Zoya'nın her hareketini izleyip yazıyor ve onlar her yere davet ediliyordu. Onu eleştirip kıskananlar şimdi birden Zoya'yı çok sever olmuştu.

Elsie de Wolfe önce onların evini yeniden dekore etmek istedi, ama sonra olağanüstü bir teklif getirdi. Kendisi birkaç arkadaşıyla birlikte East River'da bazı eski çiftlikler satın almışlardı ve bu

eski çiftlik evlerini Sutton Place denen bir sokakta yeniden bir araya getiriyorlardı. Evler henüz tamam değildi, ama bittiği zaman sosyetenin rağbet ettiği yerlerden biri olacaktı burası.

"Bu evlerden birini de seninle Clayton için hazırlamamı ister misin acaba?" Elsie, bu evlerden birini borsacı William May Wright ve karısı Cobina için dekore ediyordu. Ama Zoya, bulundukları yerde, Clayton'ın tuğla köşkünde çok rahat olduklarını düşünüyordu.

Grandüşes Olga Londra'ya dönmeden önce, Zoya ilk yemekli partisini onun için verdi ve ondan sonra kaderi de belirlendi. Artık New York'un sevgilisi olma yolundaydı ve tabii Clayton da buna bayılıyordu. Zoya'nın her kaprisine göz yumuyordu ve Elsie de Wolfe'a da gizlice, Sutton Place'deki evlerden birini kendileri için dekore etmesini söyledi. Mücevher kadar güzel bir evdi bu ve Zoya onu gördüğü zaman gözleri şaşkınlıkla açıldı. Bir gece önce gittikleri ve Fred Astaire ve Tallulah Bankhead'yle tanıştıkları Wrightlann yeni evi kadar aşırı süslü değildi. Wrightlann evinde onları en fazla şaşırtan şey, vizon kürk kaplı banyo olmuştu, ama Andrewslann evinde böyle abartılı şeyler yoktu. Zarif mermer döşemeli, güzel manzarası olan, geniş havadar odaları bulunan bir evdi ve Wolfe evi, genç Rus kontesinin hoşlanacağından emin olduğu birtakım eşyayla süslemişti. Tanıdıkları ona kontes olarak hitap etmeye başlamıştı ama Zoya artık Bayan Andrews olduğunu söylüyordu. Amerikalılar bundan hoşlanıyordu ama unvanını kullanmak ona saçmalık gibi geliyordu.

O günlerde Paris ve Londra'dan yeni gelen ya da doğrudan Rusya'dan kaçan yeni mülteciler de görülüyordu. Bunlar, Kızıl ve Beyaz ordular arasındaki savaş sürer, taraflar felaketler içindeki 228

ülkeyi kontrol edebilmek için mücadele ederken nasıl kaçtıklarını anlatıyordu. Fakat New York'taki Beyaz Ruslar onu genellikle eğlendiriyordu. Yeni gelenlerin içinde gerçek soylular da vardı kuşkusuz ve Zoya bunların çoğunu tanıyordu, ama çoğu da Rusya'da hiçbir zaman sahip olmadıkları unvanları taşıyordu. Her tarafta prensler, prensesler ve kontesler görülüyordu. Zoya bir gece kendisine prenses olarak tanıştırılan kadını tanıyınca şaşırdı, annesinin şapkalarını yapan kadındı bu, ama onu mahcup etmemek için hiç sesini çıkarmadı tabii. Daha sonra kadın onun yanına geldi ve Zoya'ya onun kimliğini açıklamaması için âdeta yalvardı.

Zoya da, bir zamanlar annesiyle babasının dostları olan soylulardan bazılarını davet ediyordu. Ama geçmiş, geçmişte kalmıştı ve hiçbir konuşma ya da yaşanmış hiçbir acı anı onu canlandıramazdı. Zoya sadece ileriye dönük yaşamak, yaşadığı hayatın bir parçası olmak istiyordu. Sadece Noel'de, sevip de kaybettiklerinin anısına yakarak eline aldığı mumun parlak alevine bakıp, Clayton'ın yanında durarak, bildiği Rus ilahilerini söylerken geçmişi hatırlayıp ağladı, bu lüksü de ona çok görmemeliydi kimse.

Noel acı anılarla dolu bir süreçti, ama Zoya New York'a geleli dokuz ay olmuştu ve Clayton için heyecanlı haberleri vardı.

Zoya kiliseden eve gelinceye kadar bekledi, Sutton Place'deki geniş, üstü tenteli yatakta uzanıp sevişmelerinin sonuna kadar sabretti ve sonra ona söyledi.

"Sen neyim dedin?" Clayton şaşkına dönmüştü ve birden, onun canını yakmış olabileceğini düşünüp dehşete düştü. "Neden daha önce söylemedin?" Clayton'ın gözleri parlarken Zoya'nın gözlerinde

mutluluk yaşları vardı.

"Sadece iki gün önce öğrendim." Zoya, sanki dünyanın en önemli sırrının muhafizıymış gibi kıkırdadı. Zoya onu henüz gö-

remiyordu ama biliyordu ve doktor ona haberi verdiğinden beri, hayatın gerçek anlamını biliyormuş gibi bir hali vardı. Clayton'ın çocuğunu her şeyden çok istiyordu ve kendisine hayranlık dolu gözlerle bakan kocasını mutlu bir gülümsemeyle öptü. Daha yirmi bir yaşında bile değildi ama, çocukları olacaktı işte.

"Ne zaman doğacak peki?"

"Çok beklemeyeceğiz Clayton. Ağustos'ta."

Clayton onun rahat uyuması için başka bir odaya geçmeyi düşündü ama Zoya onun bu ilgisine güldü. "Sakın böyle bir şey yapayım deme! Başka bir odaya gidersen ben de seninle gelirim!"

"Bu da eğlenceli olur." Clayton eğleniyor gibiydi. Elsie de Wolfe hiç kuşkusuz onlara yeteri kadar yatak odası düzenlemişti. Zoya ondan, ilkbaharda bir çocuk odası hazırlamasını istemişti. Oda, soluk mavi boyası, hoş duvar motifleri ve zarif dantelli per-deleriyle çok güzel oldu. Cobina Wright'in oğlunun minyatür Rolls otolarıyla oldukça eğlenmiş olan Bayan de Wolfe için yeni bir çalışma türüydü bu ve kadın, Zoya'nın bir çocuk odası konusundaki daha klasik fikirlerinden hoşlandı. Zoya doğuştan sahip olduğu soylu zevkini hemen gösteriyor ve Sutton Place'deki eve bu fikirleri uyguluyordu. Evde bir huzur havası ve zarif bir güzellik vardı. Beşinci Cadde'deki tuğla duvarlı evi satmış ve hizmetçilerin çoğunu da değiştirmişlerdi.

Aleksey Romanov'un, sevgili tatlı Bebek'in, yaşasaydı on yedi yaşında olacağı gün ilk çocukları doğdu - bir oğlandı. Doğum kolay ve rahat oldu. Babası sinirli adımlarla yatak odasının dışında dolaşıp dururken üç buçuk kilo ağırlığındaki gürbüz bebek birden ilk çığhğıyla doğumunu haber verdi.

Clayton en sonunda onu görmeye odaya girdiğinde, Zoya minik, nurtopu gibi yavrusunu kollarına almış neredeyse uykuya dalmak üzereydi. Bebeğin saçı annesininki gibi kızıldı, yuvarlak yüzüyle dantelli kundağı içinde yatıyordu ve Clayton onu görünce, mutluluk gözyaşlarının yanaklarından aşağıya doğru süzüldü-

günü hissetti.

"Oh, bu oğlan çok güzel... tamamen sana benziyor..."

Zoya uykulu haliyle, "Sadece saçları," diye fısıldadı. Doktor ona sakinleştirici bir ilaç vermişti ve Zoya rüyadaymış gibi kocasına baktı. "Burnu senin burnuna benziyor." Melek yüzde minik bir gül koncasına benziyordu bebeğin burnu. Clayton gülerek ipek gibi kızıl saçları okşarken Zoya onun yüzüne baktı, gözleri sessizce bir şeyler ister gibiydi. "Adını Nicholas koyabilir miyiz?"

"istiyorsan tabii." Bu isim Clayton'ın hoşuna gidiyordu ve onun Zoya için ne anlam taşıdığını da biliyordu. Bu ad hem Çar'ın, hem de onun ölen ağabeyinin anılarını çağrıştırıyordu.

I

Zoya mutlu gözlerle bebeğine bakıp, "Nicholas Konstantin..." diye fısıldayıp uykuya dalınca, onları hayranlık ifadesi dolu gözlerle seyreden kocası birkaç saniye daha Zoya'ya baktı ve sonra ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı. Hayatın tüm armağanları için, içinden teşekkür ediyordu. Bunca yıl sonra bir oğlu olmuştu. ..

bir oğul! Nicholas Konstantin Andrews. Kulağa güzel geliyordu.

Kendi kendine güldü ve sonra bir kadeh şampanya içmek için aşağıya indi.

Odada yalnız başına dururken, "Nicholas'ın şerefine!" dedi ve sonra gülümseyip, "Zoya'nın şerefine!" diye ekledi.

30

Ondan sonraki birkaç yıl, insanlar, heyecanlar ve partilerle dolu olarak meleklerin kanatlan üstünde uçup gitti. Zoya saçlarını kısa kestirdi ama Clayton bundan hiç hoşlanmadı, genç kadın bir ara sigara içmeye başladı ve sonra bunun aptalca bir şey olduğuna karar verdi. Cecil Beaton, Zoya ve Long Island'da yaptırdıkları yazlık evde verdikleri ünlü partiler konusunda hep yazıyordu.

Londra'da Nijinski'nin son gösterisini izlediler ve Zoya daha sonra onun aklını kaçırdığını ve Viyana'da bir akıl hastanesine yatırıldığını duyunca çok üzüldü. Bale artık onun hayatının bir parçası olmaktan çıkmıştı, sadece arada sırada Vanderbiltler ya da Astorlarla birlikte bale gösterilerine gidiyorlardı. Polo maçları izliyor, resepsiyonlara, balolara davet ediliyorlardı. Kendileri de birkaç parti verdiler, ama 1924 yılında Zoya tekrar hamile kalınca yaşamını biraz frenledi. Galler Prensi, orada bir polo maçı izledikten sonra Long Island'a, onları ziyarete gelmişti. Zoya'nın hamileliği bu kez zor geçiyordu, hastalanmıştı ve Clayton bunun, bebeğin bu kez bir kız olması anlamına gelmesini umut ediyordu.

Minik kız 1925'in ilkbaharında, Josephine Baker'ın Paris'i kasıp kavurduğu dönemde doğdu.

Clayton bebeği ilk gördüğünde sevinçten uçuyordu. Annesi ve ağabeyi gibi kızıl saçları vardı ve kendisini hayranlarına hemen belli etti. istediği verilmediği takdirde hemen ağlıyordu ve doğduğu andan itibaren babasının gözbebeği olmuştu. Aleksandra Marie Andrews, dört kuşaktır Clayton'ın ailesinde bulunan vaftiz giysisi içinde vaftiz edildi. Giysi 1812 savaşı sırasında Fransa'da dikilmişti ve minik kız onu giyince imparatorluk düşeslerinden birine benzedi.

Saçları annesine, gözleri babasına benziyordu ama kişiliği kendisine aitti. Küçük kız iki yaşına geldiğinde ağabeyine bile emir verir olmuştu. Nick diye hitap edilen küçük oğlan babasının nezaketini ve Zoya'nın ağabeyinin espri yeteneğini almıştı. Herkesin hayranlık duyup sevdiği bir çocuktu ve özellikle Zoya ona çok düşkündü.

Fakat Sacha dört yaşma geldiğinde babasını küçük parmağında oynatmaya başladı. Küçük kız öfkelendiği zaman yaşlı Sava bile, korku içinde kaçıyordu. Köpek on iki yaşına gelmişti ve hâlâ

onlarla beraberdi. Zoya evdeyken onun ayakları dibinde dolaşıyor, o olmadığı zaman da çok sevdiği Nicky'ye yanaşıyordu.

Zoya eve gelip de kızını bazen en güzel incilerini takmış, bazen de Clayton'ın her zaman aldığı 'Lilas' parfümünün şişesini üstüne boşaltmış halde görür ve umutsuzluk içinde, "Sacha!" diye bağırırdı. "Böyle şeyler yapmamalısın!" Dadısı bile küçük kızı kontrol etmekte güçlük çekiyordu. Dadı genç bir Fransız kızıydı, onu da gelirken Paris'ten alıp buraya getirmişlerdi, ama küçük kontes ne azardan, ne de yumuşak davranmaktan anlıyordu.

Nicholas bir gün kapıdan bakıp, "Bu onun elinde değil anne,"

diyerek annesinden kız kardeşi adına özür diledi. Sekiz yaşındaydı ve babası kadar yakışıklıydı. "O bir kız çocuğu. Kızlar güzel şeyler takmaktan hoşlanır." Annesinin gözlerine bakınca Zoya gülümsedi.

O kadar nazik ve affediciydi ki, Clayton'a benziyordu. Zoya hepsini seviyordu ama Sacha diye çağırdıkları Aleksandra onun sabrını taşırıyordu.

Geceleri dans etmek istediklerinde Harlem'deki Cotton Club'a gidiyorlardı. Birkaç ay önce, müthiş bir parti için Conde" Nast'ın inanılmaz Park Avenue evine gitmişlerdi. Cole Porter ve Zoya için Palm Beach'te bir ev yapmak isteyen Elsie de Wolfe da tabii ki oradaydı, fakat açık tenli Zoya güneşe fazla görünmekten çekiniyordu. Her yıl kısa bir süre için oraya gidip Whitneylerde kalmak onun için yeterli oluyordu.

Zoya o yıl giysilerini Lelong'dan alıyor ve onun sevimli karısı Prenses Natalie'yi çok seviyordu. Natalie, Grandük Paul'un kızı ve Zoya gibi bir Rus'tu. Tallulah Bankhead de yeterince ruj kullanmadığı için Zoya'yı birkaç kez azarlamıştı.

Fantezi giysi baloları pek revaçtaydı ve özellikle Clayton bunlardan çok hoşlanıyordu. Clayton elli yedi yaşındaydı ve karısına delice âşıktı, arada sırada onunla dalga geçiyor, Zoya otuzuna gel-jigi için, ona, artık kendisiyle evlenebilecek kadar yaşlandığını söylüyordu.

New York valisi Al Smith'ten fazla oy alan Hoover Başkan seçilmişti. Calvin Coolidge tekrar aday olmamaya karar vermişti.

¦tfevr York valisi şimdi Franklin Roosevelt'ti, ilginç bir adamdı, karısı güzel değildi ama çok akıllıydı. Zoya onunla beraber olmaktan ve konuşmaktan hoşlanıyordu ve Rooseveltler onları yemeğe davet ettiği zaman çok memnun oluyordu. Tiyatroda Caprice oyununu birlikte izlediler, Clayton sıkılmış gibiydi ama Zoya ve Eleanor oyunu sevdi. Bir süre sonra da Pulitzer ödülü kazanan Street Scene1! izlediler. Ama Clayton, sinemalarda film seyretmekten daha çok hoşlandığını itiraf etti. O, Colleen Moore ve Clara Bow'a bayılıyordu. Zoya'nın hoşlandığı sanatçı ise Greta Gar-bo'ydu.

Clayton, "Zaten hep yabancı tiplerden hoşlanırsın," diyerek onunla dalga geçti, ama artık kimse Zoya'ya yabancı gözüyle bakmıyordu.

Genç kadın, on yıldan sonra New York yaşamının tam bir parçası olmuştu. Tiyatro, bale ve operadan büyük zevk alıyordu. Bir gün küçük Nicky'yi de Der Rosenkavalier oyununa götürdü, aylardan

Ocak'ti, ama oğlu, bir kadının erkek rolünde oynadığını görünce çok şaşırdı.

Onun yüksek sesle, ama sözde fısıldayarak, "Ama o bir kız!" demesi yan locada oturanları güldürdü. Zoya onun küçük elini avucuna aldı ve fısıldayarak, bunun, sanatçıların sesleriyle ilgili bir şey olduğunu söyleyip ona durumu açıkladı. Küçük oğlan, "Ama iğrenç bir şey bu," diyerek koltuğuna gömülürken Clayton için için gülüyor, oğluyla aynı kanıda olduğunu düşünüyordu.

Nicholas, Lindberg'in uçuşlarıyla daha yakından ilgileniyordu.

Clayton ve Zoya, Haziran ayında Büyükelçi Morrow'un kızı Anne ile evlenen Lindberg'in düğününe gittiler, yaz için Long Island'a gitmelerinden hemen önceydi düğün.

Çocuklar orasını çok seviyor, orada mutlu oluyorlardı. Zoya da sahil boyunda uzun yürüyüşler yapmaktan, Clayton ya da arkadaşlarla konuşmaktan ve bazen de yalnız kalıp gençliğinin Liva-diya, Kırım'daki yaz günlerini anmaktan hoşlanıyordu.

Zoya bazen hâlâ onları düşünüyordu, unutması olanaksızdı tabii. Geçmişte sevdikleri, kalbinde hâlâ yaşıyordu ama anılar biraz zayıflamış gibiydi ve bazen onların yüzlerini hatırlamakta zorlanıyordu. Yatak odasındaki şömine rafında Marie ve diğer kızların Faberge çerçeveli resimleri duruyordu. Başaşağı asılı durarak çektirdikleri fotoğraf hâlâ en sevdiği resimdi ve küçük Nicholas da artık onları tanıyor, adlarını biliyordu. Küçük oğlan, onların nasıl insanlar olduğunu, neler yaptıklarını, yaramazlıklarını dinlemekten büyük zevk alıyor, ama Çareviç'le doğum günlerinin aynı gün olması ilgisini çekiyordu. 'Acı bölümler' dediği hikâyeleri de dinlemek hoşuna gidiyordu. Çok iyi bir adam olduğunu öğrendiği büyükbabası ve kendisine adını verdikleri şakacı Nikolay'la ilgili hikâyeleri de seviyordu. Zoya ona, ağabeyiyle yaptıkları tartışmaları, şakalaşmaları, üzüntülerini anlatırdı ve bir gün, küçükken ağabeyiyle, tıpkı o ve Sacha gibi dalaştıklarını söyledi. Küçük çocuk, kız kardeşinin, dört yaşında olmasına rağmen gerçek bir bela olduğunu düşünüyordu. Evde onunla aynı fikirde olanlar da vardı tabii. Küçük kız, babası tarafından öylesine şımartılıyordu ki Zoya bile bundan pek hoşlanmıyordu, ama kocasının yanında kızını azarlamıyordu.

"O daha bir bebek, sevgilim. Üzme yavruyu."

"Clayton, onu şimdiden biraz sıkıp disipline alıştırmazsak on iki yaşına geldiğinde bir canavar olacaktır."

Clayton bir gün, "Disiplin erkek çocuklar içindir," dedi, ama Nicholas'ı bile azarlayamazdı, buna gönlü razı olmuyordu.

Çocuklarına karşı çok yumuşaktı ve o yaz hiç durmadan kumsalda onlarla oynayıp durdu.

O sıralarda İngiltere'de Kral George sağlığına tekrar kavuşmuştu ve Zoya onun resimlerini gördüğü zaman sinirleniyordu. Kuzeni, Çar'a öyle benziyordu ki onun resimlerini görmek bile onu şaşırtıyordu. Kralın küçük torunu Elizabeth, Sacha'dan bir yaş daha küçüktü.

O yaz küçük Nicholas'ı en çok etkileyen olay, Yehudi Menu-hin'in New York'taki konserleri oldu. Menuhin, keman çalışından büyülenmiş olan Nicholas'tan sadece üç yaş büyüktü ama kemanda

harikalar yaratıyordu. Nicholas haftalarca ondan söz etti ve bu da Zoya'nın hoşuna gidiyordu tabii.

Clayton plajda uzanıp All Quiet on the Western Front'u okuyordu ve o yaz borsada oldukça eğleniyordu. Borsa Mart ayından beri yükselip düşüyor, pek çok insan servetler kazanıyordu. Clayton borsa kazancının sadece küçük bir parçasıyla son iki ay içinde Zoya'ya iki tane elmas kolye almıştı. Zoya, Diaghilev'in Ağustos ayında Viyana'da öldüğünü öğrenince çok üzüldü. Onun ölümüyle Zoya'nın tarihinde bir başka sayfa kapanıyordu ve haberi aldıktan sonra, kumsalda yürürlerken Clayton'a ondan söz etti.

"Eğer Diaghilev bana dans etmemi sağlamasaydı açlıktan ölürdük orada. Yapabileceğim başka hiçbir iş yoktu." Üzgün gözlerle Clayton'a baktı, ve kocası, onun güçlüklerle dolu yaşamını, Palais Royal yakınındaki berbat daireyi, savaş sırasında aç kalışlarını düşünerek Zoya'nın elini tuttu. Zor günler yaşamışlardı ama bu artık geçmişte, çok uzaklarda kalmıştı. "Sonra sen geldin sevgilim.

.." Clayton'ın kendisini kurtarışını asla unutamazdı.

"Ben olmasaydım başka biri çıkabilirdi ortaya."

"O insanı asla seni sevdiğim kadar sevemezdim." Zoya, şefkat ifade eden tatlı bir sesle konuşuyordu. Clayton eğilip onu öptü ve bir süre orada, batmakta olan sıcak yaz güneşinde durdular. Ertesi gün New York'a geri döneceklerdi. Nicholas'ın okulu başlıyordu ve Sacha da ana okuluna gidecekti. Zoya küçük kızın diğer çocuklarla bir arada olmasının ona iyi geleceğini söylüyordu. Clayton bundan pek de emin değildi, ama bu tür konularda Zoya'nın fikrine her zaman saygı gösterirdi.

Geri döndükten kısa bir süre sonra Roosevelt ailesiyle yemek yediler. Onlar da Campobello'daki yazlık evlerinden yeni dönmüştü. Bir hafta sonra Andrewslar, sosyetenin yeni sezonunun başlangıcı için bir parti verdi. Prens Obolenski hiç kuşkusuz oradaydı her zamanki gibi ve sosyetenin tanınmış simalarından birkaçı da tabii.

Aylar, partiler, tiyatrolar ve balolarla uçar gibi geçip gidiyordu ve ekim ayının geldiğini bile anlamadılar. Clayton portföyündeki hisse senetlerinin iyi gitmediğini görüyordu. Bir gün öğle yemeği yemek üzere John Rockefeller'ı aradı ama o Chicago'ya gitmişti ve birkaç gün beklemesi gerekiyordu, iki hafta sonra ise, Clayton kimseyle yemek yiyemeyecek kadar üzgün ve sinirliydi. Portfö-

yündeki hisse senetleri korkunç bir düşüşe geçmişti. Clayton aylar önce her şeyini borsaya yatırmış durumdaydı, ama bunu Zoya'ya söyleyip onu da üzmek istemiyordu. Şimdiye kadar iyi kazanmışa ve aile servetini üçe katlayabileceğim düşünüyordu.

Ayın yirmi dördü olan Perşembe günü herkes portföyünü boşaltıyordu ve Clayton'ın tüm tanıdıkları panik içindeydi. Ama hiçbiri Clayton kadar kötü durumda değildi ve bu kez borsaya kendisi gitti. O gün öğleden sonra eve berbat bir halde döndü ve ertesi gün işler daha da kötüleşti. Pazartesi günü yeni bir felaket yaşandı. On altı milyon hisse senedi boşaltıldı, yok pahasına satıldı.

Gece karanlığı çökerken Clayton mahvolduğunu anlamıştı. Borsa, hisse senetlerinin çılgınca satışını önlemek için saat birde kapandı, ama Clayton için çok geçti artık. Borsa hafta sonuna kadar kapalı kaldı, ama Clayton varını yoğunu kaybetmişti. Ellerinde kalan sadece evleri ve içindeki eşyalardı.

Geriye kalanı gitmişti. Clayton eve yürüyerek döndü, göğsünde sanki koca bir kaya parçasının ağırlığı vardı. Yatak odasına girince Zoya'nın yüzüne güçlükle baktı.

"Sevgilim?... Ne var?..." Zoya ona döndüğünde Clayton'ın yüzü gri bir renk almıştı. Zoya, kocası kısa saçlardan hoşlanmadığı için saçlarını tekrar uzatmıştı ve o sırada fırçalamaktaydı, ama Clayton sanki onu görmüyor gibiydi, odaya girip boş gözlerle şömineye baktı sonra yavaşça karısına döndü. "Neler oluyor?" Kocasının yanına koşarken elindeki fırçayı düşürdü Zoya. "Clayton. ..

Clayton, ne var?"

Clayton karısının gözlerine bakınca, Zoya birden, Nikolay öldürüldüğü zaman babasının halini hatırladı. "Her şeyi kaybettik Zoya... her şeyi... ben bir aptallık yaptım..." Her şeyi Zoya'ya anlatırken o da kocasına şaşkın gözlerle bakarak dinledi ve sonra Clayton'ın ağladığını görünce ona sarıldı. "Tanrım... nasıl bu kadar aptal olabildim... şimdi ne yapacağız?"

Zoya'nın kalbi sanki durmuştu. Yeni bir devrim yaşıyor gibiydi.

Ama o devrimden sağ salim çıkmıştı ve şimdi birlikteydiler. "Her şeyi satarız... çalışırız... yaşayacağız Clayton. Bu hiç önemli değil."

Fakat Clayton kendini onun kollarından kurtardı ve odada dolaşmaya başladı, mahvolduklarını, dünyasının başına yıkıldığını düşünüyor, çıldıracak gibi oluyordu.

"Delirdin mi sen? Elli yedi yaşındayım ben... Ne iş yapabilirim?

Prens Vladimir gibi şoförlük mü? Sen de baleye mi döneceksin yani? Saçmalama Zoya... iflas ettik, mahvolduk biz!... Mah-volduk!

Çocuklar açlıktan ölecek..." O ağlarken Zoya onun ellerini tuttu, buz gibiydi bu eller.

"Onlar açlıktan ölmez. Ben çalışabilirim, sen de. Sahip olduklarımızı satarsak yıllarca rahat yaşayabiliriz." Sadece elmas kolyeler bile onları uzun süre yaşatabilirdi, fakat Clayton bitkin bir tavırla başını iki yana salladı, durumlarını Zoya'dan çok daha iyi anlıyordu o. Tanıdığı bir adamın, ofisinin penceresinden atlayıp intihar ettiğini bile görmüştü. Parası olduğu günlerde, nasıl olsa öderim deyip ertelediği ve gün geçtikçe artan borçlarını Zoya bilmiyordu tabii.

"Peki tüm bu elindekileri kimlere satacaksın bakalım? Gömleklerini bile kaybetmiş olan insanlara mı? Her şey umutsuz Zo-ya...

Zoya sakin bir tavırla, "Hayır, değil," dedi. "Sen, ben ve çocuklarımız hep beraberiz. Rusya'yı bir troyka içinde, hiçbir şeyimiz olmadan, paçavralar içinde terk ettik, sadece Niki Amca'nın iki atı ve giysilerimizin içine diktiğimiz birkaç parça mücevherimiz vardı ve kurtulduk." O anda ikisi de Zoya'nın Paris'te yaşadığı evin sefaletini düşündü, ama her şeye rağmen yaşamlarını sürdürmeyi

başarmışlardı. Şimdi kocası ve çocukları vardı. "Diğerlerinin kayıplarını düşünsene... Niki Amca ve Albc Yenge'yi düşün... ağlama Clayton... onlar başlarına gelenlere rağmen cesur olabildi-lerse, bizi yıldıracak hiçbir şey olamaz...

olabilir mi aşkım?..." Fakat Clayton içinde bulundukları durumu kabul edemiyordu ve karısının kollarında bir süre ağladı.

O akşam yemek masasında Clayton hemen hiç konuşmadı. Zoya düşünmeye, planlar yapmaya, elindekilerden neyi, kimlere satacağına karar vermeye çalışıyordu. İki evleri, şimdi Leydi Mendi olan Elsie de Wolfe'un yardımıyla bulup satın aldıkları antikalar, kendi mücevherleri, tablolar, süs eşyaları vardı... satılacak çok şey vardı. Âdeta bir kaçış planlaması gibi bir şeydi bu. Zoya kocasına bazı tekliflerde bulundu, onu rahatlatmaya, ona güven vermeye çalıştı, fakat Clayton hayata küsmüş gibiydi. Yukarıya 238

çıktı. Zoya tuvalet odasında soyunurken ona bir şeyler söylediğinde ondan bir yanıt alamadı. Clayton'ın hali onu çok üzüyordu. Onun için korkunç bir darbeydi bu, ama çok kötü günler yaşamış olan Zoya şimdi teslim olamazdı. Savaşması ve bütün bunları atlatması için Clayton'a yardımcı olmalıydı.

Gerekirse yerleri bile fırçalar, her şeyi yapabilirdi. Hiçbir şey umurunda değildi. Ondan ses çıkmayınca onun yan odadan ayrıldığını düşündü. Clayton birkaç dakikadır ona hiç cevap vermemişti.

"Clayton?" Clayton'ın bir yıl önce ona Paris'ten aldığı dantelli geceliklerden birisini giyip odaya geçti. Ama onu, sanki birden düşmüş gibi yerde yatar görünce âdeta nefesi kesildi, hemen yanına koştu ve yavaşça sırtüstü döndürdü. Ama Clayton ona boş

gözlerle bakıyordu. "Clayton! Clayton!" Zoya onun adını bağırarak söylerken hıçkırmaya başladı, yüzünü tokatladı ve sanki yaptıkları onu yeniden canlandıracak gibi, yattığı yerden kaldırmaya çalıştı.

Ama Clayton kımıldamadı, onu görmedi... Artık duyamı-yordu.

Clayton Andrews başına gelenlere, dayanamayacağı kadar çok şey kaybetmenin şokuna tahammül edememiş ve geçirdiği kalp krizi sonucu ölmüştü, Zoya dizleri üstüne çöküp onun başını kucağına alarak ağlarken, inanamıyormuş gibi kocasının yüzüne bakıyordu.

Sevdiği adam ölmüştü. Clayton onu bırakmıştı. Kederli, yalnız ve tekrar fakir olarak hem de. Rüya gibi devam eden yaşamı birden bir karabasana dönmüştü.

31

"Anne, babam neden öldü?" Hispano-Suiza'ya binip mezarlıktan dönerlerken Sacha koca mavi gözleriyle annesine baktı. New York'tan hemen herkes gelmişti cenaze törenine ama Zoya onları pek görmüyordu. Kızına âdeta sisler içindeymiş gibi baktı. Siyah kalın bir peçe yüzünü örtüyordu, ellerinde siyah eldivenler vardı ve çocukları onun yanında sessiz bir üzüntü içinde oturuyordu.

Cenaze töreni sırasında minik bir erkek olarak annesinin kolundan tutup, yanında duran Nicholas'ın da koronun söylediği Ave Maria ilahisiyle gözleri dolmuştu. Geçen hafta içinde kimi yaşamına kendi elleriyle son verirken, kimi de Clayton gibi tahammül edemedikleri darbeyle düşüp ölen çok kişi vardı.

"Bilmiyorum tatlım... neden öldü bilmiyorum... korkunç bir şok geçirdi ve... Tanrı'yla birlikte olmak için Cennet'e gitti. " Nicholas ona bakarken Zoya kelimeleri güçlükle söyleyebiliyordu, boğulacak gibiydi.

Nicholas sakin bir tavırla, "Babam da Niki Amca ve Albc Yenge'nin yanına mı gitti acaba?" diye sordu ve Zoya ona baktı.

Onların anısını çocukları için de canlı tutmuştu, ama bu nereye kadar gidecekti? Bunun ne önemi vardı şimdi? Sevdiği herkes gitmişti... sadece çocukları vardı şimdi. Arabadan inince çocukları kendine çekti ve hızlı adımlarla, şoförün önünde yürüyüp eve girdi. Eve kimseyi davet etmemişti, kimseyi görmek, olanları açıklamak, hiçbir şey söylemek istemiyordu. Olanları çocuklarına izah etmek yeterince zor ve kötüydü. Birkaç gün daha beklemeye karar vermiş ve hizmetçilerin çoğuna da gidebileceklerini söylemişti. Sadece bir hizmetçiyle dadıyı tutacaktı, yemeği kendisi yapabilirdi. Arabalar satıldıktan sonra şoför de gidecekti. Şoför, ona yardım etmek için elinden geleni yapabileceğini söylemişti.

Clayton'ın Alfa Romeo'su ve Zoya'nın kullandığı Mercedes'i beğenen birçok insan tanıyordu ve Hispano-Suiza da zaten herkesin hayran oldu-240

ğu bir arabaydı. Ama Zoya, bu arabaları satın alabilecek insanların kalıp kalmadığını merak ediyordu.

Zoya yatak odasına girip ateşin yanına oturarak kocasının birkaç gün önce öldüğü yere bakarken, yaşlı Sava gelip onun elini yalamaya başladı, sanki olanları anlıyordu. Clayton'ın gittiğine...

artık yaşamadığına inanmak çok güçtü... ve şimdi yapması gereken çok şey vardı. Clayton öldükten bir gün sonra avukatlarını aramış, onlar da gerekli çalışmayı yapıp ona her şeyi açıklayacaklarını söylemişlerdi.

Avukatların anlattıkları korkunçtu. Her şey Clayton'ın korktuğundan daha da kötüydü. Büyük borçları vardı ve hiç paraları kalmamıştı. Avukatlar Zoya'ya, Long Island'daki evi içindekilerle beraber hemen satmasını tavsiye etti, fazla pazarlığa gerek yoktu. Zoya onları dinledi ve avukatlar satış için gerekenleri yaptı. Zoya eşyalarını almaya bile gitmedi oraya. Buna dayanamayacağını biliyordu. İntihara teşebbüs etmeyen ya da borçlarını ödememek için geceyarıları evlerinden kaçmayanlar da aynı şeyi yapıyordu.

Çocukları görüp konuşmaya ancak Cumartesi günü cesaret edebildi. Yemekleri çocuklarla beraber yiyordu ama, bir robot gibi odadan odaya gidip geliyor ve sadece zorunlu hallerde konuşuyordu. Düşünme yeteneğini bile kaybetmiş gibiydi.

Yapılacak çok iş, toplanacak çok şey ve satılacak bir sürü eşya vardı, ama bunlar yapıldıktan sonra gidecekleri bir yerleri kalmamıştı. Zoya bir iş bulup çalışması gerekeceğini biliyordu ama şimdi bunu bile düşü-nemiyordu. Acılı gözlerle çocuklarına bakarken hiçbir şey düşünemiyor gibiydi. Sacha'nın, henüz olanları anlayamayacak kadar küçük olduğunu biliyordu, ama Nicholas'a her şeyi anlatmalıydı ve bunu denemek istediğinde onun gözlerindeki acıyı görüp buna dayanamayacağını anladı. Sonunda tüm yapabildiği, onu göğsüne çekip onunla birlikte ağlamak oldu, biri kocası, diğeri de babası için ağlıyordu, onu çok seviyorlardı.

Ama Zoya, bir zamanlar büyükannesinin olduğu gibi, güçlü olmak zorundaydı ve o zaman koşullar daha da ağırdı. Hatta bir ara çocukları alıp Paris'e gitmeyi bile düşündü, yaşam koşulları orada daha bir ucuz ve rahat olurdu, ama herkesin kendi sorunu vardı ve Serge Obolenski ona, şu anda Paris'te taksi şoförlüğü yapan dört bin Rus olduğunu söy-ZOYA

ledi. Ve orası çocuklar için yabancı bir ülke olacaktı, alışmaları Zor olurdu. Zoya sonunda New York'ta kalmaya karar verdi.

"Nicholas... yavrum... buradan taşınmak zorunda kalacağız." Çocuk karışık duygular içinde annesine bakarken bu sözcüklerin anlamını sanki anlamamış gibiydi.

"Babam öldüğü için mi?"

"Evet... hayır... şey, aslında bunun nedeni..." - Çünkü fakiriz artık...

bundan sonra burada yaşayacak kadar paramız yok... çünkü... -

"Çünkü bundan sonra önümüzde güç günler var. Artık burada kalamayız." Oğlu cesur olmaya çalışıp ciddi bir ifadeyle ona bakarken Sacha köpekle oynuyordu ve dadı ağlayarak, sessizce odadan çıkmıştı. Dadı da onlardan ayrılmak zorunda olduğunu biliyor, ama doğdukları günden beri baktığı çocukları bırakmak ona çok acı veriyordu. Ama Zoya ona bunu bir gün önce söylemişti. Artık saklayacak bir şey yoktu.

"Anne, fakir mi olacağız?"

"Evet." Zoya onunla hep açık, dürüst konuşurdu. "Yani senin anladığın anlamda. Artık büyük bir evimiz ve bir sürü arabamız olmayacak. Ama önemli şeyleri muhafaza edeceğiz... baba dışında tabii..." Bunu söylerken boğazı düğümlendi. "Ama biz beraberiz tatlım. Her zaman birlikte olacağız. Nikolay Amca, Alix Yenge ve çocukların Sibirya'ya götürülmesi konusunda sana söylediklerimi hatırlıyor musun? Onlar çok cesurdu ve bunu bir tür oyun olarak aldılar. Önemli olanın, birlikte ve güçlü olmak ve birbirlerini sevmek olduğunu biliyorlardı... İşte biz de şimdi böyle yapacağız, yapmak zorundayız." Zoya bunları söylerken gözyaşları yanaklarından aşağıya süzülüyor ve Nicholas da ciddi bir ifadeyle ve anlamaya çalışarak onun yüzüne bakıyordu.

"Sibirya'ya mı gideceğiz?" İlk kez iyice şaşkın bakıyordu ama Zoya gülümsedi.

"Hayır tatlım, oraya gitmiyoruz. Burada, New York'ta kalacağız."

"Nerede yaşayacağız?" Tüm çocuklar gibi o da basit gerçeklerle ilgileniyordu.

"Bir dairede. Yaşayacağımız bir yer bulmak zorundayım."

"Güzel olacak mı?"

Zoya Maşka'nın Tobolsk ve Ekaterinburg'dan yazdığı mektupları hatırladı. "Ben orasını güzelleştiririm, sana söz veriyorum."

Oğlu hüzünlü gözlerle tekrar baktı. "Köpeği alabilir miyiz?"

Zoya, yerde Sacha ile oynayan Sava'ya yaşlı gözlerle baktı ve sonra oğluna döndü. "Tabii alabiliriz. Taa St Petersburg'dan geldi benimle." Yine boğazı düğümlendi ama güven vermek ister gibi ona baktı. "Onu burada bırakacak değiliz kuşkusuz."

"Oyuncaklarımı da alabilir miyim?"

"Bazılarını... tutacağımız eve sığdırabileceğimiz kadarını alabiliriz tabii. Bunun için sana söz veriyorum."

Oğlu rahatlamış gibi gülümsedi, "iyi o zaman." Ama sonra, tekrar babasını ve onu bir daha göremeyeceğini düşünüp yine kederlendi.

"Yakında mı gideceğiz peki?"

"Sanırım Nicholas." Oğlu başını sallayıp annesine bir daha sarılarak Sacha ve köpeği aldı ve çıktı. Zoya yerde oturup onların arkasından bakarken kendisinin de Evgenya'nın onu koruduğu günlerde olduğu kadar güçlü olabilmesi için, onu düşünerek dua ediyordu ki, Nicholas ayaklarının ucuna basarak tekrar içeriye girdi ve annesinin yanına gelip ona baktı.

"Seni seviyorum anne."

Zoya, ağlamamaya çalışarak onu kucakladı. "Ben de seni seviyorum Nicholas... seni çok, çok seviyorum oğlum..."

O zaman oğlu eğilip ona biraz daha sokuldu ve hiçbir şey söylemeden onun avucuna bir şey sıkıştırdı.

"Nedir bu?"

Bu bir altın paraydı ve onun, bununla ne kadar övündüğünü biliyordu. Bu altın parayı ona birkaç ay

önce Clayton vermiş ve oğlu da bunu haftalarca herkese göstermişti, "istersen bunu satabilirsin. Belki o zaman çok fakir olmayız."

"Hayır... hayır hayatım... o senin... baban onu sana verdi."

Nicholas o anda bütün gururuyla, bir erkek gibi durup, gözyaşlarına engel olmaya çalıştı. "Babam benim sana bakmamı isterdi, seni korumamı isterdi." Zoya, konuşamayarak sadece başını iki yana salladı, altın parayı tekrar onun eline verdi ve onu bağrına basıp, odasına kadar onunla beraber gitti.

32

Wrightlar da paralarını kaybetmişti. Cobina ve kızı, yemekli bir kulüpte komik kıyafetlerle şarkı söylemeye başlamıştı. O ve Bili ayrılıyordu ve Sutton Place'deki ev çok düşük bir fiyata satılmıştı.

Birçok kadın otel lobilerinde kürk mantolarını satıyor, polo midillileri nakit paraya hemen alıcı buluyordu. Zoya her yerde, on iki yıl önce St Petersburg'da gördüğü paniği görüyordu, ama bu kez tabii devrim tehdidi yoktu.

Long Island'daki evleri, orada tuttukları arabalarının değerinin biraz üstündeki bir fiyata gitti ve Clayton'ın avukatları Zo-ya'ya, hiç itiraz etmeden bu parayı almasını söylediler. 'Cholly Knickerbocker' hemen her gün yeni rezaletlerden söz ediyordu.

Gazetedeki bu köşe yazısını Maury Palu adında bir gazeteci yazıyordu ve yazdıkları inanılacak gibi değildi, birçok sosyete hanımı garsonluk yapmaya, mağazalarda çalışmaya başlamıştı, iflastan, çöküntüden kurtulanlar da vardı tabii, ama Zoya, Sutton Place'de çevresine bakınca bu yerin hemen tamamen boşalmış

olduğunu gördü. Tüm hizmetçileri gitmiş, sadece çocukların dadısı kalmıştı. Sacha, babasının gitme nedenini hâlâ anlamamış gibiydi, ama Nicholas düşünceli ve sessizdi ve Zoya'ya durmadan nerede yaşayacakları, evi ne zaman satacakları konusunda sorular soruyordu. Zoya bu sorulara çok sinirleniyordu ama oğlu için de üzülüyordu. Devrim sırasında Rusya'daki kendi durumunu düşündü. Oğlunun yeşil gözleri her zaman acıyla doluydu.

Annesinin, yatak odasında en gerekli giysilerini toplayışını seyrederken, kederli, küçük bir adam gibi orada sessizce duruyordu. Zoya'nın, o güzel gece kıyafetlerini, Poiretleri, Chanelleri, Lanvin ve Schiaparellileri almasına artık gerek kalmamıştı. O giysileri bir paket yapıp dadıya verdi ve gidip Plaza'nın lobisinde satmasını söyledi. Bu davranış onun için aşağılayıcı olabilirdi, ama bunu düşünemeyecek kadar üzüntülüydü. Yaşamak için her kuruşa ihtiyaçları vardı.

Bir süre sonra evi, Elsie de Wolfe'un onlar için satın aldığı eşyalar, tablolar, Iran halıları, hatta porselen ve kristal takımlarıyla beraber sattı. Satıştan gelen para ancak Clayton'ın borçlarını kapatmış ve onlara da ancak birkaç ay yetecek kadar para kalmıştı.

"Hiçbir şey almayacak mıyız anne?" Nicholas kederli gözlerle etrafına bakmıyordu.

"Sadece yeni evimizde ihtiyacımız olacak şeyleri alacağız." Zo-ya günlerce kaldırımlarda, daha önce hiç görmediği semtlerde dolaştı ve sonunda Batı On Yedinci Sokak'ta iki ufak oda buldu. Burası küçük bir daireydi ve iki penceresi, başka bir binanın arkasına bakıyordu. Küçük, karanlık, çöp kokan bir yerdi. Üç gün süreyle eşyalarını, dadının ve bir dolara tuttuğu yaşlı bir zencinin yardımlarıyla kendisi taşıdı. Satılan evden iki karyola, yatak, bir masa, Zoya'nın tuvalet odasından bir kanepe, küçük bir halı ve birkaç lamba getirdiler. Elsie de Wolfe'un bir süre önce Paris'ten getirdiği Nattier tablosunu duvara astı Zoya. Çocukları bu küçük eve getirmekten nefret ediyordu ama Sutton Place'deki ev de Kasım ayı sonlarında satıldı ve iki gün sonra da dadıyı gözyaşları arasında gönderdiler. Zoya mermer holde durdu ve dadının Sacha'yı öpüşünü seyretti, hepsi ağlıyordu.

"Bir gün buraya tekrar gelecek miyiz anne?" Nicholas cesur olmaya çalışarak annesine baktı, çenesi titriyordu, gözleri dolmuştu, sonra son kez olarak çevresine bakındı. Zoya isteseydi onun acı çekmesini kolayca önleyebilirdi ama küçük elini avucuna alıp kalın mantosuyla sardı oğlunu ve sonra cevap verdi ona.

"Hayır yavrum, gelmeyeceğiz." Çocukların hemen tüm oyuncaklarını toplamış, kendisi için de bir sürü kitap paketlemişti, ama şu sırada bir şey okuyamayacağını da biliyordu. Birisi ona Hemingway'in Silahlara Veda romanını vermişti ama kitap okunmadan komodinin üzerinde duruyordu. Okumak bir yana, Zoya hiçbir şey düşünemiyordu. Zaten iş aramaya başlayacak ve çok meşgul olacaktı. Evin satışından gelen para onları ancak birkaç ay idare edebilirdi, o da şansları varsa tabii. Artık hiçbir şeyin değeri kalmamıştı, herkes evini, kürklerini, antikalarını ve kıymetli eşyasını satıyordu. Bunlar ancak satanın alacağı para kadar değerliydi ve piyasa, bir zamanlar çok değerli olup şimdi para etmeyen eşyalarla

dolmuştu. Bu ekonomik krizden hiç zarar görmemiş olanların da bulunması olağanüstü bir şeydi ve Cholly Knickerbocker sürekli olarak onların düğünlerini, partilerini ve danslı eğlencelerini yazıyordu. Her gece Embassy Club'da ya da Central Park Casino'da Eddy Duchin'in müziğiyle dans edenler vardı. Fakat Zoya, çocuklarıyla beraber valizlerini alıp evin önündeki merdivenden son kez inerken bir daha dans edeceğini hiç sanmıyordu. Sacha en güzel bebeğini koltuğuna sıkıştırmıştı. Ve o anda, sanki bir gün önce olmuş bir olay gibi, sadece Fontanka Sarayı'nın yanışını... annesinin, tutuşmuş alevler içindeki geceliğiyle pencereden atlayışını... ve Evgenya'nın kendisini alıp köşkün arka kapısından Fyodor'un beklediği troykaya doğru koşturuşunu düşünebiliyordu Zoya.

"Anne?..." Taksiye binerlerken Sacha annesine bir şeyler söylüyor, Nicholas da, ağlayarak kaldırımda duran dadıya el sallıyordu. Dadı arkadaşlarının evinde kalacaktı ve zaten Newport'taki Van Alens ailesinden bir iş teklifi almıştı. "Anne... cevap ver bana..." Zoya boş

gözlerle bakınırken ifadesiz bir yüzle şoföre yeni adresini verdi, Sacha o sırada annesinin kolunu çekiştirip duruyordu. Zoya sanki Clayton'ı yeniden terk ediyor gibiydi... paylaştıkları evi... şimdiye kadar çok güzel olan yaşamı geride bırakıyordu. On yıl, göz açıp kapayıncaya kadar geçip gitmişti,

onu yine özlerken gözleri tekrar doldu. Arabanın koltuğuna yaslanıp gözlerini yine acı içinde kapadı ve çocuklarını düşünmeye çalıştı.

"Özür dilerim Sacha... ne dedin kızım?" Sutton Place'i son kez terk ederlerken sesi fısıltı gibi çıkıyordu. O meşum Ekim günü birden sona eren güzellikler ve kolay yaşam yoktu artık.

"Artık bize kim bakacak dedim?" Sacha, dadısının gitmesine üzülmekten ziyade, bundan sonra ona kimin bakacağını merak ediyordu. Onun bu davranışı, ondan dört yaş büyük olan Nicholas'a bile garip gelmiş, çocuğun kafası karışmıştı.

"Ben bakacağım yavrum."

"Sen mi?" Sacha şaşırmış gibi görünüyordu ve Nicholas, babasını hatırlatan bir gülümsemeyle annesine baktı. Bunu görmek genç kadına âdeta acı veriyordu. Rusya'dan kaçtıklarında olduğu gibi, şimdi de her şey Zoya'ya sürekli olarak kayıplarını hatırlatıyordu.

Nicholas, ağlamamaya çalışarak, annesinin elini gururlu bir ifadeyle tutarken, "Ben sana yardım ederim anne," dedi. "Sana ve Sacha'ya bakarım ben." Yaşasaydı babasının da ondan bunu isteyeceğini düşünüyordu ve onu mahcup etmemeliydi. Küçük oğlan birden, bir aile babası olmuştu. Kısacık bir ay içinde güvenceli, mutlu yaşamı altüst olmuştu, ama o da Zoya gibi hiç korkmuyordu, gerektiği gibi mücadele edecekti. Zoya yine yenilgiyi kabul etmiyordu. Çocukları için mücadeleyi sürdürmeliydi... çalışmalıydı... ve bir gün... bir gün... yeniden güvenli ve sıcak bir ortama kavuşacaklardı. Zoya, hayatının pek çok insamnki gibi yenilgiyle son bulmasına razı olamazdı.

"Bize yemek yapacak mısın anne?" Sacha bu soruyu, bebeğini annesinden alıp saçını düzeltirken sordu. Oyuncak bebeğin adı Annabelle'di ve küçük kız onu çok seviyordu. Diğer bebekleri de onu yeni evinde bekliyordu. Zoya yeni evi onlara rahat ve bildikleri bir yer gibi göstermek için elinden geleni yapmıştı, ama taksi On Yedinci Sokak'ta durduğu zaman etraflarında onlara hoş gelen hiçbir şey göremediler. Her şey çirkin ve yabancıydı. Zoya çevresine tekrar bakınca ürpermekten kendini alamadı, bulundukları yer ne kadar da kasvetliydi, Nicholas ise annesinin arkasından merdiveni çıkarken şoke olmuş gibiydi. Etraftaki pis kokulardan midesi bulanmasın diye kendisini sıkıyordu.

Zoya'nın arkasından basamakları tırmanan Sacha, "Öfff... ne pis kokuyor burası," dedi. Şoför bavullarını taşıyınca, Zoya, parasının az olduğunu düşünerek ona sadece ücretini ödedi, içinden, bundan sonra taksiye binmemeye söz verdi. Artık otobüse binecek ya da yürüyeceklerdi. Taksi ve araba dönemi sona ermişti. Hispano-Suiza arabayı Astorlara satmıştı.

Zoya çocuklarına dairedeki tek yatak odasını gösterdi, küçüklerin yatakları odanın büyük bölümünü kaplamıştı. Oyuncaklar düzenli bir şekilde yatakların yanına dizilmiş, Sacha'nın odasındaki resimler yine onun yatağının üstündeki duvara asılmıştı. Zoya, Nicholas'in yatağı yanına Clayton'ın savaş sırasında üniformalı halini gösteren bir resmini koymuştu. Clayton çok yakışıklı görünüyordu. Genç kadın, kendisinin, Clayton'ın ve çocukların resimleri, ayrıca Niki ve Albc'in ve Çar'in çocuklarının

Tsarskoye Selo'da çekilmiş resimleriyle dolu bir valiz getirmişti, Rusya'da çekilen resimler solmuştu. Zoya imparatorluk yumurtasını da alıp büyük bir dikkatle Clayton'ın bir çift çorabına sarmıştı.

Kocasının manşet düğmeleriyle dolu bir kutuyu da almıştı Zoya, ama kendi mücevherlerini müzayededede satacaktı. Parası olanlar için kıymetli şeyleri çok ucuza alma olanağı vardı, her yerde korkunç firsatlar doğuyordu, müzayede ya da özel satışlarda elmas kolyeler, taç şeklinde baş süsleri ve inanılmaz güzellikte ve değerde zümrüt yüzükler çok düşük fiyatlarla satılıyordu; bir ailenin felaketi bir anda bir başka aile için müthiş firsatlar doğuruyordu.

"Sen nerede uyuyacaksın anne?" Nicholas evin içinde dolaşıp sadece bir yatak odası olduğunu görünce üzülmüştü. Daha önce hiç böyle küçük bir ev görmemişti, Sutton Place'deki hizmetçi odaları bile buradakilerden çok daha iyiydi. Bu ev tümüyle küçük ve çirkin görünüyordu.

"Ben şurada, divanda uyuyacağım yavrum. Baksana çok rahat."

Zoya ona gülümsedi ve öpmek için eğilince oğlunun yanaklarında gözyaşları gördü. Çocukları bu hale düşürmek haksızlıktı ve son günlerde Clayton'a duyduğu kızgınlığı belli etmemeye çalıştı.

Başkaları her şeylerini riske atma konusunda Clayton'dan daha akıllı davranmışlardı. Eğer yaşamış olsaydı en azından bu işten daha kolay sıyrılabilirlerdi... İkisi birlikte olacaktı... yan yana durup hiç olmazsa kaderlerine karşı savaşabilirlerdi, ama şimdi Zoya, daha önce hiç olmadığı kadar yalnızdı. Şimdi tüm yük onun omuzlarındaydı ve aynı şeyi Evgenya'nın da yaşadığını şimdi çok iyi anlıyordu. Nazik bir gülümsemeyle oğluna bakar ve oğlu da ona kardeşiyle paylaşacağı yatağı ikram ederken, büyükannenin ne kadar cesur ve güçlü olduğunu düşündü Zoya. Evgenya şimdi de ona mükemmel bir örnek oluyordu.

"Sen yatakta yatabilirsin anne, orada ben yatarım."

"Hayır hayatım... ben orada rahatça uyurum." Zoya bir an düşündü ve sonra, "Hepimiz iyi olacağız," diye devam etti. "Şimdi ben yemek hazırlarken sen Sacha'ya dikkat et."

Kendi mantosuyla çocukların paltolarını asarken, kalın giyecekleri aldığına seviniyordu. Evin içi soğuktu ve burada, Paris'teki evde olduğu gibi şömine de yoktu.

"Neden Sava'yı biraz dolaştırmıyorsun?" Yaşlı köpek kapının yanında oturuyor ve âdeta, hepsi gibi, eski evlerine götürülmeyi bekliyordu.

Nicholas onun tasmasını takıp Sacha'ya uslu durmasını söyledikten sonra köpeği aşağıya indirirken, Zoya da Sutton Place'deki evden getirdiği tavuğu pişirmeye başladı. Ama buraya getirdiği yiyeceklerin de, paranın da fazla dayanmayacağını çok iyi biliyordu.

Noel, onlar için diğer günlerden farklı bir gün olmadı. Sadece Sacha'ya aldığı oyuncak bebeği ve Nicholas'a, Clayton'ın eşyaları arasından alıp sakladığı cep saatini vermişti. Ağlamamaya çalışarak birbirlerine sarıldılar ve kayıplarının büyüklüğünü düşündüler. Evin içi buz gibiydi, dolaplar boştu ve Zoya'nın mücevherleri müzayededede yok pahasına satılmıştı, imparatorluk yumurtasını saklamaya kararlıydı, onun dışında hemen hiçbir şeyi kalmamıştı ve en kısa zamanda bir iş bulması gerektiğinin bilincindeydi, ama bu işi nerede bulacağı sorusu gece gündüz kafasını kurcalayıp duruyordu. Bir mağazada çalışmayı düşündü, ama çocukları bütün gün yalnız bırakmak istemiyordu. Sacha okula gitmiyordu, Nicholas da bazıları Hudson nehri kıyılarında gecekondularda yaşayan ve paçavra gibi giysilerle dolaşan çocuklarla birlikte yakındaki devlet okuluna gittiğinden onu yalnız başına bırakamazdı. Her yerde gecekondu kulübeler ortaya çıkıyor, bir zamanlar borsacı, işadamı ya da avukat olan birçok insan buralarda yaşamaya başlıyordu. Yemeklerini açık havada yaktıkları ateşlerde pişiriyor, geceleri de yiyecek ve işlerine yarayacak bir şeyler bulmak umuduyla çevrede dolaşıyorlardı. Kocaman aç gözleri, zayıf yüzleri ve soğuktan kızarmış yanaklarıyla oralarda yaşayan çocukları gören Zoya onlara çok üzülüyordu. Zavallılar ısınmak için kulübelerinin dışında yanan ateşlere sokuluyordu.

Kendi daireleri onların yaşadıkları yerler yanında cennet gibiydi ve Zoya çocuklarına hemen her gün, bunun için Tanrı'ya şükretmeleri gerektiğini söylüyordu. Ama bazen kendisi bile bunu unutuyor, sonra da paralarının iyice azaldığını fark edip iş aramaya başlıyordu. Çocukları uyurken ya da eve gelip güvende oldukları saatlerde yapabileceği bir iş bulmalıydı. Nicholas okuldan geldikten sonra Sacha'ya bakabilirdi, ona güveniyordu. Sorumluluk duygusu taşıyan bir çocuktu oğlu, küçük kız kardeşine karşı her zaman nazik davranır, oyuncaklarını onunla paylaşır, onun oyuncaklarının onarımında yardımcı olur ve her zaman babalarından söz ederdi. Acısı hâlâ tazeydi, bir süre onlara baktı sonra oturma odasına geçip sessizce ağlamaya başladı, bir yandan da yaşlı Sava'yı okşuyordu. Küçük köpek artık âdeta kör olmuş gibiydi ve Nicholas buz gibi havada onu dolaştırmaya çıkardığı zaman, aşağıya indirmek için kucağı-na alıyordu.

Zoya Ocak ayında bir gün Batı On Yedinci Sokak'dan taa Altıncı Cadde ve Kırk Dokuzuncu Sokak'a kadar yürürken dehşetli bir plan yaptı. Bunun çılgınca olduğunu biliyordu ama aklına başka bir şey gelmemişti. Bir sürü restorana girmiş, ama patronlar onun gibi pek çok kadın gördükleri için ona bakmamışlardı bile. Hepsi de, "garsonluk konusunda ne biliyorsun?" diye soruyordu. Onlara göre Zoya elindeki tepsiyi düşürür, tabakları kırar ve düşük ücretle geç saatlere kadar çalışmazdı. Zoya bunları yapabileceğini ısrarla söylemesine rağmen hepsi de onu geri çevirmişti ve dans etmekten başka bildiği bir şey yoktu, ama Paris'te yaptığı gibi bale dansı olmayacaktı bu.

Birkaç kez büyük bir umutsuzluğa düşmüş ve fahişeliği bile düşünmüştü, kendisi gibi bazı kadınlar bu duruma düşmüştü, ama o bunu yapamayacağını biliyordu. Clayton'ın anısı çok güçlü ve temizdi, sevdiği tek erkek o olmuştu, çocuklarına yemek bulmak için bile olsa, başka bir erkeğin kendisine dokunmasına tahammül edemezdi.

Tek bildiği şey dans etmekti, ama on bir yıl dans etmediği için otuz yaşında tekrar baleye dönemezdi. Vücudu hâlâ kıvrak, esnekti ama bu iş için çok yaşlıydı, adını duyduğu tiyatro binasına girerken kendisini bin yaşında hissediyordu. Daha önce Ziegfeld'e gitmişti ama, yeterince uzun boylu olmadığını söylemişlerdi ona. Bu durumda striptiz yapılan yerleri denemekten başka çaresi kalmamıştı. Burası Ziegfeld tiyatrosunun beş blok güneyindeydi.

Sahne kapısından içeriye girdiğinde gördüğü bir sürü yarı çıplak kadın onu şaşırtmadı, onlara bakmamaya çalışarak konuşabileceği birini aramaya başladı.

Sorumlu kadın, "Evet?" dedi. "Sen de dansçı mısın?"

ii

Ut\lS 1E-JLLE. O I CCL,

"Öyleydim."

"Nerede dans ettin peki?"

Basit ve siyah Chanel giysisi içinde biraz fazla ciddi göründüğünü bilen Zoya yutkundu. Daha parlak ve açık bir şey giymesi gerekirdi, ama tüm gece kıyafetlerini satmıştı ve Sutton Place'de gardrobundan aldığı giysilerin hepsi de, buz gibi yeni evde kullanabileceği tarzda koyu renk kasvetli ve kalın şeylerdi.

"Paris'te Rus Balesi'nde dans ettim. Daha önce de Rusya'da bale eğitimi gördüm."

"Bir balerin ha!" Zoya kızıl saçlarım arkaya toplamış, makyajsız yüzüyle sessizce kadına bakarken o, duyduğundan eğlenmişe benziyordu. "Bana baksana hanım, burası eski balerinler için bir dinlenme evi değil. Burası Fitzhugh Kabaresi!" Kadın bunu gururlanır gibi söyleyince Zoya birden öfkelendi.

"Yirmi beş yaşındayım," diye yalan söyledi. "Ve çok iyi dans ederdim."

"Öyle mi? Nasıl dans yani? Eminim daha önce böyle bir şey yapmamışsındır hiç." Kadının bu söylediği doğruydu tabii, ama Zoya çocuklarına para kazanmak için her şeyi yapmaya hazırdı.

Birden, on üç yıl önce Paris'te Rus Balesi'ne girmek için geçirdiği sınavı hatırladı.

"Bırak deneyeyim... sadece bir kez... öğrenebilirim... lütfen..." Elinde olmadan gözleri doluvermişti, o sırada yanından ağzında purosuyla geçen şişman, kısa boylu bir adam ona birkaç saniye baktı ve sonra dekor taşıyan iki adama bağırdı.

"Sakar herifler! Kıracaksınız o elinizdekini!" Sonra canı sıkılmış

gibi, eline aldığı puroyu Zoya'yla konuşan kadına doğru salladı.

"Tanrının cezası kızlar kızamığa yakalanmış... görüyor musun şu işi? Elimde bir sürü kart karı var ve onlar da lanet çocuklar gibi hasta oluyor... üçü geçen hafta gitti... şimdi yedisi daha... kahretsin, gösteriyi izlemek için para ödeyen insanlara ne söyleyeceğim şimdi ben? Her yanları beneklerle kaplanmış bir sürü karıyı kıçlarını sallarken seyretmelerini mi yani? Eğer işe gelselerdi bunu bile yapabilirdim." Adam elindeki puroyu önce Zoya'ya, sonra da daha geriye doğru salladı, sanki onu görmüyor gibiydi.

Zoya, onun kendisiyle konuşmasını bile beklemeden, "Dansçı olarak iş arıyorum, beni denemenizi

istiyorum," dedi. Aksanı hafif olmasına rağmen belli oluyordu, ama hiçbiri onun Rus olduğunu anlamadı. Kadın onu pahalı siyah takımı ve zarif havasıyla görünce Fransız sanmıştı. Fitzhugh Dans Salonu'nda zarif, havalı kadınlara ihtiyaçları yoktu.

Adam döndü ve ona değer biçmek ister gibi baktı, ama pek etkilenmemişe benziyordu. "Tepinir misin sen?"

"Evet." Zoya onun argo konuştuğunu anlamış, ama aldırmamıştı, açıklamaya ihtiyacı yoktu.

Diğer kadın Zoya'ya kibirli bir ifadeyle baktı ve, "Bir balerin," dedi.

"Kızamık geçirdin mi sen?" On dansçısı kızamığa yakalanmış ve daha kim bilir kaçı daha hastalık kapmış olan kızlarıyla bu, adam için çok daha önemliydi.

Zoya içinden tekrar dans edebilmesi için dua ederken, "Evet, geçirdim," diye mırıldandı. Belki de dans etmeyi tamamen unutmuştu. Belki.

Adam omuzlarını silkti ve sönmüş olan puroyu yine dudakları arasına sıkıştırdı. "O halde ne yapacağını göstersin sana Maggie.

Eğer ayakta durup da bir şeyler yapabilirse diğerleri geri dönünceye kadar kalabilir burada." Bunları söyleyip gitti adam ve Maggie denen kadın can sıkıntısıyla ona baktı. Kendisini striptiz için fazla iyi bulan, güzel kıçlı ve soluk benizli bir karı, burada en son istedikleri şeydi aslında. Ama adam haklıydı, dansçıların çoğu hastayken başlan dertte demekti.

isteksiz bir tavırla, "Pekâlâ," dedi ve sonra sahne arkasına seslendi.

"Jimmy! Kıçını kaldırıp buraya gel de çal!" Bir zenci sırıtarak ortaya çıktı ve Zoya'ya baktı.

Sonra piyanoya otururken, Zoya'ya, "Merhaba bebeğim," dedi.

"Sana ne çalmamı istersin?" Zoya bunu duyunca sinirli bir korkuyla gülmemek için kendisini güç tuttu. Ona ne diyebilirdi ki? Chopin?

Debussy? Stravinski?

Zenciye, "Denemelerde genellikle ne çalarsın?" diye sorunca adam onun gözlerine bakıp gülümsedi, iri yeşil gözleri ve zarif gülümsemesiyle bu kadının, kötü günler geçiren yüksek sınıftan bir beyaz olduğu kolayca belli oluyordu ve adam ona acıdı. Genç 151 UAJNIKLLK 5TİS1SL

kadın orada dururken bir çocuğa benziyordu ve zenci, onun daha önce hiç dans edip etmediğini merak etti. Cobina Wright ve küçük Cobina gibi, kendi buldukları figürlerle gece kulüplerinde dans eden diğerlerini de duymuştu, onlar da buna benzeyen insanlardı işte.

"Nerelisin sen?" O sırada Maggie başka birisiyle konuşmaktaydı.

Jimmy bu genç kadından hoşlanmıştı.

Zoya bir aptallık etmemek için, içinden dualar ederek ona baktı ve gülümsedi, ama aptallık etse bile buna değerdi. "Rusya'dan geldim ben, ama uzun zaman önce. Buraya savaştan sonra geldim."

Zenci o zaman sesini kıstı ve sinirli bir ifadeyle omzunun üstünden geriye baktı. "Daha önce hiç dans ettin mi bebeğim? Maggie dinlemezken bana gerçeği söyle. Jimmy'ye söyleyebilirsin. Dans edip etmediğini bilmezsem sana yardım edemem."

"Gençliğimde balerindim. Ama on bir yıldır dans etmedim." Zoya bunu fısıltıyla söylerken yardımı için zenciye minnettarlık duyuyordu.

"Vay, vay, vay..." Zenci bir felaket haberi almış gibi başını iki yana salladı. "Fitzhugh bale değildir..." Bu hiç kuşkusuz yılın en hafif ifadesiydi, o sırada yanlarından geçen yarı çıplak iki kız hızla uzaklaştı. Zenci, gizli bir şey söylüyormuş gibi, "Bana bak," diye devam etti. "Sana ağır bir parça çalacağım, gözlerini fıldır fıldır döndür ve gülümse, biraz şöyle hoplayıp zıpla, ponponu salla, bacaklarını göster, her şey yoluna girer böylece. Yanında kostümün var mı?" Bunu söyler söylemez, Zoya'nın gözlerinden, onun dans giysisi olmadığını anlamıştı.

"Özür dilerim, ben..."

"Aldırma." O sırada Maggie tekrar onlara bakmaya başladı.

"Bütün gün o koca kara kıçının üstünde oturacak mısın, yoksa bu kızı deneyecek miyiz Jimmy? Bana sorarsan umrumda değil, ama Charlie onu denememi istedi." Hain hain Zoya'ya baktı ve genç kadın başarılı olabilmek için yine duaya başladı. Ama zenci piyano çalarken Zoya onun dediklerini yapıp dansa başladı ve direktör Charlie yine oradan geçerken ona bakıp bir şeyler mırıldandı.

Zoya'ya acele etmesini söyledi, çünkü iki yeni komedyenle bir striptizci daha deneyecekti.

"Lanet. Burada istemediğim şey işte... bir leydi." Bunu sanki hakaret ediyor gibi söylemişti. "Salla kıçını... hah, işte böyle... şu bacakları görelim... biraz daha..." Jimmy onu desteklerken Zoya eteğini kaldırıp kızardı ve dansına devam etti. Güzel bacakları vardı ve on üç yıl dans etmenin sonucu olarak kazandığı zarafet hâlâ onu terk etmemişti. Zoya'nın kızardığını gören şişman, kısa boylu adam, "Lanet olsun, nesin sen?" diye bağırdı. "Bir bakire mi?

insanlar buraya dua etmek için gelmiyor. Kızların dansını seyretmeye geliyorlar. Biraz önce tecavüze uğramış gibi görünmeden yapabilecek misin bu işi?"

"Denerim efendim... elimden geleni yapacağım..."

"Güzel, o halde bu gece sekizde burada ol." Maggie, tiksinmiş gibi yüzünü buruşturup uzaklaşırken Jimmy sevinçle yerinden kalktı ve Zoya'yı kucakladı.

"Hey küçük anne! Başardık işte!"

"Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum." Zoya onun elini kuvvetle sıktı ve gözlerindeki sıcak ifadeyle ona teşekkür etti. "iki çocuğum var, ben... biz..." Yaşlı zenci ona bakarken Zoya ağlamamak için kendini zorluyordu. "Bir işe çok ihtiyacım var..."

Birkaç saniye konuşamadı ve yanaklarına süzülen yaşları silerken hem rahatlamış, hem de sıkılmış gibi görünüyordu.

"Üzülme sakın. Sen bu işi becereceksin. Bu gece görüşürüz." Yaşlı zenci gülümsedi ve Maggie çağırdığında kaybetmekte olduğu kâğıt oyununa geri döndü.

Zoya eve kadar yürüyerek gitti ve yaptığını düşündü, içinde, yıllar önce Rus Balesi denemesinde olduğu gibi bir zafer, bir başarı duygusu yoktu. Sadece, bir iş bulduğu için rahatlamıştı ama canı sıkılıyor ve düştüğünü hissediyordu, fakat yapabileceği tek iş

buydu ve ayrıca bir gece işiydi, Sacha'yı tanımadığı insanlarla bırakmak zorunda kalmayacaktı. Şimdilik mükemmel bir iş gibi görünüyordu ama, tabii korkunç bir şeydi.

O akşam Nicholas'a, gece dışarıya çıkmak zorunda olduğunu söyledi. Neden çıkacağını ya da nereye gideceğini söylememişti.

Bir kabare kızı olarak çalışacağını ona açıklamak istemiyordu.

Charlie'nin söyledikleri kulaklarından bir türlü gitmiyordu... 'Salla kıçını... şu bacakları görelim... nesin sen? Bir bakire mi?...'

Onların düşünce tarzlarına bakıldığında öyleydi. Neredeyse otuz bir yaşındaydı ama, yaşadığı tüm sorunlara ve üzüntülere rağmen, Charlie ve onun dansını seyredecek erkekler gibilerine karşı hep korumuşlardı onu.

"Nereye gidiyorsun anne?"

"Biraz bir yere gitmem gerekiyor." Zoya, Sacha'yı yatağına yatırmıştı. Oğluna, "Çok geç yatma," dedikten sonra onu öptü ve sanki idam edilmeye gidiyormuş gibi bir süre tutup göğsünç bastırdı. "Yarım saat sonra yatağına gir ve uyu."

Oğlu yatak odasının kapısında durup ona kuşkulu gözlerle baktı ve, "Ne zaman döneceksin?" diye sordu. "Biraz geç döneceğim."

"Bir şey mi oldu anne?" Anlayış yeteneği olan bir çocuktu ve kaderin, insan hayatını bir an içinde değiştirebilen zalim oyunlarını daha bu küçük yaşında öğreniyordu.

"Hayır, bir şey yok yavrum." Zoya ona bakıp gülümsedi. "İnan bana." Zoya hiç olmazsa bu şekilde biraz para kazanabilecekti.

Ama yine de kaba şakalara, adi kızlara, açık saçık giysilere ve yanlarından geçerken kalçasına çimdik atan komedyenlere hazır değildi ve kolay alışamayacaktı. Fakat müzik başladığında ve perde kalktığında, alaylı sözlere, gülüşmelere, heyecanlı kalabalığa karşı elinden geleni yaptı ve adımlarını birkaç kez şaşırmasına karşın kimse de bundan şikâyet etmedi. Uzun zaman önce dans ettiği Rus Balesi'nin aksine, burada kimse dans sırasında yapılan hataları görmüyordu. Buraya gelenler sadece güzel bacaklar ve yarı çıplak kızlar istiyordu. Vücutlarını bolca pul ve boncuklarla süslüyor, minik saten şortlar, onlara uygun şapkalar giyiyor, boyunlarını tüy örtülerle örtüp başlarına kocaman süsler takıyorlardı. Bunlar hep Ziegfeld kızlarının giydiklerinin ucuz birer taklidiydi ve Zoya, daha kaliteli bir şov olan Florenz Ziegfeld şovuna sadece boyu kısa olduğu için katılamadığına üzüldü. Sahne çalışması sona erince kostümünü, onu kendisine ödünç vermiş olan kıza iade etti ve evine doğru ağır ağır yürümeye başladı, sahne makyajını bile silmemişti. Fakat bir süre sonra yanına acele adımlarla yaklaşan bir erkeğin, kapı eşiğinde acele sevişmek için kendi-ZOYA

sine birkaç dolar teklif ettiğini duyunca çok şaşırdı. Geriye kalan yolu koşarak giderken gözyaşlarını tutamıyor, Fitzhugh Kabaresi'nde bundan sonra başına gelebilecek korkunç şeyleri düşünüyordu.

Zoya eve vardığında Nicholas derin uykudaydı, ağlayarak onu öperken rujuyla çocuğun yanağını boyadı, Nicholas uyurken o kadar tatlıydı ve babasına da o kadar benziyordu ki. Kocasının öldüğüne hâlâ inanamıyordu... onu bırakıp böyle bir hayata mahkûm etmesine inanmak zordu... bu olanları bilseydi... bir bilseydi... ama artık çok geçti. Yatacağı oturma odasına geçip makyajını sildi ve geceliğini giydi, ipekler, satenler, danteller yoktu artık. Çok az ısınan evde üşümemek için kalın flanel gecelikler giymesi gerekiyordu.

Sabahleyin, Nicholas okula gitmeden önce onun kahvaltısını hazırladı. Kahvaltıda bir bardak süt, bir dilim ekmek ve bir gün önce aldığı bir tek portakal vardı, ama oğlu hiç şikâyet etmedi.

Nicholas annesine bakıp gülümsedi, elini okşadı ve Sacha'yı öptükten sonra koşarak okuluna gitti.

O gece tekrar kabareye gitti ve bu işi birkaç hafta, diğer dansçılar kızamığı atlatıp dönünceye kadar sürdürdü. Ama kızlar döndüğü zaman Charlie ona, asık bir suratla, onu da tutacağını söyledi, çünkü bacakları güzeldi ve ona sorun çıkarmıyordu. Jimmy bunu kutlamak için ona her zaman gittiği yakındaki bir bardan bir şişe bira alıp gizlice getirdi. Zoya ona teşekkür etti ve kırmamak için biradan bir yudum aldı. Otuz birinci doğum günü olduğunu ona söylemedi.

Jimmy ona hep nazik davranıyordu, oradaki tek arkadaşıydı.

Diğerleri onun 'farklı' birisi olduğunu hemen sezinlemişti. Diğer kızlar onunla asla şakalaşmıyor, hatta konuşmuyor, birbirlerine sevgilileri ve onları sahne arkasına kadar gelip görüşmek isteyen erkeklerden söz ederken onu aralarına almıyorlardı. Pek çoğu küçük paralar karşılığında erkeklerle çıkmıştı. Charlie'nin Zoya'dan hoşlanmasının bir nedeni de buydu. Bu kız insanı eğlendiren bir tip değildi ama en azından dengeliydi. Birinci yılın sonunda Zo-ya'nın ücretine zam yaptılar. Zoya, burada bu kadar uzun süre kaldığına kendisi bile güçlükle inanıyordu, ama artık çıkış, gidebi-256

leceği bir yer ve ona bakacak birisi yoktu. Nicholas'a küçük bir bale topluluğunda dans ettiğini söylemiş ve bir şey olursa araması için tiyatronun numarasını bırakmıştı. Ama oğlunun onu kabarede asla aramamasına seviniyordu. Nicholas, annesinin, yaptığı işten utandığını sezmişti ve hiçbir zaman gelip onu izlemek istemedi.

Zoya onun gösterdiği bu anlayış ve sevgiye müteşekkirdi kuşkusuz. Bir gece Sacha öksürerek uyandı, ateşi vardı, ama Nicholas tiyatroya telefon edip annesini endişelendirmek istemedi.

Kardeşine yardımcı olabilir, onu rahatlatabilirdi.

Bir gün öğleden sonra Zoya oğlunun saçlarını keser ve Sacha da Sava ile oynarken, oğlan sakin bir tavırla, "Eski arkadaşlarımızı bir gün yeniden görebilecek miyiz anne?" diye sordu.

"Bilemiyorum yavrum." Zoya birkaç ay önce çocukların eski dadısından bir mektup almıştı. Dadı, Van Alen ailesinin yanında mutlu olduğunu bildiriyordu, geçen yaz Barbara Hutton'un ilk sahne performansları ve Newport'ta Doris Duke'un oyunları konusunda anlatacağı pek çok şey vardı. Dadının hâlâ bu dünyanın nimetlerinden yararlanabilmesi, ama Zoya'nın kendi kabuğuna çekilmesi insana ironi gibi geliyordu. Sosyeteye ilk girdiğinde onun eski bir Folies-Bergere dansçısı olduğunu düşünenler ondan kaçınmıştı ama şimdi o, onlardan kaçıyordu, sonunda onların düşündüğü gibi birisi, bir kabare kızı olmuştu işte. Eski çevresindeki pek çok insan gibi, her şeyini kaybetmiş biri olarak artık kimse onunla zaten ilgilenmiyordu. Bir zamanlar kontes olarak görülüyor, herkesin ilgisini çekiyordu ama o günler artık geride kalmıştı. Artık hiçbir şey değildi. Adi bir dansçıydı sadece.

Her şeyini yitirmişti, bitmişti. Aynen Clayton ve diğer pek çoğu gibi her şey bitip gitmişti. Zaman zaman özlediği insanlar Serge Obolenski ve çevresindeki soylu Ruslardı. Ama onlar büyük olasılıkla Zoya'nın neler yaptığını ya da bunu neden yaptığını anlayamazdı. O hâlâ Alice Astor'la evliydi.

Elsa Maxwell artık sosyete dedikoduları yazıyordu ve Zoya gazete bulabildiği zamanlar, Cholly Knickerbocker'in, Clayton'la evliyken tanıştığı insanlar hakkında yazdıklarını okuyabiliyordu. O insanlar artık Zoya'ya gerçek dışı bir dünyanın insanları gibi geliyordu, onları sanki hiç tanımamıştı. Gazetelerde iflaslar, intihar-ZOYA

lar, evlilik ve boşanmalarla ilgili pek çok haber vardı. Zoya onlar arasında olmadığına seviniyordu. Bir gün, Pavlova'nın Lahey'de zatülcenpten öldüğünü okudu. Mayıs ayında çocukları alıp Empire State binasının açılışına götürdü. 1931 yılıydı ve Mayıs ayının çok güzel bir öğleden sonrasıydı. Nicholas gözlerini hayretle açıp koca binaya baktı. Asansöre binip yüz ikinci kattaki gözetleme platformundan etrafı seyrettiler, Zoya bile kendisini, âdeta havada uçuyormuş gibi hissetti. Uzun zamandır geçirdikleri en mutlu gündü o gün, huzur verici bahar havasında yürüyerek evlerine giderken Sacha da onların önünde gülüp zıplıyor, eğleniyordu.

Küçük kız şimdi altı yaşındaydı, altın sarısı bukleli saçları ve Clayton'a çok benzeyen yüzüyle çok güzel bir kızdı.

Bir ara geçtikleri bir sokakta bazı satıcılar elma satıyordu ve pek çok kadın iki güzel çocuğu

hayranlık içinde sevdi. Nicholas Ağustos ayında on yaşında olacaktı ama doğum gününden bir süre önce korkunç sıcaklar bastırdı. Temmuz ayının ikinci günü, şimdiye kadar görülmüş en sıcak gün olarak bildirildi. Zoya, küçük mavi çiçekli beyaz pamuklu giysisini giyip işe giderken çocuklar daha yatmamıştı. Nicholas onun çalıştığını biliyordu ama nerede çalıştığını tam olarak anlamamıştı ve zaten onun için önemli değildi.

Zoya onlara bir sürahi limonata hazırladı ve Nicholas'a, kardeşine iyi bakmasını söyledi. Fırına dönmüş evin içine biraz hava girsin diye pencereleri açık bırakmıştı.

Zoya oğluna, "Kardeşin sakın pencereye yaklaşmasın, dikkat et,"

dedikten sonra, Nicholas'ın, altın saçlı kardeşini yatak odasına götürüşünü seyretti. Küçük kızın ayakları çıplaktı, üzerinde sadece bir külot vardı ve annesine el sallarken bir meleği andırıyordu.

Zoya her zamanki gibi, "Uslu duracaksınız değil mi?" dedikten sonra, onları yalnız bırakmanın üzüntüsüyle evden ayrılıp tiyatroya doğru yürümeye başladı. Korkunç sıcakta yürümek geceleyin bile çok zordu, ayaklarının altından sanki buharlar tütüyor, ayakkabılarındaki delikler de yürümesini iyice güçleştiriyordu. Bazen tüm bunların ne zaman son bulacağını, hayatlarını nasıl sürdüreceklerini, o tüyleri ve saçma kostümleriyle, sahnede daha ne kadar dans edebileceğini düşünüyordu.

Dışarıya çıkmak için hava çok sıcak olduğundan o gece seyirci azdı.

İmkânı olanlar Long Island ve Newport'a gitmişti, diğerleri de evlerinde ya da verandalarından sıcağın artık sona ermesini umut ederek, gevşemiş oturuyordu, işi bitip evine doğru yürüyen Zoya, uzaktan gelen siren seslerini duyunca aklına kötü bir şey gelmedi.

Ama oturduğu sokağa yaklaşınca keskin duman kokusunu duydu ve köşeyi dönüp tüm blokun alevler içinde kaldığını ve itfaiye araçlarının çalışmasını görünce birden her yanı titremeye başladı.

Dehşet içinde sarsılıp eve doğru koşmaya başladı ve kendi oturdukları binanın önünde de itfaiye araçlarını görünce sanki boğazına ıslak, buz gibi bir elin yapışır gibi olduğunu hissetti.

Alevler içinde kalmış üç binayı seyretmek için sokakta toplanmış

kalabalığın arasından kendine yol açıp koşmaya çalışırken, "Hayır!

hayır!..." diye haykırıyordu. Her taraf duman içindeydi, koşmaya çalışırken dumandan boğulacak gibi oldu ve kendi oturduğu binanın kapısına yaklaştığında itfaiyeciler onu durdurdu.

"Oraya giremezsin hanımefendi!..." itfaiyeciler alevlerin çatırtısı ve yıkılan enkazın gürültüsü arasında birbirlerine bağırıyor, koşuşturup duruyordu. Her yanda, patlayıp dağılan camların gürültüsü duyuluyordu ve Zoya'nın kolu kesilmiş, beyaz giysinin üstü kan içinde kalmıştı, o sırada itfaiyecilerden biri yaklaşıp onu geriye doğru itti. "Sana oraya giremeyeceğini söyledik!"

Zoya, "Çocuklarım!" diye inledi. "Bebeklerim..." Zoya kendisinin bile inanamadığı bir güçle çırpınıyor, adamın elinden kurtulmaya çalışıyordu, bir ara kendisini kurtardı, ama kaçmaya çalışırken adam onu yine yakaladı. "Bırak beni!" Adama vurmak istedi, ama o güçlü elleriyle onun kollarını yakaladı, komşular dehşet içinde onlara bakıyordu. "Çocuklarım orada, içerde... oh Tanrım...

lütfen..." Kendini âdeta kaybetmiş, hıçkırıyordu, keskin duman gözlerini yaşartmış, boğazını yakmıştı, itfaiyeci o sırada binaya doğru koşan iki arkadaşına seslendi. Adamlar bir süre önce birkaç yaşlı kadını kurtarıp çıkarmıştı, yine kurtarılan genç bir erkek kaldırımda baygın yatıyor, iki itfaiyeci onu kendisine getirmeye çalışıyordu.

Zoya'yı tutan adam, "Hey Joe!" diye bağırdı ve sonra hemen Zoya'ya döndü. "Çocukların nerede hanım? Hangi dairede?"

"En üst katta... bir oğlan ve bir kız..." Dumandan öksürdü, itfaiye merdivenlerinin üçüncü katta kaldığını görmüştü. "Bıra-lun beni...

lütfen... lütfen..." Zoya çaresiz kalıp kendisini bıraktı, itfaiyeci onun söylediklerini arkadaşlarına aktardı ve onlar da tekrar binaya dalıp gözden kayboldular... Zaman geçiyordu, çocukları öldüğü takdirde kendi yaşamanın da sona ereceğini biliyordu Zoya- Hayatta elinde kalan, sevdiği ve ona yaşama gücü veren tek varlıklardı onlar. Ama içeriye giren itfaiyeciler dışarıya çıkmadı ve üç kişi daha girdi binaya, ellerinde baltalar vardı, yüzleri endişeliydi. Birden korkunç bir gürültü duyuldu, çatının bir bölümü çökerken, kıvılcımlar ve alevler arasında bir patlama oldu. Bunları gören Zoya bayılacak gibi olduğunu hissetti. Gözlerinde bir dehşet ifadesi vardı, birden ileriye atıldı, onları bulmaya, ya da onlarla birlikte ölmeye kararlıydı, itfaiyecilerin arasından bütün gücüyle sıyrılıp binaya girdi, ama holde, dualarının kabul edildiğini anladı, itfaiye erleri kalın dumanların arasında ona doğru koşuyordu, ikisinin kollarında kundağa benzer bir şeyler görülüyordu ve Zoya birden, alevlerin homurtusu arasında bir çocuk bağırması duydu. Nicholas kollarını sallayıp ona bağırıyordu, üçüncü itfaiye eri birden koşup Zoya'yı kucakladı, bir çocuk gibi kaldırdı ve üç itfaiyeci, kollarındaki kıymetli yüklerle, alevler onları da yutmak üzereyken binadan dışarıya fırladılar. Sokağa yeni çıkmışlardı ki tüm bina sanki birden çöküyormuş gibi göründü. Onlar koşarken alevler de sanki bir duvar halinde onları izliyordu. Nicholas annesine yapıştı, öksürüp ağlayarak annesine seslendi, Zoya onun yüzünü defalarca öptü ve sonra, Sacha'nın baygın olduğunu fark etti. Kaldırımda kızının yanma diz çöktü, inleyerek ona seslendi, itfaiye erleri de tüm gayretleriyle onu kendine getirmeye çalışıyordu, bir süre sonra Sacha, hafifçe ağlar gibi oldu, kıpırdandı ve Zoya da onun yanına uzanıp kızının buklelerini okşayarak, onu kendine çekip ağlamaya başladı.

"Bebeğim... bebeğim..." Onları her gece yalnız bıraktığı için cezalandırıldığını hissediyordu. Ya eve

geldiği zaman onları...

bunu düşünmek bile istemiyordu, korkunç bir şeydi bu.

Kaldırımında çocuklarına sarıldı, binanın yanışını izleyip, sahip oldukları her şeylerini kaybettiklerini düşünerek ağlamaya başladılar.

Zoya, Fontanka Sarayı yanarken ölen annesini düşünüyor ve durmadan "Önemli olan sizin yaşamanız," deyip duruyordu.

itfaiyeciler hava ağarıncaya kadar orada kaldı. Binalara ancak birkaç gün sonra girebileceğini söylediler, korkunç sıcak bir başka Temmuz günü başlıyordu. Eşyalarından nelerin kaldığını görmek için küllerin arasına girmeden önce kendilerine kalacak bir yer bulmaları gerekiyordu. Zoya, alevler arasında kaybolmuş olan Clayton'ın resimlerini... sakladığı hatıraları, anne ve babasının, büyüklerinin, Çar'in fotoğraflarını, ihtiyacı olduğunda satmak için sakladığı İmparatorluk yumurtasını düşündü, ama şimdi bunların hiçbiri için üzülecek durumda değildi. Önemli olan, Nicholas ve Sacha'nın kurtulmuş olmasıydı. Bunları düşünürken birden, içinde ani bir acı hissederek Sava'yı hatırladı. Yıllar önce St Petersburg'dan getirdiği köpeği, alevler içinde yanarak can vermişti.

Nicky içini çekerek, "Onu dışarıya çıkaramadım anne," dedi.

"Adamlar geldiğinde divanın altına saklanmıştı... onu almak istedim anne... ama adamlar bırakmadı.

"Hişşt... ağlama yavrum..." Topuz yaptığı uzun kızıl saçları, çocuklarına gitmek için itfaiye erleriyle mücadele ederken açılıp dağılmış ve yırtılmış olan mavi çiçekli beyaz giysisinin omuzlarına yayılmıştı. Zoya'nın yüzünde küller vardı ve Nicholas'ın üstü başı is kokuyordu ama Zoya onun hiçbir zaman bu kadar güzel kokmadığını düşünüyordu, onu hiç bu kadar sevmemişti. "Seni çok seviyorum yavrum... Sava çok yaşlıydı Nicky... hişşt... ağlama bebeğim..." Sava on beş yaşına yaklaşmış, şimdiye kadar hep onlarla beraber olmuştu, ama Zoya şu anda sadece çocuklarını düşünebiliyordu.

Bir komşu onları evine aldı ve Zoya ve çocuklar oturma odasında battaniyeler üstünde uyudular. Ne kadar yıkansalar, saçlarını kaç kez yıkasalar duman kokusundan kurtulamıyorlardı, ama Zoya karşı tarafa bakıp da yanmış harabeyi görünce ne kadar şanslı olduklarını düşünüyordu. Bu manzara onu hep titretiyordu.

Kabareye telefon edip artık çalışamayacağını bildirdi ve o gece, ücretinden kalan alacağını almak için oraya gitti. Açlıktan ölseler ZOYA

de umurunda değildi, onları bir daha asla yalnız bırakmayacaktı...

asla.

Aldığı para birkaç giysi ve yiyecek bir şeyler almaya ancak yetecekti, ama kalabilecekleri bir yerleri yoktu ve Zoya bitkin bir halde, veda etmek için Jimmy'yi aradı.

"Bizi bırakıyor musun yani?" Jimmy onun gidişme çok üzülmüş

gibi görünüyordu, ama Zoya olanları anlatınca onu anladı.

"Artık bunu yapamam. Eğer bir şey olursa..." Ve bu tekrar olabilirdi. Çocuklarını yalnız bırakmak günahtı. Başka bir şeyler bulması gerekiyordu ve Jimmy onu dinleyip başını salladı. Adam buna pek şaşırmamıştı, bu belki de iyi olmuştu Zoya için.

"Sen zaten buraya ait değilsin Küçük Anne. Hiçbir zaman olmadın." Jimmy gülümsedi. Zoya ona geçmişi konusunda tek söz etmediği halde yaşlı zenci onun davranışlarından asaletini anlamıştı ve onu diğerleriyle birlikte bacak sallarken görünce üzülüyordu. "Git kendine başka bir şey bul. Senin türünde insanlarla yapabileceğin iyi bir iş bul. Burası sana göre değil." Ama Zoya orada bir buçuk yıl çalışmış ve kirasını ödeyebilmişti.

"Yardım isteyebileceğin bir ailen ya da dostların yok mu?" Zoya başını iki yana sallarken, iki çocuğunu kurtardığı için ne kadar şanslı olduğunu düşünüyordu. "Gidebileceğin bir yerin var mı?

Yani Rusya ya da oraya benzer bir yer?" Zoya onun, arkalarında bıraktıkları felaket konusunda ne kadar az bir şey bildiğini düşünüp gülümsedi.

Ne yapacağını gerçekten bilmemesine rağmen, "Bir şeyler bulurum," dedi.

"Şimdi nerede kalıyorsun?"

"Bir komşuda." Jimmy onu Harlem'deki evine götürebilir, orada kalmasını isteyebilirdi ama bunun, Zoya için doğru olmayacağını biliyordu. Onun gibi insanlar dans etmek için Cotton Club'a gider ve çılgınca eğlenirdi. Onlar yaşlı bir kabare piyanis-tiyle Harlem'e gitmezdi.

"Pekâlâ, nasıl olduğunu bana bildir, tamam mı?" Zoya eğilip onu yanağından öptü ve Jimmy mutluluktan uçarken genç kadın parasını almaya gitti, yaşlı zenci, Zoya gitmeden önce onun elini sıktı, onun buradan kurtulduğuna seviniyordu. Zoya Jimmy'nin yaptığı şeyi ancak gece geç vakit anlayabildi. Parasını almaya gitti-262

DANIELLE SI EEL

ğinde, Jimmy onun çantasına beş tane gıcır gıcır yirmi dolarlık banknot koyuvermişti. O parayı o gün öğleden sonra oynadığı bir kâğıt oyununda kazanmış ve Zoya'ya verebileceği biraz parası olduğu için büyük mutluluk duymuştu. Zoya bu paranın sadece ondan gelebileceğini biliyordu. Bir an, koşup tiyatroya giderek ona parayı geri vermek istedi, ama buna ihtiyacı olduğunu biliyordu.

Bunu yapmadı ama, ona kısa bir not yazıp teşekkür etti ve borcunu mümkün olan en kısa zamanda ödeyeceğini bildirdi. Artık kaybedecek zamanı yoktu. Bir iş bulması ve kalabilecekleri bir ev kiralaması gerekiyordu.

Hafta sonunda bina, içinde yaşayanların, evlerine girebilecekleri kadar soğumuştu. İnsanların kurtarabileceği pek bir şey kalmamıştı evlerde ve iki daire tamamen harap olmuştu, ama Zoya yine de, sarsılan merdivenden çıkarken içerde ne bulabileceklerini merak ediyordu. Kapıyı büyük bir dikkatle açtı ve etrafta dolaşırken, döşemeyi elindeki kürekle yokladı. Her taraf hâlâ duman kokuyordu ve oturma odası tamamen yanmıştı. Çocukların oyuncakları, giysilerinin çoğu ve kendi giysileri hep yanmıştı ve Zoya, geriye kalanların da daima is kokacağını biliyordu, isten kapkara olmuş kapkacağı toplayıp bir kutuya doldurdu ve birden şaşırdı, resimlerin bulunduğu küçük valiz hâlâ oradaydı ve sapasağlamdı. Bu da bir şey sayılırdı. Nefesini tutarak, bir zamanlar sağlam olan küçük sandığın içini aramaya başladı ve onu birden gördü... yumurtanın minesi çatlamıştı ama iç kısmı sağlamdı, imparatorluk yumurtası yangından kurtulmuştu... kayıp yaşamdan kalma bir hatıraydı bu. Kurtarılacak başka bir şey de yoktu zaten. Çocukların giysi ve eşyalarından geriye kalanları, kendi siyah Chanel giysisini, iki döpiyesi, bir pembe keten giysiyi ve geriye kalan bir çift ayakkabısını bir kutu içinde topladı. Her şeyi toplayıp aşağıya indirmesi sadece on dakika sürmüştü ve son kez etrafına bakınır-ken, divanın altında yatıp kalmış olan Sava'yı gördü... sessiz, hareketsizdi, âdeta uyuyor gibiydi. Zoya bir süre hareketsiz kaldı, oria baktı ve sonra kutuyu aldı, kapıyı yavaşça arkasından kapayarak, kendisini sokağın karşı tarafında bekleyen çocuklarının yanına gitmek üzere merdivenden inmeye başladı.

33

Zoya, kendisini misafir etmiş olan komşusuna teşekkür ederek oradan ayrıldı ve Jimmy'nin verdiği paranın bir kısmıyla küçük bir otel odasına yerleşti. Çocuklara yeni giysiler ve kendisine de is kokmayan iyice bir giysi aldıktan sonra paranın yarısından azı kalmıştı elinde. Her akşam yemeklerini bir restoranda yemek zorundaydılar. Ne yapacaklarını düşünüyorlar, Nicholas umutlu gözlerle annesine bakıyordu ve Zoya bir akşam gazete ilanlarına bakıp iş ararken birden aklına bir şey geldi. Seçme hakkı olsaydı hiç kuşkusuz böyle bir şeyi yapmak istemezdi ama çaresizdi. Canı sıkılsa bile, elinde kalan pek az şeyi kullanması gerekiyordu. Ertesi gün yeni giysisini giyip saçlarını dikkatle taradı ve keşke biraz mücevherim kalsaydı diye düşündü, ama sakin bir tavırla aynada kendisine bakarken, sadece nikâh yüzüğüyle o soylu görünüşünden başka bir şeyi kalmadığını biliyordu.

Nicky, giyinirken onu seyretti ve, "Nereye gidiyorsun anne?" diye sordu.

"Bir iş bulmaya gidiyorum." iki çocuğu da ona bakarken bu kez yaptığından utanmıyordu.

Sacha, "Sen iş yapabilir misin?" diye sorunca Zoya güldü.

"Pek fazla iş yapamam tabii." Ama Zoya giysileri tanır, onlar hakkında çok şey bilirdi, son on yıllık yaşamında en güzel giysileri giymişti, o ve Marie, anneleri ve akrabalarının giydiği her şeyi incelemişti. Modayla ilgili bir şeyler yapabilir, hatta bunu başkalarına bile öğretebilirdi. Bu konuda para ödeyebilecek pek çok kadın vardı. Sacha'yı oğluna emanet ettikten sonra otobüse atladı, onları yine yalnız bıraktığı için tedirgindi, ilanda verilen adrese yakın bir durakta otobüsten indi. Burası Beşinci Cadde'ye yakın, Elli Birinci Sokak'ta bir yerdi. Kapıya vardığı zaman burasının, umduğu gibi modaya uygun, iyi bir yer olduğunu gördü. Kapıda, kadın müşterilerin arabalarından inmelerine yardım eden üniformalı

bir kapıcı vardı. Zoya içeriye girince, modaya uygun giyinmiş

kadınlar ve etraftaki pahalı giysilere bakan erkekler gördü, içerde giysiler, şapkalar, çantalar, mantolar ve çok güzel el işi ayakkabılar vardı. Satıcı kızlar çok güzel giyinmişti ve hepsinde de aristokratik bir hava seziliyordu. Zoya, yangını aklından çıkarmaya çalışıp, çocukların iyi olması için dua ederken, daha işin başında yapmalıydım bunu, diye düşünerek kendine kızdı. O geceden sonra onları ilk kez yalnız bırakıyordu ve yalnızken güvende olup olmadıklarını asla bilemeyeceğini biliyordu, ama bunu da yapmak zorundaydı. Başka hiçbir çaresi kalmamıştı.

Zoya etrafına bakınırken siyah giysili, kır saçlı bir kadın yaklaştı ve,

"Yardımcı olabilir miyim matmazel?" diye sordu. Kadın Fransız aksanıyla konuşuyordu ve Zoya ağırbaşlı bir tavırla ona döndü.

Çocukluğundan beri konuştuğu kusursuz Fransızcasıyla cevap verirken korkusunun belli olmaması için, dua etti.

"Yöneticiyi görebilir miyim lütfen?"

"Aha... birinin Fransızca konuştuğunu görmek ne güzel bir şey."

Yaşı ondan büyük olan kadın gülümsedi. Çok iyi bir kız okulunda çalışan, çok iyi giyinmiş bir öğretmene benziyordu. "Yönetici benim, istediğiniz bir şey mi vardı?"

Zoya, etrafta kimsenin onları duymaması için alçak sesle, "Evet,"

dedi. "Ben Kontes Ossupov'um ve bir iş arıyorum." iki kadın göz göze gelip birbirlerini tartarcasına baktılar, ve uzunca bir aradan sonra Fransız kadın başını salladı.

"Anlıyorum." Kadın onun bir sahtekâr olup olamayacağını düşünüyordu ama Zoya'nın soylu havası onun doğru söylediğini gösterir gibiydi. Sonunda Fransız kadın eliyle, arkasında duran kapalı bir kapıyı işaret etti. "Ofisime gelir misiniz acaba matmazel?"

Unvan onun için önemsizdi ama, Barbara Hutton, Eleanor Carson, Doris Duke ve arkadaşları gibi müşterileri için büyük önem taşıyabilirdi. Çok seçkin bir müşteri grubu vardı ve onların çoğu da unvanlara önem verirdi. Birçoğu unvan kazanmak için prensler ya da kontlarla evleniyordu.

Zoya onu izleyip siyah ve beyaz renklerde, çok güzel döşenmiş

odaya girdi. Müşterilerine en pahalı giysileri burada gösterirdi kadın ve tek rakibi, son zamanlarda Birleşik Devletler'de mağaza aç-

mış olan Chanel'di, ama New York'ta ikisine de yeterince yer vardı.

Fransız kadının adı Axelle Dupuis'ydi, Paris'ten yıllar önce gelmiş

ve 'Axelle' adıyla tanınan çok şık bir mağaza açmıştı. Yıllardır New York'un ünlü bir mağazasıydı burası. Zoya bile bir zamanlar buradan bir giysi almış ama hiç kuşkusuz Rus ismini ve unvanını kullanmamıştı. Madam Dupuis'nin de onu hatırlamamasına sevindi.

Kadın dikkatle Zoya'ya baktı, "Bu alanda tecrübeniz var mı?" diye sordu. Zoya'nın giydiği elbise ucuz bir şeydi, ayakkabıları eskimişti, ama zarif elleri, yürüyüşündeki hava ve saçının şekli onun, bir zamanlar çok daha iyi günler yaşamış olduğunu gösteriyordu. Zoya çok güzel ve rahat konuşuyor, ayrıca Fransızca biliyordu, ama burada bunun pek bir önemi de yoktu. Ucuz giysisiyle bile doğuştan gelen stilini gösterebiliyordu Zoya. Axelle ondan etkilenmiş gibiydi. "Daha önce modayla ilgili çalışmanız oldu mu?"

"Hayır." Zoya başını iki yana sallarken onunla açık konuşuyordu.

"Hayır olmadı. Devrimden sonra St Petersburg'dan Paris'e geldim."

Artık bunu söyleyebilirdi, o zamandan bu yana daha kötü şeyler olmuştu, ayrıca Nicky ve Sacha'yı düşünmeliydi. Bu işi almak için onların hatırına diz çökebilirdi, ama kendisine ve Zoya'ya çay koyan kadının yüzünden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Çay takımı çok güzel Çin porseleniydi. Kadında soylu bir hava vardı ve çayından bir yudum alırken Zoya'yı dikkatle süzüyordu. Bu tür şeyler onun için önemliydi, müşterileri dünyanın en zarif, en seçkin ve her şeyin en iyisini isteyen kadınlarıydı, kaba insanlarla hizmet veremezdi onlara ve Zoya'ya bakan, onu dikkatle inceleyen gri gözlerinde bir memnuniyet ifadesi vardı.

"Paris'e gittiğiniz zaman orada modayla ilgili bir yerde çalıştınız mı peki?" Axelle bu kızı merak etmişti. Doğrudan doğruya gözlerine bakan Zoya'nın her hareketinde insanı yanıltmayan aristokratik bir şeyler vardı.

"Rus Balesi'nde dans ettim. Yapabildiğim tek şey buydu ve çok fakirdik." Kadına karşı en azından bir yere kadar dürüst olmaya karar vermişti.

"Ya sonra?"

Zoya acı bir gülümsemeyle ona baktı ve sandalyesinde dimdik oturdu. "Bir Amerikalıyla evlenip 1919'da buraya geldim." On iki Zöö

DAJNltSLLEMfcfcL

yıl önceydi bu... "Kocam iki yıl önce öldü, benden yaşça büyüktü."

Fransız kadına tüm kayıplarından söz etmedi. Artık bunların önemi yoktu. Ölmüş olsa da, Clayton'ın itibarına saygı göstermeliydi. "Bakmam gereken iki çocuğum var ve bir süre önce bir yangında her şeyimizi kaybettik... zaten pek fazla bir şeyimiz yoktu. .." Sava'nın öldüğü küçük daireyi hatırlayınca sesi hafifçe titredi. Tekrar Axelle'in gözlerine baktı. "Bir işe ihtiyacım var. Artık dans edemeyecek

kadar yaşlandım." Kabare imajını zihninden çıkarıp atmaya çalıştı ve devam etti. "Ve giysiler konusunda bazı şeyler bilirim. Savaştan önce..." Zoya bir an tereddüt etti ama devam etmek için kendini zorladı, işinde unvanından yararlanacaksa ondan da söz etmek zorundaydı. "St Petersburg'da kadınlar zarif ve güzeldi..." Axelle ona bakarken o gülümsedi.

"Romanovlarla yakınlığınız var mı?" Bunu soylu olmayan birçok Rus iddia etmişti ama, bu kızda olan bir şey bunun mümkün olabileceğini söylüyordu ona. Zoya yeşil gözleriyle ona bakıp, çay fincanını bir leydi gibi resmi bir tavırla tutarak, o zarif edasıyla konuşurken kadın onun her söylediğine inanmaya hazır gibiydi.

"Ben ölen Çar'ın kuziniyim madam." Zoya başka bir şey söylemedi ve Axelle uzunca bir süre düşündü. Bu genç kadını denemeye değerdi. Zoya, tam da müşterilerinin istediği şey olabilirdi, onların konteslerden ne kadar çok hoşlandığını çok iyi biliyordu. Bir kontesin kendilerine hizmet ettiğini düşünmek o kadınları müthiş

heyecanlandırırdı, Axelle emindi bundan.

"Sizinle bir deneme yapabiliriz matmazel... Sanırım Kontes demeliyim. Burada unvanınızı kullanmalısınız."

"Tabii." Zoya sakin görünmeye çalışıyor ama bir çocuk gibi coşkuyla bağırmak istiyordu... artık bir işi olacaktı! Hem de Axelle'de! Harika bir şeydi bu. Sonbaharda çocukların ikisi de okulda olacak ve kendisi de her akşam saat altıda evinde bulunabilecekti.

Saygın bir işti bu... mükemmeldi... Axelle'in gülümsediğini görünce o da rahatlayıp gülümsemekten kendini alamadı. "Teşekkür ederim madam. Çok teşekkür ederim."

"Bakalım nasıl çalışacaksınız." Kadın, görüşmenin sona erdiğini göstermek için ayağa kalkınca Zoya da elindeki fincanı dikkatle tepsinin içine koyup kalktı. Axelle memnun görünüyordu.

"Ne zaman başlamak istersiniz?"

"Gelecek hafta nasıl olur?"

"Mükemmel. Saat dokuzda. Geç kalmayın. Ve Kontes..." - bunu Zoya'nın giysisine bakıp,, denenmiş bir kolaylıkla söylemişti -"Belki de gitmeden önce kendinize giyebileceğiniz bir giysi seçmek istersiniz... şöyle siyah ya da lacivert bir şey..." Zoya, yangından kurtaramadığı, o çok sevdiği siyah Chanel'ini hatırladı. Elbise, tüm çabalarına karşın hâlâ is kokuyordu.

"Çok teşekkür ederim madam."

"Önemli değil." Kadın başını hafifçe yana eğdi ve kapıdan süzülüp mağazanın geniş salonuna geçti, orada geniş, beyaz şapka giymiş

bir kadın bir şeyler konuşup ayakkabılara bakıyordu. Zoya onu görünce cebinde kalan biraz parayla kendisine bir çift ayakkabı alması gerektiğini hatırladı ve sonra birden, kadınla ücret konusunu görüşmedikleri geldi aklına, ama bu önemli değildi şimdi. Ücret ne olursa olsun, bir işi vardı artık. Sokakta elma satmaktan çok daha iyiydi bu.

Gider gitmez çocuklara haberi verdi, çıkıp parkta biraz dolaştılar ve sonra sıcaktan kaçmak için otele döndüler. Nicholas da annesi kadar heyecanlanmıştı ve Sacha, o koca mavi gözlerini açıp, orada küçük kızlara da giysi satıp satmadıklarını sordu.

"Hayır hayatım, satmıyorlar. Ama sana en kısa zamanda yeni bir giysi alacağım." Yangından sonra, kendine olduğu gibi onlara da pek az şey almıştı, ama şimdi yeni bir gün başlıyordu. Artık saygın bir işi vardı ve iyi bir ücret alacağını da umuyordu. Bir daha asla dans etmek zorunda kalmayacaktı. Yaşam güzelleşiyordu. Bir ara birden kendi kendine gülümsedi ve eski arkadaşlarından bazılarını Axelle'in mağazasında görüp görmeyeceğini düşündü. Fransa'dan yeni geldiğinde onu küçümseyip, sonradan çok sevdikleri gibi, Clayton'ın ölümünden sonra onu unutmuş, her şeylerini kaybettikten sonra da ondan tamamen uzaklaşmışlardı, insanlar ne kadar da dönekti, ama artık umursamıyordu bunu. Çocukları ona yeterdi. Geriye kalanlar geçiciydi. Bunları hiç önemsemiyordu artık. Yeter ki hayatlarını sürdürebilsinlerdi... yaşam ona tekrar çok kıymetli bir şey olarak görünmeye başlamıştı.

34

Zoya'nın mağazada geçen günleri uzun ve yorucu oluyordu; hizmet verdiği kadınlar çok şey istiyordu. Düşünmeden davranan, aceleci ve şımarık insanlardı, bazıları bir türlü karar veremiyordu ama Zoya onların karşısında sabırlıydı ve onlara yakışacak şeyi çabucak bulmakta usta olduğunu anlamıştı, estetik duygusu çok iyiydi. Bir giysiyi alıp sağını solunu biraz çekiştirerek kadın müşteriye giydiriyor ve müşteri de aynada kendisini görünce giysinin çok yakıştığını söylüyordu... Zoya bir elbiseye en uygun şapkayı... çiçek buketini... küçük bir kürkü... ve olağanüstü güzel ayakkabıları hemen bulup çıkarma konusunda çok ustaydı. Şiir gibi imajlar yaratıyordu ve patronu ondan çok memnundu. Noel geldiğinde, Zoya kendine Axelle mağazasında çok iyi bir yer yapmış, herkesten fazla satış gerçekleştirmiş ve mağazaya gelen her müşteri Kontes'i sormaya başlamıştı. Herkesin ağzında bir Kontestir gidiyordu... böyle daha iyi mi Kontes... lütfen Kontes...

Axelle onun çalışmasını hiç belli etmeden dikkatle izliyordu, Zoya her zaman zarifti, kendi giysileri de zaten birer zarafet timsaliydi, işe geldiğinde bembeyaz, tertemiz eldivenleri ellerinde olurdu, saçı her zaman mükemmel yapılmıştı ve hafif aksanı da onu biraz daha gizemli kılıyordu. Axelle, daha ilk başlarda, onun, Çar'ın kuzini olduğunu etrafa hemen yaymıştı. Dükkânı için istediği reklamı tam anlamıyla bulmuştu. Fransız kadın ve Serge Obolenski, herkesin sözünü ettiği şu 'kontes'i merak edip mağazaya geldiğinde âdeta şoke oldu ve gözleri dolan Zoya'ya bakakal-dı.

"Zoya! Ne yapıyorsun sen burada?"

"İnsanlara hoşça vakit geçirtiyorum." Büyük güçlüklerle yaşadığı iki yıldan hiç söz etmedi Obolenski'ye.

"Ne komik kızsın sen! Ama sanırım bu iş gerçekten de eğlenceli olmalı. Bize yemeğe gelmelisin." Ama Zoya bu davetlerden ZOYA

kaçınıyordu. Artık o insanlarla bir arada olmak için gerekli ne giysileri, ne zamanı ne de enerjisi vardı. O yaşam onun için bitmişti. Her akşam işten çıkıp, Noel için tam zamanında taşınabildiği ve çocuklarının kendisini beklediği, East River yakınlarında, Otuz Dokuzuncu Sokak'ta bulunan dairesine gidiyordu. İki çocuğu da iyi okullara gidiyordu ve Axelle'in yaptığı ücret zamları ve verdiği komisyonlar onlara lüks bir yaşam sağlamıyor olsa da, rahat yaşıyorlardı ki bu da Fitzhugh Kabaresi'nde dans ettiği iki yıla kıyaslandığında büyük bir gelişme sayılırdı.

Lindberg'in bebeği 1932 Mayıs'ında kaçırılıp ölü bulunduğunda Zoya Axelle mağazasında çalışıyordu ve bir süre sonra da Flo-renz Ziegfeld'in aynı yılın Temmuz ayında öldüğünü gazetede okuyup şaşırdı. Fitzhugh Kabaresi'nde değil de onun yanında çalışsaydı durumu acaba ne olurdu? Bir ara Jimmy'yi de düşündü, acaba nasıldı? Çok umutsuz bir zamanında onun çantasına koyduğu yüz doları uzun zaman önce ödemişti ona, ama bir daha da haber alamamıştı ondan. O da yaşamının kapanmış olan başka bir sayfasıydı ve Axelle'deki çalışma hayatını Kontes olarak sürdürüyordu. Eleanor Roosevelt'in kampanya sırasında gelip ondan giysiler alması Zoya'yı çok sevindirdi ve etkiledi. Clayton'ın eski dostlarını çok iyi hatırlıyor ve seviyordu, Franklin kazandığında ona bir kutlama telgrafı çekti ve Eleanor'a çok güzel bir kürk şapka gönderip onu Ocak ayında yapılacak göreve başlama töreninde giyebileceğini ve Axelle'in kendisine hayran olduğunu yazdı.

"Onlarla aran hiç kuşkusuz çok iyi ma chere..." Zarif Fransız kadını ona bakınca neşeleniyordu. Sacha'yı çok seviyordu ve küçük Nicholas onu âdeta büyülemişti. Küçük çocukta genç bir prensin zarif davranışları görülüyordu ve Obelenski'nin bir gün öğleden sonra Zoya ve Çar'ın kızları hakkında anlattıklarına artık kolayca inanıyordu kadın. Zoya, talihsiz bir dönemde doğmuş olağanüstü bir kadındı. Olaylar tersine gelişmiş olsaydı o da kendi prensiyle evlenmiş ve çocukluğunda gittiği saraylardan birinde yaşıyor olabilecekti. Bu büyük haksızlıktı ama, yine de o sıralarda devam eden buhran kadaF değildi tabii. O yıl Axelle'in müşterileri dışında sanki herkes açlıktan ölüyor gibiydi.

Zoya Noel'de Nicholas'ı alıp Tarzan filmine götürdü, küçük 270

çocuk filme bayıldı ve çok heyecanlandı, sonra da çay içmeye gittiler. Nicholas Trinity Okulu'na gidiyordu ve durumu çok iyiydi, iyi bir öğrenci, parlak bir çocuktu, on bir yaşında, bir gün babası gibi bir işadamı olacağını söylüyordu. Sacha ise bir sinema sanatçısı olmak istiyordu. Zoya ona bir Shirley Temple bebeği almıştı ve küçük kız onu ve yangından kurtulan Annabelle adındaki bebeğini gittiği her yere götürüyordu. Önceleri yaşadıkları güçlüklere rağmen mutlu çocuklardı. Zoya ilkbaharda Axelle'de yönetici yardımcısı oldu. Maaşı ve prestiji artmıştı ve Axelle de artık kendine biraz daha fazla zaman ayırabiliyordu. Zoya, Elsie de Wolfe'un mağazayı yeniden dekora etmesi konusunda Axelle'i ikna etmiş ve işleri iyice açılmıştı.

Mağazanın yeniden dekore edilmesinden sonra açılışı yaptıkları gün Axelle, heyecanlı müşterilerinin önünde Zoya'ya bakıp sırıttı ve, "Buraya geldiğin gün Tanrı'nın kutsal bir günüydü!" dedi.

Belediye Başkanı Fiorello La Guardia bile geldi, işleri her zamankinden daha iyiydi. Axelle, Zoya'ya vizon bir manto armağan etti ve genç kadın ona bakıp içini çekmekten kendini alamadı. Manto çiftlik

vizonundan çok iyi bir işçilikle dikilmişti ve Zoya onu giyip akşamları eve gitmek için otobüse bindiğinde manto onun zarafetini daha da artırıyordu. Zoya bir yıl sonra çocuklarıyla birlikte yeni bir daireye taşındı. Yeni evi Axelle mağazasına sadece üç blok mesafedeydi ve bu da ona çok uygundu. Artık çocukların da ayrı yatak odaları vardı, Nicholas on üçüne yaklaşmış ve Sacha'nın, ayakları altında dolaşmasından kurtulduğu için rahatlamıştı.

iki yıl sonra, Sacha'nın on birinci doğum gününde Axelle, Zo-ya'yı ilk alım seyahati için Paris'e götürmek istedi ve davet etti. Nicholas bir arkadaşının evinde kalacaktı, Zoya kızı için üç haftalığına bir dadı tuttu ve Axelle'le birlikte şampanyalı, heyecanlı bir telaşla Queen Mary'jt binip deniz yolculuğuna başladılar. Ağır ağır New York limanından ayrılırken gemiden Hürriyet Abide-si'ni seyreden Zoya, bir an, Clayton öldükten sonra nereden nereye geldiğini düşündü. Kocası öleli yedi yıl olmuştu. Zoya otuz yedi yaşındaydı ve kendisini, sanki birkaç hayat yaşamış gibi hissediyordu.

"Neler düşünüyorsun Zoya?" Axelle parmaklığın önünde dur-i

muş, gemi açıkdenize doğru seyrederken sessizce Zoya'ya bakıyordu. Zoya gözlerinin renginde, zümrüt yeşili bir giysi ve küçük bir kürk şapka giymişti çok güzel görünüyordu, patronuna dönünce gözleri âdeta denizin rengiyle parladı.

"Geçmişi düşünüyordum."

Axelle sakin bir tavırla, "Galiba bunu pek sık yapıyorsun," dedi.

Zoya'ya büyük saygısı vardı ve onun neden daha sık dışarıya çıkmadığını merak ediyordu. Zoya'nın eline bol fırsat geçiyordu.

Müşteriler Zoya'yı çok seviyordu ve Zoya'nm masasında her zaman, üzerinde 'Kontes Zoya' yazılı davetiyeler dururdu, ama o çok az dışarıya çıkıp eğleniyor ve her zaman da, bunları daha önce çok yaptığını söylüyordu. "Belki Paris, hayatına yeni bazı heyecanlar getirebilir." Zoya buna sadece güldü ve başını iki yana salladı.

"Hayatımda yeterince heyecan yaşadım, teşekkür ederim."

Devrimler, savaşlar ve hayran olduğu bir erkekle evliliği yaşamıştı.

Bunca yıl sonra Clayton'ı hâlâ seviyor ve Paris'i onsuz görmenin kendisine acı vereceğini biliyordu. Hayatında sevdiği tek erkek oydu ve onun gibi birinin karşısına çıkmayacağından emindi...

belki oğlu olurdu bu... Bunu düşününce gülümsedi ve tertemiz deniz havasını ciğerlerine çekti. Sonra canlı bir hareketle Axelle'e döndü, "Ben Paris'e çalışmak için gidiyorum," dedi, ama onun sözlerine de gülmeden duramadı.

"Bundan pek emin olma şekerim." Bir süre sonra kamaralarına döndüler ve Zoya bavulunu açıp

çocuklarının resimlerini yatağının yanına yerleştirdi. Onlardan başka hiçbir şeye ihtiyacı yoktu ve asla da olmayacaktı. O gece elinde yeni bir kitapla yatağa girdi ve Paris'te sipariş edecekleri giysilerin bir listesini yaptı.

35

Axelle, Vendöme meydanındaki Ritz'te oda ayırtmıştı ve Zo-ya'nın unuttuğu lüks her yerde görülüyordu. Genç kadın Sutton Place'deki evde bulunan derin, mermer küvet gibi bir banyoda yı-

kanmayalı yıllar olmuştu. Gözlerini kapadı ve sıcak su dolu küvetteki lüksün içine daldı. Alım ve siparişlerine ertesi sabah başlayacaklardı. Zoya o gün öğleden sonra otelden sessizce ayrıldı ve yürümeye başladı, sokaklar, bulvarlar, parklar ona hep Clayton'ı hatırlatıyordu. Cafe de Flore'da bir şeyler içti ve sonra kendine hâkim olamayıp bir taksiye atlayarak Palais Royal'a gitti, yıllarca Evgenya ile birlikte yaşadığı binanın önünde sessizce durdu.

Büyükanne öleli on yedi yıl olmuştu, iyi ve kötü günlerle, zor işler ve sevdiği çocuklarıyla dolu yıllar... Büyükanne ve kocasının anıları yine gözlerini yaşarttı ve yaşlar yanaklarından aşağıya süzülmeye başladı. Sanki Clayton gelecek ve ilk karşılaştıkları gece yaptığı gibi hafifçe omzuna dokunacaktı. Onun sesini, sanki birkaç saat önce konuşmuş gibi hâlâ duyabiliyordu. Orada öylece dururken anılar onu alıp götürmüştü, sonra yavaşça dönüp Tuileries'e gitti, bir banka oturup düşüncelere dalarak biraz ilerde oynayan çocukları seyretmeye başladı. Nicholas ve Sacha'yı buraya getirse ne yapacaklarını merak ediyordu. Burada yaşam birçok açıdan New York'tan daha kolaydı, orada yaşam daha hızlı geçiyordu ve Axelle'deki işi onun hayatına yeni bir amaç getirmişti. Beş yıldır Axelle mağazasında çalışıyordu ve sadece şımarık, çok şey isteyen kadınlara bir şeyler satmak yerine işin alım kısmında olmak da heyecanlıydı. Kadınları çok iyi tanıyordu Zoya. Anlaşabildiği, anladığı ve tüm yaşamı boyunca tanıdığı kadınlardı onlar. Ona kaç kez kendi annesini hatırlatmışlardı. Zoya'yı erkekler de seviyordu, çünkü o, onların karılarını giydirdiği gibi, getirdikleri metreslerini de hiçbir şey belli etmeden sessizce giydiriyordu. Zoya'nın dudaklarından asla dedikodu duyulmaz, o hiçbir eleştiri yapmaz, sadece

ZOYA

273

zevkine göre ilginç tekliflerde bulunurdu. Axelle, o olmasa işlerin hiçbir zaman bu kadar iyi gitmeyeceğini biliyordu. Herkesin

'Kontes' olarak hitap ettiği Zoya, zengin New Yorkluların yaşamlarına kesin olarak aristokratik bir şıklık havası getirmişti.

Ama şu anda kendisini oralardan çok uzaklarda hissediyordu.

Paris'e geldiği günlerde onun için başlamış olan yeni yaşamı düşünüyor, kendisini hem genç, hem de kederli hissediyordu.

Bir taksiye atlayıp otele geri dönerken birden Vladimir Markovski'yi görmesinin iyi olup

olmayacağını düşündü ve heyecanlandı. O gece oteldeki telefon rehberinde onun adını aradı ama bulamadı, Vladimir rehberde yoktu. Zoya bir ara, onun ölmüş

olabileceğini düşündü. O da neredeyse seksen yaşlarında olmalıydı.

Axelle o gece onu Maxim's'e yemeğe davet etti, ama Zoya gözlerinde bir nostalji ifadesiyle ona yorgun olduğunu ve ertesi sabah koleksiyon turuna başlamadan önce yatıp bir güzel dinlenmek istediğini söyledi. Clayton'ın onu oraya yemeğe götürdüğü geceleri hatırlayıp acı çekeceğini Axelle'e söylemedi.

Burada, geçmişin kapılarını sürekli olarak kapalı tutmalıydı. Paris yaşamı, St Peters-burg'a sadece bir adım mesafedeydi. Şimdi her şey çok yakın gibiydi. Dünyanın öbür ucunda değildi. Şimdi Paris'teydi. Evgenya ve Vladimir'le keşfettiği, Clayton'ın onu alıp götürdüğü yerlerdeydi. Burada olmak ona büyük acı veriyor, geçmişi unutup günü yaşayabilmek için bir an önce işe başlamak istiyordu.

O gece, arkadaşının evinde kalan Nicholas'a telefon etti ve ona Paris'i anlattı. Bir gün onu da buraya getireceğine söz verdi. Paris çok güzel bir şehirdi ve Zoya'nın yaşamında önemli bir rol oynamıştı. Oğlu ona dikkatli olmasını ve onu çok sevdiğini söyledi.

Neredeyse on beşine basacaktı ama duygularını göstermekten asla çekinmiyordu. Zoya bazen onunla, "Bu, senin içindeki Rus'u gösteriyor," diye şakalaşıyordu ve son zamanlarda oğlunun, özellikle de Sacha'yla şakalaşırken, Nikolay'a ne kadar benzediğini düşünür olmuştu. Zoya, kızıyla da konuştu, Sacha ona, Paris'ten istediklerinin bir listesini verdi ki bu listede kırmızı bir elbiseyle birkaç çift Fransız ayakkabısı da vardı. Sacha da Natalya'nın gençliğinde olduğu gibi, şımarık ve çok şey isteyen bir kızdı. Zoya bir

ara, Maska acaba onlar hakkında neler düşünürdü ve yaşayıp ev-lenseydi onun çocukları nasıl olurdu diye merak etti.

O gece anılardan kurtulup uykuya dalmak, onun için bir kaçış, bir rahatlama oldu. Paris yolculuğu onun düşündüğünden çok daha zor olmuştu. O gece rüyasında Aleksey'i, Marie'yi, Tatya-na'yı ve diğerlerini gördü, sabahın dördünde uyandı ve altıya kadar uyuyamadı. Ertesi sabah çörek ve sade kahve isterken kendisini yorgun hissediyordu.

Axelle çok güzel, kırmızı bir Chanel tayyör giymiş, saçları çok güzel yapılmış ve Hermes çantası omzunda olduğu halde kapıda göründüğü zaman, "Alors, hazır mıyız?" dedi. Aniden, tekrar tam bir Fransız kadını olmuştu. Zoya da Lanvin'den mavi ipek bir giysi ve ona uygun bir manto giymişti. Manto gök mavisi rengindey-di ve Zoya kızıl saçlarını şık bir topuz yapmıştı. İkisi de tam birer Parizyen olmuştu, kapıcı onları taksinin kapısına kadar götürdü ve Zoya şoförün aksanını tanıyınca

gülümsedi. Adam, hâlâ Paris'te taksi şoförlüğü yapan sayısız yaşlı Rus'tan biriydi ama Zoya ona Vladimir'i tanıyıp tanımadığını sorunca başını iki yana salladı. Bu adı hatırlamıyordu ve onunla hiç karşılaşmamıştı. Zoya yıllardan beri ilk kez Rusça konuşuyordu. Serge Obolenski ile bile Fransızca konuşurdu. La Paix Sokağı'ndaki Schiaparelli stüdyolarının dışında durduklarında Axelle onların âdeta bir müzikalin sözlerini andıran konuşmasını dinliyordu. İlk önce oraya uğramaya karar vermişlerdi. Zoya ve Axelle oraya girince âdeta çılgına döndüler.

Mağaza için düzinelerce süveter siparişi verdiler ve sti-listin kendisiyle konuşup, müşterilerinin ihtiyaç ve tercihlerinden söz ettiler. Stilist kadın ilginç biriydi ve onun Zoya'dan sadece üç yaş

daha büyük olduğunu öğrenince şaşırdılar. Kadın o günlerde, hâlâ Cambon Sokağı'nda olan Chanel kadar ün yapmıştı neredeyse.

Oradan çıkıp Chanel'e, daha sonra da Balenciaga'ya gittiler ve Zoya, seçtiği bir sürü gece elbisesini giyip kendi üzerinde denerken Axelle de onu seyretti.

Axelle bir ara ona bakıp gülümsedi ve, "Sen de stilist olmalıy-mışsın," dedi. "Giysilere karşı müthiş bir görüş ve hissetme yeteneğin var senin."

Zoya, İspanyol yeteneğin kreasyonları arasında dönüp durur-ZOYA

ken, "Güzel giysileri hep sevmişimdir," diye itiraf etti. "Çocukken bile Marie'yle beraber annelerimiz ve onların arkadaşlarının giysilerini seyrederdik." Sustu ve anılara güldü. "Giyim zevki olmayan kadınlara karşı da çok acımasızdık."

Axelle onun gözlerindeki dalgın ifadeyi fark etti ve nazik bir tavırla, "O senin kız kardeşin miydi?" diye sordu.

"Hayır." Zoya hemen başka tarafa döndü. Geçmişin kapılarını başkalarına nadiren açardı ki Axelle ile her zaman sadece iş ilişkisi içinde olmuştu, ama burada ülkesine çok yakındı ve bu ona biraz fazla bile geliyordu. "O benim kuzenimdi."

"Yani Grandüşeslerden biri miydi?" Zoya başını sallarken Axelle birden etkilenmişti. "Bunlar korkunç şeyler." Daha fazla konuşmayıp işlerine döndüler. Ertesi sabah Dior'a gittiler, o gece yemeklerini odalarında yediler ve sipariş verdikleri malların listelerini gözden geçirip, nelerden hoşlandıklarını ve hâlâ nelere ihtiyaçları olduğunu yeniden gözden geçirdiler. Axelle hoşuna giden tüm kreasyonları alacak değildi ama, görmek istemişti, çünkü bunları daha sonra kendisi çizip kendi terzisine diktirebilirdi, yani dizayn kopyalaması yapıyordu. Axelle yetenekli bir kadındı ve bu şekilde çalışmak daha büyük kazanç getiriyordu.

Sempatik, çekici bir adam olan Christian Dior'la karşılaştılar ve Axelle ona Zoya'yı unvanıyla tanıttı. Adı daha önce Elsie de Wolfe olan Leydi Mendi de o gün oradaydı ve onlar gittikten sonra kadın, Dior'a, Zoya'nın Clayton'la olan yaşamını ayrıntılarıyla anlattı.

Leydi Mendi, "Korkunç bir şey, 29'da her şeylerini kaybettiler,"

derken içeriye Wally Simpson girdi. Dior, iki buldog köpe-ğiyle gelen bu kadından çok hoşlanırdı.

Axelle ve Zoya o gün öğleden sonra tekrar Elsa Schiaparelli'ye, ama bu kez, iki yıl önce Vendöme meydanında açılmış olan daha lüks butiğine gittiler ve Zoya, Salvador Dali'nin mağaza için dizayn ettiği iki dudak şeklindeki divanı görünce kahkahasını tutamadı.

Yine süveterler ve Axelle'in sipariş vermek istediği mantolardan söz ettiler. Büyük bir hızla bütçelerinin sınırına yaklaşıyorlardı.

Axelle, para çok çabuk bitiyor diye şikâyet ediyordu, ama her şey çok güzeldi. Paris'te modayla uğraşmak heyecan verici bir işti.

Schiaparelli bir süre sonra onlardan ayrıldı. Amerikalı bir manto üreticisiyle randevusu vardı. Bu Amerikalı da Axelle gibi onun en iyi yabancı müşterilerinden biriydi ve o sırada modacı kadının yardımcılarından biri gelip onun kulağına italyanca bir şeyler fısıldadı.

"Bana izin verir misiniz hanımlar? Asistanım size, sipariş

vereceğiniz mantolar için kumaşlar gösterecek, Bay Hirsch beni ofisimde bekliyormuş." Kadın, Zoya'ya da selam verip gitti ve onlar da asistanla konuşup kırmızı, siyah ve Zoya'nın özellikle sevdiği güvercin grisi renklerde manto siparişi verdiler. Zoya kendi giysilerinde olduğu gibi mağaza için de daha yumuşak renkleri yeğliyordu. O gün, Madam Gres'nin kreasyonu olan ve Axelle'in sayesinde müthiş bir indirimle aldığı leylak rengi çok zarif bir giysi giymişti.

Bir saat sonra mağazadan çıktıklarında, uzun boylu, sert görünüşlü ve gür siyah saçları olan bir adam tarafından izlendiklerini gördüler, adamın yüzü sanki ünlü bir heykeltıraş tarafından mermerden oyulmuş gibiydi. Bir süre sonra ona asansörde tekrar rastladılar.

Adam, yüzünde çocuksu bir gülümsemeyle Zoya'ya baktı ve, "Sizi izlemiyorum. Ben de burada kalıyorum," dedi. Sonra hafifçe eğilip elini Axelle'e uzattı. "Galiba benim çizgimde olan bazı şeyler aldınız. Ben Simon Hirsch."

Axelle, Paris'te kendisini daha da bir Fransız hissederek, "Tabii ya,"

dedi. Aksanı burada sanki daha da belirgin bir hal almış gibiydi.

"Ben de Axelle Dupuis." Bunu söyledi ve birden Zoya'yı hatırladı.

"Size asistanım Kontes Ossupov'u tanıştırayım." Zoya uzun zamandan beri ilk kez olarak unvanından sıkılmış gibiydi. Adam öyle sade, dürüst ve hoş birine benziyordu ki Zoya onun elini sıkarken havaya girmenin aptallık olacağını düşündü. Kendi imparatorluğunu yöneten bir adamın güçlü elleri vardı Hirsch'de ve tokalaşması samimiydi, Zoya'nın elini sıkarken, nazik kahverengi gözlerle onun yeşil

gözlerinin içine baktı.

Asansör onların katında durduğunda adam, "Rus musunuz?" diye sorunca Zoya başını salladı ve hafifçe kızardı, bu utangaçlıktan ömrünün sonuna kadar kurtulamayacaktı galiba.

Adamın yürüyüşüne hayran olmuştu Zoya, yumuşak bir sesle, ZOYA

277

"Evet," dedi. Hirsch'in odası onlarınkinin hemen yanındaydı ve adam geniş koridorda yürürken orasını sanki darlaştırıyor gibiydi.

Bir futbol oyuncusu kadar geniş omuzları ve onların yanında yürürken genç bir çocuk gibi enerjisi vardı.

"Ben de öyleyim. Yani ailem demek istiyorum. Ben New York doğumluyum." Hirsch gülümsedi ve iki kadın Zoya'nın odasının önünde durdu. "Size iyi alışverişler dilerim. Bonne Chance.1" Ağır aksanlı bir Fransızcayla konuştu ve kendi odasına girdi.

Zoya'nın odasına girerlerken Axelle bir şeyler söyledi ve ayakkabılarını çıkardılar. "Tanrım ayaklarım acıyor... Onunla karşılaştığımıza sevindim. Güzel şeyler üretir. Döndüğümüzde onun ürünlerine tekrar bakmak istiyorum. Gelecek sonbahar için daha çok mantoya ihtiyacımız var, eğer hepsini buradan almazsak birkaç modeli ondan alabiliriz, tabii uygun fiyat verirse." Axelle gülümsedi ve Zoya oda servisinden çay istedi, sonra da o gün verdikleri siparişleri gözden geçirdiler. Paris'te dört gün daha kalacak ve sonra yine Queen Mary ile döneceklerdi.

Zoya bir an için gözlerini kapayıp düşündükten sonra, "Aslında şapka ve ayakkabılar konusunda biraz daha düşünmeliyiz," dedi.

"Müşterilere elbiseler, gece tuvaletleri ve tayyörlerden daha fazlasını vermeliyiz... bizim gücümüz hep buradan kaynaklandı.

Onlar görüntüyü bütünüyle seviyor."

"Sen de bu konuda çok iyisin." Axelle, leylak rengi giysisi içinde, saçlarının topuzu açılmış ve omuzlarında bir çocuğunki gibi dağılmış olan güzel kadına baktı ve hiç yeri değilken, aniden,

"Yakışıklı, değil mi?" diye sordu.

"Kim?" Zoya gerçekten şaşırmıştı ve gözlerini açıp ona baktı. Genç kadın o sırada, giysilere uygun şapkaları Chanel'e sipariş etmek ve ondan ayrıca biraz da giysilere uygun mücevher alma konusunu düşünüyor, bir karar vermeye çalışıyordu. Müşterilerinin hepsinde de pek çok mücevher vardı ve Chanel'in şık dizaynlarından anlayıp anlamayacaklarını bilemiyordu.

"New Yorklu mantocu tabii. Yirmi yaş daha genç olsaydım ona hemen yapışırdım." Zoya, leydi tavırlı Axelle'in bir erkeğe yapışmasını tahayyül edip güldü. Axelle tarafından yakalanmış

adamın, odaya uçuşunu görür gibi oldu ve tekrar gülümsedi.

"Bunu yapışını görmek isterdim doğrusu." "Haşin bir görünüşü var ama yüzü çok güzel. Bu tip erkekleri severim." Adamın boyu Clayton'ın boyuna yakındı ama daha geniş omuzlu ve iriydi. Zoya, ondan ayrıldıklarından sonra onu pek düşünmemişti. "Örneklerini görmeye giderken seni de alacağım yanıma. Belki seni yemeğe davet eder, ne de olsa ikiniz de Russu-nuz." Patronu onunla şakalaşıyordu ama söylediklerinde gerçek payı da yok değildi tabii.

Adamın Zoya'ya nasıl baktığını ve onun unvanını duyunca yüzündeki ilginç ifadeyi görmüştü.

"Saçmalama Axelle. Zavallı adam sadece bize karşı nazik davrandı."

"Mon oeil! Gözüme baksana sen benim!" Axelle bunu söylerken parmağını Zoya'ya doğru salladı. "Bir rahibe gibi yaşamayacak kadar gençsin. Çıktığın birisi var mı?" Zoya'ya ilk kez böyle bir soru sormak cesaretinde bulunuyordu, ama ülkelerinden, mağazadan ve müşterilerinden uzakta, yabancı bir ülkede kişisel sorular sormak daha kolaydı.

"Hiç çıkmadım." Zoya garip bir şekilde huzur içindeymiş gibi.

"Kocam öldüğünden beri kimseyle çıkmadım."

"Ama korkunç bir şey bu! Şimdi kaç yaşındasın?" Onun yaşını unutmuştu.

"Otuz yedi. Sosyeteye yeni giren bir genç kız gibi davranmak için çok yaşlıyım. Böylelerini dükkânda çok görüyoruz." Zoya gümüş

tepsiden çaydanlığı alıp ona çay koyarken rahatça güldü, ama Axelle gözlerini kısıp dostça bir sitem ifadesiyle ona baktı. Ritz'in lüksü onlarda hoş bir alışkanlık oluşturmaya başlamıştı.

Axelle, "Saçma konuşma!" diye şakacıktan azarladı onu. "Senin yaşındayken benim iki sevgilim vardı." Yaramaz çocuklar gibi arkadaşına baktı. "Ama ne yazık ki ikisi de evliydi." Ama bu iki âşıktan biri Axelle'e mağaza açmıştı. Zoya bu söylentiyi daha önce duymuş ama inanmak istememişti. Belki bu hikâye gerçekti.

Axelle, "Aslında şu anda New York'ta sana iyi bir arkadaş da çıktı,"

diye devam etti. "Ömrünün geriye kalan yıllarını sadece işinle çocukların arasında tüketemezsin. Bir gün onlar da büyüyecek, o zaman ne yapacaksın?"

Zoya güldü ama Axelle'in kendisiyle ilgilenmesine müteşekkirdi. "O zaman daha çok çalışacağım Axelle. Benim hayatımda bir erkeğe yer yok. Her akşam saat altıya kadar dükkândayım ve ondan sonra da dokuza ya da ona kadar Sacha ve Nicky ile uğraşıyorum. Banyomu yapıp gazeteleri ya da bazen bir kitap okuduğumda gece zaten bitmiş oluyor. Birisiyle çıkmış olsam yemek yerken

uyuyabilirim." Axelle onun ne kadar çok çalıştığını biliyor ve onun için üzülüyordu. Zoya'nın yaşamında acı bir boşluk vardı ve Axelle, onun bunu bildiğinden emin değildi.

Axelle, "Belki de biraz kendine bakman için seni işten atmalıyım,"

diyerek onunla şakalaştı, ama böyle bir şeyin imkânsız olduğunu ikisi de biliyordu. Zoya artık onun için çok önemliydi. Sonunda güvenebileceği birini bulmuştu işte.

Ertesi sabah ayakkabı konusunda görüşmek için tekrar Dior'a gittiklerinde yine Simon Hirsch'le karşılaştılar, o da onlarla aynı anda taksiden iniyordu.

"işte yine karşılaştık. Dikkatli olmam gerekiyor, yoksa siz de benim mantolarımın aynılarından satacaksınız!" Ama adam endişeli görünmüyordu. Hirsch tekrar Zoya'ya baktı, Zoya o sabah, kendisini âdeta bir genç kız gibi gösteren parlak ketenden pembe bir giysi giymişti.

Axelle, "Böyle bir tehlike söz konusu değil Bay Hirsch," diyerek ona güvence verdi. "Biz bugün buraya ayakkabı konusunu görüşmeye geldik."

"Tanrı'ya şükürler olsun." Hirsch -onların arkasından içeriye girdi ve dışarıya çıkarlarken yine onunla karşılaşınca üçü de güldü.

"Belki de çalışma saatlerimizi ayarlamamız gerekecek, böylece zaman ve taksi parasından tasarruf sağlayabiliriz." Adam bunu söyledikten sonra Zoya'ya gülümsedi ve saatine baktı. Çok iyi giyinmişti, ayağında el yapımı ingiliz ayakkabıları, üzerinde çok güzel bir takım vardı ve bileğindeki saati de kısa bir süre önce Carti-er'den almıştı. "Siz hanımların öğle yemeği için zamanınız var mı, yoksa çok mu meşgulsünüz?"

Zoya daveti reddetmeyi düşünürken, Axelle kabul ederek onu şaşırttı. Simon Hirsch daha fazla konuşmaya gerek duymadan hemen bir taksi çağırdı ve şoföre George V otelinin adını verdi.

"Bu otelin öğle yemekleri çok güzeldir. Geçen sefer Paris'e geldiğimde orada kalmıştım." Champs-Elysees'nin hemen yakınındaki otele yaklaşırlarken Hirsch çok ciddi görünüyordu. "O zaman Almanya'ya da gitmiştim, bir yıl önceydi bu, ama bu kez gitmeyeceğim. Hiç de hoş vakit geçiremedim orada doğrusu."

Ayrıntıya girmedi ve arabadan inip yemek salonuna girdiklerinde şef garson onları alıp güzel bir masaya götürdü. Yemeklerini söyledikten sonra Hirsch, Axelle'e başka bir yere gidip gitmeyeceklerini sordu ve o da zamanlarının sadece Paris'e yeteceği cevabını verdi.

"Buraya gelmeden önce benim şirketin erkek giyimi reyonu için ingiltere ve îskoçya'dan çok güzel kumaşlar aldım. Harika şeyler."

Hirsch bunu söylerken şarap siparişi verdi, Zoya arkasına yaslanmış, sessizce ona bakıyordu. Hirsch, "Ama Almanya'ya bir daha ayak basmam," diye tekrar o ülkeden söz etti. "Hitler'in yaptıklarından sonra gitmem artık oraya."

"Söylenenler doğru mu, gerçekten böyle şeyler yapıyor mu?" Zoya, Hitler'in Yahudiler'e yaptıklarını

duymuştu ama doğrusu inanamıyordu.

"Bundan hiç kuşkunuz olmasın. Nazilerin Yahudi düşmanlığı ülkenin her yanında açıkça görülüyür. O insanlar artık sizinle konuşmaktan bile korkuyor. Sanırım bunun sonunda korkunç şeyler olacak." Gözlerinde sakin ama öfkeli bir ifade vardı ve Zoya yavaşça başını salladı.

"inanılması güç bir şey bu." Ama devrim de öyleydi, böyle başlamıştı.

"Bu tür şeyler her zaman deliliktir. Benim ailem planlı katliamlar yüzünden kaçtı Rusya'dan. Şimdi burada da başlıyor bunlar işte, daha gizli bir biçimde ama görülüyor. Yahudi avının gizli tarafı kalmadı artık." İki kadın onu dinlerken Hirsch'in gözleri öfke saçıyordu. Ama birden, konuyu değiştirmek ister gibi Zoya'ya baktı ve gülümsedi. "Siz Rusya'dan ne zaman ayrıldınız Kontes?"

Zoya birden sıkılıp kızardı ve, "Lütfen bana Zoya deyin," dedi.

"'Gerçek hayat'ta benim adım Zoya Andrews'dur." Bir an göz göze geldiler ve Zoya ona cevap vermeden önce kısa bir süre başını başka yana çevirdi. "Rusya'dan 1917'de ayrıldım. Devrim'den hemen sonra.

"O zamanlar çok acı çekmiş olmalısınız. Aileniz de sizinle beraber miydi?"

"Sadece büyükannem vardı." Zoya artık bunlardan rahatça söz edebiliyordu. Bunu yapabilmesi için neredeyse yirmi yıl geçmesi gerekmişti. "Diğerleri biz kaçmadan önce öldürüldü, çoğu yani.

Bazıları da bir yıl sonra." Hirsch onun Çar'dan söz ettiğini bilmiyordu tabii, Zoya'nın Çar'la bu kadar yakın olabileceği aklına bile gelmemişti.

"O zaman hemen New York'a mı gittiniz?"

"Hayır." Garson kadehlerine şarap koyarken Zoya sempatik bir ifadeyle gülümsedi. Simon'un istediği şarap 1926 yılının iyi bir şarabıydı. "Önce Paris'e geldik. Evlenip kocamla New York'a gitmeden önce burada iki yıl yaşadım." Hirsch onun parmağına baktı ve hâlâ evlilik alyansı taşıdığını görünce üzüldü, Axelle'in de gözünden kaçmamıştı bu, ama Zoya'nın daha fazlasını anlatmayacağını bilecek kadar iyi tanıyordu onu.

Axelle dayanamadı ve, "Kontes duldur," diyerek ona yardımcı olmaya çalıştı ama Zoya, canı sıkılmış gibi ona baktı.

Hirsch, "Üzüldüm," diyerek ona baktı ama bu bilgi ilgisini çekmiş

gibiydi, "Çocuğunuz var mı?"

"Bir oğlum ve bir de kızım var." Zoya bunu söylerken gurur duyuyor gibiydi ve Hirsch gülümsedi. "Ya siz Bay Hirsch?"

Yemeklerinin gelmesini beklerken Zoya sadece nezaketen sormuştu bunu, ama Axelle bu konuşmadan hoşnut görünüyordu.

Zoya ondan hoşlanmıştı ve Hirsch'in de ona karşı ilgi duyduğu açıkça görülüyordu. "Sizin de çocuğunuz var mı?"

"Hayır." Hirsch gülümsedi ve üzgünmüş gibi başını iki yana salladı. "Ben hiç evlenmedim ve hiç çocuğum da yok. Buna zamanım olmadı bir türlü. Yirmi yıldır işimi büyütmeye çalışıyorum. Yakınlarımdan çoğu yanımda çalışıyor. Babam daha geçen yıl emekli oldu, sanırım annem de artık pes etti. Kırk yaşımda evlenmediğim takdirde artık umut kalmadığını düşünüyor. Bir zamanlar beni çılgına çevirirdi. Onların tek çocuğuyum ve annem belki de on tane torun hayal ediyordu." Zoya dalgın bir ifadeyle gülümsedi. Maska ile, kaç çocuk isteyecekleri konusunda yaptıkları konuşmaları hatırlamıştı. Zoya o zamanlar altı çocuk isterken Maş-

ka dört ya da beş isterdi, ama ikisinin de yaşamı düşündükleri gibi olmamıştı.

"Belki birkaç yıl içinde evlenir ve düşündüğünün beş katı çocukla onu şaşırtırsınız."

Hirsch şarabından bir yudum alırken bu sözle boğuluyormuş

taklidi yaptı, sonra çok eğleniyormuşçasına ona baktı. "Bunu ona söyleyeceğim, ama yine başımın etini yemeye başlayabilir."

Nihayet yemekleri geldi, Axelle leziz tavuk köftesi ve Zoya da bıldırcın istemişti. Hirsch ise biftek ısmarlamıştı ve Amerikan damak tadı için özür diledi. "Siz hanımlara buradaki alımlarınız konusunda bir şeyler sorabilir miyim, yoksa işleriniz çok mu gizli?"

Zoya gülümsedi, çok rahat olan Axelle'e baktı ve sonra onun yerine cevap verdi.

"Belki mantolarımız dışında, sizden gizleyeceğimiz bir şey olacağını sanmıyorum Bay Hirsch." Hepsi güldü ve Zoya ona, aldıklarının bazılarından ve özellikle de Schiaparelli'nin yünlülerinden söz etti.

Mutlu bir gülümsemeyle, "Özellikle şu yeni ürettiği süveter tipi harika bir şey," dedi. "Bugün Dior'a sipariş ettiğimiz ayakkabılar da çok güzel modeller doğrusu."

"Geldiklerinde size gelip onları görmek isterim. Elsa'nın şu yeni

'Şoke Edici Pembe'sinden aldınız mı hiç?" Bu rengi çok sevmişti ve fabrikasında üretmeyi düşünüyor ve Zoya'nın bu konuda ne düşündüğünü merak ediyordu.

"O konuda ne düşüneceğimi henüz bilemiyorum. Sanırım müşterilerimizden bazıları için biraz fazla sert gelebilir o mal."

"Bana sorarsanız harika bir görüntüsü var." Zoya gülümsedi. Bir futbol oyuncusu gibi iriyarı ve sert görünüşlü bu adamın Elsa Schiaparelli'nin 'Şoke Edici Pembe'sinden söz ettiğini duymak garipti, ama ürettiği mantoların Amerika'nın en iyileri olduğuna kuşku yoktu, modadan ve renklerden de çok iyi anladığı açıktı.

Hirsch, "Babam terziydi," diye açıkladı. "Ondan önce onun babası da öyleydi. Aşağı Doğu Yakası'nda iki erkek kardeşiyle Hirsch firmasını kurmuş. Tanıdıkları insanlara elbise, palto

dikerlermiş ve sonra Yedinci Cadde'de birisi onlann adını duymuş ve sipariş

vermeye başlamış, babam da cehenneme

tüm 283

kadar yolu var bu işin demiş." Sustu ve özür diler gibi Zoya'ya baktı, ama o, hikâyeye öylesine dalmıştı ki, o küfür benzeri konuşmayı âdeta duymamıştı. "Babam Yedinci Cadde'ye taşınmış

ve orada bir atölye kurmuş, ama ben oraya gittiğimde her şeyi tersine çevirdim ve işin içine modayı da kattım. Bu konuda babamla müthiş kavgalarımız oldu ve amcalarım emekli olunca ben işe iyice girdim, ingiliz yünlüleri ve babamı âdeta ağlatan bazı renklerle çalışmaya başladım. Daha sonra kadın mantosu işine girdik ve son on yılda, o daha işin başındayken yapmak istediklerimi yaptık ve başarılı da olduk. îşler iyi gidiyor, özellikle de babam emekli olup da ben Paris'ten yeni dizaynlar getirmeye başlayınca iyice açıldı."

Axelle, "İlginç bir hikâye Bay Hirsch," dedi. Yeni ülkelerinin başarısını simgeleyen hikâyelerden biriydi bu da. "Palto ve mantolarınız çok güzel. Biz de onlardan satıyoruz ve çok ilgi görüyorlar."

"Bunu duyduğuma sevindim." Hirsch gülümsedi, gayet rahat ve sakin bir adamdı. Çok başarılı bir işadamıydı ve bu başarısını hemen hemen kendi başına sağlamıştı. "Babam işi batıracağımı sanıyordu. Geçen yıl kendisini emekliye ayırınca bana güvenoyu vermiş oldu ve artık işle hiç ilgilenmiyor gibi davranıyor. Ama terzi ve kesicilerimin söylediğine göre, ben seyahatte olduğum zamanlar birden geliyor ve atölyeleri kontrol ediyormuş." Zoya onun sözlerini zihninde canlandırıp gülünce, Hirsch yeniden ona döndü.

"Ya siz Kontes... pardon Zoya... sen Axelle'i nasıl bul-İdun?"

Zoya, onun yanında kendisini oldukça rahat hissedip, Axelle'e karşı da eskisinden daha büyük bir yakınlık duyarak, "Oh, uzun ve güç yoldan geçerek buldum onu," dedi ve güldü. Sonra birden ciddileşti. "Ekonomik buhranda her şeyimizi kaybettik." Bunu bir gerçek olarak söylüyor ve Axelle de zaten biliyordu. "Bir gecede fakirleştik, iki evimiz, eşyalarımız, benim giysilerim, kürklerim ve hatta porselen takımlarımız bile satıldı." Bunu Axelle'e de ilk kez söylüyordu ve anlatırken oldukça rahattı. "Bakmam gereken iki çocuğum vardı ama hiçbir işte uzmanlığım yoktu. Savaş sırasında Rus Balesi'nde, burada Paris'te dans ettim ve daha sonra başka bir 284

DAJSIlELLfcSlfitlL

toplulukla bunu sürdürdüm, ama 1929'da otuz yaşındaydım ve tekrar baleye dönmek için çok yaşlıydım." Zoya susup, eğleniyormuş gibi gülümseyerek onlara baktı, ama Axelle, daha sonra duyacaklarına hiç hazır değildi. "Ziegfeld Follies'e başvurdum ama boyum yeterince uzun olmadığından almadılar beni ve ben de bir kabarede dans etmeye başladım." Axelle'in ağzı bir karış açıldı ve Hirsch ona saygıyla baktı. Pek az kadın bu kadar zenginlikten sonra fakirliğe böyle cesaretle gidebilir ya da bir kabarede dans ettiğini açıklayabilirdi. "Bu seni şaşırttı değil mi Axelle? Bunu hiç kimse, hatta çocuklarım bile bilmez. Korkunç bir şeydi. Orada, her dakikasından nefret ederek bir buçuk yıl çalıştım ve bir gece..." O

geceyi hatırlayınca gözleri doldu. "Ben çalışırken yangın çıktı, az kalsın çocuklarımı kaybediyordum. Benim için önemli olan sadece onlardı. O geceden sonra bir daha onları yalnız bırakamayacağımı biliyordum, böylece yangından kalanları iki kutu içine toplayıp bir otele gittim, bir dosttan yüz dolar borç aldım ve Axelle'in kapısını çaldım. Ne kadar umutsuz bir durumda olduğumu anladığını hiç sanmıyorum." Sustu ve müteşekkir gözlerle arkadaşına baktı, Axelle ise duyduklarını hazmetmeye çalışıyordu. Zoya'nın söyledikleri onu neredeyse ağlatacaktı. "Çok şanslıydım, Axelle beni işe aldı. işte o günden beri onun yanındayım ve umarım hep kalacağım." Zoya gülümseyerek onlara baktı, ikisini ve özellikle de Simon'u çok etkilediğinden habersizdi. "Ve onlar ermiş

muradına..."

"Bu harika bir hikâye." Simon ona şaşkın, iyice açılmış gözlerle bakarken, Axelle de dantelli bir mendille gözlerini kuruluyordu.

"Bana bunları neden o zaman anlatmadın peki?" "Beni işe almayacağından korkuyordum. Bu işi almak için her şeyi yapabilirdim. Daha önce hiç yapmadığım bir şeyi yaparak sana unvanımı bile söyleyip kibirli davrandım." Bunu söyleyip neşeyle güldü. "Bunu kabarede yapsaydım ben sahneye çıkarken, 'Şimdi Sayın Kontesimiz geliyor!' diye beni takdim ederler ve millet üzerime gülerdi muhakkak." Üçü de güldü ama içlerinde en rahat gülen Zoya idi. Diğer ikisi hikâyeden, ona rahatça güleme-yecek kadar etkilenmişti ve Axelle, Kontes Ossupov'un bir kaba-ZOYA

rede dans ettiğini öğrenen insanların ne kadar kaba davranacaklarını biliyordu. "İnsan hayatta yapmak zorunda olduğu şeyleri yapıyor. Savaş sırasında buradaki bazı arkadaşlarımız parktaki güvercinleri yakalayıp yedi." Simon onun başka neler yaşadığını merak ediyordu. Devrim sırasında tüm ailesinin öldürülmesi onun için korkunç bir darbe olmuştu muhakkak. Bu güzel pembe keten giysisi içindeki kadında, gözün gördüğünden çok daha fazlası vardı, çok daha fazlası. Ve Simon hepsini bilmek istiyordu. Yemek sona erince üzüldü ve onları Ritz'de bırakıp, kumaş alacağı bir Fransız fabrikasının temsilcisiyle buluşmaya gitti.

Taksinin yanında duran Zoya'nın elini sıkıp, arabada uzaklaşırken ona uzun uzun baktı, onun inanılmaz bir kadın olduğunu düşünüyordu. Zoya hakkında her şeyi, nasıl kaçtığını, yaşamını nasıl sürdürdüğünü, hangi renklerden hoşlandığını, köpeğinin adını ve çocukken nelerden korktuğunu öğrenmek istiyordu Simon. Çılgınca bir şey gibiydi bu, ama kısacık bir öğleden sonrasında, rüyalarının kadınına rastlayıp ona âşık olduğunu anlamıştı. Kırk yıl yaşamış ama Paris'te, ülkesinden üç bin mil uzakta bir öğleden sonra bulmuştu onu.

36

Zoya, seyahatin sonunun geldiğini üzülerek görüyordu. Çok iyi vakit geçirmişlerdi, son gecelerinde Cordon Bleu'de yemek yemiş

ve sonra ağır adımlarla yürüyerek otele dönmüşlerdi. Axelle ona iyi geceler dilerken mağazanın sonbahar satışlarına mal seçiminde yardımcı olduğu için teşekkür etmişti. Birkaç gün önce Simon Hirsch'le Geogre V otelinde yemek yerken Zoya'nın anlattıkları onu çok şaşırtmıştı ve bu şaşkınlığı

hâlâ devam ediyordu. Duydukları, Zoya'ya karşı duyduğu saygıyı artırmıştı, onun cesaretine hayrandı.

Simon'a bir daha rastlamamışlardı ve Zoya onun hâlâ Paris'te olup olmadığını merak ediyordu. Simon'a bir not gönderip yemek için teşekkür ederek iş gezisinin kalan günleri için başarılar dilemiş ve ondan sonra da onu bir daha görmemişti. Şapkaların geriye kalanını ve Chanel'den bazı mücevherler aldılar ve son günlerinde Zoya, çocuklar için alışverişe çıktı. Sacha'nın istediği kırmızı giysiyi buldu, Nicholas'a da güzel bir ceket, bir palto, birkaç Fransızca kitap ve Cartier'den küçük bir altın saat aldı, oğlu Fransızca'yı mükemmel konuşuyordu. Aldığı saat ona Clayton'ı hatırlattı, onun saatine benziyordu. Sacha'ya da giysiden başka, güzel bir Fransız bebeği ve bir altın bilezik aldı. Valizleri onlar için aldıklarıyla doluydu ve ertesi sabah yapacakları Le Havre yolculuğu için hazırdı. Ama Zoya'nın o gece yapmayı planladığı Axelle'e söylemediği bir şey vardı. Ertesi gün Rus Paskalyası'ydı ve uzun uzun düşündükten sonra o gece St Aleksandr Nevski Rus katedralindeki geceyarısı ayinine gitmeye karar vermişti. Bu kararı içindeki acıya rağmen almıştı. Geçmişte oraya Clayton, Vladimir ve Evgenya ile gitmişti. Ama oraya bir kez daha gitmeden Paris'ten ayrılamayacağını biliyordu. Sanki bir parçası hâlâ oradaydı ve oraya gitmezse özgür olamayacaktı. Ülkesine bir daha asla dönemeyecekti, St Petersburg onun için uzun zaman önce bitmişti, ZOYA

ama yaşamının buradaki bölümü hâlâ buralardaydı ve ona son bir kez dokunabilir, New York'a ve çocuklarına dönmeden önce onu bir daha yaşayabilirdi.

Axelle'e iyi geceler diledi, ama saat on bir buçukta aşağıdaydı ve bir taksi çağırdı. Şoföre Daru Sokağı'nın adresini verdi ve oraya vardığı zaman âdeta nefesi kesildi... her şey eskisi gibiydi... uzun zaman önce büyükannesi ve Clayton'la oraya gidişinden, yani o Noel gecesinden bu yana hiçbir şey değişmemişti.

Ayin hatırladığı gibi güzeldi, orada ciddi bir yüzle, diğer Ruslarla birlikte durup ilahiler söyleyerek ayine katılırken elindeki mumu yukarda tutuyor, sessizce ağlıyordu. Onları bir kez daha özlerken, bir yandan da yakınında hissediyordu. Ayinden sonra kilisenin içinde durup dışarda konuşan insanlara bakarken üzgündü, ama bir yandan da kendisini huzur içinde hissediyordu. O sırada birden tanıdık bir yüz gördü, çok yaşlanmış, yıpranmıştı ama onun, Vladimir'in kızı Yelena olduğuna emindi. Dışarıya çıkarken onunla konuşmadı, merdivenden sessizce indi ve gülümseyerek gece karanlığında gökyüzüne baktı, sonra da bir zamanlar yaşamının bir parçası olan ruhlar için dua etti. Bir taksi çağırıp otele dönerken kendisini uzun zamandır hissetmediği kadar yaşlı hissediyordu, yatağına girince ağlamaya başladı, ama bunlar zamanın hafiflettiği keder yaşlarıydı, çünkü onları artık arada sırada hatırlıyordu.

Sabahleyin Axelle'e hiçbir şey söylemedi, trene binip Le Hav-re'a geldiler ve Queen Mary'ye bindiler. Kamaraları yine aynı, gelirken kullandıkları kamaralardı ve gemi limandan ayrılırken kıyıya bakan Zoya, Clayton'la Amerika'ya gidişlerini ve Paris isimli gemiyi hatırladı.

"Üzgün görünüyorsun..." Hemen yanıbaşından gelen ses onu korkuttu, birden irkildi ve dönüp bakınca Simon'un sevecen bir ifadeyle kendisine baktığını gördü. Axelle bavulunu açmak için aşağıda, kamarada kalmış, Zoya güverteye yalnız çıkıp düşüncelere dalmıştı. Mahcup bir gülümsemeyle Simon'a baktı. Simon'un saçları rüzgârda dağılmıştı ve şimdi daha da sert görünüyordu.

"Üzgün değilim, sadece anılara dalmıştım."

"ilginç bir yaşamın olmuş, sanırım yemekte bize anlattıklarından daha da ilginç bir yaşam bu."

"Geriye kalanların artık pek önemi yok." Zoya ona bakmadan gözlerini denize çevirirken, Simon onun eline dokunmak, onu gülümsetmek, kendisini mutlu ve genç hissetmesini sağlamak istiyordu. Zoya o anda çok vakur ve ciddi görünüyordu. "Geçmişin anlamı ancak bize yaptıklarıyla ölçülür Bay Hirsch. Benim için buraya geri gelmek zordu, ama bunu yaptığıma memnunum. Paris benim için anılarla dolu bir yer." Simon başını salladı, Zo-ya'nın yaşamı hakkında, onun anlattıklarından çok daha fazlasını bilmeyi çok isterdi.

"Savaş sırasında burada yaşam herhalde çok zordu. Ben de buraya gelmek istedim ama babam izin vermedi. Sonunda askere yazıldım, ama çok geç kalmıştım. Amerika'dan hiç ayrılmadım. Beni Georgia'da bir fabrikaya gönderdiler. Bir tekstil fabrikasıydı tabii."

Acı acı gülümsedi. "Galiba bez parçaları ticaretinden asla kurtulamayacağım." Gözlerinde ciddi bir ifade belirdi. "Senin buradaki hayatın çok zordu herhalde."

"Öyleydi. Ama yine de Rusya'da kalanlardan daha iyi bir yaşamımız oldu diyebilirim." Zoya, Maska ve diğerlerini düşünürken Simon fazla meraklı görünmeye korkuyordu. Onu korkutup kaçırmak istemiyordu ve Zoya düşüncelere dalmış orada dururken çok güzel görünüyordu. Sonra başını kaldırıp ona bakarak gülümsedi. "Artık hiçbirinin önemi kalmadı. Ee? Bu iş

gezisi başarılı oldu mu bari?"

"Oldu tabii. Ya sizinki?"

"Mükemmel. Sanırım Axelle tüm siparişlerimizden memnun kaldı."

Zoya gitmek ister gibi bir hareket yapınca Simon onu tutup kendine doğru çekmek, kaçmasını engellemek istedi.

"Bu akşam yemeği benimle yer misin?"

"Axelle'e, ne yapmak istediğini sormam gerek. Ama teşekkür ederim, davetini ona söyleyeceğim." Zoya ona, onunla ilişkiye giremeyeceğini anlatmak istiyordu. Simon'dan hoşlanıyordu ama adam onu nedense rahatsız ediyordu sanki. Simon'un gözlerinde garip parıltılar vardı, el sıkışı çok güçlüydü, gemi sallandığında onu tutan ve yönlendiren kolu bile karşı koyulamayacak kadar kuvvetliydi ve Zoya ona karşı direnmek istiyordu. Neredeyse aynı gemide olmalarına üzülecekti. Onu bu kadar sık görmek istedi-

ğinden emin değildi. Ama onun davetini Axelle'e söylediğinde patronu müthiş heyecanlandı.

"Memnuniyetle kabul et canım. Ben ona kendim bir not gönderirim." Bunu yaptı ve yemek zamanı geldiğinde geminin yalpalanmasından midesinin bulandığını söyleyip Zoya'yı dehşete düşürdü. Sonuçta Zoya akşam yemeğinde Simon'la baş başa kaldı ki bunu hiç istemiyordu. Ama birkaç dakika sonra tereddüdünü unuttu, ona alıştı ve yemeğin zevkini çıkarmaya baktı. Simon ona Georgia'da, tekstil fabrikasında geçen günlerini anlattı. Söylediğine göre adamların ağır güneyli aksanıyla söylediklerinden hiçbir şey anlamıyormuş ve sonuçta o da onlarla Ibranice konuşmaya başlamış. Zoya kendini tutamayıp güldü ve Simon'un, ailesi hakkında anlattıklarını dinledi. Geçmişleri çok farklı olmasına karşın, Simon'un annesi de anlatışına göre, Zoya'nın annesi kadar zalim ve inatçıydı.

Zoya, "Belki de tüm Rus kadınları aynıdır," diyerek onunla şakalaştı. "Ama aslında benim annem Alman'dı. Tanrı'ya şükürler olsun ki büyükannem öyle değildi. O inanılmaz derecede nazik, hoşgörülü ve güçlüydü. Birçok açıdan hayatımı ona borçluyum.

Sanırım onu tanısaydın çok severdin." O sırada tatlılarını yiyorlardı.

"Eminim severdim." Simon bunu söyledikten sonra kendini tutamadı. "Sen insanı şaşırtan, hayran bırakan bir kadınsın. Keşke seninle çok daha önce tanışsaydık."

Zoya bunu düşününce güldü. "Belki o zaman benden bu kadar hoşlanmazdın. Zorluklar insanı mütevazı yapıyor, belki eskiden çok daha şımarıktım." O anda Sutton Place'deki rahat günlerini düşünüyordu. "Son yedi yıl bana çok şey öğretti. Savaş sırasında, eğer bir gün tekrar rahat yaşama kavuşursam bunu asla doğal olarak kabul etmeyeceğimi düşünürdüm hep, ama yine de yaptım.

Şimdi her şeyi takdir ediyorum... mağazayı, işimi... çocuklarımı...

her şeyi." Simon gülümsedi, her geçen dakika onu daha çok seviyordu.

"Senin daha önceki hayatını, Rusya'dakini öğrenmek istiyorum." O

sırada güvertede yürüyorlardı. Gemi burnuyla kıç tarafının hafifçe dalgalara batıp çıkması Zoya'yı rahatsız etmiyordu, Z19

ama gece havası serin olduğundan şalına sarındı. O gece, Axelle'in terzisi tarafından Madam Gres'nin bir kreasyonundan kopya edilmiş gri saten bir tuvalet giymiş, üzerine de mağazadan ödünç aldığı gümüş renkli tilki kürkünü almıştı, ama ödünç giysiyle bile olsa çok güzel görünüyordu.

"Rusya'daki hayatımı neden öğrenmek istiyorsun?" Zoya şaşırmıştı.

Simon bununla neden ilgileniyordu ki? Bu sadece basit bir merak mı, yoksa başka bir şey miydi? Simon'un kendisinden ne istediğini bilmiyordu ama içinde garip bir his vardı, onun yanında kendisini güvende hissediyordu.

"Öylesine güzellik, güç ve gizem dolusun ki senin hakkında her şeyi bilmek istiyorum." Simon ona

bakarken öyle samimi görünüyordu ki Zoya gülümsedi. Ona böyle bir şeyi şimdiye kadar hiç kimse, hatta Clayton bile söylememişti, ama o zamanlar çok daha gençti, çocukluktan daha yeni kurtuluyordu. Şimdi o zamanki genç kızdan çok daha yaşlı, olgun ve akıllıydı.

Simon'a gülümsedi ve, "Başkalarından çok daha fazlasını öğrendin bile," dedi. "Daha önce kabarede dans ettiğimi kimse bilmiyordu, bunu kimseye söylememiştim." Durdu ve yine genç ve yaramaz bir kız gibi hissedip güldü. "Zavallı Axelle neredeyse sandalyesinden düşecekti, değil mi?" Buna Simon da güldü.

"Ama ben de düşecektim," diye itiraf etti Simon. "Daha önce bir kabare sanatçısıyla hiç karşılaşmamıştım."

"Annen böyle bir şey duysaydı ne kadar mutlu olurdu kim bilir!"

diyerek bir kahkaha attı. Simon da gülerken Zoya birden ciddileşti.

"Ne olursa olsun herhalde benden pek hoşlanmazdı. Ailen katliamlardan kaçmak için terk ettiyse Rusya'ya Romanovlar hakkında iyi şeyler düşüneceklerini pek sanmam."

"Çocukken imparatorluk ailesini tanıyor muydun?" Onunla aynı kanıda olduğunu söyleyip Zoya'nın canını sıkmak istemiyordu ama Zoya hiç kuşkusuz haklıydı. Annesi Çar'dan hep nefretle söz eder, başlarına gelen kötülüklerden hep onu sorumlu tutardı, babası bu konuda biraz daha yumuşaktı, ama o kadar işte. Simon, onun sessizce kendisine baktığını gördü, Zoya bir şeyler düşünüyor gibiydi, sonra belli belirsiz bir şekilde başını salladı.

"Evet tanırdım." Zoya bir an tereddüt etti. "Çar ve babam ku-ZOYA

zendiler. Çocukluğumun büyük kısmı Çar'ın çocuklarıyla birlikte geçti." Bunu söyledikten sonra ona Maşka'yı, Livadiya'da geçen yaz aylarını ve Aleksandr Sarayı'nda yine onlarla geçirdiği kışları anlattı. "O benim kardeşim gibiydi. Haberi aldığımda öleceğimi sandım, ve sonra... Clayton geldi... bir süre sonra da evlendik..."

Zoya'nın gözleri dolunca Simon onun elini tuttu, ne kadar güçlü ve cesur olduğunu düşünüyor, hayran oluyordu ona. Bu, onu her zaman şaşırtmış ve büyülemiş başka bir dünyadan gelmiş biriyle karşılaşmak gibi bir şeydi. Gençliğinde annesinin üzüntülerine rağmen Çar hakkında kitaplar okumuş ve hep onunla ilgili daha çok şey öğrenmek istemişti. Zoya şimdi ona Çar'ı anlatıyor, onu canlandırıyor, ne kadar nazik ve sevecen bir insan olduğunu söylüyordu. Simon böylece Çar'ın bilmediği diğer yüzünü görüyordu.

"Yine başka bir savaş olabilir mi sence?" Zoya'nın, hayatında iki tane büyük savaş gördüğüne inanmak güçtü, ama içinden bir ses ona, bunun imkânsız olmadığını söylüyordu ve Simon da ona hak verdi.

"Umarım olmaz, ama bu mümkün." Simon bunu söylerken ciddiydi.

"Bana da öyle geliyor. Savaş çok korkunçtu, pek çok genç insan öldü. Yirmi yıl önce Paris mahvolmuş, herkes savaşa gitmişti.

Bunları tekrar düşünmeye bile tahammül edemiyorum." Özellikle de şimdi, kendi oğlu varken böyle bir şeyi düşünmek bile istemiyordu ve bunu da Simon'a söyledi.

"Bir gün çocuklarını görmek isterim."

Zoya gülümsedi. "Gariptir onlar - Nicholas çok ciddi, Sacha ise biraz şımarıktır. Babasının gözbebeğiydi o."

"Kızın sana benziyor mu?" Simon her şeyi merak ediyordu, ama Zoya başını iki yana salladı. "Bana pek benzemez o, daha çok babasına benziyor." Ama Zoya onu New York'ta çocukları görmesi için evine davet etmedi. Hâlâ onunla arasına bir mesafe koymayı sürdürmek istiyordu. Çok rahat ve iyi bir insandı Simon, ama onun yanında kendisini bu kadar huzurlu hissetmesi Zoya'yı korkutuyor ve onunla bir ilişkiye girmek istemiyordu.

Simon onu Axelle'in kamarasının yanındaki kamaraya kadar 292

DANIELLE STEEL

götürdü ve Zoya'nın görmezden geldiği arzulu bir bakışla kapıda bıraktı. Ertesi gün güvertede Axelle'le yürüyüşe çıktıklarında Simon onları bekliyordu. Zoya'yı tahta disklerle oynanan bir güverte oyununa ve sonra da öğle yemeğine davet etti ve Zoya daha ağzını açmadan Axelle davetleri kabul etti, böylece zaman akıp gitti. O akşam yemeğini yine Simon'la yediler, Simon o gece Zoya'yı dansa götürdü, ama onun çekingen davrandığını görünce, daha sonra güvertede yürürlerken bunun nedenini sordu.

Zoya karanlıkta onun yakışıklı yüzüne baktı ve açık konuşmaya karar verdi. "Belki de korktuğum içindir."

"Neden korkuyorsun?" Simon incinmiş gibiydi. Ona zarar vermeyi asla düşünmemişti. Tam tersine, iyi duygularla doluydu. "Senden."

Zoya ona bakıp gülümsedi. "Umarım bu kabaca olmamıştır."

"Kaba değil. Ama kafam karıştı. Seni korkutuyor muyum yani?"

Daha önce kimse ona böyle bir şey söylememişti.

"Biraz. Belki de senden çok kendimden korkuyorum. Bir erkek beni bir gemide öğle, akşam yemeklerine ve dansa değil, herhangi bir yere bile götürmeydi çok zaman oldu." Tekrar Clay-ton'la Paris'teki deniz seyahatini hatırladı, ama bu onların balayı olmuştu.

"Kocamdan sonra hayatımda hiçbir erkek olmadı. Ve şimdi bunu değiştirmek istemiyorum."

Simon iyice şaşırmıştı. "Peki ama neden?" "Oh..." Konuşurlarken bunu düşünmüş gibi bir hali vardı.

"Çünkü artık genç değilim, çünkü düşünmem gereken çocuklarım var... çünkü kocamı çok severdim... tüm bunlar yüzünden galiba."

"Kocana olan sevgin konusunda seninle tartışamam kuşkusuz, ama yaşlandığını düşünmen saçmalık. Ben ne yapacağım peki? Senden üç yaş daha büyüğüm!"

Zoya güldü. "Hay Allah... şey, senin için farklı bir şey bu. Sen daha önce hiç evlenmedin. Ben evlendim. Bunların hepsi benim için artık geride kaldı." Zoya söylediklerine inanıyor gibiydi ve Simon'un canı sıkıldı.

"Saçmalık bu! Bu yaşta bunları nasıl söyleyebilirsin? insanlar her gün âşık oluyor ve evleniyor, daha önce dul kalmış, boşanmış

insanlar hem de... bazıları bunu evliyken bile yapıyor... ve bazıları senden iki kat daha yaşlı!"

Zoya gülümseyerek, "Belki ben onlar kadar ilginç değilim," deyince Simon üzgün bir bakışla başını iki yana salladı.

"Seni uyarıyorum, geriye çekilip de bunları kabul edecek değilim.

Senden çok hoşlanıyorum." Simon o sıcak ifadeli kahverengi gözleriyle onun gözlerine bakınca, Zoya yıllardır içinde uyuyan bir şeylerin kıpırdadığını hissetti. "Artık bundan vazgeçemem.

Oralarda benim gibi bir erkek için neler olduğunu biliyor musun, bu konuda bir fikrin var mı? Konuşurken kıkırdayan yirmi iki yaşında kızlar, henüz evlenemedikleri için isterik olan yirmi beşlikler, kiralarını ödeyecek bir erkek arayan otuzlu yaşlarında boşanmış kadınlar ve benim ödümü kopartan, umutsuz durumdaki kırklıklar. Yirmi yıldır senin kadar beni çeken bir kadına rastlamadım ve şimdi oturup da senin artık çok yaşlandığını söylemeni dinleyecek değilim, anlaşıldı mı Kontes Ossupov?" Zoya bu sözlere önce gülümsedi ve sonra kendini tutamayıp güldü.

Simon devam ediyordu, "Ve seni uyarıyorum, ben çok inatçı bir adamımdır. Axelle'in dükkânının önünde çadır kurmam gerekse bile peşini bırakmam. Bu sana mantıklı geliyor mu?"

"Hiç de gelmiyor Bay Hirsch. Bunlar tam bir saçmalık." Ama Zoya bunu söylerken gülümsüyordu.

"Güzel. O halde New York'a varır varmaz kendime bir çadır yaptıracağım. Ama oraya vardığımız gece benimle akşam yemeği yemeyi kabul edersen bundan vazgeçerim."

"Çocuklarımı üç haftadır görmedim." Zoya tekrar güldü. Ama ondan çok hoşlandığını kabul ediyordu. Simon belki sonunda arkadaş olarak kalmayı kabul edebilirdi.

Simon, "Pekâlâ," diyerek bir anlaşma zemini buldu. "O halde bir sonraki gün. Çocuklarını da getirebilirsin. Belki onlar senden daha mantıklıdır." Zoya'nın çenesini kaldırdı ve, Schiaparelli'de

gördüğü ilk anda kalbini çalan o yeşil gözlere baktı.

"Bundan pek emin olma." Zoya çocuklarını düşünüyordu. "Onlar da babalarının anısına çok sadıktır."

Simon sakin bir tavırla, "Bu çok iyi bir şey," dedi. "Ama hayatında bundan fazlasına hakkın var, tabii onların da. Onlar için ya-294

DANIELLE STEEL

pabilecegin şeyler sınırlıdır. Oğlun evde bir erkek olsun istiyordur, büyük olasılıkla küçük kızın da."

"Belki." Simon onu kamarasına getirirken Zoya henüz hiçbir şeyi kabul etmemişti, ama o Zoya'yı dudaklarından hafifçe öperek şaşırttı. Zoya, kendisi de inanmadığı halde, "Lütfen bunu bir daha yapma," diye fısıldadı.

Simon onu tekrar öperken, "Yapmam," dedi.

"Teşekkür ederim." Zoya rüyadaymış gibi ona bakıp gülümsedi ve sonra içeriye girip kapıyı onun yüzüne kapadı, Simon da üst kata kendi kamarasına çıkarken bir okul çocuğu gibi sırıtıyordu.

37

New York'a doğru seyreden gemide, aralarındaki romantik ilişki Zoya'ya rağmen gelişmekteydi. Yemek yiyor, dans ediyor, öpüşüyor, konuşuyorlardı. Zoya onu sanki tüm yaşamı boyunca tanıyormuş gibi hissediyordu. Aynı şeylere ilgi duyuyor, aynı şeyleri seviyorlardı ve hatta kimi korkuları bile ortaktı. Axelle onları yalnız bırakıyor ve uzaktan seyredip kıkırdıyordu, gemideki son gecede güvertede durdular ve Simon üzgün gözlerle Zoya'ya baktı.

"Seni çok özleyeceğim Zoya."

Zoya, "Ben de seni özleyeceğim," diye itiraf etti. "Ama böylesi daha iyi." Onun yanında kendisini mutlu hissediyor, eğleniyordu ve bunun sona ermesi gerekiyordu ama böyle düşünmesinin nedenini de bilemiyordu. Birkaç gün önce böyle düşünmek ona mantıklı geliyordu ama artık anlayamıyordu. Simon onu istediği sürece onunla birlikte olmayı istiyordu, ama şimdi New York'a dönüyorlardı, tekrar kendi yaşamlarına başlayacaklardı. Simon ona bakıp gülümserken Zoya, "Bu ilişkiye hiç girmemeliydik Simon,"

dedi.

"Sana âşık oldum Zoya Ossupova." Simon onun Rus adını çok seviyor ve arada bir yine, kullanmaktan nefret ettiği halde işinde bunu yapmak zorunda kaldığı için unvanıyla dalga geçiyordu.

"Böyle bir şeyler söyleme Simon. Bu sadece işleri daha da güçleştirir."

"Seninle evlenmek istiyorum." Bunu sakin, hafif bir sesle, en küçük bir kuşku duymadan söylemişti ve Zoya üzgün gözlerle ona baktı.

"Bu imkânsız."

"Hayır, değil. Eve gidelim ve çocuklarına birbirimizi sevdiğimizi söyleyelim."

"Çılgınlık bu. Daha yeni tanıştık." Zoya onun sevişme arzusu-296

DANIELLE STEEL

na bile cevap vermemişti. Hâlâ çok korkuyordu ve ölen kocasına da hâlâ çok bağlıydı.

"Pekâlâ, o zaman bir hafta bekleyelim."

Zoya ona bakıp gülünce Simon onu tekrar öptü.

"Benimle evlenir misin?"

"Hayır."

"Neden?"

"Çünkü sen bir çılgınsın." Güvertede, öpücükler arasında gülüp duruyordu. "Bilmiyorum ama belki tehlikeli bile olabilirsin."

"Eğer benimle evlenmezsen çok tehlikeli olacağım. Bir İngiliz gemisinde aklını oynatmış çılgın bir Rus Yahudisi gördün mü sen hiç? Uluslararası bir olay olabilir bu! Korkutacağın insanları düşün.. . sanırım evet demen daha iyi olacak..." Zoya'yı tekrar öptü.

"Simon lütfen... makul ol biraz... beni New York'ta tekrar gördüğünde nefret edebilirsin."

"Bunu sana yarın gece söylerim. Nefret etmezsem benimle evlenecek misin peki?"

"Hayır!" Bu adamla ciddi konuşmak bazen imkânsız oluyor, bazen de Simon onun ruhunu görebiliyordu.

Simon onun ellerini sıkıca tutup avuçlarına aldı ve gözlerine baktı.

"Hayatımda hiçbir zaman bir kadına evlenme teklifi etmedim. Seni seviyorum. Ben sorumluluğunu bilen bir insanım. Bir işadamıyım.

Ailem benim çok zeki olduğumu düşünüyor. Sana yalvarıyorum Zoya... lütfen sevgilim... lütfen evlen benimle."

"Oh Simon, yapamam bunu." Zoya üzgün bir ifadeyle ona baktı.

"Çocuklarım ne düşünür sonra? Onlar tamamen bana bağımlı, hayatlarına birinin girmesine hazır değiller, ben de değilim. Çok uzun zamandır yalnızım."

Simon, hafif bir sesle, "Evet öylesin," dedi. "Çok uzun zamandır.

Ama yalnızlığı sürdürmek zorunda değilsin. Düşünecek misin bunu?"

Zoya tereddüt içindeydi, sonra yumuşadı ve ona baktı. "Pekâlâ düşüneceğim... ama bu, sonuçta bir şey çıkacak anlamına gelmez."

Ama bu söz Simon için yeterliydi, güvertede saatlerce oturup konuştular ve ertesi sabah saat yedide Simon gelip onun kapısını vurdu.

297

"Çık da benimle birlikte Hürriyet Abidesi'ni seyret." "Bu saatte mi?"

Zoya ona kapıyı açtığında geceliği üzerindeydi ve örülü saçları sırtına sarkmıştı. "Saat kaç?"

Simon onu, saçları örülüp bağlanmış bir halde ve gecelikle görünce gülümsedi. "Kalkma zamanı geldi tembel kız. Daha sonra giyinebilirsin. Sadece üzerine bir şey al ve ayakkabılarını giy."

Zoya, Axelle'in birkaç yıl önce verdiği vizon mantoyu omuzlarına alıp yüksek topuklu ayakkabılarını gülerek giydi ve o garip kıyafetiyle güvertede onu izledi.

"Müşterilerden herhangi biri beni bu halde görse bir daha asla fikirlerime güvenmez."

"Güzel. O zaman belki Axelle seni işten kovar ve ben de korkunç bir durumdan kurtarabilirim seni." Gemi ağır ağır limana doğru seyrederken New York'un siluetini, yüksek binaları ve Özgürlük Heykeli'ni görüp sustular. "Çok güzel bir manzara, değil mi?"

"Evet, öyle." Zoya mutlu bir ifadeyle başını salladı. Geçmişe olan saygısını göstermişti ve şimdi tekrar geleceğe bakıyordu. Burada her şey yeni ve canlıydı ve onlara sadece bakmak bile kendisini daha iyi hissetmesini sağlıyordu. Simon birden dönüp onu kollarına aldı ve gemi rıhtıma doğru süzülürken sıkıca tuttu. Bir süre sonra Zoya giyinmek ve valizlerini kapamak için koşarak aşağıya indi. Simon'u, gemiden ayrılacakları zamana kadar bir daha görmedi. Gemiden inince Simon onları götürmek istedi ama Axelle'in arabası beklediği için onu reddetmek zorunda kaldılar.

Simon onların küçük çantalarını aldı ve geminin iskelesinden aşağıya birlikte inerken, Zoya birden hafif bir çığlık atıp ileriye doğru koştu. Nicholas rıhtımdaki kalabalığın arasında etrafa bakınarak annesini bekliyordu, çok genç ve yakışıklıydı. Zoya ona seslenerek koştu ve Nicholas kollarına atılıp sıkıca sarıldı. Nicholas, Sacha'yı okuluna bıraktıktan sonra yalnız gelmişti limana ve Zoya'nın, oğlunu ne kadar sevdiği hemen anlaşılıyordu. Simon, bir yandan Axelle'e yardım ederken bir yandan da gıptayla ana oğulu seyrediyordu, sonra onların yanına gidip ciddi bir ifadeyle Zoya'nın elini sıktı ve oğluna gülümsedi. Onun gibi bir oğlu olmasını çok isterdi doğrusu, özellikle de Zoya'ya bu kadar benzediğini gördükten sonra.

ZVÖ

"Merhaba, ben Simon Hirsch," diyerek kendini tanıtırken küçük çocuk ona baktı. "Sen de Nicholas olmalısın." Nicky mahcup bir tavırla ona bakıp gülümsedi ve sonra hafif bir kahkaha attı.

"Nerden biliyorsun?"

"Annen her zaman senden söz ediyor."

Nicky, "Ben de ondan söz ederim hep," diyerek kolunu annesinin beline sardı ve Zoya da ona büyümüş olduğunu söyledi. Oğlu neredeyse on beş yaşındaydı ve daha şimdiden Clayton kadar boyluydu. Gümrükte bavullarını beklerken Nicky, "Ee, eğlendin mi bakalım?" diye sordu.

"Evet. Ama seni çok özledim." Zoya oğluna Rusça bir şey söyleyince Nicky güldü, ama bunu Simon da duymuş ve gülmüştü.

"Ama bu doğru değil!" Zoya oğluna, saçlarının çok uzun olduğunu ve bu haliyle sevimli bir köpeğe benzediğini söylemişti. Rıhtımda yan yana dururlarken Nicky bir ara Simon'a merakla baktı.

"Demek Rusça biliyorsunuz, öyle mi efendim?"

"Biraz. Annem babam Vladivostokludur. Annem de bana bazen Rusça bu tür şeyler söylerdi, hatta arada bir hâlâ da söyler." Buna hepsi güldü ve bir süre sonra valizlerinin gümrük kontrolü bitince Axelle ve Zoya oradan ayrıldı.

Simon rıhtımda kalıp onların arkasından bakarak uzun zaman el sallayınca, Nicholas arabanın içinde yine Rusça olarak annesine,

"Kimdi o adam anne?" diye sordu.

"Axelle'in bir arkadaşı. O da bizimle birlikte aynı gemideydi."

"iyi bir adama benziyor." Nicholas pek etkilenmemiş gibiydi.

Zoya, onu önemsemiyormuş gibi, "Öyle," dedi ve Sacha'nın nasıl olduğunu sordu.

"Her zamanki gibi tahammül edilmesi zor bir çocuk işte. Şimdi de bir köpek istiyor. Hem de bir kurt köpeği biliyor musun. Onların çok moda olduğunu ve köpek alınıncaya kadar seni çılgına çevireceğini söylüyor. Bana sorarsan korkunç şeyler onlar. Eğer köpek alırsak şu küçük cins buldoglardan ya da bir bokser alalım."

"Köpek alacağımızı da kim söyledi?"

"Sacha söyledi ve o bir şey istedi mi alır." Axelle gülümsedi.

Zoya oğluna, Axelle'e kabalık olacağını söyleyince Rusça'dan Fransızca'ya dönmüşlerdi.

"Öyle mi?"

"Değil mi yani?" Nicholas sırıtarak annesini itham eder gibi baktı.

"Her zaman değil." Zoya hafifçe kızardı, ama oğlu haklıydı, kızı çok inatçıydı ve bazen huzuru sağlamak için onun dediğini yapmak daha kolay oluyordu. "Ama pek yaramazlık yapmadı, değil mi?"

Nicholas bir arkadaşının evinde, Sacha ise evde bir çocuk bakıcısıyla kaldığı için, oğlunun küçük kardeşini her gün görmediğini biliyordu Zoya.

Nicholas bu soruya homurdanarak cevap verdi. "Dün ona, arkadaşıyla sinemaya gidemeyeceğini söyleyince çılgına döndü.

Ama ev ödevini yapmamıştı ve vakit de çok geçti. Eve gider gitmez sana bunu anlatacağından eminim."

Axelle gülümseyerek, "Evine hoş geldin," dedi ve Zoya güldü.

Çocuklarını çok özlemişti ama şimdi de Simon'u özleyecekti ve Simon, Nicholas'a karşı çok sevecen davranmıştı.

Nicholas bir ara Axelle'e, "Arkadaşın iyi bir adama benziyor," dedi.

"Seninle aynı fikirdeyim delikanlı." Nicholas konuşmaya devam ederken Axelle anlamlı gözlerle Zoya'ya baktı, onun Simon'u tekrar göreceğini umuyordu.

Zoya eve vardıktan kısa bir süre sonra bir çiçekçi koca bir gül buketi getirdi. Kartta sadece, 'Unutma, Sevgiler, S.' yazıyordu, Zoya'nın yüzü hafifçe kızarırken kartı hemen çekmecesine attı ve tahmin ettikleri gibi öfkeyle ağabeyini şikâyet etmekte olan kızına döndü.

"Daha eve yeni geldim, biraz bekle de kendimi alıştırayım bari!"

Zoya bunu söyledikten sonra kendini tutamayıp güldü.

"Bir köpek alabilir miyiz?" Nicholas haklı çıkmıştı. İlk iki saat içinde isteklerin sonu gelmedi ve yeni giysi bile kızını yumuşatamadı.

Ama Nicholas yeni saati, giysiler ve kitaplara çok sevinmiş, heyecanlanmıştı. Kollarını annesinin boynuna doladı ve büyük bir sevgiyle onu yanaklarından öptü.

"Eve hoş geldin anne."

"Seni çok seviyorum yavrum... seni de tabii." Zoya kolunu açıp kızını da kendine doğru çekti.

Sacha, "Peki köpek ne olacak?" diye sorunca Zoya gülmeye başladı.

"Düşünürüz Sacha... düşünürüz..." O sırada telefonun çalması onu kurtardı ve Zoya gidip telefonu

açtı. Arayan Simon'du ve Zoya, kurt köpeği hayali konusunda tartışan Nicholas ve Sac-ha'ya bakarak ona güller için teşekkür etti, bir yandan da çocuklara gülüyordu.

"Beni özledin mi hemen?"

"Hem de çok. Sanırım burada bir hakeme ihtiyacım var."

"Mükemmel. Bu işe hemen talip oluyorum. Yarın akşam yemeğe ne dersin?"

Zoya gülerek, "Sen bir köpeğe ne dersin?" deyince Simon şaşırdı, hattın diğer ucundan gelen tartışma seslerini duyabiliyordu.

"Köpek mi yemek istiyorsun?"

Zoya tekrar gülerek, "Bak bu fena bir fikir değil işte," dedi ve o anda, onu sandığından da çok özlediğini fark etti.

"Seni sekizde alırım." Ama Zoya birden paniğe kapılır gibi oldu.

Çocuklar ne derdi buna? Nicholas ne düşünecekti? Zoya onu arayıp fikrini değiştirdiğini söylemeyi düşündü, ama çocuklar yattıktan sonra bile yapamadı bunu.

Ertesi akşam Simon saat tam sekizde geldi ve Zoya odadan çıkarken zili çaldı. Daire küçüktü ama basit ve zarifti. Fazla eşyaları yoktu ama aldıkları her şey güzeldi. Simon kapıda bütün heybe-tiyle duruyordu. Zoya onu içeriye alırken Sacha'nın dikkatle Simon'a baktığını gördü.

"Kim bu?" Sacha bu şekilde kabaca sorunca Zoya birderı öfkelendi.

Nicholas'ın, kız kardeşi hakkındaki düşünceleri doğruydu.

"Bu beyefendi Bay Hirsch, kızım Aleksandra'yı tanıştırabilir miyim?"

"Nasılsın bakalım küçük hanım?" Simon ciddi bir tavırla küçük kızın elini sıkarken Nicholas geldi.

"Oh merhaba... nasılsınız?" Samimi bir ifadeyle ona gülümsedi.

Onlar dışarıya çıkarken Sacha'ya, nasıl bir baş belası olduğunu söylüyordu. Zoya kapıyı kaparken gülümsedi ve asansörün gel-ZOYA

meşini beklediler. Zoya, kızının gözlerinde gördüğü ifadeden tedirgin olmuştu. Sacha, Simon'un neden geldiğini anlamış gibi bakmıştı, ama Simon böyle bir şeyi beklediğini ama derisinin çok kalın olduğunu ve endişelenmemesini söyledi Zoya'ya.

Simon onu Twenty One'a götürdü yemek için ve gemide olduğu gibi yine saatlerce konuştular. Daha sonra Zoya'yı ağır adımlarla kapısına kadar götürdü ve orada hafifçe öptü.

"Seni görmemeye tahammül edemiyorum. Bugün bütün gün Noel'i bekleyen bir çocuk gibi sabırsızdım. Neden yarın öğleden sonra çocukları alıp bir yerlere götürmüyoruz?" Ertesi gün Pazar'dı, Zoya çalışmıyordu ve bu fikir hoşuna gitmişti, ama diğer yandan Sacha'nın ve hatta kibar Nicholas'ın ne diyeceğini düşünüp huzursuz oluyordu.

"Çocuklar ne der buna acaba?"

"Yeni bir arkadaş bulduk diye düşüneceklerdir. O kadar korkunç bir şey mi bu yani?"

"Sana karşı yine kabalık yapabilirler."

"Bunu halledebilirim Zoya. Bunu anladığını sanmıyorum. Tüm istediğim bu. Sana gemide söylediğimde samimiydim. Seni seviyorum."

"Nerden biliyorsun? Nasıl bu kadar emin olabilirsin?" Zoya hâlâ ona karşı olan hislerinden korkuyordu, ama o da bütün gün onu özlemişti ve şimdi bile, ertesi güne kadar da olsa ondan ayrılmak zor geliyordu. Nasıl olurdu bu? Bunca yıl sonra bu nasıl olmuştu?

Zoya da ona âşık olduğunu anlamıştı. Ama bu konuda ne yapabileceğini henüz bilemiyordu. Hâlâ ondan kaçmak istiyordu ama artık bunu yapabileceğine emin değildi.

"Sadece bana bir şans tanı sevgilim." Simon onu tekrar öptü. "Öğle vakti sizi almaya geleceğim."

"Çok cesur bir adamsın sen."

Simon mutlu bir gülümsemeyle ona baktı. "Senin kadar cesur olamam sevgilim. Yarın görüşürüz. Belki arabayla bir yerlere gideriz."

"Çocuklar bundan hoşlanacaktır."

Ertesi gün Simon geldi. Sacha'nın, bebekleriyle oynama konusundaki sızlanmalarına karşın arabayla Long Island'a gittiler ve

bu da çok hoşlarına gitti. Nicholas, güzel koyu yeşil renge boyalı, lastikleri beyaz çizgili ve her türlü aksesuarı bulunan yepyeni Cadillac arabayı görünce neredeyse bayılacaktı. Şimdiye kadar böyle güzel bir araba görmemişti ve Simon onu alıp ön koltuğa, kendi yanma oturttu.

"Arabayı biraz kullanmak ister misin evlat?" Tenha arka yollardan birine gittiler ve Simon orada direksiyonu gerçekten Nicholas'a bıraktı. Zoya arka koltukta Sacha'yla birlikte oğluna bakarken, Nicholas'ın nasıl da mutluluktan uçtuğunu görüyordu. Simon haklıydı, oğlunun, hayatında bir erkeğe ihtiyacı vardı. O bir arkadaş arıyordu. Sacha bile aylardan beri ilk kez iyi davranmış ve eve dönerlerken Simon'la âdeta flörte başlamıştı. Simon onları bildiği küçük bir restorana götürmüştü. Orada karides ve istiridye, daha sonra da dondurma yemişlerdi.

Çocuklar yattıktan sonra salonda otururlarken Simon, "Ee, Kontes Ossupov," diyerek onunla şakalaştı. "Nasıldım bakalım? Geçtim mi, kaldım mı?"

"Ne diyorsun sen? Nicholas hayatında hiç bu kadar mutlu olmamıştı ve sanırım Sacha da sana âşık oldu."

"Ya annesi?" Simon onun gözlerine ciddi bir ifadeyle bakarken Zoya gözlerini ondan kaçırdı, ama sonra yavaşça ona döndü. "Ne diyorsun Zoya... evlenecek misin benimle?"

Zoya elini ona uzatıp, kalbinin sesini dinleyerek, "Evet... evet Simon evleneceğim," diye fısıldadı.

Simon sevinçten çıldıracak gibi görünüyor, Zoya da, acaba delirdim mi? diye düşünüyordu.

Delilikti bu, adamı daha doğru dürüst tanımıyordu bile, ama onsuz yaşayamayacağını da biliyordu.

Simon onu kollarına aldı, duyduğuna inanamıyormuş gibi, hafif bir sesle, "Doğru mu söylüyorsun?" diye sorunca, Zoya bir şeylerden korkmuş gibi hafifçe gülümsedi.

"Evet Simon, doğru söylüyorum."

38

Zoya ertesi gün Axelle'e evleneceğini söylediğinde kadın şaşkına döndü. Onların ilişkilerinden bir şeyler çıkacağını umuyordu ama bunun bu kadar çabuk olabileceğini asla aklına getirmemişti.

Zoya hâlâ ne yaptığının ve neyi kabul ettiğinin şaşkınlığı içinde ona bakarken, Axelle, "Çocuklar ne düşünecek peki?" diye sordu.

Çocukların Simon'a iyice alışması için bir süre beklemeye karar vermişlerdi. Zaten Zoya da hemen evlenmek için hazır değildi henüz. Simon onun, uzun yıllar yalnız yaşadıktan sonra bu fikre alışması için zamana ihtiyacı olduğunu biliyordu ve mantıklı olması koşuluyla ona istediği kadar zaman verebilirdi.

"Çocuklara henüz söylemedik. Ama ondan hoşlanıyor gibiler."

Zoya ona Long Island gezisini anlattı. Bu gerçekten de kasırga gibi bir aşk hikayesiydi. Birbirlerini tanıyalı daha birkaç hafta olmuştu ama Zoya, onun iyi bir insan olduğunu ve onu sevdiğini biliyordu.

Simon o gün öğleden sonra mağazaya geldi. Zoya ve Axelle'e çiçek getirmişti. Axelle, onun kendisini de düşünmesinden çok etkilendi ve Simon da ona ilişkileri konusunda yardımcı olduğu için teşekkür etti.

"Sakın onu benden hemen çalmayı düşünme Bay Hirsch." Axelle, Zoya'nın gideceğini düşünmek bile istemiyordu ama ikisi de ona, işleri ağırdan alacaklarına dair söz verdiler. Simon daha Zoya'yı ailesine tanıştıracaktı ve yapılacak pek çok işleri vardı. Simon, çocukların o hafta sonu arkadaşlarında kaldıklarını biliyordu ve cumartesi sabahı Zoya'ya hiç haber vermeden onun evine geliverdi.

Elinde koca bir beyaz leylak buketi, yüzünde de gizemli bir gülümseme vardı ama Zoya bunu görmezden geldi.

"Hayatınızdan çok memnun görünüyorsunuz Bay Hirsch."

"Neden görünmeyeyim ki? Çok güzel, harika bir kadınla ni-304

DANIELLE STEEL

şanlanmış bulunuyorum." Zoya'yı öptü ve Zoya çiçeklere vazo bulmak için mutfağa gidince hemen

arkasından geldi, o ise kristal bir vazoyu eline yeni alıyordu. Bu vazoyu, annesinin Fontanka Sarayı bahçesinden topladığı çiçekleri koyduğu bir vazoya benzediği için almıştı.

"Çok güzel çiçekler değil mi?" Bir adım geriye çekilip çiçeklere bakmak isterken kendini Simon'un kollarında buldu ve Simon onu yavaşça kendine çevirip öptü.

"Senin kadar güzel değiller." Zoya bir süre onun kollarına yaslanıp sıcaklığı ve kibarlığının zevkini çıkardı ve Simon, onun saçlarını okşarken, "Arabaya atlayıp bir yerlere gidelim," diye fısıldadı.

"Bugün hava çok güzel." Zoya'nın, çocuklar için acelesi olmadığını biliyordu.

"Harika bir fikir." Zoya ona bakıp mutluluk içinde gülümsedi ve Simon salona geçerken, beyaz bir pantolon ve yine beyaz bir kaşmir süveter giydi. Simon gümüş çerçeveli resimlere bakarken birden şaşkınlıkla bir resmin önünde durdu, resimde Romanov çocukları baş aşağı sarkmış, resmi çekene komik yüz işaretleri yapıyordu. Fotoğrafa dikkatle bakınca tenis kıyafetli kızlardan birinin genç Zoya olduğunu anladı, yanındaki kızın Marie ve diğerlerinin de kız kardeşler olduğunu doğru tahmin etti. Zoya'nın yaşadıklarını düşününce hâlâ şaşkına dönüyordu. Ama tüm bunlar artık çok geride, geçmişte kalmıştı. Fotoğraf bile solmuş, yıpranmıştı. Sacha'nın, Nicholas'ın ve Clayton'ın da birçok resmi vardı. Clayton nitelikli görünen bir erkekti ve Zoya da onun yanında çok mutlu görünüyordu.

"Orada sessiz sessiz ne yapıyorsun bakayım?" Zoya beyaz pantolonu ve süveteriyle çok güzel görünüyordu ve odaya girerken gülümsedi. Bazen Simon'a, Katharine Hepburn'ü hatırlatıyordu Zoya.

"Senin fotoğraflarından bazılarına bakıyordum. Nicholas babasına çok benziyor, değil mi?"

Zoya gülümsedi ve, "Bazen," dedi. "Benim babama da benzer biraz." Anne ve babasının resmi olan büyük bir gümüş çerçeveyi alıp Simon'a uzattı. "Biraz da ağabeyime benzer." Masada duran başka bir resmi gösterdi ve Simon başını salladı.

"Seçkin görünüşlü insanlar." Her zaman olduğu gibi Zoya'nın soylu ailesinden etkilenmişti, ama Zoya acı acı gülümsedi.

"Bunların hepsi çok, ama çok geride kaldı." Anne ve babasını son görüşünün üzerinden yirmi yıl geçtiğine inanmak zordu. "Bazen insanın sadece bugünü yaşaması gerektiğine inanıyorum. Geçmiş

sadece, insanın taşıması gereken bir yük gibi geliyor bana. Ama yine de..." Zekâ parıltısı dolu gözlerle Simon'a baktı. "Onları bırakmak... unutmak... ve ileriye gitmek çok güç bir şey..."

Evlenmeden önce biraz beklemelerini de zaten bunun için istemişti.

Hâlâ bırakması gereken bazı şeyler vardı Zoya'nın. Geçmişten geleceğe atlaması gereken dev bir adım vardı. Ama Simon bunu anlamıştı ve onu acele etmesi için zorlamıyordu. Zoya'nın zamana ihtiyacı olduğunu biliyordu ve sabırlı olmaya hazırdı. Özellikle de evlenmeyi kabul ettikten sonra. Ondan bu sözü aldıktan sonra bekleyebilir ve geçiş dönemi için ona yardımcı olabilirdi.

"Sanırım hazır olunca bazı şeyleri bırakabiliriz. Bunu söyleyince aklıma geldi, sen gitmeye hazır mısın?"

"Evet efendim." Zoya üstüne lacivert bir blazer giymişti ve birkaç dakika sonra arabaya binip, Simon'un gizli dediği bir yere doğru gitmeye başladılar. "Yani şimdi bu benim kaçırıldığım anlamına mı geliyor Bay Hirsch?" Zoya gülüyor ve güneşli havada yol alırken kendini yine genç hissediyordu. Çocuklar için endişelenmemek rahat, hoş bir duyguydu. Onları düşündüğü zaman daha farklı, daha ciddi ve biraz daha az romantik oluyordu. Ama şimdi sadece Simon'la hoşça vakit geçirmeyi düşünüyordu.

Simon onun söylediğine güldü. "Tanıştığımızdan bu yana aklıma gelen en güzel fikir seni kaçırmaktı zaten. Bunu daha Paris'teyken yapmalıydım ben." Ama şimdi, Merritt Parkway'dan giderlerken, Connecticut onun için yeterli olacaktı. Öğle yemeğinde Zoya'ya işinden ve sonbahar koleksiyonu için düşündüklerinden söz etti.

Zoya ile her konuda konuşmaktan çok hoşlanıyordu ve bir gün kıymetli tablolar koleksiyonu yapmayı umut ettiğini de söyledi.

Özellikle Empresyonistlerden çok hoşlanıyordu ve Zoya da ona babasının Rusya'daki koleksiyonundan söz etti.

"Maddiyatın artık benim için önemli olup olmadığından pek emin değilim. Ne garip, o zamanlar etrafımdaki tüm güzellikleri Z20

306

DANlELLtMfcfcL

doğal kabul ederdim. Ama her şeyi kaybettikten ve Clayton'la sahip olduklarımızı sattıktan sonra artık hiçbir şeyin önemi kalmamış gibi geliyor bana." Sevecen gözlerle Simon'a bakıp hafifçe gülümsedi. "Hayatımdaki insanlar benim için daha önemli." Simon yavaşça uzanıp onun elini tuttu, bir süre öylece kaldıktan sonra çıktılar şehir dışı yollarda arabayla giderken uzun uzun konuştular.

Öğleden sonra saat epey ilerlemişti ve Zoya iyice rahatlayıp ona yaslandı.

"Yorgun musun?"

Zoya esnemesini bastırıp güldü ve başını iki yana salladı. "Hayır, sadece mutluyum."

"Biraz sonra döneceğiz. Ama daha önce sana göstermek istediğim bir yer var."

"Nerede?" Zoya onunla beraber olmaktan çok hoşlanıyordu.

Simon'un her şeyi ona güven veriyor, sevildiğini ve mutlu olması gerektiğini hissettiriyordu.

"Bu bir sır." Zoya kıkırdadı ve yarım saat kadar sonra onu gördüğünde iyice şaşırdı. Simon'un bildiği arka yollardan birinde bulunan küçük bir İngiliz kır eviydi burası, etrafı tahta çitle çevrilmişti, her

taraf ağaçlıktı ve arabadan inip etrafa bakınınca çevredeki güllerin havaya yayılmış güzel kokusunu duydular.

"Burası kimin evi Simon?"

"Keşke benim olduğunu söyleyebilseydim. Harika bir ingiliz leydisine ait burası ve geçinebilmek için burasını otel ya da motel gibi bir şey yapmış kadıncağız. Burasını yıllar önce buldum ve arada bir buraya gelip New York'un çılgınlıklarını unutmaya çalışırım. Gel benimle, seni onunla tanıştırayım." Zoya'ya söylememişti ama o sabah erkenden Bayan Whitman'a telefon etmiş ve geleceklerini bildirmişti, içeriye, çok güzel ingiliz çiçekli basmalarından yapılmış perde ve örtülerle döşeli salona girdiklerinde özel ingiliz çayı onları bekliyordu. Gümüş tepsi onları davet eder gibi parlıyordu ve üzerinde, küçük sandviçler, kekler ve kurabiyelerle dolu tabaklar vardı. Bayan Whitman uzun boylu, zayıf, beyaz saçlı bir kadındı ve uzun parmaklı zarif elleri bahçe çalışmalarından sertleşmişti. Simon ve Zoya'yı beklediği hemen belli oluyordu. "Sizi tekrar gördüğüme çok sevindim Bay Hirsch."

Samimi bir

ZUYA

tavırla tokalaştı ve beğendiğini belli eden bakışlarla Zoya'ya baktı, sonra da Simon onu nişanlısı olarak takdim edince bundan hoşlandığını belli etti. "Çok güzel bir haber bu! Yani bu yakınlarda mı nişanlandınız?"

"Kısa süre önce." ikisi aynı anda cevap verip sonra da güldüler.

Bayan Whitman onların fincanlarına çay koydu ve rahat salonda oturmalarını söyledi. Küçük salonda güzel bir şömine ve kadının elli yıl önce getirdiği çok güzel ingiliz antikaları vardı. Önce Londra, sonra New York'ta yaşamış ve kocası ölünce de şehir dışına kaçıp buraya gelmişti. Zoya'nın aksanını hemen tanıdı ve ona bakınca, Zoya'da gözle görülenin çok ötesinde bir şeyler olduğunu hemen anladı. Simon'un akıllıca ve ilginç bir seçim yaptığını düşünüyordu ve bu düşüncesini açıklaması Zoya'yı sevindirdi. Sonra gitti ve onların nişanlılıklarını kutlamak için en iyi serisinden bir şişe getirdi.

Bayan Whitman kadehini onların şerefine kaldırırken güneş

batmak üzereydi ve kısa bir süre sonra kadın kadehini aldı ve Simon'a anlamlı bir ifadeyle bir an bakarak dışarıya çıktı. Kendi odası evin arka tarafındaydı ve önemli misafirleri olduğunda, salonu ve üst kat yatak odalarını onlara bırakıp çıkardı. Zaten üst katta, aralarında bir Viktorya stili banyo bulunan iki yatak odası vardı ve odalarda, ingiltere'den getirttiği üstü tenteli çok güzel yataklar bulunuyordu.

"Gel de bir bak." Simon, Zoya'ya ev hakkında her şeyi anlatırken Zoya tereddüt içindeydi.

"Kadıncağız kızmaz mı Simon?" Zoya hâlâ kadının nereye kaybolduğunu düşünüyordu. Bayan Whitman uzun zamandır ortalarda görünmüyordu, ama bu sevimli salonda oturup Simon'la birlikte seri içmek öyle güzel bir şeydi ki Zoya onun kayboluşuna aldırmıyordu bile. Ama davet edilmeden

üst kata çıkmak garip gelmişti ona.

"Saçmalama. Burasını kendi evim gibi bilirim." Zoya'nın elini tutup onu yukarıya çıkararak şirin yatak odalarını gösterdi ve Zoya da onları görünce hoşlandı ve gülümsedi. Işıklar yakılmış ve yatak hazırlanmıştı, kadın sanki müşteri geleceğini biliyordu. Ama odalar boştu ve Zoya aşağıya inmek için dönerken, Simon 308

gülerek onu kollarına aldı ve dudaklarından öptü. Simon bıraktığında Zoya'nın nefesi kesilir gibi oldu, saçları dağılmıştı ve çok seksi görünüyordu. Simon alay eder gibi gülerek onu yatağa çekti ve Zoya onun okşamalarından kurtulmak için çırpınırken derin bir nefes aldı.

"Simon! Bayan Whitman ne düşünür bizi böyle görse! Kes şunu! ...

Yatağı karmakarışık edeceğiz!... Simon!..."

Ama Simon yatak tentesinin altına oturup gülmeye başladı. "Ben de zaten yatağı' karıştırmayı umut ediyordum."

"Simon! Kalkar mısın surdan?" Şimdi Zoya da ona bakıp gülüyordu. Simon, Bayan Whitman'in iki yatak odasından birinde giyinik olarak yatağın üzerinde otururken çok rahat görünüyordu.

"Kalkmayacağım."

"Sarhoşsun sen!" Ama Simon o gün hiç içki içmemişti, sadece burada içtiği birkaç kadeh seri vardı ki o da onu sarhoş etmek için yeterli değildi. Ama her şeye rağmen Simon'un çok eğlendiği belliydi. Sonra birden kolunu uzattı ve Zoya'yı tutup kendine doğru çekti.

"Sarhoş değilim. Ama bu sabah seni kaçırdığımı söylediğinde haklıydın. Bir iki gün başka bir yerde kalmanın sana iyi geleceğini düşündüm aşkım, işte şimdi burda, benim gizli yerimde güven içindeyiz." Zoya'nın aralık dudaklarından öptü ve gülümsedi, Zoya ise şaşkın bir ifadeyle ona bakıyordu. "Kendini kaçırılmış farz et."

Zoya hâlâ şaşkın gözlerle bakarken o hayatından çok memnun görünüyordu.

"Ciddi misin sen? Burada mı kalıyoruz?" "Ciddiyim ve evet, burada kalıyoruz. Aslında..." — ilk kez olarak biraz sıkılmış gibiydi - "Sana sormadan, ihtiyacın olabileceğini düşündüğüm bazı şeyleri de alıp getirdim." Mahcup bir ifadeyle bakıyordu ve Zoya merak içinde ona bakıp sırıttı.

"Simon, sen olağanüstü bir adamsın!" Bir çocuk gibi yatağın üstünde zıplayıp kollarını Simon'un boynuna doladı ve onu öptü.

Simon onun için çok güzel bir saten gecelik, bir sabahlık, onlara uygun terlikler ve Zoya'nın hoşlanacağını sandığı bir sürü krem, losyon, banyo yağı, iki tonda ruj, yeni bir diş fırçası ve daha önce onun banyosunda gördüğü diş macunundan bir tüp alıp getir-ZOYA

misti. Bunların hepsi küçük bir valizdeydi ve Simon bir süre sonra onu getirip, kendi yatak odasının yanındaki odaya bıraktı. Zoya valizi açıp neşeyle içindekileri karıştırırken birden ona döndü.

"Peki ama Bayan Whitman burada kalmamıza ne diyecek Simon?

Henüz evli olmadığımızı biliyor." Ev sahibi kadın ona çok temiz ve dürüst biri gibi gelmişti, ama Simon onun göründüğü kadar kibirli olmadığını ve müthiş bir espri yeteneğine sahip olduğunu biliyordu. Her şey bir yana, onlar gibi birbirlerine âşık oldukları açıkça belli olan iki insana karşı koymak zaten zordu.

"Ne diyebilir ki Zoya? Ayrı odalarımız var." Zoya başını salladı ve Simon'un getirdiklerini valizden çıkarırken çok sevdiği parfümden de koca bir şişe olduğunu görünce çok mutlu oldu.

"Aman Tanrım, Simon, düşünmediğin bir şey var mı acaba?"

"Umarım yoktur." Simon onu bir kez daha kucakladıktan sonra kalan sandviçleri ve seriyi getirmek için aşağıya indi. Zoya'yı akşam yemeğine götürmek istemiş ama o, aç olmadığını ısrarla söylemişti.

"Bunu çok severim." Simon kendi odasındaki şömineyi yaktı ve ateşin karşısına oturup sandviçlerini ve Bayan Whitman'in lezzetli ingiliz bisküvilerini yemeye başladılar. Bisküviler Zoya'nın çocukluğunda büyükannesinin Rusya'da ona verdiklerine çok benziyordu. "Harika bir şey bu, değil mi sevgilim?" Zoya eğilip onu tekrar öpünce Simon mutluluk içinde ona baktı. Bu kadında hayatı boyunca istediği her şey vardı.

Zoya saat dokuz sıralarında ondan ayrılıp yatmak üzere kendi odasına çekildi, ikisi de yorgundu ve Simon onun gergin olduğunu sezmişti. Bir süre sonra Zoya'nın odasından banyodaki suyun sesi geldi ve Simon uzun zaman başka bir şey duymadı. Zoya'nın ne yaptığını ve fildişi renkli saten gecelik içinde nasıl göründüğünü çok merak ediyordu. Aslında düğün gecesi giyilecek bir şeydi o gecelik ve o da bu sır gibi sakladığı hafta sonunun öyle olacağını ummuştu. Yavaşça onun kapısına gidip hafifçe vurdu ve kapı açılıp onu gördüğü zaman nefesi kesilir gibi oldu. Saten gecelik Zoya'nın vücuduna tam olarak oturmuş, kızıl saçları omuzlarına dökülmüştü ve boynunun krem rengi teni, sanki dokunması için Simon'u çağırıyordu.

"Tanrım!... Müthiş görünüyorsun!..."

"Bu çok güzel Simon... teşekkür ederim..." Odanın içine doğru, geriye bir adım atıp ona bakarken utanmış gibi görünüyordu.

Simon hayatında bu kadar güzel bir şey görmemişti. Zoya muhteşem ve davetkâr görünüyordu. Simon uzanıp onu kollarına almamak için kendini güçlükle kontrol edebiliyordu. Ama buna cesaret edemedi, Zoya karşısında, Bayan Whitman'in salonundaki narin porselen süs eşyaları gibi duruyordu.

"Zoya..."

Zoya ona hafifçe gülümsedi, artık küçük bir kız değil, bir kadındı, onu, gösterdiği tüm nezaketi, kibarlığı ve düşünceli davranışları nedeniyle çok seven bir kadındı. Simon'a bakarken, onunla karşılaştığı gün Tann'nın kendisini kutsamış olduğunu biliyordu.

"Neden biraz içeri geliniyorsun?" Zoya kenara çekilip ona yol verirken boğuk bir sesle konuştu. Simon kapı eşiğinden geçerken kendisini yine küçük bir çocuk gibi hissediyordu, ama sonra erkeklik duyularının gücünü birden hissetti, Zoya'yı kollarına alırken gecelik de onun omuzlarından yavaşça aşağıya doğru kaydı. Gecelik küçük bir dokunuşla Zoya'nın önce beline inmiş, sonra da kalçalarından aşağıya kayıp yere düşmüştü, Zoya şimdi onun karşısında çırılçıplak duruyordu.

"Seni öyle seviyorum ki." Zoya'nın dudaklarını, boynunu, göğüslerini öperken güçlükle konuşabiliyordu, sonra vücudunu öpmeye başladı. Ani bir hareketle onu kollarına alıp yatağa yatırdı ve birkaç saniye içinde kendisi de onun yanına uzandı. Simon ilk karşılaştıkları günden beri istediği şekilde, büyük bir arzuyla sevişti onunla, sonra ikisi yan yana sessiz odada, tatmin olmuş, mutlu ve yaşam boyu birleşmiş olarak uzanıp kaldılar. Zoya onun istediği her şeydi. Hayallerinin bile üstünde bir kadındı o.

"Seni seviyorum Simon." Bunu söylerken onu daha önce hiçbir erkeği sevmediği kadar sevdiğini biliyordu. Artık bir kadındı o, onun kadınıydı ve hep öyle kalacaktı. Yaşadıkları zaman ve gelecek onlarındı, geçmiş yalnız anılarda kalmıştı. Bir süre sonra Si-mon'un odasına geçip ışığı söndürerek yatağa uzandılar ve ateşin kora dönüşmesini seyrettiler. Daha sonra tekrar seviştiler, birbirlerinin kollarında uykuya dalıp mutlu rüyalar gördüler, artık tek ZOYA

vücut olmuşlar ve o gece Bayan Whitman'in evinde evlenmiş gibi hayatlarını birleştirmişlerdi. O gece mükemmel bir düğün gecesiydi. Ertesi sabah Bayan Whitman'in salonunda kahvaltı tepsilerini buldular. Zoya çıplak tenine fildişi renkli saten sabahlığı geçirmiş ve mutlu bir hava içinde kıkırdayarak Simon'un arkasından aşağıya inmişti.

Zoya böğürtlenli çörekleri yerken, "Günah işledik değil mi?" diye fısıldadı. Simon'a bir çörek uzattı ve fincanına kahve koydu. Sanki daha önce başka bir erkeğe ait olmamış gibi hissediyordu kendini.

Clayton'm karısı olduğu günlerin çok gerilerde kaldığını ve artık başka bir insan olduğunu biliyordu. Ama Simon ona bakıp gülümsedi ve başını iki yana salladı.

"Hiç de günah işlediğimizi sanmıyorum. Ben evlendiğimi hissediyorum."

"Ben de öyle." Zoya bunu ona bakarak fısıldar gibi söylemişti, neler hissettiği gözlerinden belli oluyordu ve Simon hiçbir şey söylemeden onu alıp tekrar yukarıya çıkardı, çörekler kalmış, kahve unutulmuştu.

39

Ondan sonraki iki hafta süresince ilişkilerinde her şey değişir gibi olmaya başladı. Artık birbirlerine ait olduklarını biliyorlardı. Ama aşmaları gereken bir engel vardı, çünkü Zoya henüz Si-mon'un

ailesiyle tanışmamıştı. Zoya onları düşününce tedirgin oluyordu ama Simon onu elinden geldiğince yatıştırmaya çalışıyordu ve bir Cuma akşamı Zoya'ya sürpriz yaptı, annesine, onu yemeğe getireceğini söylemişti.

"Peki annen ne dedi?" Zoya siyah bir giysi giyerken, ona endişeli bir ifadeyle baktı. Simon onu endişelendirmemek için bunu önceden söylememiş, Zoya'ya sadece dışarıya çıkacaklarından söz etmişti. Zoya şimdi birdenbire, iki hafta önce Bayan Whitman'in evinde aralarında olanlara rağmen kendisini tekrar genç bir kız gibi hissediyor, onun annesiyle karşılaşmaktan korkuyordu.

"Gerçekten bilmek istiyor musun?" Simon güldü. "Senin Yahudi olup olmadığını sordu."

"Oh hayır... şimdi aksanımı duyunca ne olacak gör bakalım. Benim Rus olduğumu öğrenince korkunç şeyler olacaktır."

"Saçmalama." Ama Zoya haklıydı. Simon onları tanıştırdığında annesi hemen gözlerini kısıp Zoya'ya baktı.

"Zoya Andrews mu? Nasıl bir isim bu böyle? Ailen Rus mu yoksa?"

Zoya'ya bir büyükanne ya da uzak bir akraba adının verildiğini düşünüyordu. Neredeyse Simon kadar uzun boyluydu ve Zoya'ya tepeden bakıyordu.

Zoya, bir fırtına kopmaması için dua ederek koca yeşil gözleriyle ona baktı ve, "Hayır Bayan Hirsch," dedi. "Sadece ailem değil, ben de bir Rus'um."

"Sen Rus musun?" Bunu kendi ana dilinde sorunca Zoya onun aksanına gülmemek için kendini zor tuttu. Çocukluğunda duyduğu köylü aksanıydı bu ve o anda Fyodor'u ve onun tombul karısı Ludmilla'yı hatırladı.

Tekrar, "Ben bir Rus'um," dedi ama bu kez Rusya'da üst sınıfların konuştuğu düzgün ve aksansız bir Rusça'yla söylemişti bunu. Yaşlı kadının bunu hemen anlayacağını ve büyük olasılıkla ondan nefret edeceğini biliyordu.

"Nerelisin peki?" Sorgulama devam ederken Simon yardım ister gibi babasına baktı ama o da dikkatle Zoya'ya bakıyordu. Ondan hoşlanmıştı, iyi yetişmiş, kibar davranışlı ve güzel bir kadındı.

Simon kendisine iyi bir eş seçmişti ama yaşlı adam aynı zamanda Simon'un annesini, Sofia'yı durdurmanın kolay olmadığını da biliyordu.

Zoya sakin bir gülümsemeyle, "St Petersburgluyum," dedi.

"St Petersburg ha?" Yaşlı kadın bundan etkilenmişti ama ölürdü de bunu söylemezdi. "Peki ailenizin adı neydi?"

Zoya hayatında ilk kez olarak soyadının Romanov olmadığına seviniyordu ama kendi soyadı da ondan aşağı kalmazdı. Basma elbisesi içindeki deve bakarken neredeyse gülecekti. Sofia'nın kolları erkek kollarına benziyordu ve Zoya onun karşısında iyice ço-cuklaşmış gibiydi. "Ossupov. Benim adım Zoya Konstantinovna Ossupov."

Simon, canı sıkılmış bir tavırla, "Neden oturarak konuşmuyoruz?"

dedi ama annesinde hiçbir yumuşama belirtisi yoktu ve Houston Sokağı'ndaki küçük dairede bulunan sandalyelere doğru bir adım bile atmadı.

Simon içinden homurdanırken kadın Zoya'yı hiç düşünmeden,

"Buraya ne zaman geldin peki?" diye sordu. Simon ne olacağını anlamıştı.

"Savaştan sonra madam. Devrimden sonra, 1917'de Paris'e gittim."

Ne olduğunu saklamanın anlamı yoktu. Sadece, annesiyle, evlenmek istediği kadın arasında konuşulanları dinlerken perişan görünen Simon'a acıyordu. Ama sevişmeleri sonucu aralarında oluşan yakınlık ve bağdan sonra ikisi de hiçbir şeyin onları ayı-

ramayacağını biliyordu.

"Demek devrimden sonra sizi ülkeden attılar." Zoya ona bakıp gülümsedi. "Eh, sanırım böyle de diyebilirsiniz. Aslında ben..." —

durdu ve ciddi bir ifadeyle onlara baktı — "Ailem öldürüldükten sonra büyükannemle kaçtım oradan."

Sofia Hirsch sert bir ses tonuyla, "Benim ailem de öldürüldü," dedi.

Daha önce soyadları Hirschov'du ama Ellis Adası'ndaki göçmen bürosu memuru onların soyadını doğru yazamayacak kadar tembel olduğundan bunu Hirsch olarak yazmış ve onlar da gürültü olmasın diye ses çıkarmamıştı. "Benim ailem Yahudi katliamları sırasında Çar'ın Kazak askerleri tarafından öldürüldü." Zoya çocukken bu tür hikâyeler duymuştu ama, bir gün onları savunacağı aklına hiç gelmemişti. "Çok üzüldüm."

"Hımm..." Simon'un annesi ona dik dik baktı ve sonra yemeği hazırlamak için azametle mutfağa doğru yürüdü. Yemek hazır olunca Simon'un babası mumlan yaktı ve sebt günü ilahisi okudu.

Simon'un annesi koşer yemeği ve geleneksel şallah yapmıştı ve bunu kutsal şarapla servis yaptılar. Zoya için yeni bir deneyimdi bu. Yemeğin ortalarında Simon, "Koşer'in ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır... ben... evet... şey aslında bilmiyorum tabii." Hâlâ Rusça konuşuyorlardı ve Zoya kendi bilgisizliğine kızıyordu. "Et yerken süt içmezsin." Yapabileceğinin en iyisi buydu, o sırada Simon'un annesi yine oğluna dik dik baktı, ona hep 'Şimon' diye hitap ediyor ve Rusça yerine İbranice konuşuyordu.

"Her şeyin yeri ayrıdır. Süt asla ete değmemelidir." Süt ve et için ayrı tabaklan vardı ve artık paraları olduğundan kadın iki tane fırın almıştı. Sofia bunları ona anlatırken her şey Zoya'ya çok karışık geliyordu, ama Simon'un annesi Talmud yasasına olan sa-dakatiyle gurur duyuyordu ve Zoya gülümserken o da yine gururlu bir ifadeyle oğluna baktı. "O çok akıllıdır, bir haham olabilirdi. Ama ne yaptı? Yedinci Cadde'ye gitti ve aile mensuplarını işten attı."

Simon gülümseyerek, "Anne, doğru değil bu," dedi. "Babam kendini emekli etti, Jove ve Isaac Amcalar da aynı şeyi yaptılar."

Zoya onları dinlerken Simon'un hayatının bu yanını tam öğrenmediğini gördü. Bu hikâyeyi ondan dinlemek başka, onlarla yüz yüze gelmek yine başkaydı. Birden, onların gözünde sevilmeyen bir insan olarak kalacağını düşündü ve endişelendi.

Simon'un dini ve bu dinin onun için önemini hiç bilmiyordu. Onun dindar

bir insan olup olmadığını bile bilmiyor ama, pek de dindar olmadığını sanıyordu. Kendi dini onun için pek de önemli sayılmazdı, ama Zoya Tanrı'ya inanırdı. Ama Ortodoks kilisesine sadece Noel ve Paskalya'da gidiyordu.

Zoya, Simon'un annesine masayı toplamada yardım ettikten sonra kadın birden, "Baban ne iş yapardı?" diye sordu. Zoya'nın bir mağazada çalıştığını ve Simon'un onunla Paris'te tanıştığını biliyordu.

Zoya, "Babam ordudaydı," diye cevap verince yaşlı kadın ner-deyse çığlık atacaktı.

"Bir Kazak değil, değil mi?"

Zoya'nın yerine Simon cevap verdi. "Tabii ki değil anne." Zo-yayı'da alarak, bir an önce evden çıkıp gitmek istiyordu. Zoya o anda her şeyin çok komik olduğunu düşündü. Başlangıçları çok farklı olan yaşamları bir yerde birleşmişti ve Zoya, yıllarca unvanını kullanıp müşteri çektikten sonra şimdi bu kadına babasının bir Kazak olmadığını kanıtlamaya çalışıyordu. Göz ucuyla Si-mon'a bakınca onun da olanları komik bulduğunu anladı.

Sanki Zoya'nın ne düşündüğünü biliyordu Simon. Ve annesiyle biraz şakalaşmak istiyordu. Annesinin, dehşete düşmüş gibi görünmesine rağmen etkileneceğini biliyordu. Babasının Zoya'yı kabul ettiğini sezinlemişti, ama annesi onu kabul etse bile bunu söylemeyecekti. "Zoya bir kontestir, anne. Çok mütevazı olduğu için unvanını kullanmıyor."

Annesi, "Ne kontesi peki?" diye sorunca Zoya artık kendini tutamadı ve güldü.

"Artık hiçbir şeyin kontesi değilim. Çok haklısınız. Bunların hepsi bitti, geçti artık." Devrimin üzerinden on dokuz yıl geçmişti ve artık o günler, unutulmasa bile, başka bir hayatın bir parçasıydı.

Odada uzun bir sessizlik oldu. Simon Zoya'yı alıp, nazik bir şekilde evden nasıl ayrılacağını düşünüyordu ki annesi, sanki tanrılara duyurmak istiyormuş gibi üzgün bir ses tonuyla konuştu. "Onun Yahudi olmaması çok utanç verici bir şey." Simon gülümsedi. Sofia, Zoya'dan hoşlandığını ancak bu kadar söyleyebilirdi. Sonra kadın, Zoya sanki odada değilmiş gibi Simon'a bakıp, "Peki 316

dinimizi kabul edecek mi?" diye sordu. Zoya bunu duyunca irkil-di ama Simon onun yerine cevap verdi.

"Tabii ki etmeyecek anne. Neden etsin ki?"

Babası, Simon'un annesine bir kadeh daha şarap verdi, Simon onun elini okşadı ve annesi artan bir ilgiyle Zoya'ya baktı.

"Simon senin çocukların olduğunu söyledi." Bu, bir sorudan ziyade bir ithama benziyordu, ama Zoya gülümsedi, çocuklarıyla her zaman gurur duyuyordu.

"Evet iki çocuğum var."

"Boşandın mı?"

Simon yine içinden homurdanırken Zoya, Sofia'ya bakıp gülümsedi. "Hayır, ben bir dulum. Kocam yedi yıl önce kalp krizi geçirip öldü." Bunu ona açıkça söylemek istemişti, kadının, onun kocasını öldürdüğünü düşünmesini istemiyordu.

"Üzüldüm. Çocuklar kaç yaşında?"

"Oğlum Nicholas neredeyse on beşinde olacak, Aleksandra ise on bir yaşında." Sofia bu kez tatmin olmuş gibi başını sallayınca Simon bu fırsatı kaçırmadı ve ayağa kalkıp, artık gitmeleri gerektiğini söyledi. Bunun üzerine Zoya da kalktı ve yemek için kadına teşekkür etti.

Sofia istemeyerek de olsa, "Seni tanıdığıma sevindim," derken kocası gülümsedi. Adam bütün gece çok az konuşmuş, bazen Simon'a alçak sesle bir şeyler söylemişti sadece. Yarım yüzyılı çok daha konuşkan olan Sofia'nın gölgesinde geçirmiş utangaç bir adamdı. Zoya, Sofia'nın elini sıkıp ona aristokratik Rusçasıyla tekrar teşekkür ederken kadın, "Yine gel," dedi. Simon annesinin ertesi gün onu arayacağını ve bir sürü şeyler söyleyeceğini biliyordu.

Zoya'yı alıp aşağıda park ettiği Cadillac'a götürdü, direksiyonun arkasına geçerken derin bir iç çekti ve acı duyuyormuş gibi sevdiği kadına baktı.

"Özür dilerim. Seni buraya getirmemeliydim."

Zoya onun yüzündeki ifadeyi görünce güldü. "Saçmalama." Eğildi ve Simon'u öptü. "Benim annem daha da kötü olabilirdi. Onunla hiçbir zaman karşılaşmayacağın için şanslısın."

"Sorduğu sorulara inanamıyorum. Sonra da bana neden eve ZOYA

kimseyi getirmiyorsun deyip duruyor. Bunu yapmak için deli olmalıyım! Meshugge!" Bu son sözcüğü, kendi başına hafifçe vurup Ibranice söylemiş, durumu izah etmek istemiş ve Zoya'yı güldür-müştü.

"Dinle beni, bekle de Sacha'nın sana neler yapacağını gör. Şimdiye kadar bir melek gibi davrandı."

"O halde berabereyiz. Yemin ederim ki bunu bir daha yapmayacağım sana."

"Evet yapacaksın ama ben aldırmıyorum. Sadece annen, Çar hakkında bir şeyler soracak diye çok korktum. Ona yalan söylemek istemiyordum ama doğruyu söylemek de işime gelmezdi tabii."

Zoya gülümsedi. "Sadece Romanovlardan olmadığıma sevindim.

Annene böyle bir şey söyleseydim masanın üstüne kapanır bayılırdı herhalde." Simon bunu duyunca güldü ve biraz rahatlayıp şampanya içmek için onu Copacabana'ya götürdü. Simon'a göre berbat bir akşam olmuştu bu. Ama Zoya, işlerin oldukça yumuşak bir biçimde yürümüş olmasına şaşıyordu. Aslında çok daha güç birkaç saat geçireceğini sanmıştı ki bu da Simon'u dehşete düşürmüştü.

"Daha kötüsü nasıl olabilirdi ki?"

"Benden gitmemi isteyebilirdi annen. Hatta bir ara bunu söyleyecek sandım."

"Buna cesaret edemezdi. Göründüğü kadar kötü değildir." Simon mahcup bir ifadeyle gülümsedi. "Ayrıca çok güzel tavuk çorbası yapar."

Zoya, "Bunu bana öğretmesini isteyeceğim ondan," dedi ve sonra birden bir şey hatırladı. "Biz de koşer yemeği yapmak zorunda mıyız?" Ama Simon gülmeye başladı ve cevap vermedi. "Söylesene, buna zorunlu muyuz?"

"Bunu yapsaydık annem çok mutlu olurdu, bundan eminim, ama o zaman evde yemek istemezdim doğrusu. Böyle şeyleri düşünme sen. Tamam mı? Söz veriyor musun bana?" Orkestra sevdiği bir parçayı çalmaya başlayınca eğildi ve Zoya'yı öptü. "Cole Porter'ın

'I've got you under my skin' parçasını çalıyorlar. Dans eder misiniz Bayan Andrews, yoksa Kontes Ossupov mu demeliyim?"

Zoya gülerek onun arkasından piste doğru giderken, "Ya Zo-ya'ya ne dersin?" dedi. n

"Pekâlâ, Zoya Hirsch nasıl? Kulağa nasıl geliyor bu?

Zoya onun yüzüne bakıp gülümsedi ve dans ederken ikisi de aynı şeyi düşünüp gülmeye başladı. Bir Çar kuzini için hiç kuşkusuz garip bir isimdi bu.

ilişkilerini çocuklardan Haziran ayına kadar gizlemeyi başardılar, ama bir gün Sacha onları mutfakta büyük bir arzuyla öpüşürken yakaladı. Gözlerini dehşetle açıp onlara bir süre baktı, sonra azametle yürüyüp odasına girerek kapısını kapadı ve akşam yemeğinden sonra Nicholas gidip ona çıkıp da insan gibi davranmazsa kapısını kıracağını söyleyinceye kadar da çıkmadı.

Nicky kız kardeşine iyice kızıyordu artık. O Simon'u seviyor ve onun, annesi hakkında ciddi olmasını umut ediyordu. Simon çocuklara karşı hep nazik davranıyor, Pazar günleri arabayla gezmeye ve mümkün olduğunda yemeğe götürüyor ve çok güzel armağanlar getiriyordu. Cadillac arabasıyla birkaç kez gelip Nicholas'ı okuldan almış ve çocuklara, ikisinin de çok sevdiği bir radyo getirmişti.

Nicholas kardeşine, "Terbiyeli davran," diyerek kızdı. "Ve şimdi hemen git annemden özür dile!"

"Dilemeyeceğim! Mutfakta onu öpüyordu."

"Ne var bunda yani? Onu seviyor işte."

"Ama öyle değildi... iğrenç bir şey bu!"

"İğrenç olan sensin. Şimdi git onlardan özür dile."

Sacha sessizce salona girdi ama Simon'a bakmadı. O gece Simon gittikten sonra Zoya kızına her şeyi açıkça söyledi.

"Onu çok seviyorum Sacha." Kız ağlamaya başlarken Nicholas da kapı eşiğinden dinliyordu.

"Peki ama babam? Onu sevmemiş miydin?"

"Tabii ki sevdim... ama yavrum o artık yok. Uzun zaman önce gitti o. Bizi seven birinin yanımızda olması iyi olacaktır. Simon seni ve Nicholas'ı çok seviyor."

"Ben de onu seviyorum." Nicholas tüm gücüyle Simon'u savunuyordu ve bu da Zoya'nın hoşuna gitti. Nicholas annesine nazik bir tavırla, "Evlenecek misiniz?" diye sorunca Zoya ikisine de bakıp başını salladı, ama Sacha yeniden sinir krizi geçirmeye başlamıştı.

"Nefret ediyorum senden! Hayatımı mahvediyorsun sen!" "Neden Sacha?" Kızının davranışı onu çok derinden yaralamıştı. "Onu sevmiyor musun yani? Çok iyi bir adam o, ve bize karşı çok iyi

davranacaktır." Kızını kucaklamak istedi ama sinirleri iyice bozulmuş olan Sacha buna izin vermedi.

Sacha, "İkinizden de nefret ediyorum!" diye bağırdı, bunu neden söylediğini bile bilmiyordu, ama büyük olasılıkla sadece annesini üzmek için yapmıştı. Ama Nicholas birden müthiş bir öfkeyle yatağın üzerinde hıçkıran kardeşinin yanma gitti. "Özür dile yoksa tokadı yiyeceksin!"

"Kesin şunu! İkiniz de! Yeni bir hayata başlamanın yolu bu de-ğil!"

Sacha birden ağlamayı kesti ve, "Ne zaman evleneceksiniz peki?"

diye sordu.

"Henüz bilmiyoruz. Biraz beklemeyi daha uygun bulduk."

Nicholas, "Neden bu yaz evlenmiyorsunuz, böylece hep birlikte bir yerlere gidebiliriz," deyince Zoya gülümsedi, iyi bir fikre benziyordu bu ve Simon'un bundan hoşlanacağına emindi, ama bu teklif Sacha'yı pek memnun etmemiş gibiydi. "Ben sizinle hiçbir yere gitmem."

"Evet gideceksin, seni bir bavula koyup götürürüz, hem bu şekilde seni dinlemek zorunda da kalmayız."

Sacha bunu duyunca tüm öfkesini ağabeyine yöneltti ve kederli bir ifadeyle bakıp, "Senden nefret ediyorurh! Onlarla hiçbir yere gitmiyorum," diyerek sızlandı ve dik dik annesine baktı, ama Nicholas da öfkeli gözlerle ona bakıp âdeta olduğu yere çivilemişti kardeşini.

"Sen nesin biliyor musun? Kıskancın birisin sen! Annemle Si-mon'u kıskanıyorsun." "Hiç de değilim!"

"Ktskançsın işte!" İki kardeş durmadan birbirine bağırırken Zoya umutsuzluk içinde ne zaman huzura kavuşacağını düşünüyordu, ama ertesi gün, olanları Simon'a söylediğinde Sacha sakinleşmişti, fakat hâlâ ağabeyiyle konuşmuyordu, küsmüştü ona.

Simon sempatik bir ifadeyle, "Nick'in fikri hoşuma gitti," dedi.

Zoya'nın bazen Sacha'yla çok uğraştığını biliyordu. Simon İUIA

onunla iyi geçiniyordu ama küçük kız hiç durmadan annesinden bir şeyler istiyor, onun, kendisiyle ilgilenmesini, zamanını ona vermesini talep ediyor, yeni giysiler için sızıldanıyor, Zoya'nın sabrını taşırıyordu. "Neden Temmuz'da evlenip çocuklarla birlikte Sun Valley'e gitmiyoruz?"

"Balayımızda onların yanımızda olması seni rahatsız etmez mi?"

Simon'un bu kadar nazik olması, çocuklarını, kendi çocukları gibi kabul etmeye hazır olduğunu söylemesi Zoya'yı son derece mutlu ediyordu.

"Neden rahatsız etsin ki? Ee, ne diyorsun buna?"

"Harika bir şey olur bu."

Simon, takvime bakmadan önce, "Tamam o halde," diyerek onu öptü. "Düğün tarihi olarak 12 Temmuz'a ne dersin?" Zoya kolunu onun beline dolarken Simon mutlu bir gülümsemeyle ona baktı.

Zoya çok uzun zamandır böyle mutlu olmamıştı. Onunla evlenmek için beklemek de kolay olmamıştı zaten. Şimdi tüm istediği, hayatının sonuna kadar Simon'un olmaktı.

"Annen ne diyecek buna acaba?"

Simon bir an düşündü ve sonra gülümsedi. "Onu Sacha'yla karşı karşıya getirir konuştururuz. Onlar birbiriyle iyi anlaşır." Simon onu öperken Zoya gülüyordu.

Z21

41

Simon Ishmael Hirch ve Zoya Aleksandra Evgenya Ossupov Andrews, 12 Temmuz 1936 tarihinde, Axelle'in Doğu Kırk Dokuzuncu Sokak'taki kahverengi kumtaşından inşa edilmiş güzel evinin bahçesinde evlendi.

Gelin, krem renkli bir Norell takımı, başına da hafif, fildişi rengi tüllü küçük bir şapka giymişti ve kendisini öpen kocasının gözlerine bakıp gülümsedi. Simon'un annesi, Zoya'nın Yahudi olmamasını uygun bulmadığını göstermek için nikâha gelmemişti.

Ama babası oradaydı ve mağazada çalışan kızlardan da ikisi gelmişti; Gelinle damadın az sayıda arkadaşı davetliydi ve tabii Zoya'nın çocukları da oradaydı. Nicholas sağdıç olmuştu ve Sacha da asık suratla onların yanında duruyordu. Zoya isteseydi daha büyük bir düğün yapabilir, Barbara Hutton ve Doris Duke gibi önemli müşterileri de memnuniyetle düğününe gelirlerdi, ama Zoya onları iyi tanımasına rağmen yeterince samimi ve yakın dost değildi. Onlar başka bir dünyanın insanıydı ve Zoya düğününün küçük ve özel olmasını istemişti.

Axelle'in uşağı herkese şampanya ikram etti ve saat dörtte Simon, Zoya ve çocukları alıp Cadillac'ıyla Zoya'nın evine götürdü.

Balayının sonuna kadar orada kalacak, sonra daha büyük bir eve taşınacaklardı. Ama her şeyden önce Sun Valley'e gidip orada üç hafta kalacaklardı. Orası daha o yıl açılmıştı ve hiç vakit geçirmeden Pennsylvania istasyonundan Idaho trenine bindiler.

Simon çocuklar için bazı oyunlar getirmişti ve Chicago'ya geldiklerinde Sacha bile heyecanlıydı. Bir gece Blackstone'da kalıp ertesi gün yola devam ettiler ve Ketcham'a vardıklarında hepsi neşeliydi, özellikle Simon ve Zoya, coşkulu bir sevişmeden sonra çok mutluydu. Paylaştıkları fiziksel ilişki sanki ikisi için de yepyeni bir şeydi ve onları birbirine daha çok yaklaştırıyordu.

Üç ay önce tanışmışlardı ama Zoya sanki Simon'u bir hayat iuıa 323

boyu tanıyormuş gibi hissediyordu. Simon, Nicholas'a balık tutmasını öğretiyor, her gün yüzmeye gidiyorlardı. Ay sonunda Zoya'nın dairesine döndüklerinde hepsi güneş yanığı, sağlıklı ve mutluydu. Zoya bütün bunların gerçek olduğunu ancak eve döndükten sonra idrak edebildi. İlk günlerinde, Simon'un tıraş

oluşunu seyretti, kocası yüzünü sabunlarken tüm benliğinde büyük bir mutluluk duydu ve gülerek onun çok sevdiği yumuşak tenini okşadı ve onu öptü.

"Komik bir şey mi var?" Simon gülümseyerek ona döndü ve Zoya başını iki yana salladı.

"Hayır, sadece birden her şey daha gerçekmiş gibi göründü bana, öyle değil mi?"

"Tabii ki öyle." Simon eğilip onu öpünce Zoya'nın yüzü tıraş

köpüğü içinde kaldı ve o gülerken Simon onu tekrar öptü. Zoya hemen kapıyı kilitledi ve işe gitmeden önce tekrar seviştiler. Zoya, Axelle'e Eylül sonuna kadar çalışacağını söylemişti. Günler çok çabuk geçiyordu. Balayından döndükten üç hafta sonra, Park Caddesi, Altmış Sekizinci Sokak'da güzel bir daire buldular. Odalar büyük, havadardı ve yatak odaları çocuklarınkinden tam ters istikametteydi. Nicholas'ın odası büyük ve güzeldi, Sacha ise odasının eflatuna boyanmasını istedi.

"Küçük bir kızken benim de eflatun renkli bir odam vardı... yani senin yaşlarındayken." Zoya kızına, Alix'in harika eflatun dairesini anlattı. Bunu anlatırken anılar tekrar gözlerinin önüne gelmişti ve Sacha onu âdeta büyülenmiş gibi dinledi.

Nicholas'ın odasında Clayton'm bir resmi vardı ve çocuk onun yanına Simon'un güzel bir fotoğrafını koydu. Simon işinden geldikten sonra ailenin iki erkeği akşam üzeri çıkıp uzun yürüyüşler yapıyordu. Yeni eve taşındıktan bir hafta sonra Simon onlara bir spanyel cinsi köpek getirdi.

Nicholas büyük bir heyecanla, "Şuna baksana anne," dedi. "Aynı Sava'ya benziyor!" Zoya, oğlunun hâlâ Sava'yı hatırlamasına şaşırmıştı, ama Sacha, gelen köpek bir Rus kurt köpeği olmadığı için yine bir gün süreyle surat asıp durdu. Kurt köpekleri hâlâ modaydı ama yine de yirmili yılların sonlarında olduğu kadar tutulmuyordu. Ama eve gelen köpek çok sevimliydi ve ona Jamie 324

adını verdiler. Yeni dairelerinde hayatları âdeta bir şiir gibiydi.

Kütüphanenin yanında bir de misafir odası vardı ve Simon orasının ilk çocuklarının odası olacağını söyleyip Zoya'yla şakalaştı. Ama Zoya başını iki yana sallamış ve gülmüştü.

"Çocuklarımı uzun zaman önce doğurdum Simon. Artık çocuk doğurmak için çok yaşlıyım." Otuz yedi yaşındaydı ve daha fazla çocuk isteyecek yaşları çoktan geçmişti. Bir ara, "Bir süre sonra büyükanne olabilirim," diyerek bir kahkaha attı ve Simon başını iki yana salladı.

"Bir bastona da ihtiyacmaolacak mı acaba büyükanne?" O gece Simon bir kolunu Zoya'nın omzuna attı ve yatak odasında, Clayton'la olduğu gibi geç vakte kadar konuştular. Ama Simon'la yaşam çok farklıydı. Aynı şeylere ilgi duyuyorlardı, ortak arkadaşları vardı ve kendi güçlerini kullanarak bu

noktaya gelmiş yetişkin insanlardı ikisi de. Clayton onu Paris'in korkunç yaşamından kurtarıp 1919 yılında New York'a getirdiğinde, Zoya çocukluktan daha yeni çıkmış bir genç kızdı. O, Axelle'in yanındaki işine giderken şimdi her şeyin çok farklı olduğunu düşünüyor, son çalışma günlerini yaşıyordu ve nihayet o gün de geldi. Son iş

gününde üzgün bir ifadeyle arkadaşına baktı.

"Ben ne yapacağım şimdi?" Kederli bir tavırla XV. Louis masasına oturdu ve son çay fincanının üzerinden Axelle'e baktı. "Her gün ne yapacağım ben, nasıl vakit geçireceğim?"

Ondan daha yaşlı olan Axelle güldü. "Neden eve gidip bir çocuk doğurmuyorsun sen?"

Zoya, çalışmaya devam etmek ister gibi başını iki yana salladı, ama Simon onun uzun yıllar çalıştıktan sonra artık özgür olmasını istiyordu. Yedi yıldır çalışıyordu ve artık çalışmasına gerek yoktu.

Bundan sonra çocuklarına, kocasına, evine bakabilir ve kendine zaman ayırabilirdi, ama Zoya, mağazaya gelip çalışmadığı takdirde tüm bunların kendisine çok sıkıcı geleceğini düşünüyordu. "Sen de kocam gibi konuşuyorsun."

"Adam haklı."

"Çalışmazsam çok sıkılacağım."

"Bundan pek emin değilim dostum." Ama Simon öğleden sonra Zoya'yı almaya geldiğinde Axelle'in gözlerinde yaşlar vardı ZOYA

ve iki kadın kucaklaştı. Zoya ona, ertesi gün gelip onu yemeğe götüreceğine söz verdi.

Simon güldü ve aşklarını ilk günden beri destekleyen kadını uyardı, "Onu buradan uzak tutmak için kapılarını kilitlemek zorunda kalacaksın. Ona, dışarda keşfedilmeyi bekleyen koca bir dünya olduğunu söylüyorum durmadan." Ama Ekim ayı geldiğinde Zoya, nasıl geçireceğini bilemeyeceği kadar boş zamanı olduğunu gördü. Hemen her gün mağazaya gidip Axelle'i görüyor, müzelere gidiyor, Sacha'yı okuldan alıyordu. Hatta sık sık Simon'un ofisine gidiyor ve onun iş konusundaki planlarını büyük bir istekle dinliyordu. Simon çocuk paltoları da üretmeye karar vermişti ve Zoya'nın bu konuda fikrini almak istiyordu. Zoya'nın moda konusundaki yanılmaz hisleri sayesinde Simon da ilginç modeller geliştirmeyi başarıyordu.

Aralık ayında, bir gece tiyatrodan taksiyle eve dönerken Zoya,

"Simon, çalışma hayatını çok özledim," dedi. Booth Tiyatro-su'nda Frank Conlan ve Josephine Hull'ın başrolünü oynadıkları You Can't Take It With You nun galasına gitmişlerdi. Eğlenceli bir gece olmuştu ama Zoya huzursuzdu ve sıkılıyordu. Her şeyi bırakıp evde hiçbir şey yapmadan oturamayacak kadar uzun zaman çalışmış olduğunu anlamıştı. "Bir süre için Axelle'e gitmeme ne .

dersin?"

Simon bir süre düşündü ve sonra ona baktı, o sırada evin önüne gelmişlerdi. "Bazen zaman içinde geriye dönüşler zordur sevgilim.

Neden yeni bir şeyler yapmıyorsun?" Zoya, "Nasıl yani?" diye sordu. Tüm bildiği dans etmek ve giysilerdi ve artık dans etmesi hiç kuşkusuz söz konusu olamazdı. Dairenin kapısından girerken kendi kendine güldü ve Simon dönerek ona baktı. Krem rengi teni, parıldayan gözleri ve parlak kızıl saçlarıyla öylesine güzeldi ki.

Zoya hâlâ genç bir kız gibiydi ve görünüşü Si-raon'u her zaman tahrik ediyordu. Bir sandalyeye oturup gülerek kocasına bakarken, asla on beş yaşında bir çocuk annesi gibi görünmüyordu. Simon da smokini içinde çok yakışıklıydı. Smokini Londra'daki bir terziye diktirmişti ama annesi nedense kıyafetinden hoşlanmamıştı. Ona,

"Baban sana bundan daha iyisini dikebilirdi," demişti.

"Komik olan ne?"

"Aklıma gelen çılgınca bir şey işte... Fitzhugh'da dans ettiğim günleri hatırladım birden. Korkunç bir şeydi Simon... oradan nefret ediyordum."

"Nedense seni poponu sallar ve incilerini oynatırken tahayyül edemiyorum bir türlü." Simon bunu söylerken güldü ama kalbi onunlaydı. Zoya yaşadığı hayatta büyük cesaret göstermişti doğrusu. Simon sadece, onu daha önce tanıyamadığına üzülüyordu. Onunla hemen evlenir ve o korkunç hayattan derhal kurtarırdı. Ama şimdi Zoya'nın kurtarılmaya ihtiyacı bile yoktu, yetenekli ve güçlüydü. Zoya'yı şirkete ortak etmeyi düşünmüştü ama, böyle bir şeyin ailesini dehşete düşüreceğini biliyordu. Zoya Yedinci Cadde'ye ait biri değildi. O, daha seçkin bir dünyaya aitti ve Si-mon'un aklına o anda bir şey geldi. Kendine bir kadeh konyak koydu ve ona da bir şişe şampanya açtı, şöminenin yanına oturup konuşmaya başladılar. "Neden kendi butiğini açmıyorsun sen?"

"Axelle gibi mi yani?" Zoya biraz şaşkın görünüyordu ama bu fikri sevmişti, fakat biraz düşününce arkadaşını hatırladı ve başını iki yana salladı. "Böyle bir şey yaparsam, Axelle'e karşı ayıp etmiş

olurum. Onunla rekabete girmek istemem." Axelle ona karşı çok iyi davranmıştı ve onu incitmek, üzmek istemezdi, ama Simon'un başka fikirleri de vardı.

"O halde başka bir iş yap." "Ne gibi yani?"

"Her şey sat, kadın, erkek ve hatta biraz da çocuk giysileri. Ama sadece iyi mallar, ve sen bunu çok iyi yapıyorsun. Tam takım...

ayakkabılar, çantalar, şapkalar... insanlara nasıl giyineceklerini öğret, sadece Axelle mağazasına

giden kaprisli kadınlara değil, diğerlerine, paraları olup da ne yapacağını bilmeyenlere de öğret bu işi." Axelle'de giydirdiği kadınlar hiç kuşkusuz New York'un en iyi giyinen kadınlarıydı, ama onlardan Leydi Mendi, Doris Duke ve Wallis Simpson gibi bazıları giysi almak için Paris'e de giderlerdi,

"işe küçük başlar, daha sonra duruma göre büyütebilirsin. Benim paltolarımı bile satabilirsin!" Simon güldü ve Zoya şampanyasından bir yudum alıp onun yüzüne baktı, düşü-

nüyordu. Bu fikir hoşuna gitmişti, ama bir süre düşündü ve ona ciddi bir soru sordu.

"Mali gücümüz buna yeter mi peki?" Kocasının iyi kazandığını biliyordu ama elindeki sermaye konusunda bir fikri yoktu. Bu konuda hiç konuşmamışlardı. Yaşamlarını sürdürmek için gereğinden fazla paraları vardı, ama Simon'un anne babası hâlâ Houston Sokağı'nda oturuyordu ve Zoya, Simon'un onlara ve babasının kardeşlerine de baktığını biliyordu. Simon sevecen bir ifadeyle ona baktı ve gelip yanına oturdu.

"Galiba bu konuda ciddi bir konuşma yapmamızın zamanı geldi."

Zoya başını iki yana sallarken kızardı. Aslında bu konuda bir şey bilmek istemiyordu. Ama kendi mağazasını açmak zorunda kaldığı takdirde bunu yapabilirdi. "Simon, işine karışmak istemem. Bu senin kendi işin."

"Hayır aşkım. Artık senin de işin bu ve çok iyi gidiyor. Son derece güzel gidiyor." Zoya'ya bir önceki yılın kazancından söz edince Zoya şaşkın gözlerle ona baktı.

"Ciddi misin sen?"

Simon, onun gözlerindeki şok ifadesini yanlış yorumlayıp, "Şey,"

diyerek, özür diler gibi, "istediğim tüm kaşmirleri ingiltere'ye sipariş etseydim çok daha iyi olurdu durumumuz. Neden bilmiyorum, bunu yapmadım, ama gelecek sezon yapacağım."

Bunu söylerken Zoya ona bakıp gülüyordu.

"Deli misin sen! ingiltere Bankası geçen yıl bu kadar parayı kullanamazdı bile. Simon, inanılmaz bir şey bu! Ama düşünüyordum da... yani sizinkiler.

Bu kez Simon ona bakıp güldü. "Annemi tabanca zoruyla bile olsa Houston Sokağı'ndan başka bir yere götüremezsin. Oraya âşıktır o."

Simon'un onları daha lüks bir apartmana götürme girişimleri hep sonuçsuz kalmıştı. Annesi o mahalledeki arkadaşlarını, alışveriş

yaptığı dükkânları ve mahallenin kendisini çok seviyordu. Bir kuşak önce New York'a geldiğinde Aşağı Doğu Yaka-sı'na taşınmıştı ve orada ölecekti. "Sanırım babam daha iyi bir semte taşınmaktan zevk alacaktır ama annem onu bırakmıyor bir türlü."

Annesi hâlâ ev giysileriyle dolaşıyor ve sadece bir tek 'iyi'

mantosu olduğunu gururla söylüyordu. Aslında istese, Axel-le'deki tüm mantoları satın alabilirdi.

"Peki bütün bu parayı ne yapacaksın? Yatırım mı?" Ölen kocasının borsa yatırımlarını hatırlayıp ürperdi, ama Simon, Clay-ton'dan çok daha akıllı bir işadamıydı. Nelerin para getirdiği konusunda müthiş bir sezgi yeteneği vardi ve yatırım yaptığı yerler de iyi para getiriyordu.

"Paranın bir kısmını tahvillere, büyük bir kısmını da işe yatırdım.

Geçen yıl ayrıca iki tekstil fabrikası satın aldım. Sanıyorum ki kendi mallarımızı üretirsek bazı ithal malların satışından daha iyi kazanabiliriz. Ayrıca bu şekilde kaliteyi daha iyi kontrol edebilirim.

İki fabrika da Georgia'da ve orada işçilik de çok ucuz. Belki birkaç yılımızı alacak ama kârlarımızda büyük bir fark olacaktır." Zoya bunları tahayyül bile edemiyordu. Simon'un biraz önce sözünü ettiği geçen yılın kârı bile insanı şaşırtacak kadar yüksekti. İşini yirmi yılda âdeta sıfırdan bu noktaya getirmişti. Henüz kırk yaşındaydı ama büyük bir servet yapmayı başarmıştı. "İşte durum bu sevgilim, eğer mağazanı açmak istiyorsan bu işe istediğin zaman başlayabilirsin. Kimsenin ağzından lokmasını alacak değilsin." Zoya son yarım saat içinde duyduklarını hazmetmeye çalışırken Simon da bir süre sessizce düşündü. "Aslında sanırım çok iyi bir yatırım olacaktır bu."

"Simon..." Zoya kadehini bıraktı ve ciddi bir ifadeyle ona baktı.

"Bana yardım edecek misin?"

"Senin yardıma ihtiyacın yok ki sevgilim, belki sadece çeklerin imzalanması konusunda olabilir." Eğilip Zoya'yı öptü. "Bu işi herkesten iyi biliyorsun, neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilme konusunda doğuştan bir yeteğin var. Paris'teyken şu 'Şok Edici Pembe' konusunda seni dinlemeliydim." Neşeyle güldü, pembe kumaşlar elinde kalmış ve hiç sipariş alamamıştı. New Yorklular henüz buna ahşmamıştı ve bu rengi çok isteyen az sayıda kişi de Paris'e gidip oradan alıyordu, doğruca Schiaparelli'ye gidiyorlardı.

"Nerden başlamalıyım?" Zoya birden heyecanlanmış ve yapacaklarını düşünmeye başlamıştı bile.

"Önümüzdeki birkaç ay kendine bir mağaza yeri aramalısın.

ilkbaharda Paris'e gidebiliriz, orada sonbahar için bazı şeyler sipariş edebilirsin. Şimdi harekete geçersen..." - Simon gözlerini kısarak biraz düşündü - "Eylül ayında dükkânı açabilirsin."

"Bu çok yakın." Eylül'e dokuz ay vardı ama yapılacak iş çok fazlaydı. "Oranın dekorasyon işini Elsie'ye verebilirim. İnsanlar ne istediğini bilmese bile, o onların ne isteyebileceğini kestiriyor."

Simon, iyice heyecanlanmış olan karısına sevecen bir ifadeyle gülümsedi. "İstersen bunu kendin de yapabilirsin."

"Hayır, bunu yapamam işte."

"Neyse boşver, buna zaten vakit ayıramazsın. Mağaza yeri bulmak, eleman seçmek, işe almak ve mağaza için mal satın almanın yanında bir de dekorasyonla uğraşman imkânsız. Bunu bir düşünelim bakalım... Yer bulma konusunda, tanıdığım bazı kişilerle konuşabilirim."

"Doğru mu söylüyorsun?" Zoya'nın gözlerinde yeşil parıltılar yanıyordu. "Bunu gerçekten yapmam gerektiğine inanıyor musun

;?'¦

yanı

"Gayet tabii inanıyorum. Şunu bir başlatalım bakalım. Eğer işler iyi gitmezse birinci yılın sonunda az bir zararla kapatırız, olur biter.

Bunu kaldırabiliriz, zarar büyük olmaz." Zoya artık bu işe para ayırabileceklerine inanıyordu.

Ondan sonraki üç hafta süresince Zoya mağaza konusundan başka bir şey konuşmadı ve Simon'u alıp Rus Noeli ayinine götürdüğünde de ayin sırasında ona durmadan bir şeyler fısıldayıp durdu. Simon'un emlak işi yapan yakın dostlarından biri, Simon'a göre mükemmel olan bir yer bulmuştu ve Zoya orasını görmek için sabırsızlanıyordu.

Zoya, kocasına sevgiyle bakıp güldü ve, "Annen senin bu kiliseden çıktığını görse herhalde bayılırdı," dedi. Bu kez ayinde fazla üzülmemişti, çünkü başlatacakları iş konusunda çok heyecanlıydı.

Zoya kilisede aylardır görmediği Serge Obolenski'yi gördü ve onu Simon'la tanıştırdığında Serge nazikçe eğilip onu selamladı, Zoya, Simon için önce onunla İngilizce konuştu ama daha sonra o nazik ve seçkin Rusçasıyla sohbet etti.

Simon daha sonra, kıskançlığını gizlemeye çalışarak, "Nasıl oldu da onunla evlenmedin, şaşırdım doğrusu," dedi. Ama Zoya yeşil Cadillac içinde eve doğru giderlerken onun yüzüne baktı ve bir kahkaha attı.

"Serge benimle o şekilde hiç ilgilenmedi sevgilim. Unvanlı fakir Ruslarla evlenmeyecek kadar akıllı bir adamdır o. Amerikalı sosyete kadınlarını daha çok sever."

Simon onu tutup koltuğun üzerinde kendine doğru biraz daha çekti ve eğilip öptü. "Ne kaybettiğinin farkında değil o adam."

Ertesi gün Zoya, Axelle'i alıp yemeğe götürdü ve yemek yerlerken ona planlarından söz etti. Ama daha anlatmaya başlamadan önce, biraz da tedirgin olarak onunla rekabet etmek istemediğini söylemişti.

"Neden etmeyeceksin ki?" Arkadaşı ona şaşkın gözlerle baktı.

"Chanel, Dior'la rekabet etmiyor mu? Ya Elsa, o hepsinin rakibi değil mi? Aptal olma. Müthiş bir iş olacak!" Zoya böyle düşünmemişti ama şimdi Axelle'in de düşüncesini öğrenince iyice rahatladı.

Simon'un arkadaşının bulduğu yeri görünce Zoya oraya âdeta âşık oldu. Mükemmel bir yerdi burası. Beşinci Cadde, Elli Dördüncü Sokak'taydı, daha önce restoran olarak kullanılmıştı ve Axelle'in yerine de sadece üç blok mesafedeydi. Yer berbat durumdaydı ama Zoya gözlerini kısıp bakınca onun tam istediği gibi bir yer olduğunu anladı, üstelik üstte boş olan bir daire de vardı. Simon,

"ikisini de al," diye tavsiyede bulundu. "Çok büyük olmaz mı o zaman?" Yer çok büyüktü ve restoranın para kazanamayıp kapanmasının nedeni de yerin büyük, buna karşılık müşterisinin az olmasıydı. Ama Simon iş hayatında her zaman kendisini başarıya götüren sezgiyle başını iki yana salladı.

"Zemin katta kadın reyonu, üst katta da erkek reyonu olur, eğer işler yolunda giderse..." Durdu ve emlakçı arkadaşına göz kırptı,

"Binayı da satın alabiliriz. Aslında bunu daha şimdiden, akıllı davranıp da kirayı daha fazla yükseltmelerine izin vermeden yapsak belki de daha iyi olur." Bir not defterine bazı hesaplar yaptı ve sonra başını salladı. "Tamam Zoya, satın al bunu."

"Satın mı alayım?" Zoya şaşkınlıktan neredeyse boğulacaktı. "Diğer üç katı ne yapacağım peki?"

"Birer yıllık kontratla kiraya verirsin. Eğer mağaza başarılı olursa her yıl bir katı ona ekleyebilirsin. Günün birinde beş kata sahip olmak seni çok mutlu edebilir."

"Simon, çılgınlık bu!" Ama Zoya öylesine heyecanlıydı ki yerinde duramıyordu. Bir gün mağaza sahibi olacağını hayal bile etmemişti, ama işte oluyordu bu. Elsie de Wolfe ve birkaç mimar tutuldu ve birkaç hafta içinde Zoya, planlar, projeler, ozalitler ve çizimler ortasında kaldı. Kütüphanenin her tarafında mermer örnekleri, kumaş parçalan, lambri numuneleri vardı. O planlarını yaparken evin içi karmakarışık olmuştu ve sonunda Simon, işlerini rahat yapabilmesi için ona kendi ofisinde bir masa ve bir de yardımcı sekreter verdi. Cholly Knickerbocker köşe yazısında yapılan çalışmalardan söz

etti ve New York Times'da bile bu konuda biryazı çıktı. Yazıda, 'Aç gözünü New York!' deniyordu,

"Bir zamanlar Axelle'in büyük yardımcısı Kontes Zoya Ossupov ve Yedinci Cadde İmparatorluğu sahibi Simon Hirsch geçen Temmuz'da güçlerini birleştirdiklerinde büyük bir işe girişecekleri tahmin edilmeliydi!" Yazıda yerinde bir tahmin yapılıyordu.

Mart ayında Normandie'yle Paris'e gittiler, Simon'un satışları için bir şeyler alırken, Zoya'nın ilk koleksiyonunun temelini oluşturacak giysileri de seçeceklerdi. Zoya bu kez, Axelle'e danışmak zorunda kalmadan hoşuna giden her şeyi aldı. Simon'la alışveriş yaparken eğlendiği kadar hiçbir zaman eğlenmemişti ve kocası ona sınırsız harcama yetkisi verdi. George V otelinde kaldılar. Orada âdeta yeni bir balayı yaşadılar. Bir ay sonra New York'a döndüklerinde daha canlı, daha mutlu görünüyorlar, birbirlerini daha da çok seviyorlardı. Keyiflerini bozan tek şey Sacha'nın okuldan kovulduğu haberi oldu. Kız on iki yaşında, etrafına korku salan biri olmuştu.

Zoya, eve geldikleri ilk gece sakin bir tavırla, "Nasıl oldu, Sac-ha?"

diye sordu. Nicholas bir yıl önce olduğu gibi yine onları karşılamak için limana gelmişti, ama bu kez, Simon'un, bir yıl önce üretimi durdurulmadan önce sipariş ettiği yeni Duesenberg'e 332

binmişti. Nicholas onları görünce çok sevindi, heyecanlandı ve sonra da Zoya'ya kız kardeşiyle ilgili haberi verdi. Kardeşi okula giderken dudaklarına ruj ve tırnaklarına oje sürmüş, ayrıca da bir öğretmeni öperken yakalanmıştı. Erkek öğretmen hemen kovulmuş, Sacha da bir daha dönmemek üzere okuldan uzaklaştırılmıştı. Zoya tekrar, "Neden?" diye sordu. "Böyle bir şeyi nasıl yapabildin?"

Sacha omuzlarını silkti ve, "Canım sıkılıyordu," dedi. "Zaten hiç erkek bulunmayan bir kızlar okuluna gitmek bence aptallık."

Sacha'nın Marymount'daki okul ücretini Simon ödemişti ve Zoya da kızını, kendisinin gönderebileceğinden daha iyi bir okulda görmekten mutluydu. Nicholas, evlenmelerinden önce gittiği Trinity'de kalmıştı, orasını çok seviyordu. Ölen babası gibi Princeton'a gitmesi için iki yılı daha vardı, iki yıl sonra mezun oluyordu.

Sacha Marymount'da altı ay kalabilmiş ve kovulmuştu ama bundan hiç üzüntü duymuyordu. Koca okulda biri müzik, diğeri de dans öğretmeni olarak iki erkek hoca vardı, diğerleri rahibelerdi, ama Sacha böyle bir yerde bile başına dert açmaktan kaçınmamıştı!

Zoya kızının böyle bir şeyi, kendisini uzun süre bırakıp uzaklara gittiği ve yeni işiyle ilgili olarak çok heyecanlandığı için yapıp yapmadığını merak ediyordu. îlk kez olarak aklına böyle şeyler geliyordu ama artık çok geçti. Amerikan mallan için siparişlerini gitmeden önce vermiş ve diğer alacaklarını da Paris'te tamamlamıştı. Ne olursa olsun mağazayı açmak zorundaydı. Sacha sorun çıkarmak için tam zamanını bulmuştu. Ama Zoya'nın düşündüğü sadece Sacha değildi.

Zoya, "Bu yaptığından hiç utanmıyor musun acaba?" diye sordu.

"Simon seni o okula göndermekle büyük nezaket gösterdi, bunu düşünüyor musun hiç?" Ama kızı

sadece omuzlarını silkti ve Zoya onunla başa çıkamayacağını anlayıp yatak odasına gitti, Simon bavullarını açıyordu. "Özür dilerim Simon. Sacha çok büyük nankörlük ve terbiyesizlik yaptı."

Simon üzgün bir ifadeyle ona baktı ve, "Ne diyor peki?" diye sordu.

Son aylarda Sacha'nın davranışlarında onu da endişelendiren bir şeyler vardı. Küçük kız birkaç kez Simon'a da davetkâr bakışlarla bakmıştı, ahlaksız bir erkek olsa onu bir kız çocuğu ZUYA

olarak değil de bir kadın olarak görebilirdi, ama Simon bundan Zoya'ya hiç söz etmemişti. O yine Sacha'ya küçük bir kız çocuğu gibi davranmayı sürdürmüştü ama bu da kızı daha çok tahrik etmişti. Kız sadece on iki yaşındaydı, fakat çok güzeldi.

Anneannesinin soğuk Alman güzelliğiyle annesinin Rus ateşini almıştı. İkisi bir arada korkunç bir bileşim oluyordu. Simon, "Sinirli mi?" diye sordu.

Zoya üzgün bir ifadeyle başını iki yana salladı. "Keşke olsaydı."

Kızda hiçbir pişmanlık belirtisi yoktu.

"Ne yapacaksın şimdi?"

"Sanırım başka bir okul arayacağım. Bu yıl için artık geç sayılır ama." Nisan ayının ortası olmuştu. "Sonbahara kadar ona özel bir öğretmen tutabilirim belki, ama bunun, onun için iyi bir şey olacağından emin değilim."

Ama Simon bu fikri beğenmişti. "Belki şimdilik bunu yapmalısın.

Onun üzerindeki baskıyı alabilir böyle bir şey." Tabii özel öğretmen kadın olduğu sürece sorun yoktu. Fakat Zoya tüm aramalarına karşın ancak ürkek bir erkek öğretmen bulabildi ve genç adam ona, Sacha'yı sorun çıkarmadan yola getirebileceği konusunda garanti verdi. Ama genç öğretmen bir ay sonra korku içinde kaçıp gitti ve giderken de Zoya'ya, Sacha'nın kendisini bir gece önce annesinin olduğu belli olan bir gecelikle karşıladığını ve sonra da onu öpmesini istediğini söylemedi tabii.

Nicholas kardeşini gece gündüz, "Sen işe yaramaz bir veletsin,"

diyerek azarlıyordu. Neredeyse on altı yaşındaydı ve kız kardeşinin durumunu annesinden daha iyi anlıyordu. Sacha kızdığı zaman ağabeyiyle vahşi bir kedi gibi mücadele ediyor, onun yüzünü tırmalamaktan çekinmiyordu. Simon bile onun halini görüp endişeleniyordu, ama tam umutsuzluğa düşeceği zaman küçük kız uysallaşıyor ve son derece sevimli olup insanı şaşırtıyordu.

Mağazadaki inşaat ve dekorasyon işleri çok iyi gidiyordu ve Temmuz ayına geldiklerinde, açılışı EylüPde yapabileceklerini düşündüler. Evlilik yıldönümlerini o yıl Long Island'da kiraladıkları bir evde, Ameila Earhart'ın Pasifik üzerinde kayboluşundan iki gün sonra kutladılar. Nicholas ona hayrandı ve bir gün Simon'a gizlice, günün birinde uçmayı öğreneceğini söyledi. Charles Lind-334

berg onun çocukluk kahramanıydı. Delikanlı Mayıs ayı başında New Jersey üzerinde infilak eden Hindenburg isimli zeplini de çok beğenirdi. Şükür ki, Nicholas onlara Avrupa'ya zeplinle gitmelerini söylediğinde ihtiyatlı davranmış ve gemiye binmişlerdi, zaten bir yıl önceki Queen Mary yolculuğunu anmak istiyorlardı.

Eylül başında Simon, mağazanın kadın bölümündeki ayakkabı reyonunda durdu ve, "Ee ne diyorsunuz bakalım Bayan Hirsch?"

dedi. "Her şey istediğiniz gibi oldu mu acaba?"

Zoya sessizce etrafına bakınırken gözleri dolmuştu. Elsie de Wolfe, açık gri ipek ve pembe mermer zeminle burada bir güzellik ve zarafet atmosferi yaratmıştı. Çok güzel Louis XV sehpalar üzerinde yumuşak ışıklar ve ipekten yapılmış çiçekler vardı. "Burası bir saraya benziyor!"

"Bunlar bile senin için az, sen her şeye layıksın sevgilim." Zo-ya'yı öptü ve o gece bunu şampanyayla kutladılar. Mağaza bir hafta sonra New York'un kaymak tabakasının katılımıyla ve parlak bir partiyle açılacaktı. Zoya açılışta giyeceği giysiyi Axelle'den almış ve iki kadın bu vesileyle bol bol gülmüştü.

"Bu benim işim için çok iyi olacak! Bundan sonraki reklamımda Kontes Zoya'nın benim mağazamdan giyindiğini söylemem yeter!"

iki kadın çok iyi dost olmuşlardı ve bu dostluğu hiçbir şey değiştiremezdi, bunu ikisi de biliyordu.

Zoya ve Simon mağazanın adı konusunda uzun süre düşündüler ve sonunda Simon, gözleri parlayarak, "Buldum!" dedi ve bir kahkaha attı.

Zoya da, ona bakarak gururla gülümsedi. "Ben de buldum.

Hirsch and Co."

Simon bu romantik olmayan ismi duyunca, "Hayır," diye homurdandı. "Nasıl oldu da bunu daha önce düşünemedim.

Mağazanın adı 'Kontes Zoya' olmalı." Bu isim Zoya'ya fazla abartılı gibi geldi ama Simon sonunda onu ikna etti. insanların istediği buydu, aristokrasinin gizemine dokunmak, bir tek şey alsalar bile unvanlı bir yerden almak, ya da burada olacağı gibi bir kontes tarafından seçilmiş giysiler satın almak herkese çekici gelecekti.

Gazetelerde köşe yazarları hep 'Kontes Zoya'dan söz ediyordu ve Zoya yıllardan beri ilk kez olarak davet edildiği partilere gitmeye başladı. Kendisi Kon-335

tes Zoya ve kocası da Bay Hirsch olarak takdim ediliyor ve gittiği her yerde etrafına büyük bir grup topluyordu. Chanel, Madam Gres ya da Lanvin'den giydikleriyle her zaman zarif ve güzeldi, insanlar mağazayı görmek için sabırsızlanıyor, kadınlar oraya girdikten sonra Zoya'ya benzeyeceklerine inanıyordu.

Açılış gecesi mağazanın, New York'un tüm ünlü isimleriyle dolu olduğunu gören Simon, karısının kulağına, "Bu işi becerdin dostum," diye fısıldadı. Axelle de ona, beyaz orkidelerle süslü ve boyu iki metreye yakın bir ağaç göndermişti. Çiçeklerin üzerindeki kartta, 'Bonne chance mon amie, affectueusemenet, Axelle.'

yazıyordu. Zoya'nın gözleri yaşardı ve sevgi dolu bir ifadeyle Simon'a baktı.

"Bütün bunlar senin fikrindi."

"Bu bizim, ikimizin rüyası." Simon gülümsedi, bir anlamda bu mağaza onların çocuğuydu. Zoya'nın çocukları da oradaydı kuşkusuz, Sacha, Zoya'nın çocukluğunda giydiğine benzer ya da Çar çocuklarının giyebileceği kadar ciddi, ağırbaşlı görünen çok güzel bir dantelli giysi giymişti, Zoya da zaten böyle göründüğü için almıştı bu elbiseyi Paris'ten. On altı yaşındaki Nicholas ise ilk kez giydiği smokini içinde inanılmayacak kadar yakışıklı görünüyordu, kol manşetlerinde, Simon'un verdiği, kenarları elmaslı ve minik safirli beyaz altın kol düğmeleri vardı. Onlar çok güzel bir aileydi ve fotoğrafçılar herkesin resmini çekerken Zoya, bir süre sonra müşterisi olacak pırıl pırıl hanımlarla tekrar tekrar poz veriyordu.

Açılıştan sonra mağaza hiç boş kalmadı. Kadınlar Cadillac'lar, Pierce-Arrow'lar ve Rolls Royce'larla geliyordu. Arada bir Packard ve Lincoln arabalar da müşteri getiriyordu ve bir gün Henry Ford kendisi gelip karısına bir kürk manto aldı. Zoya yabancı maldan daha çok Simon'un ürettiği mantolardan satmayı planlamıştı. Fakat Barbara Hutton bir ermin etol ve Bayan Astor da samur bir manto sipariş etti. Yılın sonunda 'Kontes Zoya'nın kaderi belli olmuştu ve Noel satışları insanı şaşırtacak bir şekilde yükseliyordu. Birinci katta çok güzel dekore edilmiş erkek bölümü bile müthiş satış

yapıyordu. Hanımları alt kattaki gri ipek deneme odalarında servetler harcarken, erkekler de alışverişlerini birinci katta, şömineli ve lambrili

odalarda yapıyordu. Zoya'nın tüm rüyaları gerçekleşmişti ve Hirsc-hler Yılbaşı Gecesi, Park Caddesi'nde büyük bir mutlulukla şam-nanya içerek birbirlerini kutladılar.

Zoya, Dior'a özel olarak diktirdiği siyah kadife tuvaletini giymiş

olarak kadehini kaldırdı. "Bize!"

Simon ise gülümsedi ve kadehini kaldırırken, Kontes Zo-ya'ya!" dedi.

42

Ertesi yılın sonunda Zoya mağazaya bir kat daha katmak zorunda kaldı ve böylece Simon'un binayı satın alma kararında isabetli olduğu anlaşıldı. Erkek bölümü üst kata taşındı, Zoya birinci katta kürkleri ve en seçkin giysileri satıyordu ve müşterilerin çocukları için de küçük bir butik açmıştı. Küçük kızlar şimdi parti giysileri ve ilk tuvaletlerini almak için oraya götürülüyordu. Çoğu Fransız malı olan vaftiz elbiseleri bile satıyordu ve bunların hepsi de çocukluğunda imparatorluk Rusyası'nda

gördükleri kadar güzeldi.

Zoya'nın kızı bile mağazaya gelmekten çok hoşlanıyor ve canı istediğinde yeni giysiler alıyordu, ama Zoya bir süre sonra onu engelledi. Sacha pahalı giysilere bir türlü doymuyor ve Zoya ona karşı fazla hoşgörülü olmak istemiyordu.

Zoya ona ilk kez, her canı istediğinde istediği şeyi alamayacağını söylediği zaman Sacha öfkeyle, "Nedenmiş o?" diye söylendi.

'"Çünkü gardrobunda bir sürü güzel giysin var ve bazılarını bir kez bile giymeden büyüyorsun ve onlar küçülüyor." Sacha on üç yaşında, tıpkı Natalya gibi uzun boylu, zayıf bir kız olmuştu.

Annesiyle aralarında neredeyse bir baş boy farkı var gibiydi.

Nicholas ise on yedi yaşında ikisine de tepeden bakıyordu.

Okulunu bu yıl bitirecek ve Princeton'a gidecekti.

Simon'a birkaç kez, hayranlık dolu bir ifadeyle, "Keşke ben de senin gibi hemen iş hayatına atılabilseydim," demişti. Simon üçüne de çok iyi davranıyor ve çocuk onu çok seviyordu.

"Bir gün bu da olacak evlat. O kadar acele etme bakalım. Ben de senin gibi üniversiteye gitme fırsatı bulsaydım çok sevinirdim tabii," diye karşılık vermişti Simon.

Nicholas, "Bazen bana zaman kaybı gibi geliyor," dedi, ama annesinin, Princeton'a gitmesini istediğini biliyordu. Üniversite şehirden çok uzak değildi ve her fırsatta eve gelmeyi düşünüyor-Z22

du. Sosyal yaşamı çok hareketliydi. Kız kardeşinin aksine okuldaki durumu da iyiydi delikanlının. Sacha on üç yaşında çok güzel bir kız olmuştu ve Zoya'nın ona aldığı giysilerle ortalıkta dolaşırken kolayca beş yaş daha büyük görünüyordu. O gün butikteki tuvaletlere bakınca, "Benimki fazla çocukça!" diye sızlandı.

Büyüyüp kadın tuvaletleri giyebilmek için sabırsızlanıyordu.

Simon gelip de onu yeni Disney filmi Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler't götürmeyi teklif edince Sacha sanki hakaret görmüş gibi kızdı.

"Ben artık bebek değilim!"

Nicholas, "O halde bebek gibi davranma!" diyerek onu azarladı.

Sacha, çocuk filmine gitmek istemiyor, Simon ve Zoya'nın El Morocco'da yaptığı gibi samba ve konga dansları yapmak istiyordu. Nicholas da onlarla beraber gitmek istedi ama Zoya ısrarla onun

henüz çok genç olduğunu söyledi. Simon tartışmayı kesmek için hepsini alıp Twenty One'a götürdü ve orada oturup ciddi ciddi Avrupa'da Yahudiler'e olanları konuştular. Simon 1938

yılı sonlarında Hitler'in yaptıklarından büyük endişe duyuyor ve savaş çıkmasından korkuyordu. Ama New York'ta hiç kimse bu konuyla ilgilenmiyordu, insanlar partilere, resepsiyonlara, balolara gidip eğleniyordu. Zoya'nın mağazasındaki giysiler çok iyi satıyordu. Zoya mağazaya bir kat daha eklemeyi düşünüyor ama işlerin bozulacağından korkuyordu. Simon onun tedirgin haline bakıp güldü.

"Düşünsene sevgilim, büyük başarı kazandın! Burada işler asla bozulmaz. Bu iş başlattığın gibi gidecektir. Sen adını kalitenle destekliyorsun. Sen sattığın sürece müşterilerin buraya gelecektir."

Zoya, kocasının haklı olduğunu kabul etmeye korkuyor, her zamankinden çok çalışıyordu. Ama bir gün, Noel tatilinin başlamasından birkaç gün önce Sacha'nın tekrar geçici olarak okuldan uzaklaştırıldığını söylediler. Kızı, seçkin bir Fransız tarafından işletilen küçük bir okula, Fransız Lisesi'ne vermişlerdi.

Yönetici orada saçmalığa asla izin vermiyordu ve Sacha'yı şikâyet etmek için Zoya'yı kendisi aradı. Zoya hemen bir taksiye atlayıp Doksan Beşinci Sokağa gitti ve çocuğu kovmaması için yöneticiye âdeta yalvardı. Sacha okuldan kaçıyordu ve sigara içerken görülmüştü.

"Onu cezalandırmaksınız madam. Onu sıkı disiplin altına almadığınız takdirde korkarım sonuç hepimizi üzecektir." Zoya'yla uzun uzun konuştuktan sonra yönetici Sacha'yı kovmayacağını söyledi. Ama Sacha, Noel tatilinden sonra gözaltında tutulacaktı. .

Simon, kızın okula gittiğinden emin olmak için onu her gün götüreceğine söz verdi.

Zoya o gece Simon'a, "Sacha her gün okuldan çıkıp eve geldiğinde ben de mağazayı bırakıp gelsem mi acaba?" diye sordu. Mağazada uzun saatler çalıştığı için kendisini her zamankinden daha fazla suçlu hissediyordu.

Simon ilk kez Sacha'ya kızıyordu ve açık olarak, "Bunu yapmana gerek olacağım sanmıyorum," diye cevap verdi. "Nerdeyse on dört yaşında ve artık biz saat altıda eve gelinceye kadar uslu uslu oturabilir herhalde." Ama bunu söylerken, Zoya'nın bazen saat on bire kadar eve dönmediğini biliyordu. Mağazada her zaman çok iş

oluyordu, kendisinin görmek istediği giysi değişiklikleri ve bir hata olmaması için kendisinin yazdığı siparişler daima vardı.

Başarısının bir kısmını da, kendisini soran müşterilere görünüp onlara yardımcı olmasına borçluydu. Simon ona birkaç kez, "Her işi kendin yapamazsın," demişti ama o yapabileceğine inanıyordu, tıpkı evde çocuklarla beraber olması gerektiğine inandığı gibi. Ama Nicholas on sekizine gelmişti ve Sacha da ondan dört yaş küçüktü, artık çocuk değillerdi. "Sacha'nın davranışlarına dikkat etmesi gerekecek." O gece Zoya kızma bunu söylediğinde Sacha öfkeyle kütüphaneden dışarı fırladı ve

odasına girip kapısını çarparak kapadı, Zoya ağlamaya başlamıştı.

"Bazen onun, daha önce yaşadığım hayatın bedelini ödediğini düşünüyorum." Simon'un mendilini alıp burnunu sildi ve üzgün bir ifadeyle ona baktı. "O küçükken hep çalıştım, işte oldum ve şimdi... Bana öyle geliyor ki artık bunu telafi etmek için çok geç."

"Telafi etmen gereken hiçbir şey yok Zoya. Onu çok seven annesi de dahil, her şeyi, isteyebileceği her şeyi var o kızın." Mesele sadece Sacha'nın çok şımarık olmasıydı, ama Simon bunu söyleyenin kendisi olmasını istemiyordu. Babası küçüklüğünde onun her dediğini yapmış, Zoya ve Nicholas da daha sonraki yıllarda 340

onu iyice şımartmışlardı. Zoya oğlunu da şımartmıştı ama Nicholas bunun sonucunda çok daha anlayışlı ve nazik bir çocuk olmuştu, hep daha fazlasını isteyen, hemen her gün aksilik eden Sacha'nın aksine, Simon'un kendileri için yaptıklarını takdir ediyordu. Sacha yeni bir giysi istemediği zaman mutlaka yeni bir ayakkabı ya da bir yerlere gitmek istiyor, veya St Moritz'e gitmedikleri ya da bir kır evine sahip olmadıkları için ağlayıp sızlıyordu. Fakat Simon'un kazandığı büyük paralara rağmen ne onda, ne de Zoya'da fazla lüks merakı yoktu. Zoya bütün lüksleri daha önce yaşamıştı ve şimdi Simon'la paylaştıkları onun için çok daha önemliydi.

Zoya'nın kızı için çok üzülmesi Noel tatillerini de berbat etti ve Zoya Rus Noel'inden sonra âdeta hasta gibi oldu. Rengi solmuştu, sanki üzüntülerini unutmak istercesine mağazada saatlerce kalıp çalışıyordu. Simon onu biraz canlandırmak, neşelendirmek için çocukları almadan, kayak yapmaya Sun Valley'e götüreceğini söyledi. Bunu duyan Sacha öfkeden âdeta çılgına dönmüştü.

Onlarla gitmek istiyor, ama Simon onu almayacağını söylüyordu.

Sacha New York'ta kalıp okula gitmek zorundaydı. Kız onların seyahatini berbat etmek için elinden geleni yaptı. Onlar gittikten sonra telefon edip köpeğin hastalandığını söyledi, ama Nicholas ertesi gün arayıp Sacha'nın yalan söylediğini bildirdi, Sacha odasındaki halıya mürekkep döktü ve yine okuldan kaçtı. Zoya sadece eve geri dönüp kızını kontrol altına almayı düşünüyordu.

Ama o kadar üzülüyordu ki trenle dönerken hastalandı ve New York'a vardıklarında Simon onun doktora gitmesi için ısrar etti.

Zoya, "Aptallık etme Simon, sadece yorgunum," diyerek onu âdeta tersledi, böyle bir şeyi ilk kez yapıyordu.

"Ne olursan ol, berbat görünüyorsun. Annem bile dün seni gördüğünde senin için üzüldüğünü söyledi." Zoya bunu duyunca güldü, Sofia Hirsch onun sağlığını değil, kendi dinini düşünürdü.

Ama ertesi gün kendisini iyi hissetmeyen Zoya doktora gitmeyi kabul etti. Şimdiye kadar çok fazla çalıştığını ve Sacha için çok üzüldüğünü biliyordu, ama onlar Sun Valley'den döndükten sonra kızı biraz daha yumuşamış gibiydi.

Fakat Zoya, doktorun kendisini muayene ettikten sonra söylediği şeye hiç de hazır değildi. Doktor ona masanın karşı tarafından sevecen bir ifadeyle gülümsedi ve, "Siz hamilesiniz Bayan Hirsch,"

dedi. "Yoksa size Kontes Zoya diye mi hitap etmeliyim?"

"Ben neyim?" înanamıyormuş gibi doktora baktı. Artık kırk yaşındaydı ve Simon'dan bile olsa, bir bebek en son isteyeceği şeydi, iki buçuk yıl önce evlendiklerinde, bebek olmayacağı konusunda anlaşmışlardı. Simon'un çocuk özlemini biliyordu ama şimdi mağaza da olunca, artık bebek asla söz konusu olamazdı, hatta saçma olurdu bu. înanamıyormuş gibi doktora bakarken, saçmalık diye düşündü. "Ama... olamaz bu!"

"Evet ama hamilesiniz işte." Zoya'ya birkaç soru daha sordu ve bebeğin Eylül başında doğabileceğini söyledi. "Kocanız memnun olacak mı?"

"Şey... o..." Zoya konuşamıyordu, gözleri dolmuştu ve bir ay sonra tekrar geleceğini söyleyip, oradan acele adımlarla çıktı.

Zoya o akşam yemekte, sanki birisi ölmüş gibi sessizdi ve Simon birkaç kez üzgün bir ifadeyle ona baktı, merak içindeydi. Ama doktorun ne dediğini sormak için kütüphanede onunla yalnız kalıncaya kadar bekledi. "Bir şey mi var?" Zoya'ya bir şey olursa yaşayamayacağını biliyor ve gözlerinden canınm bir şeye çok sıkıldığını anlayabiliyordu.

Zoya üzgün gözlerle ona baktı ve, "Simon..." dedi. "Ben hamileyim."

Simon bir süre sessizce ona baktı ve sonra birden yerinden fırlayıp onu kollarına aldı, "Oh sevgilim... oh sevgilim!... Aman Tanrım, seni seviyorum..." Zoya ona baktı ve hem ağlayıp hem güldüğünü görünce, akşama kadar, kürtaj yaptırmayı düşündüğünü ona bir türlü söyleyemedi. Kürtajın tehlikeli olduğunu hiç kuşkusuz biliyordu ama müşterilerinden birçoğunun çocuk aldırdıktan sonra rahatça yaşama devam ettiklerini öğrenmişti ve artık doğum yapamayacak kadar da yaşlanmıştı. Kırk yaşında kimse çocuk doğurmamıştı! En azından tanıdığı kimse doğurmamıştı, yani aklı başında olan bir kadın bunu yapmazdı, sinirli bir halde kocasına bakarken gözleri dolmuştu.

"Nasıl bu kadar mutlu olabiliyorsun? Kırk yaşındayım ben, doğum yapamayacak kadar yaşlandım."

Zoya ağlarken Simon endişeli bir ifadeyle ona baktı. "Doktor böyle mi söyledi?"

Zoya, "Hayır," dedi ve burnunu sildi. "O beni kutladı!" Zoya odada çılgın gibi dolaşırken Simon kendini tutamadı ve güldü. "Mağaza ne olacak Simon? Düşünsene bir kere. Ya çocuklar?"

"Onlar için iyi olacak." Simon bir sandalyeye rahatça oturdu, dünyayı fethetmiş gibi bir hali vardı. "Nicholas gelecek yıl üniversitede olacak ve sanırım bizim için sevinecektir. Sacha da artık kendisi bebek olmayacağı için mutlu olacaktır. Ne olursa olsun kendini buna ayarlamak zorunda kalacaktır. Mağaza da yürür merak etme. Her gün birkaç saat gider bakarsın, daha sonra da bir dadı tutarsın... " Zoya ona doğru dönerken o her şeyi planlamıştı bile.

"Birkaç saat mı? O koca mağazayı birkaç saat çalışmayla yönetebilir miyim yani? Simon, delisin sen!"

Simon rahat bir gülümsemeyle, "Hayır, değilim," dedi. "Ama karım için deli oluyorum..." Mutlu bir gülümsemeyle Zoya'ya baktı, yine bir çocuğa benzemişti. Kırk üç yaşında baba olacaktı. "Baba olacağım!" Simon öyle mutluydu ki, Zoya'nın yelkenleri suya indi ve bitkin bir şekilde divana oturup ağlamaya başladı. "Oh Simon...

nasıl oldu bu?"

"Gel buraya." Simon ona yaklaşıp koluyla sardı. "Bak nasıl olduğunu göstereyim..." "Simon, kes şunu!"

"Neden? Şu anda tekrar hamile kalamazsın ki." Zoya her zaman ne kadar dikkatli olduğunu düşündükçe Simon bu duruma seviniyordu, ama kader insanlara bazen böyle oyunlar oynuyordu işte. Zoya ona bazı şeylerin değişebileceğini ima etmişti, ve Simon onun ne demek istediğini biliyordu, ama bu, söz konusu bile olamazdı. Çok istediği bebeği aldırmaya kalkıp hayatını riske atmasına izin veremezdi onun. "Zoya... sevgilim... biraz sakin ol ve düşün. İstediğin kadar çalışabilirsin. Etrafta koşuşturmadığın sürece belki bebek doğuncaya kadar mağazadaki ofisinde bile oturabilirsin. Daha sonra da tekrar işine dönebilirsin, değişen bir şey olmayacak, sadece hayatımızın sonuna kadar seveceğimiz bir çocuk sahibi olacağız, hepsi bu. Bu o kadar korkunç bir şey mi sevgilim?"

Simon böyle anlatınca korkunç bir şey gibi görünmüyordu kuşkusuz ve Zoya'nın çocuklarına karşı öyle iyi davranıyordu ki onu kendi çocuğundan mahrum edemezdi. Zoya içini çekti ve tekrar burnunu sildi.

"Çocuk büyüdüğünde bana gülecek ve beni annesi değil de büyükannesi sanacak!"

"Şimdi göründüğün gibi görünürsen sanmaz ve sen güzelliğini koruyacaksın." Zoya kırk yaşında olmasına rağmen hâlâ çok güzeldi ve hemen hemen genç bir kıza benziyordu. Onun yaşını belli eden şey, on yedi yaşında bir oğlu olmasıydı ve Zoya da onunla öyle gurur duyuyordu ki her zaman ondan söz ederdi. O da olmasa kimse ona yirmili yaşların sonundan ya da otuz yaşından fazla vermezdi. "Seni çok seviyorum," derken Zoya'nın yüzü Sacha'yı düşününce soluverdi.

"Ona ne söyleyeceğiz?"

Simon sevecen bir gülümsemeyle karısına baktı ve, "Tabii ki iyi haberi," dedi. "Bir çocuğumuz olacağını."

"Sanırım buna canı çok sıkılacaktır." Ama Zoya bunu söylerken durumu çok hafife almıştı. Zoya ona

bebeği haber verirken Park Caddesi'nde böyle bir fırtına çıkabileceğini hiç düşünmemişlerdi.

"Sen neyim dedin? Hayatımda duyduğum en iğrenç şey bu! Tanrı aşkına, arkadaşlarıma ne diyeceğim ben? Bütün okul bana gülecek, bu hep senin hatan?' Zoya üzgün gözlerle bakarken o, annesine bağırıyordu.

"Hayatım, bu sana olan sevgimi değiştirmez ki. Bilmiyor musun bunu?" Zoya çaresizlik içindeydi.

"Umrumda değil! Eğer bebeği doğurursan burada, sizinle yaşamak istemiyorum!" Kapıyı çarparak çıkmış ve okul sonrası da ortadan kaybolmuştu. Sacha'nın, bir arkadaşının evinde kaldığını ancak iki gün sonra öğrenebildiler. Zoya ve Simon polise haber vermişlerdi.

Sacha onları arkadaşının evinin salonunda karşılayıp, üzgün yüzlerine meydan okurcasına baktı. Zoya kızına, onlarla birlikte eve gelmesini söyledi, fakat Sacha bunu reddetti, ama bu son davranış Simon'u çıldırtmaya yetmişti.

"Hemen eşyalarını topla! Anlıyor musun beni!" Sacha ona bakarken Simon onun kolunu yakaladı ve hızla sarstı, daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı ve Sacha onun sonsuza kadar sabırlı olacağını sanıyordu. Ama Simon'un bile sabrının bir sınırı vardı. "Şimdi hemen git şapkanı, mantonu ve buraya ne getirdiysen onları toplayıp al, istesen de istemesen de bizimle birlikte eve geliyorsun küçük hanım ve eğer terbiyesizlik edersen, seni bir manastıra kapayacağım Sacha." Kız o anda onun bunu yapabileceğine inandı.

Simon karısının, bu terbiyesiz velet yüzünden kürtaj yaptırmasını istemiyordu. Sacha bir süre sonra eşyalarını toplamış olarak odaya döndü, sakinleşmiş ve de Simon'dan biraz korkmuş görünüyordu.

Zoya, evsahibi kadından özür diledi, Sacha'yı alıp eve getirdiler ve evde Simon ona, bundan sonra ona ne yapabileceğini, nasıl cezalandıracağını söyledi. "Eğer bundan sonra anneni üzecek olursan Sacha Andrews, seni eşek sudan gelinceye kadar döveceğim, anlıyor musun beni?" O, bunu öfkeyle bağırarak söylerken, Zoya içinden gülüyordu. Simon'un kızına ya da başka herhangi birine bir tokat bile atamayacağını biliyordu ama Simon öyle kızmıştı ki suratı kıpkırmızıydı. Birden, onun da Clayton gibi kalp krizi geçirebileceğini düşündü ve korktu.

Zoya soğuk bir tavırla, "Hadi odana git Sacha," deyince kız hiç sesini çıkarmadan isteneni yaptı, onların bu tepkilerine şaşırmıştı ve o sırada Nicholas sessizce içeriye girip onlara baktı.

"Bunu çok daha önce yapmalıydınız. Sanırım onun ihtiyacı olan şey bu işte. Kıçına atılacak sert, iyi bir tekme." Oğlan yaramaz çocuklar gibi gülerken Simon da rahatlamıştı. "Bunu istediğin zaman senin için yapabilirim." Nicholas bunu söyledikten sonra, Zoya'ya kendi ağabeyini hatırlatan bir gülümsemeyle annesine baktı. "Bebek konusuna çok sevindiğimi söylemek istemiştim size."

"Teşekkürler tatlım." Zoya uzun boylu, yakışıklı oğlunun yanına gitti, kolunu onun beline sardı ve mahcup bir ifadeyle başını kaldırıp baktı, kucaklaştılar.

"Yaşlı annen bir bebek doğurunca utanmayacaksın, değil mi oğlum?"

"Annem yaşlı olsaydı belki utanırdım." Annesine gülümsedi ve Simon'la göz göze gelince, onun gözlerinden, kendisini ne kadar sevdiğini anladı. Delikanlı Simon'un yanına gitti ve onu da kucakladı.

Nicholas hafifçe, "Kutlarım baba," der demez Simon'un gözleri doluvermişti. Çocuk ona ilk kez baba diye hitap ediyordu. Sadece Simon ve Zoya için değil, hepsi için yeni bir yaşam başlıyordu.

43

1939 yılı Nisan ayında Flushing Meadows'da Dünya Fuarı açıldı ve Zoya oraya gitmeyi çok istedi, ama Simon gitmesinin doğru olmayacağını düşünüyordu. Fuar korkunç kalabalıktı ve Zoya dört aylık hamileydi. Mağazada hâlâ tam gün çalışıyordu ama eskisine göre daha dikkatliydi. Simon çocukları alıp Dünya Fuarı'na götürdü ve orada ikisi de çok heyecanlandı. Simon'ın o müthiş

patlamasından sonra Sacha oldukça iyi bir kız olmuştu ve fuarda da terbiyeli davrandı. Ama başına bir şey gelmeyeceğine emin olduğu zamanlar Zoya'yı yine kızdırıyor, ona sorun yaratıyordu.

Pan American Havayolları Haziran ayında Amerika, Avrupa arasında ilk yolcu uçuşlarını başlattı ve Nicholas Dixie Clipper uçağıyla Avrupa'ya uçmak için çırpınıyor, ama Simon buna izin vermiyordu. Uçağın tehlikeli olduğunu düşünüyordu, bundan daha da önemli olan bir şey vardı ki o da Avrupa'da olanlardı, duydukları Simon'u endişelendirmekteydi. Zoya'yla birlikte ilkbaharda yine Normandie ile, mağazaya giysiler ve Simon'un mantoları için kumaş almak üzere Avrupa'ya gitmişlerdi. Simon her gittiği yerde gerginlik görmüştü, Yahudi düşmanlığı daha önceki gelişlerine kıyasla daha da artmıştı. Artık bir savaş

çıkacağına iyice inanıyordu ve Nicholas'ı mezuniyet armağanı olarak Avrupa yerine bir Kaliforniya gezisine gönderdi ve bu da delikanlının çok hoşuna gitti. Nicholas Kaliforniya'ya uçakla gitti ve yine uçarak döndü, orada çok güzel şeyler görmüş eğlenmişti ve eve döndüğünde annesinin karnına bakıp onunla dalga geçti, Zoya'nın karnı epey büyümüştü. Zoya Ağustos ayında artık mağazaya gitmekten vazgeçti, ama oradakileri her yarım saatte bir telefonla arıyordu. Çalışmadığı zaman ne yapacağını, saatlerini nasıl geçireceğini bilemiyordu. Simon ona tatlılar, sevdiği kitaplar ve dergiler getiriyordu ama Zoya'nın tek düşündüğü şey, kütüphanenin yanındaki

misafir odasından yaptığı bebek odasıydı ve Zoya, Ağustos ayı sonunda her gün oraya gidip minik bebek giysileriyle uğraşıyor, onları katlıyordu. Simon onun bu yanını şimdiye kadar hiç görmemişti. Zoya kocasının dolaplarını bile yeniden tanzim ediyor, yatak odasındaki eşyaların yerlerini değiştirip duruyordu.

Simon bir gün ona, "Biraz sakin ol Zoya," diyerek takıldı.

"Geceleyin eve gelmeye korkuyorum artık. Eski yerinde olmayan bir sandalyeye oturabilirim."

Zoya da yaptıklarının farkındaydı ve kızardı. "Bana neler oluyor bilmiyorum. Sürekli olarak evi

düzene sokma ihtiyacı duyuyorum."

Sacha'nın odasını da yeniden düzenlemişti, kızı Adiron-dacks'da bir kızlar kampındaydı ve Simon da bundan memnundu, bir süre rahat edeceklerdi hiç olmazsa. Kampta işler yolunda gidiyor gibi görünüyordu. Sacha danışmanlardan sadece bir kez kaçmış ve arkadaşlarıyla birlikte yakındaki köye, dansa gitmişti. Sacha'yı bir konga dansı sırasının başında bulup kampa getirmişler ama hiç olmazsa eve göndermekle tehdit etmemişlerdi. Simon, karısının doğumdan önce biraz rahatlamasını istiyordu.

Ağustos sonunda Almanya ve Rusya, ortak bir saldırmazlık paktı imzalayıp dünyayı şaşırttılar, ama Zoya dünya haberleriyle pek ilgilenmiyor gibiydi. Durmadan mağazaya telefon etmek ve evin içinde değişiklikler yapmakla çok meşguldü ve Eylül'ün birinci günü Simon eve geldiğinde onu sinemaya götürmek istedi. Sacha bir gece sonra gelecekti ve Nicholas da bir hafta sonra Prin-ceton'a gidiyordu, ama Simon'un ona üniversiteye götürmesi için verdiği arabayla arkadaşlarına caka satmak için dışarıya çıkmıştı. Araba, Detroit'de fabrikadan yeni çıkmış ve tüm aksesuarları tamam, yepyeni bir Ford küpeydi.

Zoya, çocuklarına yaptıkları için her zaman müteşekkir olduğu kocasına gülmüş ve, "Ona fazlasıyla cömert davranıyorsun,"

demişti. Simon o akşam eve dönerken mağazaya uğramış ve işler konusunda Zoya'ya haberler getirmişti, ama Zoya o akşam, sabah bıraktığından daha rahatsız gibi görünmüştü Simon'a.

"iyi misin sevgilim?"

Zoya, "iyiyim," diye cevap verdi ama sinemaya gidemeyecek kadar yorgun olduğunu söyledi. Saat onda yattılar ve Simon bir 348

DANIELLE STEEL

saat sonra onun kıpırdandığını hissetti, sonra hafif bir inilti duydu ve ışığı yaktı. Zoya gözleri kapalı olarak kocasının yanında yatıyor ve karnını tutuyordu.

"Zoya?" Simon yataktan atlayıp inerken ne yapacağını bilemiyordu, odanın içinde koşuşturup elbiselerini aradı, ama onları nereye koyduğunu hatırlayamadı. "Kımıldama. Doktoru çağıracağım."

Telefonun nerede olduğunu bile hatırlayamıyordu ve Zoya ona bakıp gülmeye başladı.

"Sanırım bu sadece hazımsızlık." Ama hazımsızlık iki saat içinde daha da kötüleşti ve Simon sabahın üçünde kapıcıyı arayıp bir taksi çağırmasını söyledi. Zoya'nın giyinmesine yardım etti ve aşağıya indirip bekleyen taksiye bindirdi. Zoya güçlükle konuşabiliyor ve yürüyebiliyordu. Simon korkmaya başlamıştı. Artık bebeği bile düşünemez olmuştu, sadece karısının iyi olmasını diliyordu.

Hastanede Zoya'yı tekerlekli sadalyeye oturtup götürürlerken Simon çıldıracak gibi oldu ve güneş doğuncaya kadar koridorlarda dolanıp durdu. Bir süre sonra bir hemşire omzuna dokununca birden korkup sıçradı.

"Karım iyi mi?"

Hemşire gülümseyerek, "Evet," dedi. "Güzel, minik bir oğlunuz oldu Bay Hirsch." Simon sersemlemiş gibi hemşireye baktı ve sonra, kadın sessizce uzaklaşırken, ağlamaya başladı. Yarım saat sonra Zoya'yı görmesine izin verdiler. Simon ayaklarının ucuna basarak odaya girerken, Zoya bebeğini kollarına almış sakin sakin uyuyordu, durdu ve şaşkın gözlerle ilk kez olarak oğluna baktı.

Oğlunun başındaki bir tutam siyah saç, babasınınkinin rengin-deydi ve bebeğin minik eli annesinin parmaklarını sıkmıştı.

Simon, Doctors Hastanesindeki büyük, güneşli odada, "Zoya?" diye fısıldadı. Sonra Zoya gözlerini açıp ona gülümserken, "Çok güzel bir bebek," diye mırıldandı. Bebek büyüktü ve doğum biraz zor olmuştu, ama Zoya yine de doğumdan hemen sonra bile, çektiği acıların buna değdiğini düşünmüştü.

Zoya, narkozdan hâlâ kısık çıkan sesiyle, "Sana benziyor," dedi.

"Zavallı çocuk." Simon'un gözleri tekrar doldu ve eğilip karısını öptü. Hayatında hiç bu kadar mutlu olmamıştı Simon ve Zoya, ZOYA

oğlunun ipek gibi siyah saçlarını okşarken çok mutlu ve gururlu görünüyordu. "Ona ne ad vereceğiz?"

Simon oğluna bakarken Zoya, "Matthew'ya ne dersin?" diye fısıldadı.

"Matthew Hirsch."

Zoya, "Matthew Simon Hirsch," dedi ve oğlu kollarında olduğu halde yine uykuya daldı, Simon onu öperken sevinç gözyaşları Zoya'nın kızıl saçlarını ıslatıyordu.

44

Avrupa'da savaş çıktığında, Matthew Simon Hirsch hâlâ hastanedeydi ve bir günlüktü. Müttefikleri olan Polonya, Alman işgaline uğrayınca, Fransa ve ingiltere, Almanya'ya savaş ilan etmişti. Simon üzgün bir yüzle Zoya'nın odasına girip savaş

haberini verdi, ama birkaç saniye sonra oğlunu kollarına alınca her şeyi unutmuş, bebeğin, annesini isteyen güçlü çığlığını dinlemeye başlamıştı.

Zoya Park Caddesi'ndeki eve geldiğinde, Sacha annesini karşılamak üzere oradaydı. Simon'a çok benzeyen erkek bebeğin güzelliğine Sacha bile dayanamadı.

Sacha minik bebeği ilk kez olarak kucağına alıp her uzvunun çok küçük ve mükemmel olduğunu görünce büyük bir zevkle, "Burnu anneminkine benziyor," diye âdeta bağırdı. Henüz on dört yaşında olduğundan ziyaret için hastaneye girememişti, ama Nicholas Princeton'a gitmeden önce minik kardeşiyle tanışmıştı. Sacha,

"Kulakları aynı benimkiler," diye kıkırdadı. "Ama gerisi aynı Simon."

Eylül'de düştü. Simon bu haberi aldığında çok üzüldü ve Zoya, devrimi hatırlayıp geç saatlere kadar onunla konuştu. Korkunç bir şeydi bu ve Simon tüm Almanya ve Doğu Avrupa'da öldürülen Yahudilerin yasını tutuyordu. Kaçabilenler için elinden gelen yardımı yapmaktaydı. Bir kurtarma fonu kurmuştu ve hiç tanımadığı akrabaları için belge çıkarmaya çalışıyordu.

Avrupa'daki insanlar, New York'ta kendileriyle aynı soyadını taşıyanları telefon rehberlerinden bulup telefon açıyor, yardım istiyorlardı ve Simon bunların hiçbirini geri çevirmiyordu. Ama yardım görenlerin sayısı çok azdı. Geriye kalanlar ölüme terk ediliyor, toplama ya da esir kamplarına gönderiliyor veya Varşova sokaklarında öldürülüyordu.

Matthew üç aylık olduğunda Zoya işine döndü ve aynı gün ZOYA

Rusya da Finlandiya'yı işgal etti. Simon, Avrupa ve özellikle de Londra'dan yayın yapan Edward R. Murrow'un radyo haberlerini büyük bir dikkatle dinliyordu.

Aralık ayının ilk günüydü ve 'Kontes Zoya'nın müşteri kaynaması Zoya'yı heyecanlandırıyordu. O gün Sacha okuldan çıkınca hepsi beraber Oz Büyücüsü nü görmeye gittiler. Nicholas da Princeton'dan eve gelmişti, orayı sevdiğini söylüyor ama tatil için geldiğinde Simon'la daha çok savaş hakkında konuşuyordu.

Nicholas üniversiteyi ikinci yıl daha çok sevmişti ve Princeton'a dönmeden önce yaz tatili için yine Kaliforniya'ya gitti. Savaş

olduğundan Zoya o yıl Avrupa'ya gitmedi, Amerikalı modacıları kullanmak zorunda kaldılar. Zoya özellikle Norman Norell'i ve Tony Traina'yı seviyordu. 1941 yılı Eylül ayında, Simon ABD'nin de savaşa katılacağına emindi ama Roosevelt bunun tersini söylüyordu. Savaşın mağazaya olumsuz bir etkisi de olmamıştı ve o yıl, Zoya'nın en iyi yılı oldu. Zoya, mağazayı açışından dört yıl sonra, Simon'un akıllı davranıp satın aldığı binanın, beş katını da kullanmaya başlamıştı. Simon da güneyde dört tane daha tekstil fabrikası almıştı ve onun da işleri çok iyi gidiyordu. Zoya mağazada koca bir bölümü kocasının mantolarına ayırmıştı ve, "En iyi üreticim sensin," diyerek onunla şakalaşıyordu.

Küçük Matthew iki yaşına basmıştı ve Sacha dahil olmak üzere herkesin gözbebeğiydi. Sacha on altı yaşındaydı ve herkesin gözünde müthiş bir güzellik numunesiydi. Zoya'nın annesi gibi uzun boylu ve ince yapılıydı ama onda Natalya'nın asil soğukluğu yerine, arıların bala üşüşmesi gibi erkekleri çeken bir cinsellik vardı. Zoya onun okula muntazam gidişine ve hemen hemen bir yıldır rezalet çıkarmadığına memnundu. Simon ödül olarak onları o kış Sun Valley'e kayak yapmaya götüreceğine söz verdi. Nicholas da onlara katılmayı çok istiyordu.

7 Aralık günü kütüphanede çocuklarla oturmuş yapacakları şeyleri konuşurken, Simon bir ara radyoyu açtı. Evde olduğu zaman haberleri dinlemekten hoşlanırdı, Matthew'yu kucağına almıştı ama birden donup kaldı. Küçük çocuğu Sacha'nm kucağına bıraktı ve Zoya'yı bulmak için yan odaya geçti. Onu yatak odasında bulduğunda suratı bembeyazdı.

"Japonlar Hawaii'de Pearl Harbour'ı bombalamış!"

"Aman Tanrım..."

Zoya'yı alıp haberleri birlikte dinlemek üzere diğer odaya götürdü, spiker kesik ve güçlü bir sesle olanları anlatıyordu. Hepsi olduğu yerde kalmıştı. Matthew annesinin eteğini çekiştirip duruyordu ve Zoya onu kucağına alıp göğsüne bastırdı. Şimdi sadece, Nicholas'ın yirmi yaşında olduğunu düşünüyordu. Onun da Pre-obrajenski'de görevli ağabeyi gibi ölmesini istemiyordu. "Simon... şimdi ne olacak?" Ama Zoya radyoyu dinlerken neler olabileceğini biliyordu, bunu içgüdüsüyle anlamıştı. Simon'un tahminleri doğru çıkıyordu. Savaşa gireceklerdi. Başkan Roosevelt bunu üzgün bir sesle halkına bildirdi, ama Zoya kadar üzgün olamazdı. Simon ertesi sabah orduya katıldı. Kırk beş yaşındaydı ve Zoya gitmemesi için ona yalvardı ama o, eve geldiğinde üzgün bir ifadeyle karısına baktı.

"Bunu yapmak zorundayım Zoya. Burada kıçımın üstüne oturup, ülkemin savunması için bir şeyler yapmazsam nasıl yaşarım?"

Bunu sadece kendi ülkesi için değil, Avrupa'daki Yahudiler için de yapıyordu. Tüm dünyada özgürlük yok edilirken o burada sessizce oturup olanları seyredemezdi.

Zoya, "Lütfen," diye yalvardı. "Lütfen Simon..." Üzüntüden ne yapacağını bilemiyordu. "Sensiz yaşayamam." Bunu daha önce yaşamış, tüm sevdiklerini kaybetmişti ve aynı şeyleri tekrar yaşayamaz, bu kez dayanamazdı... bu kadar nazik, sevecen, aziz Simon'unu kaybedemezdi. "Seni çok seviyorum. Gitme. Lütfen..."

Zoya müthiş bir korkunun pençesine düşmüştü, ama Simon kararından caymıyordu. "Zoya buna mecburum." O gece yataklarında yan yana yatarken Simon Zoya'yı yavaşça okşamaya başladı. Zoya, bu kadar çok sevdiği erkeği kaybetme ihtimalinin dehşetiyle ağlıyordu.

"Hiçbir şey olmayacak, merak etme."

"Bunu bilemezsin. Sana çok ihtiyacımız var, bizi bırakıp gidemezsin. Matthew'yu düşün." Simon'un gidişini önlemek için aklına ne gelirse söylüyordu ama bu bile onu caydıramadı.

"Onu düşünüyorum canım. Eğer bizler şimdi bunlara karşı koymaz, şerefimizi ve haklarımızı korumazsak, yarın o büyüdü-

günde dünya yaşanılmaz hale gelir." Simon hâlâ iki yıl önce Polonya'da olanları düşünüyor ve acı çekiyordu. Ama şimdi kendi ülkesi saldırıya uğramıştı ve artık hiçbir seçeneği yoktu. O gece Zoya'nın

onunla tüm benliğini vererek sevişmesi ve tekrarlanan yakarışları da sonuç vermedi. Simon, onu çok sevmesine rağmen gitmesi gerektiğini biliyordu. Bedeli ne olursa olsun, Zoya'ya duyduğu sevgiyle, ülkesine karşı duyduğu görev duygusu eşitti onun için.

Simon eğitim için Georgia'ya, Fort Beninng'e gönderildi ve üç ay sonra, San Francisco'ya gitmeden önce, iki günlük izinle eve geldi.

Zoya onunla yalnız kalmak için Bayan Whitman'in Connecticut'daki küçük evine gitmek istedi ama Simon, evde kalıp son günlerini çocuklarıyla birlikte geçirmeyi arzu ettiğini söyledi.

Nicholas onu yolcu etmek için Princeton'dan geldi ve iki erkek Grand Central îstasyonu'nda ciddi bir tavırla el sıkıştılar.

Simon, etraftaki gürültü içinde sakin bir tavırla, "Benim için annene iyi bak," dedi, her zamanki gibi nazik ve sevecendi. Sacha bile ağlıyordu. Matthew da, neler olduğunu anlamasa bile ağlamaya başlamıştı. Ama babasının bir yerlere gittiğini, annesiyle ablasının ağladığını ve ağabeyinin de üzgün olduğunu görebiliyordu.

Nicholas, beş yıldır ona babalık yapan adama sarıldı, gözleri dolmuştu onun da. Simon, "Kendine dikkat et evlat," dedi.

"Ben de gitmek istiyorum." Nicholas bunu çok hafif bir sesle söylemiş ve annesi duymamıştı.

Simon, "Henüz değil," dedi. "Okulunu bitirmeye çalış. Zaten belki seni de çağırabilirler." Ama Nicholas askere çağırılmayı beklemek istemiyor, İngiltere'ye gidip uçmayı düşünüyordu. Bunu aylardır düşünmekteydi ve Mart ayı geldiğinde daha fazla bekle-yemedi.

Simon şimdi Pasifik'teydi ve Nicholas onlara düşüncesini, Sacha'nın on yedinci doğum gününden bir gün sonra açıkladı.

Zoya bunun sözünü bile etmek istemiyordu, bağırıp çağırmaya, ağlamaya başladı.

"Babanın gitmesi yetmiyor mu Nicholas?" Çocuklara Si-mon'dan söz ederken baba demeye başlamıştı ve Nicholas'ın da buna bir itirazı yoktu. O da Simon'u bir baba gibi seviyordu.

"Anne gitmek zorundayım. Anlamıyor musun?" "Hayır anlamıyorum. Seni askere çağırmadıkları sürece neden olduğun yerde kalmıyorsun? Simon senin okulu bitirmeni istiyor, bunu sana kendisi söyledi." Çaresiz bir halde oğlunu caydırmaya çalışıyordu ama salonda onunla beraber oturmuş ağlarken, Nicholas'in fikrinden dönmeyeceğini biliyordu. Simon'u zaten çok özlemişti ve şimdi Nicholas'ın da gidecek olmasına nasıl dayanabileceğini bilemiyordu.

"Princeton'a savaştan sonra da devam edebilirim." Ama delikanlı dört yıldır okulda zamanını boşuna harcadığını düşünüyordu.

Princeton'u seviyordu ama gerçek dünyaya girmek, Simon'un yaptığı gibi çalışmak ve şimdi de onun Pasifik'te yaptığı gibi savaşmak istiyordu. Simon yazabildiği her fırsatta onlara mektup yazıyor ve neler olduğunu, izin verildiği kadarıyla anlatıyordu.

Zoya şimdi, onun evde olup da Nicholas'ı okula dönme konusunda ikna etmesini her zamankinden çok istiyordu, iki günlük tartışmadan sonra kaybettiğini anlamıştı. Üç hafta sonra Nicholas eğitim için ingiltere'ye gitti. Zoya evde yalnız başına oturup büyük bir acı içinde kaybettiklerini düşündü ve yine kaybedeceğinin korkusuna kapıldı... Babası, ağabeyi ve sonunda ülkesini kaybetmişti ve şimdi de kocası ve oğlu savaştaydı. Sacha evde değildi ve Zoya oturup dalgın gözlerle boşluğa bakmaya başladı.

Bir süre sonra çalan zili duymadı bile. Zil birkaç kez çalınca, önce cevap vermemeyi düşündü ama sonra yavaşça kalktı. Görmek istediği kimse yoktu. Sadece kocasıyla oğlunun, bir şey olmadan eve dönmesini istiyordu. Bir şey olduğu takdirde dayanamayacağını biliyordu.

Zoya mağazadan bir saat önce gelmişti ve bugünlerde çalışmak bile onu yeterince meşgul edemiyordu. Hiçbir şey onu huzura ka-vuşturamıyordu. Hiç durmadan Simon'u düşünmekteydi ve şimdi de Nicholas için üzülecekti, oğlu Avrupa'ya, uçaklarla uçup bomba atmaya gidiyordu.

"Evet?" Kapının önünde üniformalı bir genç vardı ve tedirgin görünüyordu. Son birkaç aydır kendisine verilen bu görevden nefret ediyordu. Üniformalı genç Zoya'nın yüzüne bakarken, keşke başka birini gönderselerdi, diye düşünmekteydi. Karşısındaki, ZOYA

topuz yapılmış kızıl saçları ve ne haber geleceğini bilmeden gülümseyerek bakmasıyla iyi bir kadına benziyordu.

Genç asker, "Size bir telgraf var madam," dedikten sonra kederli bir çocuğun gözleriyle Zoya'ya baktı ve telgrafı uzatıp, "Üzgünüm,"

diye mırıldanarak dönüp uzaklaştı. Telgrafı açıp okurken kadının gözlerini görmek istemiyordu. Zoya nefesini tutup, siyah kenarlı zarfı, titremesini önleyemediği ellerle açarken, genç asker gelen asansöre atlayıp kurtulmuştu. Zoya telgraftaki sözcükleri okurken asker çoktan gitmişti... 'Kocanız Simon Ishmael Hirsch'in dün öldüğünü büyük bir üzüntüyle bildirir...' Zoya'nın gözleri birden bulandı, gerisini okuyamadı. Koridorda dizleri üstüne çöküp onun adını sayıklamaya başladı... ve birden, Fontan-ka Sarayı'nın mermer zemininde kan kaybından ölen Nikolay'ı hatırladı...

Onun nazik okşayışlarını, güzel yüzünü, kullandığı kolonyanın kokusunu özleyerek orada öylece belki saatlerce kalıp hıçkır-dı...

Simon'un tıraş olurken kullandığı sabunun güzel kokusu... her şey... her şey... o artık eve hiç gelemeyecekti. Simon da tıpkı diğerleri gibi gitmişti işte.

45

Sacha eve geldiğinde annesini karanlıkta oturur buldu. Bunun nedenini öğrendiğinde yaşamında belki de ilk kez olarak doğru şeyi yaptı. Hemen Axelle'i çağırdı ve o da gelip Zoya'yla oturdu, birlikte bir anma töreni için plan düşündüler. Ertesi gün Kontes Zoya adlı mağaza kapalıydı, kapılarında siyah krep kumaşlar vardı. Axelle, Zoya'nın evinde kaldı, âdeta bir heykel gibi oturan, tutarlı düşünemeyen ve sadece baş sallayabilen arkadaşına destek oldu. Zoya gerekli kararların hiçbirini veremiyordu, ki böyle bir şey ilk kez oluyordu.

Zoya, törenden bir gece önce tüm cesaretini topladı ve Houston Sokağı'na gidip Simon'un annesiyle babasını gördü. Si-mon'un annesi, kocasının kollarında bağırıp ağlarken Zoya sessizce evden çıktı ve sokakta sendeleyip Sacha'nın koluna tutundu. Çok sevdiği kocasını kaybetmenin acısı ve üzüntüsüyle âdeta kör olmuş

gibiydi.

Bilmedikleri bir dilde okunan dualar, ilahiler ve Simon'un annesinin durmak bilmeyen ağlayış ve iniltileri arasında yapılan cenaze törenine güç dayandı Zoya, Axelle ve Sacha'nın ellerine yapıştı, daha sonra onu istediği kadar ağlayabilmesi için evine götürdüler.

Axelle ona baktı ve oldukça sert bir sesle, "Mümkün olduğunca çabuk çalışmaya başlamalısın," dedi. Her şeyi bir kenara bırakıp teslim olmanın ne kadar kolay olduğunu biliyordu Axelle, kendi kocası öldüğünde bunu yapmasına az kalmıştı. Zoya kendisine bu lüksü tanıyamazdı. Kendisini ve üç çocuğunu düşünmesi gerekiyordu. Daha önce de trajedi yaşamış ve kendini kurtarmıştı.

Şimdi aynı şeyi tekrar yapması gerekiyordu, ama Axelle'e boş

gözlerle bakan Zoya, gözyaşları yanaklarından süzülürken başını iki yana salladı. Yaşaması için artık hiçbir neden kalmadığını düşünüyordu Zoya.

ZOYA

357

"Bunu şu anda düşünemiyorum bile. Mağaza umrumda değil.

Artık hiçbir şey umrumda değil. Sadece Simon var benim için."

"Evet ama bunu yapmak zorundasın. Çocuklarına, kendine, müşterilerine karşı sorumlulukların var... ve tabii Simon'a da. Onun anısını yaşatmalı, başlatmana yardımcı olduğu şeyi büyütmeye devam etmelisin. Şimdi teslim olamazsın. Bu mağaza onun sana armağanıydı Zoya."

Bu doğruydu tabii, ama mağaza şimdi onun gözünde önemsiz bir fanteziydi, Simon'la paylaşmadıktan sonra neye yarardı tüm bunlar?

"Güçlü olmak zorundasın." Axelle bardan bir kadeh konyak getirip güzel kızıl saçlı kadına verdi ve gözünün önünde bir yudum almasını istedi. "Hepsini iç, sana iyi gelecektir." Zoya, başına sert bir

âmir gibi dikilen arkadaşına gözyaşlarının arasından bakıp zorla gülümsedi ve sonra yine, bu kez hüngür hüngür ağlamaya başladı. "Sen devrimden ve sonraki felaketlerden, şimdi teslim olmak için kurtulmadın Zoya Hirsch." Ama kendi adının yanında kocasının soyadını duymak onu daha çok ağlattı ve Axelle ondan sonra, onu mağazaya gitmeye ikna edinceye kadar her gün onun evine geldi. Nihayet mucize gerçekleşti ve Zoya mağazaya gitmeye razı oldu, ama sadece birkaç dakika kalabilecekti orada. Siyah bir giysi ve simsiyah çoraplar giyiyordu ama en azından ofisine uğrar olmuştu. Birkaç gün sonra dakikalar saate dönüştü. Sonunda masasında bütün gün oturmaya ve zamanının çoğunu boşluğa bakıp Simon'u hatırlayarak geçirmeye başladı. Her gün âdeta bir robot gibi gidiyordu oraya ve Sacha da ona yeni sorunlar çıkarmaya başlamıştı. Zoya, onun kontrolünü kaybetmeye başladığını biliyordu ama henüz onunla uğraşacak durumda değildi. Şimdi tüm yapabildiği, ofisine saklanıp saatleri sayarak gününü geçirmek ve akşam da evine dönüp Simon'u düşünmekti.

Matthew bile onu üzüyordu - sadece onu görmek bile babasını hatırlatmaya yetiyordu.

Simon'un avukatları haftalardır Zoya'yı arıyordu ama o onlarla görüşmekten hep kaçınıyordu. Simon tekstil fabrikaları ve manto fabrikasının yönetimlerini iki sadık yöneticisine bırakmıştı. Zoya oralarda işlerin kontrol altında olduğunu biliyordu ve za-358

ten sadece mağazayla uğraşmak bile ona yetiyordu. Ayrıca, avukatlarla konuşmak, Simon'un gittiğini kabul etmek anlamına gelecekti ki Zoya buna dayanamayabilirdi. Yardımcılarından biri ofisin kapısını hafifçe vurduğunda, Simon'u ve Connecticut'daki hafta sonlarını düşünüyordu.

"Kontes Zoya?" Kadın kapı aralığından konuşurken Zoya gözlerini sildi. Masasında oturmuş Simon'un fotoğrafına bakıyordu. Bir gece önce yine Sacha'yla tartışmıştı ama şimdi bu bile ona önemsiz bir şeymiş gibi geliyordu.

"Hemen geliyorum." Zoya tekrar burnunu sildi ve aynayı alıp makyajını düzeltti.

"Sizi görmek isteyen birisi var burada."

Zoya kapıyı biraz aralayıp hafif bir sesle, "Kimseyi görmek istemiyorum," dedi. "Arayanlara burada olmadığımı söyle." Sonra birden düşündü ve, "Kimmiş o?" diye sordu.

"Paul Kelly adında bir bey. Önemli olduğunu söyledi."

"Onu tanımıyorum Christine. Ona burada olmadığını söyleyi-ver."

Yardımcısı tedirgin görünüyordu, Zoya'yı kocasının ölümünden sonra böyle bitkin ve çaresiz bir halde görmek üzücü bir şeydi ama onu anlamak da kolaydı tabii. O günlerde hepsi de kocaları, erkek kardeşleri, arkadaşları için, Zoya'ya gelene benzer siyah kenarlı telgrafın gelmesinden endişe duymaktaydı.

Zoya o gün önemli hiç kimsenin gelmemesi için dua ederek kapıyı tekrar kapadı. Sempatik, acıyan bakışlara ve nazik sözlere dayanacak halde değildi. Böyle şeyler onu daha da sıkıyordu, ama o sırada kapı tekrar vuruldu. Gelen yine Christine'di, şaşkın ve tedirgin görünüyordu.

"Adam bekleyeceğini söylüyor. Şimdi ne yapacağım?"

Zoya içini çekti. Gelenin kim olduğunu bilemiyordu. Gelen, belki de bir müşterisinin kocasıydı ve adam metresi hakkında Zoya'nın, karısına bir şeyler söylemesinden korkuyordu. Bazen böyle erkeklerle karşılaşıyor ve onlara nazikçe teminat veriyordu. Ama Simon'un ölümünden beri böyle biriyle karşılaşmamıştı. Tekrar kapıya gitti ve açtı, siyah giysi ve çoraplarıyla kasvetli bir havası vardı. Gözlerinden, çok acı çektiği hemen belli oluyordu. "Pekâlâ, gönder onu buraya bakalım." Zaten yapacak işi yoktu.

Artık işiyle ilgili konularda rahatça düşünemiyordu bile. Burada ya da evinde, işe yaramaz bir kadın olmuştu. Sessizce durdu ve Christine'in içeriye getirdiği uzun boylu, seçkin görünüşlü, beyaz saçlı ve mavi gözlü adama baktı. Adam lacivert bir takım giymişti ve onu âdeta delip geçen gözlerle bakan, baştan aşağı siyahlar giyinmiş, çok kederli görünen Zoya'nın güzelliği karşısında şaşırmış gibiydi.

"Bayan Hirsch?" insanların onu mağazada bu isimle çağırması oldukça garipti, ama Zoya, onun kim olduğunu merak etmesine rağmen pek aldırmadan üzgün bir ifadeyle başını salladı.

"Evet?"

"Adım Paul Kelly. Firmamız kocanızın... şey... yani... mülkü ve miras işlerine bakıyor." Zoya acı dolu bir ifadeyle ona bakıp elini sıktı ve oturması için masasının yanındaki bir sandalyeyi gösterdi.

"Sizinle temas kurmak için çok uğraştık." Adam ona sitem dolu gözlerle baktı, ilginç gözleri vardı. Yüzü bir İrlandalı yüzüne benziyordu ve Zoya onun şimdi bembeyaz olan saçlarının simsiyah olduğunu düşünüyordu. "Telefonlarımıza cevap vermediniz." Ama adam onu görünce neden böyle davrandığını anlamıştı. Bu kadın üzüntüden harap olmuştu ve adam ona acımaktan kendini alamadı.

Zoya, "Biliyorum," dedi ve yüzünü başka yana çevirdi. Sonra içini çekti ve yine ona döndü. "Açık konuşmak gerekirse, sizinle görüşmekten kaçındım. Olanları daha da gerçek bir hale getirecekti bu. Bu..." Zoya başını yine çevirirken sesi fısıltıya dönüştü. "... bu benim için çok zor oldu."

içerde derin bir sessizlik oldu ve adam ona bakarak başını salladı.

Zoya'nın ne kadar üzgün ve perişan olduğunu görebiliyordu ama adam, bu acının ötesinde onda müthiş, belki kendisinin bile unuttuğu bir güç olduğunu sezebiliyordu. "Anlıyorum. Ama bazı konularda sizin arzularınızı bilmek zorundayız. Vasiyetnamenin resmen okunmasını talep edecektik, ama şimdi içinde bulunduğumuz koşullarda..." Adamın sesi kesilirken tekrar göz göze geldiler. "Belki de şu anda bilmeniz gereken tek şey, hemen tüm menkul değerlerini size ve oğluna bırakmış olması. Anne babası ve amcalarıyla sizin iki çocuğunuza da çok şey bıraktı Bayan 360

Hirsch." Adam bir an düşündü ve sonra resmi bir ifadeyle devam etti, "Oldukça büyük paralar diyebilirim, her birine bir milyon dolar kadar, tabii bunlar da değerli yatırımlar halinde. Çocuklar yirmi bir yaşına kadar ana paraya dokunamaz. Şu anda mutemet elinde bulunan bu değerler için bazı koşullar da var tabii, ama çok mantıklı şeyler, bundan eminim. Bizim mutemetlik bölümümüz tüm bu konularda Simon'a yardımcı oldu..." Zoya'nın kendisine dik dik baktığını gören adam birden sustu. "Bir şey mi var?" O anda buraya geldiğine üzülmüştü. Karşısındaki kadın onun anlattıklarını dinleyecek halde değil gibiydi.

"Her birine bir milyon dolar mı?" Zoya'nın hayalindeki paradan bile çok fazlaydı bu, ve onlar Simon'un değil, kendi çocuklarıydı.

Zoya şaşkına dönmüştü. Ama Simon'un tipik davranışlarından biriydi bu da işte. Ona olan aşkını benliğinin en derin yerlerinde hissediyordu.

"Evet, öyle. Ayrıca oğlunuzun kendi firmasında çalışmasını da istiyordu, tabii çalışacak yaşa geldiğinde. Bu büyük bir şirket. Hazır giyim fabrikasıyla altı tane tekstil fabrikası var ve o ayrıldıktan sonra gelen savunma siparişleri çok yüklü..." Zoya söylenenleri içine sindirmeye çalışırken adam anlatmaya devam ediyordu.

Hepsini düşünmesi ve hatta Nicholas'ın şirkette kendisiyle beraber çalışmasını istemesi, Simon'un kişiliğini yine göstermişti işte.

Simon böyle bir insandı... ama onlara servet bırakacağı yerde yaşayıp da onlarla beraber olsaydı ya.

"Ne savunma siparişi bunlar?" Zoya'nın kafası tekrar çalışmaya başlamıştı, düşünmesi gereken çok şey vardı, Simon hiç yoktan çok büyük şeyler yaratmıştı. Simon'a olan borcunu ödeyebilmesi için her şeyi anlaması gerekiyordu. "Bana savunma siparişleri konusunda bir şey söylememişti."

"O giderken anlaşmalar henüz yapılmamıştı, durum belli değildi.

Tekstil fabrikaları savaş süresince askeri üniformalar için gerekli tüm kumaş ihtiyacını karşılayacak." Adam ona bakarken güzelliğine ve zarafetine hayran olmaktan kendini alamıyordu ve Zoya, kocasını kaybetmenin acısı içinde vakur bir tavırla sessizce oturuyordu.

"Aman Tanrım... satış rakamları olarak ne kadar eder bu?"

Bir an için sanki Simon gelmişti oraya. Simon, bunu duysaydı ne kadar heyecanlanırdı kim bilir, diye düşündü Zoya ve avukat ona tahmini bir rakam verince inanamıyormuş gibi baktı. "Ama bu mümkün değil... öyle değil mi?" Zoya hafifçe gülümser gibi oldu ve o anda çok daha genç göründü, avukat onun hakkında okuduğu bir belgeden kırk üç yaşında olduğunu öğrenmişti ama karşısındaki kadının o yaşta olması olanaksızdı. O anda buna inanmak çok zordu.

"Korkarım mümkün. Açık konuşmak gerekirse Bayan Hirsch, siz ve oğlunuz savaştan sonra çok

zengin olacaksınız. Ve eğer Nicholas şirkete katılırsa, Bay Hirsch ona oldukça büyük bir hisse düşünmüş." Simon her şeyi düşünmüştü ama bunlar onun için bir teselli değildi şimdi. Simon olmadan o kadar parayla ne yapacaklardı ki? Ama avukatı dinledikçe Axelle'in haklı olduğunu anlıyordu. Simon'un inşa ettiğini devam ettirmeliydi, bunu ona borçluydu. Bunlar onun kendisine ve herkese son armağanı olmuştu. Simon'un anısı ve çocukları için devam etmeliydi.

"Yönetici olarak bıraktığı insanlar bu kadar yükü kaldırabilecek yetenekte mi acaba?" îlk kez görüyormuş gibi gözlerini kısarak avukata baktı ve adam ona gülümsedi. Zoya gülümsediği zaman çok güzel oluyordu, ilk gördüğü zamankinden çok daha güzel.

"Evet, sanırım onlar yetenekli yöneticiler. Tabii bize karşı sorumlu olacaklar." Avukat sustu ve doğrudan onun gözlerine baktı. "Ve hiç kuşkusuz size hesap verecekler. Bay Hirsch sizi tüm şirketlerin genel direktörü yaptı. Sizin iş hayatıyla ilgili sezgilerinize büyük saygı duyuyordu." Zoya'nın gözlerinin dolduğunu gören avukat başını başka yana çevirdi ve Zoya âdeta fısıldar gibi konuştu.

Simon, onun için tüm şirketlerinden çok daha değerliydi, ama bu adam bunu asla anlayamazdı tabii.

"Onu çok severdim." Zoya ayağa kalkıp pencereye gitti ve Beşinci Cadde'ye baktı. Artık bırakamazdı. Devam etmeliydi... çocukları...

ve onun için devam edecekti. Yavaşça döndü ve Paul Kelly'ye baktı. Gözyaşları yanaklarından süzülürken, "Geldiğiniz için teşekkür ederim," dedi, ama avukat onun güzelliği karşısında âdeta dilsiz gibi kalmıştı. "Gelmeseydiniz telefonlarınıza belki de hiç cevap vermeyebilirdim." Zaten cevap vermiyordu. Simon'u kaybetme gerçeğiyle yüz yüze gelmeye korkuyordu ama, artık bunu yapmak zorunda olduğunun bilincindeydi.

Adam acı acı güldü. "Ben de bundan korkuyordum zaten. Onun için kalkıp geldim. Sizi rahatsız ettiğim için beni affedersiniz umarım." Birden durdu ve sonra, "Yeriniz çok güzel," diye devam etti. "Karım da mümkün olduğunca buraya gelip alışveriş yapar."

Zoya başını salladı ve ihmal ettiği ve âdeta unuttuğu iyi müşterilerini düşündü.

"Buraya geldiği zaman beni aramasını lütfen söyleyin eşinize. Ona istediği her şeyi burada kendi ofisimde gösterebiliriz."

"Bana kalırsa, o geldiğinde kapılarınızı kilitleseniz bana daha büyük iyilik etmiş olursunuz." Avukat gülümseyince Zoya da gülümsedi. Adam daha sonra ona Nicholas hakkında bazı sorular sordu. Zoya ona, oğlunun Londra'da olduğunu, İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri olan RAF'a bağlı Amerikan Hava Kuvvetleri bombardıman uçaklarında uçtuğunu söyledi. "Yükünüz oldukça ağır, değil mi Bayan Hirsch?" Zoya üzgün bir ifadeyle başını salladı ve avukat onun büyük acılar çektiğini anlayıp acıdı. Bu kadın kocasının yardımıyla da olsa kendi imparatorluğunu kurmuştu, ama şu anda masasına oturmuş ona bakarken bir kelebeğin kanatları kadar nazik ve hassas görünüyordu. "Size yardım konusunda yapabileceğim bir şey olursa lütfen bana bildirin." Ama avukat onun için ne yapabilirdi ki? Hiç kimse ona Simon'u geri getiremezdi ve onun tüm istediği de buydu.

Zoya kaşlarını hafifçe çatıp, "Kocamın ofislerinde biraz zaman geçirmek istiyorum," dedi. "Şirketlerin direktörü olacaksam buna kendimi alıştırmam gerekiyor." Belki çok çalışırsa duygularına gem vurabilir, biraz kendini toparlayabilirdi.

"Bu akıllıca bir iş olabilir." Avukat her konuda ondan çok etkilenmişti. "Bunu ben de yapmak istemiştim ve topladığımız tüm bilgileri sizinle paylaşmaktan mutlu olurum." Avukat, New York'un Wall Street'te bulunan en önemli hukuk firmalarından birinin ortağıydı ve Zoya onun, kendisinden yaklaşık on yaş büyük olabileceğini tahmin etti, ama adamın gülerken ışıldayan gözleri onu daha genç gösteriyordu. Avukat aslında elli üç yaşındaydı ve yaşını da belli ediyordu.

Bir süre daha konuştular ve sonra avukat istemeyerek ayağa kalktı.

"Gelecek hafta Simon'un Yedinci Cadde'deki ofisinde buluşalım mı, yoksa getirebileceğim kadar belge ve bilgiyi buraya sizin ofisinize mi getireyim?"

"Sizinle orada buluşalım. Onların, gözetlendiklerini bilmelerini istiyorum... ikimiz tarafından da tabii." Zoya gülümseyip onun elini sıktı ve sonra yumuşak bir ses tonuyla konuştu. "Teşekkür ederim Bay Kelly. Buraya geldiğiniz için teşekkür ederim."

Avukat da tekrar ona gülümsedi. İrlandalı çekiciliği gözlerinde parlıyordu. "Sizinle çalışmayı sabırsızlıkla bekliyorum." Zoya ona tekrar teşekkür etti ve adam gittikten sonra masasına oturup dalgın gözlerle boşluğa baktı. Avukatın savunma siparişleri konusunda verdiği rakamlar şaşırtıcıydı. Simon, Aşağı Doğu Yakası'ndan bir terzinin oğlu olarak müthiş işler becermişti. Bir imparatorluk kurmuştu o. Tekrar Simon'un resmine baktı ve sonra sessizce ofisinden çıktı, onun ölümünden beri ilk kez olarak kendini iyi hissediyordu. Müşterilere bakmak için onun yanından hızlı adımlarla geçen satış elemanı kadınlar da bunun farkına varmıştı ve Zoya o gün öğleden sonra asansörle her kata uğrayıp çalışanlarının ne yaptığını kontrol etti. Artık kendisini göstermenin zamanı gelmişti. Kontes Zoya'nın, işine devam edeceği zamandı bu... Onun anısı hep kalbinde olacak ve orada kalacaktı... tıpkı sevdiği diğer insanların anıları gibi. Ama şu anda onları düşünecek zaman değildi. Yapılması gereken çok iş vardı. Simon için.

1942 yılının sonu geliyordu ve Zoya haftanın bir tam gününü Simon'un Yedinci Cadde'deki ofislerinde geçiriyor, Paul Kelly de genellikle orada onunla beraber oluyordu. Başlangıçta ikisi de gayet resmiydi ve birbirlerine Bay Kelly .ve Bayan Hirsch olarak hitap ediyorlardı. Zoya sade ve siyah giysiler, avukat ise çizgili ya da lacivert takımlar giyiyordu. Ama birkaç ay sonra aralarında bir samimiyet başladı, şakalaşır oldular. Avukat ona güzel fıkralar anlatıyor ve Zoya da Kontes Zoya'da olanları anlatıp güldürüyordu onu. Zoya bir süre sonra daha rahat giysiler giymeye ve o da ceketini çıkarıp gömlek kollarını sıvamaya başladı. Avukat, Zoya'nın iş anlayışına, kavrayış yeteğine hayrandı, tik başlarda Simon'un onu direktör yapmakla hata ettiğini sanmıştı ama Simon bir tilki kadar kurnaz ve zeki bir işadamıydı ve Zoya, düşündüğünden de akıllıydı. Zoya her zaman kadın olarak

kalıyor, asla sesini yükseltmiyordu ama herkes de onun hiç kimseye, yaptığı bir saçmalık konusunda hoşgörü göstermeyeceğini biliyordu. Ayrıca Zoya tüm defterleri yakından izliyor, bunu hiç ihmal etmiyordu.

Bir gün Simon'un masasında öğle yemeği yerlerken Paul ona, "Bu noktaya kadar nasıl geldin?" diye sordu. Sandviç istemişler ve bir dinlenme arasında yemeye başlamışlardı. Atherton, Kelly ve Schwartz bir gün önce Simon'un iki üst düzey yöneticisini değiştirmişti ve yapılması gereken daha birçok değişiklik vardı.

Zoya gülerek, "Kazara geldim," dedi ve ona kabare günlerini, Axelle'in yanındaki çalışmasını ve daha önce de Rus Balesi'nde dans ettiğini anlattı. Mağazasının olağanüstü başarısını da herkes duymuştu. Paul ise Yale Üniversitesi'ne gitmiş ve Boston'da sosyeteye yeni tanıtılan Allison O'Keefe adında bir kızla evlenmişti.

Dört yılda üç çocukları olmuştu ve karısından saygılı bir tavırla söz ediyordu ama onun adını söylerken gözlerinde hiçbir sevgi ifadesi, Zoya'nın onunla sık sık paylaştığı o sıcak gülüş yoktu.

Paul'un yorucu bir günün sonunda eve gitmekten nefret ettiğini söylemesi Zoya'yı hiç şaşırtmadı. "Allison ve ben yıllardır birbirimize yabancıyız."

Paul'un gıpta edilecek bir hayatı yoktu doğrusu. Oysa Si-mon'la Zoya, onun hâlâ özlemini çektiği sevişmeleri dışında da çok iyi arkadaş olmuşlardı.

"Peki ama neden onunla evliliğini sürdürüyorsun o zaman?"

Herkes boşanıyordu bu dünyada, ama Zoya birden, o daha söylemeden anladı ve üzgün bir ifadeyle ona baktı.

"İkimiz de Katoliğiz Zoya. Karım boşanmaya asla razı olmaz. On yıl önce denedim. Sinir krizi geçirdi, ya da bana öyle söyledi ve o zamandan beri de eskisi gibi olmadı. Onu şimdi bırakamam. Ve şey..." Paul tereddüt etti ama sonra Zoya'yla açık konuşmaya karar verdi. Güvenebileceği bir kadındı Zoya ve son bir yılda onunla çok iyi dost olmuşlardı. "Sana doğruyu söyleyeceğim, içiyor o. Benim sorumluluğumda ona bir şey olursa kendimi affede-mem."

"Senin için kolay bir hayat değil bu." îçki içen soğuk bir Boston kızı ve kocasından ayrılmayan bir kadın - Zoya bunu düşününce birden titredi, ama mağazada bunun gibi pek çok kadın görüyordu, bunlar, canları sıkıldığı için alışveriş yapan kadınlardı ve çoğu da, alıp eve götürdüğünü giymezdi. "Yalnızlık çekiyor olmalısın." Zoya ona sevecen gözlerle baktı ve Paul de kendi kendine, çok fazla konuşmaması gerektiğini hatırlattı. Her hafta birlikte çalışmak zorundaydılar ve avukat dersini uzun zaman önce almıştı.

Hayatında başka kadınlar da olmuştu ama hiçbirine de fazla önem vermemişti. Onlar arada bir sohbet edilecek ya da sevişilecek kadınlardı, ama Zoya gibisine hiç rastlamamış, yıllardan beri, belki de

hiçbir zaman, bir kadına karşı bu gibi duygular besleme-mişti.

Zoya'ya bakıp kibarca gülümsedi ve, "işim beni meşgul ediyor işte,"

dedi. "Tıpkı senin gibi." Zoya'nın ne kadar çok çalıştığını biliyordu.

O, şimdiye kadar sadece işi ve hiç kuşkusuz çok sevdiği çocukları için yaşamıştı ve yaşıyordu.

1943 yılında her Pazartesi gecesi, Simon'un ofisinden çıktıktan sonra akşam yemeklerini birlikte yemeye başladılar. Bu onlara, o 366

gün yaptıkları çalışmalar konusunda daha ayrıntılı konuşma fırsatı veriyor ve genellikle de Yedinci Cadde üstündeki sokaklarda bulunan küçük restoranlara gidiyorlardı.

Bir gece Paul ona gülümseyerek, "Matt nasıl?" diye sordu.

"Matthew mu? Çok iyi." Küçük oğlu üç buçuk yaşındaydı ve hayatının ışığı olmuştu. "Bana tekrar genç olduğumu hissettiriyor."

Oğlu doğduğunda anne olamayacak kadar yaşlı olduğunu düşünmüş olması, ama onun şimdi kendisine yaşam zevki vermesi ironik bir olaydı. Sacha hemen hep dışarda geziyordu, sanki o evde yaşamıyor gibiydi. O da bir süre önce on sekizine basmıştı. Paul bir gün Sacha'yı görmüş ve güzelliği karşısında şaşkına dönmüştü.

Ama onun Zoya için bir sorun olduğunu da anlar gibiydi. Zoya ona birkaç kez, kızını okulda zorla tuttuğunu söylemişti. Nicholas hâlâ Londra'daydı ve Zoya gece gündüz onun sağ salim dönmesi için dualar ediyordu.

"Senin çocukların nasıl Paul?" Paul kendi çocuklarından pek söz etmiyordu. Kızları evliydi, biri Chicago'da, diğeri Batı Kıyı-sı'nda yaşıyordu ve oğlu da Guam civarında bir yerlerdeydi.

Kaliforniya'da, nadiren görebildiği iki torunu vardı. Karısı Kaliforniya'ya gitmek istemiyor ve o da onu yalnız bırakmaya korkuyordu.

Paul, "Herhalde iyilerdir," diyerek gülümsedi. "Yuvadan uzun zaman önce uçtular ve artık onlardan pek haber alamıyoruz doğrusu. Allison'un içkisi yüzünden zaten çocuklukları da pek kolay geçmemişti, içki bağımlılığı gibi bir şey her şeyi değiştiriyor."

Sustu ve gülümsedi, Zoya'nın haberleri her zaman hoşuna gidiyordu. "Ee, mağazada ne var ne yok bakalım?"

"Pek fazla bir şey yok şimdilik. Bu kez erkekler için yeni bir bölüm açtım ve yeni bazı mallar deniyoruz. Savaştan sonra Avrupa'ya gitmek iyi olacak, yeni şeyler deneyebiliriz böylece." Fakat Avrupa'da savaşın sona ereceğine dair hiçbir belirti yoktu.

"Ben de bir gün Avrupa'ya gitmeyi çok istiyorum. Yalnız başıma tabii." Zoya'ya bakıp dürüstçe gülümsedi. Karısı bardan bara dolaşır ya da sarhoş olduğunu saklamak için yorgun olduğunu söyleyip odasına gizlenirken ona dadılık etmek kolay değildi kuşkusuz. Zoya onun buna neden katlandığını anlamıyordu. Bu, Paul için büyük bir yük olmalıydı. O akşam Paul onu evine götür-ZOYA

düğünde onu bir içki için evine davet etti ve düşündüğünü de söyledi. Paul onun evine daha önce de bir kez gelmişti ve evin, Zoya'nın kendisi gibi, rahat ve sıcak olduğunu hatırlıyordu. Büyük bir mutluluk içinde onunla birlikte asansöre binip yukarıya çıktı ve Zoya ona bir içki hazırlarken Paul de kütüphanede divana oturdu.

Eve girdiklerinde Sacha'ya seslenmişti, ama hizmetçi dı-şardaydı ve Sacha da henüz eve dönmemişti. Evde sadece Matthew ve dadısı vardı, küçük oğlan odasında uyuyordu.

"Bir yerlere gitmeli, seyahat etmelisin Paul. Kaliforniya'ya yalnız git ve çocuklarını gör. Hayatın neden karının yaptıkları yüzünden böyle azap içinde geçsin ki?"

"Haklısın, ama yalnız seyahat pek eğlenceli olmuyor." Paul onunla, şimdi içkisinden bir yudum alarak Zoya'ya bakarken olduğu gibi, hep açık ve dürüstçe konuşurdu. Zoya beyaz bir elbise giyiyordu ve saçlarını genç bir kız gibi arkaya atmıştı.

Zoya gülümsedi ve, "Doğru, insanın, yalnız başına bir şeyler yapması hoş bir şey değil tabii," dedi. "Ama ben buna alışmaya başladım." Aslında Simon'suz bir hayata alışması çok zordu.

"Buna pek alışma Zoya. Berbat bir şey." Bunu öyle sert, sanki öfkeliymiş gibi söylemişti ki Zoya irkildi. "Sen bundan fazlasını hak ediyorsun." Paul yıllardır hayatını yalnız başına yaşıyor ve aynı şeyin Zoya'ya da olmasını istemiyordu. Zoya hareketli, güzel ve canlıydı. Onun, kendisinin pek iyi bildiği yalnızlıktan, çok daha fazlasına layık olduğunu düşünüyordu.

Ama Zoya sadece güldü ve başını iki yana salladı. "Kırk dört yaşındayım ve yeniden başlamak için çok yaşlıyım." Ve bunu söylerken, kimsenin Simon'la boy ölçüşemeyeceğini de biliyordu.

"Saçma, ben neredeyse elli beş yaşındayım, ama hayata yeniden başlamak konusunda elime bir fırsat geçse onu asla kaçırmam."

Bunu Zoya'ya ilk kez söylüyordu, uzun bacaklarını önüne doğru uzatmıştı, beyaz saçları çok güzel taranmıştı ve Zoya'ya bakan gözleri pırıl pırıldı. Zoya'yla birlikte olmak her zaman hoşuna gidiyordu. Her hafta, Pazartesi günlerini sabırsızlıkla bekliyordu.

Yaşamdan zevk aldığı, ona yaşama gücü veren günlerdi onlar.

Zoya, "Ben hayatımdan memnunum," dedi. Aslında mutlu değildi ama tüm yapabildiği de buydu işte.

"Hayır, değilsin. Neden olasın ki?"

Zoya, artık sonsuza kadar bitmiş olan geçmiş yaşamını özleyecek yerde yaşadığı hayatı kabul edecek kadar akıllıydı ve sakin bir tonla, "Çünkü elimde olan her şey bu kadar," diye cevap verdi.

Bunu daha önce yapmıştı ama tekrarlayamazdı. Elinde olanlarla yetinmek zorundaydı, çocukları, çalışması ve Paul Kelly ile haftada bir konuşması ona yetiyordu.

Paul o sırada gözlerini kırpmadan ona bakıyordu, sonra hiçbir şey söylemeden kadehini bıraktı, gidip Zoya'nın yanına oturdu ve onun içine işleyen mavi gözleriyle baktı. "Bir şeyi bilmeni istiyorum Zoya. Bu konuda bir şey yapamam ve şu anda sana hiçbir söz veremem, ama Zoya... seni seviyorum. Tanıştığımız ilk günden beri seviyorum seni. Şimdiye kadar başıma gelen en güzel şeysin sen."

Zoya ona bakarken sersemlemiş gibiydi ve Paul başka bir şey söylemeden onu kollarına aldı ve büyük bir arzuyla dudaklarından öptü, kalbi havalanmış gibiydi ve tüm bedeniyle onu ar-zuluyordu.

"O kadar güzelsin... o kadar güçlüsün ki..."

"Böyle konuşma Paul... yapma..." Onu itmek, kendinden uzaklaştırmak istiyor ama bir türlü yapamıyordu. Paul'u istediği için kendisini suçlu hissediyordu. Simon'un anılarını inkâr etmek anlamına geliyordu bu, ama onu öperken kendini durduramıyordu, tekrar öptü ve boğuluyormuş gibi ona yapıştı.

Paul onu güçlü kolları arasında tutup öperken, "Seni çok seviyorum," diye fısıldadı, Zoya'nın kalp atışlarını göğsünde hissederken ona baktı ve gülümsedi. "Bir yerlere gidelim...

uzaklaşahm buralardan... neresi olursa olsun... bu ikimize de iyi gelecektir."

"Bunu yapamam."

"Evet, yapabilirsin... biz yapabiliriz." Paul onun elini sıkıca tuttu ve tekrar canlandığını hissetti. Zoya'ya bakarken kendisini yıpratan yıllar sanki ortadan kalkıyordu. Yeniden gençleşmişti ve onun kendisinden kaçmasına izin vermeyecekti. Hayatının sonuna kadar Allison'la yaşamak zorunda kalsa bile, en azından bir saniye de olsa Zoya'ya sahip olacaktı.

"Paul, çılgınlık bu." Zoya ondan ayrıldı ve odanın içinde dolaşmaya başladı: gözleri Simon'un çeşitli vesilelerle çekilmiş fotoğraflarına takıldı. "Bunu yapmaya hakkımız yok."

Ama Paul'un onu bırakmaya niyeti yoktu. Eğer Zoya yüzüne bir tokat atsaydı, özür diler ve giderdi, ama kendisinin onu istediği kadar o da onu istiyordu, bunu görebiliyordu. "Nedenmiş o? Bu kuralları kim koyuyor? Sen evli değilsin. Ben evliyim ama bunun normal, anlamlı bir evlilik olduğunu kimse söyleyemez. Aslında yıllardır evli değilim. Benim yaşadığımdan bile haberdar olmayan, beni yıllardır ve hatta hiçbir zaman sevmemiş bir kadınla zorunlu olarak evliyim... Bundan daha fazlasına

hakkım yok mu yani? Sana âşık oldum."

"Neden? Neden seviyorsun beni Paul?"

"Çünkü sen her zaman istediğim kadınsın, tam anlamıyla aradığım kadınsın."

"Sana pek fazla şey veremem." Clayton ve Simon'la olduğu gibi onunla da açık konuşuyor ve dürüst davranıyordu.

"Senden en küçük bir şey bile bana yeter, bunu anlıyorum." Paul onu tekrar, ama biraz daha sakin bir tavırla öptü ve Zoya da şaşırmasına rağmen ona karşı koymadı. Sonra oturup saatlerce konuştular, öpüştüler ve el ele tutuştular. Paul gittiğinde vakit geceyarısını geçmişti ve ertesi gün tekrar arayacağını söylemişti. Zoya sessizce yalnız başına oturdu, suçluluk duygusu içindeydi. Yanlıştı bu, böyle yapmaması gerekiyordu... Simon böyle bir durumda ne düşünürdü? Ama Simon artık hiçbir şey düşünemezdi, o ölmüştü ve Zoya yaşıyordu ve Paul Kelly'nin onun için bir anlamı vardı.

Zoya onun arkadaşlığına değer veriyordu ve Paul ayrıca, onun içinde çoktandır unuttuğu bazı duyguları uyandırmıştı. Sacha'nın eve girdiğini duyduğunda hâlâ Paul'u düşünüyordu ve kızının arkasından onun odasına gitti. Sacha parlak kırmızı bir elbise giymişti, makyajı bozulmuştu ve Zoya onun yüzündeki ifadeyi hiç beğenmedi. Kızının sarhoş olduğundan kuşkulandı, bu konuda onunla daha önce de konuşmuştu. Kızı ona şimdi yorgun gözlerle bakıyordu. Sacha'yla tartışmak her zaman insanı yoruyordu.

"Neredeydin sen?" Kızma bakarken sakin bir sesle konuşuyor ve hâlâ Paul'u düşünüyordu.

"Dışardaydım." Sacha, yüzünü annesine göstermemek için arkasını döndü. Zoya haklıydı. Kızı sarhoştu, ama hâlâ çok güzeldi.

"Ne yaptın dışarda?" "Bir arkadaşla yemekteydim."

"Sacha, henüz on sekiz yaşındasın, canın istediği gibi sokaklarda dolaşamazsın böyle. Okuldan ne haber?"

"İki ay sonra mezun oluyorum, şimdi bunun ne önemi var ki?"

"Benim için büyük önemi var. Terbiyeni takınmalısın. Çılgınca şeyler yaparsan insanlar konuşmaya başlayacaktır, seni de tanıyorlar beni de. Böyle şeyleri isteyemezsin Sacha. Lütfen mantıklı ol biraz." Ama onunla konuşmanın yararı yoktu ve çoktandır da olmamıştı zaten. Simon öldükten ve ağabeyi de gittikten sonra Sacha iyice çıldırmış ve Zoya onu kontrol etme umudunu yitirmişti, tamamen kaybedeceğinden korkuyordu.

Sacha birkaç kez yalnız yaşamakla tehdit etmişti annesini ki bu daha da korkunçtu. Zoya bu şekilde en azından neler olduğunu ve kızının neler yaptığını biraz da olsa görebiliyor, anlayabiliyordu.

Sacha elbisesini çıkarıp yere fırlattı ve odanın içinde iç çamaşı-rıyla dolaşmaya başladı. "Bunlar hep modası geçmiş şeyler anne.

İnsanlar artık böyle saçmalıklara inanmıyor."

"İnsanlar bu gibi şeylere hep değer vermiştir. Bu yıl okulun bitiyor.

Hakkında çirkin şeyler söylenmesini istemezsin, değil mi yavrum?"

Sacha omuzlarını silkti ve cevap vermedi, Zoya ona iyi geceler öpücüğü verirken nefesindeki alkol ve saçlarındaki sigara dumanı kokusunu duydu ve üzgün bir ifadeyle onun yüzüne baktı. "İçmeni istemiyorum." "Neden? Artık reşit oldum." "Mesele reşit olup olmaman değil."

Sacha tekrar omuzlarını silkti ve annesi çıkıncaya kadar arkasını döndü. Onunla konuşmanın hiçbir yararı yoktu. Zoya, Nicho-las'ın dönüşünü büyük bir sabırsızlıkla bekliyordu, belki o, kardeşi üzerinde bir otorite kurabilirdi. Çünkü bunu kimse beceremiyor-du. Zoya şimdi, kızının, Simon'un bıraktığı parayı almaya başladığında neler yapabileceğini düşünüyor ve endişeleniyordu.

Birisi onu durdurmadığı takdirde, kızı o paralarla iyice çılgınlaşabilirdi. Saat birde telefon çaldığında o hâlâ bunları düşünüyordu. Bir an için, kötü bir haber alma korkusuyla kalbi duracak gibi oldu. Ama

arayan Paul'du. Evdeydi ama ona telefon etmek istemişti. Allison kapısını kilitlemiş, kendi odasında uyuyordu ve Paul, Zoya'nın sıcaklığından ayrıldıktan sonra iki kat yalnızlık hissediyordu.

"Bu gecenin benim için ne büyük bir anlam taşıdığını söylemek istedim sana. Sen bana çok özel bir şey verdin."

"Bilmiyorum Paul." Zoya'nın sesi alçak ve yumuşaktı ve o, Pa-ul'e çok az bir şeyler verdiğini düşünüyordu. Birkaç öpücük ve bir anlık bir sıcaklıktı bu.

"Hayatımı yeniden heyecanlandırdın. Sadece Pazartesi gecelerimiz bile hayatımın geriye kalanını yaşanmaya değer kılıyor."

Zoya o anda, bunların kendisi için ne kadar büyük bir ihtiyaç olduğunu düşündü, Paul zeki, nazik ve insana hoşça vakit geçirten bir erkekti.

Paul, "Bu hafta seni özleyeceğim," diyerek güldü. "Bir Salı günü buluşsak acaba şimşekler çakar mı dersin?"

Zoya, "Sence bunu denemeli miyiz?" diye sorarken kendisini çok cesur hissediyordu. Buna ikisi de mutlu çocuklar gibi güldü.

"Yarın öğle yemeğini beraber yiyelim ve neler olacağını öğrenelim."

Paul yıllardan beri gülmediği gibi gülüyordu. Zoya onun, kendisini genç bir erkek gibi hissetmesini sağlamıştı ve PauPde Zoya'yı mutlu eden, huzura kavuşturan bir şeyler vardı.

"Bunu gerçekten yapmalı mıyız yani?" Zoya kendisini suçlu gibi hissetmek istiyor, ama edemiyordu. İçinde, Simon bunu anlardı diyen bir ses vardı sanki, garip bir histi bu.

"Yarın saat bir iyi mi?"

"Tam öğle vakti olsun." Telefonu kapatan eli titriyordu. Çılgınca bir şeydi bu... ama yine de durmak istemiyordu Zoya. O gece kütüphanede onun dudaklarından öpüşünü hatırladı, masum ve tatlı bir şeyler vardı o öpüşte. Ne olursa olsun Paul artık onun arkadaşıydı. Birlikte çalışabileceği, konuşabileceği, işinden ve çocuklarından söz ederek sohbet edebileceği bir erkekti o. Paul onu dinliyor ve onlara büyük değer veriyor gibi görünüyordu. Zoya o gece yaptığının yanlış olup olmadığını düşündü, ama yatıp uyuduğunda rüyasında Simon'u gördü, Paul Kelly'nin yanında duruyor ve gülümsüyordu.

47

Ertesi sabah Paul on ikiye birkaç dakika kala geldi ve onu ofisinde çalışır buldu, Zoya yüzünde ciddi bir ifade ve saçları arasında bir kalem takılmış olarak önündeki işe dalmıştı. Paul kapıya hafifçe vurdu ve açarken, masasında oturmuş Zoya'ya bakıp gülümsedi.

Zoya başını kaldırıp onun gülümseyen yüzüne bakarken, Paul, "Bu görüntü bana hiç yabancı gelmiyor," dedi. "Çok mu meşgulsün Zoya. Sonra mı geleyim?"

"Hayır, önemi yok. Bu iş bekleyebilir." Zoya arkadaşlıklarının sıcaklığını düşünüp gülümsedi. Paul öğleye kadar onu görmek için sabırsızlıkla beklemişti ve şimdi, Zoya kalkıp çantasını almaya giderken onun güzelliği karşısında yine sersemler gibi oldu. Hâlâ çok güzeldi Zoya.

Paul o sıcak İrlandalı gülümsemesiyle, "Çok mu iş var?" diye sordu.

"Pek öyle fazla sayılmaz." Paul'un gelmesine sevinmişti ve mutlu bir gülümsemeyle ona baktı. Onunla burada buluşmak, Si-mon'un ofisinde buluşmaktan daha kolaydı. Burası Simon'un değil, onun yeriydi ve Paul burada, onun geçmişinden ziyade bugünü daha rahatça paylaşabiliyordu, ki bu da şimdi ona daha önemliymiş gibi geliyordu.

Öğle yemeği için yürüyerek Twenty One'a gittiler. Saat üç olduğunda hâlâ konuşup gülüşüyorlardı. Yakınlarındaki masalardan birinde Spencer Tracy, geniş kenarlı bir şapka giymiş

ve koyu renk gözlük takmış bir kadınla oturuyordu. Zoya kadının kim olduğunu merak etti ama Paul onunla hiç ilgilenmedi bile. O, gözlerini Zoya'dan ayıramıyordu.

Zoya en sonunda, onun gözlerine baktı, orada gördüğü ifadeyle rahatlayıp, "Bunu neden yapıyorsun?" diye sordu. Paul'un gözlerinde sadece sevecenlik ve güç pırıltılarıyla, Zoya'ya karşı hissettiği duygular vardı.

Paul hafif bir sesle, "Çünkü seni seviyorum," dedi. "Sana âşık olmaya hiç niyetim yoktu ama oldum işte. Nesi yanlış bunun?"

Zoya, onun Allison'la yaşadığı cehennem azabını ve boş hayatı öğrendikten sonra bunda yanlış bir şey olduğunu söyleyemezdi kuşkusuz.

"Bunda yanlış bir şey yok. Fakat Paul..." Zoya bir an durup düşündü ve sonra, "... birbirimize çok alışırsak ne yapacağız?" diye devam etti. "Arada sırada yapılan küçük kaçamaklar. Senin istediğin bu mu yani?"

"Bu kadarı bile benim için yeterli, sana müteşekkir olurum. Benim için seninle geçirdiğim bu saatler hazine değerinde. Gerisi... şey, ne olacaksa olur." Paul bunu söylerken, Zoya'nın da kendisinden bundan fazlasını istemediğini sezmişti, içgüdüsü öyle diyordu.

Onun çocukları, mağazası ve Simon'la anıları vardı. "Bundan fazlasını istemeyeceğim senden. Buna hakkım yok zaten. Sana yalan söylemeyeceğim. Asla. Allison'u bırakamayacağımı biliyorsun, ve eğer sana verebildiklerim yeterli olmazsa bunu anlarım." Masanın altında uzanıp Zoya'nın elini tuttu. "Belki de çok bencil davranıyorum." Zoya başını iki yana sallarken, yakınlarında oturan Spencer Tracy'nin güldüğünü gördü. Kadının kim olduğunu ve onun neden bu kadar mutlu göründüğünü tekrar merak etti.

"Ben de zaten bundan fazlasına hazır olduğumu pek sanmıyorum.

Hiçbir zaman da olamayabilirim. Simon'u çok severdim."

"Bunu biliyorum."

Zoya sesini alçaktı ve, "Ama galiba ben de seni seviyorum..." dedi.

Bunu söylediğine kendisi de şaşırmıştı, böyle bir şey yapacağı hiç aklına gelmezdi, ama Paul'le beraber olmak hoşuna gidiyordu. Her Pazartesi günü onunla beraberdi ve ona güveniyor, saygı duyuyordu.

"Vermek isteyeceğinden fazlasını istemeyeceğim senden. Bunu anlıyorum." Zoya ondan daha fazlasını isteyemezdi. Paul sanki onun tüm duygularını anlıyordu. Bir an düşünüp cesaretini toplayarak ona hafifçe gülümsedi Paul. "Bir gün, hazır olduğunda benimle bir yerlere gider misin?"

Zoya uzun bir süre ona baktı ve sonra yavaşça başını salladı.

"Bunun ne zaman olacağını bilemem. Henüz hazır değilim." Pa-374

DANIELLE STEEL

ul'un bir gece önceki öpüşleri onu allak bullak etmişti ama, ölen kocasının anısına ihanet etmeye henüz hazır değildi.

"Seni zorlamıyorum. Bekleyebilirim. Hatta belki hayatımın sonuna kadar bekleyebilirim." İkisi de gülümsedi. Paul, hayat hakkında sabırsızlığı ve heyecanı olan Simon'dan da, nazik, aristokra-tik davranışları olan Clayton'dan da farklıydı. Paul Kelly kendine has bir tarzı olan bir adamdı.

"Teşekkür ederim Paul." Zoya müteşekkir bir ifadeyle onun yüzüne baktı ve Paul hiçbir şey söylemeden eğildi ve onu öptü.

"Ne zaman fırsat bulursak beraber yemek yiyelim." Paul mutlu ve umutlu görünüyordu.

"Allison buna hiçbir şey demez mi peki?"

Paul bir an üzgün bir ifadeyle ona baktı. "Fark etmez bile."

Zoya bunu duyunca onu öptü, yıllardır süren yalnızlığın yarasını kapatan bir öpücüktü bu. ikisi de yalnız insanlardı, ama bir araya geldiklerinde yeniden hayat buluyor, mutlu oluyorlardı. Si-mon'un işleriyle ilgili cesur kararlar alıyorlar ve Zoya ona mağaza konusunda haberler vermekten hoşlanıyordu. Paul'a bazen edepsiz müşterileriyle... ya da küçük Matthew ile ilgili hikâyeler anlatıp onu uzun uzun güldürüyordu.

Yemekten sonra Paul onunla birlikte mağazaya kadar yürüdü ve saatin dörde geldiğini görünce ikisi de şaşkına döndü, ama Paul onu yine de bırakmak istemiyordu.

"Cuma akşamı yemeğe gidebilir misin, yoksa Pazartesi'ye kadar bekleyelim mi?" Mağazanın kapısında Zoya'nın yüzüne mutlu bir ifadeyle bakarken ona baskı yapmak istemiyordu. Zoya, Sacha'mn hafta sonunda yine bir yerlere gideceğini biliyordu ve birden, Paul'u, Simon'un ofisinde buluşmadan önce görmek istediğini hissetti.

"Tabii, akşam yemeği çok iyi olur." Parıltılı yeşil gözleriyle onun gözlerine baktı ve Paul gülümsedi.

"Bu kadar şanslı olmak için hayatımda doğru bir şeyler yapmış

olmalıyım."

"Saçmalama." Zoya güldü ve onu yanağından öperken Paul de onu arayacağını söyledi. Zoya onun kendisini arayacağını biliyordu ve kendisi onu, iş bahanesiyle bile olsa arayabilirdi.

ZUYA

375

Ama Zoya'ya akşam üzeri gönderilen güllerin işle yakından uzaktan ilgisi yoktu, iki düzine beyaz gül geldi, çünkü Zoya bir gün ona beyaz gülleri çok sevdiğini söylemişti. Ve Paul'un, söylenenleri kolayca unutmadığını uzun zaman önce öğrenmişti.

Güllere iliştirilmiş olan kartta, 'Küçük kaçamaklar değil sevgili Zoya, sadece borç alınan anlar. Bana ödünç verdiğin her kıymetli dakika için sana teşekkür ederim. Sevgiler, P.' yazılıydı. Kartı okuduktan sonra gülümseyerek çantasına koydu ve müşterileriyle ilgilenmek için ofisinden çıktı. Paul'un, onun hayatına yeni bir şeyler kattığı inkâr edilemezdi. Zoya'nın hayatına, onun neredeyse unuttuğu, çok kıymetli bir şey katmıştı... bir elin dokunuşu, ona değer veren ve yardım için her zaman orada olacak bir erkeğin bakışıydı bu. Hayatın bir gün onları nerelere götüreceğini şimdiden bilmek olanaksızdı. Belki de hiçbir yere götürmeyecekti. Ama Zoya şimdilik ona ihtiyacı olduğunu, onun da Zoya'ya ihtiyaç duyduğunu biliyordu. Mağazanın içinde yürürken adımları sanki daha bir hafiflemiş gibiydi. Artık bu konuda suçluluk da duymuyordu.

Mağazayı kapamaya hazırlanırlarken yardımcısı meraklı bir tavırla,

"Bugün öğle yemeğinde birini mi gördün?" diye sordu. Zoya'nın öğle yemeği için mağazadan çıkıp gitmesi pek sık görülen bir olay değildi. Zoya, gözleri aylardan beri ilk kez bu kadar neşeyle parlarken, güldü.

Yardımcısına bir sır veriyormuş gibi baktı ve, "Spencer Tracy'yi gördüm," diye cevap verdi.

Yardımcısı genç kız da gülümsedi ve, "Oh tabii," dedi. Gerçekten de Zoya, Tracy'yi görmüştü. Bu yalan değildi. Evet, Spencer Tracy'yi...

ve Paul Kelly'yi görmüştü.

48

Paul ve Zoya her Pazartesi öğleden sonra Simon'un ofisinde buluşmayı sürdürdüler. Çok çalışıyor, akşam yemeklerini geç yiyor ve fırsat buldukça hafta sonlan kuytu köşelere gidip kumların üzerinde yürüyor, yaşamaları hakkında konuşuyor ve sevişiyorlardı, ama arkadaşlıkları sevişmeden de önemliydi onlar için. Daha sonra New York'a, gerçek yaşamlarına ve ait oldukları insanlara dönüyorlardı. Zoya bu ilişkinin hayatının geri kalan kısmını etkilemesine asla izin vermiyordu. Her ikisinin de yapmak zorunda olduğu pek çok şey vardı. Zoya kendisini hiçbir zaman onunla evlenmek konusunda kandırmadı. Bu konuda hiçbir umut yoktu. Paul onun arkadaşıydı, özel bir dosttu o, ve yıllardır yönetim kurulu toplantılarında birlikte oturmalarına rağmen, birbirleri için ne ifade ettiklerini, çocukları dahil kimsenin bilmemesiyle gurur duyuyorlardı. Matthew, Paul'u çok seviyor, Sacha da hoşgörü gösteriyordu. Genç kız, annesinin neler yaptığıyla ilgilenemeyecek kadar meşguldü ve ikisinin ilişkisi konusunda hiçbir şey bilmiyormuş gibi görünüyordu. Nicholas ise hâlâ Avrupa'da RAF saflarında savaşmayı sürdürüyordu.

Başkan Roosevelt 12 Nisan 1945'te öldü. Üç hafta sonra da Avrupa'da savaş sona erdi ve Zoya sevinç gözyaşları döktü. Oğlu hâlâ yaşıyordu. Nicholas, yirmi dört yaşına bastığı gün eve döndü ve iki gün sonra savaş Pasifik'te de bitti. Beşinci Cadde'de sonu gelmeyen kutlamalar ve geçit törenleri yapıldı. Zoya mağazayı kapadıktan sonra Nicholas'ı görmek için eve gitti, oğlu salonun penceresinde

durmuş sokakta dans eden insanları seyrediyordu, delikanlının gözlerinden yaşlar süzülüyordu.

Nicholas, sokaktaki neşeli kalabalığı seyrederken annesine bakıp,

"Babam da yaşayıp bu günleri görseydi ya," diye fısıldadı ve Zoya sevgi dolu gözlerle yakışıklı oğluna baktı. Oğlu, özellikle de üniformasıyla, Nikolay'a öylesine benziyordu ki. Nicholas evden ZOYA

377

uzakta kaldığı yıllarda tam bir erkek olmuştu ve Princeton'a dönmeyeceğini söylediğinde Zoya pek şaşırmadı. Simon'un bıraktığı imparatorluk konusunda öğrenmesi gerekenleri öğrenmeye başlamak istiyordu. Paul ona bilmesi gereken her şeyi öğretti ve Nicholas kendisine kalan parayı duyunca iyice şaşırdı.

Sacha da bir yıl sonra kendisine miras kalan çok paraya kavuşacağını öğrenmişti ama paranın miktarını henüz bilmiyordu.

Fakat Nicholas, annesiyle kaldığı kısa süre içinde Sacha'nın nasıl davrandığını görünce çok şaşırdı. Sacha her gece dışardaydı, sabaha karşı ve genellikle sarhoş olarak geliyor ve yaptıklarıyla ilgili olarak kendisiyle konuşmak isteyenlere, özellikle de Nicholas ve Zoya'ya karşı çok kaba davranıyordu. Nicholas bir gece annesiyle geç saatlerde bu konuyu konuşurken çok öfkeliydi. Sacha o gece erken gelmiş ve odasına girip hemen sızmıştı. Onu üniformalı bir genç getirmişti eve, ve o da öylesine sarhoştu ki, Nicholas onu âdeta evden atar gibi dışarıya çıkarırken güçlükle yürüyebiliyordu.

"Onunla ilgili bir şey yapmayacak mısın anne? iyice kontrolden çıkmış bu kız?"

"Tokatlanamayacak kadar büyüdü Nicholas, ve onu odasına da kilitleyemem."

"Bunu ben denemek isterdim." Nicholas üzgün görünüyordu, ama ertesi sabah kız kardeşiyle konuşması da işe yaramadı. Sacha o gece yine dışarıya çıktı ve sabahın dördünden sonra eve döndü.

Eskisinden daha güzeldi Sacha, aşırılıkların güzelliğini bozması şimdilik olanaksızdı, çünkü çok gençti, ama Zoya, bu hayata bir son vermezse zamanlar o güzelliğin bozulacağını biliyordu. Aralık ayında Sacha evden kaçtı ve Zoya ne yapacağını şaşırdı, çok üzgündü. Tanışalı henüz üç hafta bile olmadan bir gençle evlenmişti ve gencin, Palm Beach'te bir polo oyuncusunun oğlu olması da onu teselliye yetmedi. Delikanlı da Sacha gibi çılgınca bir yaşam sürüyordu, her gece içip dans ediyor, eğleniyorlardı ve Sacha Mart ayında New York'a gelip de annesine büyük bir sevinçle Ey-lül'de bir bebek beklediğini söyleyince Zoya daha da kötü oldu.

"Sanırım Matthew'un doğum gününde doğuracağım." Matthew o sırada içeriye girdiğinde Sacha biraz da şaşkın gibiydi. Matthew şimdi altı buçuk yaşındaydı ve Simon'un iri kahverengi 3/8

DAN 1KLLK SİBEL

gözlerini ve nazik davranışlarını almıştı. Nicholas'a hayrandı ama ablasının yolu üstünde durmaması

gerektiğini uzun zaman önce öğrenmişti. Ablası çok içiyordu ve, ya kaygısız ya da kötü bir kız oluyordu. Sacha yirmi bir yaşındaydı ve Simon'un bıraktığı para, onu kendi felaketine doğru daha hızlı götürüyordu.

Sacha Haziran ayında eve dönüp kocasının kendisini aldattığını söyledi ve intikamını da hemen aldı. Kendisine yeni bir arabayla iki elmas bilezik satın aldı, hamile olmasına rağmen kocasının arkadaşlarından biriyle yattı ve sonra onu bulmak için Palm Beach'e döndü. Zoya hiçbir şey yapamayacağını biliyordu.

Nicholas bile artık o konuda konuşmak istemiyordu. Kardeşi böyleydi işte ve yaptıkları hiç de güzel değildi. Zoya bu konuda sık sık Paul'le konuşuyor ve onun nazik, akıllı sözleriyle teselli bulmaya çalışıyordu.

Nicholas hafta sonlan firsat buldukça Matthew'yu alıp parka top oynamaya ya da balık tutmaya götürüyordu. Çok çalışmasına rağmen küçük çocuğa zaman ayırabiliyordu ve böylece Zoya da Paul Kelly ile sessizce biraz vakit geçirebilmekteydi, ilişkilerini hâlâ gizlice, sessizce sürdürüyorlardı. Nicholas hiçbir şey bilmiyordu ve bu da Zoya ile Paul'un bir başarısıydı.

Sacha'nın bebeği Ağustos sonunda doğdu, parlak kızıl saçlı minik bir kızdı. Zoya bebeği görmek için Florida'ya gitti. Küçük kız ufacık bir şeydi ama çok tatlıydı, fakat annesi onunla sanki hiç ilgilenmiyor gibiydi. Doğumdan kısa bir süre sonra Sacha yeniden pahalı arabalarıyla etrafta dolaşıp içmeye başladı, sadece kendini düşünen Freddy'nin, yanında olup olmaması da önemli değildi.

Zoya onların nerede olduğunu asla bilemiyordu ve bebek, Zoya'nın onaylamamasına karşın, sürekli olarak bir dadıyla bırakılmaktaydı.

Zoya, nadiren yaptıkları telefon konuşmalarında Sacha'ya yaşam tarzının yanlış olduğunu anlatmaya çalışıyordu ama Sacha onu dinlemek bile istemiyordu. Nicholas da artık kardeşinden hiç haber alamıyordu. Sacha âdeta onların hayatından tamamen çıkmış

gibiydi. Zoya özellikle Sacha'nın bebeği Mari-na'yı daha çok göremediğine üzülüyordu.

Noel arifesinde telefon çalınca, Zoya bunun Sacha olabileceğini düşünüp umutlandı. Nicholas annesiyle akşam yemeği yiyordu ve Matthew da Noel ağacını süsledikten sonra yatmıştı. Matthew ZOYA

yedi yaşındaydı ve hâlâ Noel Babaya inanıyor gibiydi, ama Zoya onun gelecek yıl artık inanmayacağını sanıyordu. Küçük oğlu hâlâ Zoya'nın hayatının neşesiydi ve Zoya telefonu alırken mutlu bir ifadeyle gülümsüyordu.

"Alo?" Arayan Florida Eyalet Polisi'ydi. Birden neden aradıklarını düşünüp korkan Zoya'nın kalbi duracak gibi oldu. Karşısındaki polis ona, Sacha ve Freddy'nin bir partiden dönerken kaza geçirdiklerini söyledi ve Zoya nefesini tutup dinlerken, en sonunda korktuğu başına geldi. Ahizeyi yerine koyup Nicholas'a baktı kaldı, duyduklarını ona söyleyemiyordu. Birkaç dakika sonra bebeğin

dadısı aradı, bebekle yalnız kaldığı için sinir krizi geçiriyordu.

Onunla Nicholas konuştu ve sabahleyin ilk uçakla gelip bebeği alacağını söyledi. Delikanlı sessizce ve korkulu gözlerle annesine bakarken dadı ona her şeyi anlattı. Ağlayarak konuşan Zoya da kızının ölümünden kendisini sorumlu tutuyor, ısrarla hata ettiğini söylüyordu, ama artık çok geçti. Kızını yetiştirmekte başarılı olamamıştı ve o da artık yoktu. Zoya ağlayarak, "... küçükken ne kadar tatlı bir kızdı..." diyor ve hıçkırıyordu. Ama Nicholas kız kardeşini daha başka şeyleriyle hatırlıyordu. Sacha hep şımarık, bencil ve annesine karşı kaba bir kız olmuştu. Ama Zoya için, bu haksızlıktı. Sacha sadece yirmi bir yaşındaydı ve o da gitmiş, karanlık bir yaz gecesinde geçip kaybolan bir kayan yıldız gibi yok olmuştu.

Nicholas ertesi gün uçağa binip Florida'ya gitti ve kız kardeşinin cenazesiyle onun minik bebeği Marina'yı alıp getirdi. Zoya için kederli bir Noel'di bu, Matthew'la birlikte, titreyen ellerle armağan paketlerini açarken, gözyaşı dökmemek için kendini zorluyor ve acaba kızım için yapabileceğim ama yapamadığım şeyler var mıydı? diye düşünüyordu. Belki de çalışmasaydı, daha sakin bir yaşamları olsaydı, eğer Clayton... ya da Simon ölmeseydi... ya da belki... acılar insanın düşmanıydı, Matthew'la ilgilenmeye çalıştı, küçük oğlu ablasına ne olduğunu anlamamış gibi biraz fazla sakindi ve bu da Zoya'yı korkutuyordu. Ama küçük oğlan kocaman kahverengi gözleriyle Zoya'ya bakıp, "Yine sarhoş

muymuş anne?" diye sorunca onun her şeyi çok iyi anladığını gördü.

Matthew'un sorusu onu şoke etmişti. Ama çocuk haklıydı. Sacha kaza sırasında sarhoştu. Zoya, Sacha'nın bebeğini kollarına 380

DANIELLE STEEL

aldığında bunu inkâr etmedi. O gece geç saatlerde dalgın gözlerle, esneyip gözlerini açarak etrafına bakınan bebeği seyrediyordu.

Minik kız şimdi dört aylıktı ve Zoya ile, Nicholas ve Matthew dayılarından başka kimsesi yoktu.

O gece Paul, yine her zamanki gibi telefon edince ona, "Bunun için çok yaşlıyım," diyerek içini çekti.

"Hayır değilsin. O bebek senin yanında, annesi ve babasının yanında olduğundan daha iyi yetişecektir. Şanslı bir çocuk o."

Kendisi de Zoya ile birlikte olup hayatını onunla paylaştığı için şanslıydı tabii. Zoya'nın iyiliklerinden etrafındaki herkes yararlanıyordu. .. sadece Sacha bunun dışında kalmıştı ve Zoya o gece yine kızını iyi yetiştiremediği için kendisini suçladı. Daha başka şekilde davranabilir miydi acaba? İçini yakan acıyı hissederken, bunun cevabını asla bulamayacağını biliyordu. Şimdi bunu telafi etmek için yapabileceği tek şey, Marina'yı kendi çocuğu gibi sevmek olacaktı. Bebeğin beşiğini yatağının yanına yerleştirdi ve saatlerce, uyuyan çocuğu seyretti, gözleri kapalıydı, teni sıcacıktı, saçları Zoya'nınkiler gibi kızıl ipeğe benziyordu. Zoya onu koruyacağına ve bu kez elinden gelen her şeyi yapacağına kendi kendine söz verdi. Sonra birden hıçkırdı. Sacha ile Nicholas'm neredeyse öleceği yangını hatırladı... küçük Sacha'yı kaldırıma bırakmışlardı, itfaiyeciler dumandan fenalaşmış Sacha'yı ayıltmaya, canlandırmaya çalışıyordu ve Zoya şimdi olduğu gibi o zaman da hıçkırıklarını

tutmuştu... Her şey nasıl bu kadar yanlış

olabiliyordu? Sonunda, her şeye rağmen yirmi bir yaşında onu kaybetmişti.

iki gün sonra yapılan cenaze törenine Sacha'nın bazı okul arkadaşları ve New York'ta tanıdığı insanlar geldi. Zoya, Nicholas'ın koluna girmiş ve Matthew'nun elini tutmuş kiliseden çıkarken, cenaze törenine katılanlar derin bir üzüntüyle ona bakıyordu, Zoya bir ara arka sırada oturmuş kederli gözlerle kendisine bakan Paul'u gördü, beyaz saçları kalabalığın arasında rahatça görülebiliyor ve gözleriyle, ona her şeyini sunmaya hazır olduğunu belirtiyordu. Zoya ona bir an baktı ve iki yanında iki oğlu olduğu halde yoluna devam etti, hayatı yeni başlayacak olan minik Marina, Zoya'nın yatağı yanındaki beşiği içinde onları bekliyordu.

49

1947 yılı, Dior'un 'Yeni Görünüş' yılıydı ve Zoya onun yeni moda ürünlerinden sipariş etmek için Paris'e giderken Matthew ile Marina'yı da yanına aldı. Matthew sekiz yaşına geliyordu ama Marina henüz bir bebekti. Zoya Matthew'yu alıp Eiffel Ku-lesi'ne çıkardı, onunla birlikte Seine nehri kıyısında yürüdü ve onu, uzun yıllar önce Evgenya ile birlikte gittiği Tuileries'e götürdü.

"Bana büyükanneni anlatsana." Zoya gülümsedi ve ona, çocukluğunda bindikleri troykalan, oynadıkları oyunları ve tanıdığı insanları, her şeyi bir kez daha anlattı. Bu, tarihini, ve bir yerde onun tarihini onunla paylaşmak anlamına geliyordu. Daha sonra Fransa'nın güneyine ve bir sonraki yıl da yine çocuklarla birlikte Roma'ya gittiler. Zoya gittiği her yere Marina'yı da götürüyordu, küçük çocuğun kaybettiği annesinin acısını telafi etmek ister gibiydi sanki. Marina şimdi onun kendi çocuğu gibiydi ve Zoya'ya da öylesine benziyordu ki, geriye dönerlerken gemide Zoya'nın etrafında zorla yürüyen küçük kızı görenler, onu Zoya'nın kendi çocuğu sandı. Zoya kırk dokuz yaşında olmasına rağmen üzerinde hâlâ bir gençlik havası vardı ve yanında küçük çocuklar olmasını kimse yadırgamıyordu.

Zoya, Paul'e birkaç kez, "Bu galiba beni genç tutuyor," demişti. Paul da ona hak veriyordu. Zoya eskisinden bile daha güzeldi şimdi.

Şirketi artık Nicholas yönetiyordu ve 1951 yılı ilkbaharında tekstil fabrikalarının idaresini iyice eline almıştı. Nicholas şimdi neredeyse otuz yaşındaydı ve Zoya küçüklerle Avrupa'dan döndüğünde, seyahat hakkındaki hikâyeleri dinlemek için eve geldi. Matthew, on bir, parlak kızıl saçlı ve kocaman yeşil gözlü Marina ise dört buçuk yaşındaydı. Nicholas onu gıdıklayınca kıkır kıkır güldü ve genç adam daha sonra Matthew'yu yatağına götürüp, planlarından Zoya'ya söz etmek için salona döndü.

"Şey anne..." deyip susarak ona gülümseyince, Zoya önemli bir şeyler olduğunu sezinlemişti.

"Evet Nicholas? Yüzümde ciddi bir ifade olması mı gerekiyor, yoksa beni korkutmaya mı çalıyorsun?" Zoya bir süredir böyle bir şey bekliyordu zaten. Nicholas bir süredir güzel bir Güneyli kızla çıkıyordu. Fabrikaları kontrol için gittiğinde, Güney Carolina'da tanışmıştı onunla. Çok güzel bir kızdı ama biraz şımarıktı. Ama Zoya oğluna bu konuda hiçbir şey söylemedi. Nicholas artık yetişkin bir genç adamdı ve kendi seçimini yapmakta serbestti.

Paul'a da söylediği gibi, oğlunun kararlarına saygılıydı. Nicholas hassas, nazik bir erkekti ve Simon'un işlerini yürütme konusunda da iyice kararlıydı.

"Sonbaharda evleneceğimi söylesem şaşırır mısın acaba?" Gözlerini annesininkilere dikmişti ve Zoya kendini tutamayıp güldü.

"Şaşırmalı mıyım yavrum?"

Nicholas gururlu bir ifadeyle, "Elizabeth'le evleniyoruz," dedi.

"Senin adına mutlu oldum canım." Zoya ona baktı ve gülümsedi.

Nicholas iyi bir insan olmuştu, her iki babası da, yaşasaydı onunla gurur duyardı. "Umarım seni mutlu eder yavrum."

"Şimdiden ediyor zaten." Zoya da bundan fazlasını isteyemezdi tabii, ve o anda, yıllarca önce, Simon'la evlenmesi öncesinde Sofia'nın kendisini sorgulamasını hatırladı ve oğluna, bir dahaki görüşmelerinde Elizabeth'e güzel bir gelinlik konusunda yardımcı olmak istediğini söyledi. Simon'un ebeveyni yıllar önce ölmüş, amcaları da onlardan sonra vefat etmişti. Zoya onlarla hiçbir zaman yakın olamadı, ama onlar ölmeden önce Matthew'un onları sık sık ziyaret etmesini sağlamış ve tabii bu da onları çok mutlu etmişti.

Elizabeth mağazaya gelip de çevresindeki herkese kaba davrandığında, Zoya ona güçlük çıkarmama konusunda kendi kendine verdiği sözü hatırladı. Aslında gelinlik önemli bir şey sayılmazdı Elizabeth ondan tüm çeyizini tamamlamasını talep ettiği gibi, bir de daire almasını istiyordu. Bu isteklerden sonra, düğün günü Zoya hiç de mutlu değildi, elinde nikâh yüzüğünü tutan Matt-hew'ya ve taşıdığı gül yaprağı sepetiyle, ön sıralarda oturan anneannesine el sallayan Marina'ya bakıp gülümsedi, onlarla gurur duyuyordu.

Nicholas bir kahraman gibi davrandı, karısının her isteğini yerine getirip her şeyi aldı, onun tüm kaprislerine katlandı, ama bir süre sonra onun da sabrı taştı. Zoya'nın, Marina'yı, onların üstüne gül yaprağı serperken seyrettiği günden yaklaşık dört yıl sonra Nicholas karısını, kendi ailesinin yanına gönderdi. Marina şimdi dokuz yaşındaydı ve Zoya onu her gün bale dersine götürüyordu.

Bale, beş yaşından beri Marina'nın hayatta tek tutkusu olmuştu.

Ama Zoya bu kez, hâlâ Sacha'yı iyi yetiştirmediğini hissederek, küçük kız için elinden gelen her şeyi yapmaya kararlıydı. Her gün saat üçte mağazadan çıkıp Marina'yı Bayan Nightingale'in okulundan alıyor ve kendisinin yıllar önce St Petersburg'da, Madam Nastova'nın sınıfında yaptığı aynı

figürlerini tekrar ettiği bale dersine götürüyordu.

Aynı şeylerin tekrarlandığını görmek ona garip geliyordu.

Torununa Maryinski Okulunu, onun harika ve eğlenceli derslerini ve Madam Nastova'nın ne kadar zor bir hoca olduğunu anlattı. Bir süre sonra Zoya ve Nicholas küçük kızın bale gösterisine gittiklerinde, Zoya oturduğu yerde sessizce ağladı. Nicholas ona baktı ve elini okşadı, Zoya da gözyaşları arasından gülümsedi ve Marina'yı seyretmeye devam etti.

"Ne kadar tatlı ve masum." Küçük kızın yaşamı daha yeni başlıyordu. Çok çalışıyordu, gayretliydi, çok iyi ve samimi bir çocuktu. Matthew ona, aralarındaki yedi yaş farka karşın tam bir ağabey gibi davranıyordu, Zoya küçükken Nikolay ile ilişkisi de bundan çok farklı değildi. Kuşaktan kuşağa aynı şeylerin tekrar ortaya çıkması çok garipti. Zoya'nın bale tutkusu şimdi de kendini Mari-na'da göstermişti.

Paul o gece minik balerine kendisi gibi minik bir çiçek buketi verdi ve Marina yattıktan sonra, bale gösterisinin nasıl olduğu konusunda heyecanla konuşurlarken, Zoya'nın yıllardır kendisine sorulmasından korktuğu soruyu sordu. Karısı birkaç ay önce sirozdan ölmüştü ve Nicholas kendi evine gittikten sonra, Paul, kütüphanenin sessizliğinde, önce hiçbir şey söylemeden Zoya'ya baktı.

"Zoya... on iki yıl sonra artık sana sorabilirim bunu. Benimle evlenir misin?" Uzanıp Zoya'nın elini tuttu ve Zoya onun gözleri-384

ne, yıllardan beri devam eden ama hiçbir zaman tam olarak meyvesini vermemiş bir aşkın getirdiği bir gülümsemeyle baktı. On iki yıldır beraberdiler ve Paul'u çok seviyor, arkadaşlığına değer veriyordu, ama bunun için artık çok geçti. Simon'dan sonra evlenmeyi hiç istememişti. Matthew'un büyümesini, Marina'nın bale yapmasını görmek onu mutlu ediyordu. Mağazanın içinde hâlâ o eski enerjisiyle koşturup duruyordu. Elli beş yaşındaydı şimdi, ama hiç yavaşlamamıştı. Evlilik artık istediği bir şey değildi.

Pa-ul'un parmaklarını büyük bir sevgiyle öptü ve başını iki yana salladı.

"Paul, sevgilim bunu yapamam."

Paul onu dinlerken yaralanmış gibiydi, ama Zoya durumu ona anlatacak sözcükleri bulmaya çalıştı.

"Benim için geçti artık. Evlenmek için çok yaşlıyım."

"Böyle konuşma Zoya, kendine bir baksana! Seni gördüğüm ilk günden bu yana hiç değişmedin." Gerçekten de Zoya hâlâ çok güzeldi.

Zoya o güzel gülümsemesiyle ona baktı ve, "Evet değiştim," dedi.

"îç dünyam değişti. Matthew'un, istediklerini yapmasını ve Marina'nın da olmak istediği şey olmasını görerek sessizce yaşlanmak istiyorum artık. Marina'nın istediklerini yapabilme lüksüne sahip

olmasını, olmak istediği gibi olmasını... işte istediğim bu benim."

Paul ona evlenme teklif etmeden önce bunları duymaktan korkmuştu zaten. Onunla yıllardan beri evlenmek istemiş ama bunu yapamamıştı. Şimdi serbestti ama Zoya için çok geç olmuştu artık. Allison daha önce ölseydi acaba durum değişir miydi? diye düşündü. Zoya'yla geçirdiği hafta sonları artık azalmıştı, zaman zaman yine Paul'un Connecticut'daki o küçük evine gidiyorlardı ama son yıllarda bu hafta sonları Zoya için önemini kaybetmiş

gibiydi. Zoya'nın sevdiği şey arkadaşlıklarıydı, evlilik için bundan fazlası gerekiyordu. Evlilikte tutku gerekirdi. Ama çocuklar onun tüm tutkusuydu artık. Çocuklar ve mağaza. Simon'un anısıyla bu hep böyle olacaktı.

"Artık kimsenin karısı olamam. Bunu anladım artık. Verebileceğim her şeyi uzun zaman önce Clayton ve Simon'a verdim.

Şimdi ben varım. Çocuklar, işim ve ikimiz de vakit bulduğumuzda sen varsın. Ama seninle evliliğimize değecek kadar verememem kendimi sana. Bu sana haksızlık olur. Kulağa hoş gelmese de kendime zaman ayırmalıyım Paul. Belki de artık bencil olma sırası bana geldi. Çocuklar büyüyünce yine serbest kalacak ve seyahat edeceğim. Belki de bir gün Rusya'ya giderim... St Petersburg'u tekrar görürüm... ya da Livadiya'yı..." Bunu yapmanın ona acı vereceğini, üzeceğini biliyordu ama son yıllarda bunun hayalini kurmaya başlamıştı ve bunu gerçekleştirmek her geçen yıl biraz daha kolay geliyordu ona. Tüm ihtiyacı zaman ve oraya gitmek için gereken cesaretti. Ama bunları Paul'la birlikte yapamayacağını biliyordu, onun da kendi yaşamı, evi, işi, bahçesi, dostları vardı.

Onun yaşamı son yıllarda oldukça yavaşlamıştı. "Sanırım sonunda büyüdüm." Paul altmış altı yaşında birden yaşlanmış, çökmüş gibi görünüyordu, ama Zoya bunu ona söylemedi. "Yıllardır çok meşgul oldum, yaşamımı sürdürmeye, hayatta kalmaya çalıştım.

Sonunda hayatta bundan çok daha fazlası olduğunu öğrendim.

Belki de bunu daha önce öğrenebilseydim... o zaman belki Sacha için her şey daha farklı olabilirdi." Kızının ölümünden hâlâ kendisini sorumlu tutuyordu ve artık geriye bakıp da ona karşı nasıl farklı davranabileceğini düşünmek de zordu, zaten önemi de kalmamıştı bunun. Sacha için artık çok geçti ama Matthew, Marina ve hatta kendisi için henüz geç sayılmazdı. Daha yaşayacağı yıllar vardı önünde ve Paul Kelly'yi ne kadar severse sevsin bunu yalnız başına yapmak istiyordu.

"Yani bu şimdi ilişkimiz sona erdi anlamına mı geliyor?" Paul ona üzgün, soğuk bir ifadeyle bakınca Zoya yavaşça uzandı ve onu dudaklarından öptü ve Paul, içinde, onu ilk gördüğünde hissettiği o ateşi tekrar hissetti.

"Sen istemediğin sürece hayır. Eğer beni bu şekilde kabul edersen daha uzun yıllar seni sevecek ve yanında olacağım." Evli olduğu tüm o yıllar boyunca olduğu gibi yine onunla olacaktı.

Paul yavaşça güldü. "Bu da benim şansım işte, dünya en sonunda büyüdü, insanlar şimdi, yirmi yıl önce herkesi şoke edecek şeyleri yapıyor, birbirleriyle açıkça sevişiyor, bakalım daha neler olacak?

Sana saygınlığı on iki yıl geç teklif ettim ben." Zoya'nın Z25

kütüphanesinde otururken buna ikisi de güldü. "Zoya sen benim için çok gençsin."

"Teşekkür ederim Paul." Tekrar öpüştüler ve bir süre sonra Paul evine gitti. Zoya hafta sonunu onunla beraber Connecticut'ta geçireceğine söz verdiği için Paul giderken oldukça yumuşamıştı.

Zoya parmaklarının ucuna basarak sessizce Marina'nın odasına girdi, uyuyan kızı bir süre seyretti ve gülümsedi. Dünya bir gün onun olacaktı. Yavaşça eğilip küçük kızı yanağından öperken gözleri doldu ve sakin sakin uyuyan Marina, anneannesinin okşayan eli altında hafifçe kıpırdandı.

"Dansına devam et küçüğüm... küçük balerin... devam et..."

50

Zoya'nın Kennedy'li yıllarda mağazadaki yaşamı oldukça heyecanlıydı. Genç senatörün karısı ilginç modalar yaratıyor ve herkes de bunu izliyordu. Zoya o kadına hayrandı. Hatta bir gün Beyaz Saray'a yemeğe davet edildi ve büyük oğlu buna çok sevindi.

Zoya hâlâ, senatörün çocukluğunda olduğu kadar güzel ve zarifti.

Zoya altmış bir yaşında, gururla mağazasında dolaşıyor, bir şapkayı düzeltiyor, hoşuna gitmeyen bir şeye kaş çatıyor ve alışkın eliyle çiçekleri değiştiriyordu, onu artık herkes tanıyordu. Axelle ölmüş, mağazasının anısı kalmıştı sadece, ama Zoya ondan çok şey öğrenmiş ve iyi öğrenmişti.

Marina artık Juilliard'daydı, arada bir profesyonel olarak dans ediyor ve Zoya onu izlerken, kırk yıl önce Diaghilev'le dans ederken olduğu gibi, kalbinin hızlandığını hisseder gibi oluyordu.

Matthew 1961'in Haziranı'nda Harvard'dan mezun oldu ve Zoya, ön sırada Nicholas'la birlikte oturup onu alkışladı. Mükemmel bir genç olmuştu ve Zoya'yla birlikte mağazada çalışacaktı. Nicholas onun, kendisiyle çalışmasını istemiş, fakat Matthew, perakende işiyle daha çok ilgili olduğunu söylemişti. Zoya, o hazır oluncaya kadar mağazayı açık tutacağını söyleyince iki genç adam da güldüler.

Matthew ona, "Mağaza yanıp kül olsa bile sen orasını kapat-mazsın," diye takılınca Zoya bir kahkaha attı. Çocuklarını çok iyi tanıyor ve çok seviyordu. Bir gün Nicholas'la uçakta, New York'a dönerken konuşuyorlardı ve bir ara Zoya dikkatle oğlunun yüzüne baktı. Nicholas'ın kafasında bir şeyler olduğu açıkça belliydi ve Zoya dayanamayıp sordu.

"Pekâlâ, nedir kafanın içindeki Nicholas? Gizliliğe daha fazla dayanamayacağım." Oğlu tedirgin bir ifadeyle gülerken Zoya'nın gözleri parlıyordu.

"Beni iyi tanırsın anne." Genç adam kravatını düzeltti ve boğazını temizledi.

"Bunca yıl sonra tanımam doğal, değil mi?" Nicholas otuz dokuz yaşındaydı artık. "Ne saklıyorsun benden bakalım?" Zoya bunu söyler söylemez, ağabeyinin onu gezmeye götürüşünü ve kendisinin de onu, çıktığı dansçı kızdan söz edip kızdırdığını hatırladı, sanki bin yıl önceydi bu. Oğlu daha konuşmadan, onu tedirgin eden konunun bir kadınla ilgili olduğunu anlamıştı.

"Tekrar evleniyorum ben."

Zoya, "Alkışlamalı mı, yoksa ağlamalı mıyım?" diyerek güldü.

"Bunu daha öncekinden daha çok sevebilecek miyim?"

Yakışıklı oğlu delici gözlerle ona baktı. "O bir avukat. Aslında Paul Kelly'nin hukuk firmasında çalışacak. Washington'da yaşıyor, Kennedy Yönetiminde görevliydi. Zeki ve komik bir kız ve berbat bir aşçı." Nicholas durdu ve güldü. "'Onun için çıldırıyo-rum.

Aslında..." Yine tedirgin bir ifadeyle annesine baktı. "Eğer çok yorgun değilsen bu akşam bizimle yemeğe gelmeni isteyecektim."

Bir yıldan fazla bir zamandır New York'la Washington D.C.

arasında gidip geliyorlardı.

Zoya ona, bü kez daha akıllıcı bir seçim yapmasını diliyormuş gibi baktı. "Bu gece geç saatlere kadar mağazada çalışacaktım, ama...

sanırım ikna edilebilirim." ikisi de güldü ve oğlu kendi evine giderken onu da eve bıraktı. Julie evde onu bekliyordu ve Nicholas ona, annesini de akşam yemeğine çağırdığını söyleyince Julie korku dolu gözlerle ona baktı.

"Oh hayır! Ya benden nefret ederse? Şu üzerimdeki elbiseye baksana! Washington'dan gelirken doğru dürüst bir şey getirme-dim ki."

"Harika görünüyorsun. Annem buna hiç aldırmaz."

"Yok canım, bunu sen mi söylüyorsun?" Julie, Zoya'nın fotoğraflarını görmüştü ve onun her zaman mükemmel göründüğünü ve en son modaya göre giyindiğini biliyordu.

O gece yemek için La Cote Basque'a gittiklerinde Zoya kızı incelemeye başladı. Restoran mağazaya yakındı ve Zoya'nın sevdiği bir yerdi. Julie tam anlamıyla Nicholas'ın anlattığı gibiydi: neşeli, zeki, hayat konusunda heyecanlı, işinde çok başarılı bir genç kadındı ama onda olanlar sadece bu kadar da kalmıyordu. Nicholas'tan on yaş küçüktü ve Zoya onun, oğlu için iyi bir eş olacağın-ZOYA

dan emindi. Bu genç kadından hoşlanmış ve o gece onlardan ayrılırken önemli bir karar vermişti. Düğün armağanı olarak onlara imparatorluk yumurtasını verecekti. Onu artık çocuklarına vermenin zamanı gelmişti.

O gece yemekten sonra yürüyerek mağazaya döndü ve kapıyı anahtarıyla açıp sessiz koridora girdi. Gece bekçisi onun kapısı altındaki ışığı görünce hiç şaşırmamıştı. Zoya geceleri böyle sık sık gelip mağazayı kontrol eder ve bazı işleri alıp eve götürürdü. O

gece eve dönerken de, günün birinde Matthew'nun da onunla birlikte çalışmasının çok güzel olacağım düşündü. Doğurmak için çok yaşlı olduğunu düşündüğü o çocuk, hayatının ışığı olmayı sürdürüyordu. Simon haklı çıkmıştı. Altmış iki yaşında onu çok seven Marina'nın merakla kendisini beklediği eve yürürken bile kendisini dinç, canlı hissediyordu ve bu duyguyu ona veren de Matthew olmuştu, onu hep genç tutuyordu oğlu.

Eve vardığında vakit geceyarısı olmuştu ve torununun yatak odasından kendisine seslendiğini duydu. "Anneanne, sen misin?"

"Tabii yavrum, umarım başkası değildir." Torununun odasına girdi, Nicholas ve Julie'yle yemeğe giderken giydiği şapkayı çıkardı ve kendisine çok benzeyen çocuğa gülümsedi. Torununun kızıl saçları Zoya'nın şimdiki saçları kadar uzundu ve geceliğinin üstüne düşmüştü, ama Zoya'nın saçları artık beyazlamıştı tabii. "Bil bakalım ne oldu? Lincoln Center'da dans etmemi istediler!"

"işte bu çok müthiş bir şey! Anlat bakalım neler oldu." Torununun yatağı kenarına oturdu ve onun neşeyle konuşmasını dinlemeye başladı. Küçük kız sanki dans etmek için yaşıyordu, ama bu bir gerçekti, sadece bir anneannenin gururuyla düşünülen, öyle sanılan bir şey değildi bu, kızda müthiş bir yetenek vardı. "Pekâlâ, söyle bakalım ne zaman olacak bu iş?" Torunu ona gösterideki herkesin, koreografın, rejisörün, direktörün isimlerini sayıp hayat hikâyelerini ve müziği anlatmıştı, gösterinin zamanı onun için büyük önem taşımıyordu.

"Altı hafta sonra! inanabiliyor musun buna? Asla hazır olamayacağım galiba."

"Hayır, olacaksın canım." Son yıllarda Marina'nın derslerinde bazı aksamalar olmuştu ama o buna pek önem vermiyordu ve 390

Zoya da sık sık, bu kez esinleyici güçlerin yeterli olup olamayacağını, Marina'nın bir gün ünlü bir balerin olup adını duyurup du-yuramayacağını merak etmeye başlamıştı, Zoya ona uzun zaman önce, gençliğinde Paris'te Rus Balesi'nde ve bir kez de Nijinski ile dans ettiğini anlatmış ve bundan uzunca bir süre sonra da, Fitz-hugh Kabaresi'nde çalıştığından söz etmişti. Marina bu hikâyeleri dinlemekten hoşlanıyordu, çünkü bunlar saygın anneannesinin daha bir egzotik görünmesini sağlıyordu.

Altı hafta sonra yapılan gösteri çok başarılı oldu. Marina ilk kez bu şekilde sahneye çıkıyordu ve iyi eleştiriler aldı. On beş yaşında başarı yolunda ilerlemeye başlamıştı. Marina gerçek bir balerindi.

Nicholas'ın kız olan ilk çocuğu 1963'te, John Kennedy'nin öldürüldüğü ve Matthew'nun da Kontes Zoya'da çalışmaya başladığı yıl doğdu. Nicholas ve Julie'nin, küçük bebeklerine Zoe adını vermesi de Zoya'nın gururunu okşamıştı, çünkü bu isim kendi adının Amerikanlaştırılmışıydı ve aslında bu adı daha çok sevmişti.

Marina on yedi yaşına basmıştı ve artık sürekli olarak dans ediyordu. Genç kız, Zoya'nın Rus soyadını almıştı ve Marina Ossupov olarak tanınıyordu. Çok çalışıyor, ülkede durmadan turnelere katılıyordu. Nicholas onun, okulu bitirince üniversiteye gitmesi için zorlanması gerektiğini düşünüyordu ama Zoya onunla aynı fikirde değildi.

"Herkesin üniversiteye gitmesi gerekmez Nicholas. O kendine bir yaşam tarzı seçti bile. Artık sen de bir babasın, biraz daha hoşgörülü olmalısın." Zoya her zaman yeni fikirlere açıktı, yaşam konusunda her zaman heyecanlıydı ve canı hiç sıkılmazdı. Paul ona hâlâ âşıktı, onu çok seviyordu. Birkaç yıl önce çalışmayı bırakıp kendini emekliye ayırmıştı ve artık Connecticut'ta yaşıyordu. Zoya vakit buldukça arabasına atlayıp onu görmeye gidiyor ve Paul de onun her zaman meşgul olmasından şikâyet ediyordu. Mağazada büyük değişiklikler yapılmıştı. Zoya mağazaya Cardin, St Laurent, Correges ürünleri getirmişti ve Paris'e gittiğinde artık Matthew da onunla beraber gidiyordu. Genç adam güzel mankenlerle gönül eğlendiriyor ve Ritz'te kalmaktan hoşlanıyordu. Yirmi dört yaşında, heyecan dolu bir yaramazdı ve annesine benziyordu. Zoya da kendi kendine artık yavaşlaması gerektiğini söylemiş olmasına rağmen, o geldikten sonra daha da çok çalışmaya başlamıştı.

Julie bir gün Nicholas'a, "Annen insanı şaşırtan bir kadın," dedi ve pek çok gelinin tersine, bu söylediğinde samimiydi. İki kadın zaman zaman birlikte yemeğe çıkıyordu ve Zoe beş yaşına bastığında, Zoya ona ilk bale kıyafeti ve ayakkabılarını aldı. Marina yirmi iki yaşındaydı ve ünlü bir bale yıldızı olmuştu. Dünyanın her yerinde dans ediyor ve çok seviliyor, sürekli olumlu eleştiriler alıyordu. Her ülkede bale sevenlerin göz bebeğiydi. Bir yıl önce de Rusya'da dans etmişti. Adı daha önce St Petersburg olan Leningrad'ı ziyaretini Zoya'ya büyük bir heyecan içinde anlattı.

Kışlık Saray'a gitmiş ve hatta Maryinski'yi bile görmüştü. Onu dinlerken Zoya'nın gözleri yaşarıyordu. Bir rüyanın gerçekleşmesi gibi bir şeydi bu... bunlar onun elli yıldan fazla bir zaman önce terk ettiği yerlerdi, bir parçası hâlâ oralardaydı ve şimdi Marina oraları görüyordu. Zoya da her zaman Rusya'ya gitmek istediğini söylüyor ama bunu iyice yaşlandığında yapmayı düşünüyordu.

Zoya'nın yetmişinci doğum gününde Nicholas, "Peki ne zaman yaşlanacaksın anne?" diyerek onunla şakalaştı. "Ben senden daha hızlı yaşlanıyorum. Nerdeyse elli yaşındayım. Sorun şu ki, sen yaşını göstermezken ben gösteriyorum."

"Saçmalama Nicholas, ben artık iyice eskidim ve bu da belli oluyor!" Ama aslında yaşı belli değildi ve bu da insanı şaşırtıyordu.

Kızıl saçları beyazlamıştı ama hâlâ güzeldi, saçlarını her zaman çok güzel topluyor, giydiği güzel giysiler, güzel vücudunu hâlâ gösteriyordu. Herkesin kıskandığı biri ve kendisini yakından tanıyanların ilham kaynağıydı Zoya. İnsanlar hâlâ mağazaya geldiklerinde Kontes'i görmek için âdeta yalvarıyordu. Matthew ise, onu görmekte ısrar eden, mutlaka görmek istediklerini söyleyenlere komik

hikâyeler uyduruyordu.

Zoya kuru bir sesle, "Mağaza âdeta Louvre gibi bir yer oldu, sadece biraz daha küçük tabii," dedi.

"Bu kadar da mütevazı olma anne. Sen olmasaydın bu mağaza bir hiç olurdu."

Ama bu artık pek gerçek sayılmazdı. Matthew işletme fakültesinde öğrendiği ticaret tekniklerini uygulamaya başlamış ve onun çalışmaya başladığı yıldan itibaren ilk beş yıl içinde satışlar bir kez daha ikiye katlanmıştı. Matthew yeni bir parfüm çıkardı - adı hiç kuşkusuz Kontes Zoya idi - ve satışlar ondan sonraki yıl içinde ve daha sonraki beş yılda tekrar ikiye katlandı. Yıl 1974 olduğunda Kontes Zoya'nın kendisi de, mağazası da bir efsane olmuştu.

Ancak bu efsaneleşmeyle birlikte, Matthew'nun ilgisini çeken ama annesini dehşete düşüren bazı teklifler gelmeye başladı. Birleşmiş

bazı şirketler, birkaç mağazalar zinciri, bir alkollü içkiler firması ve konserve gıdalar satan bir gıda maddeleri şirketi, mağazayı satın almak ve yatırımlarını çeşitlendirmek istiyordu. Matthew bu konuları görüşmek üzere Nicholas'ın ofisine gitti ve iki kardeş

günlerce konuştular. Nicholas bu tekliflerin daha önce gelmemiş

olmasına şaşıyordu.

Nicholas kardeşine sevecen bir ifadeyle bakarak, "Bu senin için gurur verici bir şey," dedi. Ama Matthew başını iki yana salladı ve odanın içinde dolaşmaya başladı. Her zaman hareket halinde olan bir adamdı. Birkaç kitap alıp baktı, ağabeyinin kitap raflarını gözden geçirdi ve sonra başını iki yana sallayarak tekrar ona döndü.

"Hayır değil, Nik. Bu annem için gurur verici bir şey. Ben sadece parfüm işini kendim yaptım."

"Bu tam olarak doğru değil Matthew. Ben rakamları gördüm."

"Önemli olan bu değil. Peki ama anneme ne söyleyeceğiz? Onun ne düşüneceğini bilmiyorum. Ben otuz beş yaşındayım, başka bir iş

bulabilirim kendime. Annem ise yetmiş beş yaşında, bu onun için her şeyin sonu olur."

Nicholas düşündü ve, "Ben bundan emin değilim," dedi. işadamı olarak bakıldığında teklifler reddedilemeyecek kadar iyiydi -

özellikle biri, ikisinin de hoşuna gitmişti. Matthew mağazada şirket başkanı ve danışmanı olarak beş yıl kalıyordu ve bu teklif, Zoya da dahil olmak üzere hepsine inanılmayacak kadar büyük paralar getiriyordu. Ama annelerinin paraya önem vermediğini ikisi de biliyordu, onun ilgilendiği şeyler,

mağaza, insanlar ve iş

heyecanıydı.

"Sanırım o da bunun değerini görecektir." Nicholas annesinin bunu anlayacağını umuyordu, ama Matthew güldü ve bir deri , koltuğa çöktü.

"O halde sen annemizi yeterince tanımıyorsun. Bunu duyunca sinir krizi geçirir gibi geliyor bana. Düşünmemiz gereken şey, onun bu satıştan sonra ne yapacağıdır. Onun böyle bir şeyden sonra depresyona girmesini istemiyorum. Onun yaşında böyle bir şey onu öldürebilir."

Nicholas da zeki bir insan olarak ona hak verdi. "Evet, bunu da düşünmemiz gerekir tabii. Yetmiş beş yaşında onun her an mağazada bulunmasını bekleyemeyiz. O öldükten sonra da, sen orada olsan bile bazı şeyler mutlaka değişecektir. Annemiz mağazaya kendinden pek çok şey veriyor tabii. O içeriye girince mağazanın canlandığını hissedebiliyorsun." Zoya hâlâ her gün mağazaya geliyor ama, tam saat beşte ayrılıyor ve şoförünün kullandığı arabasıyla dönüyordu. Nicholas bu konuda yıllar önce ısrar etmiş ve Zoya da bunu memnuniyetle kabul etmişti. Ama her sabah, kar, yağmur ya da fırtına ve sel demeden sabah tam dokuzda orada oluyordu.

Matthew nihayet, "Onunla konuşmak zorundayız," dedi. Ama onunla konuştuklarında, Zoya aynen Matthew'nun tahmin ettiği gibi sinir krizi geçirdi. Matthew, "Anne lütfen,'" diye yalvardı. "Bize yaptıkları teklife bir baksana." Zoya, kendi annesine layık, buz gibi bir bakışla ona döndü.

"Bilmediğim bir şeyler mi var? Birden muhtaç duruma mı düştük, yoksa iyice açgözlü mü olduk?" Dik dik Matthew'ya bakınca oğlu güldü. Çok zor bir kadındı annesi, ama onu çok seviyordu. Genç adam beş yıldır aynı kadınla yaşıyor ve onu sevmesinin tek nedeninin onun kızıl saçlı bir Rus kızı olması ve biraz da Zoya'ya benzemesi olduğuna inanıyordu. Birkaç kez bunun Fre-udcu bir düşünce olduğunu kendi kendine kabul etmişti. Ama sevgilisi de çok güzel, zeki ve çok çekici bir kadındı.

Nicholas, "Bunu hiç olmazsa biraz düşünür müsün?" diye sordu.

"Evet. Ama bunu kabul etmemi beklemeyin benden. Sadece sizin canınız sıkılıyor diye mağazayı bir köpek maması üreticisine satacak değilim." Zoya durdu ve küçük oğluna döndü. "Neden yeni bir parfüm üretmiyorsun?"

"Anne bir daha asla böyle bir teklif alamayız."

"Ama böyle bir teklifi kim istiyor ki?" Sustu ve onlara baktı, durumu anlamıştı ve bunun onu incittiği açıkça görülüyordu. "Çok yaşlandığımı düşünüyorsunuz, değil mi?" Nicholas'a baktı, sonra gözlerini Matthew'ya çevirdi, oğullarının gözlerindeki sevgi ve saygı ifadesi onu mutlu etmişti. "Evet yaşlandım tabii. Bunu ZOYA

inkâr etmek aptallık olur. Ama sağlığım gayet iyi. Kafam çalışıyor."

Gözlerini kısıp bir an düşündü. "Seksen yaşıma gelince emekli olmayı düşünüyordum zaten." Buna üçü de güldü ve Zoya ayağa kalkarak bunu düşüneceğine söz verdi.

Ondan sonraki dört ay süresince mücadele sürdü, yeni ve hatta eskisinden de iyi teklifler geliyordu. Ama şimdi mesele, paranın miktarı değil satıp satmayacaklarıydı. 1975 ilkbaharında Paul seksen altı yaşında yatağında uyurken sessizce ölünce, Zoya, kendisinin de sonsuza kadar yaşamayacağını anlamaya başladı.

Oğullarını engellemeye ve yapmak istediklerini reddetmeye kalkmak haksızlık olacaktı. O kendi hayatını yaşamış, yeterince eğ-

lenmişti, onların yaşamını değiştirmeye hiç hakkı yoktu. Daha önce onlarla çok tartışmış olmasına rağmen, bir gün akşama doğru bir yönetim kurulu toplantısında onların istediğini yapacağını söyleyip zarif bir tavırla teslim oldu ve herkesi şaşırttı, herkes susmuştu.

Nicholas şaşkın gözlerle ona bakıp, "Ciddi misin sen?" diye sordu.

Annesinin ısrarı karşısında, sadece onun hatırı için mağazayı satmaktan vazgeçmeyi düşünüyordu bir süredir.

"Evet Nicky, ciddiyim." Bunu sakin bir sesle söyledi, ona yıllardır Nicky diye hitap etmemişti. "Sanırım artık zamanı geldi."

"Emin misin?" Annesinin böyle birden uysallaşıp satışı kabul etmesi onu biraz tedirgin etmişti. Zoya belki de kendisini iyi hissetmiyor ya da depresyon geçiriyordu. Ama annesinin delici yeşil gözlerine bakınca bir şeyi olmadığını anladı.

"Eminim tabii, mademki ikiniz de bunu istiyorsunuz, öyle olsun.

Ben yapacak başka bir iş bulurum kendime. Biraz seyahat etmek istiyorum zaten." Birkaç hafta önce Zoe'ye, bu yaz onu Paris'e götüreceğine dair söz vermişti.

Zoya bunu söyledikten sonra yavaşça ayağa kalkıp etrafına bakındı ve yönetim kurulu üyelerine, "Teşekkür ederim beyler," dedi.

"Akıllı çalışmalarınız, sabrınız ve beni mutlu ettiğiniz için hepinize teşekkür ederim." Mağazayı yaklaşık kırk yıl önce, üyelerden bazılarının bile daha doğmadığı günlerde açmıştı, masanın etrafında dolaşıp hepsinin elini sıktı. Çıkarken Matthew da gözlerini siliyordu. Olağanüstü bir an yaşamışlardı.

Nicholas kardeşiyle yalnız kalınca ona baktı ve üzgün bir ifadeyle,

"Sanırım bu iş de bitti," dedi. "Satış işinin sona ermesi ne kadar sürer dersin?" Tekliflerden hangisini kabul edecekleri konusunda daha önce bir karar vermişlerdi.

"Birkaç ay alır sanıyorum. Yaza kadar her şeyi tamamlamış oluruz."

Matthew oldukça heyecanlı görünüyordu.

Nicholas başını salladı ama canı sıkılmış gibi görünüyordu.

"Annem Zoe'yi Avrupa'ya götürmek istiyor. Bundan caydırmaya çalışacaktım onu ama şimdi vazgeçtim."

"Sakın caydırmaya kalkma. Bu, ikisine de iyi gelecektir."

Nicholas başını salladı ve çıkıp kendi ofisine gitti.

52

Zoya masasında son kez otururken güneşli, pırıl pırıl bir günün sonu yaklaşıyordu. Eşyalarını bir gün önce toplamış ve Matthew da onun şerefine müthiş bir parti vermişti. Mağaza, sosyetenin tanınmış ve herkesin bildiği kişileriyle dolmuştu ve ülkeyi ziyaret eden iki kraliyet ailesi mensubu da oradaydı. Hepsi Zoya'ya sarılıp onu öpmüş, eski günleri hatırlamıştı. Şimdi ofisini terk etmeye hazırlanırken onlarla dolu dolu geçen otuz sekiz yılını düşünüyordu. Şoförü büyük olasılıkla aşağıda onu bekliyordu ama acelesi yoktu, gidip pencere önüne durdu ve Beşinci Cadde'nin kalabalık trafiğine baktı. Kırk yılda pek çok şey değişmiş, bazı hayaller gerçekleşirken bazıları da düş kırıklığına dönüşmüştü. Simon'un, mağazayı açmak için ona nasıl yardım ettiğini hatırladı, kocası ne kadar heyecanlanmış, mal alımı için Avrupa'ya ilk kez birlikte giderlerken ne kadar mutlu olmuştu. Koca bir yaşam bir an içinde bitip gitmişti işte.

"Kontes?..." Kapıdan gelen hafif ve nazik sesi duyup dönünce en son yardımcısını gördü, büyük torunundan bile gençti bu kız.

"Evet?"

"Arabanız aşağıda bekliyor. Şoförünüz size haber vermemi istedi."

Zoya dimdik doğrulup, gurur ifadesi dolu gözlerle ona baktı, zarif bir ses tonuyla, "Teşekkür ederim," diyerek gülümsedi. "Lütfen ona söyle, biraz sonra iniyorum." Konuşması ve tavrı, asaletini adından bile daha güçlü bir şekilde gösteriyordu. Onunla çalışanlardan hiçbiri onu unutamayacaktı.

Kapı yavaşça kapanırken Zoya çevresine son kez bakındı.

Matthew'yu ziyaret etmek için buraya tekrar geleceğini biliyordu ama, o gelişleri hiçbir zaman aynı şey olmayacaktı. Burası artık onlarındı. Mağazayı onlara vermiş ve onlar da onu satmayı yeğlemişlerdi. Ama yaşasaydı Simon'un da onlara engel olmayacağını

biliyordu. O çok akıllı bir işadamıydı ve Matthew da ona çekmişti.

Omzunun üzerinden ofisine son bir kez baktı ve kapıyı kapadı, lacivert Chanel giysisiyle dimdik yürüyordu, saçlarını dikkatle toplamış ve güzel bir topuz yapmıştı. Kapıyı kapar kapamaz da Zoe ile karşılaştı, neredeyse çarpışacaklardı.

"Büyükanne! Gitmiş olabileceğinden korkuyordum. Bak! Baksana bende ne var!" Nicholas onların Paris seyahatine çoktan razı olmuştu, iki hafta içinde gidiyorlardı ama bu kez gemiyle gitmeyeceklerdi. Bu bir uçak seyahati olacaktı. O yıllarda artık Zoya'nın seyahat etmek istediği tarz gemi pek kalmamıştı ve Zoe de gemi yolculuğuna bayılmıyordu doğrusu. Zoya onun, ellerindeki broşürleri gösterip on iki yaşın tüm coşkusuyla zıplayıp durduğunu görünce gülmeye başladı.

"Nedir onlar?"

Zoe sanki izlenmekten korkuyormuş gibi omzunun üstünden geriye baktı ve babaannesine bir sır veriyormuş gibi, "Sakın babama söyleme," diye fısıldadı. "Biz yola çıktıktan sonra nereye gittiğimizi nerden bilecek sanki?" Elinde tuttuğu ve babaannesine uzattığı broşürler Paris'in değil, Rusya'nındı. Kışlık Saray'ın kuleleri resimlerden ona bakıyordu. Katarina Sarayı... Aleksandr...

Aniçkov... Zoya şaşkınlık içinde torununun gözlerine baktı.

"Büyükanne, Rusya'ya gidelim!" Zoya bunu yıllardır istiyordu zaten ve belki de şimdi, küçük Zoe'yle buna hazırdı.

"Bilmiyorum. Baban bunu istemeyebilir..." Ama birden düşündü ve gülümsedi. Kendisi Rusya'yı yarım yüzyıl önce büyük-annesiyle terk etmişti ve şimdi oraya kendi torunuyla dönebilirdi. Kolunu küçük kızın omuzlarına atıp büyük bir neşe içinde, "Biliyor musun," dedi. "Bu işten hoşlandım." Sonra yürüyen merdivene adımını attı ve broşürlere bakıp nasıl bir plan yapacaklarını düşünmeye başladı.

Aşağıya indiklerinde Zoya başını kaldırıp bakınca, bütün çalışanların orada durmuş kendisini beklediğini görüp şaşkına döndü, birçoğu hüngür hüngür ağlıyordu. Onların ellerini sıktı, bazılarını öptü, gülümseyerek veda etti onlara. Bir süre sonra her şey bitmişti, torununu alıp Beşinci Cadde'ye çıktı ve şoförüne yürü-

yeceklerini ve gidebileceğini söyledi. Torunuyla uzun bir yürüyüş

yapacaktı. Yan yana giderlerken Zoe büyük bir heyecan içinde seyahat hakkında konuşmaya başladı.

"Ve daha sonra... Moskova'ya da gidebiliriz!..." Gözleri, kendisini dinleyen Zoya'nınkiler gibi ışıl ışıldı.

"Hayır. Moskova her zaman sıkıcı bir yer olmuştur. St Petersburg...

ve belki... biliyor musun... çocukluğumda yaz aylarında Livadiya'daki saraya giderdik... Kırım'da..." Onlar kaldırımda el ele yürürken Nicholas'ın limuzini de yavaşça kapıya yanaşmıştı.

Nicholas, annesinin mağazadan yalnız başına çıkıp gitmesini içine sindirememiş, onu alıp eve götürmek için gelmişti, ama birden gördü onları... Chanel giysisi içinde dimdik bir kadın ve yanında

da, heyecanla bir şeyler anlatırken siyah saçları uçuşan kendi kızı.

Eski ve yeni kuşak. Geçmiş ve gelecek el ele tutuşmuş yürüyerek eve gidiyordu. Onları kendi başlarına bırakmaya karar verdi ve Matthew'yu görmek için mağazaya girdi.

"Oraya gerçekten gidebilir miyiz büyükanne, bu mümkün olur mu?

Yani Livadiya'ya demek istiyorum..." Başını kaldırıp büyükannesine bakan gözlerinde sevgi parıltıları görülüyordu, Zoya ona bakıp gülümsedi.

"Bunu hiç kuşkusuz deneyeceğiz, değil mi yavrum?"

I

S t Petersburg: Romanovlar'ın şaşaalı hayatı Ekim Devrimi'nin vahşeti içinde birdenbire sona erer. Kontes Zoya Ossupov'un gelecekle ilgili hayalleri bir gecede yıkılmıştır.

Paris: Büyük Savaş'ın gölgesi altında Paris'e sığınan Rus soyluları, sefaletle mücadele etmektedir. Paris'e yoksulluk içinde gelen Zoya, burada kendine yepyeni bir hayat kurar. New York'a gitmek için yola çıktığında ise geleceğe umutla bakmaktadır.

New York: 1920'lerin eğlenceli dünyası, Büyük Bunahm'la yerle bir olmak üzeredir.

Zoya, St Petersburg'dan başlayıp New York'a kadar uzanan bu çalkantılı hayattan zaferle çıkmasını bilecek midir?